

PRINCETON UNIVERSITY LIBRARIES

32101 018295020

PRINCETON UNIVERSITY LIBRARY

This book is due on the latest date
stamped below. Please return or renew
by this date.

DUE JUN 15, 1994

DUE JUN 15, 1995

DUE JUN 15, 1997

DUE JUN 15, 1996

کتاب

نُجُومُ السَّمَاءِ فِي تَرْجُمَةِ الْعُلَمَاءِ

لِلْعَلَّامَةِ الْبَحَّاثَةِ الثَّقَةِ الْمُؤَلَّوِي مِيرزا محمد علي الكشميري

المنوفى ١٣٠٩

مع رسالة

بِسْمِ اللَّهِ نُورِ الْإِضْيَاءِ رَحْمَةً لِفُحُولِ السَّاءِ

لِلْعَلَّامَةِ فِيهِ الْعَصْرَاءَةُ اللَّهُ الْعَظِيمُ السَّيِّدُ شَهَابُ الدِّينِ الْحُسَيْنِيِّ الرَّعْشِيِّ النَّجْفِيِّ

دَامَ ظِلُّهُ الْوَارِثُ

من منشورات

مَكْتَبَةُ بَصِيرَتِي قِمَارَمَ

(Arabo)

BP 80

1K37

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله على نواله والصلوة والسلام على محمد وآله **وبعد** يقول
العبد البائس المسكين خادم علوم اهل البيت ابو المعالي : شهاب الدين
الحسيني المرعشي النجفي كان الله له في كل حال وزمان ومكان .
لا يخفى ان من أجل العلوم هو علم التراجم والوفوف على جوده
الاعلام ، فمن شتم نوجته اليه سم ارباب العلم نصنفوا وتقوافها
المعاجم والكتب باللغات المختلفه وبالسنة شتى .
ومن احسن ما جمع والفت في هذا الشأن هو كتاب نجوم التمام
في احوال العلماء للعلامة البجائي المنبثق النقاد المولوى الميرزا :
محمد علي الكشميري الجعفرى نزيل بلده « لكهنو » من الافطار الهندية
ولعمري انه من اجود ما رايته في الباب ، ولكن الاسف ان نسخة
المطبوعة قد نفدت بحيث لم يبق مطبوعها بالمخطوطات ، وما زالك
اعين الافاضل ونظام البراع منوجته اليه منقصة عن الووف
عليه في مخازن الكتب ورفوف المكاتب . وكاد يلحق وجوده بالعناء

ترجمة المؤلف (٣)

إلى أن ساعد التوفيق الإلهي العبد الصالح الناجي الكسبي الحاج :
« بصير لي » فشر الذيل عن ساق الجذ فأنتم على طبعه و
نشره على أحسن نمط وخبر أسلوب وطلب من العبد الكسبي اللهي
نسب وجزء في ترجمة المؤلف وشرعت فيها مستمدا من ربي الكريم
وسميتها بنبراس النور والضياء في ترجمة مؤلف نجوم السماء قائل

اسم المؤلف

هو العلامة المولى الميرزا محمد علي بن العلامة الميرزا صادق علي
الكشميري ثم اللكنوي

ملاحظة

ولد في كافي التجلبات الشهور بنارنج عباس ص ٢٨٠ في بلد
« لكنو » ١٣ شهر رجب سنة ١٢٠٠

مشارف أسانيد در انوار

أخذ العلوم عن جماعة من اعلام الهند ورجالات تلك الافطار
منهم : ١- العلامة السيد محمد سلطان العلماء بن العلامة السيد :

- دلدار على التفوى ، اخذ عنه الفقه واصوله والتفسير .
- ٢ - العلامة المحامي المجاهد سبط آل رسول الله آية
البارى الميرحامد حسين صاحب عبقات الانوار ، اخذ عنه
علوم الحديث والكلام .
- ٣ - العلامة المولوى الراجى امداد على خان الكسورى
اخذ عنه الفلسفة والعلوم العقلية .
- ٤ - العلامة المولوى المفتى السيد محمد عباس الموسوى
الشرعى الجزائرى ، اخذ عنه العلوم الادبية والتفسير .
- ٥ - العلامة السيد حسين سيد العلماء التفوى ، اخذ
عنه الفقه ، وغيرهم من العلماء الابرار .

آثاره العلمية

- قد سمحت انامله الشريفة بعدة كتب ورسائل منها :
- ١ - كتاب نجوم السماء في تراجم العلماء ، ما هو بين يديك
وهو اشهرها ، طبع في المطبعة الجعفرية بلكهنؤ سنة ١٣١٠ .
- ٢ - كتاب زعفران زار ، بالفارسية في الأدب .
- ٣ - روضة الازهار .

٤- مجمع الفوائد وغیرہا من النظم والنثر .

کلمات العلماء فی حقہ

فداطری معاصروہ و مشایخہ فی الشان الجمیل علیہ ، فمنہم :
 العلامة المفنی السید محمد عباس الشری ، قال فی حقہ :
 الجیب اللیب ، الادیب الاریب ، الفاضل من الفضل
 بالمعلی والرفیب ، النائل من الشرف و فر نصیب ، الامعی
 الزکی الذکی ، الاریحی الاھودی ، الواف علی اخبار الفقہاء
 وحالات العلماء ، الباحث عن حقائق الانباء ، زبد الاجاب
 وسلاسل الانتخاب ، المقنی باثار السادة الاطباء ، الناظر
 فی الحدیث والکتاب ، والفطن اللوزعی ، والصفی الوفی الخ
 ومنہم : العلامة مولانا المیر حامد حسین صاحب
 البعثات ، قال فی حقہ :

الفاضل السید ، الولی الرشید ، الصفی المجد ،
 الامعی الزکی ، اللوزعی الذکی ، ممن حاز نصب التیون
 فی العلم والبراعة واحکم سرائر الخفیوں ، وانفن الصناعات
 واخذ العلوم من الاعلام المجلة ، ورافق الاکابر الذہین ہم

رؤساء الملة ، وهو له بالخصوص قدم الوداد والمفه ، والمخض
بمرافقتي ، والمنو بالاعتماد والركون والثقة ، الخ .
ومنهم : العلامة السد حين الحارثي البزدي طباطبائي
صاحب كتاب الرق المنشور في تفسير آية النور ، قال في حقه :
الاخ السديد ، والمرشد الرشيد ، ذوالبصر الحديد ، و
الباع الطويل البعيد ، العالم الباسي ، والفاضل التميز الالمع
نخبة الاماثل والاقران ، وسيفه الافضل في هذا الميدان الخ

أولاده وإنجاله الكرام

اعقب المؤلف ولدين عالين صالحين فاضلين اديبين وهما :

١ - العلامة المنطب الاديب ، الشاعر المحدث المفسر المولود

الميرزا محمد مهدي صاحب الطيب الشهير في بلد « لهنو »

ولد ٢٩ رمضان المبارك ١٢٨٢ هـ ، اخذ العلم عن العلامة

الهام صاحب البقات ، والعلامة المصفي مير محمد عباس ، و

العلامة المولوي السد محمد مهدي ، والحكيم محمد جى ، بروى

عن اكثر هؤلاء وعن العلامة الفقيه الحاج الشيخ زين العابدين

المازنداني الحارثي . توفي ٢١ رمضان ١٣٢٨ هـ ودفن في حبيته

العلامة السيد دلدار علي النقوي الشهير بنفزان مآب ، وقال هو
المهدي في تاريخ وفاته :

انك ازغرت وپايه من بود قوی	اخي محترم من سبق آموز علوم
انك در شسته من بود بهمن در سنی	انك در سنج من بود امام اول
زین خوابات جهان فیت بدرای	رخت بر بست یست و یکم صبا
قائم وارتقا گشت محمد ^{۱۳۳۰}	نقش ز در بر کدش غار خونا و غریز

کذا في التجلبات ج ۲ ص ۳۹ .

۲- العلامة الادب الشاعر الارجمي الاملي اللوذعي المولوي

الميرزا محمد هادئ المخلص في شعره بعزیز ، اخذ العلم عن والده وعن
العلامة الشيخ فدا حسين الفريسي السناپوري من مشايخنا في الرواية
صاحب كتاب سبيكة التبيين في مناقب السيد ناصر حسين نجل
صاحب العتبات ، والعلامة المفتي المير محمد عباس ، وغيرهم
توفي ۱۳۵۴ هـ .

له آثار علمية ، منها : ديوان شعره الكبير بالعربية وديوان
شعره الكبير بالفارسي ، وديوان شعره الكبير باللغة الأردوسية
وكتاب التجلبات المعروف بتاريخ عباس في ترجمة اساذه المولوي المفتي
مير محمد عباس باللغة الأردوسية ، طبع في مطبعة نظامي پريس وكتوريه استریت .

بلدہ لکھنؤ، وقد نقلنا أكثر ما في هذه الرسالة من هذا الكتاب، وتكملة
نجوم التمام، لوالده ولم يطبع بعد، والنسخة في المكتبة الناصرية في لکھنؤ

تلامذہ العلماء والراغبین

أخذ عنه جماعة، منهم :

١- العلامة المولوی میرزا محمد مہدی صاحب الطبیب اللکھنوی

المذكور .

٢- العلامة المولوی میرزا محمد فاضل صاحب الشاعر المخلص بغير

٣- العلامة المولوی سید جعفر علی صاحب من افاض لکھنؤ

٤- العلامة المولوی میرزا محمد المشہر بالانخباری وغیرہم

وفاته مدفون الشرف

مضى الى رحمة الله وكرمه سنة ١٣٠٩ في بلد لکھنؤ، ودفن في

حسينية العلامة السید دلدار علی، المعروف بحسينية غفران مآب

كما في كتاب التعليلات جزء ٢ ص ٢٨ طبع لکھنؤ .

طريقنا في رواية الكتاب عن المؤلف

لنا حق روايته عن المؤلف بواسطة العلامة الهام التبت الشام
على اعداء آل الرسول - آية الله الباهر وجمته الظاهر المولوي
التبت ناصر حبه نجل صاحب العبادات ، فانه اروي عنه شفاهاً
وكتبنا جميع مروياته من كتب التلغ والخلف واثار مشايخه ومنا
مشايخه قدس الله تربهم الزكية ، وهذا العموم شامل لهذا
الكتاب وغيره .

هذا ما افضنه الحال ووسعه الحال في تأليف هذه
الرساله ، وانا طريح الفراش معنوا لامراض الاسقام ومري
الآلام الروحيه ، وارجو من فضل ربي بحق المقربين ان يكثف
عني هذه الكرب .

وكان الفراغ اصيل يوم الثلاثاء لاجد عشر مضين من ثابته

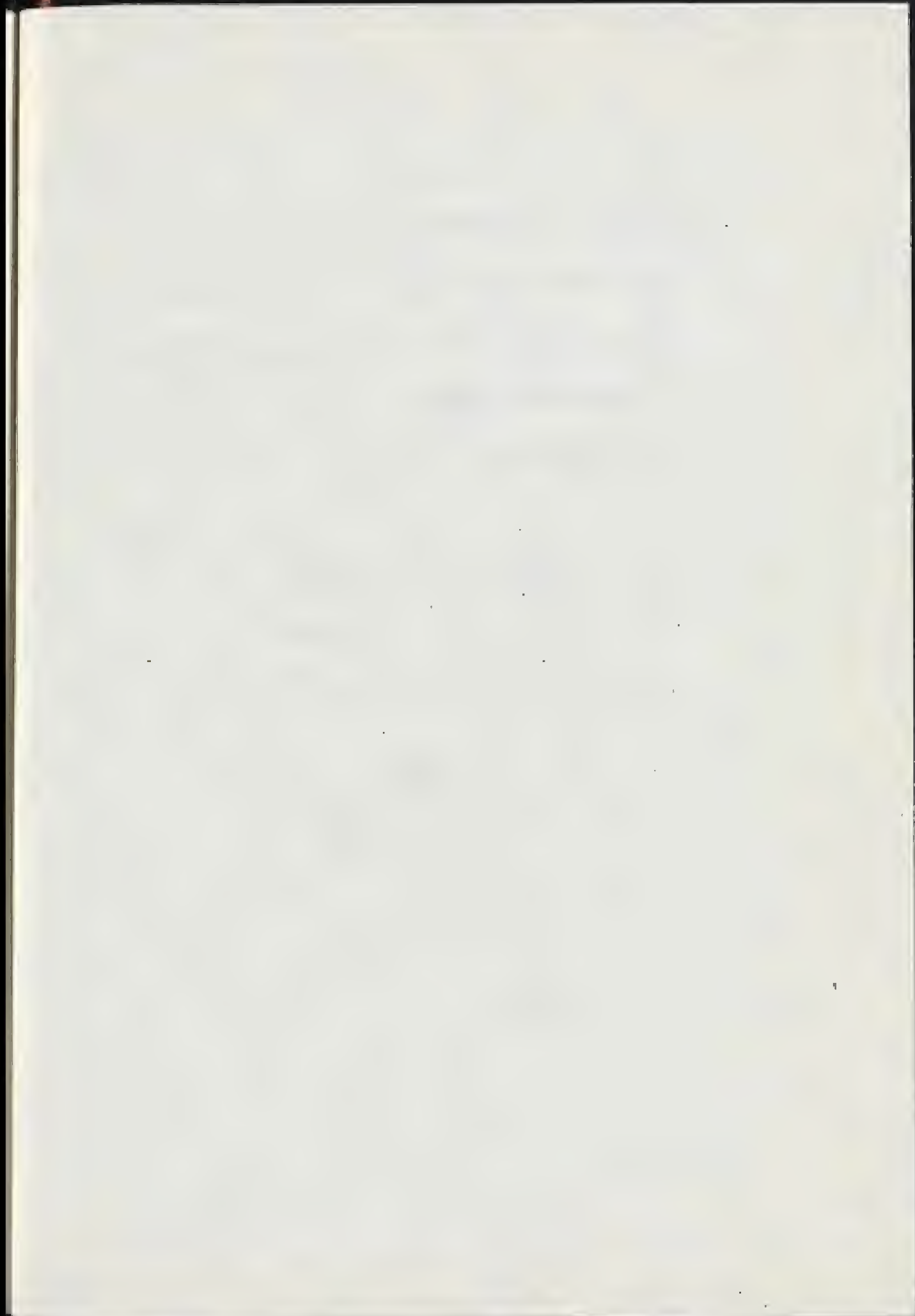
المجاهدين ١٣٩٤ ببلدة ضم المشقة حرم الائمة

الاطهار وعش آل محمد

حامداً مصلحاً

مستغفراً

تقرئ بجانب قدسي القاب استاذ الكل في الكل يادى الورى الى خير السبل حجة الاسلام
آقاسية محمد عباس الشوشترى ادام الله ايامه بكتاب نجوم السما في تراجم العلماء

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعل العلماء نجوم السماء وورثة الانبياء ورحم مدادهم على دماء
الشهداء والضلوة على نبيه المصطفى واله اعلام النعم ومصابيح الهدى المتابعين
فقد طامسوا الدهر الى سادته وورثوا بها المصائب الى اوليائه وقادته وكان
ذلك من قدير عاداته واستمر العلماء يشكون روعهم بالجهل في كل جيل وسهل قلوبهم
كانوا في هذا الزمان لتقوا ما هم وعلو انهم وصفوا الوجدان بالاحواز وحمول الشكوك
على المجاز فكأنهم نعو اليها العلم في حياته ولم يدركوا من وقته والآن قد تحقق لي
حيث لا يشكر سعيهم واليوم مات العلم وماله ماء ولا يله ساء وداعة او ارحل من غير
وداعة فمن الغنى وافضل النعم ذكر الماضين الاساطين فان ذكر النعم بضاعة
الساكنين ومن جدد في تحديد عهدهم واحضار سمودهم واطار صمودهم حسب
اللبيب الاديبي لا ريب الفاتر من الفضل بلغة والترقيب التازل من الشرف او فر
نصيب الاملع لكي لا يحجز الا حوزى الواقف على اخبار الفقهاء وحالات العلماء
والباحث عن حقائق الانباء زبدة الاحياء وسلالة الانجذاب المتقنة باشاس
السادة الاطياب لناظر في الحديث والكتاب الفطن اللودعي والصفي الكوالمروى
ميرزا احمد علي ركا الله الى اوج الكمال ووقاه عين الكمال وهو من قرع على
بعض الكتب الادبية وشطر من كتابه رواه القران في فضائل امراء الرحمن فقد
كتابا رثقا رثما بان له فضلا شامخا في الناظرين تذكرا للمحصلين بصيرة قاله
بذل وسعه ومجودة في تتبع اخلاقهم المعجزة واحوال ولا تهمز وكافهم وكيفية
الناسجهم واحسابهم وصفاتهم وذكر مؤلفاتهم ومصنفاتهم بتدقيق النظر وتحقيق الفكر

والشكون الى كل خير معتبرا وحياءً لذكرهم وافتقاراً لثمر مجاهد محمد بن تزي اهل بعلبك
 كالشس بين الحق وليستفيض منه المجتهدى ويستضى به المهتدى فيا لها من جموعة
 كاتها في حسناتها وصفاتها وخلودها وبقائها جنة عالية فيها سرور رفوعة واكراب
 سوزنوعه وفارق مصقوفة ورذايق سبثونه حل فيها اماجد من العلماء العاملين
 اخوانا على سرور متقابلين فجزاه الله خير الجزاء عن هؤلاء المصطفين واقرب به العين
 في الدارين ثمقة اضعت لناس السيد محمد عباس عفي عنه

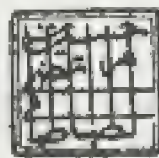

عبارة جناب مستطاب ملايك نصاب فخر تكلمين آية الله في العالمين ناصر شريعة
 جده خير المرسلين جناب آقا سيد حامد حسين دام علاه وبتة في بستان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي اوزع خاصة عباده العروم الى معارج الفضل والكمال والصلوة
 والسلام على محمد وآله خير ال ربيد فان الفاضل التعبد الوقي الرشيد
 الصفه الحميد الالمع الركي اللوذعي الذكي المولوي سيدنا محمد علي متن حاسر
 قصب التيق في العلم والبراعة واحكم مر اثر التحقيق واتقن الصناعة واحة العلوم
 من الاعلام لجملة ذرافق الاكابر الذين هم رؤساء الملة وهولي بالخصوص قديم
 الوداد والمقة ونختص برافقة والمنوكة بالاعتقاد والتركوز والثقة وقد صنف
 بالتماسي كتابا رائعا وسفرا حافلا في تاريخ علماء الشيعة اعلى الله مراتبهم
 الترجمة فجا محمد الله بحسب يحب لنظار وروق الانصار وقليل النظار في

مما اسادت هنالك يسمى نجوم السماء في تراجم العلماء بما افقه الاخ السديد والمرشد الرشيد
 ذو البصر الحديد والباء الطويل البعيد العالم اليلمع الفاضل الخبير الكاشف نعمة الامثال
 والاقران وسبقه الافاضل في هذا الميدان المولى الوفي المميز المشتهر على الكثير اصلاً
 ثم الكنوى دام الله فضله وعلاه وبلغه الى سايتمناه في دنياه وعقباه فوجدت هذا
 الكتاب مؤلفه بجزء اخر وجزء اخر ونوراً ظاهراً وحيلة زاهراً فان شبهه هذا
 المؤلف الشريف بجمارا الانوار فمثل مؤلفه فينبغي ان يكون فيها غانصة ان شاكلته بجامع
 الاخبار فهو الاخرى بها فاحصاً والله ذكره حيث جمع قوافي ونقد واصف وكتب امله وقارنه
 ذلك بالنصيب الا على والقدر للعل كفاية لما ارى قد اتمحل عقد الشرا ينظر هذا العقد
 من اصفى درر الثرى حتى يكون بحمد الزمان شذراً ولا هله ذكرى ومؤلفه ذخراً وتمريراً
 نقلاً عما توفى وكيف وهو من اهل بيته واهل البيت بما في البيت ادري وقد افقمت في ذكر
 هؤلاء النجوم الباهرة والافكار الزاهرة فمن طلع في الافق الثاني من اقاصى مشارق البلاد
 والاداني وذكر نجما مع نجم وبعد نجوم فانه لما غاب نجم طلع نجم وقل في كتابه هذا من لا يحبر
 بخبره ولمرات بارزة فجزاه الله وآيات عن الاسلام واهله خير جزاء المحسنين والحمد لله
 رب العالمين وكتبت هذه بيدي الجانية القانية لان لا ينسا في الدعاء لحسن العاقبة
 والعاقبة وانا احقر السادة تيل الخليفة حسين الطباطبائي الدين دي اصلاً والنجم مذكراً
 ان شام دني وهو حبيب وكان ذلك في شهر شوال سنة ١٢٩٩ من الهجرة النبوية المباركة
 والمحمد لله أولاً وآخراً

قال الله تعالى في كتابه المكنون
وعلامات وبالجمهم يهتدون

كتاب نجوم السماء في احكام العلماء

در مطبع جعفری واقع نخاس جدید
با اهتمام میرزا محمد حسن طبع

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي رفع درجات العلماء حتى فضل مدادهم على دماء الشهداء وجبا
 موارث الانبياء ورفع اقدار حملة الاخبار: ورواة الآثار الائمة الاخيار
 حتى ان العالم له اجر الصائم القائم المجاهد: وراوي حديث اهل البيت افضل
 من سبعين الف عابد: وصلى الله على نبيه الذي اتاه الله من العلم ما لم يوت
 احدا من العالمين الا ما في الذي نكتهم وعلمهم الكتاب الحكمة وان كانوا من
 قبل لفي ضلال مبين: وعلى علي باب مدينة العلم وسيد الوصيين
 وعلى اهلها الطيبين الطاهرين المعصومين الذين ارشدنا الى الطريق المستبين
 ونصبوا العلماء منارنا لنتدلى بهم الى معالم الدين فهم للشرع حفظه وصدا
 ينفون عن الدين تحريف الغالين واختال المبطلين فاصبحت حقائق العلم يدروسهم
 ناضرة: ورضخت رياض المسائل بذكرهم مخضرة: ومناهل الفقه باقاداتهم
 مترعة: ومناجى التحقيق ببياناتهم واضحة وقام بهم عماد الاسلام وشاعت لهم قواعد
 الاحكام واستنار ببلوامع ارشادهم حق اليقين واصحح لبطوات صوامعهم القا
 الباطيل المجاحدين اما بعد: يماز صانعا رباب عرفان واصحاب بصيرة واثقان بوشى غوا

که حقوق علماء دین و منافقان شرعیت مقدمه حضرت سید المرسلین و ائمه معصومین سلام الله
علیهم اجمعین بر کافه مؤمنین و متقین پیش از آنست که زبان خامه شائش سر آید و خامه زبان از
عهد و شکرش بدرآید و اندازد نعت مدایح و بلندی مراتب ایشان را سوای حضرت ملک عالم
احصا استقصا از قبیل محالات و مستنات قال الله تعالی رفع الله الذلیل المؤمن و الذین اولوا العلم درجات
برگذاهد که درجات عالیه و مراتب فائده برای مطلق آنکس که مؤمن بحق باشد نزد حق سبحانه تعالی
بوده باشد بطریق اوئی برای کسانی که بغضیلت این تیر و دو سعادتین و شرفیقین علم و ایمان محلّ و
پیراسته اند بمراتب از کسی که محضت ایمان و ایقان داشته عالی و فائق خواهد بود و باجماع نبیره مقصود
آیات کریمه و منطوق متون احادیث کثیره بفضل و رتبه هیچ طائفه بعد از حضرت انبیاء و مسلمین و ائمه
معصومین صلوات الله علیهم اجمعین بقدر منزلت و مرتبت ایشان نمیرسد بلکه فقوای ارشاد جناب
علماء استقامتی کا بنیاء ربی اسرائیل مماثل و معاول در جریع ایشان ست و در اشغال این زمان که انوار
جلال یکمال امام ثانی عشر حجّه الله المنتظر آلی مرتبه رسالت خاتم فص الاست قیام ابواب هدایت
خاتم پوره وصایت حلیفه الرحمن صاحب العصر و الزمان علیه و علی آباءه سلام الله الملک المنان اللهم
عجل فی خروجه و ظهوره و املا المشرق العادل علی کل ذلّه از نظر انما هم فی غیبت و همچو خوشه طالب
زیر حجاب پنهان تحصیل احکام الهی متابعت شرعیات رسالت پناهی منحصر در رجوع به نامیان امام علیه السلام
التمینه و اسلام است که اساطین دین و خازنان علوم ائمه ظاهرین اند و دسترفت تفصیل احوال ایشان
مشکله نافع عظیمه مراجع جسمیه است لهذا علمای روزگار و فضلاء اصحاب و اصهار کتب بسیار درین باب
تصفیف فرموده و دفاتر مشیار در علم ضبط احوال علمایی عالی تقابل تجزیه تحریر آورده و علمایی هر زمانه را
شمردند اما احوال متأخرین فضلا و علما که در الفت ثانی بوده اند باستقصای تام و متبع کامل یا فقه نشود
اگر بعضی از انکیاسے قریب العصر رحمه الله کتابی فارسی مشتمله احوال سلف صالحین و ائمه کے از
احوال متأخرین نوشته آبا بسیاری از متأخرین را ذکر فرموده بنا برین فقیر کثیر الذنب و تقصیر المعصم
بحمد الله ذکر میفرماید محمد بن صادق بن محمد انجا ه الله فلما لسانه و زهر لفظه فجاءه

تقریری در کتاب نقد الرجال آورده که سید محمد بن علی بن ابی الحسن حسینی عاملی رسیده از سادات
 و بزرگی از بزرگان علمای ما و تقی بن از فقهایی ما بود و درین نزدیکی وفات یافته است و لیکن او در شام
 بود و مرا اتفاق ملاقات او بهم نرسید و از تصانیف او کتابهاست انتمی مؤلف گوید که جناب سید محمد
 مذکور را پسری بود سنی بسید حسین که متنازل اعلیٰ ذکرش فرموده و درین کتاب هم در ذیل ملاحظه فرمایید
 بهاء الدین عاملی علیه الرحمه او الشیخ مذکور خواهد شد انشاء تعالیٰ و در کتبه اجماعین مسطور است که شیخ
 بزرگ اعظم شیخ عبدالباقی بن سعد خراسانی از سید فضل و علم اکمل سید محمد مذکور روایت داشت صاحب کتب
 بعد نقل این عبارت آورده که شاید این همان شیخ عبدالباقی بن مؤلف کتاب حادی الاقوال و علم رجال باشد که شیخ
 یوسف در رساله مذکور به و صاحب شمس القال در کتاب خود کلام او را نقل کرده اند و هم بجای دیگر
 در رساله مذکور و نیزه که شیخ عبدالباقی بن سعد خراسانی شاگرد شیخ علی بن عبدالحالی الکرمی بود پس شاید که از زبانی
 شیخ علی تا زمان سید محمد مذکور در حیات بوده و شرف صحبت و مذهب هر دو ایشان را در یافته باشد و انشاء تعالیٰ
 در کتبه مسطور است که ولادت سید محمد مذکور در سنه نهصد و چهل و شش هجری بود و تاریخ نیز در ماه ربیع الاول
 سال چهارم هجری وفات یافت برین تقدیر مدت عمرش شصت و دو سال بوده باشد از معصفت
 او کتاب مدارک الاحکام شرح شرائع الاسلام است که از جمله آنچه متعلق بعبادات است بقالب تصنیف در آمده
 و حاشیه تهذیب الاحکام و حاشیه ارشاد و حاشیه بر الفیه شیخ سید علیله حمده شرح مختصر نافع که آنرا صاحب اعلیٰ
 ذکر نموده است و من شرح مذکور سوانحی آنچه متعلق بکتاب الکلیات تا کتاب النذر است واقع شده است و بعض
 علمای معاصرین هم ذکر کرده که سوا می از ان شرح باقی ابواب کتاب مذکور از تصانیف او منظر رسیده و از
 احدی از علمائشیده شده و دیگر از تصانیفش کتاب شواهد ابن انظلم است که از او در خراسان دیده ام انتهای
 الشیخ جمال الدین ابو منصور الحسن بن زین الدین بن علی بن احمد العاملی از اکابر علمای دین و نقباء
 بارعین بود و فضل و کمالش از غایت است و استغنی از اظهار است و ولادت با سعادتش علی ما نقل سبطه
 الشیخ علی سبطه الشریف فی الدلائل الشریف و شب جمعه است و هفتم ماه رمضان سنه نهصد و پنجاه و نه هجری واقع
 شده و اینها شیخ علی مذکور بعد از کتب فاضل و محامد بعض حالات شیخ حسن مذکور آورده که او خواهر او را

صاحب المعالم

سید محمد صاحب مبارک تحصیل علم شریک یکدیگر بودند مثل داسپ گره بسته که در یک میدان سبزی
هم باشند و دو بجه شیر خوار که از یک مادر شیر نوشند و هر دو ایشان در عمر تقارب هم بودند و او بعد از
وفات سید محمد کور بقدر مدتی که تفاوت میان بن ایشان بود زنده ماندند و بر قبر سید محمدین آید که میرا
مرثه من الزین بحال صدق و امان الله علیه من قصی خیم منمنهم من منظر ما بک الوابد یلا

قابلی چند در مرثیه اشتر گفته بر قبرش نوشت و آن نیست

هیفه از من ضعیف صا کا علم	الجلود والمجد المعروف والکرم
قد کان للدين حملاً استغنا به	محمد و الذریا طاهر الشیم
سقط ثراه و هتاکرامه و التو	یحان والروح طرکباری القسم

و حق آنست که میان هر دو ایشان فرقی فی فضل و کمال بود چنانکه بر کسیکه در تصانیف ایشان تال
کنند ظاهر میشود و شیخ حسن و تمیق نظر بود و جامعیت انواع علوم زیاده از سید محمد داشت و عبادت
هر دو ایشان چنان بود که هر گاه یکی پیشتر مسجد رفته مشغول نماز جماعت میشد دیگری آمده و نماز با او
اقامت میداد و هر گاه یکی چیزی را تصنیف آورده می نوشت اخیری کتاب خود را پیش دیگری فرستاد و
بعد از بحث و تحریر ایشان هر دو میگرفت مجتمع میشد و هر گاه یکی از ایشان در سلسله از مسائل فقهیه یا
تحریریه می نمود و مردم از دیگری حکم آن سلسله را می پرسیدند میگفت که با و رجوع کنید که او کفایت نموده
من درین سلسله موده است و صاحب نقد الرجال آورده که شیخ حسن مذکور یکی از اکابر علمای مایه بود و ثقت
عمیق و صحیح الحدیث و واضح الطریقه و نفی الکلام و تجید التصانیف بود و استقامت و ایضا صاحب دینش را کرده
که چون پدرش شصت شصت علی اصناف و سید علی بن ابی الحسن که هر دو از تلامذه پدرش بودند متولی تربیت
شدند تا آنکه بزرگ شد و بعد از آن هر دو ایشان را خصوصاً آنچه است سید علی صانع اکثر علوم از معقول و مقول
و در ادب و اصول و عربیت و ریاضی و غیر آن را که ایشان از پدرش استفاذه نموده بودند قرائت نمود و
سید محمد شریک قرائت بود و چون سید علی فوت شد ملا عبداللہ نیری شایع تہذیب بان ملا سید محمد حسن
پیش از قرائت علوم منطق و معانی او شال آن نمود و او را آنوقت حاشیه تہذیب می نوشت و قرائت
علوم حدیث و فقه جمیع شیخ حسن سید محمد میگردید و بعد شیخ حسن و سید محمد بسوی عراق سفر کردند و در

حضرت ملا احمد علی رسیده کتب علم اصول و فقه و کلام و حدیث و قرآن را قرائت نمودند و
 ملا احمد مرحوم در آنوقت بتالیف شرح ارشاد مشغول بود و اخباری آنرا بایشان میداد و می فرمود که در
 عبارتش نظر کنید و آنرا اصلاح نمایند زیرا که میدانم که بعض عبارات آن غیر صحیح است و جماعتی از شاگردان
 ملا احمد مدتی طولانی بود که شرح مختصر حنفی میخواندند و هنوز بسیار از آن باقی بود شیخ حسن رسید
 در وقت خواندن آن مجتهد مولانا مذکور را حواقی بسیار را مطالعه می کردند و سوال و بحث بیان نمی نمودند
 از محبت آن جماعت از راه آشنایی بر ایشان قسم میکردند ملا احمد بر حال ایشان متاثر شد و فرمود که در میان
 است که هر دو ایشان متوجه بلاد خود خواهند شد و تصانیف ایشان نزد شما خواهد آمد و شما در قرائت این
 شرح مختصر خواهید بود پس هر دو ایشان ت قلیل نزد ملا احمد اقامت داشتند چون وطن مجتهد
 کرد شیخ حسن کتاب عالم و کتاب منتقی البیان را تصنیف کرد و رسید محمد کتاب المدارک معروض تصنیف
 در آورد و بعضی ازین کتابها قبل از وفات مولانا مذکور بسوی عراق رسید و اینها صاحب دینشور آورده
 که بعد من شیخ حسن در قریه کرک نوح علیه السلام با شیخ بهار الدین عالمی را ملاقات کرد و در میانیکه او بود
 آن بلاد سفر کرده بود و چون شیخ حسن مذکور از عراق مراجعت نمود بتدریس تصنیف مشغول شد و
 اینها صاحب دینشور آورده که من رسید و است که خلیفه سلطان (از کابریضا) علم بود و کتاب عالم و شرح
 المعبر بر مردم درس می داد و می گفت که شنیده ام که شیخ حسن در آنجا تصنیف کتاب منتقی البیان
 کتاب عالم و صفات یافت و هر کس که فکر تحقیق او باین درجه باشد محبت است که در حال فکر نمودن چنین
 تصانیف وفات یابد و اینها صاحب دینشور آورده که از بعض استاد خود و از بعض غیر ایشان نیز
 شنیده ام که هرگاه شیخ حسن از براسه حج رفت با صاحب خود گفت که از خدای عز و جل امید دارم
 که بزیارت جلال بکمال حضرت امام صاحب العصر و الزمان علیه الصلوٰة والسلام شرف شوم زیرا که آنحضرت
 هر سال بی حج تشریف می آورد پس چون شیخ حسن در سنه کج حج نمودن عز و ج را بجا آورد و خواست که
 در گوشه تنهایی بفریغ خاطر مشغول او عیة عز و ج شود با صاحب خود فرمود که آنچه بیرون روید و بر نمید
 اشت مشغول و عیادت درین اثنا شخصی داخل نمید شد که شیخ حسن او را می شناسد و سلام گفت

شست شیخ حسن مذکور گوید از آمدن او به بیت بر من غالب شد و سهوت شدم و قدرت بر سخن
 گفتن نداشتم پس او با من سخن گفت و بگامی که یافتم کلام نمود و برخواست و چون از خیمه بیرون
 رفت چیزیکه امید آن داشتم بخاطر من رسید و بجلت تمام برخاستم پس او را ندیدم و از اصحاب خود
 پرسیدم گفتند که بپس رانیده ایم که داخل خیمه نشده باشد نسته متصله و صاحب کتاب اهل
 اول نقل فرموده که شیخ حسن در وقت شهادت پدر خود چهار ساله بود بعد از آن گفته که من تاریخ بهمن
 یافته ام لکن از شهادت پدرش ظاهراً هریشو که او در آن وقت هفت ساله بود و الله اعلم ^{بمعضن} بعضی از مؤلفین بلیف
 آورده که اجازه بخط فاضل کامل سید علی بن حسین بن ابی الحسن العالی که از برای شیخ حسن مذکور نوشته بود
 بر پشت نسخه از نسخهای شرح لعمده نظر حقیر کثیر التقصیر رسید خلاصه کلامش آنکه ولد صالح فاضل کامل تقی
 درخ خلاصه الفضل العیوب الاقیا شیخ حسن ولد سید و اعلم العلماء افضل الفضل شیخ زین الدین شهید
 ثانی نزد من خلأت و سماعت علوم فقه و اصول تحقیق و تنقیح تمام نمود و من او را از برای روایت
 جمیع علوم شریعه که از پدرش روایت آن دارم اجازه دادم و منتهی و تاریخ کتابت اجازه مذکوره ما
 جمادی الاخری سنه صد و هشتاد و چهار هجری بوده است و ایضا و زویل آن اجازه بخط شیخ حسن مذکور
 از برای پسر من خودش مکتوب یافته شده خلاصه کلامش آنکه من از برای دو فرزند ان سعادتمند خود که یکی
 محمدالدین محمد ابو جعفر و دیگری رضی الدین علی ابو الحسن است اجازه دادم که روایت کنند از جمیع
 آنچه استاد من سید علی مرا اجازه آن داده است و همچنین آنچه را دیگر علما مرا اجازه داده اند از جمله
 شیخ حسین بن عبد الصمد عالی و سید عابد نورالدین علی بن سید محمد الدین هاشمی و غیره اند که همه ایشان
 از پدرم روایت دارند نسته و تاریخ این اجازه اوائل سنه صد و هجری است و شیخ یوسف بحرانی در
 نوکده آورده که شیخ حسن مذکور اشعار را فقه و قصائد فائده دارد و بسیاری از افراد کتاب نهی المسافر
 و مجلس الحاضر نقل کرده ام و صاحب امل نقل کرده که او دیوان اشعار داد که از تلمیذش شیخ
 نجیب الدین علی بن محمد بن محمد بن علی جمیع نموده است و از تصانیف شیخ حسن مذکور کتاب متقی البیان
 فی الاحادیث الصحاح و احسان و جمله است که در آن ابواب عبادات بضعیف آمده و کتاب

معالم الدین و ملاقات المجتهدین که از انجمله تقدیر داشت در اصول فقه و بعضی از فروع و احکام طهارت و غیره
تالیف رسیده و حاشیه بر کتاب مختلف اشید است و کتاب شکوة القول السدید فی تحقیق معنی اجتهاد
و تعلیه و کتاب الاجازات و کتاب تحریر الطائوسی و علم رجال و رساله اثنی عشریه در طهارت و مکتوبه
و کتاب مناسک الحج و کتاب جواب المسائل الدنیات الاصلی و جواب المسائل الثانیة و جواب المسائل الثانیة
استیعاب و ابوابی و منتقى المقال بعد ذکر تصنیفات او گفته که اصل کتاب تحریر طائوسی از مؤلفات سید احمد
بن ملاوس بود که آنرا بر بنوالم رجال شیخ کشی به تالیف کرده و کتاب حل الاشکال فی معرفة الرجال موسوم
نموده بود پس شیخ حسن مجتهد و تندیب آن نموده تحریر طائوسی موسوم ساخت و صاحب کتاب منشور
بعد ذکر تصانیف او آورده که وفاتش در سال چهار و یازده هجری قمری اتفاق شد و ماه وفاتش بیاد نیست
و او در بلد جمع مدفون شد پس مدت عمرش پنجاه و دو سال و کسری باشد و الله اعلم
للسید الشهدا المنکلم الفرید المناظر الوحيد المجاهد فی الله القاضی نور الله بنوالم
بن نور الله الحسینی الشتری الملقب بالشهدا الثالث

از ششایستگمین امامیه و مجاهدین فرقه تاجیه اثنی عشریه و از اعظم مجتهدان شوشترو اکابر و الیایان
و سلا و دو مان امیر المؤمنین حیدر اشتر ناموس هدایت کاسر تا قوس غوایت تسمیه سیر الیام پذیرش
اعلامی لولایه احکام عزت و کتاب و صریحاً و حقائق تصویرش فتم الباب اجاب و صریحاً عذاب
نوری الاذباب است وجود شریف آن نورانی فخر و دو مان نبوی شباهت سامرین عذبی تاجیه
اسوی را حاسی قومی و بران دعوی تابعان طریق سوری مرتضوی رایید بیضیای موسوس بود و نسب
شرعی و شجره پر شرف و نایف او بر وجهی است که انجمناب در کتاب مجالس المؤمنین در ضمن احوال جنود سید
نور الله عرشی مبینی ذکر فرموده و آن نیست غیاث الدین سید نور الله بن محمد شاه بن مبارز الدین بنده
بن الحسین بن نجم الدین محمود بن احمد بن الحسین بن محمد بن ابی الفخار بن علی بن احمد
بن اسطیاب بن ابراهیم بن یحیی بن الحسین بن محمد بن ابی علی بن حمزة بن قزالمعش بن عبد الله بن
احمد الملقب بائیلق بن الحسن بن الحسین الاصفهانی الامام علی زین العابدین بن الامام الحسین الشهدا

سبب من نسب تصدلت المناسبات وانه والمبداء من فخره في هجته فضيله مولد شريف
 آفتاب شوشتر که معرب آن تسترست و آبای کرام و اجداد عالی مقام قاضی مذکور از شرف جلال
 از شاه پیر نام و مرجع خاص عام جدش سید نورالله مذکور از علمای ارباب تصنیف و تالیف در
 غیر آن بودند چنانکه شرح احوال و در مجالس المؤمنین مرقوم است و پدر بزرگوارش سید شریف بن سید
 نورالله از اهل علم و فضل و از تلامذة شیخ ابراهیم طیفی بودند چنانکه در کتب رجال معلومست سید علامه
 موصوف و زحاک کتاب الحقائق الحق عبارتست که شوشتر جز که شملک بعض احوال محنت و مصائب اقبال
 آن سلاک است و اینجا بعینه نقلش مناسب نمود و آن این است هذا اخروما قصده من افعال
 مقاصد الکتاب المستطاب و انجاح مسئل الاحبة و الاحباب من الرزق علی رؤسهم
 ذوی الاذنان خصوصاً الناصب الشقی للرباب الزائر عن طریق الصواب و ذلك من جلال
 نعم الله الوهاب علی عبده الاولیاء لوجه الشیء العینه المجاهد اعداء بالسيف
 القین و الرحمن الرزقین نور الله بن شریف المرحوم الحسینی کان الله له اجری علی فح الحق
 علمه و السؤال من فضل العظیم و کرمه العیم ان یجعل مقاسله فی نصرة هذا المعتبر ذریعة خلقة
 لمراد المعتبر و وسیلة مؤلفه الی سید البشر و الاله الاله الاثنی عشر و ان یرزقنی طلب ناره
 مع امام مهتد عوالی اقتفاء انارهم و ان یحشرنی فی زمرة احبائه هم و انصارهم و یبوءنی
 فی دار القرایة فی جوارهم و المأمول من افاضل المؤمنین الذین هم فی حب الدین امین
 ان یدعونی بدعاء الانتظام فی زمرة الامنین اذا وقفوا علی ما قاسیت فی نظم هذا
 العقد الثمین من عرق الحبین و کذا الیهین فانه سبحانه لا یضیع اجر المحسنین و ان
 یصلوا ما فیهم من الفتور و النقصیر و عطفان المولخذاة و التعید فان قلعة بضاعة
 لا تحتمل و اضاعة و قتی فی الشواغل الدنیویة و اضاعة مع ما انافی من غربة الوطن
 و غیبة الکتب و ضیق البال بمفارقة الاهل و الال اذ بعد ما رکت غارب
 الاختراب فی مبادئ الشباب لتحصیل الحکم و تکمیل الفیوض و النعم

من و طعن نشو شتر الحور و سست الى المشهد المقدسة الرضوية المايوسسة و صال
 زمل في الى الهند المخصوصة قامت تلك الشهوة المايوسسة على ازدياد غمی و اهتت
 في عداوتی و اعدا دهم حتى ظننت انها هنذا لاکت لکبد غمی لکن الله سبحانه بركات
 محبة اهل البيت عليهم السلام احی قلبی المیت و اجری بنانی علی منوال و ما رمیت
 اذ رمیت فانتصر باللمصنف العلامة حاشرين و وسمنا علی جاعة الاشاعة القاص
 و المناصبة الفاجرة الخايرين نتمقنا من الذين اجروا و کان حقاً علیاً نصر المؤمنین و الله
 المتابر و للعین و قد التفت و نظم هذا اللما الترو شحت بها عوالی المعانی سبعة اشهر من غی الدیال
 لما شرت من كثرة ملال و ضعف القو و غول البدن كالشر الی و كان اخرها الخرب مع الاول
 المنتظم فسال شهر سنة الف و اربع عشر لایة الی و بلاد قنذاها الکفر و کرم و استعمل فیها الشیطان
 حکوه صان الله للمؤمنین عرفک و وجهک و لخرجهم عن سواد الهند حرمه و سهل بحی الحق و اهل
 مجمل احوال جناب قاضی آنگه چون کبر شام با و شاه و هند و ستان منسوب قضا با و تقویض نمود
 منسوب بر قاضی شد و شاد و شش مثل شاد و اول و شهید ثانی بعلت تشیع بر دست ظلم پرست
 مواصب واقع شد لند اهل حق از و بشید ثالث تعبیر میکنند و خاصه و عامه و معاصرین او اقران
 از و معان بجمال علم و فضل و جلالت و تقوی و عدالت او داشتند ملاعبه انقاد و کرد از جمله معاصرین او
 از متعصبین اهل سنت و جماعت بود در کتاب منتخب التواریخ بتقریب ذکر علما ی محمد اکبر شاهی نوشته که
 قاضی نور الله ششتری اگر چه شیعی ندیب ست اما بسیار بصفت تصفت و عدالت و نیک نفسی و حیاد
 تقوی و عفاف و اوصاف اشرا من موصوف مست و اعلم و علم وجودت مهم و جدت بلع و صفاتی که
 و ذکا و شورش صاحب تصانیف لافقه مست توابعی تفسیر مثل شیخ فیضی نوشته که از خیر تعریف و توصیف
 بر دست و طیم نظمی و اردو اشعار نشین هی گریه کبیر حکیم ابوالفتح بلازمت شاهی پرست و زمانیکه
 مرکب منصور پلاهور رسید و شیخ معین قاضی لاهور را در وقت ملازمت از ضعف پیری و فقر و
 سقطه در دربار واقع شد رحم بر ضعف او آورد و فرمود که شیخ از کار مانده بنابران قاضی نور الله

عمده منسوب و منصوب گردید الحق مقلدان باین مختصان به نفس لاهور اگر بعلوم الملکوت سبق
می و بعد خوش بفسطاد آورده و راه رشوت را بر ایشان بسته و در پوست بسته گنایند چنانچه فوق
آن تصور نیست و میتوان گفت که قائل این بیت اورا بنظر داشته و گفته که س توئی آنکس که کردی
همه عمر قبول و در قضایح زکس غیره شهادت زگواه و انتی موضع الحاقه من التایخ المذکور
و در تذکره ریاض الشعرا تالیف علی قلیخان و اله سطور است که قاضی نورالدین شوشتری از افاضل زمان
و اعظم دوران بود و مملکت داشتش از قاف تا قاف رسیده و هیئت فضلش شرق و غرب را فرا گرفته
تصانیف عالیه اش در عالم مشهور و شرح جلالت شاننش در السنه جمهوزندگوست در عهد اکبر بادشاه
هندوستان قاضی القضاة بود و آخر دین هفتاد سالگی در عهد جهانگیر بادشاه بن اکبر بادشاه بسبب
تضعیف کتاب مجالس المؤمنین بضرر دره خاوار بر وجه شهادت رسید و در فن شاعری کمال قدرت
و مهارت داشت تخلص دی نوری بود و در جواب قصیده سید حسن غزنوی قصیده گفته که این خبر است از آنجا

س شکر خدا که نور الهی است بهرم	وزن رشوق دوست فردزنج کو بهرم
اند ز سبب خلاصه معنی و صورت	واندر نسب سلاک زهره او حیدرم
و ارای و هر سبط معلوم بر بود	بانوی شحر و خمر کسری هست مادرم
مان ای فلک چو این پدر انم کی بیاید	یا سر به بندگی نه و از ادزی برم
شکر خدا که چون حسن غزنوی نیم	یعنی نه عاق والد دره تنگ دارم
مادرم زبان بریده چو آن خلع اگر	مدح مخالفان حله بر زبان برم
واندر جهان که او پدر خوش گواهیست	در افک گفت فسترة عین میبزم
شاکست نیست آنم از آن خلع که گفت	شاکست میوه دل زهر او حیدرم
مردند که طبع پدر در نهاد نیست	پاکی ذیل مادر او نیست باورم

استی مالدنا اراده را قه المحرون را بسیاری از اشعار آید آن سلاک الاخیار بنظر رسیده اگر چه شعر
شاعری او در مراتب عالیه اوست اما ذوق طبع حسد ام جناب قاضی بران داشته معلوم میشود

که اکثر اعیان شیطان و تفریحاً للطبع الاقدس میل آن می نمود و فقیر در اینجا خود قاطعاً و بسبب آنکه
خارج از بحث این کتاب است ترک نموده ولادت با سعادتش در سنه هجری پنجاه و شش هجری
واقع شده و شش و آنش از کلمه سید نور الله شهید شد که سنه یک هزار و دویست و هجری میشود بر می آید برین
تقدیر مدت عمر شریفش شصت و چهار سال می شود مخفی نماند که آنچه قاضی سید نور الله شوشتری
در مجالس المؤمنین و غیره اظهار می فرمود حسن ظن خود نسبت بحججه از صوفیه نموده مثل حسین بن منصور
خلج که توفیق حضرت صاحب الزمان شکیبای علی او در کتب معتبره امامیه مقول است و مثل بنیان ثوری
و بانی دیسطامی و می الدین عربی و دیگر صوفیه از تقدیم و تاخرین که بنده می ایشان در میان علما
امامیه ثابت است مستلزم تصوف جناب سید نور الله نیست زیرا که می فرمود شخصی منصرف از اختیار مسلک او
نمی باشد بلکه جمیع اهل علمای کبار امامیه مثل شیخ ابن بابویه و شیخ مفید و اشبال ایشان که فرقه تصوف
را لعن و لعن کرده اند در تصانیف سید مذکور شعر بر او آورده اند از طریق معتبره صوفیه است و الاضمار تصانیف
او کتاب اخلاق الحق که شکیبای سراج است معرفت ذات و صفات الهی و نبوت و امامت است هرگز
اعتقاد و مطابق اقوال اهل تصوف و مخالف اصول امامیه مثل قول بوحده وجود و غیر ذلک نیست
بلکه بدلائل و اقرین و براین شایه اثبات عقائد امامیه نموده و آن منافات بـ تصوف دارد و مؤید
اینست آنست که بعضی اعاظم بزرگواران مجالس المؤمنین بعد از نقل عبارت تذکره علی قلینان که گذشت
افاده نموده که الحق که سماعی حبلیه جناب سید نور الله در اعلامی ندسبب حق امامیه زیاده از آن است
که احتیاج بیان داشته باشد بل جوهر من الشمس و ابر من الاس و بر صاحبان علم و کرامت
نعم و فراست علوم مراتب تصانیفش بویج من الوجوه مخفی و مجرب است و نیز مخفی نماند که تصوف جناب
سید مرحوم شیخ از مطایب کلام و تصانیف مرام مستفاد میشود آری حسن ظن بعضی از متصوفه
یا نه میشود و این همانست که آن مدح بفضل اشخاص اخلاصاً بلکه چه اغراض و غایات بسبب اختلاف
از مشهورات تفاوت می باشد و می کردن جناب سید مذکور را عین متصوفه را اول دلیل بر آن
است علی احوال درجه یقینی و یقین که از قول الایضاً مشکله و احتمال بعضی محلات بل ظن غیر فی

فلا نقف مالک بن یحییٰ ان بعض الظن اشر و تفصیل فی محل اتہی کلامہ و نیز جناب غفرلہ
مولانا اسید ولد ار علی طالب شہزادہ در کتاب شہاب ثاقب و در رسالہ فارسیہ کہ در جواب
سوالات مولوی سمیع صوفی قلمی فرمودہ برات جناب قاضی نور اللہ مرقدہ الشریف
فرمودہ اند کہ در تصانیف ایشان با دیگر مؤیدات مذکورست سن شاعر طبرستان الیہاد جناب علی
قدس اللہ نفسہ التوکیہ و بعض مصنفات خود آورده کہ قاضی سید نور اللہ را بسبب بعض
اقدام حسن ظنی باین طائفہ و استیناسی باین فرقہ حاصل بوده و از ان فساد اعتقادش
غیر لازم آیات منی کہ قاضی مذکور در مجامع المومنین در بارہ محی الدین عربی بتقریب
تذکرہ قولش سبحان من اظهر الاشياء و هو عینہا کہ مشعر اعتقاد بوحث و وجود است
سید فرمایند کہ محل است کہ لفظ عینہا یعنی منقوطہ و بای موصدہ بعد از ای ثناء شدہ
بعینہ قاضی باشد و معنی آن انحال باشد اے آخر ما قال و با مثال این توجیہ کلامش
را از مخالفت شرع بری پنداشته پس اگر قاضی بوحث و وجود معتقد می بود چرا تعجیب
در کلام این عربی قرار میداد و با صلاحش مے پرداخت از اینجا واضح گردید کہ بعض
وجہ این بزرگان را بریدی اعتقاد این عربی و اشالش اطلاع نبود و حسن ظن
بآنها داشتند و کلمات آنها را مآول تا ویلات صحیحہ می پنداشتند اگر چه بطنہ شان فاسد
و مستدق علیہم یصلح العطار را نفس الدہر بوده باشند اینکہ در عقیدہ فاسدہ آنها شاک
باشند انتہی کلامہ الشریف و قصہ شہادتش علی بالقلہ صاحب التذکرۃ عن بعض اشخاص
انست کہ سید مذکور ہمیشہ در میان مخالفین تقیہ میکرد و مذہب خود را از ایشان مخفی
میداشت و در علم سائل تقیہ مذہب اربعہ سنیہ مہارت و دستگاہ بسیار داشت لهذا
اکبر بادشاہ و اکثہ مردم اورا شنی مذہب می پنداشتند و چون اکبر بادشاہ حال
علم و فضل و لیاقت اورا دریافت اورا قاضی القضاۃ ساخت جناب سید گفت
من بشرطہ این خدمت را قبول میکنم کہ موافق ہر یک از مذہب اربعہ یعنی شافعیہ و حنہ

و ضلایه و مالکیه که رای و اجتهاد من مقتضی شود فتوی در قضا یا خواهم داد و چون قوت لطف و استدلال دارم در جمیع مسائل و احکام پابندی کی از مذاهیب مستمم لکن در اجتهاد خود از مذاهیب اربعه بیرون نمیروم با دوشاه قبول کرد پس قاضی علیه الرحمه پیوسته در مسائل قضا یا احکام بر طبق مذاهیب امامیه فتوی میداد و اگر کسی اعتراض میکرد جناب قاضی ثابت میفرمود که این فتوای من مطابق فطانت مذاهیب از مذاهیب اربعه سینه است پس بعضی از فقاہد کی او مطابق مذاهیب شافعیہ و بعضی مطابق حنفیہ و بعضی مطابق مالکیہ و بعضی مطابق ضلایه واقع میشد و قاضی در حال تقیہ بهمین ذریعہ اجرای احکام امامیه می نمود و در خفیہ شغل تصانیف بود چون اکبر بادشاه وفات یافت و جهانگیر بادشاه بر تخت سلطنت نشست بدستور گذشته بعهده خود قیام داشت تا آنکه بعضی از علمای مخالفین که مقرب جهانگیر بادشاه بودند دریافتند که او مذاهیب امامیه دارد پیش بادشاه سعایت او کردند که او شیعه مذاهیب است چنانچه در فتوای خود پابند مذاهیبی از مذاهیب اربعه نیست و در هر مسئله بموجب هر مذاهیبی که در آن مسئله مطابق مذاهیب امامیه باشد فتوی میداد بادشاه ازین سخن اعتراض نمود و گفت که از نیغ تشیع او ثابت نمیشود زیرا که او در روز اول شرط کرده است که مطابق هر مذاهیبی از مذاهیب اربعه که رای او مقتضی شود فتوی دهد پس علمای مخالفین در کمین افتادند تا بوجهی اثبات تشیع قاضی نموده حکم قتل او از بادشاه حاصل کنند پس شخصی بیش قاضی فرستادند تا خود را شنیده و امنوده تصانیف قاضی را بدست آورد آن شخص بعدست قاضی رفته اظهار تشیع خود و اختیار تلمذ پیش او نمود تلمذی پرین گذشته قضا اعتبار پیش جناب قاضی بهر ساند تا آنکه بر کتاب مجالس المؤمنین آگاهی یافت و بنهایت سعی و الحاح آن کتاب را از نزد قاضی گرفته بخانه خود برد و نقاشش برداشته مخفی بنظر علمای مذکورین در آورد پس ایشان آن کتاب را مزایه اثبات تشیع او پیش بادشاه نمودند و گفتند که این رافضی چنین و چنان نوشته است و مترا و در حد زدن است

محض باو که تسبیح قاضی از آن است
 تسبیح بعد از تسبیح قاضی
 ادله نیقیه از حدیث الواریج
 حدیثی که در حدیث الواریج
 پس بجهت قتل عین و
 و سب و تحقیر قاضی
 و القصد که در حدیث الواریج
 و قاضی در حدیث قاضی و امام
 و قاضی که فرموده است که
 که محبوب باو است بود و در حدیث
 تسبیح داشت و قاضی

بادشاه گفت چه منزلی باید گفتند که دره خاوار بفلان مقدار بایدش زربادشاه گفت خیار
 دارید پس ایشان بعلت تمام این ظلم را نسبت بجناب قاضی لعل آوردند تا آنکه شنیده شد
 شهادتش در اکبر آباد اتفاق افتاد و مرقدش هم در آن شهر واقعست و مردم در آنجا بسعادت
 زیاتش مشرف میشوند و فهرست تصانیف جناب قاضی سید نورالدین خطاب برآه
 بر ذکر کتب و رسائل و حواشی کثیره بنظر رسیده و آن اینست کتاب احقاق الحق بحاکم
 المومنین کتاب مصائب النواصب مؤلف هر قدر در صواعق محرقة حاشیه بر تفسیر برفیاد
 حاشیه تهذیب الاحکام حاشیه بر شرح شمسیه حاشیه بر شرح هدایه حاشیه بر شرح جامی
 حاشیه بر حاشیه قدیمه حاشیه دیگر بر برفیادی حاشیه شرح تهذیب الاصول حاشیه بر حاشیه
 شرح تجرید حاشیه بر قواعد علامه حلی علیه الرحمه حاشیه بر الکیات شرح تجرید حاشیه
 بر شرح چمنی حاشیه بر مختلف فقه شرح اثبات واجب قدیم حاشیه اثبات واجب
 و حاشیه در رد حاشیه علی بر شرح تجرید حاشیه بر بحث عذاب قبر از شرح عقائد شرح
 بدیع المیزان شرح حاشیه تشکیک از حواشی حاشیه قدیم کتاب نور العین کتاب
 کشف العوار رسائل و افقه اتفاق کتاب نهائیه الاقدام رسائله انس التوحید رساله
 رفع القدر کتاب حل العقول رساله بحر الغدیر رساله لمعه فی صلوة الجمعة رساله ذکر الا
 رساله عدة الابار رساله تحف العقول رساله موائد الانعام حاشیه بر رساله اجوبه فافه
 رساله عشره کامله حاشیه بر حاشیه تهذیب ملا جلال رساله سبعة سیاره رساله تفسیر
 آیه انما المشرکون نجس رساله بحث تحذیر بر رساله اوجیه رساله جلالیه رساله لطیفه رساله
 در بیان عرض النوع کم رساله در حقیقت عصمت و رساله فی ان الوجود لا مثل له جواب
 اسوله سید حسن رساله اثبات تشیع سید محمد نوزخش و کتاب دیوان قصائد رساله
 در رد شبهات شیطان حاشیه بر تحریر اقلیدس حاشیه خلاصه در رساله المنهج رساله
 در رد مقدمات ترجمه صواعق محرقة رساله سخا ب المظفر و شرح خطبه حاشیه عضدی قزوینی

حاشیه بر بحث احوال شیخ تجرید حاشیه بر سطور شرح بحث حدوث عالم بر انوار و دواسته
 حاشیه بر شرح مختصر حاشیه بر حاشیه فتاوی رساله نظر السیلم رساله در تفسیر آیه و یا رساله که گشتار بود
 رساله خیرات حسان در رساله در نجاست خمر رساله فی سئله الکفارة رساله فی غسل الجمعة رساله
 در رد رساله تصحیح ابان فرعون رساله فی رد رساله الکاشی رساله فی رد کتبیه التجدید
 در رساله در تعریف ماضی حاشیه بر رساله تحقیق کلام بدخشی حاشیه بر شرح خطبه معروف
 رساله گل و سنبل رساله فی سئله لبس الحریر و شرح رباعی شیخ ابوسعید ابوالخیر و کتاب
 دیوان اشعار کتاب منشآت حاشیه بر بحث جواهر شرح تجرید رساله فی رد تشبیه فی تحقیق
 علم الاهی رساله فی رد مکتب بعضیهم فی نفی عصمة الانبیاء شرح بحث جواهر حاشیه قدیه
 رساله فی رد ما لایه ابن الحاکم انتهى علی ما وجهه و ایضا از تصانیف آنجناب است منتخب
 کتاب محلی ابن حزم اندلسی و تعلیقات بر شرح قاضی ایچی شافعی بکلیه الکلام علی الطیال
 القلیلی و رساله در جواب سوالات میر یوسف علی حسینی اخباری در باب طلاق
 حضرت پیغمبر رضای جمیع مردمان در جمیع احوال و ازمان و حاشیه کتاب مینوی السید
 احمد بن نظام الدین ابرهیم بن سلام الله وی از اخفاء استاد البشر ابر غیاث الدین
 منصور شیرازی و جرسید علیخان مدنی شارح صحیفه کامله است و لقب به سلطان الکلمات
 العلما بود رساله نسب ادب میر غیاث منصور شیرازی علی ما ذکره التمدید علیخان فی الشفاة
 و التشیخ الحر العالمی فی الاصل برین طریق است سید احمد بن سید نظام الدین بن حرم
 بن سلوم الله بن عماد الدین بن سعود بن صدر الدین محمد بن غیاث الدین منصور شیرازی
 باجماع سید مذکور از افاضل اهل زمان و اعظم اعیان بود صاحب اهل آمل آورد که سید
 احمد ملقب به سلطان الکلمات و سید العلما فاضل عالم بود از تصانیف اوست کتاب
 اثبات الواجب سه نسخه کبیر و متوسط و صغیر و دیگر از کتب و رسائل و دانش در سینه کثیر از
 و پانزده هجری واقع شده مولانا السید تقی الدین محمد الشافعی از افاضل

السید احمد بن
 نظام الدین

السید تقی الدین

محقق و صاحب شیخ بهارالدین عالمی بود و فائز علی باقله صاحب اهل الاصل و صاحب
 التوفیق در سنه تسع عشره بعد الالف است الشیخ عبد الصمد بن حسین العالمی الحاکم
 فاضل کامل و عالم عالم و برادر شیخ بهارالدین عالمی است شیخ مرعانی و اهل آمل ذکر او فرمود
 و او را به فاضل و عالم ستوده و در شهر و رعایان مشهور است که شیخ عبد القدر از والد صاحب
 خود شیخ حسین اجازه روایت دارد و شیخ حسین بر صوفی آزاد و شهید مقدس حضرت امام رضا
 علیه آلاف التحية والثناء روز سه شنبه در ماه رجب الاصب سنه اصدی و سبعین و تسعمائة
 بمهره اجازه برادرش شیخ بهارالدین عالمی ظهر نسخه اجازه که شبیه ثانی برای شیخ حسین
 سروده و نوشته بود تحسیر فرمود و از بلاء مبارک اجازه مزبور نهیست اما بعد فقد
 حضرت لولدی بمکاره الدین محمد و اخیه ابی تراب عبد الصمد حفظهما الله
 بعد ان قره علی و لیدی کاکین جمله کافیه جمیلة من العلوم
 العقلية و النقلية جمیع ما تضمنته هذه الاجازة و احتوت علیه
 بالاطرف المقررة فیها و لذلك اجزت لها سبع الله نعمه علیها جمیع ما یجوز لی و ابنته
 سبط و الخاصة و العامة و جمیع ما الفتنه نظام و نشانی انتی و شیخ بهارالدین عالمی
 عالم و مسائل نحو و رسوم و قواعد صمدیکرین المصطلحین و الطلبة شائع و مشتهر گردید و برادر
 شیخ عبد القدر مذکور تصنیف فرموده و فائز علی مذکور شیخ یوسف البحرانی فی لؤلؤة البحرین
 در سنه عشرین بعد الالف در حوالی مدینه منوره اتفاق افتاد و از آنجا نقل کرد و بجهت اشراف
 رفتن کردند ملا عبد الله بن الحسین التستری طاب ثراه از علمای عظام و فقهاء
 عالی مقام و از اساتذده اخوند ملا محمد آقایی مجلسی و دیگر از فضلاء کرام بود و مصنف کتاب
 نقد الرجال از شاگردان او بوده چنانچه در کتاب مذکور ذکرش چنین آورده که عبد الله
 بن الحسین شوشتری مد ظله العالی شیخ و مستاد من است و علامه و محقق و مدقق و فاضل
 عظیم المنزلة یکنای مصر خود و بر پسران گزین اهل زمان خود است و بچکس را نقد تراز و نویده

شیخ بهارالدین
 عالمی

عبد الله بن الحسین
 التستری

بسم الله

فضائل و مناقبش را احصا ننوان نمود روزی با روزه میدارد و شبها بتماز میسر میکند و از
 تصانیف او کتابهاست از انجمله شرح قواعد است و از خود ملا محمد تقی مجلسی در کتاب
 واسع میفرماید که خبر داد مرا بکتاب احادیث شیخ العلماء استاد الفضل را شیخ الاعظم
 علی الوالد المعظم مولانا عبد القدر بن الحسین الشیخی که او از شیخ نعمه الله بن خاتون تعلیم
 شیخ نور الدین علی بن عبد العالی الکرکی روایت داشت و اینها را خواندند که در مجلد جا
 روضه المتقین فرموده که مولانا عبد القدر بن الحسین الشیخی رضوان الله علیه
 استاد من و استاد طائفه امامیه در عصر خود بود و علامه زمان خود و محقق و متبحر و زاهد و
 عابد و راجع بود و اکثر فوائد این کتاب یعنی روضه المتقین از جمله افادات اوست و از
 تحقیقات احادیث و رجال و اصول مجدی نمود که مزیدی بران تصور نیست و از
 تصانیف او کتابهاست از انجمله تمییم شیخ علی بن عبد العالی کرکی بر قواعد علامه
 هفت مجلد است که از آن حاصل فضل و تحقیق و تدقیق او را توان شناخت و او از
 برای سن بلکدر اربعه جمیع مومنین بمنزله پدر مهربان بود و وفاتش در عشر اول محرم
 واقع شد و روز وفاتش از کثرت گریه کنندگان در مفارقت او بمنزله روز عاشورا بود
 و قریب صد هزار کس بر جنازه اش نماز کردند و چنین اجتماع بر جنازه دیگری از فضلا
 ندیده ام و در جوار فراسید اسمعیل بن زید بن الحسن علیه السلام مدفون شد پس
 بعد از یک سال بسوی کربلای معلی بمشهد حضرت امام حسین علیه السلام نقل کردند
 به چنان جسم مقدس او را در وقت نقل کردن یافتند که تغییر نشده بود و او از جمله پنج
 دیده ام و شنیده ام کرامات کثیره داشت و بحدت شیخ طائفه امامیه و زاهدترین مردم
 در زمان خود مولانا احمد اردبیلی علیه الرحمه قرائت احادیث نموده بود و هم بحدت شیخ
 اجل شیخ احمد بن نعمت الله بن احمد بن محمد بن خاتون عالمی رحمه الله و بحدت
 پدرش شریف الله قرائت کرده بود و از ایشان اجازه روایت احادیث داشت

و مرا اجازه بان داد و میفرمود که گفت که انتشار و ترویج علم فقه و حدیث از ذات مقدس او در
 اصفهان واقع شد اگر چه سوا سے او دیگر علما هم موجود بودند لیکن ایشان شش تن بسیار داشتند
 و مدت درس ایشان اندک بود و اختلاف مولانا بعد از آنکه ذکر کرد که او چون از کربلائی علی بسوی
 محکم آمد قریب چهارده سال در اصفهان اقامت فرمود و در وقتیکه او داخل اصفهان شد
 بعد از طایبان علم در آنجا به پنجاه رسید و بود و در وقت و قاتش زیاده از هزار کس از فضلا
 و غیر ایشان از طلب علم موجود بودند و شمار فضائل و مناقج او در مختصات ممکن نیست
 انتی محصل کلام در تاریخ عالم کرای عباسی تا ایف نشی اسکندر بگ که از منشیان
 عهد شاه عباس صفوی بود و قریب ذکر متوفیات سال یک هزار و بیست و یکم هجری معلوم
 است که آنفصل العلماء و المجتهدین مولانا بعد از آنکه شوشتری که چند سال بود که از نجف اشرف
 بولایت محکم آمده و در دار السلطنت اصفهان اقامت داشت در روز جمعه بیست و چهارم
 ماه محرم سنه ۱۰۰۰ که آنرا که عارفه او را طاری شد و در شب میر محمد باقر داماد و شیخ الحنفی
 مدنی که از اهل بیت میا خاکی و مسائل اجتماعی فیما بین ایشان عبارات رفیع یافته بود و بسیار
 او فرستاد جناب مولانا با ایشان معافقه کرده و در کمال شگفتگی صحبت داشت شب یکشنبه
 بیست و ششم ماه مذکور قریب بصبح بعد از اقامت نماز تجمعه و داخل بیرون آمد که ملاحظه
 وقت نماز نماید چون خود نمود و در رفتن از پای افتاده بی آنکه همت سخن گفتن یا بدو
 عن را اجابت نموده مرغ روحش از قفس بدن پرواز کرد و جناب مولانا در کمالات
 نفسانی و تقوی و پیریزگاری و بی تعلقی دنیا درجه عالی داشت و از اشراف و اعدیه و
 تمنیات دنیا بستر حق قناعت نموده اکثر اوقات صائم بود و بشوریای بیگوشت فطام
 میکرد مدت سی سال در نجف اشرف و کربلائی علی ساکن گشته در خدمت مجتهد مغفور مولانا
 احمد اردبیلی استفاده علوم دینی نموده و از مولانا مذکور اجازت نماز جمعه و جماعت و
 تلقین مسائل اجتماعی یافته بود و در در وقت او صدای تار و صغیر و کبیر و غیره با او

میر سید اشرف و اعیان زمان آرزو میکردند که به چنین تبرک و حتی بزرگوار و مغفرت
 اندازد اش رسانند از علوی خلایق بیشتر نمیشد نقش او را در آستانه امام زاده واجب
 اتعظیم و التحیل سید اسمعیل گذارشته و از اینجا بکربلائے معلی نقل نموده ارباب نفیس
 استعداد و این مرغوب در سلک نظم کشیدند و به تفسیر این تاریخ یافته بود
 آه و آه از مقتدای شعیان و دیگر گفته بود ۵ حیف از مقتدای ایران
 و شیخ محمود عرب جزایری گفته ۵ مات محمد الزمن * انتی نقلاً من
 الشارح المذکور و شیخ یوسف بحرانی در اجازه خود آورده و قات سولانا عبد الله مذکور
 در سال هزار و بست و یکم هجری واقع شد امیر نصیر الدین حسین بن ابرهیم
 بن سلام الله الحسینی بن سید علیخان من و برادر سید احمد سابق الذکر است
 شیخ حرثی او را به فاضل و عالم و ادیب ستوده و گفته که سید علی صاحب سلاطه العصر
 آورده که سید نصیر مزبور جد من است و مع و دعت بسیار ورق او کرده و گفته که هر دو
 برادر سید نصیر و برادرش سید احمد به سید رضی و سید رضی علیهما الرحمه شایسته
 و آورده که وفاتش در سنه ثلاث و عشرين بعد الالف واقع شد و ایضا صاحب سلاطه العصر
 آورده که شیخ عبد القادر طبری صاحب برلیه از ملا ذره سید نصیر بود و شیخ مزبور
 قصیده برلیه خود را در معارضه برلیه ابن حجره گفته و شرح لطیف بر قصیده خود نوشته
 الفاضل اللاتانی و السید ظهیر الدین میرزا ابرهیم بن حسین الهدای از ملای تحقیقین
 و کلامی تحقیقین و از جمله معاصرین شیخ بهار الدین عالمی بود و جناب شیخ سمرت لفضل
 کمال او بود و در مجالس و مدارس خود مبالغه در توصیف و تعریف او میفرمود با جمله میرزا
 سوصوف از شیخ اجل محمد بن نعمت الدین خاتون عالمی روایت داشتند و خوانند ملا
 محمد تقی مجلسی از روایت وارد که صاحب سلاطه بهار باله او استوده
 بنای بنفشه نقش بنیاد میگردد آلیرزا ابرهیم الهدای برهان العلم الفاطح و فی الفضل الساطع

میرزا حسین

میرزا حسین

وفنار الشريعة ومن رجاها ومحقق الحقيقة ومفضل اجمالها وجامع
شمل العلوم وناسق نظامها وعلى كلمة الحق ومضاعف اعظامها والمشتق
نفائس جواهرها والمجتنى ازاهير بواطنها وظواهرها ملك اعنة الفضائل
وقصوف * وبتن غوامض المسائل فانهم واعرف * واجري مناسج
الحكمة ونخر وكر الى نيل الزلفى لدى ربه وهجر * بدي * ن

ونادى بالدين الحنيفى رفعة	وشاد دروس العلم بعدد ومها
واحصى موافق العلم منذ بهمة	يلوح على الاسلام نور شموها

تكملة

خير من غيره اخبرني غير واحد من الشاه عباس قسدي ومازارة الشيخ لهما الدين محمد فري بن
مايت على الاله فقال الساطع اهله العالم عالم يحفظ جميع ما في هذه الكتب فقال الشيخ لا
انكره والى الله الهم وناهيك عما شأدت بفضل طهر فالبهمة مقداره وملكه وادبته وكرامته وكرامته
احمد بن نعمته الدين فانون سائل واما جازة غرور كبري ودي ودر در جمعة چهارم بمحرم سنة ثمان
بها الا انك لو شئت ببحر وثنائى سيار اور استود ولبدر وصف فضائل محامدك لا انك يغفره فلقد ايتته
وانكنت معتز فابقي صور معادى الاله الطيفة فضائله جامعاً في العلوم الادبية والحكمة العقلية والاعتبار
ما تفهموا واخر الزمان على اولئك قلته دره ما افضله بآية الله دانية ههنا ان سبع مسطور ومن الكمال
ما جمع ولقد انسى عبد الفقير او خلاصة بلا امر اتماعاً سبعة بعد في الله ما اسعد الابرار وسنة والذ
المقول في خدمته وناهيك من الف راية دام ظله وخرقت له العادة بطول البقاء قلبك السلبا وب
اصلية المحبة والاصطفاء للاخاء مركز دائرة الفضلاء والعلماء وخرينة ذوى الهمم العالية
بالامر اجبت ان اكون يا مرام طلبة ودوام نقلية واخلاقي رقيقة اخاه اختصاصه ان اشرف بحبته و
ارادته وموته واخلاصه لحييا ان تهب على نفحة من نفحات ملكيات دعواته وان لا ينسى الملوك
المقتصر خدمة عطف لطفه شفقاته وان اجيزه معتق فاباني لم اعدل في طبقاته ان يعمل
بما العله يحل به الصائب وذوق الثاقب على نعيم الثواب مما الفه الخاطر الفاتر

من قتیلا وحاشیه او کتاب و كذلك مما الفه الفضلاء والفقهاء الامامیون
بل کما جمع وصنفه علماء الاسلام الموالفون والمخالفون عملا ورواية كما شأوا وجب متشی
واحب لمن شأوا احبا بطرق التي الى اليهم بحق القراءة والسمع او المناولة والاجازة انتهى ما نقله
وفات ميرزای موصوت در سنه ست و عشرين والفت واقع شد ملا عبد الله بن حسين
بن دشتی مسوب است بسوی یزد که لمبه از بلاد فارس است مولانای مذکور از ششاد سیر
فصلی کالمین و شمار یر علمای عالمین و از جمله اساتذہ مولانا شیخ بهار الدین است
قرات علم فقه و حدیث نجده شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک فرموده و شیخ حسن مذکور
استفاده علوم منطق و معانی و اشغال آن پیش او میکرد و او در آنوقت بمصنعت حاشیه
بر تہذیب المنطق مشغول بود و آن بشرح تہذیب مشہور و درس آن بیان طلبہ معلومت
و صاحب تاریخ عالم آراست عباسی آورده که شیخ بهار الدین عالمی مرتبه کمال در حکمت
و کلام و بعضی علوم معقول از فیض صحبت مولانا عبد الله میرزای بدست آورد و انتی و
در سلاطه العصر آورده که مولی عبد الله بن حسین یزدی است و شیخ بهار الدین عالمی بود
و علامہ زمان خود بود و بحاکم پس نزاع ہمسری با او نہ داشت و احدی در جلالت قدر و
علوم منزلت و کثرت درغ و پرہیزگاری با و نہ سید و او را تعانیف میندہ است مثل
شرح قواعد و در فقه و شرح معانی و شرح تہذیب المنطق و حاشیه بر حاشیه خطای و حاشیه
بر شرح شمسیہ و تحیر اینها و صاحب تذکرہ آورده کہ سیر ملا عبد الله یزدی کہ ملا حسن علی
است عالم صالح و قدوہ فضلائی کرام بود و در سنہ یکہزار و شصت و نہ ہجری وفات یافت

میرزا محمد بن علی بن ابیہیم الاسترآبادی لہو کتبہ العجل

موسوبت بسوی لمبه استرآباد کہ یکے از بلاد مازندران است از اکابر علمای رجال و اعظم
اصحاب فضل و کمال است در تحقیق علم رجال و ضبط احوال ایشان تا آخرین لامبہ ستان بود
و کتاب منہج المقال کہ مشہور بر رجال کیر است جامع مضامین اکثر کتب رجالیہ است و در

ملا عبد الله بن حسين

بن دشتی مسوب است بسوی یزد که لمبه از بلاد فارس است مولانای مذکور از ششاد سیر

فصلی کالمین و شمار یر علمای عالمین و از جمله اساتذہ مولانا شیخ بهار الدین است
قرات علم فقه و حدیث نجده شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک فرموده و شیخ حسن مذکور
استفاده علوم منطق و معانی و اشغال آن پیش او میکرد و او در آنوقت بمصنعت حاشیه
بر تہذیب المنطق مشغول بود و آن بشرح تہذیب مشہور و درس آن بیان طلبہ معلومت
و صاحب تاریخ عالم آراست عباسی آورده کہ شیخ بهار الدین عالمی مرتبه کمال در حکمت
و کلام و بعضی علوم معقول از فیض صحبت مولانا عبد الله میرزای بدست آورد و انتی و
در سلاطه العصر آورده کہ مولی عبد الله بن حسین یزدی است و شیخ بهار الدین عالمی بود
و علامہ زمان خود بود و بحاکم پس نزاع ہمسری با او نہ داشت و احدی در جلالت قدر و
علوم منزلت و کثرت درغ و پرہیزگاری با و نہ سید و او را تعانیف میندہ است مثل
شرح قواعد و در فقه و شرح معانی و شرح تہذیب المنطق و حاشیه بر حاشیه خطای و حاشیه
بر شرح شمسیہ و تحیر اینها و صاحب تذکرہ آورده کہ سیر ملا عبد الله یزدی کہ ملا حسن علی
است عالم صالح و قدوہ فضلائی کرام بود و در سنہ یکہزار و شصت و نہ ہجری وفات یافت

میرزا محمد بن علی بن ابیہیم

استیعاب نقل عبارات رجال کشی و نجاشی و فهرست شیخ طوسی و غیر اینها فرموده
 حتی که کتابی باین وصف در تصانیف دیگر علمای متأخرین بنظر برسیه صاحب خلاصه الاش
 فی اعیان المائة الحادی عشر که از معتدین اهل سنت است در ترجمه آنجا نوشته محمد بن علی
 بن ابراهیم الاسترآبادی نزلی مکه المشرقة العالم الثلاثة صاحب کتب الرجال الثلاثة
 المشهورة له مؤلفات کثیره منها شرح آیات الاحکام در سائل مفیده و صیغه بالفصل التام
 شائع و بالغ و کانت دفاته بکة ثلاث عشرة خلون من ذی الحجة سنة ثمان و عشرين و لعل
 انتهى صاحب لؤلؤه سیر ما یه که مرزا محمد بن علی بن ابراهیم استرآبادی فاضل محقق و فقیه
 و عالم و پرهیزگار و عارف با حدیث و احوال رجال بود و از تصانیف او در علم رجال سه
 کتابست رجال کبیر و رجال وسیط که این هر دو درین زمان موجود است و سوم کتاب
 رجال صغیر است که بر آن واقف نشده ام و دیگر از تصانیف او شرح آیات الاحکام و
 حاشیه بر تہذیب مدیث و دیگر رسائل متعدده است و فائش در که سطره تاریخ سوم ماه
 ذیقعد سنه یکم از دہست و ہشت ہجری واقع شد و او اثر شیخ ابراهیم پسر شیخ عبد العالی
 یسی روایت داشت و محمد امین استرآبادی مصنف فوائد مذنبه از مرزا محمد موصوف روایت
 دارد و انتی و سلسلہ روایت او کہ چندین واسطہ بسوی علامہ حلی پیرسد چنانچہ در آخر کتاب
 شیخ المقال و کتاب تلخیص المقال ذکر نموده و تاریخ تصنیف رجال کبیر و نام دست خود را
 در آخر باب زای مجملہ کتاب مذکور چنین زمرہ تم الجزء الاول من کتاب مہاج المقال تحقیق
 احوال الرجال علی يد مؤلفه الفقیر الی اللہ الہادی محمد بن علی بن ابرہیم الاسترآبادی ۲
 ثانی عشر ربیع الاول سنة اربع و ثمانین و تسعمائة و سیدہ مصطفیٰ تشری مؤلف نقد الرجال کہ عام
 او بلوہ ذکرش باین عنوان آورده محمد بن علی بن کبیر الاسترآبادی مدظلہ العالی و زاد اللہ
 شرفہ عالم فقیہ و متکلم است و از جملہ ثقات و زما و عباد طائفہ امامیہ است تحقیقات علم
 رجال و تفسیر و حدیث بجدی نموده کہ مزید بر آن تصور نیست قبل ازین از مجاوران آستانہ

علیه غریبه علیه آلاء التمجید والاثنیة بود اکنون از مجاورین بیت الله الحرام است و در اینجا
 بیاد او آتی مشغول است انتی از تلامذه او است سید فاضل نقه امیر شرف الدین علی
 حسینی که استاد اخوند ملا محمد تقی مجلسی است و علامه اخوند ملا محمد باقر مجلسی در مجله نیز در هم
 بخار الا نوار حجاب مرزا موصوف را از جمله کسانی که حضرت صاحب العصر حجة الله المنتظر
 عجل الله فرجه را در زمان غیبت کبری دیده اند ذکر فرموده است به نیکی که جماعتی بن
 نقل کرده اند که سید سنده فاضل کامل مرزا محمد استر ابادی نور افنده مرقد گفته است
 که سن شبی در طواف خانه کعبه بودم ناگاه جوانی نیکو منظر در مسجد و شروع بطواف کرد
 پس قریب بن آمد یک گل سرخ که در آن وقت موسم آن نبود بن عطا فرمود پس آنرا
 از دست او گرفتم و بوی بدی و گفتم که ای سید بن این گل از کجا است فرمود که از خرابه
 این گفت و از نظر سن غائب شد و باز هرگز او را نیافتم سید حسین بن حیدر الحسینی
 الکرکی از اکابر بقیان دین و حافظان ملت سید المرسلین و علماء عالمین و فقهاء
 بارعین بود شیخ یوسف بحرینی در لؤلؤة البحرین آورده که او سید حبیب بود و در عصر خود سفته
 اصغمان بود ملا محمد تقی مجلسی از روایت داشت و آواز سید شجاع الدین محمود بن علی حسینی
 مازندرانی که بواسطه شیخ حسین بن عبد الحمید و شیخ کریم الدین شیرازی از شیخ ابراهیم طیفی
 روایت میکنند روایت داشت و ایضا سید حسین مذکور بواسطه شیخ محمد بن حبیب الله
 از سید مهدی بن سید محسن مغزی که از ابن ابی جمهور روایت داشت روایت دارد و در
 کتاب عالم آرای عباسی تقریب ذکر علمای عهد شاه طهماسب مغزی مذکور است که سید
 سید حسین حسینی که کی بمشهد جبل عاملی دختر زاده خاتم المحدثین شیخ علی بن عبد العالی کرکندی
 در زمان حضرت شاه فرید از جبل عامل آمده متی در دارالارشاد وارد بیل بمدریس قطع و فصل
 جهام شرعیه قیام داشت بعد از آن بدرگاه سلطانی آمده بروی اجتهاد نشست و
 مشغول نظر حضرت شاه جنت بارگاه گردید و صاحب نفوس ملک و فطرت الی و حافظه عظیمه

حسین الحسینی

بود گاهی متوجه نقل قضایای شرعی میشد جمعی کثیر بحکم علیه اش رجوع نمیدادند و در آسانید
 شرعیه کاتبان حکمه حسب فرمود جناب میر رفیع او را ستید الحقیقین و سند المذقیقین و ارشاد
 علوم الانبیاء و المرسلین خاتم المجتهدین مرقوم میکردند اگر چه علماء دین باب سخن درشتند
 اما هیچ یک از فحول علماء در معرض این گفتگو قرار نداشتند و آمد بغایت فصیح و طبع اللسان بود
 و شاه جنت رگانش هر عقد که میبخت یک از ارکان دولت حتی شاهزاده گان نیز نداشتند که
 جناب میر نورسلحیبت کتمس او در خدمت شاهی با جابت مقرر بود و آمده او شغلش
 خصوصاً گزینان عاشره روزگار بسیار میر سید نعمانیف منزه و رفقه و عقبت نزهت
 اثنا عشریه و بطالان نزهت و در خدمت خاتم المجتهدین مولانا الشیخ جبار الدین محمد
 بن الحسین بن عبد الصمد الحارثی الهمدانی الجبجعی العاملی رضوان الله علیه
 نسب شریفش بشارت بن عبد الله الاعور الهمدانی که آن صحاب کرام است اختصاص جناب
 میر المؤمنین علیه الصلوٰة و السلام و از راویان احادیث سید المرسلین و از کبار علماء
 تابعین و فقهائے عالمین بود که اعتراف به المصنفین و الموافقین می نمود و کتاب شیخ ابو عمر و شیخ
 مسطور است که حارث بنی نجد دست حضرت امیر رفت آنحضرت پرسیدند که چه چیز تیاورین شب
 پیش من آورده حارث گفت و آمده دوستی که مرا با دست پیش تو آورده انگاد آن حضرت
 فرمودند که بدان ای حارث که نمی میرد آنکس که مرادوست دارد الا آنکه در وقت حاضردن
 مرا به بنید و بدیدن من آید و در رحمت الهی گردد و همچنین نمی میرد کسی که مرادشمن دارد
 الا آنکه در وقت مردن مرا به بیند و از دیدن من در غرق فحالت نماید و نشیند
 و مشمول این روایت نیز در بعضی از اشعار دیوان مجتهد نشان آنحضرت مذکور است

شیخ جبار الدین عامی

یا حارهم الدان و میت یرث	من مؤمن او منافق قبالا
یعرفنی طرفه و اعرفه	باسمه و الکنی و ما فعلا
وانت عند الحرام معترضی	فلا تخف عشرة ولا ذلالا

اقول للنار حين توقفا للعرض	ذریه لا تقر لی الزجلا
ذریه لا تقر به ان له	حیلا بحبل الوصی منقاد
السفیک من بارد علی ظمأ	تخاله فی الحلاوة العسل

جناب شیخ از راه مسکن بقریه جمع بحکم فتوحه و بای سوره و عین حمله که از قریه بای شل می
است بعین حمله و سیم کسوره نسبت دارد و سید علیخان فی و کتاب سلفه انصار آورده که لای
شیخ بهادر الدین مذکور در جلد بلبلک روز چهارشنبه هجته هم ماه ذی الحجه در سال شصت
پنجاه و سیم هجری بود و همراه والد ماجد خود در صفر سن بسوی ری اعجم آمد و در آنجا نشو و نما یافت
و تبحرست والد ماجد خود و دیگر علمای عصر خود تحصیل علوم نمود تا آنکه مرتبه کمال علم و دقایق و
فصل رسیده منصب شیخ الاسلامی در عجم ممتاز گشت بعد از آن بسوی درویشی و سیاحت
رغبت نمود و ترک اسوال و شامصب کرد و مسافرت را بر اقامت اختیار فرمود پس به حج
بیت الله الحرام و زیارت حضرت رسول انام و ائمه اهل بیت کرام علیهم السلام و صلوة
و السلام مشرف گردید بعد از آن تمامت سی سال در سیاحت و مسافرت بسر برد و تبحرست
بسیاری از اهل فضل و کمال رسیده از تفتیش صحبت ایشان بهره وافی برداشته بسوی
و یار عجم مراجعت نمود و بعد از آنجا رحل اقامت انداخت و باران فیض علم و فضل او بر آن
و یار بارید پس سوجه تالیف و تصنیف شد و علمای اعصار بسوسه او رجوع نمودند و بهاء
و البصار ایشان بر او عان فضل و کمال او تنفیق شدند و بیاسن ذات بابرکات او
حمد دولت سلطان عجم شاه عباس صفوی در اقامت در آمد و شجاع رای بیضا فیضی او
ساعت ملکش منور گشت سلطان مذکور در سفر و حضر مفارقت او گوارانده است و نوسه
عدول از جناب او جا ز نمی پنداشت و تیمان و بیوه زنان و حاجتمندان بسیار از نظر او
بلاد بسوی آن ملک التجای آورند و بجهت توجه و غوررسی شیخ پرورش می یافتند و او
حال ایشان می بود و از نزد خود توسعه کفایت ایشان میفرمود و با این همه متمسکه

بعد از وفات وی در سن و تقوی بود و آخرت را بر دنیا در جمیع امور مقدم داشت و بار دیگر به
 غربت و مسافرت بود و همیشه از سلطان رخصت سیاحت میخواست لکن نتوانست رفت
 تا آنکه منزل عمرش بآخر رسید و ازین دار فانی بهشت جاودانی رحلت فرمود آخوند ملا
 محمد تقی مجلسی رحمه الله بعد از کرامت و آخر کتاب روضه المتقین که شرح رجال من حضرت
 الفقیه است فرموده و فاش در ماه شوال سنه یک هزار و سی و هجری در مکه اصفهان افت
 شد و از آنجا اورا بسوی مشهد مقدس نقل کردند و در خانه اش که پهلوی روضه مقدسه
 حضرت امام رضا علیه السلام است دفن کردند و مردم در آنجا زیارت او مشت میخوانند
 عمرش هشتاد و یک سال یا هشتاد و دو سال بود بدین سبب که در حیات او حال شریف
 او پرسیده بودم فرمود که از هشتاد سال بکمی کم است پس بعد از آن به دو سال وفات
 یافت و در توری قبل از وفات خود به شش ماه آوازی از جانب قبر بابر کن الدین صحابه
 شنید و من در آنوقت قریب او بودم پس بسوی ما نظر کرده فرمود که شما این صدا را
 شنیدید بگفتیم ما هیچ شنیدیم پس بگریه و نفع در آمده متوجه بسوی امور آخرت شد
 چون بمیان قبر رسیدیم که چه شنیدی فرمود که مرا خبر داده اند بآنکه مستعد مرگ شوم و بعد از
 شش ماه تقریباً وفات یافت و من بنماز جنازه اش مشرف شده ام با جمیع طلبه و
 فضلا و بسیاری از مردم که قریب پنجاه هزار کس بودند و منی محصل کلاس فتنی اسکندریه
 مصنف کتاب عالم آرای عباسی که شش برابر احوال شاه عباسی صفوی و احداثش است
 در صحیفه اول کتاب مزبور بقریب ذکر جمیع از علما که در وقت وفات شاه طهماسب صفوی
 موجود بودند آورده است که شیخ بهارالدین محمد خلف صدق شیخ حسین بن عبد الصمد
 عالمی در صغیرن با والد خود به علم آمد و از روی جد و جهد تمام در تحصیل علوم اشتغال نموده
 در علم تفسیر و حدیث و فقه و عربیت و امثال آن بیبرکات انعام پیدا کرد و از خود مرتب
 کمال یافت در حرکت و کلام و بعضی علوم معقول از فیض صحبت مولانا عبد الله بزدی

بدست آورده و در فنون ریاضی نزد ملا علی قزلباش و ملا فضل قاینی و بعضی دیگر از اهل آن فن تلمذ نمود
 و در علم طب با حکیم اعتماد الدین محمود طحسباخته انداخته بمره کامل از آن یافت با کمال در اندک
 زمانی در علم مقول و منقول و ترقیات عظیم رو نموده و در هر فن سراسر آن فصلای مصر شده و تصانیف
 معتبره اش در هر فن از شحات دانش منظور نظر علمای ذی اعتبار گردید صاحب تاج و تاج
 تصانیف جناب شیخ را ذکر کرده و بعد از آن گفته که بعد از کمال شیخ علی مشار که فاضل و فقیه و
 شاکر دانش شیخ عبدالعالی بود شیخ بهار الدین بمنصب شیخ الاسلامی رسیده و تقهه‌ای بود
 شریعه اصفهان با و مرجع شد چندی بر آن مشغول بود و خسته آخر شوق او را که حج بیت الله
 الحرام و ذوق سیاحت مانع آمده شود سفر خیر اثر شد و بعد از استسعاد آن سعادت
 فقر و درویشی بر مزاج شریفش غلبه کرد و جریده در کسوت و در ایشان مسافرت اختیار کرده
 در تمام عراق و عرب و شام و مصر و بیت المقدس سیاحت نمود و بصحبت بسیاری از علما
 و دانشمندان و خفیه و آریاب سلوک رسید اکنون با اعتقاد سائر علما و فضلا رتبه عالی
 اجتهاد دارد و درین زمان اعلی شایر یعنی شاه عباس صفوی وجود شریفش را مستقر دانسته
 اکثر اوقات در حضور و سفر نزد او تشریف قدم ارزانی داشته از صحبت فیض بخش او مسرور
 میگردد اگر چه شعر و شاعری پائین مراتب عالی اوست اما ذوق سخن پرورزی بسیار دارد
 و در فنون سخن پروری گوی سبقت از اقران روبروده لیرنی و فارسی اشعار آید و نکات
 شیرین و دلنشین دارد و مجموعه در ضمن هفت مجلد از سخنان رنگین و عبارات و نشین
 ترتیب داده و بکمال موسوم گردانید و جمعی کثیر از طلبه علوم و فاضل از استفادہ کامیابان
 و اینها در مجموعه دوم از تاریخ مزبور تقریب ذکر متوفیات سال یکصد و سی و هجری بعد الفای
 و اوصاف جناب شیخ چنین آورده که جناب شیخ درین سال روزی در مقام شورش و تیرت
 عارف ربانی بایار کن الدین اصفهانی با و اسه صلوٰه مشغول بود آوازی از قبر گوش شیخ
 رسید که در عالم روحانی یک از اهل قبور یا او تکلم در آمده گفته که این همه غفلت چیست حالاً

وقت تکلیف و هنگام آگاهی است و قائل اسم و نسب خویش اظهار نموده بود و از کسار
 خفیه حرفی چند بر زبان آورده اما حضرت شیخ آنها را با مردم نفرمود و زیاده از حرف غفلت
 ایستاد آگاهی و انقباض اظهار می کرد بعد از وفات شیخ یکی از اصحاب که محرم الحرام بود و سه گانه بود و حاصل
 بعد از وقوع این واقعه مرگ محیب فکر فردی در چند روز معاشرت اجاب و بیاضه طلبه علم ترک نموده آماده سفر
 آخرت میگردد و در ترصد از حال ازین دار لال و شخص ماه شوال بود و خطه بغراغ خاطر نمی نمود تا آنکه
 طلبه علوم که همه روز از دستنویس بودند بر این عقیده و دلائل نقلیه شیخ را بر غیب نمودند که در بابل
 باخته بودند در ظاهر فیض القای علوم را از طلبه باز دارند و مشروبات آنرا علاوه طاعات و عبادت
 شمارید از تکرار اینگونه مقامات خاطر شریفش فی الجمله آرام گرفته رفته رفته با خلق افتد
 بر ستور آمیزش نموده تا سه ماه دیگر ظاهر اوقات را با بیاضه علوم و افاده تلازمه صرف نمود
 در اتمام نسخه شریفه جامع عباسی است تمام داشت و در بابل با آسودگان عالم ارواح
 و ساز بود تا آنکه در چهارم شهر شوال این سال مرگش گشت هفت روز پهلوی بستر تا آنکه
 داشت و روز هشتم که سیشنبه بود و از دهم ماه شوال بود ظاهر روحش از تنگنای نفس بیرون
 بیرون خرامید و بعالم قدس پرواز نمود حضرت شاهی یعنی شاه عباس صفوی در ایلات
 تشریف داشتند جمعی از اعیان که در شهر مانده بودند در پیش پسر جنازه مغفرت
 اندازد اش قدم بر خاک نهاده و تمیيع و شریف در برداشتن بیک دیگر بوقت می چستند
 از دحام خلایق بمرتبه بود که از میدان با همه وسعت و فصاحت از غایت هجوم عوام بیرون
 جنازه و شوار بود و در مسجد جامع قدیم علما و فضلا بر آن جنازه محفوف بر حمت حی لا میوت
 نماز گذارده در بقعه شریفه مشروب بحضرت امام زاده زین العابدین دفن نمودند و از آنجا
 نقل بجانب مشهد مقدس معلى نموده بروفق و صیقل که خود کرده بود و در پائین پای امام امام
 حضرت امام رضا علیه السلام در منزلی که در ایام اقامت مشهد مقدس در پیشش بوده است
 در قرن گشت رحمه الله ارباب استعداد و تاریخ مرغوب یافته و در سلک نفوس کشیده اند

از آنجمله میرزا ابوالطالب را ابن تاریخ از ریاض طبع و قواد سرزده قطع تاریخ
 رفت چون شیخ زدار فانی گشت ایوان بنانش بود و دینیست زین تاریخش گفتنش بهاء الدین را
 بعد ازین مصنف تاریخ عالم آرای عباسی گوید که محمد صالح برادرزاده ام چنین گفته
 افسوس ز مقتدای دوران + و میرزا محمد طاهر اصفهانی در تذکرة الشعرا آورده که شیخ
 بهاء الدین محمد خلف مجتهد الزمانی شیخ حسین بن عبد الصمد جمعی است که قریب ایت از
 جبل عامل حقا که شیخ المحققین و قدوة ارباب یقین و واسطه انعقاد گوهر عرفان و بخرام
 معرفت و ایمان بود و ایضا صاحب تذکرة مذکوره یعنی از محامد حالات و تصانیف مشهوره
 ذکر نموده گفته است که بمجلا قریب بعد تصنیف و تالیف دارد جمیع مختصر سفید قبل از فوت
 شاه عباس صفوی ماضی در سنه یک هزار و سی و هجری مرغ روش لبصد بهشت جاوید
 بال پرواز کشاد و تاریخ وفات او ازین مصراع یافته اند **افسر فضل او قناد**
بے سرو پا گشت شرع + انتهى یعنی هرگاه حرف اول از لفظ فضل و حرف اول و آخر
 از لفظ شرع ساقط کنند در بقیه حروف ثلثه عد و تاریخ بر می آید و میر لوجی تاریخ این دفعه
 را چنین یافته **بهاء الدین محمد شد مشوال از عالم + و ایضا ملک حمزه بیست**
بطریق تعبیه گفته بے بهاء الدین گو + و سید نعمت الله جزائری نقل کرده
 که شیخ بهاء الدین علیه الرحمه را یکی از علمای مصر که اعلم و افضل علمای سنی بود و باخته
 عجیبه واقع شد و شیخ پیش او اظهار تمنن نموده بود پس پرسید که رافضیان که در شهر شما
 میباشند در حق ابوبکر و عمر چه میگویند شیخ فرمود که در حدیث من ذکر نمودند که از جواب آن
 عاجز شدم گفت آن حدیث شیخ فرمود میگویند که در صحیح مسلم نقلست که پیغمبر صلی الله علیه و آله
 فرمود من اذی فاطمة فقد اذنی من اذنی فذاذی الله و کفر به ازین بقا صلیه شیخ در
 در آن کتاب نقلست که حضرت فاطمه از دنیا رفت در حالیکه بر ابوبکر و عمر غضبناک بود
 آن عالم گفت که مرا نولست ده که شب در آن کتاب نظر کنم چون صبح شد عالم مذکور گفت

که آریاس گفته بودم که رافضیان دروغ بگویند مطالعه آن کردم و در بیان هر دو حدیث
 مذکور فاضل زیاده از پنج ورق یا ششم این سخن انتهای اعتدالش از سعا راضه مذکوره بود
 شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤ البحرین آورده که بعضی طعن بر شیخ بهارالدین علیه الرحمه
 میکنند سبب آنکه در بعضی کلمات و اشعارش قول بصوت یافته میشود و حق در جواب نمینویسند
 آنست که محدث علامه سید نعمت الله جزائری افاده فرموده که شیخ مذکور با هر ذره و اهل ملت
 پنج که مقتضی ظاهر و نه سبب ایشان بود محبت یا بدست حتی آنکه یکی از علمای عامه دعوی کرد
 که شیخ از جمله ایشان بود سید مذکور گوید که من کتاب مفتاح الفلاح را که نزد من در آنوقت
 بود ظاهر کردم پس آن شخص بملاحظه آن کتاب بر شیخ مطلع شد و تعجب نموده و گفتند
 مذکور چنین حکایات مویز این مطالب ذکر نموده باین اشعار از قصیده شیخ مزبور که موسوم
 بوسیه الفوز و الامان که درج محقر صاحب العصر و الزمان علیه السلام گفته بود
 استدلال نموده شعر

و انی امر لایدلک الدهر غلبه	ولا فصل لایدری انی سیر غور
فخالط ابنک الزمان بمقتضی	عقولهم لکی لا یفوهوا بانکاری
واظهر انی مثلم یستغنی	صرد الیالی باختلاء و امرار

و ایضا مویز مطلب مذکور است آنچه شیخ حر عاملی در رساله اثنا عشریه فی رد التعوفیه آورده
 که جمیع شیعه انکار بر صوفیه داشته اند و تکفیر ایشان نموده اند و روایات مذست ایشان
 از ائم معصومین علیهم السلام نقل کرده اند از آنجمله جمعی از علمای اعلام اند که رد بر صوفیه
 نموده اند و تصریح بکفر و فسق است ایشان فرموده اند و درین مقام چندین علمای امامیه را
 نام برده اند از آنجمله سیف را بر که شیخ بلیل اشبح بهارالدین عاملی در کشکول خود حدیثی در مذمت
 و تکفیر صوفیه نقل کرده و در چندین مواضع در کتاب مذکور و غیر آن صریحاً انکار بر ایشان
 فرموده است و اما آنچه شیخ مذکور میرای که متعلق بیزید و امثال آن و تفنن تفاوت مذمت است

مردم در معرفت است از کلام صوفیه نقل میکنند شافعی در آن نیست و مخفی نتوان بود که شیخ
 مزبور عمر شریف غرور را در تحصیل علوم شریعت و در قرارت و بحث و تحقیق و تالیف کتب نفیسه
 صرف فرموده و همیشه شافعی طریقه تصوف است قطعاً انتهی لخصاً و از بعضی تلامذه آقا قاسم
 بهبهانی منقولست که آقای موصوف میگفت که جناب شیخ بهاء الدین علیه الرحمه اهل تصوف
 را با غیرتبه از اسلام بی بهره میدادند که هرگاه در مجلس شیخ بعضی از آن فرقه حاضر میشد
 بعد از بیرون رفتن او جناب شیخ تطهیر فرش امیر میفرمود از تلامذه جناب شیخ جمعی کثیر
 و جمعی غفیر اند اگر چه عمود بر احوال تمامی ایشان متعصب است اما احوال عجمی از ایشان که
 بنظر جامع ادواق در آیه خواه بالا جمال و خواه بالتفصیل در مقام غوثیت خواهد نمود -
 انشاء الله تعالی از جمله تصانیف شریفه انجمن است کتاب مبل المتین فی احکام الدین
 بحث طهارت و صلوة از آن تالیف شده کتاب شرف التمسین و کبر السعادتین مجلد
 طهارت الاذن تصنیف شده و کتاب عبودة الیقینی در تفسیر قرآن از آن تفسیر سوره فاتحه
 تصنیف شده و کتاب ملائک الصالحین فی شرح صحیفه سید الساجدین علیه السلام که حدیث و احادیث
 در شرح دعای غمال از آن بنظر رسیده لطافه لزبت شرح دیگر ادعیه رسیده و حاشیه
 بر شیخ مختصر الاصول عضدی و کتاب زبدة الاصول دیگر رساله در سوارث رساله دین
 در ایت موسوم به دجیزه رساله در ذبائح اهل کتاب رساله اثنی عشریه در طهارت و در صلوة
 و در صوم و در حج و رساله از آن در زکوة کتاب خلاصه الحساب کتاب کشکول در پنج مجلد
 کتاب مخلقة کتاب جامع عباسی در فارسی رساله فوائد صمدیه در نحو رساله تهذیب النحو
 و کتاب بحر الحساب و توضیح المقاصد در آیات سنه و حاشیه من لا یحضره الفقیه تا تمام
 جواب مسائل شیخ صالح جزائری که است و دو مسئله اند ایضاً جواب سه مسئله عجیبه جواب
 مسائل بدنیات شرح فرائض محقق خواجه نصیر الدین طوسی علیه الرحمه تا تمام رساله در
 بیان عظمه خیال نسبت قطر ارض و تفسیر آن که موسوم به عین الحیاریه است و رساله

تشریح الافلاک در رساله در بحث کرم رساله در صراط لاب موسوم به صغیر رساله دیگر در صراط
 بزبان فارسی موسوم بحقه حاتیه و حاشیه بیضای ناتمام و حاشیه بر بطول ناتمام و کتاب
 شرح اربعین دیگر رساله قبله و شرح سفر حجاز از اشعار و انشاد است و کتاب افتتاح اقطار
 و خواشی کشف و حاشیه خلاصه الاقوال در علم رجال شرح رساله اثنی عشریه شیخ حسن
 حاشیه قواعد شهید علیه الرحمه رساله تصر و تحمیر در سفر رساله در اثبات اینکه الزام ساز
 کواکب ستفاد از شمس اند رساله در حال شکل عطارد و قمر رساله در احکام سجده تلاوت
 رساله در استجاب سوره و وجوب آن و شرح اشراج روی بر شخص فکرة فی الحقیقة الهیة
 و خواشی زبده و خواشی تشریح الافلاک و خواشی شرح تذکره و غیر آنها از کتب و رسائل
 و اجوبه مسائل و از مشقات جناب شیخ اشعار بسیار از عربی و فارسی و شیخ حرعاطی
 در امل اکل گفته که اکثر اشعار متفرقه شیخ را بهر محسنه جمع نموده و دیوانی لطیف
 مرتب شده و فاضل ادیب شیخ ابراهیم که یکی از تلامذه جناب شیخ بود این قصیده در پیش
 شیخ گفته قصیده

شیخ الانام حیات الدین لا یرحت	سحاب العفو ینشیه الیه الباری
مولی بر القصد سبل الهدی و غذا	لفقد الدین فی ثوب من العار
و المجد اقسم لا تبدوا نواجده	حزننا و شوق علی فضل الطمار
و العلم قد در ستایاته و عفت	عنه رسوم احادیث و اخبار
السید ماجد بن هاشم بن علی بن مرتضی بن علی بن صاحب الامر الصادق المجلد فی الجفین	
کنیت او ابو علی است و منسوب است بوی بدخص بفتح حیم قبل از و ال حمل شده و فتح	
جاء حمله قبل از فار و صاد و ضمه که نام قریه از قرای بلاد بحرین است و بحرین نام صبیح بلاد است که	
بر ساحل دریایان بصره و عمان واقع است و بنایت و سبع و شغل بر شهرهای مشهور و قریه	
نام محصور است و علمای امامیه بسیار در آنجا بهر سیده اند صاحب سلفه العصر آورده که	

سید ماجد
 حاشیه

سید ماجد در بحرین تسبیح و تامل و اقام جمعه و طاعت کجا بود و متولی منصب قضا و شریعت
 شد پس از آنجا بسوی شیراز آمد و اهل عراق و حجاز بذات مبارکس انظار نمودند و شیراز
 امامت نماز و خطابت جمعه و عیدین باو متعلق شد و صحبت فضايل او اشتهار یافت
 و اکابر علماء و سادات بیکردند و پیوسته در آنجا بود تا آنکه مرگش در رسید و در کینزار بست
 و هشت هجری بر حمت حق و اصل گردید از جمله فضل او آنست که در صغیرین بوج چشم مبتلا
 و در آن عارضه بینائی از یک چشم او زایل شد پس حضرت پیغمبر را بنحواب دید که آنجناب
 در حق او سیف میزد که اگر چه بعد از او فرو گرفتند لکن بعیرت در علم باو عطا کرده اند همچنان
 شد و ظهور فضل و علم او در حسین صدق این کلام سخن نظام شد انتهی محصل کلام
 و دیگر از جمله اینجه دلالت بر بزرگواری او دارد اشعار دیوان حضرت امیر المومنین علیه الصلو
 و السلام است که بر وقت اتفاق گرفتن طالحین کاشانی بیزم مهاجرت بسوی او شعر
 صحبت فیض رحبت او برآمد تفصیل این جمال آنگه و نمی که طالحین کاشانی که تلمیذ جناب
 سید ماجد مذکور بودند شنید که سید موصوف در شیراز تشریف آورده است خواست که بر آ
 تحصیل علوم از سید موصوف بسوی شیراز سفر کند پس والد طالحین در رغبت دادن او
 تامل کرد آخر کار بنا بر رغبت و عدم آن بر استناده قرار یافت و چون قرآن بجهت تجارت
 درین باب کشاوند این آیه برآمد فلا تفرق من کل فرقة منهم طائفة لیقفوه و فی
 الدین ولیسند و واقومهم اذا رجعوا الیهم و علیهم یحذرون یعنی اینک چرا
 بسفر نمیرید از هر فرقه از ایشان گروهی برای آنکه تفصیل علوم نقد در دین کنند و بترسانند
 قوم خود را و قتی که بسوی ایشان مراجعت نمایند شاید که قوم ایشان از منشیات الهی حذر
 کنند و آتی صریح تر از آیه مذکوره برین مطلب نیست بعد از آن طالحین مذکور اتفاقاً دل گرفت
 بر دیوان اشعاری که مشوب بسوی حضرت امیر المومنین علیه السلام است پس این بیات برده

تفحیم و اکتساب معیشت
و علم و آداب و صحبه ماجد

یعنی غربت اختیار کن از وطن برای طلب مزاج عالی و سفر کن زیرا که در سفر پانچ فایده است
کتابش اندوه در اکتساب معاش و تحصیل علم و آداب و محبت بزرگوار و این آیات هم
مطلوب مناسبی بسیار دارند خصوصاً لفظ محبت مآجده که در آخر بیت ثانی واقع است پس
علامن بسوی شیراز بجدت جناب سید رسیده تحصیل علوم شرعیه از و نمود چنانچه محسن
مذکور در احوال کتاب وافی گفته است که من کتب اربعه را از استاد خود سید مآجده کتب
هشتم صادقی بحرانی روایت دارم و او آنکس است که هتاد من در علوم شرعیه بسوی او
است و او از شیخ بهار الهی بن محمد عالمی روایت داشت در لؤلؤه الجبرین مذکور است که
سید مآجده مذکور محقق مرقف شاعر ادیب بود و در جودت تصنیف و بلاغت و فصاحت و قوت
نظر عدلی و نظیر غرزد داشت و شعرای او در بلاغت فائق است و قطبهای جمیع سبب
بلاغت و حسن اسلوب تأثیری عظیم در قلوب دارد و او است اول کسی که علم حدیث را
در بلده شیراز ترویج نموده و از تصانیف او کتابها است از جمله کتاب سلسله الحدیث
در ساله یوسفیه که وجیزه بر نیه است در سآله در مقدمه واجب و از جمله اشعار او قصیده
بر نیه مشهور است که در مرثیه امام حسین علیه السلام گفته اول آن قصیده اینست
ایکی و ایس علی صنوبر معدود و در جمله قصائد او است قصیده در قتل عمر بن خطاب
او شش اینست قصیده

یا نعمة انت يا الدهر	جلت صنيعها عن الشكر
هي نعمة افضت الى نعم	كفرا لها من الكفر
قد احسن الدهر لي	جلت اسائه عن الحصر
و هم در قتل عمر بن خطاب قصیده دیگر گفت قصیده	
اليوم فوق عين فاطمة	وسرى لها روح الى الغبراء

و قاضی و قریب از دیگران است و پشت بگری واقع شد و در قریب قرار یافت و از آنجا رسید که حضرت امام موسی
 کاظم علیه السلام که شهر شاه چرخ است در فن یافت و قبرش در آنجا معروف است از آنجا که
 سید ماجد مذکور شیخ محمد بن علی بن یوسف بن سعید القشاعی اصلاً و الاصبی سکن و شیخ محمد
 بن حسن بن حبیب المقالی اصلاً و الروسی منزلاً بود قال شیخ یوسف البحرانی الشیخ محمد بن
 حسن بن الشیخ زین الدین المعروف بالشهید الثالثی نقیض فخر الدین و کنیش ابو بعض
 و از مشاییر فقهای دقیق النظر و عمیق الفکر بود و جد او جدش عالم ربانی شیخ سید شهیدانی
 علیه الرحمه بود و ولدش در روز دوشنبه تاریخ دهم ماه شعبان ستمصد و هشتاد و هجری
 واقع شد که فی الدار المنشور فرزند از جنده او شیخ علی در کتاب در منشور گفته که والد م شیخ محمد
 قدس الله روحه عالم عاکل و فاضل کامل و پر سیزگار عادل و ظاهر و پاکیزه و عابد و تقوی و
 زاهد پسندیده بود و ز دنیا و اهل دنیا میگریخت شل یک از شیر گریزان باشد و از مواضع شبهات
 اجتناب میفرمود و جامع حافظه و ذکا بود و جدی که آنچه سید بر فراشش نمیکرد و فکر دقیق و خور
 عمیق او در مسائل بر وجه بود که غشی بجدی و غایتی نمیشد و اعمال او منوط بقصد طاعت و
 رضای بانی و اقوال او مربوط بمرامات عدم مخالفت فرمان بر دانی بود و اوقات عمر صرف
 خود را در تصنیف و تدریس و عبادت و افاده و استفاده صرف نمود و در اول حال بخت
 والد خود شیخ حسن و هم جد م سید محمد مؤلف ما را که باشتغال و تحصیل علوم پرداخت
 و کتب فقه و حدیث و اصول دین و اصول فقه را پیش ایشان قرائت نمود و او را با هر دو
 از ایشان سباحتات شریفه واقع شد که او را در مصنفات خود ذکر نموده است و کتاب
 منتقى البیان و کتاب معالم و شرح شرائع را تمام نمیدست پدر خود خواند و کتاب ما را که
 تمام و شرح مختصر نافع تصنیف سید محمد قرائت نمود و اکثر مقررات مذکوره بخط خود نوشت
 و همچنین کتاب استبصار را نیز دست ایشان خواند و نوشت و هر دو ایشان بر آن کتب بلافا
 و اجازات برای او نوشتند و بعد از وفات هر دو ایشان همیشه شیخ محمد مشغول مطالعه و تدریس

شیخ محمد سبط
 شهید ثانی

پس بسوی مکه معظمه سفر کرد و در آن جای اقدس پنج سال مجاورت نمود و در آن وقت میرزا
 محمد استرآبادی در مکه معظمه بود و میان شیخ محمد و سید را مذکور اختصاص زیاد و محبت
 بسیار بود و شیخ محمد بخدمت او بمقابل بعض کتب احادیث پرداخت و افاده اش زیاده از
 استفاده بود و کتابچه رجال کبیر او را تهذیب و تزیین فرمود و با حسن ترتیب مرتب شد
 و آنرا بخط خود نوشت و بسوی بلاد خود مراجعت نمود مدتی اقامت فرمود و بعد از آن بسبب
 خوف و اضرار کسانی که از راه حسد و عداوت با او کردند بسوی عراق سفر کرد و مدتی طولانی بکربلا
 معلی اقامت کرد و جماعتی از عرب و عجم بخدمت او چندین علوم خصوصاً فقه و اصول را قرائت
 نمودند و با وصفت تدریس مشغول تصنیف بود و کتابهای که ذکرش می آید در آنجا تصنیف فرمود
 سوای آنچه در بلاد خود تصنیف کرده بود و در کربلا مدتی روزی بالای بام مشغول نماز بود و ناگاه
 شخصی تیری بسوی او انداخت و آن تیر از محاذی سینه او گذشت و حق تعالی او را از آن نگاه
 داشت پس او بسوی مکه معظمه سفر کرد و در آنجا مدتی قیام نمود بعد از آن بسوی عراق مراجعت
 نموده مدتی اقامت در نزد پسر بزرگ دیگر بسوی مکه رفته در آنجا ماند تا آنکه حق تعالی دار جوارح
 را برای او اختیار فرمود و در زمانیکه در بلاد خود بود گاهی بسوی شوق بیفت و مدتی بقیع آنجا
 میشد و با فضیلهای عامه ملاقات و مصاحبت نیکو میداشت و قرائت چندین علوم پیش ایشان
 نمود و شیعیان در آنجا بسوی او آمد و وقت بیداشتند شیخ علی مزبور بسیاری از کرامات و افعال خود
 در اینجا ذکر کرده و گفته که من در آخر شرح استبصار که از تعانیف شیخ محمد مزبور نزد من موجود است
 بخط شیخ حسین بن حسن بن حسین عاملی شغری که صاحب تلمیذ او است که معطیه او دیده ام
 چنین نوشته است که مولف این کتاب شیخ سعید حمید لقیه العلماء الماضین و خلف الکلام
 الراغبین شیخ حسن و سولای من و استاوسن در علوم شرعیة از حدیث و فقه و رجال و غیره
 شیخ محمد بن حسن بن شهید ثانی در روز دوشنبه بتایخ دهم شهر ذی قعدة سنه یک هزار و سی و هجده
 از دارفانی به عالم سرور جاودانی رلت نمود و من قبل از وفات او بایام تعلیل بالمشافهه از شنیدم

که بر سر درگانی انتقالی هذه الايام و همچنین دیگران هم از او شنیدند و این ساخته در کتب
 واقع شد و او را در آن مجده مشرفه در محلی قریب مزار فاضل الانوار حضرت خدیجه الکبریٰ رضی الله
 عنها دفن کردیم انتهی محصل کلام شیخ حسین الشافعی و ایضا شیخ علی بن زبیر آورده که زوجه
 شیخ محمد بن کور دختر سید محمد بن ابی الحسن بود و هم کنیز او بن خبر داد که چون شیخ زبیر وفات یافت
 ما نزد او در طول آن شب صدای تلاوت قرآن می شنیدیم و ایضا آورده که از تصانیف شیخ محمد
 بن زکریا کتب جلیله و قیقه و تحقیقات عظیمه انیقه و تدقیقات مثلیقه شریفه است از جمله شیخ تصانیف
 که سه جلد کبار تصنیف برآمد و دیگر حاشیه بر شرح لمعه دو جلد است که در آن تا کتاب التلخیص
 و بر کلام جعفر و شهید ثانی و دیگر علما ابجاث طویله دارد و حاشیه بر اصول مسلم تصنیف
 بر خود دارد و دیگر حاشیه بر ابواب عبادات کتاب من لا یحضره الفقیه یک جلد است و
 حاشیه بر کتاب تهذیب الاحکام یک جلد شیخ یوسف بحرانی بجای حاشیه تهذیب شرح تهذیب
 زشته و رساله در طهارت در تصانیفش افزوده و از تصانیف اوست شرح اثنی عشریه تالیف
 پدرش که جلد مبسوط است و حاشیه بر کتاب مختلف الشیعه و حاشیه بر مدارک و حاشیه بر
 مسلول و کتاب روضه الخواطر و مخرجه النواظر مشتمل بر فوائده و اشعار بسیار است و رساله
 شفعه الله هر دو مناظره و غنا فقر است و رساله در بیان عدالت راوی حدیث در رساله در سئله
 سلام گفتن در نماز و رساله در سئله تغییر میان فاتحه و تسبیحات اربعه در رکعت سوم و چهارم
 و دیگر کتابی مشتمل بر سائل و احادیث و فوائده شفرقه است و کتابی که در آن مسائل و فوائده را
 از چندین کتب نقل کرده است و کتابی مشتمل بر شمار و مراسلات میان او و مبصرین او است
 و کتابی جامع اشعارش مشتمل بر سواعظ و تصالح و حکم و مراشی و مدائح و الفاظ و مراسلات شعریه
 و غیره است السید محمد بن حسن بن قاسم الحسینی العاملی العینانی الحزینی
 از اکابر علماء و عظماء فضلا و صلحا بود شیخ حر عاملی او را به فاضل و صالح و آریب و زاهد و
 دانشا ستروده و گفته از تصانیف شریفه اوست کتاب اثنی عشریه فی المواقف العبدیه و دیگر

سید محمد بن
 اشاعره
 المواقف العبدیه

از تصانیف اوست کتاب حدائق و کتاب ادب النفس و کتاب منظوم فصیح و متورجیح و
کتاب فوائد العلماء و فوائد الحكماء مولف گوید که کتاب اشنی عشریه فی المواعظ العددیه
بنظر فقیر رسیده و آن کتابست ضخیم با سلوب جدید و پنج مدید در آن مواعظ را بترتیب
بیان فرموده و شیخ حر عاملی آورده که مادر سید محمد موصوف و دختر شیخ زین الدین بوده و

بنیچ

الشیخ صالح بن حسن الخیرانی فاضل صالح و معاصر شیخ بهائی علیه الرحمه بود و از
جانب شیخ موصوف اجازه روایت داشته چنانچه در امل آورده که شیخ صالح بن حسن جزا
فاضل عالم و صالح بود و او را رسائل و سائل اند که بسوی شیخ بهائی علیه الرحمه فرستاده بود
و از شیخ جواب آنها یافته و هم شیخ مذکور را جازش داده که از سن روایت حدیث نماید

علیه بن نصر

مولانا علی بن نصر الله الجوزائی از اکابر فقها و اجله فضلا و معاصر شیخ بهاء الله
عالمی علیه الرحمه بود صاحب امل آورده که علی بن نصر الله عالم و فاضل جلیل القدر و فقیه

منجیح

شهور و از معاصرین شیخ بهائی بود الشیخ محمد بن احمد بن محمد الحاملی
از علمای عالمین و فقهای صالحین و معاصر شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود امل آمل
آورده که شیخ محمد مذکور فاضل و عالم و فقیه و صالح جلیل القدر معاصر شیخ بهائی بود و شهر

زین الدین

کشیمیر متوطن شد و هم در آنجا وفات یافت السید بن الدین علی بن الحسن بن
شدن ثم الحسینی المکفی از فاضل کاملین و معاصرین مولانا الاجل
شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه بود در کتاب امل آورده که سید زین الدین مذکور عالم
و فاضل و محقق و ادیب و شاعر بود و او را سائل اند که تجدید شیخ بهاء الدین علیه الرحمه

مطلب
خطی کتاب
صوری

فرستاده السید خلیفه بن مطلب بن حیدر الموسوی الشیخی الحوزی در امل آمل
آورده که سید جلیل القدر خلیفه بن مطلب بن حیدر موسوی شیخ حوزی که حاکم بلد حوز
بود فاضل و عالم و محقق جلیل القدر و شاعر و ادیب بوده صاحب تصانیف بسیار است
از جمله کتاب سیف الشیعه در علم حدیث و کتاب حق یقین در علم کلام و برآیند الشیعه

تکلیف

در بحث امامت و کتاب محجة الباقية در کلام و کتابی کبیر در منطق و کلام و در سلاطین علم و نحو و منطق و در نحو و شرح و مای عرفه و دیوان اشعار عربی و دیوان اشعار فارسی و غیر اینها از معاصرین است

حسین بن
مشاققه

بهار الدین عالمی بود السید حسن بن علی بن شاد قم الحسینی المدنی
از تلامذه شیخ حسین و الله شیخ بهار الدین عالمی و علامه شیخ نعمت الله بن احمد بن خاتون عالمی
بود و در جمیع از ایشان روایت حدیث داشته شیخ حر عالمی او را بنی فاضل صالح و عالم حلیل القدر
و محدث و شاعر و ادیب ستوده از تصانیف شریفه است کتاب الجواهر النخاسیه من حدیث
خبر البریه که آنرا برای نظام شاه دلی حیدر آباد و نقاب تالیف ترصیف در آورده و سید عالمی
مدنی در سلاطین البصریح و وصف او بسیار نموده و آورده که سید حسن مذکور وقتی که در شهر
حیدر آباد تشریف از زانی داشت و الله من با او بغایت مودت و خلعت داشته و اکثر اوقات

حسین بن
موسی الابدی

با والدین مصاحبت و محالبت می در زیر مولا نا حسین بن موسی الاردبیلی
در ایل آمل آورده که مولا نا حسین بن موسی الاردبیلی ساکن بلده استر آباد بود و فاضل
فقیه و صالح و معاصر شیخ بهای است از تصانیف او کتب کثیره اند از آن جمله شرح رساله متو
اثنا عشریه شیخ بهائی علیه الرحمه و مولا نا حسین و تنقیح خبر وفات شیخ بهار الدین علیه الرحمه
شفیه و اینکه شیخ در بلده اصفهان انتقال کرد و از آنجا به مشهد مطهرش را بشهر امام خمایه
نقل کردند و معروف به تصنیف شیخ مزبور بوده و در اثنای شیخ رساله خبر وفاتش را بنحویکه تسبیح
مولای موصوف رسیده و بلکه تخریر کشیده ملا محمد امین بن محمد شریف الاستر آبادی
صاحب الفوائد المندیه از شاهیر محدثین و رئیس فرقه اخبارین است شیخ یوسف بحرانی آورده
که ملا محمد امین فاضل محقق و مدقق و ماهر علم اصول دین و اصول فقه و حدیث بود و چهار
صلب بود و است اول کسیکه در واژه طعن بر مجتهدین کشاد و فرقه تابعیه امامیه اثنا عشریه را
بدو قسم تقسیم گردانید یکی اخباری و دیگری مجتهد و در کتاب خود فوائد مدیه طعن و تشنیع بسیار در
حق مجتهدین نمود بلکه گاهی ایشان را بسوی تخریب دین نسبت کرده است و کن سخن نیک

ملا امین بن شاد
صبا فائده

گفته است و کلام خوب نکرده و بموافقت جواب و سداد و رسید زیرا که فساد علی بن
 مرتب شده است که من آزاد در کتاب در ریاضیه و مقدمات کتاب حدائی واضح ساخته ام
 از تصانیف اوست کتاب فوائد مدینه و شرح اصول کافی و شرح تهذیب الاحکام و کتاب
 دیگر که در آن بر ملا جلال دوانی و ملا صدرا در باره حاشی شمع جدید تجرید و کرده است
 و دیگر کتاب فوائد دقائق العلوم است و اینها را در کتاب فوائد مدینه ذکر فرموده است
 و صاحب اهل آمل آورده که از تصانیف اوست شرح تهذیب الاحکام و شرح ابتصار
 التمام و رساله در بیان مسئله بیدار جواب سائل شیخ حسین طبری عالمی و رساله در بحث
 نجاست خم و غیر اینها و دیگر رسائل است باز شیخ یوسف بحرانی میفرماید که من بخطای محمد
 نه کور حاشیه بر کتاب مدارک دیده ام که متعلق ببعض ابواب طهارت است و آن بریت
 و وقت نظر حسن تقریرش گواهی میدهد و او در مدینه منوره اختیار مجاورت نموده بود
 و بعد از آن در مکة معظمه حل اقامت انداخت و در آن جلسه اقدس در سال یک هزار و
 سی و سه هجری وفات یافت و صاحب اهل آمل از صاحب سلافة العصر نقل کرده است
 که وفاتش در سال یک هزار و سی و شش هجری واقع شد و ظاهر است که آن غلط است
 و محمد امین نه کور از استاد خود سید محمد مصنف مدارک و هم از میرزا محمد استرآبادی روایت
 داشت و شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی از روایت دارد
 انتهی محفله و آخوند مجلسی علیه الرحمه در بحار الانوار آورده که کتاب فوائد مکة و فوائد مدینه
 هر دو از تصانیف رئیس المحدثین مولانا محمد امین استرآبادی است و جلالت و
 بزرگواری مصنف آنها معلوم و مشهور است انتهی صاحب تذکره آورده که دیگر از تصانیف
 ملا محمد امین رساله فارسیه موسوم به انشنامه شاهی است و در سلافة بعد ذکر احوال سیر
 استرآبادی صاحب کتاب رجال آورده و نهم صهره المومنین و صاحب الفوائد الدنیه
 جاور بمكة المشرفة و توفی بها انتهی الشیخ احمد بن یوسف السودی العالم العینانی

الشیخ محمد علی
 بن یوسف
 السودی

شیخ حر عاملی آورده که شیخ احمد مذکور فاضل و فقیه بود و نزد من کتابی بخط شیخ احمد موصوف
 هست از آخر آن ظاهر میشود که او از تلامذه شیخ محمد بن الحسن بن شهید ثانی بود و تاریخ
 تحریر کتاب مزبور را شمس‌الاحد و عشرین و الف بود السید اسمعیل بن علی العاملی
 الکفر حوالت و رامل آمل مذکور است که سید اسمعیل مزبور عالم و فاضل فقیه
 بود و روایت حدیث از شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه داشته و اینها از سید محمد
 بن علی بن ابی الحسن علی روایت میکرد و شیخ حر علیه الرحمه آورده که دیده‌ام من از کتب
 بصدد کتاب که از آنها انمار علم و فضل و نقابت او ظاهر میشود و شیخ علی بن معالی
 العاملی فاضل صالح و ادیب و عارف بعلوم عربیت از تلامذه شیخ حسن بن شهید
 ثانی بود و شیخ مزبور خطی بغایت خوب داشته که فی الاصل السید ابوالصلاح علی بن
 السید نجم‌الدین بن محمد العاملی از تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود
 صاحب امل آمل آورده که ابوالصلاح از فضلاء عصر خود و فقیه و عابد و صالح و از تلامذه
 شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و وقتی که از شیخ موصوف درخواست اجازه نمود
 ایشان براسه او و برای پدر و برادر او هم نوشته و موکلت شدند و آورده که والده ماجده
 سید علی موصوف برای وی درخواست اجازه از شیخ حسن نمود و او اجازه روایت
 حدیث بوی داده بود و شیخ زین‌العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان العاملی
 النباطی از تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمه بود و رامل آمل آورده که شیخ زین‌العابدین
 مذکور فاضل صالح و عابد زاهد ورع و فقیه و محقق طویل‌القدر بود و شیخ حر عاملی گفته عم
 من شیخ محمد حر عاملی جعی پیش او تحصیل علوم نموده و هم از روایت حدیث داشته و
 شیخ زین‌العابدین از شیخ حسن بن شهید ثانی السید ابوالدین محمد بن ناظر الدین
 العاملی الکفر که به برین علم و دین و قدوده علمای عالمین و فقهای صالحین
 بود و از تلامذه شیخ حسن بن شهید ثانی است چنانچه صاحب امل آمل آورده و گفته که سید

السید اسمعیل

محمد بن علی

ابوالصلاح

الشیخ زین‌العابدین

محمد بن علی

وصفت فضل و عمل و صلاح و عبادت او میفرمود و سید مصطفی تهرانی در رجال خود ذکر و
 وصف او باین عبارت فرموده سیدنا الطاهر کثیر العالم عظیم الحکم متکلم فقیه
 ثقتی این کان مولده فی تفریش و تحصیل فی مشهد لرضا علیه السلام
 و البی من مکان عینه جده بالشهد المقدس الغروی علی مشرف السلام الحسن الخاق سهل الخلیفه لیس العربی
 الصلح و العلماء و الانصاف فی حیات علی المختلف و شرح الاثنی عشریه انتی امیر موصوت درایت حدیث از
 شیخ محمد حسن بن شهید ثانی عالمی در ششده و از علامه امیر موصوت امیر شرف الدین علی بن حجه القندی
 شوشانی منجفی بزرگه الشیخ علی بن محمد الحر العاملی الشعری از فاضل زبان
 و ادبای اوان خود بود از علامه شیخ حسن بن شهید ثانی و علامه سید محمد صاحب الدار
 بزرگه شیخ حر عاملی در امل آورده که شیخ علی مزبور جده بولفت این کتاب است فاضل عالم
 و عابد کریم الاطلاق جلیل القدر عظیم الشان و شاعر و ادیب و فقی بود و درت علوم پیش
 شیخ حسن و سید محمد جمعا الله و غیرهما فرموده و بواسطه والد خود از شیخ علی موصوت رایت
 دارم و او شعر غریب داشت این وقت بخاطرم چیزی از آن نماند و در نجف اشرف سمرق
 وفات او شد الشیخ عبدالسلام بن محمد الحر العاملی الشعری
 والد شیخ حر بود و چنانچه در امل امل آورده الشیخ عبدالسلام بن محمد الحر العاملی الشیخ
 عم والد بنی هذا الکتاب و جده لایقه و گفته که شیخ مزبور عالم عظیم الشان جلیل القدر
 و زاهد و عابد ورع و فقیه و محدث و ثقه بود و تفسیر خود داشت در عصر خود در زهد و عبادت
 تحصیل علوم پیش والد ماجد خود و برادر خود شیخ علی و شیخ حسن بن شهید ثانی عالمی فرمود
 و بهم بخدمت سید محمد بن ابی الحسن عاملی و غیرهم استفاده علوم و فنون فرموده از تصانیف
 او رساله ایست موسوم بعنق بصیرانی طریق الجمع بین اخبار التعمیر و رساله در تنظیمات
 و رساله در جمیع و غیر ذلک سن الرسائل و الفتاویء المفردة بالجملة شیخ مذکور در فقه و عربیت
 ماهر بود و صاحب امل آمل گوید که فرزند ام من پیش در زمانیکه عمر ده سال بود و لغایت

شیخ محمد حسن بن شهید ثانی

علی بن محمد الحر العاملی
 والد الشیخ حر العاملی

تقریر و حافظ مسائل و نکات بود و در آن زمان یکی شریفش بهشتاد سال بسیده بود و پیش از
 از چشم او کم شده بود و شیخ مذکور در همان ایام حفظ قرآن مجید فرمود و تا اینکه عمر شریفش زیاد
 از نود سال گذشت و او که وفات یافت شیخ حرعالی آورده که روز وفات شیخ عبد السلام فرمود
 قصیده طویل در مرثیه او گفته ام و اینجا اشعار خود را ذکر فرموده و گفته که اشعار شیخ مذکور
 آنچه والد من نقل میفرمود اشعار قلیل اند که محفوظ ندارم و بول و اسطر شیخ مذکور از جمله
 مشایخ او روایت دارم السید محمد باقر بن الامیر شمس الدین محمد الحسینی
 الاستر آبادی الملقب بامام و دختر زاده شیخ علی بن عبد العالی کرکے بود چون پدرش زمین
 جهت معروف بدنام بود و معروف بسید باقر و امام است مجمع شرافت و حفاظت و مرجع
 کلام و حکمت و حامی دین و ملت و حامی فقه و شریعت بود کاتبه عقلای ذوی الافهام از
 خاص و عام معترف علوم و کمالات و دقائق و افادات او بنده تصانیف او شغل بر تحقیقات
 دقیقه و تدقیقات ائمه مشهور و معروف است صاحب لؤلؤة البحرین آورده که جناب
 میرزا حسن اشتر آبادی بود و در صفهان توطن اختیار نمود و معاصر شیخ بهار الدین عالی
 بود فاضل جلیل و تکلم با هر در معقولات و شاعر لیربی و فارسی بود و امیر مذکور از حال خود
 شیخ عبد العالی کرکے پس شیخ علی مذکور اجازه روایت داشت و هم از جناب شیخ حسین والد
 شیخ بهار الدین علیه الرحمه اجازه یافته و مآخذ رای شیرازی که از علمای حکمت است تلمذ
 امیر مذکور است در تاریخ عالم آرای عباسی مسطور است که فخر السادات و العلما میرزا محمد باقر
 داماد المتخلص باخترانی خلف صدق مرحوم سید محمد داماد استر آبادیست دختر زاده مجتهد
 مرحوم سید و شیخ عبد العالی است پدرش بدین جهت بدنام و اشتها یافته و او بجای فهم
 و جودت طبع اتصاف دارد و در صغیر سن در مشهد مقدس رضوی رفته در خدمت مدرسان و
 افاضل سرکار فیض آثار الکتاب علوم نموده و در آنکه زمانی ترقی عظیم نمود و در زبان نواب
 سکندر نشان یعنی سلطان محمد بن شاه طهماسب صفوی بصحبت علما و افاضل درگاه عالی شرف

در این باب

گشته منی با اسیه نحر الدین ساکی استر آبادی و سایر دانشمندان با خانات نموده در علوم
 و فنون سرآمد علمای روزگار گشت الیوم که سید موصوف در دار السلطنت صفهان ساکن
 است بر تو اشراقات الازرفضا کل مکالماتش بر راحت امال طلبه علوم در خشان لغات
 کوکب طبع آفتاب مشائش بر عالمیان تابان است از تالیفاتش ارجحان شاد و جنت مکان لغت
 شاه طهماسب صفوی الهی الا ان که سنده شمس و عشرین و امانت حجر است لکن از بادیه و
 الدله فارغ نموده در کمال اوقات شریفش بیانات نگذشته و الحق که جامع کمالات
 صوری و معنوی و کاشف دقائق انفسی و افاقی است و اکثر علوم از حکمت و کلام و فقه
 عربیت و ریاضی و طب و فقه و تفسیر و حدیث و ریاضیات یافته رتبه عالی اجتهاد دارد و در هر
 عصر قنادای شریعه را به تصحیح آنساب ستمی شمارند در کتب عظیم قدس یافت دارد و در
 صاحب تاریخ مذکور تعنیفات جناب میر که علوم داشته اجماع آورده و نوشته که خانه
 جناب میر مرتبه است که از اول حال و بیاد می نشو و نما تا غایت هر نقد عبارتی که
 بنحوازن طبیعت سپرده در حفظ آن شرط امانت گماشته بیجا آورده چیزی را با آن خان
 طبع و قوادش فوت نشده در طاعت و تقوی و عبادت و رتبه عالی در بیستالی و الا
 و خلاصه اوقاتش صرف مطالعه و مباحثه و عبادت الهیه شده و میشود و گاهی
 بنظم اشعار که پائین مراتب عالی است طاعت شده اشراق تخلص می نماید و از اشعار
 او این رباعی که در لغت حضرت خاتم الانبیاء صلی الله علیه و آله در رشتۀ بلاغت
 انتظام داده تینا و تبرکا درین صحیفه ثبت افتاده رباعی

آبی ختم رسل و کون پیرایه تست	افلاک یکی منبر بیه پایه تست
گر شخص ترا سایه نیفتد چه عجب	تو نور و آفتاب خود سایه تست

علی قلیخان والد و خستانی شش انگشتی در ریاض اشعار آورده که میر محمد با
 و اما و اشراق علیه الرحمة و المغفرة قد و انضوی مالی مقدار و زید حکمای روزگار

بوده است صیت فضل و دانشش عرصه عالم را فرا گرفته و آوازه جاویدش از قاف
 تا قاف رسیده و بی مانند است المعلقین گویند تصانیف عالیہ اش را علیہ فضلی نامند
 و حکمای و الاسقار و از قراط شهرت محکم بتفصیل نیست جناب میر شمس الدین محمد
 شمس الدین محمد الشمیر پد اماد است یعنی و اما محمد بن منصور شیخ علی بن العالی و جناب
 شیخ در خواب حضرت سید الاوصیاء امیر المومنین علیہ السلام را دید که شیخ میفرمود که
 دختر خود را بمیر شمس الدین عقد کن که از دوزخ نجاتی شود و خواهد شد که و ارث علوم نبی
 و اوصیا باشد شیخ بموجب اشارت صبیحه خود را بوی عقد کرد بعد از انقضای مدتی
 صبیحه شیخ بجوار رحمت ایزدی پیوست و طفلی از آن بوجود نیامد شیخ اندیشه مند شد
 که اثر آن خواب بطور نیامد باز حضرت امیر المومنین علیہ السلام را بن خواب دید که میفرمود
 که ما این دختر خود را نگفته بودیم بلکه غرض ما فلان دختر بود شیخ همان دختر را بماله نکاح
 میر شمس الدین در آورد و آن دختر و والده ماجده سید محمد باقر است و جناب میر شمس
 در خراسان و عراق در خدمت و نشنیدن آن مشغول تحصیل علوم شد طنطنه دانشش عرصه
 اتفاق را فرا گرفته در عهد شاه صفی صفوی منقور اتفاق و بزیارت عتبات عالیات
 رفته در نجف اشرف وفات یافته در جوار آن امام البشر اسود است مطلقاً
 سید علیخان مدنی در کتاب سلافة العصر ثنائی بسیار و سالفه در مدح و ثناء
 سید باقر مذکور نموده گفته است که شاه عباس صفوی را یار ما از واندیشه بخاطر سید
 و جملها در حق او برانگیخت زیرا که خوت خرد او بر خود داشت و از رجوع قلوب مردم
 بسوی او در باره ملک خود می ترسید پس حق تعالی بفضل عظیم و قدرت کامله خود شاه عباس
 را از بدگمانی در حق او بازداشت و منت و احسان بی پایان بر او گذاشت و همیشه
 عزت و جاه سید و صوف در ترقی بود و پیوسته سالک سبیل فوز و نجات میانه تا
 مدت عمرش با خیر رسید و خدای عز و جل مایع عالم جاودانی را از برای او اختیار فرمود

و آیه کریمه یا ایها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک و اخصیه مرضیه را
 حکایت نمود پس بسوی بهشت رحلت فرمود و تا آتش در سال یک هزار و چهل و یک هجری
 واقع شد قدس الله شیخ بعد ازین صاحب سلاطه العصر یعنی از تصانیف او را
 برده و رساله مختصره شمل بر حکایت بعضی آیات عجیبه او است که بخاتمیه را ذکر نموده نسبت
 آن باور داده و گفته است که این از غرائب رسائل اوست که بر تقدس میرسد و در آنست
 و در آنست که محمد طاهر نصر آبادی در احوال سیه داماد آورده که کتابیه در علوم
 و نقلی سرآمد علماء و زبدۀ فضلاء بود و در ترکیه نفس نفیس و تصنیف باغبان شریف نهاد
 سعی نموده چنانچه مشهور است که در سال شب پهلوی بر بنیاد استراحت نموده داشته بود
 نوافل شب در روز دردت عمر از وفات نشده و بر جمیع ملایک صفات صیده و صلیق آید
 و درشت با کائنات شاه جنت مکان شاه غنی مغوی بزیارت قببات عالیاات رفته
 و تا خافوت شده و در نجف اشرف به نون شد تصانیفش شل قببات و جذوات عالم
 را روشن وارد و اینها در بیان تذکره این آیات مشتمل بر تاریخ و دانش از کلام علی
 کرمانی شخاص با مانی نقل کرده قطعه تاریخ

فغان از جور این پستیخ بن کیش	کز و گرد و دل حسه شاد و شاد
از اولاد نبی و امام عصری	که شاشس مادر ایم گم زار
تسعد باقر و داماد کز و	عروس نفیس و دانش بود و دانش
نمود از دانش گریان شد و گفت	عروس مسلم دین را برده و داماد

لکن برین تقدیر سال یک هزار و چهل هجری میشود از تصانیف عالیۀ القدر و عالیۀ
 المهر آن علامه عصر و یگانه و هر در فن حکمت کتاب قببات و کتاب صراط المستقیم
 و کتاب افق المبین و در علم فقه کتاب شافع النجاة و خواشی بر کافی و خواشی بر کتاب
 سن لایحه و الفقیه و خواشی بر صحیفه کماله و رساله در نبی از تفسیر حضرت امام رضا علیه السلام

علیه السلام بجلالیه مرسوم به شریعت الشریعه فی زمان النبی ص و کتاب عیون المسائل و کتاب
نبراس النبی و کتاب غلته الملکوت و کتاب تقریم الایمان و کتاب الرواشرح التلویح فی شرح
احادیث الامامیه که شرح کافی کلینی است و کتاب سبع شداد و کتاب صواب الرضاع و کتاب التلخیص
و التشریفات و شرح استبصار و غیر اینها از کتب و رسائل و احوال و مسائل انه شیخ یوسف آورده که از
تصانیف میرزا و امیر رساله دیده ام و در بیان آنکه یک از جانب ما در انتساب به ششم دشت باشد
و اصل سادات است و آن رساله حمیده است و از تصانیف اوست حاشیه بر خلاصه الاثرال علامه
که فی نظر عن کتاب الرواشرح و از بعض مواضع کتاب فتنی المقال ظاهر میشود که از تصانیف جناب

میر است حاشیه بر کتاب اختیار الرجال الامیر محمد زمان بن محمد جعفر الرضوی
المشهدی از شاخ کبار و فقهایی ذوی الاعتبار بود و اصل آمل سطور است که امیر محمد زمان
بن محمد جعفر رضوی مشهدی فاضل و عالم و فقیه و حکیم و شکر بود از تصانیف او کتابهاست
از جمله شرح قواعد الاحکام و استادن شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن حسن بن شهید غنی
علیه الرحمه پیش او تفصیل و استفاده علوم فرموده بود و ایضا آورده که شیخ زین الدین مذکور
سابقه بسیار در وصف و مدح وی سفیر بود و شای بلوغ در کمال فضل و علم امیر محمد زمان بن محمد
سلف هم امیر بر صوف را مدح و ثناء فرموده و گفته که آنجناب از اعظم اهل عصر خود بود و در کمال
و اربعین بعد الالف بر حمت حق پرست بعضی از علامه امیر بر صوف تاریخ و فاشش درین دیت بود

امیر محمد زمان

خطبایصاب المسلمین فارخوا	صدعت بموت محمد اسلامها
وقال ايضا	
نظروا لافاق السما فارخوا	فتحت لروح محمد ابو الجلال
امیر شرف الدین علی رحمة الله الحسین الحسینی الشویستی از فاضل ثقات مجتهدین شایر مکاتباخرین و اکابر محدثین و اعظم محققین یقین است از علامه امیر محمد آمل سطور است که رجال و امیر فیض الله تقریشی بود و از جمله شاخ اخوند علامه محمد تقی مجلسی علیه بوده چنانچه اخوند مجلسی	

امیر شرف الدین

مذکور در کتاب روضه المتقین بتقریب تحقیق احوال بعضی از رجال آورده که سید فاضل
 ایشرف الدین علی الحسینی شیع الله المسلمین بطول حیات که درین ایام ساکن جزای
 فاضل الانوار جناب سید الاوصیاء امیر المؤمنین علی بن ایطالب علیه من الصلوة
 افضلها ومن التحیات اکملها میباشد از تلامذه سیر زاهد استرآبادی است انتی کلامه
 و فاضل ربانی مولانا محمد باقر خراسانی در اجازه خود که برای لایحه شفیع قلمی فرمود بتقریب
 ذکر شایخ خودی فرماید در روایت میکنم از سید فاضل جلیل القدر ایشرف الدین علی بن
 حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی و ملا حیدر علی مجلسی هم در اجازه خود از امیر موصوف
 روایت میکنند و میفرماید که سید مذکور از جناب معظم امیر فیض الله بن عبد القادر
 التقریشی از شیخ اعظم محمد بن الحسن الشہید الثانی علیه الرحمہ روایت حدیث دهنده
 و صاحب امل آمل آورده که سید امیر شرف الدین حسینی شولستانی عالم و فاضل و محدث
 و شاعر و ادیب بود و اخوند لایحه باقر مجلسی از در روایت دارد انتی مؤلف گوید که در
 اواخر بعض نسخ کتاب سن لا بحیره الفقیه اجازه بخط امیر شرف الدین مذکور که برای بعض
 تلامذه اش بود بنظر رسیده و در آخر جلد اول این عبارت مرقوم است ثم بلغ سماعا اید
 الله تعالی مع تحقیق و تدقیق ثناء و سند او اجزت له روایتی غنی لمن یحب و یرضی و انما
 الله النبی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی و در آخر جلد ثانی این عبارت
 تحریر فرموده ثم بلغ سماعا اید الله تعالی فی مجالس متعددة اخرها یوم الاربعین عشرين شهر
 و منازیل المبارک سنه ست و اربعین الف و ثمان مائه و تدقیق و اجزت له روایتی غنی
 و یرضی و انما اقل خلق الله الغنی شرف الدین علی بن حجة الله الحسنی الحسینی الشولستانی
 غفر الله له و لو الدیه در شد و در العقیان سطور است که امیر شرف الدین فاضل و
 عالم و محدث و عارف بفرین رجال بود و التمدید نور الدین علی بن السید علی بن
 ابی الحسن الحسینی الموسوی العاملی مصنف الشواهد المکتبه

برادر سید محمد صاحب مدارک و برادر مادی شیخ حسن بن شهید ثانی شیخ یوسف بجا
 آورده که پدرش سید علی بن ابی الحسن عالمی دختر شهید ثانی را در حباشش ببقعه کلاخ خود
 آورده و سید محمد صاحب مدارک از آن دختر متولد شد و شهید ثانی را سوای مادر دختر مذکور
 زوجه دیگر بود که مادر شیخ حسن بود چون شهید ثانی از دنیا رفت سید علی بن ابی الحسن مذکور
 مادر شیخ حسن را در تزویج خود آورده و سید نورالدین علی از متولد شد و ولادت سید مذکور
 در سال نصد و هفتاد و هجری اتفاق افتاد نورالدین مذکور از هر دو برادر خود که یکی علامه و
 شمس الدین محمد صاحب مدارک برادر پیری او بود و دیگری تحقیق جمال الدین ابی منصور
 الشیخ حسن صاحب المعالم بن شهید ثانی برادر مادی او بود روایت داشت و قرأت
 علوم پیش والد ماجد و هر دو برادران مذکور خود نموده بود در سلافة العصر آورده که سید
 نورالدین علی مذکور که علم صنعت و بازوی دین ضیفت و مالک از ستمه مالیت و تصنیف با
 الروایة والد تراية رافع حبش حسن مکارم و اعظم الزایه بود در اول امر مکانی با اعزاز و
 تمکین در شام داشت بعد از آن عنان عزیمت بسوی مکه معظمه معطوف ساخت و در آن
 جای اقدس محل اقامت انداخت و من او را در مکه دیده ام و حالیکه سن شریف او
 از نود و سال گذشته بود و باین همه مردم از او اعانت میبستند و او از کس اعانت نمیخواست
 و پیوسته مقیم آنجا بود تا آنکه داعی حق را بلیک اجابت فرمود و فاشش در مقدمه هم ماه
 ذی حجه سنه یکزار و شصت و هشت هجری واقع شد رحمه الله تعالی ملاشفیعا و فاشش را
 در سنه یکزار و شصت و دو هجری ذکر نموده و ایضا صاحب سلافة آورده که از کلام او
 اشعار است که دلالت بر علو منزلتش دارد و از مصنفات شریفه دوست کتاب شوالیه
 که در آن بعضی اعلاطه احمد امین استرآبادی صاحب فوائد مدینه را رد فرموده و دیگر کتاب
 عزرا الجاسع فی شرح مختصر النافع و کتاب انوار البیت بر اثنا عشریه صلوته شیخ بهار الدین
 عالمی علیه الرحمه در ساله انبیه در تفسیر آیه کریمه قل لا اسئلكم علیها الا المودة فی القربی

در رساله مجبوره معروفه بعتبه المسافر مشتمل بر فوائد و اخبار و اشعار است و بعضی حواشی بر کتب
 فقه و اصول حدیث و اجوبه سوالات دارد انتهى ما ذکره السید نور الدین المذکور من مصنفاته
 فی اجازه للفاضل الشیخ صالح بن عبد الکریم البحرانی طالب شراها و سید محمد موسی حسینی
 اشتر آبادی صاحب کتاب الرحمة از روایت دارد و از اولاد سید نور الدین مذکور فاضل
 کامل سید جمال الدین بن سید نور الدین و دیگر فاضل فقیه و عالم فیه سید حیدر بن سید
 نور الدین که صاحب اهل ذکر او فرموده و هم از کتاب اهل آمل ظاهر میشود که از فرزندان
 اوست سید زین العابدین که ما ذکره الحارثی در حجتیه فی کتابه چنانچه محل احوال سید زین العابدین
 در ذیل معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه و دشمن این رساله هم خواهد آمد السیّد الشیخ
 زین الدین بن الشیخ محمد بن الشیخ حسن بن الشهید الثانی نور الله مرقد هم
 اسم مبارکش همچنین شمل اسم جدش زین الدین شهید ثانی بصورت لقب یافته شده و او
 در علم و فضل کوی سبقت از اقران ربوده چنانکه برادرش شیخ علی در کتاب در مشور گفته که
 برادر من شیخ جلیل زین المله والدین رحمه الله فاضل ذکی و عالم فاضل و کامل رضی و عابد
 متقی بود و در اول حال در بلاد خود پیش شاگردان پر روجه خود اشتغال علوم نمود بعد از آن
 بسوی عراق سفر کرد و ایامی که پدرش شیخ محمد در آنجا اقامت داشته و شیخ زین الدین کور
 در آن زمان سن شباب داشت پس بسوی بلاد عجم سفر کرد و چون آنجا رسید شیخ مرحوم پدر
 شیخ بهار الدین عالمی او را در منزل خود فرود آورد و اگر ایم تمام بجا آورد و شیخ زین الدین کور
 مدتی طویل در آنجا ماند و درین مدت بخدمت شیخ بهار الدین علیه الرحمه مشغول قرار داشت و کتاب
 مصنفات او مانند هم تجدید و بکفر فصلای آن بلاد قرارت علوم میکرد و چون شیخ بهار
 آن سال که وفات پدرش شیخ محمد واقع شد اشتغال فرمود و آن سنه یکم زاروسی هجری بود
 شیخ زین الدین مذکور بسوی که سفر کرده و آنجا اقامت در زید و مشغول مطالعه علوم
 گردید و متعجب در مشور گوید که بعد از آن من بسوی که معظمه رفتم و با او بسوی بلاد خود آمدم

و فی کتاب
 سید زین العابدین

کردم و بجهت کتب علم اصول و فقه و حدیث را قرائت نمودم پس او مرتبه دیگر بسوی بلاد محرم
 سفر فرمود و بسرعت مراجعت بوطن نمود و من در فقه متشخص مدتی استفاده میکردم تا آنکه مرا اتفاق
 سفر بسوی عراق افتاد و او بسوی کربلا رفت و او قرائت متفرقه بر بعض کتب از شش و اشعار خوب
 در فنون شعر گفته و مرانی و الفاظ و قصیده نموده در مرتبه حضرت امام حسین علیه السلام وارد
 و ولادتش در سال یک هزار و نه هجری واقع شده و در روز نوزدهم ماه ذی حجه سنه یک هزار و
 چهار هجری در کربلا معظمه وفات یافت و من هم در آنوقت بکربلا معظمه حاضر بودم و در روز
 عرفة بخجرت او رسیدم بودم و تا روز وفاتش در آنجا بودم و او در جوار مزار پدر خود مدفون
 شد صاحب سلفه العصر لعبد وصف و ثنائی شیخ مذکور و ذکر حسن اخلاق او گفته که آن
 او را در کربلا معظمه دیده ام آثار فلاح از سیاهی او هویدا و روشن بود مدت مجاورت او
 در آنجا ای اقدس لیل نیکشید تا آنکه وفاتش در سال یک هزار و شصت و دو هجری در
 رسید و شیخ یوسف بحرانی آورده که شیخ مذکور فاضل جلیل القدر بود و شیخ حر عاملی که
 از تلامذه اوست در امل آمل آورده که استاد من شیخ زین الدین مذکور عالم فاضل
 و کامل و مستبحر و محقق و مدقق و فقه و صالح و عابد و پرستگار و شاعر و منشی و ادیب و صاحب
 احادیث و جامع فنون علوم از معقولات و منقولات و جلیل القدر و عظیم المنزله بود
 نظیر خود در عصر خود نداشت و بخجرت پدر خود شیخ محمد و شیخ بهار الدین عالی و مولانا
 محمد امین استرآبادی و دیگر علمای عرب و عجم قرائت علوم نمود و بعد از آن مدتی بکربلا
 مجاورت فرموده و با آنجا وفات یافت و نزدیک مزار فاضل الاثر حضرت آتم المومنین
 خدیجه الکبری مدفون شد و من چندین کتب عربیه در ریاضی و حدیث و فقه و غیر اینها را
 بخجرت او قرائت نموده ام او شعر خوب و فوائدها و خواشینی که میخواند و دیوان شعر او را که
 صغیر است بخط او دیده ام و او کتابی مرتب تصنیف نکرد و بهجت آنکه شدت احتیاط و خوف
 شهرت داشت چون علمای متأخرین کتب بسیار تصنیف کرده اند و در مصنفات ایشان

۵۵
مقطعات کثیره مانده و ازین جهت ذرت قفل ممیی از ایشان رسید و شیخ زین الدین کور
از حال علامه علی و شهید اول و جد خود شهید ثانی تعجب میکرد که ایشان پیش علمای مخابر
قرارت کتب بسیار نمودند و کتب فقهیه و اصول ایشان را بسیار فقهص نمودند و انکار
بر ایشان در نیاب میکرد و میگفت که برین حال سرتب شد آنچه سرتب شد عفی الله عنهم

الشيخ محمد بن علی بن احمد الحنفی شری الحنفی العاملی الشامی
 از اکابر علمای عالمین و اعظم فقهاء محدثین و افاض علم ادبای کالمین و ارشد تلامذہ مولانا
 سعید نور الدین موسوی عالمی بزرگ صاحب الی آمل آورده کہ محمد بن علی مذکور فاضل
 و عالم و ادیب و بابر و محقق و مدقق و شاعر و نقشی و حافظ بود و از اعظم اہل عصر خود بود
 در علوم عربیت و تحصیل فقہ و حدیث و در مکہ معظمہ پیش سعید نور الدین عالمی فرمودہ و ہمین
 جمیع از فضلائی عامہ و خاصہ استفادہ کردہ بود مصنفات شریفہ او کثیر الفوائد اند از انجملہ
 کتاب الآتلی التسنین فی شرح الآجرونیہ و کتاب مختلف النخاعہ نام است و شرح
 دربرہ الاصول و شرح تہذیب النحو و شرح صمدیہ و شرح اشرح قراۃ اللغات و شرح
 بر شرح کافحی بر قواعد الاعراب و کتاب طرائف النظام و لطائف الانشاجام فی محاسن
 الاشعار و شرح قواعد شہید علیہ الرحمہ و رسالہ الحال و دیوان اشعار عربیہ و دیگر مسائل
 متعددہ دارد و نیز شیخ حر عالمی آورده کہ مولانا محمد حنفی مذکور را دیدہ بودم ایامیکہ
 بلا و ما شریف داشتہ تا آنکہ بسفر اصفہان رفت و در وفات مولانا محمد بن علی مذکور
 قصیدہ طویلہ در مرثیہ او گفتہ ام و صاحب سلافہ در وصف او بسفر ماہ منار العلم الشامی
 و ملتزم کعبۃ الفضل در کنہ الشامی و مشکوٰۃ الفضل و مصباح المنیرہ مساوہا و
 صباحا خائمتہ ائمۃ العربیۃ شرفا و غریبا و المرفف من کھام الکلام شباب و عن ابان عن
 مشکلا نقایا و ذلل صغایا و ملک قاصدا و الف نالیۃ شتات المقنن و صنف قضایفہ الذلکن
 بالکملہ صاحب سلافہ براج جلیلہ و مناقب فخریہ اور استودہ و گفتہ کہ مولانا محمد مذکور از بزرگان

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسوی بلاد عجم رفته چنانجا اقامت در زیر تاناکه در ماه ربیع الآخر سنه تسع و خمسين رحلت فرمود
الشیخ زین الدین علی بن سلیمان بن حسن بن درویش بن حاتم البجراسی
الفتدی المعروف بأمر الحدیث از تلامذه شیخ بهار الدین
عالمی علیه الرحمه بود شیخ یوسف آورده که شیخ علی ملقب بزین الدین البجری فی اول کسبت
که علم حدیث را در بلاد بحرین منتشر ساخت و ترویج و تهذیب آن نمود و قبل از زمان او در آن
بلاد و رواجی از برائے آن نبود و چون او مآرست و ملازمت بحدیث بسیار داشت بر کتاب
تهذیب الاحکام و کتاب استنبصار عوالمی و قیود و فوائد بسیار نوشت در بلاد عجم بامر الحدیث
اشتهار یافت و او در بلاد بحرین رئیس و مشارالیه و متولی امور ریاست بود و از آنجا که
قیام بجای آورد و غلبه حکام اهل فساد را بر طرف ساخت و بساط عدل و انصاف میان خلایق
متبسط داشت و بر عثمانی چند را که ظالمان جاری داشته بودند دفع فرمود و از تصانیف شریفه
اوست رساله در صلوة و رساله در جواز تقلید و حاشیه بر کتاب مختصر نافع شیخ علی مزبور در اول
حال پیش شیخ محمد بن حسن بن حبیب بحرانی تمکذ فرموده پس چون بسوی عجم سفر کرد بخدمت
شیخ بهار الدین عالمی رسید و علم حدیث را از او تحصیل نمود و بسوی بحرین مراجعت فرمود و در آنجا
آن علم شریف را رواج داد و در آن زمان شیخ محمد بحرانی مذکور در حلقه درس او حاضر میشد
مردم او را سرزنش کردند که او دیر روز شاگرد تو بود و اکنون تو چگونه شاگرد او شدی شیخ محمد
بحرانی که در غایت ورع و تقوی و انصاف بود گفت که او بر من و بر دیگران فائز شده است
بسبب آنکه اکتساب علم حدیث فرموده و شیخ یوسف بحرانی آورده که شیخ سلیمان بن علی
بن سلیمان بن راشد بحرانی از جمله تلامذه او بود و قات شیخ علی بن سلیمان مذکور در رساله
یکهزار و شصت و چهار هجری واقع شد قبر مقدس او در قریه قدیم مزاری معروف است و او را
سه پسر بود یکی از ایشان صاحب ورع و صلاح شیخ صلاح الدین که فاضل در علم حدیث و
ادب بود و دیگر شیخ حاتم که او نیز فاضل فقیه بود و سوم شیخ جعفر که در اجرای امور بیرون

بسم الله الرحمن الرحيم
 خلیفہ سلطان

منشی عن المنکر لیاقت صلب و سخت و صاحب شدت بود و احوال یان هر سه بندگان گوار
 در مقام خود خواهم آمد انشاء الله تعالی مولانا السید حسین بن الامیر
 رفیع الدین محمد صدر بن الامیر شجاع الدین محمود
 الاصفهانی المازندرانی المرعشی المعروف
 بخلیفہ سلطان الملقب بسلطان العلماء و علاء الدین از شایسته فضل و جاه
 علما بود و از اکابر سادات و امرای عجم و دلاور شاه عباس صفوی ماضی بود و در عهد شاه
 و بعد از او منصب وزارت داشت چنانچه امیر رفیع الدین محمد بعد از اصدادت در زمان
 بادشاه مذکور منصوب بود و چنانچه امیر شجاع الدین محمود بسیار فضل و صاحب فطرت کما
 و در علوم متداوله سرآمد و فزادگار بود و ایشان از سادات مرعشی اصفهان و سادات
 خلیفہ مشهور و مازندرانی الاصل بودند نسب ایشان بسید امیر قوام الدین مشهور
 میر بزرگ و الی طبرستان و مازندران میرحد و سلسله نسب میر بزرگ مذکور تا برانچه
 در کتاب مجالس المؤمنین مسطور است بحضرت امام زین العابدین علیه السلام منتهی میشود
 برین پنج سید قوام الدین بن سید صادق بن سید عبد الله بن سید محمد بن ابراهیم
 بن سید حسن بن سید علی المرعشی بن سید عبد الله بن سید محمد بن سید حسن بن سید
 حسین الاصفهانی الامام زین العابدین علی بن الحسین علیهما السلام و صاحب تاریخ
 عالم آرای عباسی بقرب و قانع سفر یک هزار و سی و سه مجری آورده که درین سال
 منصب وزارت دیوان اعلی شاهی یعنی شاه عباس صفوی بسلطان العلماء خلیفہ
 سلطان بن رفیع الدین محمد صدر تفویض و تاریخ وزارتش درین مصراع است
 وزیر شاه شد سلطان داماد و ایضا در تاریخ مزبور بقرب ذکر وزیرای شاه عباس
 ماضی که در زبانی و فاشش بوجود بودند مسطور است که سلطان العلماء دستور الوزر و خلیفہ
 سلطان خلف میر رفیع الدین محمد صدر که شرف مصابرت حضرت اعلی دارد و درین تاریخ

گرامی معزز و سر بلند گردید و من حیث الاستقلال بامر وزارت پرورخت و انجمن سید
 بزرگ عالی شان و فاضل دانشمند نیکو اخلاق است و از عهد صبی و او ان تمیز و نشو و نما
 نماز مان از تعلیم مباح علیا و منصب مذکور خلاصه عمر گرامی را صرف مطالعه و مباحثه کرده
 و در علوم معقول و منقول سرآمد روزگار گردید و در اندک زمانی بوفور فهم و قدرت عالی طبع
 مستقیم در علم حساب و الی مهارت کامل یافته تصرفاتش در علم حساب و قانن و نتائج
 ارقام او از حرف خطا معنون ذات کامل العفانش جامع کمالات صوری و معنوی و
 حاوی فصاحت و استعداد معنوی و شائستگی این رتبه والا از جبهه اش ظاهر و هویدا و
 الی غایت من حیث الاستعداد شاعری این مشعل عظیمه است الی اخر الحج فی اخلاقه و
 محامد فضائل و سید علیخان منی در سلسله العصر آورده که سید حسین شهر بخلیفه و اما و سلطان علم
 بود و در سال یک هزار و شصت و شش هجری وفات یافت و مولانا بلبل عقیل بن غازی
 قزوینی کتاب سیمی بستانی شرح کافی کلینی را بر سید حسین بصورت تصنیف فرموده و در
 کتاب مذکور ج و ثنایه یمنی در حق او گفته و باین الفاظ ستوده مخیر العلماء و اعظم
 السادات العظام و نور الهدی و بدو الدجی ملجاء الضعفاء و المساکین مرجع
 العلماء فی العالمین اعتماد الدلائل العالیة الحسینیة الموصیة الصفویة خلیفه سلطان الحسینی
 و تمیز از احمد ظاهر نصر آبادی اصفهانی در تذکره خود آورده که خلیفه سلطان اسم شریفش علامه الدین
 خلف میر تقی الدین محمد مشهور بخلیفه نسب شریفش منتهی میشود از جانب پدر بر سر بزرگ که از اکابر
 سادات مازندران و فرمان فرمای آن ملک است اما والد اش از سادات شهرستان است
 و در عهد سلطان خیرت مکان شاه عباس صفوی ماضی و الد ماجه آنجناب بمنصب ممدارت
 و خود شش بسادات مصاهرت و منصب وزارت سرافرازی داشت و از منته سا بقلیچ سلطه
 باین دو سعادت و منصب عالی سر بلندی نیافته سید معزی الیه در فنون علوم بهره کامل برده
 و قواعد اصول دین بسین در نهایت شانت و طنانت بوده و لحظه تعلیل در اوقات خود

روانده استی بعد از وفات شاه عباس ماضی و او اهل جلوس شاه صفی علیه الرحمه بسببایت
 بدگر بیان بحیث مغرول شده فی در محرم متوطن بوده و بعد از آن باز در عهد سلطنت شاه عباس
 ثانی سنده وزارت اعظم بود و آن یگانه مزین شده و در تاریخ شهر سنده یک هزار و شصت و چهار
 هجری در ولایت از ندران طائر روح پر فطرتش بقصد باطن جاوید بال پرواز گشت
 انتهی و در تذکره علی قلینان مسطور است که سید مزبور در علم و فضل سرآمد فضلای زمان
 و علمای دوران بود و فاضل کامل آقا حسین خوانساری از تلامذه سید حسین موصوف بود
 از تصانیف او است ماشیه در نه کتاب معالم الاصول و حاشیه غیر موده بر شرح لمعه و دیگر
 رسائل کثیره و دارد اخوند ملا محمد تقی بن مقصود علی المجلسی الاصفهانی
 چون والد ماجد او ملا مقصود علی لمقب و تخلص بجایسی بود لهذا اولاد او هم باین لقب مشهور
 شدند اخوند ملا محمد تقی از افاضل تلامذه شیخ محمد بهار الدین عالمی و ملا عبداللہ شوشتری
 است در فضل و کمال و تقدس شهر که آفاق است و او در بلاد و عجم فقیه زمان و مرجع مثال
 و اقران خود بود و تصنیفات و تالیفات او بابت کثیر النفع خصوصاً تصنیفاتش در فرائض
 فیضی عام برای خواص و عوام است و سبط فاضل او ملا حیدر علی بن عزیز الله بن محمد تقی بن
 ملا محمد کاظم بن ملا عزیز الله بن مولانا محمد تقی مجلسی در رساله سلسله نسب خود آورده که اخوند
 ملا محمد تقی مجلسی از خانه اباده علم بوده اند چنانچه از اجازات آن مرحوم معلوم میگردد و در این مجلس
 در اربعین که با استدعای میرزا شرف الدین علی گلستانه نوشته است و در سایر اجازات اینکه
 جد مادریش ملا درویش محمد اصفهانی فاضل و از تلامذه شهید ثانی بود و والد ملا درویش محمد
 شیخ حسن عالمی فاضل و عارف بود و والد ملا محمد تقی مجلسی ملا مقصود علی عارف صاحب کتاب
 مقدس نبود و اشعار خوب میفرموده و تخلص بلا مجلسی بود و حال آن مرحوم ملا محمد قاسم از
 جمله فضلا بود بلکه والده آنجناب نیز مقدسه و عارفه بود و لایقاً صاحب رساله مذکور نقل
 کرده است که والد اخوند مرحوم در وقتیکه اراک سفر نموده دو فرزند خود ملا محمد تقی و ملا محمد صادق

نصفه در مجلس

را در خدمت علامه مقدس آخوند ملا عبد الله شوشتری علیه الرحمه از بر سه درس گذارند و ایشان
 ایشان بآئین حرم نموده روانه سفر گردید در آن اوان موسم عید ی رسید ملا عبد الله که کور شده
 تومان نقد با آخوند ملا محمد تقی داد که صرف ضروریات خود نماید آخوند گفت که بدون اجازت الله
 نخواهم گرفت چون بوالده خود اطلاع نمود والده اش فرمود که بدرت و گمانی دارد که گرایه
 فلان مقدار است و آنرا بر اخراجات خود تقسیم گردانیده ایم و باین عادت شده است و
 اکنون اگر این مبلغ را بگیرم تو سهیمم خواهد رسید و اینهم معلوم است که تمام خواهد شد
 و عادت اول رفع شده احتیاج اظهار حال بخیرست ملا و دیگران خواهد افتاد این صلاح
 مانست ملا عبد الله باستماع این سخن ایشان را دعا فرمود انتهی ترجمه کلامه آخوند موصوف
 در او اهل کتاب لواضع جمعی از اساتذۀ خود را ذکر نموده فرموده است که از جمله کسانی که مرا اجازت
 کتب احادیث داده اند استاد شیخ بهار الدین عالی است که بواسطه پدر خود شیخ مسیح
 بن عبد القدر از شهید ثانی روایت داشت و او از شیخ نوزالدین علی بن عبد العالی و
 دیگر استادان مولانا عبد الله بن حسین شوشتری است که بواسطه شیخ نعمت الله بن
 خاتون عالی از شیخ نوزالدین علی بن عبد العالی که روایت داشت و دیگر قاضی
 عزالدین محمد و شیخ یونس جزائری اند که بواسطه شیخ عبد العالی بن شیخ نوزالدین علی
 بن عبد العالی از پدرش روایت داشتند و دیگر قاضی ابوالشرف پسر عمه بن شیخ عبد الله
 بن جابر عالی و خال من ملا محمد قاسم بوده اند که همه ایشان از شیخ علمای زمان خود
 ملا درویش محمد اصفهانی عالی که جد من است روایت داشتند و او از شیخ نوزالدین علی
 بن عبد العالی که روایت داشت همچنین سلسله روایت را بواسطه علمای اعصاب
 و چندین طریق بسوی شیخ صدوق ابن بابویه مصنف کتاب من لا یحضره الفقیه منتهی ختم
 است و ملا حیدر علی مجلسی در رساله اجازه خود آورده که علامه فخر محمد تقی بن مجلسی
 حاصل و عالم و مجتهد و پیر بزرگوار و ثقة بود و ده سال یکبار در سمرقند میسر می نمود و در

سال یکم از رم نشاء و هجری وفات یافت دختر زاده اش لا محضه سید اشرف خلف ملا
صالح مازندرانی در کلیات منظومه خود تاریخ وفات او را چنین آورده است

گفت در تاریخ هجرانش دل نصیب او نه د ویدار یارب جنت المادی بود

از جمله تصانیف او شرح کتاب من لا یحضره الفقیه است لعلی موسوم به روضه المتقین
و شرح دیگر لغاری موسوم به کواجیح صاحبقرانی و شرح صحیفه کامله سجادی و کتاب
حدیقه المتقین در احکام عبادات و در آنکه در احکام رضاء در ساله مبوطه در احکام
حج و طاهر تصنیف اکثر کتب او علیه الرحمه در او آخر عمرش واقع شده چنانکه از دیبا
کتاب روضه المتقین ظاهر میشود که در سن شصت سالگی تصنیف آن برداشت و نگار
آخر از کتاب مذکور گفته است که من از عمر خود زیاده از پنجاه سال در تحقیق احادیث حضرت
سید المرسلین و ائمه معصومین سلوات الله علیهم جمیع صرف کرده ام و ادلا کتب
مداوم در علم کلام و اصول و فقه را قراوت نمودم و هر آنچه علمای مالامیه و غیر ایشان
تصنیف کرده اند مطالعه کردم و ایضا در مجله مذکور که شرح احوال رجال راویان است بعضی
از خوابهای خود را نقل کرده است که دلالت بر علو مرتبه اش دارد از آن جمله خوابیست که تقریباً
در سنه صحیفه کامله سجادیه نقل کرده به خلاصه اش آنکه حضرت صاحب الامر علیه السلام
او را بخواب برای گرفتن کتابی از شخصی دلالت فرمود و او را خواند علیه الرحمه در همان حال آن
کتاب را از آن شخص یافته ملاحظه نمود و دید که صحیفه کامله است چون بیدار شد و چیزی نیافت
تا صبح بترفع و زاری بود پس در تفحص آن شخص بگردید تا آنکه در همان روز تعمیر خواب
ظاهر شد که در عین تفحص نسخه صحیفه کامله که بخط شیخ شهید علیه الرحمه بود از دست شخصی
اصغرائی بدست او آمد و همان نسخه بود که آنرا بخواب دیده بود و میخواست گفت گوید که همان
نسخه صحیفه کامله که بخط شهید علیه الرحمه است تا این زمان در کتب خانه مجتهد الاسلامی
ممتاز العلماء سید محمد تقی بن سید العلماء آقا سید حسین ادام الله ایامه موجود است

را تم بطور نیز یاریت آن نسخه شریفه شریفه مشهور است که آنرا شخصی در عهد جناب غفران
 مولانا السید دلداری علی طالب شرافه درین مجلد برای بیع آورده اتفاقاً احدی بخوبی آن
 نسخه مطلع نشد تا آنکه با جناب رسانید و بقرائن بسیار واضح شد که همان نسخه است و از آن
 اخوند علیه الرحمه که موسوم به لوامع صاحبقرانی است ظاهر میشود که چون او از تصنیف شرح
 عربی کتاب سنن لایحضره الفقیه سیمی بروخته المتقین فارغ شد آنرا بجهت ترویج آن اثر را
 نسخه نظر سلطانی شاه عباس ثانی که بادشاه عصر او بود گذرانید و سلطان مذکور
 فراموش تصنیف شرح فارسی با و نمود و لهذا شرح دیگر سیمی بکتاب لوامع صاحبقرانی
 را بفارسته بنام شاه عباس و در چندین مجلدات تصنیف نمود شرح مذکور کتاب الحج
 هر دو سه مجلد دیده شد و زیاده از آن بطور نیز رسید و ظاهر از ثبت شرح تمام ابواب آن
 فرسید و صاحب تذکره آورده که از چندین مواضع کتاب لوامع بوضوح می بیند
 که کتابی در تفسیر قرآن هم فارسی از تصانیف اوست و تاریخ تصنیف کتاب حدیقه المتقین
 چنانکه در بحث صوم ذکر نموده است سنه یک هزار و شصت و چهار هجری است و در آن کتاب
 پنج باب و خاتمه قرار داده است لکن تا چهار باب که شتمن بر احکام طهارت و نماز و زکوة
 و روزه است مشهور است و باب پنجم و خاتمه کتاب در سحر است از نسخ مشهوره یافته شد
 شاید که بیاض زرسیده باشد لکن از بعضی مومنین مسموع شد که باب پنجم آن که در احکام
 حج است نیز علحه مدون یافته اند اما نسبت تصنیف آن بسوی اخوند علیه الرحمه بحکم
 ثبوت زرسیده دانسته بعلم و نیز از مولفاته آن مرحوم سوای کتب و رسالهای مذکوره
 رسالهای دیگر است از آن جمله رساله وجوب نماز جمعه است چنانکه در کتاب حدیقه شاره
 آن فرموده است و رسالهای چند در آداب نماز شب است چنانچه فرزند ارجمندش
 خاتم المحدثین مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در کتاب معین الهمیات میفرماید که کیفیت
 نماز شب و دعائهای آن در کتابهای دعا مذکور است باید که بآنها رجوع نمایند و الله سن

رساله‌های کبیره و صغیره درین باب تالیف نموده است قتی و میانی از او درین کتاب علم و فضل
 غیرهم چیده اند چنانچه در رساله نسب ملا حیدر علی مجلسی مذکور است که اخوند ملا محمد تقی مجلسی را
 سه پسر بجه کمال رسیده اند اکبر او را خودش ملا عزیز الله نام داشت و پسر دوم ملا عبد الله
 و پسر سوم علامه مجلسی صاحب بحار الانوار طاب ثراؤم و احوال هر یکی از ایشان در مقام
 خود خواهم آمد انشاء الله تعالی و ایضا در رساله مزبوره سطور است که اخوند موصوفت را چنان
 دختر بود که یکی آنست فاضله زوجه علامه ملا محمد صالح از ندرانی شارح اصول کافی است
 و سیمینی احوال انشاء الله دیگری زوجه فاضل ملا محمد علی استرآبادی است و سوم زوجه فاضله
 علامه میرزا محمد بن الحسن الشیرازی مشهور بلامیرزا و چهارم زوجه فاضله متحجر سید را
 کمال الدین فحوی شافع شافیه است و احوال فاضلین اخیرین در مقام خود خواهم آمد
 انشاء الله و تفصیل احوال سایر اسباط و احفادش بر کول بر رساله مذکوره است انشاء الله
 گوید که فاضل طویل و محدث نبیل ملا محمد طاهر قمی نجفی که محلی از احوالش بعد ازین
 انشاء الله تعالی تحریر میشود از معاصرین اخوند ملا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بود رساله در
 تشنیع بر اعمال و اقوال صوفیه تالیف نموده و اخوند علیه الرحمه بنا بر آنچه بتوی آفتاب
 نسبت میکنند رساله در جواب آن بر پنج حواشی از جانب صوفیه مشتمل بر سناظره در تائید
 طریقه فاسده و اعمال کاسده آن فرقه متبذره و حمایت جمعی از اسلاف ایشان و ادعای
 تشنیع آن بر ایشان نوشته ملاطاهر مذکور بار دیگر در جواب مذکور نوشته و کج ساطعه نقض کلام
 ایشان پر درخته بر وجهی که عامه مومنین را از براس طلاع و آگاهای بر حال ضلالت کمال
 صوفیه کافی است و بر تقدیریکه جواب رساله مذکوره را بنحیثی که متداول است اخوند مذکور را
 کرده باشد واضح میشود که اخوند در اوائل حال خود طریقه صوفیه و اعمال متبذره ایشان را
 نیکو میدانست یا آنکه طریقه نفیه و ممانعت و تالیف قلوب آن قوم ضلالت شعار به غیث هدایت
 و مجادله حسنه کما شهد به ولله العلامه المجلسی مقصودت مالی داشت و الله البیت الصالحی

اما نسبت تالیف جواب مذکور بسبب اثبات نیست و دیگر کتب او که در اخر عمر خود تصنیف کرده است نسبت تصنیف آنها بسبب اوست و از استبراه است بر تبحر عظیم او در علم فقه شیعه و احادیث امامیه و ولایت دارد و اگر چه از بعضی مواضع آنها حسن ظن او بصرفیه ظاهر میشود لکن سلوک او بسبب فاسده صوفیه در عقاید و اعمال یافته نشود بلکه خلاف آن از کتب مذکور مستفاد است پس بعید نیست که جواب رساله مذکور را در اشخاصی از صوفیه آن زمان نوشته باشند و اخوند علیه الرحمه منسوب نموده باشد تا کلاشن را معتبر شمارند و در حقیقت و این حال اخوند مرعوم از کوشش چنین اقوال فاسده پاک بود و ایضا خودش در لوایح تقریب مبنی حدیث قدسی که در فضیلت مؤمنین بنواغل شتعل بر لفظ کنت سمع الله یسمع به و ائمال آن دارد است میفرماید که خیال مؤمن بقوت الهی میکند هر چه میکند و نمیخفتد بجلول و اتحاد است بلکه بعضی ارتباط است پس بنابرین ثابت شد که اخوند علیه الرحمه از متابعت اقوال فاسده صوفیه از وحدت وجود و غیره منزه بوده است و با کجمله بر اوست او از چنین مغرورات

ستغنی از اظهار است مولانا محمد طاهر بن محمد حسین الشیرازی ثم النجفی ثم القتی از مشایخ علمای امامیه و اکابر محدثین فرقه تاجیه بود شیخ حر عاملی و خاتم المجتهدین علامه محمد باقر مجلسی صاحب بحار الانوار از آنجناب روایت دارند و در امل اهل کتاب ابی عالم محقق و مدقق و ثقة و فقیه و متکلم و محدث جلیل القدر و عظیم الشان ستوده و گفته که از تصانیف شریفه اش کتابهاست از انجمله شرح تهذیب الحدیث و کتاب حکمة العارفين فی رد شبهة المخالفين و کتاب بجة الدارين و کتاب تحفة الاخيار شرح تصیفات مؤنس الابار و کتاب الاربعین فی فضائل سید المومنین و امامة الائمة الطاهرين و رساله حق الیقین و رساله جمیع رساله فوائد مدنیة فی الرد علی الحكماء و بصرفیه و کتاب حجة الاسلام و غیر ذلک من الکتاب و الرسائل و شیخ حر عاملی آورده که سن از روایت حدیث دارم منتهی در رساله در رد اقوال و اعمال صوفیه و چون بعضی معاصرینش رد بر این رساله و حمایت علیه

علامه طاهر بن محمد حسین

بسم الله

صوفیه کرده بود علای مذکور باز دیگر در بر آن دشت چنانچه در حال آفرین ملا محمد تقی مجلسی به بیان
آن کرده شد مولانا نظام الدین محمد بن حسین الساوی القرشی از فضلا
شهرین و تلامذه حضرت خاتم المجهتین شیخ بهار الدین است از تصانیف او دست کتاب
نظام الاقوال فی معرفه الرجال و آن کتابست مشهور که در آن راویان احادیث کتب
اربعه را بیان فرموده دیگر از تصانیف مشهوره او است پانزده باب از آخر کتاب جامع سما
که بعد وفات استادش شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه حکم خاقان منظم شاه عباس صفوی
بجمع و تصنیف آن پرداخته السید ابراهیم بن قوام الدین حسین بن عطاء
الله الحسنی الحنفی الهدائی در عقاید سرآمد فضلای کاملین و اجلای بارعین بود تصانیف
شریفه آن بتول بارگاه آله بر مبلغ فضل و مقدار علم او شاهر و گواه اند بالجمله مع دو
انجمناب بالاتر از آن است که در تحریر کجند از تصانیف او است حاشیه تفسیر کشف و حجاب
بر شفاء حاشیه بر شرح اشارات و حاشیه بر رساله اثبات واجب تعالی که از فاضل محقق
جلد دوانی مشهور و متداول است سید یحیی از جناب شیخ الاسلام و المسلمین بهار الدین
و الحق و الدین محمد عالمی اخذ حدیث فرموده و از انجمناب اجازه مبسوط یافته وفات او
علی ماتار مولانا عبد العلی الباکانی حاشیه کتاب اهل الامل مولانا السید حسین
بن السید محمد بن السید علی اللوسوی العاملی الحنبلی فرزند ارجمند سید محمد صاحب
دارک است شیخ حر عالمی ترجمه اش بدین عنوان آورده که سید حسین عالم فاضل و فقیه
ماهر و جلیل القدر و عظیم الشان بود و در خدمت والد ماجد خود صاحب دارک و مولانا الابرار
شیخ بهار الدین عالمی رحمتا الله و دیگر علمای عصر تحصیل و قرأت علوم نموده و بسوی خراسان
سفر کرده در اینجا اقامت ورزید و در شهید مقدس امام رضا علیه آلاف التحية و الثناء بعد از
شیخ الاسلامی و قاضی القضاة منصوب بود و در سمت شرعی رود و رضوی بدین رس و افاده
محصلین اوقات شریفی می گذرانید از جمله تصانیف او است شواهد این اثنای علم و حاشیه بر تفسیر

مجلسی

مجلسی

مجلسی

شهریه و فاشش در سال هزار و شصت و نه هجری واقع شد و جمعی از علماء معروضه و وصف او فرموده اند
از جمله ایشان سید محمد بن محمد عالمی عینائی است و نیز شیخ ابراهیم بن فخر الدین العاسی
البازوری که از تلامذه شیخ بهائی علیه الرحمه است قصیده در مدح او گفته و این اشعار از
جمله قصیده مذکوره اند اشعار

لله اية شمس للعلی طلعت وای بد کمال فی الوری سطعت قد اصبت کعبه العاقین حضرت لازلت انوار علی الدهر ما شفت	من افق سعد بها الی المشرق انواره فاجلجت مجل العمی بدا نظوف من حولها امال من فلدا شمس من غور الدهر ترقى نلدا
--	--

الشیخ شریف الدین محمد الروید شتی صاحب المل آمل آورده
که شیخ شریف الدین فاضل عظیم ایشان و جلیل القدر از تلامذه شیخ بهار الدین عالمی است
سوائت شذویر العقیان فی تراجم الاعیان آورده که فاضل صالح مولانا محمد شریف بن
شمس الدین محمد الروید شتی از شاخ اخوند محمد باقر مجلسی است و از شیخ الاسلام
حضرت شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه اجازه یافته و تاریخ کتابت اجازه مزبوره عشره
آخر ماه جمادی الاول سنه اثنین و عشرين بعد الالف بوده شیخ مغفور در اجازه مذکوره
در وصف او میفرماید که قرارت نمودن و من اخ اعز زبدة الافاضل و خلاصه الامثل
زکی ذکی المسمی لوزعی حادی برتری و کمال جامع محامد خصال و فائز برجه استعدال انفاذ
و انفاضه و تقوی شریف الدین محمد و فقه الله سبحانه للار تقار الی رفع الدرجات الی
ما قال مولانا السید جواد بن سعید العاملی از تلامذه خاتم المجتهدین مولانا
شیخ بهار الدین عالمیست فاضل عالم و محقق جلیل القدر بود از تصنیفات او مستخرج
آیات الاحکام و شترج خلاصه الحساب و دیگر کتب کثانی الامل و مولانا عبد العلی طایب
بر حاشیه المل آمل میفرماید که سید جواد مذکور از اکابر فضلا است و کسم شریف او سید جواد

شیخ شریف الدین محمد

سید جواد بن محمد

و پدرش سعد بن جواد است نه سعید چنانکه مصنف آورده و از تصانیف اوست کتاب
غایة المأمول فی شرح زیرة الاصول و مسالک الافهام الی باب الاحکام مولا ناعبد العلی
نوشته که از کتاب مسالک ستغاد میشود که از تصانیف اوست شرح کتاب دروس دانش عالم

السید احمد بن عبد الصمد الحسینی البجراتی

صاحب امل الآمل آورده شیخ جلیل احمد بن عبد الصمد مذکور عالم فاضل و شاعر ادیب بود و از
تلامذة شیخ اجل بهار الدین محمد عالمی است و از شیخ موصوف روایت داشت و صاحب
سلطنة العصور و صفی سیر اید - السید احمد بن عبد الصمد البجراتی مهوای العلم و العلم للفضل
رکن و مستلم مدیدی فی الادب بامه کریم خیمه و طباعه فله فی صفحات الدهر محاسن آثاره و قلده
جید الزین قلاده نظامه و نثاره فله اذا قال صال و عننت ثیاب لسانه النصال و لا یخفى
سن شعره غیر ما انشد نیه له شیخنا العلامة جعفر بن کمال الدین البجراتی - شعر

لا بلغتني الى العليا عازفتي	ولا دعيتني العلاءي ملها والدا
اندا امر على الاعدا مشربها	مرادة ليس يحلو بعدها ابدا

السید حسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی والد میرزا حبیب الله عالمی است
که فکرش می آید از افاضل زمان و علمای اقران بود در امل آمل آورده که سعید حسین
مزبور والد میرزا حبیب الله عالمی بود و فاضل و عالم جلیل القدر بود در لمبه اصفهان

متوطن گردیده بودند آنکه در آنجا بر حمت حق پیوست السید احمد بن الحسین بن الحسن
الموسوی العاملی الکرکی برادر میرزا حبیب الله عالمی است و از تلامذة شیخ
بهار الدین بود و از شیخ مذکور روایت داشته صاحب امل آمل گفته السید احمد اخو میرزا
حبیب الله العاملی کان فاضلاً فقیهاً معاصراً شیخنا البهائی قر علیہ و روی عنه استخا

میرزا حبیب الله بن الحسین بن الحسن الموسوی العاملی الکرکی
از علمای کالمین و فقهای بار حین بود بر نادر و جد عالمی قدر آن بزرگوار از فاضل و فقیه

احمد بن عبد الصمد

سید احمد

سید حسین

میرزا حبیب الله

بوده اند میرزای موصوف برادر سید احمد سابق الذکر است ظاهر البشر استقاده از شیخ
 بهاء الدین عالمی مشرف گشته شیخ حر عالمی در آل سیفرایم - السید مرزا حبیب الله بن حسین
 بن الحسن الموسوی العالمی الکرکی کان عالماً جلیلاً القدر عظیم الشان کثیر العلم سافر
 الی اصفهان و تقرب عند الملوک حتی جلیوه صدر العطاء والامراء و اولاده و ابوه و بیه
 کانوناً فضلاً تریاقی ذکر بعضهم و تقدم ذکر اخیه السید احمد و کاناسامی من شیخنا البهاء و قابلاً
 عنده الحدیث انتهى کلامه اعلی الله مقامه **مؤلف گوید** که سید حبیب الله ذکر کرد
 ملقب بسید نور الدین که او هم از نقمائی نامدار شیخ ذی القهار صاحب تصانیف بسیار و توانا
 کبار بود و از جمله شیخ و اساتذہ شیخ اعظم شیخ زین الدین الشیخه الثانی طاب ثراه بوده
 که بظن من کتاب الال و سید حسن مذکور سیر خالک شیخ علی بن عبد الحاکم کرکی بود و در روایت
 حدیث هم از شیخ علی مزبور داشته چنانچه شنبه ثانی در اجازہ خود که برائے شیخ حسین و ابی
 شیخ بهاء الدین عالمی تحریر کرده است مذکور ساخته از تصانیف سید حسن موصوفت -
 کتاب الامدة الجلیة فی الاصول الفقهیة که شنبه ثانی آزاد کرد که نوح در ۲۳ هجری پیش او
 فوزه و کتاب محجة البیضا که بحث طهارت او در جمل جزو است و کتاب تنقیح الطلاب و آن
 کتاب بیت نفیخ در علم نحو و تصریف و معانی و بیان و دیگر کتب هم دارد و میرزا علی رضا بن میرزا
 حبیب الله الموسوی العالمی فاضل عالم و محقق مدقق و فقیه و منظم جلیل القدر
 عظیم الشان بود و در شهر اصفهان بنصب شیخ الاسلامی قیام داشت و فاش^{۹۲} رشتہ یکبار و زود و دیگر
 اتفاق افتاد بکنه فی الال میرزا احمد مهدی بن میرزا حبیب الله الموسوی
 العالمی فرزند ارجمند میرزا حبیب الله سابق الذکر است شیخ حر عالمی در آل سیفرایم
 در کتاب مذکور آورده و گفته میرزا محمد محمد بن میرزا حبیب الله الموسوی العالمی الکرکی کان
 عالماً فاضلاً جلیلاً القدر عظیم الشان اعتماد الله و له فی اصفهان استیلا کلامه الشیخ محمد بن حسین
 بن الحسن الموسوی العالمی الکرکی برادر میرزا حبیب الله سابق الذکر است و در علمای زمان نقمائی

میرزا علی رضا عالمی

میرزا احمد موسوی عالمی
شیخ محمد موسوی

و در آن بود که قال شیخ البحر العالمی فی الاصل ما هذا الغلط الشيخ محمد بن یحیی بن الحسن الموسوی
العالمی الکرمی که او میرزا حبیب الله السابق کان عالماً فاضلاً جلیلاً فقیهاً سکن اصفهان فی کتب

مولانا السید محمد معصوم بن محمد مهدی بن حبیب الله الموسوی العالمی الکرمی
جدا و میرزا حبیب الله عالمی در پیش میرزا مهدی سابق الذکر بود سید مذکور فاضل عالم و محقق
جلیل القدر بود در بلد اصفهان فی شعبه شیخ الاسلامی قیام داشت و فاشش یکصد و پنجاه

والت واقع شد بکذا فی ال الاصل مولانا السید بدالدین بن احمد

العالمی الانصاری از لایحه مولانا شیخ بهار الدین عالمی است عالم محقق و فاضل و محقق بود
پنج و در اصل آمل مذکور است که سید بهار الدین بن احمد عالمی انصاری در شهر طوس سکونت

دارد و از مدرسین انجاست و نیز تصوف عالم فاضل و محقق ماهر و فقیه محدث و عارف بالغریب

و ادیب و شاعر بود پیش شیخ بهار الدین عالمی و غیر ایشان از علمای کرامت نموده از تصانیف

او است حاشیه لطیفه بر اصول کافی و هم از افادش حواشی کثیره بر احادیث مشکوٰه است

و رساله در علم غیر واحد که در آن استقصاء آورده در باب فرموده و تتبع اخبار و احادیث

نموده و هیچ چیز از قسمی که از آن استلال در باب مذکور روان کرده و نگذاشته و از جمله

اشعار او این چند بیت است اشعار

بالبلذ قصص و بابت نینب	نحوه علی کون عتاب
لوانها رضی مشیدی الهوی	یرضی لقاء من در احوال
و حلولها در تندر دجها	و قضی علیها الرها بجراب
لا طلت لیلتنا باسوناظر	و هواد عین مع سواد شبها

و فاشش در بلد طوس در ایامیکه مدرس آنجا بود و اتفاق افتاد شیخ حر عالمی آورده که سید

بهر الدین مذکور از جمله معاصرین بود و قدیده ام سن او را اگر از غلامه او روایت دارم

الشیخ ابرهیم بن فخر الدین العالمی البازوری فی منسوب بسوی قریه بازوری

میرزا محمد معصوم

میرزا بهار الدین

شیخ بهار الدین

شیخ مزبور از جمله خاتم المجتهدین مولانا شیخ بهارالدین عالمیت در کتاب امل امل
 مذکور است که شیخ ابراهیم فاضل صدوق و صالح و ادیب و شاعر و از جمله معاصرین است
 از شیخ بهارالدین عالمی علیه الرحمه تحصیل علوم نموده و هم نجدت مولانا شیخ محمد بن شیخ حسن
 بن شهید ثانی قدس الله امرار هم تحصیل و استفاده فرموده بود و هم صاحب امل امل سفیر
 که شیخ ابراهیم مذکور درین زمان در شهر طوس وفات یافت و ندیدم من اورا و نه اتفاق
 ملاقات او شده و از تصانیف اوست نزد من دیوان اشعار او که بخط خود قلمی فسر شده
 و دیوان مزبور از جمله آن کتابهاست که از کتب آن مرحوم خریده ام و از تصانیف اوست
 رساله موسوم بر حلیه المسافر و غنیة المسافر و خبر داد این کتاب مراجع است که از جمله ایشان
 سید محمد بن حسین عالمی عینائی است و از جمله تصانیف و اشعار اوست قصیده در مرثیه شیخ
 و استفاده خود شیخ بهارالدین محمد عالمی طاب ثراه که در ترجمه آن کتاب مرقوم گردیده و بعضا از اشعار
 اوست قصیده در مدح شیخ زین الدین بن محمد بن حسین بن شهید ثانی طبیب الله
 مراقد هم الزکیة که این چند بیت از آنست **قصیده**

اگر لایزال دین دلت را کجا	سوا بقیة محمدی بدید ز ماها
اذا انقض منکم کو کبک کبک	یه ظلمات الجاهل علی ظلامها
فما نال محمد نلت من سواکم	ولا انفک منکم للبرایاها
مطایا العلی ما انفکت یو باغی که	و موضعکم دون البرایاها
حلتهم بفرق الفرقین و شد تتر	رسو علا قضا لنها انهم
مطرحا ل الطالبین حنا بکر	وماضت الالدیکم خیامها
اذا انلیت الناس ایا فی فضلکم	لما سجدت اخیارها لوطها

و بعضا از قصائد شریفه اوست قصیده در مدح شهید حسین بن علامه سید محمد صاحب مدینه
 که در ضمن احادیث چند بیت از آن مخرج گردید السید محمد تقی بن

محمد تقی بن محمد تقی

مکتبہ

اخی الحسن الاستر آبادی از افاضل تلامذہ مولانا الامین شیخ بہار الدین عالمی و سید محمد باقر
 داماد بونہ شیخ حر عالمی علیہ الرحمہ و رائل آمل اور ابہ فاضل عالم و فقیہ طویل ستودہ و گفتہ کردی
 صاحب تصانیف لائقہ ست از بخلہ کتاب الطہارۃ و رسالہ در وجوب مصلوۃ جمعہ و رسالہ
 شرح خطبہ شریع الاسلام المستندین لحمد بن زین العابدین العلوی
 العاملی الجہلی از تلامذہ شیخ بہار الدین داماد سید محمد باقر داماد بونہ و حبیب
 میر داماد و عقد سید محمد موصوف بونہ صاحب مل آمل اور ابہ عالم فاضل و محقق و مکمل ستودہ
 و آورده کرد و داماد و شاگرد میر باقر داماد بونہ و از سید میر و اجازہ یافتہ و در آن تصانیف
 و تعریف سید احمد فرمودہ و گفتہ کہ پیش من بعض کتاب شفا را خواندہ و دیگر از کتب را در
 گرفته و مکتف شد و در العقیان بعض عبارت اجازہ مذکورہ کہ تاریخ کتابش مختص
 جمادی الاولی سنہ سبع عشرۃ بعد الالٹ است نقل فرودہ و آن انیت - ان الولد
 الروحانی و الخیم العقلا فی السید اسنہ الایۃ المؤید الامامی السیۃ اللودعی الفریذ الوحید
 العالم العامل و الفاضل الکامل ذوالنسب الطاہر و الفاضل الزاہر نظام الشرف و نقل
 والدین و الحق و الحقیقۃ احمد حسینی افاض اللہ علیہ رشائح التوفیق و مرائش التحقیق قد
 انکسک فین مختلف الی شطر من العمر لا قناص العلوم و مختلف بین یرے لارۃ اللہ
 لا قناص المتعالی فصاحتی و لازمی و لوداد و اصطاد و استعداد و استعداد و قرار و سمع و اعین
 و اتقن قد صادفہ منذ ما فاتقنہ و فقہتہ علی امر لیبید فی سلامۃ الناقدة و بلع طویل
 من صراحتہ العزیزۃ الواقدة فما القیت الے ذہنہ من غامضات ہی صمات العقول
 این وسیع قرینتہ فی حل اعیانہ و ما فرغت علی قلبہ من عوایصات ہی صمات العقول لم یعی
 نوید شکیمتہ باقہ ضنائہ و لقد تادمہ فیل اماہت فی تملیہ سبلہ المدارک و ما فادہ الالب
 اماہر العقل الصریح الخار بالمساک و قد قرر فی العلوم العقلیۃ من تصانیف الشراک الذ
 سبقونا برہستہ الصنائع کمرارۃ لعیابہا لا قرارۃ لایوبہا لہما الفن الثانی عشر من کتاب الشفا

وهو الالهى منه اعني ملكه بافوق الطبيعة وهو اليوم شتمل بقراءة من قاطبة نورياس منه واخذ
سما عافين بقراءة لميسع التملين الاول والثالث من كتاب الاشارات والتبهمات للشيخ الرئيس
صوحت قدره وشرحه فاقهم المحققين لورسره ومن كتبى وصنفه كتاب الافق المبين الذى هو دستور
الحق وفرجار اليقين وكتاب الايضاحات والتشريعات الذى هو المعجزة المملوكة وكتاب
التقليدات الذى فيه فى نبيل التمجيد والتوحيد آيات بينات كذلك قراءة فاحصة واستفادة
باجته وفى العلوم الشرعية كتاب الطهارة من كتاب القواعد شيخنا العلامة جمال الملوك والدين
الحلى وشرحه لجدي المحقق المقام اعلى الله مقامها وطر فاسن الكشاف للامام العلامة الزمخشري
وحاشية الشرفية وهو شتمل هذه الاون لقواعد شيخنا المحقق الشهيد قدس لطيفه واني اجزت
له ان يردى معنى جميع ذلك لمن شاء واحب الخ ودرسته تسع عشرة لبع الالف اجازة
ثانية ازمير داماد يافته در اجازة مذكورة سيفر مايد - ولبعد فان السيد الاير المير المتهم
المتجر الفاخر الذاهر العالم العادل الفاضل الكامل الراشخ الشايع الغناء الكرات فضل
اولاد الروحانيين واكرم العشائر العقلانيين قررة عين القلب وفلذة كبذ العقل نظاما
للعلم والحكمة والافادة والافاضة والحق والحقيقة احمد الحسينى العالمى حقه الله نعم بالزاد
الفضل والايقان وخصة بالوار الفضل والعرفان قد قرأ على اولوجيا الثانية وهى فن
البرهان من ملكة الميراثان من كتاب الشفاء لسبينا السالف وشرى لنا الدارج الشيخ الرئيس
ابى على الحسين بن عبد الله بن سينا رفع الله درجته واعلى منزلته قراءة بحث ونقص تدقيق
تلم يمع شاروة من الشوارد والاد قد اصطاد بالاولافاكرة من الفوائد قد استفاد بالاد في
قد اجزت له ان يردى معنى ما اخذ وضبط وخطف والتقط لمن شاء كيف شاء ومن احب
كيف احب الخ - ودر بربع الآخر سنة الثامنة عشرة لبع الالف ازمولانا الشيخ بهار الدين
عالمى طاب ثراه اجازت يافته ودر آن اجازة فرموده - اما بعد الحمد والصلوة فقد اجزت
للسيد الاجل الفاضل الثقة الزكى الذكى الصفى الوفى الالىع اللودى شمس سماء سعادة

والافادة والاقبال وغرة سیمار التقایة والنجابة والكمال سیدنا السند نظام الدین احمد
 العلوی عالمی وفقہ اللہ سبحانہ لا یتعارف مع العلم والعلی وبلغت غایتہ
 والمراد بالآمل ان یروی عن الاصول الاربعة لیس علیہا ما یرحمہ فی الفرقۃ التابیتہ
 الا ما یتبع رضوان اللہ علیہم انتہی - صاحب شذور العقیان آوردہ کہ از تہ اربع
 سید احمد مذکور است کتاب معارف الہیہ و کتاب کشف الحقائق و کتاب نفل الشفا و کتاب
 عرۃ الوثقی و دیگر کتب ہم وارد و صاحب کملہ امل آمل آوردہ سید احمد بن السید
 زین العابدین العلوی صہر السید الباقر و لم یذہ کان عالما فاضلا متقنا فیہا و لہ الیقین
 شہورۃ فی الفنون انتہی و ایضا از تصانیف او کتاب نفحات را ذکر فرمودہ - الامیر
 محمد باقر الاسترآبادی از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است صاحب
 امل آمل آوردہ سید الامیر محمد باقر الاسترآبادی المشہور الطالبان عالم جلیل و
 فاضل مسلک از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی رحمہ اللہ بود از تصانیف او ست شرح
 زمرۃ الاصول و غیر آنہا از کتب میرزا محمد قاسم بن محمد عباس
 البحرانی نے تحصیل معقول و منقول و اخذ فروع و اصول از علما و شہد تصدیق
 نمودہ پس از آن رجوع بخدمت شیخ جلیل مولانا شیخ بہار الدین و سید بہاقر داماد سینی
 طالب تراجم فرمودہ و رعلقہ شاگردی ایشان حظ وافر و استفادہ کامل برداشت و در
 قصوای علم و عمل رسیدہ و از جملہ ائمہ اعلام و عمدہ فقہاء کرام گردید انتہی محصل ما
 ذکرہ مولانا عبد الباقی نے تذکرۃ الشیخ صنعی الدین محمد القمینی
 از تلامذہ شیخ بہار الدین عالمی است و از آنجناب اجازہ روایت وارد و صورتش آیت
 اما بعد حمد اللہ سبحانہ علی نعمہ العامرۃ و الصلوۃ علی سیدنا محمد و عترتہ الطاہرۃ نقذ اجرت
 للامخ الاعز الامجد الفاضل الالمی ذی الطبع النقا و اللہ بہ الوقاد ذوا النفس الزکیۃ
 بواسطت المرضیہ صفی اللہ افادۃ و الاقامۃ و الاخرۃ و المجد والدینا الدین محمد ارقاد اللہ

سید باقر شاہ

سید احمد

صفی الدین

أربع سراج الكمال وبلغه جميع الاماني والا مال ان يروى عنه الاصول الاربعه عليها الهدى
 في هذه الاعصار وبعد ذكر طرق روايت خود فرموده فليروا الاخ الاجل المشار اليه وفقه
 الله فانيه الارتقاء اوج السعادتين جميع تلك الاصول التي هي الممهدة بين الفرقه الثانيه
 بما تقتضيه من الاسانيد المتصلة باصحاب العصمة سلام الله عليهم وبذلك لم ينح
 اهل السلك تلك المسالك من اخوان الدين وطلاب الحق واليقين والتمس منه ايت
 ايام فضايله ان يجزئي على خاطره الشريف لصور الح سوانح الدعوات المعطرة مشام
 الاجابة البالغة ارفع مارج الاستجابة وكتب هذه الاحرف بيده الفانيه اقل الانا
 واحجم الی عفوانه الغني محمد المشتهر بهاء الدين العالمی وفقه الله للعقل في
 يوم لفته قبل ان يخرج الامر من يده في اوائل العشر الثاني من اشهر الاخير من سنة
 الخامسة من العشر الثاني بعد الالف مولانا ملك حسين بن علي التبريزي انفسلا
 كالمين وزموتوا هذه خاتم المجتهدين مولانا شيخ بهاء الدين است وازجانب شيخ بزرگه
 شرح اربعين اوكد بهست خود كتابت فرموده اجازة روايت يافته راقم الحروف بزوات
 نسخ مزبوره مشرف گفته خطيش لبنايت خوب و مرغوب است فاضل مذبور در آخرش گفته
 واما اسم هذه النسخة اشرفه على يد احقر الطلبة واحجم الی توفيق الملك الغني ملك حسين
 بن ملك علي التبريزي عني عنما بحر وسته اصفيان بدار مؤلفه دام ظلته ليلة الاربعاء عشرة
 شهر ربيع الحرام سنة تسع وتسعين وتسماة هجرية نسخة اجازة كه مرقوم علم شاكين رقم
 جناب شيخ در آخر اربعين بود انيست - بسم الله الرحمن الرحيم اما بعد الحمد والصلوة
 فقد قرأ على الاخ الاعز الفاضل المتقي الالهي محبوب القلوب و مرغوب الاسلوب ذو الفهم
 الثقاد والطبع النقاد مولانا ملك حسين التبريزي ادام الله تعالى بقاءه وتيسر الی درجتها
 ارتقاء مع هذا الكتاب القوي هو من تاليفاتي قرارة فهم واليقان وتدقيق در معان وقد جرت
 له وفقه الله ان يروى عنه ويروي بالانفرد عليه من الاحاديث باسانيد متصله بصحاب

ملك حسين بن علي التبريزي

والعصية صلوات الله وسلامه عليهم أجمعين بما تضمنته صدر الحديث الاول من الاربعين من اجزئ له ان يروى الاصول الاربع للشيخ الميرزا في هذه الاعصار اعني الكافي والفقيه والتنبيه والاستبصار باسنادي الواصلة الى سؤلفها قدس الله ضرائحهم واجزل في الحلة من الحزم وكذا اجزئ له ان يروى جميع الكتب الفقهية للشيخ الفاضل في دار الله عنهم الذين تضمنت سلسلة الحديث الاول اسماهم فليروى ذلك لمن شاء واحب ما عيا شروطا والقررة المقررة عند اهل الدراية قال ذلك بلسانه وحرره ببيان الفقيه الى الله تعالى بمشهد بهاء الدين العلي اصلح الله تعالى شأنه في شهر صفر ختم بالخير والتفكر سنة ثمان وتسعين وتسعمائة من الهجرة سنة ٩٩٩ داحمد الله اولاد وخسدا وابلت وظهر الله الشيخ محمد بن فصاح الحويزي من ازجمله فضلاء كالمين وارشد تلامذه مولانا شيخ بهاء الدين عالى است شيخ حر عليه الرحمه در اهل آمل شيخ محمد كور رايه عالم وفاضل جليل سنوده وكفته از تصانيف اوست كتاب در اصول وديگر مسائل هم دارو امير معين الذين اطراف الحسيني از تلامذه شيخ بهاء الدين عالى بود و از جناب شيخ اجازة يافته صاحب شذور آورده الامير معين الدين اشتهت الحسيني كان عالما غابا اذ اقرضه على الشيخ البهائي وغيره رأيت بخط الشيخ البهائي اجازة له على كتابه مفتاح الفلاح وهذه صورته قرأ على السيد الاجل الفاضل الزكي اتقى الله شمس خلك استياداة والنقابة ودير سمار الانفاضة والنجابة امير معين الدين اشتهت الحسيني لايح سؤفقا في ارتقاء روح الكمال كتاب مفتاح الفلاح وقد اجزئ له ان يرويه عنى لمن هو اهل له من اهل الايمان والتمس منه ان يجرى على خاطره الشريف في محال الانابة ومطابق الاجابة وكتب هذه الاخر سؤلف الكتاب اقل الاتام محمد المشتهر بهاء الدين العلي غرة شهر رمضان المبارك سنة احدى عشر من بعد الالف حامدا ومصليا الشيخ عبد اللطيف بن علي بن احمد بن ابي الجوامع العاملي صاحب شذور العيان شيخ عبد

بها

بها

شيخ عبد اللطيف
عاملي

به فاضل عالم و محقق و فقیه ستوده و گفته که تحصیل علوم پیش شیخ بهار الدین عاملی پیش
 شیخ حسن بن شهید ثانی و سید محمد بن علی بن ابی الحسن العلوی و غیر هم نموده و از شیخ
 مذکورین اجازات یافته صاحب تصانیف بسیار است از جمله کتاب رجال که کتاب
 خوب و لطیف نوشته و کتاب جامع الاخبار فی الاصلاح الاستبصار و غیر ذلک انتی
 الشیخ محیی الدین بن عبد اللطیف بن ابی جامع العاملی فرزند ارجمند
 شیخ عبد اللطیف سائق الذکر است فاضل و عالم و نابود درع بود و روایت حدیث از
 پدر خود داشته و او از شیخ بهار الدین عاملی که منی اهل الآمل الشیخ نجیب الدین
 علی بن محمد بن مکی العاملی الحنبلی شمس الجبلی از تلامذہ شیخ بهار الدین عاملی
 و صاحب مدارک و شیخ حسن و غیر هم رضوان الله علیهم بود و شیخ حر عاملی او را به عالم و
 فاضل و فقیه و محدث و محقق و متکلم و شاعر ادیب و متشی طویل القدر ستوده و گفته که
 وی پیش شایخ ثلثه مذکورین قرارت نموده از تصانیف او ست شرح رساله اثنته عشریه
 شیخ حسن مذکور و هم دیوان شیخ حسن مذکور را جمع نموده و از تصانیف او ست منظوم لطیفه
 تقریباً دو هزار و پنج صد بیت بوده باشد و رساله در حساب خطائین شیخ حر عاملی آورده
 که از تصانیف او ست شعر بای خوب و جمید که در او ائمه سن خود دیده ام آنها را مگر
 اتفاق خواندن سن پیش شیخ مزبور نشده روایت حدیث از شایخ مذکورین هم نمود و
 هم از والد خود و او از پدر خود از شهید ثانی رحمهم الله روایت داشت شیخ مزبور در حسن
 و حفظ یکتا س زمان بود و او را اجازه ایست بر اے پسر خود و بر اے جمیع معاصرین
 خود و سید علیخان مدنی در سلافة العصر ذکر او نموده و به فضائل و مناقب بسیار ستوده
 السید علی بن علوان الحسینی العاملی البعلبکی سید بصیرت
 از تلامذہ شیخ بهائیت و از و اجازه روایت داشته چنانچه صاحب آل البعلبکی و غیر هم
 به فاضل صالح مذکور ساخت شمس الدین ابوالعالی محمد بن علی مبت

شیخ محیی الدین عاملی
 شیخ نجیب الدین

علی بن علوان
 بن خاتون عاملی

خاتون العالمی العینائی از اکابر فضلاء زمان خود بود و تلمیذ و معاصر مولانا بہار الدین
عالمیت محمد بن شرف الدین حسینی کہ یکے از تلامذہ اوست در جامع الکلام ذکرش باین عبار
منوودہ - المولے الاعظم والشیخ الاکرم جامع صفات مکام الاخلاق والشم حادی سمات
اعظم اہل الآفاق علی الوجه الاتم - اشعار

جواد ماجد ندب کریم	تقی فاضل مولی ہمام
محاسن لا یحیط بہا نظام	و عجب لاینام ولا یسرام
وفضل لو قسمت البعض	علی جہل الخلاق مستغنا
وعز مشاخر الاطواد قوی	بجانبہ الکواکب والغمام

ذلک عز الاسلام وفخر المسلمین بل اعتقاد عظیم الملوک و السلاطین شمس الملیۃ والدنیا
والدین ابوالعالمی محمد بن المحرم المبرور علی بن خاتون القوسی العالمی خلد اللہ ايام
دولتہ و اقبالہ و انعم بالتعود ابدًا عیشہ و بالہ و در اہل آمل مسلک است شیخ محمد بن
علی بن خاتون العالمی العینائی سکن حیدر آباد کان عالمًا فاضلاً ماہراً و محققاً ادیباً
عظیم الشان جلیل القدر جامع الفنون العلم از صفات شریفہ اوست شرح ارشاد
ترجمہ کتاب اربعین شیخ بہائی علیہ الرحمہ فارسی کہ معروف بقطب شاہ ہے است و حاشیہ
فارسیہ بر کتاب جامع عباسی پنج بابے و فاش درین زمان اتفاق افتاد و ندیدہ ام
سن اور او معاصر شیخ بہائی علیہ الرحمہ بود جناب شیخ انشائی لطیف بر نسخہ ترجمہ
شرح اربعین کہ از تالیف اوست در سنہ یکہزار و سبت و ہشت ہجری قمری منوودہ کہ مشتمل
بر مع و ثنای او و وصف کتاب مذکور است آئمہ محصل کلام مولانا معز الدین محمد
شاگرد خاتم المجتہدین مولانا بہار الدین عالمی است صاحب اہل آمل اور ابہ فاضل جلیل
ستودہ و گفتہ کہ اور وایت حدیث از شیخ بہار الدین عالمی دارد الشیخ علی بن
محمود العالمی المشغری خال شیخ حر عالمی و تلمیذ مولانا شیخ بہار الدین عالمی و دیگر

ترجمہ
نسخہ
موجودہ

مشایخ عظام است کما يستفاد من بعض عبارات کتاب المل بالجملة شیخ علی مذکور عظام
 علما و صاحب توالیف و تصانیف لکن ههنا شیخ حر عاملی در المل آمل ذکر فرمایند او باین عنوان
 آورده که شیخ علی بن محمد مشغری عاملی خال والد مصنف یعنی حر عاملیست عالم و فاضل و
 فقیه صالح بوده از تصانیف شریفه اوست رساله موسوم به امتحان الافکار فی مسئلة
 الدار در رساله در منطق و دیگر رسائل دارد چند کتب فقیهه و عربیه پیش او خوانده ام و
 اجازه عامه بمن داده و او پیش شیخ محمد بن حسن بن زین الدین العاملی و شیخ محمد بن
 علی عاملی یمنی و مولانا الشیخ محمد انحر فوشی و سایر فیض الله التفرشی و غیر ایشان
 قرأت علم نموده بود و هو الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابرهیم
 بن علی بن عبد المالی العاملی الملبی از اکابر فقها و اعظم علماء
 قنلاست از معاصرین مولانا شیخ بهار الدین عاملی بود و از ایشان اجازه یافته تاریخ
 کتابش اول عشره آخر ماه شوال سنه الف و مشرب بود جناب شیخ در اجازه مذکوره
 سیفر باید و بعد فان الاخ الا عزا المجد صدر صحیفه الفقهاء العظام و دیباجة جريدة
 الفضلاء الکرام و نتیجه اعظم العلماء الاعلام مرتبة ذروة المجد والمعالي متعلی صهوة
 النفر بین الافاضم والا عالی جامع اسباب الفضائل العلیه و العملیه حاوی اسباب
 المزايا الصوریة و المعنویة خمس سماء الافادة والافاضة والاقبال الشیخ لطف الله
 العاملی و رحمه الله لا رتقاء ارفع الکمال و بلغة جمیع الامانی والا مال وقد التمس منی
 ملحقا منه و تعظفا من کدنه اجازه باینجوز لے بروایت و لعی ای الے درایت فقط بلت
 التماس سلم الله بالامثال و قارب اشارته بمزید التوفیر والا حلال و اجرت له
 اوام الله فضل و افضاله و کثرت فی علماء الفرقة الناجیه امثال ان یروی عنی جمیع
 ما یحق لے ان اهدیه من المسقول و المنقول سبها الاصول الاربعة الی آخر الامانة صاحب
 المل آمل ذکرش برین عنوان آورده الشیخ لطف الله بن عبد الکریم بن ابرهیم

شیخ لطف الله
 عاملی

فعلی بن علی
بن ابی طالب

بن علی بن عبد العالی العالی الیه کان عالماً فاضلاً صالحاً فقیهاً متبحراً محققاً عظیم الشاناً
جلیل القدر اویاً شاعرًا معاصراً شیخنا البهای وکان البهای یعترف له بالعلم والفضل
والفقه ویاثر بالترجع الیه اتخذه کلواہ السید قوام الدین جعفر
بن الشیخ لطف اللہ العالی زین الدین محمد بن شیخ لطف اللہ سابق الذکر از تلامذہ شیخ بہار الدین
عالمیت مولف کتاب شذوذ آورده کہ سید قوام الدین فاضل عالم و تقی نقی و تقی
و فی بود از شیخ بہار الدین عالمی طالب ثراء اجازہ یافتہ و در اجازہ مذکورہ بعسر نقل
اجازہ والد ماجد شیخ جعفر کہ جناب شیخ اجازہ بنام وی ہم نوشته بودی فرمایہ و کہ
اجزت جمیع ذلک لفرقة عینی و عینہ اعنی الولد الاعز الفاضل التقی النقی النکی اللذ کے
ذالذہن الوقاد الطبع التقاد و الفطرة المقتبہ و الفطنة اللوذعیۃ المتوفج السلف
و زبدۃ الخلف ثمرۃ شجرة الفضائل و الغر و العلی و غصن درختہ المکارم و العلم و التقی
الشیخ قوام الدین جعفر طول القدر عمرہ فی ظل والدہ و ہناہ بطارف الفضل و تالہ
و در آخر اجازہ سفرا یذکر کتب ہذہ الاحرث بیدہ القانیۃ الجانیۃ اقل الانام عمیدہ
المشتر بہار الدین العالی و فقہ اللہ للعل فی یومہ لعدہ قبل ان یخسج الامر من یدہ
فی اول العشر الآخر من شوال سنۃ الف و عشرين و الحمد للہ ادلاً و اخر اذ باطناً
و ظاہراً الشیخ ابو الجہر جعفر بن محمد بن حسن بن علی بن ناصر بن
عبد الامام الخطی البجراخی و رائل آمل سطور است کہ وی عالم و فاضل و
ادیب و شاعر جلیل است و از معاصرین ماست و از شیخ بہار الدین عالمی روایت دارد
و اوراد و دیوان شعری است بغایت خوب کہ دیدہ ام من آژاد سید علی خان مدنی در
سلاطۃ العصر بعد سالفہ و در تصنیف و تعریف و سگفتہ کہ با وجود قرب عہد او و دیوان
اشعار ابدارش اشتہاری تمام در گرفتہ و بسیار سے از فراموشی ادوات وی را کہ صدوقہ
مالا عین رأت ولا اذن سمعت لوان گفت دیدہ ام و بر آن اطلاع یافتہ و متیکہ شیخ

موصوف واخل بلاد بحسبم گردید از ذوات والايش رياض ادب را روتني تازه بهر سیه
 و بهر ان بلاد اقامت ورزید تا آنکه بچار رحمت ایزد نشان قدر و قدره رضوان شتافت
 در وقتیکه شیخ جعفر موصوف با جناب شیخ بهاء الدین محمد عالمی طاب ثراه صحبت و خفا
 بهرسانید و پای خود را که در ادب داشت بر دس عرض کرد جناب شیخ باو اقتراح معارضه
 قصیده را بیه خود را که مطلع آن غیت فرمود-

سری البرق من بجلجله تدارک
 عهد و انجروی کمالی و ذی قدر

شیخ فرمود این قصیده غزاه معارضه جناب شیخ فرمود

قصیده

هه الدار تستسقیك مد معك الحاي	فسقيا فخير الدمع ما كان للدار
ولا تستضع دمعاً ترقى مصونته	لعمرة ما بين نوى واحجار
فانت امر قد كنت بلا من جارها	والبحار حق قد علمت على البحار
عشوت الى اللذات فيها على سعة	سنة شموس ما يغيب واقمار
فاصبحت قد انفقت الطيب ما مضى	من العرفيا بين عون و ابكار
نواصع بيض لوان فض على الدجى	سناهن لا استغنى عن لائم التار
حرار مبصرن الاصول باوجه	تغصن بامواه النضارة احوار
معاطير لم تغس يداني لطيمة	لحن ولا استعبقن جنة عطفا
ابحك ممنوع الوصال نواز لا	على حكم ناه كيف شاء و امار
اذا ابت تستسقى الثغور مدانة	انت فحياتك الجدد باز هار
اموسم لذاني و سوق مار بي	و محني لبائاتى و منهك طارى
سقتك برغم المحل اخلاف مزنة	تلف اذا جاشت سهول باوعار
وفج كما شام الجبال خشونة	بعزمة عواد على الهول كزار

<p>تمرس بالاسفار حتى تركته الى ما جدي يعزى اذا التمسب بالمر ومضطلم بالفضل زرقميصه سنى البنى المصطفى وامينه به قام بعد المبل انتصبت به فلما اناخت بنى على باب داره نزلت بمغشمه الرواقين داره فكان نزولى اذ نزلت بمغدا اساغ على رغم الحوادث مشرق وانقذنى من قبضة الدهر وبعده جهلت على معروف فضله فلم يكن</p>	<p>لدقت كالقدح ارفه البان الى معشر يرضى ما جدي اخيار على كثر اثار وعيبة اسرار على الدين فى ايراد حكم واحد دعائم قد كانت على عرف هار مطايكى لم اذم مغتبه اسفار مثناة طواف وكعبة سر وار على المحجد فضل البر دعائم العار واعذب ورد العيش لم بعد لمار الحم بانىاب على واظف ار سواه من الاقوام يعرف مقدار</p>
<p>وجون اين بيت را خواند بناب شيخ اشاره بسوى جماعتى از سادات واعيان بجزن كردن وقت شريك مجلس بودند فرموده گفت وهو كذا يعرفون قد سرك انشاء الله تعالى</p>	
<p>على انه لم يبق فيما اظنه ولا غروفا لا كسيرا كبر شهره متبرلى بكف فليس باسفن فيا ابن الاولى اثنى الوصى عليهم بصفين اذ لم يلف من اوليائه وابصر منهم جن حرب تهافتوا سراعا الى داعى الحروب يرونها اطاد وانمود البيض انكلاو على</p>	<p>من الارض شبر لم تطبق اخيرا وما زال من جهل به تحت استار على درهم ان لم ينله ودنيار بالميس تثنى وجهه يد انكار وقد عض ناب للوغا غير فرار على الموت اسراع الفراس الى النار على شربها كاهار مورد اعمار مفارق قوم فارقوا الحق فجار</p>

وارسو او قد لا نواعی الکرکب الحی	برو کا مادی ابر کوه لجزار
فقال وقد طابت هنالك نفس	رضی و اقر و اعینه ای اقرار
فلو كنت بوابا على باب الجنة	کما انصحت عن صحبات انار

و تمام قصیده در دیوان شیخ موصوف سطور است با جمله قشنگ که از انشاء قصیده فارغ شد جناب
شیخ این نسخه تقریظ را برای او نوشت سایه‌ها الاخر الفاضل الملع بد رسام
ادباء الاعصار و غرة سیما بلغاء الامصار یا یر الله انی کلمات تحت برید نظری
فی ریاض قصیدتک الغراء و رویت رائد فکری من حیاض خریدتک العذراء
زاد بها دلوعی و هیامی و اشتد الیها لهی و اواهی فکانا عندها هـ

قصیدتک الغراء یا فوز دهره	نوب عن الماء الزلال لمن یظا
فردی متعزوی بدائع لفظها	ونظا اذ المرز و یوما لها نظا

فرد

و لغیری لا اراک الا اخذ انیها بازمة و ابد اللس تقودها حیث اردت و تودها
انی شئت و اردت حتی کان الالفاظ تخاسد علی التسابق الی لسانک و المعانی تغایر
فی الانشال علی جناتک و السلام و فات شیخ جعفر مذکور در سنه ثمان و عشرين و الف واقع شد
الامیر محمد موسی الحسینی الاسترآبادی از سادات فضلی کرام و علمای عالم مقام
است در لؤلؤ البحرین بقرب ذکر اساتذہ شیخ احمد بن محمد بن یوسف خطی البحرانی مذکور است
که از جمله ایشان محدث علامه سید محمد موسی استرآبادی مصنف کتاب الرحمة است که
از سید نور الدین علی بن سید علی ابن ابی الحسن العائلی روایت دارد شیخ حر عاملی در
امل آمل ذکر شریفش بدین عنوان آورده است سید بکلیل آیب محمد موسی الاسترآبادی
ساکن کتہ فاضل عالم فقیه محدث صالح عابد شمیم در رسالته الرحمة من علماء
و در مسنده اول کتاب عالم آراسه عباسی بقرب ذکر علمائیکه در زمان وفات
شاه طهماسب صفوی موجود بود و در سطور است که میر محمد موسی استرآبادی از سادات علمای
استرآباد

و خواهرزاده هبیه فخرالدین سماکی است بسیار فضل و متدین و نیکو اخلاق و صاحب طبیعت بود
 گاهی بنظم اشعار میل می نمود و قصائد و رباعیات مرغوب دارد و در علم عروض رساله تصنیف کرده
 که تا غایت در آن علم مثل آن رساله تالیف ننموده اند و در صلاح و تقوی درجه عالی داشت
 و تعلیم شاہزاده عالمیان حیدر میرزا قیام من نمود و بعد از قضیه بانکه میرزا و استیلای اسماعیل
 میرزا تا بسد مقاومت ایران نیاورده بجانب هند و کن رفت و بخت و قوت تشیع ملازمست
 سلطان محمد علی قطبشاه خستیار نمود و در اینجا لغایت مقبره شد و مرتبه و کالت و پیشوای
 یافت اکنون که تاریخ هجری پنجم و عشرین و الف رسیده در قید حیات است و تحقیق هرگاه
 که بوسیله او از آن سلسله تمتع می یابند و محمد قاسم سرفراز بفرشته در تاریخ خود تقریب
 ذکر قطبشاهیه از سلاطین دکن آورده که میر محمد موسی استرآبادی که ابا و اجدادش سلاطین
 ایران مغرور و مکرم بودند و خود نیز در عهد شاه طهماسب صفوی معلم شاہزاده سلطان حیدر مرزا
 بود از قریب بستم پنج سال وکیل السلطنت این درگاه است و سید عزیزی الیه در جمیع
 علوم معقول و منقول مجرب و اعلم علمای عصر خود است و در تقوی و زهد و نیک نفسی حسن خلق
 عدیل و نظیر خود ندارد و شعر نیک میگوید و کمال الهیت دارد و از همه خوشتر آنکه سلطان محمد
 قطب شاه بواجبی قدر و مرتبه آن بزرگوار شناخته میرد و ارسلوک مینماید و بقیه از لوازم
 تواضع و تکریم او فرو نیگذازد و چون اعتماد تمام بر اصابت رای آن روشنفکر دارد جمیع
 مهمات خصوص کارهای بزرگ با و رجوع کرد و الشیخ محمد بن حسن بن حبیب ابقالی
 اصلا و الروسی منزلاً منسوب است بسوی قریه رویس تعصیفه و بضم را و جهله است
 در تلوۃ البحرین بعد ذکر اسم و نسب او گفته که شیخ مذکور فضل فقیه و امام جمعه و جماعت بود
 او اول کسی است که در بحرین بعد فتح شدن آن در دولت سلاطین صفویه نماز جمعه را بخواند
 آورده شیخ مذکور از تلامذه سید ماجد بحر نیست الشیخ محمد بن علی بن یوسف بن سعید
 المقتشاعی اصلاً الا صبیعی مسکن از ارشد تلامذه سید اجل امیر ماجد بحر نیست و تلامذه

آورده که وی عالم جلیل القدر بود از تصانیف او دست شرح باب حادی عشر که تا تمام مانده گویند که
آن از جمیع شرح باب مذکور بهتر و نیکوتر است و او را دو پسر بود یکی سید شیخ احمد که فاضل محقق بود
و دیگری شیخ عبدالصمد که جد شیخ علی بن عبداللہ بن عبدالصمد صبی است شیخ احمد بن محمد بن
علی بن یوسف بن سعید المقتضای اصل الاصبغی مسکن از فاضل محققین و
و اکابر متقین بود فرزند ارجمند شیخ محمد سابق الذکر است و با شیخ علی بن سلیمان قدیمی بجزا
که ذکرش گذشت همعصر بود و بموجب امر شیخ علی مذکور متولی منصب قضای بحرین شد پس
روزی قضیه و اختلافی میان شیخ احمد و شیخ علی در مسئلہ طلاق واقع شد شیخ علی منزبور بود
از منصب قضا مغزول نمود و هر دو ایشان صورت مسئلہ را بسوی علمای شیراز و صفهان
نوشته پس علمای آن بلاد هم بموافقت شیخ احمد مذکور حکم کردند و تخطیہ شیخ علی بحرانی در آن
مسئلہ نمودند شیخ یوسف بحرانی در تمیقام فرموده که شک نیست که مشهور در کلام علمای فقه است
آنچه شیخ احمد در آن مسئلہ فتوی داده است و من در کتاب در تحقیق کلام در مسئلہ مذکور
نموده ام شیخ صالح بن عبدالاکبر الیمینی صاحب ال آمل او را به فاضل عالم
و فقیه محدث و صالح و زاهد و عابد ستوده و گفت که وی از معاصرین است الحال در بلد شیراز
اقامت دارد و در لؤلؤ البحرین سلور است که شیخ صالح فاضل و بریزگار و فقیه بود و در اجراء
احکام الهی صلب بود و شیراز متوطن شده و ریاست آن بلاد بسوی او منتفی میگشت و در باب امر
مبعوث و نهی از شرک و غیره قیام اقامت نمود و مایه حاکمان آنجا همه بسبب درع و تقوا و
مطیع و شقا و او بودند و در علم و تدبیر را در آن بلاد بحدی برپاداشت که هیچ کتابی از فنون مختلفه
بلا و شیراز غالباً یافته نمیشد مگر آنکه تبلیغ او بمقابلہ بر آن کتاب می بایست و وی بامر شاه سلیمان صفوی
متولی منصب قضا شد و چون خلعت و سنده منصب مذکور از جانب بادشاه با و رسید پوشیدن
آن خلعت را قبول نکرد پس مردم التماس پوشیدن آن کردند و او را از سلطت غضب سلطان
خلعت نمودند و ناچار خلعت را بر پشت خود انداخت از تصانیف او دست رساله در تفسیر اسرار است

در سال خمریه در ساله در بیان جبار است وفات او در بلده شیراز واقع شد قبرش در اینجا بمکه سعید
 علامه الدین حسین مشهور و معروف است وی از سید نورالدین عالمی و شیخ علی بن سلیمان بحرانی بود
 داشت و شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی از شیخ صالح مذکور روایت دارد و مؤلف گوید در
 نسخ کتاب اكمال الدین و تمام انتمه صدوق علیه الرحمة که در کتابخانه بعضی اعلام موجود است عبارت
 از خط شیخ صالح مذکور بنظر رسیده که آنرا بعد فراغ از قرات ملک احمد خفزی که یکی از شاگردان
 شیخ و کاتبان کتاب مذکور است تحریر فرمود چون شتمل بر سنین قرات بود در اینجا ثبت نمود
 انها اینه الله تعالى سماعاً صاحب الکتاب الاخر الاجل الاوحد الامجد مولانا ملک احمد
 الخفزی براه الله تعالی سواد الطریق من اول اے آخره و کان ذلک یوم سبغت خیر البریه صالح
 و العشر من شهر رجب لسنه و کتب داعیه اقل خلق الله تعالی و احقرهم الیه صالح بن
 عبد الکرم البحرانی غفاعة والدیه و عنه و له الحمد و صلوات الله علی محمد و آل الاعلام و شیخ
 جعفر بن کمال الدین البحرانی در نواد البحرین سطوت که شیخ جعفر نور از نواد سید
 نور الدین علی بن علی بن ابی الحسن عالمی است و هم از شاگردان شیخ علی بن سلیمان بحرانی بود
 و از ایشان روایت داشت و ایضا آورده از پدر خود شنیدم که شیخ جعفر مذکور شیخ صالح بن
 عبد الکرم که ذکرش گذشت هر دو سبب ضیق معیشت از بلاد بحرین بسوی بلاد شیراز میرفتند
 و در اینجا مدت قلیله ماندند و بلاد شیراز در آن زمان از فضل و اعیان مملو بود پس این هر دو بزرگوار
 اتفاق نمودند بر آنکه یکی از ایشان بسوی هند سفر کند و دیگری در بلاد خجماق است و نزد
 بریکه که اول جاه و ثروت یابد و دیگری را اعانت کند پس شیخ جعفر بسوی بلاد هند مسافرت نمود
 و در بلده حیدرآباد توطن گرفت و شیخ صالح در بلده شیراز ماند پس از توفیقات ربانیه چنان اتفاق
 افتاد که هر یک از ایشان پیشوا عباد مرجع آن بلاد شدند و زمام امور و انقیاد ایشان درآمد
 و سعادت دنیا و دین فائز شدند شیخ جعفر در بلده حیدرآباد چشمه شیرین در حق دارین صاحب
 بود هر که بسوی او میرفت با مظلوم و مراء و اجرت میکرد شیخ یوسف میفرماید که بر چیزی از
 نقصات

او مطلع نشده ام و قاتلش در حیدرآباد سبزه یکمزار و هشتاد و هجری واقع شد سید علیخان مدنی
 صاحب سلافة العصر از جمله شاگردان شیخ جعفر مذکور بود چنانچه در بعضی مقالات
 آن کتاب ضمنا او را استاد خود خوانده است لیکن ترجمه احوال او علوه در آن کتاب بنظر نرسیده
 شاید که او نظم شعری نداشته لهذا در آن کتاب که موضوع آن ذکر تراجم کلمای فن شعر است
 فکر او را در پیش برداخت مؤلف گوید که احتمال کردن صاحب تذکره باینکه شیخ جعفر مذکور شاید نظم
 شعری نداشته غلط است چه آنکه شیخ حرعالمی علیه الرحمه که از جمله معاصرین است او را از شعر
 ماهرین ذکر فرموده چنانچه در امل آمل ذکرش بدین الفاظ آورده شیخ جعفر بن کمال الدین الحیدر
 فاضل عالم شاعر ماهر معاصر را بنده بکنته توفی بحیدرآباد الشیخ احمد بن الحسین بن محمد
 بن احمد بن سلیمان العالی البناطی از فضلائے زمان و مخدیر عالیشان بود شیخ حرعالمی
 علیه الرحمه در امل آمل گفته که دس عالم فاضل و ادیب صالح و عابد و عی است شریک در
 سن بوده وقتی که پیش شیخ زین الدین بن محمد بن الحسن الشید الثانی العالی قدس سره ارواحهم
 میخواندم و هم وقت درس سن پیش شیخ حسین بن الحسن الظهیری العالی و پیش علم شیخ
 بن علی حرعالمی و غیر ایشان شریک سن بوده و شیخ احمد موصوف در که معظمه پیش سید نور الدین
 عالی هم قرائت نموده و قاتلش در سبزه یکمزار و هشتاد و نه هجری در قریه مابطیه اتفاق افتاد
 رحمه الله تعالی الشیخ السعید الامیر محمد بن دوست محمد الاسترآبادی از اکابر
 علماء عالمین و عاظم فقها و مجتهدین صاحب قوت قدسیه و ملکیه بود از اساتذہ علامه
 مجلسی بود ملا حیدر علی در رساله خود ذکر شرفش بدین عنوان آورده که عابد زاهد و عالم کامل
 فاضل عالم سید محمد بن دوست محمد الاسترآبادی از مشایخ علامه مجلسی علیه الرحمه است و از
 موصوف اجازه روایت داشت و شهادت او در مسجد الحرام واقع شد از سید نور الدین علی بن
 ابی الحسن العالی روایت وارد مولانا محمد حسن بن محمد مؤمن از افاضل تلامذہ مولانا
 ابی الحسن العالی است و از انتخاب اجازه روایت داشت مؤلف کتاب شکر و تعقیبات

اجازه مذکوره را که بزرگوار کتابی که محمد حسن مذکور پیش استاد موصوف خوانده بود نوشته دیده و
 بعضی عبارات اجازه مذکوره نقل فرموده و آن نیست انهاء حسن الله توفیق و سهل الی
 کل خبر طریق مقابله و تحریر او مراد و تقریر آن در اوقات مدیده و ساعات عدیده اخوانها
 الارباع و الثامن من شهر ربیع الآخر فی عام احمد و خمین بعد الالف من الهجرة ثم انما کان
 المشار الیه بالنهایه هو المولود لجلیل الفضل الاثنیل المستقر محمد محسن بن محمد یونس من
 اجلاء الاخوان علماء و اغرهم فها و وافق ثروت الاجتماع به فی مکان المشرقة و طلب من الفقیر
 الی اجازه له فی روایه اصح عنی فی روایه عن شائخی یا طریق المصنوع فی اجازه فاقته
 الی سوال و تحقیق انما له بوضوح المالم و استحقاق الکرامه و احیال فاقول بعد الحمد و الصلوة علی
 اشرف الانبیاء و خیر الادعیاء انی قد اخذت الی الخ اجازه ملا صدر الدین محمد بن ابی
 الشیرازی معروف بملا صدر از تلامذه سید باقر داماد و از مشاییر فضلاء زمان صاحب
 تصانیف مشهوره است مانند شرح هدایه حکمت و غیره است در لؤلؤة البحرین مسموعه است
 که ملا صدر شاگرد میر باقر داماد و حکیم فلسفه و صوفی بخت بود و فاش در بصیرت و فقیه و متوجه
 حج بود در سال هزار و پنجاه هجری واقع شد از تصانیف مبطوله است کتاب الاسفار در
 چهار مجلد و کتاب شرح اصول کافی و کتاب ثواب الزبویه و الشاعر و العرشید و المبدی و المبدأ
 و کتاب مفاتیح الغیب در تفسیر بعض آیات و مسائل فلسفه و غیره و کتاب اسرار الآیات
 که مذکور فی شرح اصول کافی در ساله در رد دلائل فخر رازی و اثبات فاعل مختار که فی شرح
 الکافی فی کتاب العقل و الجهل و حاشیه بر حکمة الاشراق در ساله در اثبات شوق بهیسه
 بطرف صورت و تفسیر سوره حدید ملا عبد الرزاق بن علی بن حسین اللاهی ازا فاضل کتاب
 و ارباب اهل کلام شاگرد رشید ملا صدر است در تذکره تنائج الافکار مسموعه است در کتاب
 و مرناخن ملا عبد الرزاق فیاض که اصلش از لاهیج است و در ترم سکونت داشته و از
 تلامذه حکیم صدرای شیرازی در علوم عقلیه و نقلیه از عالی دستگاران ذی استعداد بوده

ملا صدر الدین

ملا عبد الرزاق

و مصنف کتاب گوهر مراد است مستند فکرش در میدان سخن هم گرم غنائی داشت و طبع مؤرخش
 بمضامین تازه و عکاشش رنگین لیاقت خوش بیانی و بولاش مشتعل بر انواع نظم است و قصائد طولانی
 مستعد در هیچ حضرات ائمه عظام و استاد خود حکیم صدرای شیرازی و استاد الا استاد میرزا قمر
 دانا و در توصیف شاد صغی صفوی و امر آکن روزگار دارد و در عشره خاسنه حادی عشرت
 هستی بر لبست از دست - بیست

قسمت مازین چنین بار تعلق بود و پس سرور انازم که آزاد آمد و آزاد رفت
 و اگر از تصانیف او است شرح تجرید الکلام موسوم به شوارق الالهام و شرح حدیث حقیقه که از
 کیل بن زیاده مخفی از جناب امیر علیه السلام سوال نموده و سرایه ایمان در اصول دین حاشی بر شرح
 جدید تجرید گویند که از ملا عبد الزاق پرسیدند که اگر کلاغ در چاه افتد چند دلو باید کشید در جواب

گفت کلاغ مرغ زیرکی است در چاه نمی افتد میرزا ابراهیم الشیرازی
 پسر ملا صدرا است وی عالم عامل و فاضل کامل در اکثر علوم و فنون بسیار و معولات یکسانی
 زمان و از جمله مانند رسید لغته الله جزایری بود و بالجملة میرزا از علمای قبحین و بخلاف پدر خود
 سالک سالک حق و یقین بود و بنا بر رسید لغته الله موصوف در بعض تصانیف خود آورده
 که چون وارد بلده شیراز شدم بخدمت کسی نرسیدم سواي میرزا ابراهیم پسر ملا صدرا الدین شیرازی
 که جامع علوم عقلیه و نقلیه بود و بسیاری از حکمت و کلام را بخدمت وی خرات نمودم و حاشیه
 او را که بر حاشیه خمس الدین خفزی بر شرح تجرید است پیش او خواندم اعتقادش در اصول
 دینی بهتراز اعتقاد پدرش بود و میگفت که اعتقاد من در اصول دین مثل اعتقاد عوام متوهمین
 است و درین تشبیه گفتش بر صواب بود و در لولوا البحرین سطور است که ملا صدرا را پرسید
 بود میرزا ابراهیم فاضل عالم تکلم جلیل نبیل و جامع کشر علوم بود خصوصاً در عقلیات و
 ریاضیات بر طوطی داشت و بعضی از علمای مابعدی و تنای او گفته اند که او در حقیقت مصداق
 پنج گانه من است بود پیش جمعی از علما قرات علوم نموده از جمله ایشان پدر او است و با وجود

میرزا ابراهیم
 الشیرازی

اینهمه مسلک پدر خود داشت بلکه بخلاف طریقه پدر در باب تعصوت و حکمت بود شیخ عبدالحی
قزوینی در تكملة اهل اهل ذکرش آورده و بعد از دشمنای بلخ در حق وی گفته که سیر از ائمه
آیت الهی در تحقیق و محبت خدا بر اصحاب توفیق از اعظم علما و فضلا بود بسیار مسائل عریضه
و دقائق خفیه از فکر خود حل نموده اگر گوئیم که بر پدر خود فائق بود تصلف نیست و اگر گوئیم که ارجح فضل
و امثال خود بهتر بود سالفه نباشد همچنین در معنی فقرات بسیار آورده و گفته که از تصانیف او
حاشیه بر حاشیه خضری و ریالیه انیقه و بحاله دقیقه و تفسیر آیه الکرسی که از انعام سلطان عصر خود
نوشته و او بخلاف پدر خود مسلک داشته زیرا که والد او با سلاطین و ملوک رابطه و ارتباطی روان داشت
و سیر از بخلاف پدر خود با ملوک حسن سلوک می داشت و تفسیر آیه الکرسی بر آن گویای سید بود و سید
یعلم بواطن خلقه و از تصانیف او دست حاشیه بر شرح لمعه تا کتاب الزکوة و حاشیه بر ریالیه
اثبات واجب محقق و توانی و حاشیه بر الهیات شفا و تفسیر عروة الوثقی و فوات او در عهد
دولت شاه عباس ثانی صفوی و شیراز بسال یک هزار و هشتاد و هجری واقع شد سید محکم

میرزا رفیع الدین محمد بن الامیر حمید راسینی الطباطبای التائینی معروف به
سیر از رفیعاً منسوب است بسوی ناین بر وزن صاحب بنون قبل از الف و کسر
و نقطه پائین قبل از نون اخیر که نام قریه یا شهره قریب صفهان است که یاعلم علی الحاشی
و القاموس از اکابر متکلمین و افاضل متبحرین و اعظم حکمای متهتمین و از مشایخ علامه میرزا
علامه محمد باقر مجلسی بود که فی کتب الرجال در اجازه شیخ یوسف بحرانی بتقریب ذکر جمیع از فضلا
گرام که مولانا محمد باقر مجلسی از ایشان روایت داشت مذکور است که از انجمله عالم علامه میرزا
رفیع الدین تائینی است که از شیخ بهاء الدین عالی و ملا عبد الله شوشتری روایت داشت
در سلافة العصر مذکور است که میرزا رفیع الدین مشهور بمیرزا رفیعاً افضل اهل عصر خود است
یک هزار و هشتاد و یک هجری وفات یافت از تصانیف شریفه اوست مناقبات جلیله بر کتاب
کافی و غیره است صاحب تذکره آورده که کتابی فارسی و مسائل فقه طهارت و صلوة و شغل

فتاوی میرزا رفیع الدین مذکور بنظر حقیر رسید که یکی از علامه اش محمد حسن بن سید محمد رضا
 شتهری جواب هر یک از مسائل را از و حاصل نموده در آن جمع کرده است و از آن ظاهر میشود
 که میرزا رفیع الدین از سادات طباطبائی بود و فاضل فقیه و افضل مجتهدین عصر خود بود و
 جامع کتاب مذکور مع و تناسی بسیار دقیق او ذکر نموده چنانکه گفته است که چون در زمان غیبت امام
 علیه السلام بر هر مکلف لازم است که در صورت تعدد اجتهاد خود در تحقیق احکام فقه بر فتاوی مجتهد
 حی عادل عمل کند لهذا من جهت تحصیل مسائل ضروری عبادات و تحقیق اینها که افضل علمای عصر
 کیست که تقلید او توان نمود در ششده مقدس رضویه و دار السلطنه صفهان و دار الفاضل خراسان
 و مکه معظمه و مدینه مشرفه و سایر بلاد عربستان رفته بلازمیت اکثر فضلاء عصر رسیده متفحص می بودم
 تا آنکه در صفهان بمحضت عالی حضرت سیادت و نقابت منقبت افادت و افاضت مرتبت
 قطب سپهر معرفت و حقیقت مرکز دایره شریعت و طریقت مشیت اساس شریعت بمحضت و توفیق
 حقیقت زید که اولاد مصطفوی خلاصه اتفاق و رضوی افضل الفضلاء اعظم العلماء میرزا رفیع الدین
 محمد محسنی الطباطبائی الشافعی که بسیاری از فضلاء عصر او عاان افضلیت و اعلیت و جاست
 او نموده اند مشرف شدم و التماس ورس و استعدای مسائل ضروری عبادات بطریق سوال
 عرض نمودم توجه فرموده جواب بر سوال من غایت نمود مؤلف گوید که از تسامیف لطیفه
 شریفه میرزا رفیع مذکور رساله است در مباحث اصول دین بقاری مرسوم بشجره آئینه در آن
 اکثر مباحث لطیف و تقسیم موجود و البال تسلسل و اثبات و احب تشکک شانه و متعلق به
 و تقسیم اسم و ذکر اسامی و همچنان دیگر مباحث که متعلق نبوت و امامت و معاد و خسران است
 و غیر ذلک پنج خوب در آن مندرج ساخته در رساله مذکوره را بنام پادشاه اسلام پناه شاه منجلی
 خان تصنیف فرموده و بعد و بیا به رساله مذکوره میفرماید اما بعد چون عظیم ترین نشانه که آن
 بآن اختصاص یافته معالوم و غیب و معارف قیمیه است که نبات و علاج نشاتین تحصیل و توفیق
 منوط است و خسران عظیم و عقاب الیم لفقدان و کما تش مر لوط بنده قلیل البصاحت کثیر البصا

محمد بن حیدر المدعو برفیع الدین الحسینی الطباطبائی تندی از مسائل متعلقه بمعرفته الله را در
 سلاک تحریر و بیان نظم گردانید و برنجی ایراد نمود که هر یک از معتدی مفتی علی اختلاف المراسم
 از آن منتفع گردند و این رساله را بشجره الیه موسوم گردانیده اسید محمد المدعو بمیرزا
 ابن شرف الدین علی الحجازی در شندور العقیان مسطبر است که وی عالم و محدث
 و از تلامذه سید نور الدین عالمی است و از روایت حدیث داشته و مولانا اخوند محمد باقر
 مجلسی علیه الرحمه از سید محمد موصوف روایت حدیث دارد از شیخ محمد بن علی بن سید
 العالی الطبرانی فاضل کامل و فقیه صالح بود شیخ حر عالمی او را از معاصرین و شمرده کمافی الا
 شیخ محمد بن محمد بن الحسین الحر العالی اشغری از تلامذه شیخ بهار الدین
 عالمیت و اهل آمل آورده که شیخ محمد مذکور عم والد مولف این کتاب است عالم و فاضل
 و محقق و مدقق و ماہر در علوم عربیت و دیگر فنون آن و شاعر و فنی و ادیب و یگانه عصر خود
 بود و در علم و حفظ و حسن کلام و جودت شعری نظیر بود و قدرت علوم پیش و الدیاجد خود و پیش شیخ
 بهار الدین عالمی و شیخ حسن و سید محمد صاحب مدارک و غیر ایشان فرموده و سید محمد
 مذکور در وصف او تصدیقه فرموده و شیخ حسن مذکور در وفات او مرثیه گفته از تصانیف
 او است نظم تلخیص مفتاح سکاکی و رساله در اصول فقه و رساله در علم عروض و فائش در
 سنده ثمان و تسعین و الف واقع شد از شیخ علی بن احمد بن موسی الحامی البیاضی
 صاحب الامل او را به فاضل جلیل القدر و عالم و صالح و عابد ستوده و گفته که او از
 ساکنین نجف اشرف و از جمله تلامذه شیخ محمد بن شیخ حسن عالمی و سید محمد بن ابوالحسن
 عالمی بود از تصانیف او است شرح اثنا عشریه صلو تیه شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه
 اسید علی بن خلف بن مطلب بن حیدر المومنی المشعشعی الحوزی از اهل
 بلده حوزہ بود و در کتاب مجالس المومنین مسطور است که حوزہ صاحب مجسم گفته تصغیر حوزہ است
 بنیو ضعیف بیان و اوسط و بصره و خوزستان واقع است صاحب الامل آورده که سید جلیل

بن خلف که حاکم عیزه بود از فضیلتی عصر و علمای جلیل القدر و شاعر و ادیب و معاصرین
صاحب تالیفات و تصنیفات لائقه است در قبول و امانت و دیگر مسائل علوم از آنجمله
کتاب نورالمبین در فن حدیث در چهار مجلد است و تفسیر القرآن در چهار مجلد و چیزه المقال
در شرح تعصده خوش در چهار مجلد در آداب و نبوت و امانت و نکات ایمان در یک مجلد و
دیوان اشعار حیدر یک مجلد است و سید علیمان مدنی در معراج او با لفظ بسیار فرموده و گفته
اسید علی بن خلف بن مطلب بن حیدر المشعشعی ملک الحویزه فی هذا العصر اخبرنی بعض الوافده
علینا من تلک الدیار قال کانت مینه و بین اسید حسین الشویخ خلیفه سلطان رایطه محبه

فلما بلغه انه ولی الوزارة لسلطان البجم اشد

بشرت بالخیر یا بشری	وجئت بالوفوق بن ضمیری
لوطا را حد بالسرور	لطرت من شدة السرور

الشیخ حسین بن علی بن محمد الحارثی المعالی المشعشعی شیخ حر عاملی علیه الرحمه در
امل آمل آورده که شیخ حسین مذکور عم مولف این کتاب فاضل و عالم و فصیح اللسان
و شاعر و صالح بود بسوی اصفهان سفر نموده و خدمت شیخ بهار الدین عالمی رسید
جناب شیخ او را در خانه خود جا داده بتدریس و تعلیم و پرورش تا وقتیکه جناب شیخ
در قید حیات بود بخدمتش برای استفاده مشغول بود بعد چندی از وفات جناب
شیخ حسین او هم انتقال نمود روایت حدیث از جناب شیخ داشته و من بواسطه پر خود
از وی روایت حدیث دارم و شهید ثانی علیه الرحمه بتداری او بود باین سبب که شیخ حسین
مربور فرزند دختر شیخ حسن بن شهید ثانی بوده و همچنین برادرش شیخ محمد حر عاملی است
السید ابو المعالی بن القاضی نور الدین شریف المرعشی الشوشتری نطفه
جناب شهید ثالث قاضی نور الدین شوشتری بود صاحب امل آمل و جناب راجع فاضل عالم
و حکیم و تکلم ماهر ستوده و گفته که ابو المعالی موصوف صاحب تصانیف و تالیفات است

و دیده ام من خط او را که تا پنج کتابش سه ست و عشرين بعد الالف بود انتی کلام ساز من
 اعلام سمیع گردیده که از تصانیف سید ابوالعالی مذکور رساله است در احوال شهادت پر
 خود قاضی نورالله تهرانی مرقد مولانا عبدالقدیر شاه منصور القزوی مولانا
 و الطوسی مسکن فقیه و محدث بود از تصانیف او ست شرح الفیله بن الملک فارسی
 رساله در اثبات امامت امیر المومنین علیه السلام فارسی موسوم به غیریه از معاصرین
 شیخ حرعالمی است کما فی الاصل الشیخ عبدالقدیر عباس الزیاحی فاضل صالح
 و معاصر شیخ حرعالمی است کما فی الاصل الشیخ عبدالقدیر عبدالواحد العالمی
 فاضل صالح و از جمله معاصرین شیخ حرعالمی است تاملت و از مجاهدین و نجف اشرف بود
 الشیخ عبدالقدیر محمد القبعانی العالمی شیخ حرعالمی او را به عالم و فاضل
 و عابد و زاہد و صالح و محقق ستوده و گفته که شیخ عبدالقدیر سابق من بود وقت درس
 من پیش جماعتی از شاگردان که از جمله ایشان علم معظم شیخ محمد بود وی الحال در بلد صفهان
 سکونت دارد مولانا عبدالقدیر محمد التوتی البشیری از ساکنین مشهد مقدس
 روضه رضویه علیه الاف التحیه بود صاحب ال امل آورد که مولانا عبدالقدیر مذکور عالم
 و فاضل و ماہر و فقیه صالح و زاہد و عابد و معاصرین است از تصانیف او ست کتاب
 شرح ارشاد علامه علی علیه الرحمہ در رساله در اصول در رساله در جمیعہ و غیر ذلک من الیاء
 و اکتب الشیخ حسین بن شهاب الدین خاندان بن حسین العالمی الکرکی عالم
 و فاضل و ماہر ادیب و شاعر و منشی از جمله معاصرین شیخ حرعالمیست کما فی الاصل از
 جمله مصنفات او ست شرح کبیر بر پنج البلاغہ و عقود الدرر فی مثل ابیات المجلد و المختصر
 و کتاب کبیر در علم طب و کتاب مختصر الفیاء و طب و حاشیہ تفسیر منبیاوی و دیگر مسائل
 و در طب و غیره و کتاب ہایۃ الابرار در اصول دین و مختصر کتاب الاغانی ابو الفرج صہبانی
 و کتاب الاسعاف در رساله رائقۃ العمل و دیوان شاعر عربی و غیر اینها از کتب دی شعرب و جید

خصوصاً اشعار و سکه درج اہل بیت علیہم السلام واقع گردیدہ و درجہ و اصناف مرتبی قاست
 داشتہ از انجا بحیدر اباد سفر نمود سالی چند در آنجا بودہ کہ بر حمت حق پرست وی بقایت فصیح
 اللسان و حاضر جواب و حکم و حکیم حیز فکر و کثیر الحفظ و عظیم الاستحضار بود صاحب سلاطین
 اسم و نسب اورا باین عنوان آوردہ شیخ حسین بن خاندان شہاب الدین بن حسین بن محمد بن
 حسین بن خاندان اشامی العالمی الکرمی وفاتش در روز دوشنبہ ۱۲۰۵ ہجری قمری ۱۸۹۰ م
 و سبعین و الف اتفاق افتاد عمر شریفش تقریباً بہ شصت و چار سال رسیدہ بود مولف
 کتاب تذویر العقیان آوردہ کہ شیخ حسین مزبور اجازہ روایت از شیخ بہار الدین عالمی
 علیہ الرحمہ داشتہ چنانچہ نقل اجازہ اش در کتاب سطور است شیخ حسین بن
 عبد اللطیف بن ابی جامع العالمی از معاصرین شیخ حر عالمی است چنانچہ در
 امل آمل اورا بہ فاضل عالم و فقیہ ستودہ روایت حدیث را بواسطہ پدر خود از شیخ بہار الدین
 عالمی ردہ داشتہ از تصانیف اوست شرح قواعد الاحکام و کتابے در فقہ و کتابی در طب
 و دیوان اشعار وارد طیفور بن سلطان محمد البسطامی صاحب تذویر
 العقیان آوردہ کہ طیفور بن سلطان محمد مذکور عالم و فاضل و محدث و عارف بود از
 تالیفات او مجموعہ است در اخبار و احادیث و حکایات مفیدہ کہ آنرا از کتب مستمدہ شکل
 علل و فصول و عیون اخبار الرضا علیہ السلام جمع نمودہ تاریخ فرغ وی از جمع آن کتاب
 روز چہار شنبہ بہتم شہر رمضان المبارک سنہ احدی و ستین بعد الف بود اسید
 حیدر بن علی بن محمد بن اسم الدین الموسوی العالمی السیسی والد ماجد او از
 تلامذہ شیخ حسن بن شہید ثانی علیہ الرحمہ بود و او از پدر خود اجازہ روایت یافتہ چنانچہ در
 امل آمل آوردہ کہ سید حیدر مذکور فاضل و عالم و فقیہ و صدوق و شاعر و واجب غفرتی
 و معاصر بود از پدر خود اجازہ روایت یافتہ و پدرش از شیخ حسن بن شہید ثانی علیہ الرحمہ
 روایت حدیث داشت شیخ حر عالمی آوردہ کہ من در حلقہ ثانیہ در کلا خطبہ بودم در آنجا باو

اوقات نمودم آنوقت ستمیکه از ولایت و شش از هجرت شده بود پس بعد ازین
 سیدت یک سال یا دو سال سید جبر در کور وفات یافت السید محمد بن علی حسینی
 العالمی عالم عامل و فقیه صالح و از معاصرین شیخ حر عاملی بوده در بلد کشمیر اقامت
 داشت چنانچه در امل آورده که سید محمد بن علی حسینی عالمی ساکن کشمیر عالم و فاضل
 و فقیه و تبحری و شاعر و صاحب و از معاصرین من است الشیخ محمد بن علی الشیرازی
 العالمی صاحب امل آورده فاضل و عالم و صاحب و عابد ستوده و گفته که در
 حیدرآباد دکن بود از تصانیف اوست کتاب تحفه الطالبین تألیف بن علی طالب و نزد من از کتاب
 مذکور نسخه است از خط مصنفش تاریخ فراخ و از تصنیف الکتاب در ستمیکه از رود و از ده
 هجری بود و الله یعلم الشیخ جعفر بن صالح البحرانی از معاصرین شیخ حر عاملی است
 چنانچه در امل آورده است شیخ جعفر فاضل و صاحب و فقیه و محدث و از معاصرین
 است الشیخ محمد بن حماد البحرانی در امل آورده عالم و فاضل ستوده
 و از جمله معاصرین بود شمرده السید جمال الدین بن عبد القادر الحسینی البحرانی
 فاضل صالح و شاعر و ادیب ما هر بود و از جمله معاصرین شیخ حر عاملی علیه الرحمه بوده و شمرده
 او را در امل آورده السید زین العابدین بن نور الدین علی بن حسین بن
ابی الحسن الموسوی العالمی اکتبی در امل آورده است که سید زین العابدین عالم
 و فاضل و عابد عظیم الشان جلیل القدر و حسن الشعر و کریم الاخلاق و از جمله معاصرین است
 و از ارباب علوم پیش و الدماجد خود نموده و هم پیش شاخ من و دیگران استفاد گردیده
 و روز وفاتش برادر من شیخ زین العابدین بن الحسن قصیده طویل در مرثیه
 گفته از جمله قصیده این بیت در تاریخ وفات او گفته شعر

وقد اتا تاریخه سیداً

قد البس الذی یبیا بالحداد

السید جمال الدین بن السید نور الدین الحسینی الموسوی العالمی

فرزند ارجمند مولانا سید نورالدین صاحب شواهد که است صاحب ال آمل که بهر س اول
 او را به عالم فاضل و محقق مدقق و شاعر ستوده و گفته که سید جمال مذکور بخدمت جمعی از اساتذ
 شریک درس من بوده تا آنکه بسوی که سطره سفر کرد و تجارت آن بقعه خستیار فرمود بعد چندی
 بسوی مشهد مقدس غروی علی را قدیمه آلات التحفه و شنایفته اقامت و زریه و از آنجا بسوی
 حیدرآباد رفته اقامت و زریه اکنون در آنجا مرجع اکابر و اصناف از علما و فضلا است السید
 حیدر بن السید نورالدین الحسینی الموسوی العالی از فضلا صاحبین و فقهای کبار
 و برادرزاده مولانا جمال الدین سابق الذکر است صاحب ال آمل عالم فاضل و فقیه صاحب
 و جلیل القدر در حق او فرموده و گفته که سید حیدر و صوت برادر جمال الدین بن سید
 نورالدین عالمی اکنون در صفهان اقامت دارد الشیخ احمد بن حسین بن محمد بن احمد
 بن سلیمان العالی البغدادی از فضلا مجتربین و علمای غامضین ارشد تلامذه مولانا
 السید نورالدین عالمی است در ال آمل مسطور است که شیخ احمد مذکور عالم و فاضل اوست
 صالح و عابد و رع بود در ایامیکه پیش استاد شیخ خود شیخ زین الدین محمد بن الحسن بن الشهد
 الثانی درس می گرفت و می بر سر من شریک میبود و همچنین وقت قرات من پیش شیخ حسین
 بن ظهیری عالمی و پیش غم من شیخ محمد بن علی حرعالمی و غیر ایشان از مشایخ و اساتذ
 شریک درس من بوده و شیخ احمد در یک معطفه از سید نورالدین عالمی هم تحصیل علوم
 فرموده در گذشته بکند و بهفتاد و نه در قریه نهاطیه بر حمت از وی پیوست رحمه الله تعالی
 السید رضی بن حسین بن محی الدین العالی الشامی المالکی صاحب ال آمل آوده
 که سید رضی مذکور فاضل و شاعر و ادیب معاصر است تا حال در شهر جیلان اقامت دارد
 الشیخ احمد بن علی السبیلی العالی صاحب ال آمل از معاصرین خود شمرده
 و به فاضل و عابد و حافظ و فقیه و محدث ستوده و گفته که در مرتبه شیخ احمد و صوت
 وقت و فاشش این تعبیه گفته ام مرثیه

لقد جأتني خبر سكرتي	واحرق قلبي نيران الحزن
مصاب ليخ عالم عامل	فتة فاضل كافل ذي لسن
فما ذاق قلبي طعم السرد	ولا ذاق جفني طعم الوسن
فصار بغضاً لذي الحبيب	وصار قبيحاً لذي الحسن
رماه ردي هدر كن الهدا	واوهن مني المنا والمنا
فاه واه من فقد من	فقدنا فسر ذافقدنا ومن
لقلنا كان عوني على مطلبه	ومن عين بالامر مثل بعين
وذاك هداية اهل الضلال	الى سنن هو خيرا السنن
فان فصاحة ذاك اللسان	بشرع الفروض شرح السنن
انا خالها مرفنا ح الحمام	بيدي فنون الاسي في فنن
ويكفي فيد تع تلك الربوع	وميد من تد كا ذكلك اللذن

الشيخ حسين بن علي بن محمد بن الحسن بن زين الدين الشهيد الثاني ابا علي
 ايجي فرزند ارجمند شيخ علي مصنف كتاب در فقه است وراي آمل آورده كه شيخ حسين
 مذکور فاضل و صاحب و محقق بود و قرارات علوم پيش والده خود نموده و فائش در اصغیان
 واقع شده و در شهيد مقدس دفن شده والده ماجد او شيخ علي در كتاب در فقه احوال مصيبت
 شيخ حسين فرزند ذكر کرده و گفته كه صاحب علم و تقوی و مروت بود و در سن نبوت و دو سالگی
 بتاریخ بخت و يكم شهر ذی حجه سنه يكزار و هفتاد و هشت هجری در گذشت و لاوت او
 آخر روز شنبه بیدم ذی حجه سنه ست و تحسین بعد الالفت بود و فخر الدين حيدر بن
 محمود حسینی النكري از تلامذۀ علامه محمد امين استر اباد است در سنه احدى و ثمانين
 بعد الالفت كتاب فراموش را پیش بچه عمو كه كذا في الشذور الاسير زين العابدين
 بن الاسبير نور الدين مراد بن علي حسینی از تلامذۀ علامه محمد امين استر ابادی

صاحب توانمند و دیندار است مولانا شیخ عبدالرزاق مازندرانی پیشوای میر و موصوف تحصیل علوم
فرموده و از اسیب زکورا جازه یافته کذانی اشذ و شیخ عبدعلی بن ناصر بن حمزه الحویزی
جامع کالات و صاحب تعنیفات عالییه است و در امل آمل مسطور است که عبدعلی بن
فاضل عارف بهریت و علم عروض و غیره بود و شاعر ادیب و فنی بلوغ صاحب دیوان شعرا
چیده است جماعتی از اکابر عصر خود را مدح فرموده و بسیاری را بجمعه نموده از تصانیف
اوست کتاب نظر التمام فی شرح کلام الملوک ملوک الکلام و فن ادب و حاشیه بر تفسیر شفا
و شرح شواهد مطول موسوم به قول و کتاب در نحو کتاب در حکمت و کتاب در عروض و سبأ
و در دل و کتاب در موسیقی و دیوان شعر فارسی و دیوان شعر عربی موسوم به بحلی الاناضل
و دیوان شعر ترکی که تحصیل علوم بخیر است شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه و شیخ عبد اللطیف
بن علی بن ابی جعفر عالمی نموده و سید علیجان مدنی در سلافة المعصوم و ثنائی بسیار
او است و در قدر از اشعار آریار او نقل فرموده من شار فلیزج الیه الشیخ عبدعلی
بن جمعه المعروفی الحویزی ساکن شیراز از اکابر علمای عالمین و عالم فقه و فقه
و افخم ثقات و محدثین و از معاصرین شیخ حر عالمی علیه الرحمه بود چنانچه در امل آمل ذکر
شرفیش بدین منط مسطور است شیخ جلیل عبدعلی بن جمعه المعروفی الحویزی ساکن شیراز
عالم فاضل و فقیه و محدث فقه و پر بهر کار و شاعر و ادیب است و جامع علوم و فنون
از جمله معاصرین من است از تصانیف شریفه او است کتاب نور الثقلین و تفسیر
قرآن مجید در چهار مجلد و ایضا شیخ حر عالمی ره در وصف تفسیر مذکور میفرماید و قد حسن
فیه و اجاد حیث نقل فیه احادیث النبی و الائمة علیهم السلام فی تفسیر الایات من کثر اهل الحدیث
و لم یقل عن غیرهم و قد رایته بخط و استکتمته منه و له شرح لامیه العجم و غیر ذلک من التصانیف
الوالی الحسن امیر فضل الدین محب الله دست غیب از ملامه میرزا محمد
استرآبادی صاحب الرجال و علامه سید ماجد بن باشم که این است مؤلف شده و تفسیر

آورده سید اجل امیر فضل الله ابو الحسن بن محمد الله دست نجیب فاضل وعالم وعابد
 ترا بود روح وصال جلیل القدر عظیم الشان بود شاگرد میرزا محمد اشتر آبادی و سید ماجد نجف
 و سید ماجد بک کورد را و آخر شوال یا در اوایل ماه ذی قعدة سنه ثلث و عشرين بعد الالف
 برای او بر خط نسخه تهذیب الاحکام اجازه روایت نوشته و در اجازه مذکوره مکتوب است
 ولما تشرفت ببقائه اسید الله الفاضل الامجد الجامع بین حسب الفضل و کرم المحمد الوفاء
 نفسه علی الامار علائق الکمال و القاهر همه علی کتاب العلوم و الاعمال عز الشریعة و الدین
 ابی المحاسن فضل الله بن اسید محیب النیب الاخذ من کرم الاصول و انفع و بافر
 نسیب اسید محب الله دست نجیب استجازتی فاجبت الی ذلک ان لم اکن ابدا لسلوک
 هذه المساکک فاقول انی قد اجزت رفع الله علوه و ضاعفت سموه الی اخر اجازه -

السید قاسم بن محمد الطباطبائی محسنی الحسینی الزواری القیابی مولد
 مؤلف جامع الروایات و را بیان الفاظ ستوده جلیل القدر عظیم الشان رفیع المنزله
 فاضل کامل با رخ فی العلوم العقلیه و الثقلیه وله فصول سنه آورده که او از وطن خود
 بسوی اصفهان سفر کرد و در آنجا از شیخ بهاء الدین عاملی علیه الرحمه سماعت حدیث نمود
 از تصانیف شریفه دست تعلیقات بر کتب اربعه مشهوره و جمله کتب فقهیه و کلامیه و اصولیه
 دیگر از تصانیف و رسائل کثیره و اند از جمله رساله در محبت پدر و رساله در فلاح کذا نقله عبد علی
 الطباطبائی فی حاشیه علی امل الامل و مؤلف شذره البقیان آورده که سید قاسم
 از اخوند ملا محمد تقی مجلسی روایت دارد و مولانا ابو القاسم جرفا و قانی از سید قاسم
 روایت داشته است شیخ حسین بن الحسن العالمی المشغری از علامه شیخ بهاء الدین
 عاملیست شیخ جرفا عاملی در امل آمل آورده که شیخ حسین مزبور فاضل و صالح جلیل القدر
 و شاعر و ادیب بود و قرات علوم و استفاده فنون از حضرت شیخ بهاء الدین عاملی علوم
 و ایضاً شیخ محمد بن الحسن بن اسید الله الشافعی استفاده فروده او را بجانب هند سفر کرد

بعد از آن بسوی اصفهان آمد و از آنجا بسوی خراسان هم در آنجا محل اقامت انداخت
 تا اینکه انتقال نمود و شیخ حر عاملی آورده که عموی من شیخ محمد بن علی بن محمد الحر العاملی الشافعی
 سابقه بسیار در جمیع فنون و علم و فصاحت و بزرگیش می فرموده و از جمله کتب او آنچه دیده ام
 کتاب النکاح از تذکره الفقهاء است و بر آن نسخه بخط شیخ بهای علیه الرحمه اجازه برای شیخ حسین
 مزبور نوشته دیدم و شیخ حر عاملی آورده که من بواسطه علم خود شیخ محمد مذکور از شیخ حسین
 عاملی مشغری روایت دارم از ائمه مجتهد کلاس السید حسین بن حسین بن یونس بن محمد
 بن ظهیر الدین علی بن زین الدین بن الحسام النخعی العیثی
 استاد شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل آمل آورده که سید حسین مذکور فاضل و عالم و ثقة و صاحب
 وزاهد و عابد و ورع و فقیه ماهر و شاعر بود اکثر فضلاء معاصرین بخندش ستفید شدند بلکه جماعت
 از شایخ سابقین از افادتش بهره مند شده اند و اکثر تلامذہ اش ببرکت انفس از حسن
 و زهد و علم و فضل او دیده شیخ حر عاملی آورده که اکثر کتب عربیه و فقهیه و دیگر فنون را پیش
 استاد خود سید حسین موصوف خوانده ام و از جمله آنچه که خوانده ام کتاب مختلف علماء حلی
 از تالیفات او کتب در سائل متعدد و اند از آن جمله کتابی در حدیث و کتابی در عبادات و دعاها
 و او ادل کسی است که اجازه من داد و در قریب جمع سکونت داشت و هم در آنجا وفات
 یافت ملا حسن علی بن ملا عبید الله شوشتری فرزندان جمند ملا عبید الله شوشتری و از شایخ
 او خوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بود روایت حدیث از والد ماجد خود و از شیخ بهاء الدین
 عاملی داشته چنانچه صاحب امل آمل بعد وصفت و مرجع نقل فرموده و مرزا محمد طاهر
 نصر آبادی در تذکره الشعرا آورده که ملا حسن علی یگانه گوهر بحرین علوم عقلی و نقلی ملا عبید
 الله شوشتری که مثل خورشید محتاج توصیف و تعریف نیست نیز بهر تفصیلت و بهر ظلال
 فطانت و جامع علوم و حاوی فروع و اصول بود بحدوث طبع و وحدت ذهن استیاز تمام از
 اقران و اشغال خود داشت و نیز در آن تذکره این مصراع شتم بر تاریخ وفات ملا حسن مذکور

کتابخانه

تظلم و غم و غم از مقتداي اهل ايران برين تقدير و فاش و در سنه کهنه و شصت و شصت
 هجری بوده باشد و صاحب سلافة العصر سال و فاش را در سنه تسع و ستين اکت گفته
 مؤلف تذور العقیان آورده که ملا عبداللہ تهرانی در سنه عشرين بعد الالفت برای
 فرزند ارجمند خود ملا حسن علی تهرانی اجازه نوشته و در آن میفرماید بعد الحمد و الصلوة
 فقد اجزت لولدی و فلذة کبدی المترقی من حنیض التقليد الی اوج البقی البیالک
 سالک التقی الصاعد معاصدا لاجتهاد و الناسک مناسک السداد و ابوالحسن الشیر
 بحسن علی حسن الله فی الدارين و اعلی مقامه فی الثنائین بعد ان قرر علی فی
 فنون العلم کتابا کثیرا و صحفا غریبا فیما فنون علوم الدین من الاصول و الفروع و
 الحدیث و بلغ مع صغر سنه اعلی المراتب و قاز فی اوائل عمره یاسنی الطالب برائت کمال
 فی عمره و وقایع جمیع الشروع و جعل فی فداء من کل محدوران بروی عنی ما صح لے روایت
 من فنون العمل سیا العلوم الدینیة و ما یتعلق بها من اصول و فروع و معقول و مشهور
 الی آخر الازاجرة و از سلطان الحکما و برهان العلماء معزاله و له قاضی معزاله بن محمد صاحب
 علامه مجلسی علیه الرحمة اجازه روایت یافته تاریخ کتابش در ماه ذی حجه سنه خمس و ثلاثین
 بعد الالفت بود و در سنه ثلاثین بعد الالفت از شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمة اجازه یافت
 و نقل بعض عبارات آنها در تذور سطور است **الفصل فی تامل اخیل بن غازی**
 القزوینی از شارحین کتاب کافی کلینی و مشاییر فضلا و شاگرد شیخ بهار الدین علیه
 بود شیخ حر عاملی لورایه فاضل و عالم و علامه و حکیم و متکلم و محقق و مدقق و محدث و فقیه
 از جمله تصانیف اوست شرح کافی کلینی در فارسی و شرح دیگر عربی و شرح عدة الاصول و
 رساله در جمیع و حاشیه بر تفسیر مجمع البیان و رساله نجفیه و رساله فیه و غیر ذلک نیز آورده
 که من اورا در حجه او لے در مکة معظمه دیده ام مجاورت آن بقعه شریفه اختیار نمود و لے
 دی در آن ایام تالیف حاشیه تفسیر مجمع البیان مشغول بود و سید علیخان مدنی در

تامل اخیل بن غازی

بسلافة العصر که ابتدا سے تالیف شد سنه یک هزار و هشتاد و یک هجری است آورده که ملا خلیل در کتاب
 از فضلاء اهل این عصر و علمای موجودین این زمان است از تصانیف او و شرح
 بر کتاب کافی کلینی است یکی فارسی و دیگری عربی و شرح عده الاصول در اصول فقه و
 کتابهای دیگر است و هر دو شرح عربی و فارسی بنظر مؤلف رسیده و شرح عربی که در سوم
 بشانی است در سال یک هزار و شصت و چهار هجری بشغل آن پرداخته و چون در سال مذکور
 شاه عباس ثانی صفوی وارد قزوین شد فرمایش شرح دیگر بزبان فارسی با و نمود
 پس او شرح فارسی هم سعه لبصافی در همان سال شروع فرموده و آنرا در عرض مدت
 بیست سال در مجلدات سی و چهار گانه با تمام رسانید و تاریخ انعام مجلد اول از شرح
 تافهائی ماه محرم سنه یک هزار و شصت و شش هجری است و تاریخ تمام جلد آخر از شرح کتاب
 مذکور که شرح کتاب الروضة از کافی است سنه یک هزار و هشتاد و چهار هجری است
 میرزا طاهر وحید در روزنامه خود تقریب درود شاه عباس ثانی صفوی در قزوین نوشته
 چون خاطر جمایل و غمیز خیریت مقرون پیوسته متوجه برواج در وقت درین بین ملت
 شین میباشند و فضلاء عظام را که دار ثمان علوم انبیاء و ماسیان ملت بیضا اند همواره
 تجلیل و تعظیم و اگر امیر فرمانده بعد از ورود و دار السلطنة قزوین جامع علوم معقول و منقول
 اکتشاف موزات فرمود و اصول مولانا خلیل قزوینی را که از اجله علمای عصر و فحول لشکر
 و هراست با سائر فضلاء و علمیه محاسن اقدس بزم مقدس طلب داشته آن گروه نزهت
 چیده اظهار فرمودند و در همان مجلس مولانا خلیل اندر انتخاب ستیاب سرفراز ساخته
 فرمودند که کتاب کلینی را که دین تویم را اساس و بنیان دینت المعمورین مصطفوی بران
 نامان انجاری شیخ نمایند که عموم سکان این دیار را که اغلب گفتگوی ایشان بوقت قافیه
 است اتقاع حاصل باشد و نیز رقم اشرف باسم مولانا محمد تقی مجلسی شریف در باب
 که کتاب من لا یحضره الفقیه را بکستور شرح نماید و چون فضیلت نماز جماعت بر دیگر اعمال

و توضیح افکنده بود در قلم اشرف المطلب عالم ربانی و مؤید بنایید است آسمانی ساکن طریق
 انیس عرفان و بلد شوارع القان مولانا محمد محسن کاشانی نقاد یافت مؤلف قصص العلماء
 آورده که لا خلیل قزوینی در دو مسئله بر خطارفته یکے آنکه ترجیح بلا مرجح جائز است
 و تحقیق جابج که بدون ترجیح یکے را بر سیدارد و مانند قدحی عطشان و مانند اینکه در کانیکه
 مسلح باشد و آبی بر آن ریزند باید آن آب هیچ سمت روان نشد و حال اینکه میشود
 و تشکیمین این موارد نقص را تعرض شدند و جواب و و مثال اول باین نحو است
 که اراده در مثال این مقامات مرجح است و اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد انسداد
 و جواب اثبات صانع لازم آید چه ممکن مساوی الطرفين است یعنی وجود و عدمش
 بالنسبه بذاتش مساوی است پس اگر ترجیح بلا مرجح جائز باشد لازم آید که بتواند وجود
 ممکن بی صانع تحقق شود پس اثبات واجب الوجود نتوان نمود مسئله دوم لا خلیل بر آن فته اینک
 اول نتیجه پذیرا که مستلزم دور است از آنکه نتیجه موقوف بر کبری است و کبری نیز موقوف
 نتیجه و دور باطل است پس شکل اول باطل است پس استدلال شکل اول در مقام
 باطل است و این شبهه را شیخ ابوسعید الجواد خیر کرده و شیخ ابوعلی بن سینا فرستاده
 نوشته که شما استدلالیان باید هر مطلبی را یکی از اشکال اربعه تمام کنید و حمایت ثلثه
 موقوف بر حمایت شکل اول است چه آن سه شکل باید شکل اول تمام شوند و شکل اول
 مستلزم دور است چه نتیجه موقوف است بر اندراج اصغر تحت اکبر بتقریر یکے تقدم
 و هر دو لیل تا شکل اول در نیاید تمام نخواهد بود چنانکه شمار این گمان است و شکل
 اول بر بی الاینتاج است چنانکه شما میگویند با اینکه این مستلزم دور و دور باطل است
 چون این شبهه شیخ رئیس رسید در جواب نوشت که دور باطل و تفصیل منفعی است
 چه جهت دور مختلف است زیرا که کبریه موقوف بر نتیجه اجمالاً نتیجه موقوف بر کبری
 اجمالاً الحاصل چون لا خلیل این دو مسئله را اختیار نمود اشتباه و مضار یافت

و چون بسبع علماء اصفهان رسید انداختا حسین خوشناری و امثال او نهایت در مقام خطبه
 و انکار بر آمد و چون انکار و تشنیع ایشان بگوش ملا خلیل رسید روانه اصفهان شد که
 با ایشان درین باب مجادله نماید پس وارد مدرسه شد که آقا حسین در آنجا تدریس میکرد
 و آقا حسین اندرون خانه بود ملا سید زاهد محمد بن حسن شیرازی در مدرسه بود و در نزد
 آقا حسین درس میخواند و اتفاق افتاد که ملا خلیل مجسّم ملا سید زاهد شد و س از
 کیفیت احوال او استفسار نمود و در جواب گفت که من ملا خلیل قزوینی میباشم و شنیدم
 که آقا حسین درین دو مسئله معروفه بر من تشنیع و انکار نموده آمد مآباً او مناظره کنم
 ملا سید زاهد گفت که شما بگوئید که چرا در شکل اول صفری و کبری مستلزم نتیجه نیستند ملا خلیل
 گفت بر اے اینکه دور لازم می آید و دور باطلست پس شکل اول باطل خواهد بود ملا سید زاهد
 گفت که همین دلیل شما شکل اولست و شکل است بر صفری و کبری و نتیجه و شما صفری و
 کبری را مستلزم نتیجه نمیدانید پس دلیل شما بنا بر نهیب شما فاسد است پس ملا خلیل
 صبر نکرد و آقا حسین بیرون آید بلکه ملا فاضله برخواست و بر دراز گوش خود سوار
 و بقزوین مراجعت کرد و آنهمه کلامه با جمله بعضی کلامه ملا خلیل موصوف چون از جاوه
 قبول و اعتدال بیرون اندیجهت آن مورد ایراد و اعتراض گردید و چنانچه مولانا شمس الدین
 محمد شیرازی که جمله معاصرین او است در بعضی رسائل خود میفرماید: قدم اے مکّه زاده
 الشیخ شرفا و تعظیما المولے الفاضل ملا خلیل القزوینی حاجا و زارنے فی مبنی و ذکر اے اتے
 کتبت حاشیة علی عدّة الشیخ علیہ الرحمة و الغفران سلما الیک لتطالع فیها فلما کنت فی
 جناح السفر اے الحجاز صا منها الله عن الاسواق طالعها فی الطريق فوجدت فیها اشیاء
 کثیرة نهبها اے اصحابنا الامامة علیهم الغفره و الرضوان و هم یبرأ منها و صرحوا بنفیها فی
 تصانیفهم لموافقتهما الاصول الا شعریة کنسبته القبائح و المعاصی اے الله تلح فلما قدم اے
 الحجاز و کنت له باعلیت له من تصنیفه من مخالفة کلامه الکلام الا اصحاب فاحاب بان الکلام

در اصول
از نهضت اهل علم

مخالفت لا اصول ابن بابویه و جمیع اصحابکم الا الرواة و زعم ان علما تابعی شیخ المفید
و اسید المرتضی و شیخ الطوسی و سلطان المحققین نصیر الملة و الدین قدس سره از جمیع
افراد اصیل و نایب من المعتزلة و سلکوا منزلة مسلکهم و لم یسئلوا عن الکتاب
السنة و سمي المعتزلة و اصحابنا القدرية و سمي الاشاعرة الجبرية و سمي الرواة الذين نسبوا
معاصي العباد الى الله تع و نفسه الشريفة بل الامر بين الامرین و اخترع و ابتدع
فی کل مسألة من المشیة و الارادة و التقدير و غیره باسنادی غیر ما قاله اصحابنا
الامامية الذين اخذوا معالم و نهم عن الائمة المعصومین و وولوا فی التفاسیر و نهم
الکلامیة و نسب ما خطر باله من غیر دلیل الی الائمة علیهم السلام فقلت له ما خلفت الی
الآن بشی من کلام اصحابنا ما نسب الیهم ففی الی کتاب ذکر و اما نسبت الیهم فقال
المراو باصحابنا رواة الاحادیث ثم قال لی وقد ذکرنا مفصلا فی حاشیة عددنا
و استدل لنا بالا حادیث الواردة عن الائمة نزلها الیک فطالع فیها بعین الانصاف
فطالعت فیها کما ذکره من غیر انیکون قصیدی تزیت کلامه لکن الحق البیج و الباطل
بجلی فوجدت فیها اشیاء لم یسألها طالع تحتها و وجدت قائلها کالرا تم علی المساء
فاستدل علی صحتها بدلائل او من عن بیت المنکوت و حاصل کلامه تخطیة علما منا
تعبیرهم و توخیم بتالفة المعتزلة فی اصول الدین انتی کلامه و غیره تفصلا لعل
آورد که ملا خلیل قزوینی مقبره اشش بالفعل در قزوین و مدرسه هم در جنب مقبره اشش
میباشد که منسوب باوست و آن مدرسه بالفعل خرابست و معلوم نشد که او از که اجازه
دارد لکن اخباری مسلک و صاحب فضل است و از جمله تلامذة او قاضی قزوینی است
که بسیار فاضل بود و جامع و صاحب تالیفات بود و نیز در قصص مسطور است که ملا خلیل
پسر بود فاضل معروف بملا سلیمان بن ملا خلیل و صاحب تالیفات است و قات
ملا خلیل علی ما نقله صاحب شذرة العقیان و رسته تسع و ثمانین و الذی اتفاق اقواء

مولانا محمد باقر بن قازی القزینی فاضل جلیل و برادر غلیل سابق الذکر
 است چنانچه در امل آمل سطور است که غلاباقر برادر غلیل فاضل عالم و حکم جلیل القدر
 است از و است حاشیه بر حاشیه عدة الاصول برادرش غلیل مولانا
 شمس الدین محمد شیرازی در کتاب شذو در الحقیان فی ترجیح الاعیان
 سطور است که شمس الدین موصوف عالم و فاضل و بصیر با حکام و عارف تفسیر و
 و مذاهب بود و از معاصرین غلیل قزوینی است شمس الدین مذکور در بعض رسائل
 خود میفرماید زرقنی الله تعالی بفضله و کرمه مجاورة مية الاحرام و وفقی لمقابلة احادیث
 ائمة الهدی صلوات الله وسلامه علیهم علی الدوام ثم سالت عند قبر رسولہ علیہ السلام
 ان یرزقنی علما فخذت من امر النفس الامارة بالسوء و جبال الشیطان و ہدانی منہ
 الی مطالعة تفاسیر القرآن و عرفت مذہب اصحابنا الذین اخذوا معالم دینہم من اصول
 اہل البیت علیہم السلام فی الایات التي اختلف فیہا فی علم الکلام مؤلف را بر احوال او
 اطلاعی دست نہ او مولانا حسام الدین محمد صالح بن احمد المازندرانی از مشاہیر
 فضلا و صنادید علما و شارح کافی کلینی و داماد اخوند ملا محمد تقی مجلسی بود و گر نیند و جد
 آمنہ و دختر ملا صالح فاضل و عالم محقق و صاحب تصانیف لائقہ است روایت
 حدیث از اخوند موصوف و ارد از تصانیف شریفہ او چندین مجلد شرح اصول کافی
 بزبان عربی کہ بسیارستین و مبسوط مشہور است و شرح زبدة الاصول و شرح معالم الاصول
 و شرح کتاب سنن لا یخضرہ الفقہیہ و حاشیہ بر شرح لمعہ و غیر آنہا و حیدر علی مجلسی علیہ
 الرحمہ در رسالہ نسب خود آورده کہ ملا محمد صالح مازندرانی را از حبیبہ ملا محمد تقی مجلسی
 چند پسر بودند اول فاضل علامہ آقا محمد باقر دوم علامہ الدین محمد سوم علامہ محمد
 تخلص با شرف چهارم فاضل عالم ملا حسن علی خجستہ و عبدالباقی ششم علامہ حسین
 و ہر یک از ایشان را اولاد نامہ اربعم رستمیخ فخر الدین بن محمد علی بن طریح انجمنی

ملا باقر برادر غلیل

شمس الدین

ملا صالح مازندرانی

شیخ فخر الدین بن محمد
تبعہ الحجری

از شاهین علمای محدثین و لغویین و فضلا که بجهت بجزین بود کتاب مجمع البحرین که مشتمل بر لغات
 از لغات قرآن و حدیث امامیه با ناعشریه است بی نظیر و بی عدیل در نیاب است شیخ
 ابوسعف بحرانی گفته که شیخ فخرالدین بن طریح نجفی فاضل محدث و لغوی و عابد و زاهد و
 بود و از جمله تصانیف او کتاب مجمع البحرین و مطلع النیرین در تفسیر لغات قرآن مجید
 احادیث امامیه است لکن احاطه تمام بذکر جمیع لغات احادیث و آن نکرده است و دیگر
 کتاب مقف در جمع مرثی و خطب و کتاب شرح مختصر نافع و کتاب تمیز المتشابه من اسماء
 الرجال لکن خالی از اجمال نیست و کتاب الاربعین باجمعه شیخ مذکور از فاضل عالم شیخ محمد
 بن جابر نجفی روایت دارد و او ابو اسلمه شیخ محمود بن حسام الدین جزائری از شیخ بهار الدین
 عالمی علیه الرحمه روایت و ثبت و علامه سید هاشم بحرانی مؤلف غایه المرام از شیخ فخرالدین مذکور
 روایت و از او ایضا در رساله مزبور آورده که شیخ فخرالدین کو از سید طویل القدر شیخ الدین که شایسته
 میرزا محمد آقا بودی بود روایت دارد و شیخ فخرالدین را پسر بود مفتی الدین که چهل عالم و صاحب
 تراویع تصانیف و از مشایخ اجازه است وی زید خود شیخ فخرالدین روایت دارد
 مؤلف گوید که کتاب المرثی و الخطب که در ذیل تصانیف شیخ مزبور مذکور شد لغات
 اشتهار دارد و کتاب مذکور مشتمل بر مجالس تذکره مصائب حضرات اهل البیت
 علیهم الصلوٰة و السلام و قصائد و مرثی حضرت امام حسین علیه السلام از منظومات
 شعرا عرب است و معروف و مشهور به بیاض فخری است لکن نسخهای آن در قریب
 و زیادت و نقصان و امثال آن با یکدیگر مطابقت ندارد صاحب تذکره العلماء آورده
 که بر پشت بعض نسخ مجمع البحرین مکتوب یافته شده که وفاتش در سنه یک هزار و هشتاد
 و هفت هجری واقع شد و تاریخ آن درین آیه کریمه یافته اند و علیهم السلام و الله اعلم
 و تاریخ دیگر بخلفه بعد صفی الدین است و ایضا آورده که تاریخ تصنیف کتاب
 مجمع البحرین که در آخرش مکتوب است سنه یک هزار و هشتاد و هفت هجری است

الشيخ محمد بن سليمان المقابلي البحراني منسوب است بسوی مقابله قریه از بحرین
 است وی از تلامذه شیخ علی بن سلیمان قدیمی بحرانی بود که ذکر او گذشت و از روایت دارد
 و بعد از شیخ علی مذکور در علوم بدرجه عالی رسید تا آنکه مرجع بلاد و عبا و گردید و بعد از وفات
 شیخ صلاح الدین بن شیخ علی بن سلیمان منصب ریاست و قضا بتایید سلطان و
 اکابر بلاد شیخ محمد بن سلیمان مذکور منقوض گشت و شیخ را از اولاد مذکور سه پسر فاضل
 و مجتهد بود و از کما یظهر من لؤلؤة البحرین الشيخ عبد الباقی بن محمد بن سلیمان المقابلی
 البحرانی پسر بزرگ شیخ محمد سابق الذکر است و از دیگر فرزندانش افضل و اعلم و فقیه و مجتهد
 و قریح و صالح بود اما است جمعه و جماعت در قریه مقابله از شیخ احمد بن شیخ محمد بن
 یوسف بحرانی داشت و در اطلاع بر فروع فقه و احاطه بآن احدی ثانی او نبود شیخ یوسف
 گوید من در صغر سن خود او را دیدم و فتنه بلا قات جد و پسر من در بعض اعیان آمد
 بود و شیخ سلیمان بن محمد بن سلیمان المقابلی البحرانی برادر شیخ عبد الباقی سابق الذکر
 و خلعت اوسط شیخ محمد بن سلیمان است شیخ یوسف بحرانی در ذیل احوال شیخ محمد آورده
 که پسر دهم او شیخ سلیمان نام داشت و او هم فاضل بود و در بحرین در طریق که وفات
 یافت شیخ زین الدین بن محمد سلیمان المقابلی البحرانی در لؤلؤة البحرین است
 که وی پسر سوم شیخ محمد بن سلیمان مقابلی بحرانیست ظاهراً که کوچک ترین پسران
 او بوده سالها در حیات بود تا آنکه فرقه خوارج بر بلاد بحرین تسلط یافتند و قبر او را تخریب
 و برادر او در قبه است که در قریه مقابله است شیخ سلیمان بن صالح بن احمد
 بن عصفور بن احمد بن عبد الحسین الدرازی البحرانی منسوب است بسوی قریه
 در آنکه از قرای بحرین است و در از بفتح دال و راه همستین و از او بعد از شیخ یوسف
 بحرانی آورده که شیخ سلیمان بن صالح مذکور عم جد من شیخ ابراهیم بن احمد بود و فاضل
 و مجتهد بود و شاگرد شیخ علی بن سلیمان بحرانی است و در کنار برادر خود شیخ احمد که پسر جد من

برادرش یافت وی در اول شباب خود از برای پدر خود که کشتیها بخت خود داشت نحو یک سکه برین این
 مرض باور سید و برادرش شیخ احمد از راه شفقتی که بحال او داشت او را از غرضی منع کرد و امر عکازست
 درین نمود و شیخ محمد بن سلیمان مقابلی را از برای تعلیم او مقرر فرمود و شیخ محمد بن سلیمان مذکور اولاً
 پریشان حال بود بلکه حال هر روز ایشان چنین بود تا آنکه حق تعالی ایشان را بر جات عالیہ و مرآت
 فائده موفیق ساخته بسعادت و تیا و آخرت رسانید و هر روز ایشان بخدمت شیخ علی بن سلیمان می
 بخواستی تحصیل علوم نموده و شیخ سلیمان مذکور با وجود اشتغال بتدریس و ملازمت علم مشغول
 بامر تجارت بود و صاحب سخا و بخشش بود و در قریه خود و سجدی که معروف است به سجد القدر است
 امامت جمعه و جماعت داشت حکایت کرده اند که هرگاه وقت غرض میر سید و کشتیها
 اهل قریه از غرض بر می آمد شیخ سلیمان بن صالح مذکور زیرفت و جمیع انچه ایشان از قسم
 لولوا و اقمشه می آوردند می خرید و تا جبران بلاد بحرین همه از برای خریدن لولوا و بنجاشیخ مذکور
 می آمدند زیرا که اهل قریه سواي شیخ مذکور نیست دیگری نمی فروختند و او بدست تجارت نفع میبرد
 و میان ایشان تقسیم آن میفرمود و در بعضی از اهل قریه لولوی بزرگ قیمتی اندک است و فروخت
 ناگاه چون صلاح آن امر نمود بسیار خوب آمد و قیمت بیشتر فروخته شد پس هرگاه آن شخص شیخ کیفیت حال او
 بیان فرمود و گفت من ازین قیمت مداس مال خود را بگیرم و باقی از دست آن شخص قبول
 نکرد و گفت اکنون آن همه مال نیست زیرا که من هرگاه آنرا بفرم و ختم اگر فاسد ظاهر شد نقصان
 بر تو بود پس زیادت هم از برای تست شیخ راضی نشد تا آنکه دیگران چنین قرار دادند که بعضی
 از آن زیادت را شیخ بگیرد و بعضی را بآن شخص بدهد و فایده شیخ مذکور در سال یک هزار و شصت و
 پنج پیمبری حکم ملاس علی و اقمشه و او از شیخ علی بن سلیمان بحرانی روایت احادیث و
 و شیخ محمود بحرانی از روایت دارد و شیخ حر عاملی علیه الرحمه و اهل اهل ذکرش چنین آورده که
 شیخ سلیمان بن عصفور درازی بحرانی فاضل فقیه و محدث و روح و عابد از جمله معاصرت
 علامه آقا حسین بن جمال الدین محمد انحر ساری از مشایخ علمای امامیه و کلمای

محمد بن
 حسین

محققین فرقه حقه تاجیه آنرا عشریه کثر بهم الله فی البیة سرآمد جماعه اعلام و مرجع قول کرام و
 علمای فحام و مستند بر خاص و عام صاحب تعانیف و قیقه لائقه و ترا لیت عالیله قاله است
 از مصنفات شریفه او کتاب مستطاب شارح الشیخ فی شرح الدروس اگرچه نام کامل مانده
 اما بر کمال تحر و عذات او درین نقد دلالت تمام دارد صاحب اهل آمل در وصفش آورده
 قاضی عالم حکیم متکلم محقق مدقّق نقد جلیل القدر عظیم الشان علامه العلماء فرید العصر له و لقا
 منها شرح الدروس حسن لم یم و عدة کتب فی الکلام و الحکمة و ترجمه القرآن الکریم و ترجمه
 الصحیفه الکامله و غیر ذلک من المعاصرین اطال الله له البقاء زوی منه اجازة و سید علیخان
 ملکی در سلافة العصر علامه موصوف را به اینج باله ستوده و صاحب قصص العلماء بعد و صفت علامه
 موصوف آورده که آنجناب چون در معقول و منقول تدریس میکرد لهذا اورا استاد الكل فی کل
 نامیدند و نیز آورده که علامه موصوف در علم منقول خدمت محقق بنزادری آقا محمد باقر صاحب فخر
 المله داشته و تا مدت دو و ازده سال خدمت او مانده و اجازه از وی یافته و دختر محقق بنزادری
 نیز بجهاله خود را آورده و پسرش آقا جمال از دختر موصوف تولد یافت و میرزا محمد طاهر نصر آبادی
 اصفهانی در تذکره الشعراء که سال تصنیف آن سنه یک هزار و هشتاد و سه هجری است بقریب
 ذکر علماء و فضلا گفته که آقا حسین خلیف امجد فضیلت و عطران پناه مولانا جمال الدین انوار
 ذات منبع البرکاتش کو کبی است از افاق آگاهی لایع وجود شریفش اختر پست از فلک
 هو شمندی ساطع چرب نرمی کلاش مرهم خستگان جفا در شحه خامه گوهر بارش بباران
 تحصیل را شربت شفا بام کمالش را بران سلم نردبان و ارشاد دروس حقائق ماثول
 مستثنی از شرح و بیان و در لیاط لازم انبساطش جلال حاشیه و در جنب تن کلاش
 قدیم تقویم پارین جناب ایشان در عتقوان شباب جنت تحصیل علم باصفهان که خدمت
 گوهر فضلا است تشریف آورده و در اندک زمانی بموجب قدرت عالی سبقت از اقران
 از قول علمای سلف را بوده و ایضا گفته که الحال یعنی در سنه مزبور در اصفهان تشریف فرما

و تدریس و کولیت مدرسه جده صاحبقرانی شاه عباس ثانی ایشان است و محمد کاظمی در
 حاشیه درس آن قبله عرفان حاضر شده استقاده نمایند خود در منزل با قاده مشغول اند
 ولد امجدش آقا جمال که الولد شیر لایه در باره ایشان صادق است بدرسه مذکوره هر روز
 می آیند و طالبان علم و ساکنان آن مدرسه و سایر مدارس مستفید میشوند و علی قلیخان در
 تذکره خود بعد وصف جناب موصوف گفته که آقای مغفور ذوالجلالین است یعنی قاضی
 نخبه آقا جمال خونساری سیر در رایس و علامه زمان آقا جمال ثانی را پدر بوده یکی اولاد عالی
 شایرش منبع فضل و کمال و عین رحمت و جمال اند و آن مغفور تلمیذ خلیفه سلطان و فضلا
 آن زمان بود و اکثر علمای ایران تلمیذ ایشان و اولاد ایشان اند چون سلاطین صفویه
 آثار ائمه بر اینهمه الجلیه در رعایت شریع النور مبالتة تمام داشته اند و در طریق حق الماسیه
 رغبت که صاحب ملک امام زمان را میدانند و کسی را نمیرسد که در ملک امام بی اذن او یا از
 نائب او دخل و تصرف نماید پس درین وقت که امام زمان یعنی حضرت قائم آل محمد
 صلوات الله علیه و علیه غائب است مجتهد جامع الشرائط عادل هر که باشد نائب
 آن خضر است تا در میان مسلمین حافظ حدود الهی باشد چون ملک داری و سپه آویز فضلا
 و مجتهدان این زمان صورت نیگیر و گندازد از هر بادشاهی را مجتهد معظم آن زمان نائب خود
 کرده که او را بته تاج بر سرش گذاشته بر سر سلطنت می نشاند و آن بادشاه خود را
 نائب او لقب بر میگردد تا تصرف او در ملک و حکومتش بر خلق بنیابت نائب امام بوده صورت
 شرعی داشته باشد لهذا شاه سلیمان صفوی مغفور را آقا حسین خونساری میر و بنیابت
 بخود بر سر سلطنت اجلاس فرمود و بعد از و خاقان مالک رقاب یعنی سلطان حسین صفوی را
 مولانا محمد باقر مجلسی و همچنین سلاطین سلف را مجتهد آن سلف در تذکره تنایج الافکار
 مسطور است مولانا آقا حسین خونساری که در عهد سلطنت شاه سلیمان صفوی سید ائمه
 فضلاء و بزرگان بوده فضائل و کمالات وی از مصنفاتش که منجمه آن تعلیقات بر حاشیه

تقدیم علامه دواتی است ظاهر استعدادش در فنون نظم و نثر از تالیفاتش با هر کلامش معلوم
از بلاغت است و اشعارش مشحون فصاحت اثر کار در سطر و سطر مائة عادی عشر مائة
آخرت پیش گرفت این رباعی از طبع نوزادش سرزده

اسے باد صبا طرب فرمے آئی از طوف کہ امی کھت پامے آئی
از کوئے کہ برخاستہ راست بگو اسے کہ و چشم آشنا سے آئی
و ملا سحای فسی کہ از شاہیر فضل و تہ نرہ آقای موصوف بود قطعہ در وفات آنعلامی گفته

این چند بیت از انجا است قطعہ

اصبر القلب لقلی و النہاب	و شیو فی ظنیفۃ من تسکاب
کیفک والدھر رکوت علینا	بالمصیبات غیبہما النصا
عجبا المنق کیف یوارے	شاعر العلم فی غمط المصاب
کان کل الشمر اذ کینا خیاھا	و توارت بعد الغطاب بالجاب
فستقرتہ اذ نسقانا	من علم الممدی یجذب عنا
علم العلم غاب عنا فقلنا	دفن العلم کالحدی فی التراب

و محمد امین شاعر این قطعہ در وفات آنجناب نظم کرده

ہادی المسترشدین القاحلین	الذی قد کا محی السنتہ
قد طوی ایا ما و راق الحیاة	صار جنات عدن لرحمتہ
حاکم فی تاریخہ کل الامام	قللین لیس هذا فغلتی
و ہم اذ ہم فی استخراجه	قال رضوان لما دخل جنتہ

پس برین تقدیر کہ ماوہ تاریخ در کتب او نقل عبتی است وفات آنجناب در سنہ یکہزار و ہشتاد
ہجری بودہ باشد و لا حیدر علی مجلسی آورده از تصانیف است حواشی بر شرح کتاب التلکات
و حواشی بر کتاب شفا و حاشیہ بر حاشیہ قدیمیہ و غیرہ و شیخ جعفر قاضی اصفہان کہ از افاضل

پیشانی حضرت خود بود و معنی حاشی بر شرح لحنه است از روایت حدیث و آیه و آواز
 علامه تقی مجلسی روایت می‌کند و شیخ ابوطالب بن عبد الله گیلانی پدر شیخ علی حنین که فاضل
 راه بود از علامه آقا حسین مذکور است و دیگر از جمله تلامذه او علامه آقا حسین بن علی علامه سید
 و غیر ایشان از علما و فضلا اند و صاحب وسائل هم از علامه موصوف اجازه دارد و شیخ علی
 حنین بعد از احوال فضل کمال آقا جمال که خلف ارشد آقای موصوف بود آورده که دیگر
 فاضل عالیشان آقا ضی الدین محمد پسر آقا حسین بود و لانا محمد باقر بن محمد مؤمن
 انحراسانی السبزواری فقیه است بسبب سبزواری که آن تعبیه بهیق است و بهیق برود
 صیقل شهر است قریب نیشاپور که از شهرتین بلاد خراسان است و از انجاءات
 کثیر از علما و فضلا و علما و فقها و ادبای بیرون آمده اند و ابالی انجاءات شیخ ضرب المثل اند
 چنانکه این بیت شمس مؤلفی مولوی روم بر آن دلالت دارد

سبزواریست اینجهان بمیدار ما چو بکریم در دوسه خوار و زار

با تلمذ مولانا از شاخیر تخرین فقهائ شیعیه است شیخ حر عاملی او را از معاصرین خود شمرده
 و به عالم فاضل و حکیم و عظیم و فقیه و محدث جلیل القدر ستوده و از جمله سائده و حاضرین آقامین
 خونساری و شیخ علی صاحب در مشهور بوده صاحب سلافة العصر تقریب اعیان زمان خود آورده
 که مولی محمد باقر خراسانی یکی از مجتهدین متبحرین در علم دین و دیگر فنون علوم و اصناف منطق
 و مفهوم است در سال یک هزار و شصت و سه هجری وارد مکه معظمه شد و یک سال در انجا
 مجاورت فرمود و سن هجرت بملاقات او شرف شده ام بعد از آن لبوی عجم مراجعت
 نمود اکنون در آن بلاد است و سیه زان محمد طاهر تص آبادی در تذکره خود آورده که مولانا
 محمد باقر خراسانی سبزواری از دارالمؤمنین سبزواری است عارف معارف یقین و شکاف
 اسرار علوم دین و معتدله فخری علما و پیشوای زمره فضلا است گلزار عبادت از آداب
 و خوشنیش با طراوت و گلستان معرفت انا هتیز از نفس مبارکش و دش نصارت بقوت

علامه باقر سبزواری

بی الحلقه از قید غلاتش وارسته و بسبب ذمه و تقوای ایشان مرغان سبز و تحت الحکم است
 در او اعلیٰ شایب جست تحصیل علم با صفهان آمده و در علوم نظری از تلامذه میر ابو القاسم
 فخر سکی و قاضی معز بوده و در علوم دین و ضبط احادیث باخوند ملا حیدر علی صفهانی و ملا
 حسن علی بن ملا عبید الله شوشتری مباحثه نمود و الحال که سنه یک هزار و هشتاد و سه هجری با
 فحول علما از مدرس مبارک ایشان فیض وافر می برزند و از علما اجازه نماز جمعه یافت
 در صفهان مبارک آن نماینده گاهی رباعی صفایت آیات بسطک نظم می کشند منتی
 و ملا حیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که علامه محمد باقر سبزواری صاحب ذخیره و کفایه
 از جد من علامه محمد تقی مجلسی روایت داشت و شاگردش فاضل کامل ملا محمد شهاب
 گیلانی از روایت دارد و دیگر از جمله تلامذه اوست حاجی محمد گیلانی و فاضل المعی ملا
 عبید الله اردبیلی ملا ب شاه از تصانیف شریفه اوست کتاب کفایت الفقه در دو مجلد
 یکی از کتاب الطهارة تا کتاب الوصیه دیگر از کتاب النکاح تا کتاب الميراث و کتاب
 ذخیره المعاوضی شرح الارشاد که چندین مجلد از کتاب الطهارة تا کتاب الحج است و این
 هر دو کتاب بسیار شهرت یافته اند و پیش نظر علمای اعصار می باشد و دیگر رساله فارسی
 در ساله فقه فارسی در احکام طهارة و صلوة و صوم و رساله در تحریم غنا در رساله در بیان غسل
 و رساله در تحمید نهما و شرفا و از تصانیف اوست کتاب کبیر در اوجیه ماثوره اسم او مفتاح
 النجاة یا سفینه النجاة است که قبل و در رساله در صلوة جمعی عربی و دیگری فارسی و غیره
 شیخ علی بن محمد بن حسن بن الشهید الثاني العاطلی از مشایر اهل علم و کمال بر او
 شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن احسن بود که سابقا احوالش گذشت از تصانیف شهیر
 اوست کتاب در غشور و منظوم که شغل بر فوائد متفرقه و حل احادیث مشکله و دیگر مطالب فقهیه
 است دلالت بر صفای ذهن و وقت نظر و جود طبع و کثرت شجر او در علوم و فیه دارد و
 از آن جمله حاشیه بر شرح لمعه که بسیار شهرت دارد و کتاب در غشور آورده که ولادت من در

ماه بیست الاول سنه یک هزار و سیزده یا چهارده هجری واقع شد و ایضا گفته که چون پدر من
 شیخ محمد بسوی سفر عراق رفت عمر پیشش سال رسیده بود و در آنوقت فتوری عظیم بر بلاد
 فارسید و قریب هزار کتاب از کتابها ساسه ما سوختند پس بسوی قریه کرک کوچ علیهم السلام
 رفتم و در آنجا مکتبی افتاد که در یکم بعد از آن برادر من شیخ زین الدین بسوی عراق سفر
 کرد و سن من در آن وقت قریب دوازده سال بود و من در اول محل بسوی مکتب
 می رفتم و بجهت سالکی ختم قرآن نمودم بعد از آن بخدمت شاگردان جد و پدر خود متفقا
 علم نمودم و ایشان شیخ فاضل نجیب الدین و برادر من شیخ زین الدین بسید اجل سید
 نور الدین و شیخ حسین بن الطاهر و شیخ محمد حرفوشی رحمة الله علیهم اجمعین بوده اند
 و چون برادر من بسفر رفت من با وصفت صدف من خود مشغول امور عیال و انتظام املاک
 آبای خود بودم و با این همه بعد از آنکه اشتغال بعلوم نمودم و کتابها را چند بستم
 بر حفظ کتابهای که از دست اهل یمنه باقیانده بود در حلیس بودم چون والدین وفات
 یافت من در سال یک هزار و سی و دو یا سی و سه هجری بسوی مکه معظمه سفر کردم و در آنوقت
 من قریب شانزده سال بود و غایات ربانی و الطاف یزدانی شامل حال خود میدیدم
 و در آن سفر امری چند برای من اتفاق افتاد که خالی از غرابت نیست شیخ علی منزبور
 در اینجا چندی از امور غریبه نقل کرده و گفته که از جمله امور غریبه آنکه چون سی و سه یا سی و چهارم
 آنچه کتب من در وطن من باقیانده است نزد من برسد شخصی را بآبره از برای آوردن
 آنها فرستادم و در انتظار خبر بودم ناگاه شبی بخواب دیدم که شخصی با طبقی در رسید و سینه
 پهلویهای آدمی در آن طبق داشت پرسیدم که این چیست گفت که این سینه جد تو شیخ
 زین الدین شهید ثانیست چون صبح شد خبر بمن رسید که آن شخص با کتب می آید و
 در آن اکثر کتابها از تصانیف جد من شهید ثانی بغیر جلد بود و بعضی از آن بابت نقل و تحویل
 تلف شده بود ایضا شیخ علی منزبور بعد از ذکر بعضی امور غریبه و بعضی از مصائب و احوال خود

میفرماید که کتابهای که آن اعیان و غنم نزد من نبود پس زیاده از هفتاد کتاب بخط خود
نوشته و در بعضی اوقات که مرا اتفاق تصنیف افتاد حاشیه بر شرح لمعه نوشتم و آن دو مجلد است
و شروع تصنیف شرح ابواب اصول کافی کلینی نمودم یک مجلد از آن بیاض رسیده و بقای
تبعیض بقیه مسودات آن نشده دیگر این کتاب یعنی در فتوای منظوم را جمع کردم و دیگر کتابی
در بعضی تصدیه که از طریق علمای امامیه مخرف شده اند نوشته ام و آنرا به نام المارقه
عن اغراض الزنادقه موسوم کردم و دیگر رساله در رد ملا محمد امین استرآبادی و آن را ورق
متفرقه است و خواشی بر کتاب مسلم است که اتفاق ترتیب آن نشده و همچنین خواشی
بر کتاب سنن لا یفسره الفقیه است و دیگر کتابی نوشته ام که در آن رسائل کثیره و چندین
غنون و فغانده و اشعار و اکثر احادیث و غیر آن جمع کرده ام که قریب به پهل هزار بیت است
و مجموعه های دیگر نیز جمع کرده ام و من از استاد خود سید نورالدین علی بن علی بن ابی الحسن
الحسینی الموسوی و شیخ نجیب الدین علی بن محمد بن عیسیٰ جمعا ائمه احازه روایت دارم و
ایشان از جد من شیخ جمال الدین حسین بن شهید ثانی و بهم از سید شمس الدین محمد بن
علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی روایت داشتند و هر دو ایشان بواسطه سید علی بن
ابی الحسن و شیخ حسین بن عبد الصمد و سید نورالدین علی بن سید فخر الدین با شمی از
شهید ثانی علیه الرحمه روایت دارند و نیز از تصانیف شیخ علی مزبور است رساله در رد
بر کسی که نغمه و غنای اصباح می شمارد و درین رساله در ساله سهام مرقه که قبل ازین ذکر شده
طعن و تعریف بر ملا حسن نموده و بسبب سیلان ملا حسن بسوی تصوف تعصب و طعن بسیار
بر او داشت و شیخ یوسف میفرماید که تاریخ وفات شیخ علی مزبور یاد ندارم لکن وی عمر
بسیار یافت و شیخ عبد الرزاق المازندرانی درشند آورده که شیخ مذکور عالم فاضل بود
و از اسیر زین العابدین بن سید نورالدین مراد الحسینی تلمیذ ملا محمد امین استرآبادی اجازه
روایت حدیث داشت و اشعه در اجازه مذکور مسطور است و بعد فان المولی الاجل الفاعل المستر

بجس فقه صاحب الی اعلی المرتب المستفی تاچ الموابب من الرحیم الوهاب
 الشیخ عبدالرزاق المازندرانی بینه الله من الخیر الماله و ختم بالحسنی اعماله حب انیکون و دخل
 فی سلسله رداة الحدیث المطهرة عن اهل بیت النبوة و مشکوة الرسالة لیدخل بذلك فی
 دعوة مولانا الامام ابی عبد الله بن محمد الصادق صلوات الله علیه و علی ابائهم و خلائهم
 افضل السلام جمیع الله من احبنا و کفی بذلك مثوبة کبری و نقیبة عظمی فطلب من الفقه
 اجازة لمروياته و مقرراته و سموعاته و قد استخرت الله تع و اجزت له ادام الله توفیقه ان
 یروی عنی جمیع ما یجوز له روایة من معقول و منقول و فروع و اصول بطرق المقررة
 اما کتباتی مولانا محمد باقر الیزدی صاحب کلمه اهل اهل آورد که مولانا محمد باقر
 یزدی صاحب غیون الحساب از اعظم علماء ریاضی بود و قوانین جدید و برابین مختصره
 سیدیه ایجاد کرده و بفضل و کمال و دقت نظر و سرعت انتقال بے نظیر بود و بسیاری از
 افکار و افاداتش مشهور گردیده و بر صفحه اقام یادگار مانده باجملة همه اعتراف بفضل او
 دارند و علاوه بر کتاب مطالع الاثار که از تصانیف اوست در علم هندی و ریاض
 بطور تقریر بنویشته نیست محصل آنچه صاحب کلمه در وصف او فرموده و گفته که مولانا
 محمد باقر مذکور را در ویراد فاضل بودند فکر ایشان در کتاب مذکور سطور است الا که
 جلال الدین بن الایس المرغنی تاچ الدین در تذکره العقیان سطور است
 که امیر جلال موصوف عالم فاضل و محقق مدقق بود و از بعض تلامذه شیخ بهاء الدین علی
 علیه الرحمة اجازة یافته و اجازة مذکوره بنا بر آنچه در تذکره مذکور است نیست بعد از محمد
 و البصولة و بعد فقیر قراء علی هذا کتاب قراءة فهم و تدقیق و اتقان و تحقیق المولی السید
 المرغنی الاعلی العالم اناسک المتورع بحسب النسب المدقق شایع الاحادیث
 المصطفویة و ناقد الاخبار النبویة و الاخلاق السنیة الرفیة و الافعال الحمیده المشرقة
 حجامع الفضائل و المناقب و مجمع الماثر و المناصب جمال الملة و الحق و الدین بن الایس

محمد باقر الیزدی صاحب
 غیون الحساب

الا عظم و المجتبی الاکرم الا علم الا فخر الامجد الا قدم مہبط الالوار القدسیۃ مجمع صفات
الملکیۃ والانسیتی ذی المکرات والمقاخر و السجایا العلیۃ والمناظر سلطان المقربین و
المذکرین تاصح اعظم الملوک و اسلاطین کہف الشفق و المساکین راجع البرہان
هو البحر من اشی النواحي انتیت فلجنت المعرف والجود ساجد
نعود بسط الکف حتی لو انہ اراد انقباضا لم تنطق انا صمد

تاج الملک و الحق والدين نقاد اولاد خاتم النبیین و ذریۃ الائمة المعصومین و اولم شہ
تبع خلالہ و ابد اجلالہ و اجزئت لہ ایدہ اللہ تعالیٰ ان یردی عنی بالصح عندہ من سہو ما

و مر ویاتے و مجازاتے و مناولاتی و مولفاتی انم الاجازۃ الشیخ حاتم الدین بن
جمال الدین بن طریح الشیخی از فضلاے معاصرین شیخ خرما لیت عالم باہر و
محقق وثقہ جلیل القدر و شاعر بود از تصانیف او کتابہا اند از انجملہ شرح فوائد
و شرح سیادی الاصول علامہ علی رہ و تفسیر قرآن شریف و شرح فخریہ و دفعہ و غیر ذلک
سن الکتاب الشیخ حسن بن ابراہیم بن علی بن عبد العالی المیسی فاضل و
عالم جلیل القدر و صاحب بود از معاصرین شیخ حر عالمی است کثافی الاصل الشیخ حسن

بن علی بن الحسن بن یونس بن یوسف بن محمد بن ظہیر الدین بن
علی بن زین الدین الحسام الظہیری العالی العینانی از جملہ معاصرین
شیخ حر عالمی رتہ اہل اہل آوردہ کہ شیخ حسن مزبور فاضل صالح و معاصر است
چندی در نجف اشرف اقامت داشتہ از انجا با صفہان رفت و ہمانجا وفات یافت
الشیخ حسن بن علی بن خاتون العالی العینانی از فضلاے زمان و صلی
عصر خود بود از جملہ معاصرین شیخ عالمی است کثافی الاصل الشیخ حسن بن علی بن
محمود العالی فاضل فقیہ و معاصر شیخ حر عالمی بود و اہل اہل آوردہ الشیخ حسن
بن علی بن محمود العالی ابن خال والد المؤلف فاضل فقیہ صالح معاصر الشیخ

الفتویٰ العالمی البساطی از جمله معاصرین شیخ حرعالمی است در امل آورده
 که شیخ حسن مزبور فاضل صالح و معاصر بود شیخ حسن بن علی بن محمد الحاکم
 المشغری والد شیخ حرعالمی است چنانچه در امل آمل سطر است که شیخ حسن بن علی
 بن محمد حرعالمی مشغری والد مولف این کتاب است قدس الله روحه عالم و فاضل
 ماهر و صالح و ادیب و فقیه ثقة و حافظ و عارف لغویون عربیت و فقه و ادب بود
 و در فقه مرجع خلافت بود خصوصاً در موارد چند از کتب عربیه و فقهیه و دیگر کتب
 راجع به آنجناب قرائت نموده ام و فاش در سند بکنار شخصیت و در هجری در راه
 خراسان اتفاق افتاد و در فن شریفش در مشهد مقدس حضرت امام رضا علیه السلام
 التحیه و التثانی واقع شد و مولد او سنه الف هجری بود و خبر وفات آنجناب و فنی بین
 که در حجه ثانیه دینی بودیم و در وفات آنجناب قصیده طویل در مرثیه آنجناب گفتم
 السید حسن بن میر محمد زمان الرضوی المشهدی از معاصرین شیخ حرعالمی
 چنانچه در امل آورده که سید جلیل میرزا حسن بن میر محمد زمان رضوی شهدی فاضل
 عالم و محقق جلیل القدر و معاصرین است از تصانیف او کتابی است در استدلال
 تا نام شیخ حسن بن محمد بن علی بن محمد الحاکم العالمی المشغری اجمعی
 شیخ حرعالمی در امل آورده که شیخ حسن بن محمد بن علی بن محمد الحاکم العالمی
 صالح و فقیه و عارف بعربیت بود قرائت نمودم پیش پدر خود و دیگران نموده محمد
 بن مرتضی المعروف بکمال حسن الکاشانی از شاخ میر محمد بن واکا بفرست
 و محمد ثمن و از محمد بن ثلثه تاخرین معصود بوده علی قلیخان در تذکره خود بعد از و ثناء
 او گفته که ملا حسن تلمیذ فاضل مشهور ملا صدرا می شیراز است و بصاهرت و بی اختصار
 داشته و تخلص هم از ملا صدرا یافته چون صیت فضلش شرق و غرب را فرد گرفته بود
 شاه عباس ثانی صفوی مغفور بالتاس تمام او را طلبیده و در سفر و حضر با خود میداشت

شیخ حسن بن علی

ملا حسن کاشانی

در کمال ادب و احترام با او سلوک می نمود و ملا حسن تازان شاه سلیمان صفوی متغیر
 در قید حیات مستعار بود اولادش در کاخان تاحال معزز و مکرم بل مرجع اند و دیوان
 از ده هزار بیت متجاوز است و در تذکره تنایح الافکار مستطوره است جمیع کلمات با حسن
 متخلص بقیض کاشانی که همیشه زاده مولانا نصیارالدین کاشانیست نسبت شاگردی
 بخدست صدرای شیرازی داشته و از علوم معقول و منقول بهره دانی برداشته و پیش
 شاه عباس ثانی اعزاز و احترام تمام داشت و در آخر مائده حادی عشرستی موسوم با کلام
 انتمی الجمله ملا سوهوت در او ان تحصیل از لبد کاشان بسوس شیراز آمده بخدست
 سید ماجد بحرانی تحصیل علوم فقه و حدیث فرموده چنانچه سید نعمت الله جزائری که شایسته
 رشید ملا حسن مذکور بود در حکایت تفاؤل او بدیوان منسوب بحضرت امیر المومنین علیه السلام
 که در احوال سید ماجد بحرانی مذکور شد نقل فرموده و در آن حکایت گفته که استاد من
 محقق ملا محمد حسن کاشانی مصنف کتاب دانی و غیر آن که فریب بدو صد کتاب رساله
 دارد در او اکل کتاب دانی گفته است که من گاهی روایت کنم کتب اربعه حدیث را از
 استاد خود سید ماجد بن هاشم صادقی بحرانی که در علوم مشربیه استاد من بودی است
 و اعتماد من بر او است و او از شیخ بهارالدین عالمی روایت دارد و گاهی روایت میکنم
 از شیخ بهارالدین بلا واسطه استاد خود و گاهی روایت میکنم کتب اربعه مذکوره و دیگر
 کتب حدیث و غیر آنها را از شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی علیه الرحمة و او از پدر خود
 شیخ حسن مذکور روایت دارد شیخ یوسف بحرانی گفته که ملا حسن علم حکمت و حصول را از
 ملا صدرالدین محمد بن ابراهیم شیرازی که مشهور بکلام صدری بود حاصل نموده و دختر ملا صدری
 در نکاح او بود و همه تصانیف او در حصول سبب شاگردی و تقرب او بجای بود و حصول
 بر قواعد صوفیه و خلاصه است و چون در آن زمان مذہب صوفیه در بلاد عجم اشهر
 بسیار داشت و اکثر اهل عجم مایل بتصوف بودند بلکه غلو در آن داشتند ملا حسن

میان ایشان صاحب مرتبه علیا گردید و نزد مردم بر اقران خود تفوق یافت تا آنکه بعد از
 مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه در رسیدن به نهایت سعی در اطفای نازده تصوف و انسداد
 شقوق این بدعت کوشید و انتهی کلامه مؤلف گوید که اگر چه از تصانیف ملا محسن مذکور
 دلالت بر تصرف او ظاهر میشود اما بر ابرار او از رساله انصاف که در آخر عمر خود تصنیف
 فرموده بخوبی ظاهر و واضح است چنانچه فاضل جلیل القدر و بدر شجاع القدر العالم
 اللاحد و الفقیه المعتمد اسید ابوالحسن محمد خلیف مرحمت و غفران پناه آقا سید
 علی شاه البقاع الله بر ظهر بعض کتب مصنفه ملا محسن افاده فرموده ما هذا لفظه محمد
 بن مرتضی المدعو محسن الکاشانی صاحب الوافی و الصافی و المعتصم و المفتاح و غیره
 مما یقرب ما لی کتاب علی ما ذکره المولى السید نعمته الله الخیر ائری تلمیذه طالب ثراه و ذکر
 ان اکثر کتب المحدث الکاشانی علی مذهب الفرقة الشیعة الصوفیة خذلهم الله لی
 ان قال و لکن له رساله سماها بالانصاف و ظهر فیها عذره عما ظهر فی کلامه من الاعتقاد
 الفاسد و الاقرار الکاسد بان ذلک لیس عن اعتقاد و تصدیق بل محض حکایت
 و نقل است که کلامه و ایضا موبد نمیانی است که ملا شفیعا در اجازه موسوسه بر وض
 بهتیه در احوال ملا محسن مذکور می فرماید که من از استاد خود عالم کامل ملا احمد زرقانی شنیدم
 ام و آنجناب از والد ماجد خود ملا مهدی فراتے نقل فرمود که آنجناب ملا محسن مذکور را آنجناب
 دید که با آنجناب میگویی که آنچه مردمان در حق من میگویند مرا نسبت می دهند از اعتقاد
 فاسد است و من ازان بری هستم و اعتقاد من همان است که در رساله که در آخر عمر خود تصانیف
 نموده ام و کسم آن رساله را بلا مهدی مذکور گفته بود پس بعد بیدار شدن جناب موصوف
 در آن رساله نظر فرمود و یافت مطابق آنچه که آنجناب دیده بود و اعتقاد ملا محسن مذکور را
 مطابق و حوافق لمبعاض حقه یافته ملا شفیعا گوید که نیست کلام استاد ملا احمد در مقام
 تصحیح اعتقاد ملا محسن مذکور عفو فرمایند حق تعالی او را از غرضهای تمامی علما

عالمین و محدثین را سنجین پس تحقیق که ملائحتسن مذکور صرف نموده عمر شریف خود را در ترویج
 این امر مریه و علوم الهیه و کلمات او که در نهایت تہذیب و سنات اند و اوراست مصنفات
 کثیره تقریباً دو صد مصنفات صحار و کبار بوده باشند انتی موضع الحاجة من الروضة
 بالجمله تو غل و مہر او در احادیث و اخبار ملت ضعیفہ و فقہ امامیہ اثنا عشریہ کا شمس فی
 الریعة التہار ہویدا و اشکار است و عبارت رسالہ انصاف انچہ بظرف مؤلف رسیدہ است
 چندی در مطالعہ مجاولات تکلمین خوض نمودم و بآلت عقل در ازالہ السبیل ساعی بودم
 چندی طریق سکالماست تناسفین تعلیم و تفہیم میوم و یکا چندی بلند پرواز بیاس
 تصوفہ در اقاویل شان دیدم و یکچند سے در نحو تناس سے عندین گریم تا آنکہ
 و تلخیص سخنان طوائف اربع کتب و رسائل مینو شتم و گاہی از براس جمع و توفیق بعضی
 را و بعضی می شستم من غیر تصدیق بکلمات و لاعیہ قلب علی علیہا بل حطت بالکدیم
 جہرا و کتب فی ذلک علی التمرین زبرا فہم اجہ فی شئی من اشارتہم شفا علی و لاسے
 ارادۃ عباراتہم بلال غلتی حے خفت علی الفسے اور آیتہا فہم کا تہا من ذہب فہم مثلت
 بقول من قال خذ عونی جہوئی اخذونی غلبوئی وعدونی کذبوئی قال من انظلم فظلم
 الی اللہ من ذلک وعدت باللہ من ان یقضی بئالاک و ستعدت بقول ہر اللو
 علیہ السلام فی بعض ادعیہ عند فی اللہم من ان استعمل الراے فیما لا یدرک
 قعرہ البصر ولا یغلغل فیہ الفکر ثم انبت الے اللہ و فوضت امری الے اللہ
 الی اللہ برکتہ سالجۃ اشع البین الے التعمق فی اسرار القرآن و احادیث آل
 سعید المرسلین صلوات اللہ علیہم و فہم فی اللہ تہا بقدر حوصلے و در جہتی من الایمان
 فحصل الے بعض الاطمینان و سلب سنی و ساوس الشیطان دلہ الحمد علی ما ہدانی ولہ
 الشکر علی ما اولانی انتی موضع الحاجة من کلامہ از جملہ تصانیف ملائحت موصوف رسالہ
 ایست کہ در آن خبر من مصنفات خود ذکر کردہ و در اینجا انتخاب کردہ شد کتاب انصاف

تفسیر قرآن مجید که فراغ از تالیف آن در شصت و پنجین دیگر تصانیف راسع فکرون
تصنیف دهم و ابیات اینها نام برده کتاب الاصفی که بخشی از تفسیر صافی است کتاب الایاتی
مشتعل بر پانزده جزو است و هر جزوی از آن کتابی براسه است کتاب الشافی و انتخاب
از وانی است کتاب النوادر مشتعل بر احادیثی که در کتب اربعه مشهوره مذکور نیست کتاب
مستصرم الشیعة فی احکام الشریعة که از جمله اش کتاب الصلوة و مقامات آن و یک
مجله بقال تصنیف در آئینه کتاب معانی الشرائع که در شصت و دو کتاب تمام کرده کتاب النخبه
مشتعل بر خلاصه البواب فقه کتاب تطهیر الاخلاق که بخشی از بیان علم اخلاق است کتاب
علم الیقین فی اصول الدین کتاب المعارف که مختصر از کتاب علم الیقین است کتاب یمن الیقین
اصول الدین کتاب اصول المعارف که خلاصه مقامات یمن الیقین است کتاب الحجج البیضاء فی حقایق الایات
للغیر کتاب المختار فی محض کتاب حجج البیضاء کتاب فرة العیون کتاب الکلمات المکتوبه فی علوم
اهل المعزده و آثارهم کتاب الکلمات المخزونه که شرح از کلمات مکتوبه است کتاب اللغات که انتخاب کلمات
مکتوبه است کتاب کلمات معنونه در بیان توحید کتاب الکلمات الهیة الهیة من ادعیه المعنونه
کتاب جلاء الغلوب فی بیان الزوال افکار الغلب کتاب تشریح العالم فی بیان هیات
العالم و حکایات الافلاک و الغایه کتاب انوار الحکمة که مختصر از عین الیقین است
رساله اللباب در کیفیت علم باری تعالی رساله اللب در معنی حدوث عالم سائرین القیمة
رساله مرآة الاخران در حقیقت بهشت و دوزخ کتاب ضیاء القلب در حقیقت احکام
بر یاطن انسان کتاب تنویر المواهب در تعلیقات بر تفسیر کاشفی موسوم بمواهب علیه
کتاب شرح صحیفه کامله سجادیه در آنچه محتاج بشرح است باختصار کتاب الکلمات الطریقه
در متنازع اختلاف است کتاب بشاره الشیعه الامامیه کتاب الاربعین در مناقب حضرت
امیر المؤمنین علیه الصلوة و السلام کتاب سفینه النجاة در بیان آنکه ماخذ احکام شریعت
در حکمات قرآن و حدیث است رساله حق بسین در کیفیت تحصیل نفقه کردن و ردین بسین

کتاب الاصول الاصلیه مشتمل برده اصول از قرآن حدیث کتاب تفسیر الحجج و استنباط الحجج و استنباط الحجج
 ابن ملاؤس علیه الرحمة کتاب نقد الاصول الفقهیه مشتمل بر خلاصه علم اصول فقه و آن اهل
 تصانیف اوست کتاب اصول العقائد در اصول خمسة کتاب مناجات النجاة در بیان طلب
 آن علمی که فریضه است بر هر مسلم کتاب ضرر لایة الفسادة در دعاها و مناجات منقول از
 حضرات ائمه طاهرين عليهم السلام کتاب منتخب الاوراد مشتمل بر اذکار و دعوات شب روزه
 و هفته و سال کتاب اہم ما یعمل مشتمل بر اعمال مهمات شریعت مطہرہ کتاب الخلیفین
 بر صد خطبہ از خطبہاے جمیع وعیدین رسالہ شہاب ثاقب در تحقیق وجوب عینی نماز جمعه
 رسالہ البواب الجنان فارسی در بیان احکام نماز جمعه و آداب آن رسالہ ترجمہ الصلوة
 فارسی رسالہ مفتاح الخیر فارسی متعلق بفقہ نماز رسالہ ترجمہ الطہارة فارسی رسالہ اذکار
 الصلوة رسالہ ترجمہ الزکوة فارسی رسالہ ترجمہ الصیام فارسی رسالہ ترجمہ العقائد فارسی
 رسالہ موسومہ بالسائح الغیبی در تحقیق معنی ایمان و کفر رسالہ راہ صواب فارسی در سبب
 اختلاف مذاہب اہل اسلام و تحقیق معنی اجماع رسالہ شرائط الايمان فارسی رسالہ ترجمہ
 الشریعة فارسی رسالہ اذکار فہمہ کتاب الرفع والدفع فارسی مشتمل بر دفع آیات و دفع
 لمیات بقرآن و دعا و تعویذ و غیر آن رسالہ ائینہ شاہی فارسی کہ مختصر از ضیاء القلب
 است رسالہ مصنف الخیل فارسی در شناختن اہل بہا بموجب اخلاص رسالہ زاد
 السالک آداب سلوک طریق حق رسالہ النجیة الصغری مشتمل بر خلاصہ فقہ طہارت و صلوٰۃ
 و صوم رسالہ تعلیقات نجیة الصغری مشتمل بر تفصیل محلات آن رسالہ ضوابط الخمس و حکام
 شک و سہو و نسیان در نماز رسالہ جواز الاسوات مشتمل بر مسائل متعلقہ بمنزہ رسالہ بیبا
 اجرت گرفتن بر عبادات رسالہ در تحقیق ثبوت ولی برزن باکرہ در تزویج رسالہ غیظہ الایم
 در معرفت ساعات و ایام از احادیث اہل البیت علیہم السلام رسالہ بسیار التاعات
 فارسی رسالہ موسومہ بالاحجار الشداد و السیوف الحمداد و الیال جواہر افراہ و رسالہ کما

مشتمل بر حکایه میان دو فاضل از مجتهدین امامیه در معنی تفسیر رساله رفع الغفنه در بیان
 حقیقت علم و علما و معنی زهد و عبادت کتاب فهرست انواع العلوم رساله اجوبه مکتوبات
 منتخب از کتب علماء و اهل معرفت و اشعار ایشان رساله شرح الصدور که در ذکر مجمل احوال و
 سوانح عمر خود تصنیف کرده و در رساله انصاف در بیان طریق حصول علم با سرار دین و
 کیفیت سعی و کوشش خود در تحصیل یقین رساله خلاصه الافکار در زبده دعاها و اذکار
 برکات هر کار و هر وقت رساله منتخب افغان الصفا رساله منتخب بعضی ابواب فتوحات
 مکیه محیی الدین عربی رساله منتخب مکاتیب قطب الدین بکلی رساله منتخب غنوی موی
 روم رساله منتخب غزلیات مولوی روم رساله گلزار قدس در غزلیات و قطعه و مرثیه
 رساله منتخب گلزار قدس رساله غنوی سلسبیل رساله غنوی نسیم رساله نذبه العارف
 رساله غنوی نذبه المستغنی رساله منظومه شوق العشق رساله منظومه شوق الجمال رساله
 منظومه شوق المهدی علیه السلام رساله قصائد پنجگانه سیمی بدر آثوب رساله غنوی
 سیمه بشراب ظهور رساله غنوی آب زلال رساله غنوی وسیله الایمان رساله غنوی
 مناجات نامه رساله غنوی تفتیس الموم رساله لب احسان رساله زاد العقی فی خلاصه
 ادرا و دثواب آن رساله الغت نامه در ترغیب مؤمنین بر انس و اداب آن و نیز ملا
 موصوف در فهرست تصانیف خود آورده که آنچه از سن است سالکی تا این زمان که عمر
 پشیمان دهنه ساله رسیده است تصنیف کرده ام فهرست آن می نویسم و تاریخ تالیف
 فهرست مذکوره سفینه کهنه را و نود و هجری است برین تقدیر و ولادتش در سنه سبع و الف
 بوده باشد و شاید که وفات ملا حسن مذکور بعد از سنه تسعین و الف که سالی تالیف
 فهرست تصانیف او است بفاصله قلیل واقع شده باشد قبرش در مبلده کاشان مشهور
 و از جمله ملازمه اوست پس او محمد عالم المهدی مصنف کتاب نقد الایضاح دیگر برادر زاده
 او ملا محمد باوی بن مرتضی که کتاب اوسفایج الشرائع را شرح نموده امیر صدر الدین

بن محمد صادق القزويني از جمله معاصرين شيخ حرعالي است چنانچه شيخ مزبور در كتاب خود اورا
 به فاضل و عالم ستوده و گفته كه از تصانيف او دست شرح تشریح الافلاك شيخ بهای عليه السلام
 محمد بن معصوم بن ابی تراب بن عبد الله الطوسي بمصنف شيخ حرعالي است
 شيخ مذکور اورا به فقيه و محدث و فاضل ستوده و گفته كه او از ماهرين فن عربيت است
 شيخ محمد بن معين الجزائري معاصر شيخ حرعاليست چنانچه در امل آمل مسطور است شيخ
 محمد بن معين الجزائري ساكن الهند فاضل عالم جليل معاصر السيد مرزا محمد مهدي
 بن ميرزا محمد باقر الحسيني المشهدي از فضلا و محققين جليل القدر و معصيرين شيخ حرعالي بود
 از تصانيف اوست كتاب نجات المسلمين در اصول مولانا محمد باودي بن معين الدين
 وزير فارس بن غياث الدين الشيرازي آيتي از آيات آهي در ذكر او بوده كه ساقا له
 شيخ الحارثي في الاصل اهذ الفظه مولانا محمد باودي بن معين الدين محمود وزير فارس
 بن غياث الدين الشيرازي كان فاضلا متقنا آيتي في الذكر و الادب و فاضل در سنه
 يكهزار و چهل و يك هجري واقع شد سعيد عليخان مدني هم در سلفه و كتاب معروف است اينها
 و محامدا فاضله مستوده شيخ محمد بن يوسف البحراني الحنفي ولادت با سعادت
 در قريه خطه و العشه و در بحرين اقامت داشت از فضلا و ماهرين و معاصرين شيخ
 حرعالي عليه الرحمه است در امل آمل مسطور است كه شيخ محمد مذکور در اكثر علوم از فقه و كلام
 و رياضي ماهر و اديب و شاعر است از تصنيفات او حواشي بسيار اند و تحقيقات لطيفه و
 رساله در علم نجوم مولانا محمود بن علي المشهدي صاحب امل آمل آورده كه دي فاضل
 و عالم و صالح و عاير ثقه و صدوق و شاعر و معاصر است از تصانيف اوست چند كتاب
 در سائل و را دعيه از جمله كتاب حدائق الاحباب و كتاب قول ثابت و رساله الكرام لطيف
 و رساله سلاح المؤمن و رساله مقام امين و رساله حيرة القلوب في معرفه الله تعالى
 اشرف العقائد في معرفه الله ايضا و ترجمه الصلوة و شعار بسيار و عربي و فارسي دارد

مولانا محمود بن غلام علی الطیبی در اشکاف سطر است که طبعی الفتحین و جمله نسوبت
 بسوی طبع که بدین است باین زیاده پور و پنهان و کرمان مولانا زبور معاصر شیخ حرعالمیست
 چنانچه در امل آمل آورده که مولانا محمود فاضل و فقیه عارف در عربیت و جلیل القدر و
 معاصر است در مشهد مقدس منصب قضا قیام داشته از تصانیف و تالیفات اوست
 مختصر شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید و رساله در اثبات رجعت و رساله در عود و
 غیر ذلک من الرسائل السید محمود بن فتح الله الحسینی الکاظمی ثم الجعفی از صاحب
 شیخ حرعالمیست چنانچه در امل آمل آورده که سید ذلیل محمود بن فتح الله فاضل
 صالح و معاصر است از تصانیف اوست رساله در رجعت و رساله در اثبات اینکه
 ابدان امه علیهم السلام در قبور اند شیخ محیی الدین بن خاتون اعلیٰ اصفهانی
 صاحب امل آورده که شیخ محیی الدین مذکور فاضل صالح از جمله معاصرین است
 شیخ محیی الدین بن طریح الجعفی از معاصرین شیخ حرعالمیست چنانچه در امل آمل
 آورده که شیخ فقیه محیی الدین مذکور عالم و فاضل و محقق و عابد و صالح و ادیب شاعر
 و معاصر است از تصانیف اوست رسائل کثیره و دیوان اشعار و مرثی و مصائب
 حضرت امام حسین علیه السلام شیخ مساندین بایع الحویری فاضل و فقیه و
 معاصر شیخ حرعالمیست از تصانیف اوست کتاب سناک الحاج و غیر ذلک من الرسائل
 السید مصطفی بن الحسین التفرشی از مشایخ موفین کتب رجال است شیخ حرعالمی
 در امل آمل آورده که سید جلیل سید مصطفی بن حسین التفرشی عالم و محقق و فقیه
 فاضل است از تصانیف اوست کتاب نقد الرجال و بیروایت حدیث از ابی عبد الله
 شوشتری داشته و در رجال خود کسائی را که از زبان شیخ طوسی علیه الرحمه متاخر اند
 کمتر ذکر آنها نموده سید موصوف شیخ عبد العالی بن شیخ علی بن عبد العالی از پدر او
 روایت داشته شیخ یوسف العالی الشافعی از معاصرین شیخ حرعالمیست

مصطفی
 سید
 مؤلف نقد الرجال

چنانچه در امل مسطور است که شیخ یوسف مذکور فاضل عارف بالعربیہ و شاعر و ادیب
و فنی و از جمله معاصرین است السید الملقب میرک موسی بن الابر محمد اکبر
الحسینی التوفی از معاصرین شیخ حر عاملیست در امل مذکور است که سید قطب
بمیرک موسی بن ابر محمد اکبر الحسینی التوفی از ساکنین شهد مقدس رضوی علی رفته
آلالت الحجة والسلام است وی عالم و فاضل و متکلم و فقیه و مدرس جلیل القدر و معاصر
من ست رساله و زکوة فارسی و شرح مجالس ساجده ابن بابویه که بارکن الدوله
اتفاق افتاد در فارسی و حواشی کثیره متفرقه از تالیفات او است شیخ ناصر
سلیمان البحرانی صاحب سلفه العصر در مرج و تناس او بالغه بسیار فرموده و
او اشعار او نقل نموده و از معاصرین علامه جعفر بن کمال الدین بحرانی است و
صاحب امل آمل او را به فاضل و عالم و ادیب و شاعر ستوده و در ذیل معاصرین
خود شمرده شیخ الغمہ السمری الحسینی العالمی فاضل صالح بود و پیش فضلای
و عجم تحصیل و استفادہ علوم فرمود و اکثر کتب حدیث شریف را بجز خود نوشته نزد
افاضل عصر قرارت میفرمود در حدود سہ کثیر از نوشته سحری که ابتداء تالیف کتاب
امل آمل است وفات یافت شیخ عبد الواحد بن ایل العالمی فاضل صالح
معاصر شیخ حر عالمی بود و پیش عمر شیخ مذکور قرارت علوم نموده کذا فی الامل مولانا
عبد الوهاب بن حسین بن سعد الشدین حسین الاسترآبادی در امل آمل آورده
که مولانا عبد الوهاب ساکن شهد مقدس رضوی علی شرفه السلام فاضل جلیل
و از جمله معاصرین است از تصانیف او کتابیست در علم کلام السید عزیز زینی
الجزائری شیخ حر عالمی در امل آمل گفته که سید عزیز مذکور عالم و فاضل جلیل القدر
بحقق و ماهر و معاصر و مدرس بود صاحب تصانیف و تالیفات کثیره است شیخ
محمد بن حسین بن الحسن بن ابراهیم بن علی بن عبد العالمی لمیسی از معاصرین

شیخ حر عاملی است چنانچه در امل آمل سلور است که شیخ محمد زکوری فاضل و عالم و محقق
 و صاحب و مایه و معاصرین است در کربلا سیه علی توطن دارد و تا این زمان بقید حیات
 است السید ابوالغنا محمد بن حسین احمی از فضلاء کالین و علمای عالم
 بود در جامع شیخ حر عاملیت صاحب سلفه العصر و ثنائی او او را که وی سفر نه
 نموده بملازمت اکبر بادشاه رسیده احترام و اعزاز تمام یافت لکن بسبب صد و بعض
 کفریات و اقوال قبیحه شنیعه اکبر بادشاه از خدمت او اعراض و زبیده مراجعت نمود
 از اشعار بلوغه اوست

انا الذی شهدنا بالعجزات له	افلامه حروف الخط والنقط
اخذت فی کل فن من عجائبه	حتى تعجب من الفرق النقط
یزهو علی البحر سطر من تموج	لناظرین بدیه لیس یلنقط
یفوح زهر حلیتی عن شذا الی	کما یفوح بریاطره البخط
لکنکم معشر لا در درهم	سیار عندهم النصحی الخلط
خابت قوافل مالی دبا حکم	کما یخبت براس لافرع الشط

مولانا السید محمد بن حیدر نجم الدین العالمی از افاضل زمان و اتقیای دور
 بود در امل آمل سلور است که سید محمد بن حیدر زکوری فاضل صاحب و ادیب و شاعر و معاصرین است
 در کربلا سیه علی توطن دارد و تا این زمان بقید حیات است
 اخوند ملا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بوده چنانچه در رساله سلسله نسب ملا حیدر علی مجلسی
 مذکور است که اخوند مزحوم را سه پسر بحد کمال رسیدند اکبر اولاد دشمن ملا عزیز است نام
 بهشت که جد سوم ملا حیدر علی مذکور بود و حاوی کمالات بسیار و در تهذیب اخلاق بیگانه
 افتد کار بود و خوشی بر کتابت اگر فیر کتاب من لا یحضره الفقیه نوشته و در علم نشا قلیل نظیر
 و دانشای و قانع روم از تصانیف او مشهور است و در فرزندان او اهل کمال بسیار بوده اند

آقا احمد سببانی در مرآة الاحوال جهان فاضل است و صورت را باین عنوان ستوده و گفته که فاضل
 بسبب و عارف لایب جامع الفضائل مولانا عزیز الله فرزند اکبر اخوند علیهما الرحمه حارس
 کمالات بسیار در تهذیب اخلاق بگانه روزگار است در خدمت والار علامه خذ و دیگر علمای
 عظام استغفاده علوم و فیه نموده است و خوشی چند بر مدارک و تهذیب و احسن و در انشا
 بوده انشا و قانع روم آن بزرگوار مشهور است قلم را طاقت بیان حسن خلق و تقدس و زهد
 و صلاح و فضائل ایشان نیست و حدیث که مستجاب الدعوة ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة
 حسنة بوده اند و تمویل دنیوی ما کے مرزا محمد تقی ناچر عباسی آبادی مشهور بوده است از ایشان
 یک فرزند علی بن نجاب مقدس القاب فاضل تحریر میز احمد کاظم علیه الرحمه است که در جمیع مراتب
 تالی و الد خود بود و دو دختر مختلف شده و دختران لاله فوت شدند و بیار ملا حیدر علی مذکور است
 که وفات ملا عزیز الله در کشته اربع و سبعین بعد از الف واقع شد ملا عبد الله بن اخوند
 ملا محمد تقی المجلسی الاصفهانی برادر ملا عزیز الله مذکور و فسرزند او سبط اخوند ملا محمد
 مجلسی است در کتاب مرآة الاحوال جهان نما مشهور است فاضل مقدس صاحب جناب فضائل
 نقادة الفضلاء المحدثین مولانا عبد الله علیه الرحمه که فرزند او سبط اخوند ملا محمد تقی مرحوم است
 شمه از فضائل و مناقب آن دریای بیکران فضیلت را درین مختصرات محصور و حقن از قول
 آب بحر در کوزه گنجاندن است در تقدس ذات بگانه آفاق بوده است از ایشان تعلیقات
 شریفه بر کتاب حدیقه المتقین و الد مرحوم آخوند بنظر رسیده است که از ان شیر ذملا و مرتب
 فصل و تحفه و معلوم میشود اولاد و مجاهدش سه پسر بوده اند یکی فاضل علامه ملا محمد نصیر
 مقدس عالم صالح ملازمین العابدین سیم عالم زا هر تقی ملا محمد تقی و در رساله ملا حیدر علی مجلسی
 مشهور است که یکی از جمله پسران ملا عبد الله فاضل قلیل النظم ملا محمد نصیر ترجمه مجلد کتاب الفتن
 از چهار الانوار است و خوشی بر بعضی شروح وارد و ایضا از تصانیف اوست صحیفه المتقین و کلمه
 حیات القلوب و نیز پسر ملا نصیر ملا محمد رضا ترجمه مجلد نهم کتاب مذکور است از تقی

السید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابراهیم بن ابی الشیخ محمد بن ابی الجراح
در اعلیٰ آمل اوراق عالم و فاضل و شاعر ادیب جلیل القدر ستوده و از معاصرین مورد شمرده و
وسید علینان متقی در سلاطه اعظم بسیاری از ملایح و مناقب او و از نظم و نثر او ذکر فرموده و در
باین الفاظ آورده السید ابو عبد الله محمد بن عبد الحسین بن ابی شیباه الحسینی الجرجانی عالم
و ستاره - و تقیص الفیاء و ستاره - فرع و وجه الشرف الانام - المقصر فی فضله
کل مناقب و مناقب - ضارح التواضع ماثر مناقب

یهدی الی عینیا نور انوار

کالبد مر جیثا لثقیب رایت

اما العلم فهو بحر الذي طما وزخر * واما الادب فهو صده الذي سما به
و فخر ان نثر النثر منه في جمل او نظم فالترایم استلابه عقد هانی و جل طالما استنزل
الداری قلته استخرج الدر من الجار بكلمة فاطلعه هانی سماه بیانه و نظمها فی سلك
عقباته و ناهیه بن قبابه الغور فی سماها و تحناه الالیه دامها و كان قد دخل
الديار الهندية فاجتمع بالوالد مدحه بملح نقضت غرل الحارث بن خالد ففر
له حقه و قابله من الاكرام بما استوجب و استحقه *
و ذكره عند مولانا السلطان بما قدمه لديه * و ملاه
من المراهب الجلیلة يديه * و لما قضى اماله من
مطالها و ارتحل الی الديار الجمیة و قطن بها * فلعن بها
تحتية و سلاما و تنقل فی المراتب حتى ولی شیخ الاسلام و هو الیوم
باصبها و رفع من قبل الادب لها بعد از ان صاحب سلاطه بعضی از خطوط سید محمد بر صورت را
که از حیدر آباد کن بجانب او فرستاده بود و نقل فرموده و آورده که تاریخ کتابت خط مذکور
سنة سبعین و الف بوده السید جمال الدین محمد بن عبد الحسین الدشتکی در عهد
شاه صفی از کار علما سے ذوی الاحترام و از احاد علمه اعلام از سید نظام الدین احمد بن محمد

الحسینی المدنی اجازہ یافتہ تالیف کتابش یوم الثالث سادس عشر صفر الحضر سنہ اربع وستمین
 بعد الالف بود سید موصوف در اجازہ مذکورہ گفتہ - لما صدرت اشارة من بحیب قبول
 امرہ و تحتم الوقت لہی احکامہ لعلو قدرہ و ہوا العلم العلانۃ المفیدۃ العلم المقہات المجیدۃ
 سابق طلبہ التقریر و التحریر و قدوة کل لمین و تجری صفوۃ السادة الاکارم و غنیۃ الاثرات
 والا عظم السید اسد العلم الایہ الامجد للکریم السید جمال الدین محمد بن عبد الحسین
 ادام اللہ توفیقہ و مہر الی الخیرات طریقہ فی الاخذ عنی روایۃ ما اتصل سندی من الاحادیث
 المرویۃ عن ابائی الکرام المصنفۃ عنہم لے ان اتصل لے اشراۃ ثم صلوات اللہ علیہ وآلہ
 و السلام قابلت قولہ بالامثال و اجزئہ روایۃ ہذہ الاحادیث عنی مشافہۃ علی سبیل الاستعمال
 انتہی السید محمد بن عبد اللہ السبعی الاحسانی ازافاضل زمان فلان او ان خود بود صاحب
 اہل آل کہ از جماعہ معاصرین او بود و در وصفش آورده السید محمد بن عبد اللہ السبعی الاحسانی عالم فاضل
 جلیل القدر زام فقیہ الشیخ محمد بن علی بن محمد بن حسین البحر العالمی المشغری الحسینی
 عم الشیخ حرعالی است چنانچہ در اہل اہل آورده کہ شیخ جلیل محمد بن علی مذکور عم مولف این کتاب
 است فاضل عالم و ماہر و محقق مرقم و حافظ و جامع و عابد و شاعر و منشی و ادیب و ثقة بود
 چند کتب عربیہ و فقیہہ پیش او فرستادہ ام و فاش در سند کما در ہشتاد و یکم بحری اتفاق
 افتاد از تصانیف او رسالہ است موسومہ بہ رحلۃ متضمن سوانح سفراء و دیوان اشعار عربی
 و حواشی و فوائد کثیرہ دارد صاحب اہل آل گفتہ کہ من در دیوان مذکور شعرے از اشعارش
 روی و خراب نمیدہ ام ماورثش بت شہید ثانی است دیگر از تصانیف اوست قصائد درج
 حضرت رسالت بنیاد صلی اللہ علیہ وآلہ و قصائد درج اللہ طاہر بن علیم الصلوۃ و السلام
 و سید علیخان مدنی در سلافتہ العصر ذکر او آورده و از اشعارش نقل نموده الشیخ محمد بن
 نجیب الدین علی بن محمد بن علی العالمی الحسینی الشیخ حرعالی آورده کہ وی فاضل عالم
 و معاصرین است قرأت علوم پیش والد خود نموده و از دیگر مشائخ من استفادہ نموده انتہی

و اما السحر العظیم الامانفتش به سوا حرا قلاسه - و اقسام الی لم اسمح بعد شعر مبارک الرضی - حسن
 متن شعره المشرقی الرضی - و ایضاً صاحب سلافة الجدمج و ثنائی بلنغ و دخیل شیخ مزبور آید
 که وی از بلده شام که موطن اصلی او بود بسوی بلاد عجمیه آمده چندی بفرغانه و غوغالی و غوغالی و نشر
 علم در آنجا بسر برد و آوازه فضل و کمالاتش در اطراف و اکناف بلاد شتر گردید تا آنکه واسطی
 حیدر آباد او را طلب نموده با عظام و احترام آنجناب پرورخت و بواله فقیر بسیار محبت و دوست
 داشت و از آنجا کج رفته دو سال در مکة شرفه تشریف داشت باز مراجعت بحیدر آباد نمود
 و بعد مراجعت شیخ در بندر محتا اتفاق ملاقات با فقیر افتاد و بعد مدتی منزل مقصود بهر
 جناب والد شغل درس از آنجناب و شتم و قرابت علم فقه و نحو و بیان و حساب پیش ایشان
 نمودم و بعض فنون نظم و شعر را اخذ کردم صاحب سلافة بعد ازین قدری از شعر شیخ نقل
 کرده وفات شیخ در سنه نیف و تسعین و الف واقع شد شیخ محمد بن فرج انجلی از افاض
 عالم مقدار و عباد و روزگار - بود و رال آل مسطور است که شیخ محمد بن فرج بنی خلیل
 و عابد و زاهد و شاعر و ادیب و از معاصرین است الایمه محمد قاسم بن الایمه محمد
 الطباطبائی القمبائی در شذور العقیان فی تراجم الایمان مسطور است که هر چو
 از مشایخ اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بود که مذکور فی البحار مولانا محمد علی الکرکلا
 از علامه علی بن خاتون عالمی است و در شذور مذکور است که از تصانیف است رساله و نسخه
 برای استخراج آیات قرآنی و آنرا بدو قسم منقسم ساخته از قسم اولش هر آیت که اول آن بطلب
 باشد بری آید و از قسم ثانی آخر آیت مطلوب استخراج میشود رساله مزبوره بجا است خوب جید است
 و تا این زمان مثل رساله مزبوره در بنیاب تصنیف بظهور نرسیده است حتی کلام صاحب الشذور
 میرزا محمد باوی بن معین الدین محمد وزیر فارس بن غیاث الدین ابشیر از
 صاحب سلافة العصر آورده که میرزا موصوف آیتی از آیات الهی بود در ذکا و ادب و محاضره
 بدیهه گوئی و فاش در سلسله احدی و ثنائین و الف واقع شد محمد حسن بن محمد علی الاستر آباد

النجفی در تذکره اعیان فی ترجمه الاعیان مکتوب است که محمد حسن مزبور عالم و فاضل بود
 نه است تصانیف حضرت علامه حلی علیه الرحمه که بخط محمد مذکور بود بنظر رسیده در آخرش مکتوب
 بود کتب العبد الاقل الاذل محمد حسن بن محمد علی الاسترآبادی النجفی سنه شمس سبعین و ثمانین
 فی شهر المحرم الرضوی زاد الله تقدیراً و ایضاً اجازه علامه حلی علیه الرحمه که بر آن بنویسند
 تحریر فرموده بود بخط ملای موصوف بنظر رسیده تاریخ تحریرش سنه ست و ثمانین و ثمانین
 بود السید محمد بن حیدر بن نورالدین علی بن علی بن ابی الحسن الحسینی الموسوی
 العالی کسبی صاحب اهل آمل او را به فاضل عالم و وفق ستوده و از جمله معاصرین هم
 و گفته که سید محمد مذکور را هر در اکثر علوم عقلیات و نقلیات است بالجملة سید موصوف از
 خاندان اجتهاد و علم و رشاد بود جدا محمدش سید نورالدین صاحب شواهد کمیه است شیخ ابراهیم
 بن محمد بن علی الحرقوشی العالی الکرکے تحصیل علوم و فنون از پدر نامدار خود فرمود
 و بعد مت و دیگر علما هم استفیده شده بهره وافر و حظ شکاثر برداشته از اعظم فضلاء و اکابر
 صلیا گشته شیخ حرعالی در امل آمل وصف و مبع او فرموده و گفته که من بر خباز و مغفرت اندازم
 حاضر شده بودم و فاش در سنه ثمانین بعد الالف در لمبه طوس اتفاق افتاد و همه استعدا
 مولانا احمد بن سلامتة الخراسانی از فضلاء و صلیا که زمان خود بود از معاصرین شیخ حرعالی
 چنانچه در امل آمل میفرماید که ملا احمد موصوف فاضل و صالح و فقیه و معاصرین است
 و در لمبه حیدرآباد منصب قضا اقامت دارد از تصانیف شریفه او است شرح ارشاد علامه
 علی طالب خرا و دیگر مصنفات هم دارد و شیخ بهاء الدین بن علی العالی البیاضی از
 فضلاء و صلیا و فقهای معاصرین شیخ حرعالی بود در نجف اشرف سکونت و زید و قبل از آن
 در حله بود که فی الامل مولانا احمد بن محمد التوتی البیاضی اصلش از لمبه تون است
 صاحب معجم گفته تون شهریت از ناحیه قستان خراسان نزدیک بکان وی از مشایخ فضلاء
 صاحب امل آمل آمده که مولانا احمد توتی فاضل و عالم و زاهد و عابد و معاصرین هم

طوس اقامت دارد صاحب تصانیف لائقه است از جمله آن رساله در تحکیم غنا و رساله در رد
صوفیه و حاشیه بر شرح لمعه و دیگر کتب هم دارد میرزا ابراهیم بن کاشف الدین محمد
الیزدی اخو میرزا قاضی الزولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه اجازه روایت دارد از تصانیف
شریفه اوست شرح باب حادی عشر و دیگر کتب هم دارد صاحب شذور العقیان ابوابه فاضل
کمال و فقیه عامل ستوده و گفته که میرزا ابراهیم مذکور از تلامذه اخوند ملا محمد تقی مجلسی است و اخوند
مذکور در سنده ثلاث و ستین اجازه برای وی نوشته استایش و روح بسیار در آن فرموده و باین
عبارت آورده و بعد فلما تشرفت بعجته الفاضل العامل الکمال علامه الوقت و فحات الزمان
اعظامون العصر و جالینوس الاوان جامع کمالات الملكیه و الفضل الانسانیة حاوی المعقول
و المنقول بجمع الفروع و الاصول میرزا ابراهیم بن شیخ علی الزمان و فاضل فاضل الزمان
ارسطا خالین العصر و لبق الاوان الواصل لرحمة الله الملك النان بولانا کاشف الدین
الحق و تحقیقه والدین محمد افاض الله تعالی ثواب رتبه علی رساله زکیه و تربیه المظهره
بعد ان قرأ علی هذا الضعیف بر حقه من الزمان و طائفه من الاوان التمس منی وان لم کن
اطلاق ان اجیز له ادام الله تعالی تائیده روایت با مجوزی روایت فاستخرت الله تعالی و جز
له ادام الله تعالی عزمه ان یرد عنی با مجوز لروایت من الکتب العقلیه و النقایه
ستیا کتب الأحادیث خصوصاً الکتب الاربعه اے اخر الا اجازه الشیخ ابراهیم العالی
الشامی و اهل امل مذکور است که شیخ ابراهیم عالم عامل و فاضل ماهر و معاصرناست
ادیب و شاعر است در قسطنطنیه رحل اقامت انداخته در آنجا میاشد صاحب تصانیف
و تالیفات است از آنجمله کتاب الصبح المنی عن حیثیه التبتی مشتمل بر احوال تبتی است
شیخ حر عاملی آورده که من کتاب مذکور را دیده ام بیش سید مرزا و در آن فوائد کثیره است
سواء احوال تبتی الشیخ صلاح الدین بن الشیخ زین الدین علی الملقب
باقم الحدیث بن سلیمان البحرانی القدمی فرزند ارجمند شیخ علی الملقب بام الحدیث بود

در لؤلؤ البحرین محدوده که شیخ صلاح الدین مذکور فاضل کامل در علم حدیث و ادب بود و بعضی
 بر کتاب تهذیب الاحکام تصنیف کرد و بعد از پدر فرزندش بن متولی امور ریاست شده و در قضایا
 احکام و درین اقامت جمعه و جماعت جانشین پدر خود بود لکن بعد از وفات پدر خود بخت قلیل و فانی
 یافت این شیخ حاتم بن الشیخ علی الملقب بام الحدیث البحرانی القدری برادر صاحب سلج
 شیخ صلاح الدین سابق الذکر بود و در لؤلؤ آورده که شیخ حاتم مذکور از فاضل زمان و فقها
 دوران خود بود این شیخ جعفر بن الشیخ زین الدین البحرانی القدری فرزند ارجمند شیخ زین الدین
 علی الملقب بام الحدیث و برادر شیخ صلاح الدین سابق الذکر است و در لؤلؤ آورده که شیخ جعفر
 مذکور از فاضل زمان و عاظم دوران در اجزای علم معجزات و منی عن الکبر صاحب حدیث بود
 و بعد از برادر خود شیخ صلاح الدین امام نماز جمعه و جماعت بود شیخ جعفر مذکور را پسر بود
 سیدی شیخ علی که زاهد و پر سیر کار و متقی بود چنانکه احوال او در محل خود خواهم آمد انشاء الله تعالی
 این شیخ ابراهیم بن جعفر بن عبد الصمد العالمی الکری که صاحب اهل آمل آورده که شیخ
 ابراهیم مذکور فاضل عالم و فقیه محدث و ثقة محقق و عابد است از صناعات او کتابت
 بغایت خوب و رسائل دیگر و الحال شیخ مذکور در هرات که از لواحق خراسان است اقامت انداخته
 این شیخ ابراهیم بن الحسن بن خاتون العالمی العینانی در معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچه در
 آمل فرموده شیخ ابراهیم مذکور فاضل صالح و معاصر است المولی تجلیل رضی الدین که
 بن الحسن القزونی عالمی خیر و فاضل و تزیین الطبع صاحب تصانیف کثیره است شیخ حر
 در امل از جمله معاصرین خود آورده و گفته که المولای رضی الدین محمد بن الحسن القزونی فاضل
 عالم و محقق مدقق متکلم ماهر و معاصر است از تصانیف او کتب بسیار اند از آن جمله کتاب التوحید
 و آن کتابت لطیف و رساله در محبت قبله و رساله در بیان مقادیر و رساله در نماز تہجد و کتاب
 تاریخ علماء قزوین موسوم به ضیافۃ الاخوان و مدتی بخوان و کتاب کمال الابصار و کتاب فی
 کتاب در ذکر مسائل غیر مخصوصه و غیر ذلک من الکتاب این شیخ محمد بن حسین بن حسن

بن ابراهیم بن علی بن عبد العالی المیسری از اکابر علماء و فضلا و معاصر شیخ خرمی بوجوب
 اعلی آمل در کن ب مزبور او را به فاضل عالم و محقق صالح و عابد ستوده و گفته شیخ محمد زکریا کمال در
 کلاس علی سکونت دارد مولانا السید نظام الدین احمد بن محمد معصوم الحنفی الشافعی
 الشیخی از زی فاضله ادیب و عصر خود همچو صاحب ابن عباد بود و فرزند ارجمندش در سلاطه العصر
 شایع بلوغ در حق او فرموده و در اعلی مسطور است که سیر نظام الدین عالم جلیل القدر و فاضل
 و بیع العدد و خطیم الشان و شاعر ادیب است او را دیوان شعر نسبت و چند رسائل متعدده
 پیشش در سلاطه سبالغه در و غشش نموده و شعری چند از او نوشته و گفته که در حق او وصف او شعر
 زمان می بسیار سبالغه نموده اند الحق که ذات والا صفاتش درین زمان شهر حمید را آباد همچو صاحب
 ابن عباد است و مرجع امر سے زمان در روسا دوران بلکه بخدمت شریفش سلاطین ملوک
 بتعلیم حسن سلوک پیش می آیند و پان من کسبیه صوفی رسم مراسلات و مکاتبات جاریست
 انتهی و غلام علی آزاد بگرامی در تاریخ ماثر الکرام در ضمن احوال پسر السید علیخان آورده که
 چون خواهر شاه عباس ثانی صفوی را در زیارت حرمین شریفین نمود شاه عباس سیر معصوم
 والد سیر نظام موصوف را با یکم همراه کرده که تعلیم نساکسجج پرداد و در اثنای راه چون
 تقریب تعلیم و تعلم در میان آمد و یعنی بحیولت شرب و حسن صورت فنی بست بخاطر یکم رسید
 که کفویت ثابت است چرا عقد نکاح جلوه گر نشود و حیولت شرب حجاب بر نیزه آخر نکاح انتهای
 و بعد زیارت حرمین شریفین از ترس شاه عباس سعادت و وطن متغیر شد و وطن که سیر نظام
 اختاد و از وطن یکم سیر نظام الدین احمد متولد شد و در که معظمه نشو و نما یافت و همست کسب فضل
 گماشت از افران خانی برآمد سیر محمد حمید سیر حمله از دستان وزیر عبد الله قطب شاه والی حمید آباد
 مباحث فرادین فرستاده سیر نظام الدین احمد را و سید سلطان را که از سادات نجف اشراف بود
 حمید را با و طلبید و دو دختری که داشت آنرا در ملک از دواج هر دو سید کشد اتفاقا سلطان عبد الله
 را هم دو دختر بود سلطان خواست که دختران خود را بهر دو سید تزویج کند سیر حمله بر آشتی لور خواست

والد علی خان
 معصوم

بعد گاه خلعه مکان عالمگیر شتافت سلطان عبدالقدول دختر سے رامیر نظام الدین کہ خدا خست
 و برای طوی دختر ثانی ساز و سامان تربیت و ادیر نظام الدین احمد با سید سلطان بخشی داشت
 او و زوجه او نمی خواستند که از دواج سید سلطان صورت گیرشی که کجای سید سلطان مقرر شد
 میر نظام الدین سلطان عبدالقدیر را پیغام کرد که اگر تزویج سید سلطان واقع شود من بجا افت
 شما کمر بندم و نزد خلعه مکان رفته سعی و جدم زیان دولت شما میکنم و انال و انقال بار کرد
 مستعد کوچ نشست سلطان عبدالقدیر تخریر شد و ارکان دولت را جمع کرده بشاور و پر و اخت آخر
 راس همه برین قرار گرفت که اگر میر نظام الدین احمد سیر و وقتنه عظیم بر پا میشود تزویج سید سلطان
 و قوت باید داشت و چون اسباب طوی همه حیا شده بود و در تاخیر ضائع می شد ابو الحسن را
 که آخر سلاطین قطبشاهی است و با سلاطین قطبشاهی قریب داشت برای دامادی تخریر کرد
 و مردم طلب ابو الحسن شتافتند در آن وقت ابو الحسن در کلبه یقینی نشسته بود و او را آوردند
 و بحام برودند و بخلعت طوی آراسته نکاح بستند و موافق ضابطه کوچه خانه را سردادند در آنوقت
 سید سلطان در حمام بود چون صدای توپها شنید در آنسار افتاد که توپها را چرا سردادند
 حاضران که از این ماجرا و وقت نبودند جواب دادند که سبب ظاهر است که شب شب طوی است
 سید سلطان گفت ضابطه نیست که توپها ز بعد عقد نکاح سر می دهند مردم را برای خبر فرستاد
 رفگان خبری که بود آوردند سید سلطان در آتش غضب افتاد اسباب نادیده همه سوخت
 اسپان را بچه کرده خود را بدرگاه خلعه مکان رسانید میر نظام الدین احمد از دختر قطبشاه فرزند
 نیادر و سید علی از طین ندجه دیگر شب شنبه پانزدهم جمادی الاولی سنه ۸۵۰ بن حسین
 الف در مدینه منوره متولد شد لهذا او را مدنی گویند انتی و ایضا صاحب سلاطه آورده که آنجناب
 حکم و اربع و خمین و الف بجانب بعض بلاد هند حسب درخواست باو شاه آنجا منتقل فرمود
 و فاش در سنه ۸۵۰ و ثانی و الف در مدینه منوره را باو اتفاق افتاد اسامیه اسمعیل بن سعید
 الحویزی صاحب الکل او را به عالم فاضل و حکم و شاعر و محقق کامل ستوده و از جمله حاضرین

خود معبود و مورد الشیخ محمد العالی التیمی در امل آمل اورا به فاضل فقیه و صالح و زاهد و عابد و ورع
 ستوده و گفته که و سه پیش خال والد من شیخ علی بن محمود العالی تحصیل علوم نموده و او پیش شیخ
 بهارالدین عالی قرارت نموده الشیخ محمد بن سماقه العالی الشیخری صاحب امل آمل گفته
 که و سه فاضل صالح و ادیب و حافظ است پیش والد من و عم من و جد من و خال والد من
 تحصیل فنون و استفاده علوم فرموده سعید مرزا محمد بن شرف الدین حسینی البجری
 در امل آمل آورده که سعید مرزا محمد یوسف از فضلاء معاصرت وی عالم فقیه و محدث و خطا
 و عابد از تلامذه شیخ محمد بن علی خاتون عالی ساکن شهر حیدرآباد است از تصانیف شریفه است
 کتاب کبیر و فن حدیث که در آن احادیث کتب اربعه و غیر آنها را جمع فرموده و من کتاب الخوارزمی
 را از روایت دارم الشیخ محمد بن زین العابدین بن محمد بن احمد بن سلیمان
 العالی النباطی صاحب امل آمل آورده که شیخ مزبور فاضل ادیب و شاعر است تحصیل علوم
 و کتاب فنون از والد ماجد خود نموده و نیز از والد ماجد من شیخ محمد الحارثی العالی
 استفاده فرموده الشیخ محمد بن سعید الدورقی صاحب امل آمل آورده فاضل زاهد صالح
 و عابد و فقیه ستوده و از جمله معاصرین خود شمرده الشیخ یحیی بن عبید الصمد العالی الکریکی
 از جمله معاصرین شیخ حرعالی است چنانچه صاحب امل آمل اورا به فاضل و عالم فقیه و
 عابد ستوده و گفته که شیخ یحیی مذکور الحال در بلده همراه که از لواحق خراسان است ساکن
 میباشد الشیخ یوسف بن احمد بن نعمته القدر بن خاتون العالی صاحب امل آمل
 به عالم فاضل و عابد مجتهد و ورع و ثقة ستوده و از معاصرین خود شمرده و گفته که وی صاحب
 تصانیف است الشیخ یوسف بن الحسن البجری البیلادی فاضل متبحر و شایر ادیب
 بود کما فی الاصل الشیخ یوسف بن محمد البجری فاضل زاهد و فقیه صالح و مجتهد
 معاصرین شیخ حرعالی بود و چنانچه در امل آمل ذکرش آورده و گفته که از تصانیف شریفه است شیخ
 کتاب بن تفصیل و سائل الشیخ که جمع فرموده و در آن اقوال فقها را و دیگر اقوال و نوشته ها را نام است

و نیز از تصانیف او دیگر رسائل اند اسید یونس الموسوی السقطی الشامی القاضی
 فاضل صالح و فقیه جلیل و از جمله معاصرین شیخ خرد عالمیت چنانچه صاحب اهل آمل و ارباب
 وصف گفته که دیرینه ام من او را در بلده شام او اهل سن خود که مرتی و راجا بوده و روزی جمعه
 دی مجلس طلاق زن رفته بودم در آن اثنا در باب ه ه زن مذکور کلامی طویل مبسوط و ضمیم
 کرده که شغل بر تقاضیل احکام عدله زنان بود الحق که مستخرج من مسائل فقهیه و اقوال اولمه
 علما بوده الشیخ ابو جعفر بن محمد امین الاسترآبادی صاحب اهل آمل آورده که شیخ
 ابو جعفر موصوف فاضل عالم و شاعر ادیب و ماهر است و معاصرین است الحال دیکه
 از بلاد هند مقیم گشته الشیخ احمد بن حسن بن محمد بن علی الحارثی الشافعی
 الحنبلی فاضل کامل و عالم عامل و زاهد زاده و ابن عم صاحب اهل آمل است کما صح
 بی فی الکتاب المذكور و گفته وی عالم و فاضل ماهر و محقق و عارف بعقلیات و نقلیات
 در فن ریاضیات و صالح و روع و فقیه محدث و ثقة و معاصرین است از تصانیف او است
 الشیخ از جزوه منظومه سن در سواریه موسوم بخواصه الاسباحات فی مسائل المیراث و حاشی کثیره
 فوائد بسیار از شایخ افکار او است اسید ماجد بن محمد البحرانی صاحب اهل آمل او را
 عالم جلیل القدر و فاضل واسع الصدر رسوده گفته وی اولاً قاضی شیراز بود پس از آن
 در شهر اصفهان بمنصب قضا افتاد است درشت وی شاعر ادیب و نشی بود از تصانیف
 او است شیخ نجیب البلقه تامام و او از جمله معاصرین است الامیر ماجد بن الامین جمال الدین
 محمد الحسینی الدشتکی فاضل عالم و فقیه محدث بود روایت حدیث از والد خود سید جمال الدین
 محمد بن عبد الحسین الدشتکی می نمود و او از سید معزال دین محمد بن سید نظام الدین محمد بن
 محمد مولانا محمد فقیح و غیر ایشان از روایت دارند مولانا محسن بن محمد موسی الاسترآبادی
 در اهل آمل مذکور است که مولانا محسن مذکور فاضل و محقق و زاهد و عابد بود و جمله معاصرین است عمر شریف
 بهشتاد سال سلیمه بود که بمشهد امام رضا علیه السلام بقصد حج و زیارت و انجارت رفت انتقال فرمود

رحمه الله تعالى الشيخ محمد امين بن محمد علي الكاظميني از معاصرين شيخ حرعالمليست وى
فاضل جليل القدر و فقها و صلحاى عصر خود بود از تصانيف شريفة اوست شرح جامع المقال
فيما يتعلق بالحديث والرجال و كتاب هداية المحققين الى طريقة المحققين وغير ذلك من الكتب
السيمة مرزا محمد باقر بن معزالدين محمد الحسينى الرضوى النجفى اصلا و الطوسى مولد
نوسكنا از علماء محققين و افاضل متكلمين بود معاصر شيخ حرعالمليست وى فاضل
جليل و محقق نبيل و متكلم و شاعر بوده از تصانيف اوست شرح جمل حديث و حاشية بر حاشية
قديمه و غير آن پيش قاضى معزالدين محمد از اساتذة مولانا محمد تقى مجلسى بود كما ذكره العلامة
المجلسى رحمه الله مولانا محمد تقى بن عبد الوهاب الاسترآبادى وى از فضلاى
عالم مقدار و متكلمين با اقتدار بوده در شهر مقدس رضوى على شرفه الآف النجاة و السلام
سكونت داشته شيخ حرعالملى او را در زمره معاصرين خود شمرده و گفته وى تكلم جليل المرتبة
و شاعر مبلغ بوده تصانيف انيقة دارد از انجمله شرح قصص فارابى در فارسى و رساله در
علم اخلاق و غير ذلك از و است و فائش در سنده ميگذارد و چاه دشت هجرى واقع شده
و صاحب شند و نقل کرده كه ولادت طراى مذکور در سنده ميگذارد و سى و هفت واقع شده و
در ميگذارد و يكصد و ده هجرى فوت شده بنا بر آن عمر وى بنفاد و سه سال بوده باشد مولانا السيد
محمد رضا الحائسى فاضل كامل و معاصر صاحب المل آلى است چنانچه در كتاب مزيلو بسطحه است
كه امير كبير سید محمد رضا حسيني نشي الملك و عالم و فاضل و معاصر و محدث جليل القدر است
از تصانيف شريفة اوست كتاب كشف الايات و ان كتابست عجيب بغير ترجمه و نوشته ديگر
كتاب تفسير القرآن كه زياده از سى مجلد بوده باشد و عربى و رسم در فارسى است و جمع نمودن
احاديث را و ترجمه آن كرده الحال در اصفهان ميا باشد انتهى ترجمه كلامه مولانا محمد بن محمد
القاسمى در كتاب المل آلى ذكرش آورده و گفته كه مولانا محمد بن رضى قمى فاضل و معاصر
من است از تصانيف شريفة اوست شرح منظومه در معانى بيان تقريباً صديت است

موسوم به پنجاب المطالب الشیخ علی بن محسن بن علی بن محمد الحکر العالی برادر شیخ حر عاملی
 صاحب وسائل الشیعه است چنانچه شیخ مذکور احوال او را در کتاب امل آورده و گفته
 که شیخ علی بن مزبور برادر مولف این کتاب است فاضل صالح و زاهد عابد بود تحصیل علوم
 و کتاب فنون از والد ماجد خود نموده در پیش سن هم خوانده وقت مراجعت او اوج بیت
 الحرام که مرتبه سوم و سال سوم بود که متولای سرچ فرموده بود در طریق مکه معظمه در سال
 یک هزار و هفتاد و هشت وفات یافت الشیخ احمد بن محسن بن علی الحکر العالی لمشغری
 برادر شیخ حر عاملی است چنانچه در کتاب امل مسطور است شیخ احمد فاضل صالح و عارف
 لغبن تواریخ است از تصانیف او است کتاب تفسیر القرآن و کتاب تاریخ کبیر و کتاب
 تاریخ ضغیر و حاشیه بر مختصر نایب انتهی کلامه الشیخ احمد بن عبد العالی العالی
 المکی در امل آورده که شیخ احمد فاضل و عالم و صالح و معصوم از سائین بلبله
 اصغیان بود و همد را بنجا وفات یافت سید تاج الدین بن علی بن احمد السینی
 العالی از فضلا کالمین و صاحب تصانیف مالیه است شیخ حر عاملی در امل آورده
 که سید تاج الدین فاضل زاهد و محدث عابد و فقیه است از جمله تصانیف او است کتاب
 فی معرفه الامم علیهم السلام و نزد من از کتاب مذکور نسخه ایست از ان ظاهر میشود که شیخ
 مایل فیش در سنه یک هزار و هشتاد و هجری بوده و از جماعتی از مشائخ سن روایت دارد که از جمله
 ایشان خال والد من شیخ علی بن محمود مالیت الشیخ جابر الجعفی از فضلاء زمان و
 صلحای دوران بود روایت حدیث از مولانا محمد تقی مجلسی داشته که انی الامل *
 الشیخ حسین بن علی بن خضر بن صالح العالی از تلامذه سید حسین بن سید محمد
 صاحب مارک بود و در خراسان در شهر مقدس متوطن بود و همد را بنجا رحلت ایزدی پیر
 صاحب امل آورده که فاضل صالح ستوده الشیخ حسین بن مطهر الحجزا سر
 از سامرین شیخ حر عاملیست در امل آورده که فاضل زاهد و صالح بوده از تصانیف او

کتاب بسیار از تفسیر قرآن مجید در ساله است در علم کلام الشیخ داود بن ابی شافیر البحرانی
 از فاضل زمان خود بود بسید علیخان مدنی در کتاب سلوانه احصای ما لخدمه و وصفت دی خود
 و گفته که وی بر مثال فافران خود فائق بود و قدری از اشعار فصاحت آثار او ذکر نموده و شیخ
 حر عاملی در امل آمل او را از جمله معاصرین خود شمرده و گفته که شیخ داود مذکور عالم ادیب و شاعر
 است الشیخ زین الدین بن الحسین بن علی بن محمد البحرانی المشغف از فضل
 عصر خود بود برادر شیخ حر عاملیست چنانچه در امل آورده که شیخ زین الدین مزبور برادر لطف
 این کتاب است فاضل و عالم و محقق و صالح و ادیب و شاعر و فقیه و عارف بعبیه و فقه و حدیث
 و ریاضی و دیگر فنون علمیه بود از تصانیف او است شرح رساله حجیه شیخ بهائی علیه الرحمه موسوم به
 سناسک مرویه فی شرح الاثنی عشریه بحجیه و رساله در علم هیئت موسوم به متوسط الفیج بین المین
 و اشهرج و رساله در محبت لقیه و کتاب تاریخ در فارسی و دیوان اشعار که تقریباً پنجاه بیت
 بوده باشد و فائش در بلده و معا دقت مراجعت وی از حج در شش یکبار و هفتاد و هشت حج
 اتفاق افتاد و از جمله اشعار او قصیده ایست در مدح جناب رسالت صلی الله علیه و آله که این چند بیت

از آنست

هو خاتم الرسل الکرام محمد	کشف المؤمن من هم الما مول
رب المناقب البراهین التي	قادت لطاعته سوا الغیل
نطقت بفضل علومه الانبیاء	الفرقان الثوریه بالانجیل
لولا ما عرفنا لوری ربنا	اصنامهم الفضل فی الفضیل
کلوا لا اتخذوا سواي نافع	سهم بدلا من الکبیر والنیل

الشیخ سلیمان بن الحسین بن محمد بن احمد بن سلیمان البحرانی الباطنی شیخ حر
 علیه الرحمه در امل آمل شیخ سلیمان مذکور را به عالم فاضل و صالح و زاهد و عابد شمرده و گفته که
 او و برادرش شیخ احمد هر دو شریک درس من بودند و قتی که بحضرت مشایخ مشغول افتاده بودم

و برادر بزرگوار در یک سال از تقال فرمودند و جمعا التدریج الشیخ سلیمان بن محمد قصید او
 العالمی صاحب امل آمل او را به عالم و فاضل صالح و عابد و فقیه و حافظ مشهور و جلیل القدر
 ستوده و گفته وی از جمله معاصرین است السید شمس الدین محمد الاحسانی ساکن شیراز
 فاضل و عالم فقیه و محدث و صالح جلیل القدر بود از معاصرین شیخ حر عاملیست کذا فی الامل
 الشیخ صفی الدین بن فخر الدین بن طریح الخفجی از فضلا زمانه و محققین یگانه بود فرزند ارجمند
 شیخ فخر الدین صاحب مجمع البحرین فی اللغة است شیخ خرماعلی او را از معاصرین خود شمرده
 و به فاضل عالم و صالح و فقیه و عابد و دیر و محقق ستوده از تصانیف او است شرح فخریه اللمعات
 پیراوست و دیگر رسائل هم دارد الشیخ صالح بن سلیمان بن محمد العالمی القصید او
 صاحب امل آمل آورده وی عالم و فاضل صالح و عابد و معاصرین است و گفته که او به عراق رفته
 در مشهد کاظمین علیهما السلام مجاور و متوطن گردید الشیخ عبدالرحمان بن احمد الخزازری
 از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در امل آمل آورده که شیخ عبدالرحمان بن احمد خزازری ساکن
 بعصره فاضل محقق و صالح و عارف بالعربیة و شاعر و معاصر است از تصانیف او است شرح تصانیف
 ابن ابی الحدید و غیره از کتب عبدالرحمان بن عبدالقادر الخزازری فاضل و عالم و
 صالح و ادیب و شاعر و معاصر شیخ حر عاملی بود کذا فی امل الاصل السید عبدالرضا بن
 عبدالصمد الولی الحسینی السجرائی فاضل ادیب و عالم ارب بود در امل آمل آورده که سید
 عبدالرضا مذکور از اهل علم و فضل و ادب و صلاح است و سید علیخان منی و صف و روح و طبع
 در حق و گفته و از اشعار جیده او نقل نموده السید عبدالرؤف بن حسین الحسینی لم یجد
 السجرائی از معاصرین شیخ حر عاملیست چنانچه در امل آمل آورده وی فاضل عالم و شاعر و
 معاصر و ادیب و منشی بود از اشعار او آنچه من فرستاده مکتبه محبیه الانشار بود که بطرز جید و بیخ
 سید نگاشته السید عبدالصمد بن عبدالقادر الحسینی السجرائی صاحب امل آمل آورده
 وی عالم و فاضل صالح و عابد و شاعر و ادیب جلیل القدر و ابر و معاصر است از جمیع عبدالعزیز

بن الحسن بن علی بن احمد العالمی الحاشی فی فاضل ادیب و حافظ جلیل القدر بود کسب علوم
 و فنون از والد ماجد خود و از خدمت شیخ زین العابدین بن سلیمان عالمی و غیره نامورود و فاش در
 سینه بگذارد و هفت و هجرتی در رسید از جمله معاصرین شیخ حر عاملی است که فی ال ال ال
 السید عبد المتدین السید حسین البحرانی فاضل ادیب و معاصر سید علیخان مدنی بود چنانچه
 در سلاطه العصر در حق او حج و تناس بسیار آورده و گفته و کان قد صحیحی سنینا و ازلت لفرقة
 صنیئنا حتی فرق الله هربینا و قدر القضا بیننا الشیخ علی بن سودون العالمی فقیه
 فاضل و صالح و زاهد و عارف بالعربیة بود از جمله معاصرین شیخ حر عاملیست و در سینه بگذارد و
 پنجاه و هفت هجری با شیخ حر عاملی مزبور در سفر که در حجه او رفیق بود و بعد از سینه مذکور
 بعد مدت دو سال بدرجه شهادت فائز شد کما فی ال ال مولانا علی بن شاه محمود ال
 از معاصرین شیخ حر عاملیست فاضل صالح و عابد بود از تصانیف او است کتاب منهاج الافلاک
 در اعمال سال و کتاب مجمع المسائل در فقه که از اهل طهارت تا اواخر صلوٰة تصنیف شده و در
 کتاب مزبور باستیاب فروع و اوله و اقوال و احادیث پرداخته کما فی ال ال مولانا علی
 الشیرازی در ال ال است که مولانا علی نقی شیرازی فاضل و فقیه جلیل القدر و معاصرین شیخ
 قضا داشته از تصانیف او کتابهاست از انجمله کتاب ساجد الخراج در ساله در تحریم متن و کتاب در جواب
 مفتی روم در بحث امامت و غیر ذلک بن الکتب الشیخ عیسی بن حسن بن شجاع النجفی از
 فاضل شعرا و زمان و ادبای عصره و او ان خود بود از معاصرین شیخ حر عاملیست کما فی ال ال
 و سید علیخان مدنی در حق و سعه بسیار و وصف بسیار نموده و از اشعار او ذکر فرموده و گفته که
 در بیان والدین و شیخ مزبور مراسلات و مکاتبات طویل از دیال از نظم و شریاری بود و قتیکه
 در بلد و حیدرآباد و شیراز و ادم تشریف برده از آنجا حسب مراد خود کامیاب گردیده مراجعت فرمود
 و در آنجا راه سفر دریا واقع شده بر کشتی سوار بود که موج عظیم از دریا برخاست و اهل یان
 کشتی معر شمع موصوف غریق حمت الکی گشته الشیخ فخر الدین الایوبی صاحب الزلزال و البحر

آورده که شیخ عابد زاهد محدث اکبر شیخ فخر الدین ابی سعید مدینه ای از شیخ محمد بن حاتم بوده
 و او از سید سعید ابی نصر و عابد بن علی بن خنیفه اسید الکبیر سیر فیض الله عن الشيخ حسن النعمانی
 الثاني عن الحسين بن عبد الله عن الشهيد الثاني رواية دارد منتهی الشيخ فرج الله بن محمد
 بن درویش بن محمد بن حسین بن جمال الدین بن ابی کبر الحویزی در امل آل سلطوت
 که شیخ فرج الله مذکور فاضل و محقق ماهر و شاعر و ادیب و صاحب مؤلفات کثیره است
 از آن جمله کتاب رجال در دو مجلد و مرقعه یک جلد و کتاب کبیر در علم کلام مشتمل بر تفاسیل احوال
 بنقاد و سه فرقه و کتاب الغایه در منطق و کلام و کتاب الصفوة در اصول شیخ شیخ طاهر
 شیخ بهار الدین عالمی علیه الرحمه و منظومه در معانی و بیان و تفسیر قرآن مجید و تاریخ کبیر و بیان
 اشعار کبیر و سألہ در علم حساب و کتاب تذکره العنوان و آن کتابست عجیب که بعضی الفاظ
 آن بسیار است و بعضی به شجره است و در طول و عرض غنّه میشود و مجموع کتاب مذکور یک علم است
 و هر سطر که از سرخی غنّه میشود جدا گانه هر یک علمی از نحو و منطق و عروض میباشد و چه تسمیه آن تذکره
 العنوان چنین است که یکی از فضلاے اهل سنت کتابی موسوم العنوان الشرف که مشتمل بر علوم مذکور
 و فقه و تاریخ است برین طرز تالیف نموده روزی در مجلس شیخ ذکر آن کتاب بیان آمد اهل مجلس
 همگی تعجب شدند زیرا بران شیخ موصوفت بغیر آنکه لایحه کتاب عنوان الشرف فرماید کتاب تذکره
 و تصنیف فرموده شیخ قاسم کاظمینی از جمله معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل
 اهل آورده که شیخ قاسم کاظمینی عالم عابد و فاضل زاهد و معاصر است از تصنیفات او است شرح
 کتاب استبصار که جامع احادیث و اقوال فقها است منتهی کلامه کلب علی بن جواد الکاظمی
 فاضل عالم و صالح و شاعر ادیب و معاصر شیخ حر عاملی بود که ذی الامل الشیخ علی بن ابی
 بن محمد بن الحسن بن زین الدین الشهید الثاني فرزند از چند شیخ زین الدین بن سلیمان
 شهید ثانی علیه الرحمه بود و عم شیخ علی مذکور شیخ علی صاحب در نشر بود و در کتاب امل الاصل
 آورده که شیخ علی مزبور فاضل و عالم و شاعر و ادیب بود و قرارت علوم پیش عم خود فرموده و در دیگر

شایخ هم استفاده فرموده و انضاد کتاب مذکور آورده که شیخ علی مزبور الحال در اصفهان مشغول
 است شیخ حسن بن زین الدین بن محمد بن الحسن بن اشرید الشافعی العالمی
 اجمعی برادر شیخ علی سابق الذکر است شیخ حر عاملی او را از جمله معاصرین خود شمرده و گفته که
 شیخ حسن مذکور عالم فاضل و صالح و معاصر است الحال در بلد اصفهان توطن دارد و قرأت
 علوم عیش عم خود و دیگران از شایخ و اساتذہ خود فرموده السید ابو الحسن بن علوان
الحسینی العالمی اشامی صاحب امل آورده که سید ابو الحسن مذکور فاضل صالح
 و جلیل القدر و از معاصرین است درین زبان در بعلبک سکونت دارد و تبحر مولانا سید
عبد العظیم بن السید عباس الاسترآبادی عالم فاضل و محدث و فقیه بود در
 لواء البحرین آورده که سید عبد العظیم بن سید عباس استرآبادی از علمای اخباریین
 بود از تصانیف اوست رساله در وجوب عینی نماز جمعه و علامه سید باشم بن سید سلیمان بن السید
 اسمعیل بن سید عبد الجواد الکنتکاتی التوہیدی الحسینی که احوالش انتشار یافته مذکور خواهد شد از سید
 عبد العظیم مذکور روایت دارد شیخ محمد بن علی بن احمد بن موال العالمی البناطلی
 از معاصرین شیخ حر عاملی بود چنانچه در امل آورده فاضل صالح ستوده و گفته که شیخ محمد
 مذکور الحال در بلد اصفهان توطن دارد مولانا محمد موسی بن شاه قاسم السبرواری
 از ساکنین شهر مقدس روضه رقیه رضویه علی راقدها لاف التحیه بود چنانچه در امل
 آورده که مولانا محمد موسی بن شاه قاسم السبرواری بناکن اشتهر فاضل عالم محقق
 متکلم فقیه محدث عابد معاصر است از تصانیف اوست تفسیر قرآن مجید و حواشی بر شرح
 لمعه و غیر آن از کتب و رسائل مولانا قطب الدین محمد بن علی اشریف الدیلمی
 اللاهی صاحب امل آورده که مولانا قطب الدین محمد بن علی شریف دیلمی لاهیجی فاضل
 جلیل القدر صاحب تصانیف کثیره است از انجمله رساله در معالم التالی و غیر آنها و از جمله
 معاصرین است مولانا میرزا محمد رفیع الواعظ القزوینی از مشایخ فضلاء کالمین و بلفا

و اعظمین و علمای عالمین بود کتابش ابواب الجنان بر حال فضل و علم و جلالت قدر و شوهرت
 وارد الحاق که کتابی فارسی در بیان چند و نصالج باین فصاحت و بلاغت و خوبی عبارات و لطفت
 استعارات برقص تالیف رسیده از مجلد اول آن کتاب ظاهر میشود که کتاب مذکور مثل برشت
 با بست اما مجلد اول که یکی از ابواب هشتگانه است درین دیار بسیار شتهار دارد و در زمان
 شاه عباس ثانی صفوی تصنیف شده و مجلد نهم بنظر کوفت رسیده اما کتاب است و
 از حال دیگر مجلدات اطلاعی ندارد اما بقالب تالیف تصنیف درآمده یا نامانده با مجله
 سیر از موصوف و اعطی عامل و شاعر کامل بود در شعر و اعطی تخلص داشت میرزا محمد طاهر
 نصر آبادی و تذکره اشعار که آنرا در زمان شاه سلیمان صفوی در سنه کهنه از و شتهار و دوسه هجری
 تصنیف کرده بقرب ذکر علما و فضلا و شعرا آورده که در اعطی قزوینی اسم شرفش سیر از رفیع است
 نواده طایف است و اعطی قزوینی است بقنون کمالات آراسته و بصلاح و پر سیرگاری پرست
 چمن طبعش را از قباب کل خود رو و دگر از خاطرش راه تمام گل شبنم لطافت و لطافت
 طبع او را تالیف سسی به ابواب الجنان گواه عادلست که چهارده و شش مجله اصل صاحبان
 انصاف گذشته و سجل فصاحتش با ذعان اهل عرفان بعنوان گردیده حقا که هر بابش درشت
 بر روی مطالعه کنندگان کشاید و هر فقره اش از راه نظر به بنیده حقیق تحقیق نماید صاحب تذکره
 مذکور گوید که مجلد اول آن کتاب فصاحت آیات بنظر من رسیده و بنکس را از کتب احادیث
 و اخلاق مستغنی میاز و چرا که من مطالعه کتب تواریخ و اخلاق و مثال آن بسیار نموده ام
 بحسب لفظ و معنی هیچکدام از بقدر فیض سان نیست جبرانم که در مجلدات دیگر چه خواهد گفت که در آن
 نباشد باید که بصحت و عافیت توفیق انعام آن یابد و علی قلیخان را که در تذکره خود که سسه
 بریاض اشعار است آورده که مرزا محمد رفیع و اعطی قزوینی از فضلای عصر و علمای دهر است
 لای ابرار و اعطی و نصالج او آویزه گوش خاص و عام بوده فن شعر و انشا آیینی که با صمیمیه
 دیگر کمالات ساخته بود کتاب ابواب الجنان را که شتم بر ترجمه احادیث اهل بیت علیهم السلام

در نهایت کیفیت در نگینی تسوید نموده در او اکل جلوس خاقان الکب رقاب یعنی سلطان حسن صفوی داعی حق را بسبب اجابت گفت و در تذکره نتائج الافکار سطور است که صاحب فکر بلند و طبع متین مرزا محمد رفیع و اعطای از اکابر قزوین که لژاده طایفه القند و اعطای قزوینی است بوساده تعلیم و تربیت شائقین جادداشت و بلوغ و پند خلایق نظری گماشت در لطم پرده از مینوایان میرزا صائب و طاهر و حیدر بود و طریق سخن تبلیغش تازه و معانی انشایش بخوش اسلوبی می پیوسته و غنوی سر که شاه عباس یاسلم خان اوزبک بس رنگین و نیکو گفته و لالی آید مضامین را برشته فصاحت و بلاغت سفته و در او اختراعات حادی عشر بسیار هستی پیچید

الشیخ سلیمان بن علی بن سلیمان بن راشد بن ابی ظبیه البحرانی الاصبعی صلا الشاخوری مسکن شیخ حرعالمی او را از جمله معاصرین خود آورده و به علامه و فاضل فقیه ستوده و شیخ یوسف بحرانی در لؤلؤة البحرین گفته که شیخ سلیمان مرزوبور فقیه نبیه و مجتهد است بوده و از تصانیف او در رساله است در تحریم نماز جمعه در زمان غیبت امام علیه السلام و شیخ احمد بن محمد بن یوسف بحرانی نقابی خطی در نقص و جواب رساله مذکوره رساله خوب موافق حق و صواب تصنیف کرده و دیگر از تصانیف او است رساله در تحلیل متن و قنوه که در تن کلام بعضی از علمای عجم را که قائل بحرم بوده اند مذکوره است دیگر رساله در علم کلام مشتمل بر تحقیق اصول دین در رساله در تحلیل مایه ای است وی از شیخ احمد بن شیخ محمد بن علی مقتدای حبشی و هم از استاد خود شیخ علی بن سلیمان بن حسن قدیمی بحرانی که حاشی گشت روایت دارد و شیخ سلیمان بن عبدالمهدی بحرانی شاگرد او بود و از روایات دارد و شیخ سلیمان بن علی مذکور در رساله کینزار و کیه صد و یک هجری وفات یافت و سید عبدالرؤف جعفری بحرانی که خصوصیت با او داشت تصدیقه در مرثیه او گفته و از تحلیل این شعر متضمن تاریخ وفات او است شعر

صاحب الغراب بغلق فی جب علی	موت الفقیه فاتی ده مهین خ
----------------------------	---------------------------

پس لفظ غلق یعنی صمدی زراغ است ماده این تاریخ باشد و ایضا شیخ یوسف

در لوله البحرین آورده که شیخ سلیمان بن علی ندو از شیخین طلیسین شیخ جعفر بن کمال الدین سجستانی
 و شیخ صالح بن عبد الکرم بجرانی روایت داشت شیخ احمد بن ابی شیخ محمد بن یوسف
 المقابلی المخطی بحسنه در لوله البحرین آورده که اصل وطن او خطه بود و مشا و بسکین
 قریه سقا از قرآن بجرین است که او در اینجا تحصیل علم نموده و از جمعی از علما عظام روایت
 حدیث داشته از جمله ایشان پیش فقیه شیخ محمد بن یوسف و مولانا محمد باقر مجلسی و سید
 محمد موسی استرآبادی صاحب کتاب الرحبه اند و پیش محمد بن یوسف ندو کور از شیخ علی
 بن سلیمان قدس بجرانی روایت داشت و آید در علوم عقلیه و فلیک و ریاضیه و طبیعت
 و هندسه و حساب و عربیه بود لکن چیزی از مصنفات او نقل نکرده اند و شیخ احمد بن محمد
 بن یوسف ندو کور علامه و عابد زاهد و متقی و کریم النفس صاحب تصانیف بود شیخ یوسف
 بجرانی آورده که تصنیفات او که بنظر من رسیده است بر علو منزلت او در علوم معقول و منقول
 و فروع و اصول و دقت نظر و حدت خاطر با دصفت مزید بلاغت و فصاحت در تفسیر و تفسیر
 و تخریر گوی سید پر و نردن است که او از جمیع علمای بلاد بجرین از معاصرین تا تخریر
 خود بلکه از غیر ایشان هم افضل بود و یکی از تلامذه اش در رساله خود ذکر نموده که چون شیخ
 ندو کور بسوی صفهان رفت مولی فاضل محمد باقر خراسانی مصنف کفایه و ذخیره در دست
 و روز برای مذاکره و استفاده از وظوایات او می نمود و ملا محمد باقر مجلسی ره او را اجازه
 روایت داده و در جمله مع و ثنائی او در اجازه نوشت که از عجایب اتفاقات زمانی بلکه از غلبه
 تفضلات ربانی و نعمات بالغه بجزای بر من است که مرا با مولای او ملے فاضل کامل و مع
 بارع تقی زکے جامع فنون فصائل و کمالات و صاحب گوی سبقت در میدان سعادت
 مع الاخلاق الرضیه و الاعراق البهت علم تحقیق و کوه تدقیق عالم تخریر فائق التخریر و تقریر
 کشتن و فائق منافی شیخ احمد بجرانی اتفاق صحبت افتاد پس او را در علم فضل دریا
 بی پایان و داناتی ما عظیم ایشان یافتن الی اخر اجازه و ایضا در لوله آورده که تصانیف

شیخ احمد مذکور است کتاب ریاض الدلائل فیماض المسائل در فقه که از انجمله باره از رسائل طهارت
 دیده ام و بس و رساله دیگر در وجوب عینی نماز جمعه است که در آن بر رساله شیخ سلیمان بن علی
 شافری بحرانی که ذکر او گذشت مذکور است دیگر رساله در مسئله استقلال پدر بولایت مکران
 رشیده و رساله در منطق موسوم بالمشکوٰۃ الضعیفه و رساله موسوم بالرموز الخفیة فی المسائل الخفیة
 و رساله صغیره در مسئله برادر شیخ احمد مذکور و برادرش شیخ یوسف شیخ حسین هم در سنه
 یک هزار و یکصد و دو هجری در حیات پدر خود بسبب طاعون در عراق وفات یافتند و در جوار
 مزار فائض الاثر از حضرات کاظمین علیهما السلام مدفون شدند و بعد از آن پدر ایشان در سال
 یک هزار و یکصد و سه هجری در قریه ستا با که سکس او بود وفات یافت شیخ سلیمان بن عبد الله
 بحرانی از شیخ احمد مذکور روایت داشت شیخ محمد بن محمد بن سعید بحرانی المأجود منسوب
 قریه ماحوز بضم حاء حمله و زاء محمده در آخر قریه ایست از قریای بحرین و آن مشتمل بر سه قریه است
 قریه دمنج بضم دال حمله و سکون و او فتح نون قبل از حیم و قریه لها بفتح با و تاء و در نقطه
 بالا بعد از لام و قریه عریفه بضم عین و فتح راء حمله و سکون یاء و نقطه پائین قبل از خاء و تاء
 لود و آورده که اصل وطن شیخ محمد بن ماجد مذکور قریه دمنج بود که یکی از قریهای ماحوز است لیکن
 او از آنجا بسوی قریه بلاد که قدیم از قریهای بحرین است آمده ساکن شد و او تقیه محبت رقیق
 و قیق النظر از اعیان علمای بلاد مذکور بود و امامت نماز جمعه و جماعت در آنجا داشت و از تصانیف
 او رساله سمی بالصفویه و رساله در نماز است که آنرا در شیراز بحبت سید بزرگ میرزا محمد صفی بن
 بن میرزا محمد مهدی تسابه تصنیف کرده بر دضه صفویه فی حکم الصلوة الیوسیه موسوم ساخته بودند
 میرزا محمد مهدی مذکور در شیراز بعد از شیخ صالح بن عبد الکریم بحرانی شیخ الاسلام بودند و دیگر تصانیف
 شیخ محمد بن ماجد مذکور رساله مشتمل بر کلی در مسائل منطق است شیخ عبد الله بن صالح سماجی
 بحرانی گفته است که من در اوائل عمر خود در قریه ماحوز با استاد خود شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی
 دو مرتبه در عقبت شیخ محمد مذکور نماز کرده ام و شیخ سلیمان بن عبد الله و اما شیخ محمد مذکور بودند

در آن زمان بیان هر دو ایشان در مسئله فقهیه بحث واقع شد و آن اینکه نهادن پیشانی جزو
سجده است یا نه پس اگر کسی در سجده باشد و در آن حال آیه سجده واجب را پیش او بخواند پس
اورا استمرار بر همان سجده کافی است یا باید که سر برداشته باز پیشانی بسجده نهد پس درین مسئله
شیخ محمد بن ماجه دعوی جماع نمود بر اینکه نهادن پیشانی جزو هر سجده نیست و چنان شخص را
استمرار بر سجده اولی کافیست و استاد من شیخ سلیمان بن عبداللہ درین مسأله مخالفت او نمود
و گفت که بلکه بر او واجب میشود که سر بردارد و باز بسجده نهد پس سارعتی عظیم بیان ایشان
و ذویت باین رسید که شیخ سلیمان گفت لکن دینکم دلی دین و مرا و شیخ سلیمان از قرات این آیه
آن بود که آنچه تو گفتی که اعتقاد است بجهت آنکه تو بجهت هستی بر تقلید قول من جاری نیست و آنچه
من گفتم اعتقاد من است زیرا که من هم بجهت ستم در تقلید سخن تو جاری نیست پس شیخ محمد
بن ماجه بچرخشیدن این آیه از کلام دست آسیر و نفرت انگیز با او محکم شد زیرا که او
بسیوی اصل شان و زومل آیه مذکور شد که این آیه شتمل بر کلام حضرت نبوی صلی الله علیه و آله
است شیخ سلیمان گفت کلام من از راه حجت بود و از راه طعن و تشنیع بر تو نیست و زیاده
ازین اورا ممکن نشد که رو بر شیخ نه کور نماید زیرا که شیخ محمد در آن زمان مشارالیه بود و شیخ
سلیمان تا آنوقت شصت و نه سال داشت پس بر دو از یک دیگر جدا شدند و مجلس منقضی شد و هر یک
از ایشان خستناک بر دیگر بود و مدتی قلیل قریب چهل روز برین حال بودند و استاد من
شیخ سلیمان رساله در مسئله متفنن رو بر او تصنیف کرد و شیخ محمد مذکور را مرض عظیم عارض شد و شیخ
سلیمان اعیادت او حاضر شد پس شیخ محمد در همان مرض که عمرش قریب هفتاد سال بود و حدود
سند یک هزار و یکصد و پنج هجری وفات یافت و آن سال سال جلوس پادشاه زمان سلطان حسین
بن شاه سلیمان صفوی بود و شیخ مذکور در مقبره شهید و تقست و قبیه بالای آن بنا کرده اند و درایت
بلا علیها و او بسیوی سید باشم تریبی سحرانی مشی شده مؤلف گوید که آنچه صاحب تذکره العلما
از بعضی تواریخ نقل کرده که سال جلوس سلطان حسین بن شاه سلیمان صفوی یک هزار و یکصد و پنج

بود چنانکه در احوال سیر زار فیق قزوینی و اعلا گذشت مخالفت است که شیخ یوسف بحرانی
 در مقام تحریر فرموده و الله اعلم و شیخ یوسف میفرماید که رساله شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی
 که مشتمل بر رد بر شیخ محمد زکوری در مسئله نه زود من بود و در بعضی حوادث از دست من رفت
 و چون شیخ محمد زکوری وفات یافت یافت شیخ سلیمان قصیده خوب در مرثیه او نظم کرد و در آن قصیده
 مح بسیار در حق او گفت و شیخ محمد زکوری از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمة روایت احادیث
 داشت شیخ سلیمان زکوری روایت دارد السید یاشم المعروف بالعلامة ابن
 السید سلیمان بن السید اسمعیل بن السید عبد الجواد الکتکانی التوئلی البحرانی
 منسوب بسوی کتکان بفتح کاف و دو نقطه بالا قبل از کاف دیگر که نام قریه از قریه های
 توئلی است و آن بتای در نقطه بالا و سکون و او قبل از بار موحده و لام قبل از یاء و یکی از
 اعمال بحرین است که آن بعضی الکتب در لؤلؤ آورده که سید یاشم زکوری معروف به علامه است
 فاضل محدث جامع و متبحر احادیث بود یکدیگر سوله مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمة مجلس
 گوی سبقت برده فرموده و کتابها بهای چند تصنیف کرد که گواهی بر شدت تتبع و کثرت
 اطلاع او دارد و اینها در کتاب مذکور مسطور است که ریاست قریه بلاد بعد از شیخ محمد بن ماجه
 بسوی سید یاشم زکوری منتقل شد و او در اینجا متولی امور قضا در ریاست بود و آنرا احسن عواید
 و تسلط ظالمان و حاکمان را دفع کرد و سبالله بسیار تریج امر معروف و نهی عن المنکر فرمود و
 در امور دین از لایست بر گویان اندیشه میکرد و از جمله اقیاس متورمین بود و شدت بر ملوک
 و سلاطین داشت و فاش در سنه هزار و یکصد و هفت هجری در قریه نعیم بخانه شیخ عبد الله
 بن شیخ حسین بن علی بن کنار نعیمی حبسه واقع شد زیرا که او و خیر شیخ علی بن شیخ عبد الله زکوری
 در عقد نکاح خود داشت پس نعش او را بسوی قریه توئلی نقل کردند و در مقبره مشهوره آنجا
 کردند و قبرش مزار می معروف است و ریاست بلاد بعد از او بسوی شیخ سلیمان بن عبد الله بحرانی
 منتقل شد و بعضی از علما ذکر فرموده اند که وفات سید زکوری بعد از وفات محمد بن ماجه که ذکر شد

سید یاشم
 بحرانی
 ولف نایب

چهار سال واقع شد بنابرین تاریخ وفات سید مذکور سنه یک هزار و یکصد و نه هجری بوده باشد
 از تصانیف او نیست کتاب الیه بیان فی تفسیر القرآن شش مجلد و در آن احادیثی که در تفسیر
 آیات قرآنی وارد شده است از کتب قدیمه غریبه جمع کرده و دیگر کتابها و ضیاء التاویم و تفسیر قرآن
 دو مجلد و کتاب غایه المرام فی تعیین الامام و کتاب عظام الزلفی و انشاء الاحزاب یک مجلد و کتاب نیه الحجت
 فی انصاف علی الامته الهدایة دو مجلد و کتاب الدر المنفید فی فضائل الحسین الشہید یک مجلد
 و کتاب تفصیل الامته الاثنی عشریة عشر علی الانبیاء علیهم السلام سوی بنیاد کتاب وفات النبی و کتاب
 وفات الزهراء و کتاب سلاسل الحمد که منتخب از شرح نهج البلاغه ابنی الحمدیه است در
 بیان فضائل سید المومنین و باقی امه معصومین است و کتاب الاحتجاج و کتاب غایة الامام
 فی اثباتهم به الاعمال و کتاب ترتیب التمهید در دو مجلد و در آن جمیع احادیثی را که در تمهید
 الاحکام شیخ ره مندرج بوده است در باب مناسب ترتیب لائق مندرج ساخته بعضی محققان
 ارادند حداد و تحسین التمهید می گفتند و کتاب تفسیرات الادیب فی حال التمهید
 که در آن بر افراط بسیار که از شیخ طوسی ره در اساس تمهید الاحکام واقع شده بود تشبیه
 نموده است و دیگر کتاب الرجال و العلماء و ذکر کسانیکه بسوی حق رجوع کرده اند و کتاب
 حلیة الابرار و کتاب حلیة النظر و فضائل امه اثنی عشر و کتاب البهجة المرضیه فی اثبات
 الولاية و الوصیة و کتاب مناقب اشیعه و کتاب التیمة و کتاب نسب عمر و کتاب تلخیص
 روایاتی که در سنن لا یخفرو و الفقیه مذکور اند و کتاب سوله حضرت قائم صاحب الزمان علیه السلام
 و کتاب نزله الابرار و اشار الافکار در ذکر خلق جنت و نار و کتاب الحجج و ذکر چیزی که در حق
 حجت و امام نازل شده و کتاب بصرة الولی در ذکر کسانیکه حضرت امام مهدی صلوات
 علیه را دیده اند و کتاب عمدة النظر در احوال امه اثنی عشر علیهم السلام و کتاب معجزات النبی
 صلی الله علیه و آله و سید ما شتم مذکور از جمعی از علماء روایت احادیث داشت از جمله ایشان
 شیخ فخر الدین بن طریح جعفی مصنف مجمع البحرین و غیره و سید عبد العظیم بن سید عباس اشتر آبادی

صفت رساله در وجوب عینی نماز جمعه است که از علمای اخبارین بود و منتهی محصله و صاحب
تذکره العلماء آورده که دیگر از تصانیف سید هاشم مذکور کتاب روضه المعارفین است که اگر
شیخ یوسف بحرانی در احوال شیخ محمد بن یعقوب کلینی رحمه الله تعالی ذکر نموده است و
شاید که درین مقام بسبب سهولت مذکور را نام برده و الله اعلم ملا فخر الله تبریزی
از افاضل عصر خود بود و آثار اکرام مطبوع است که ملا فخر الله تبریزی تازه داغ نشاء
زود سی و انجمن افروز سخن عربی و پارسی است سید علی معصوم در سلافة العصر احوال طار
بطمطراق مینویسد و میرزا صاحب مکر را در ادق تقاطع یاد میکند از انجمله است ۵
همین رخاک فوج کامران نشه صاحب که فیض هم نهموری ازین جناب رسید
از وطن مالوف بسیر ممالک کن خراسید و در خدمت سلطان عبدالعزیز شاهی
حیدرآباد منزلت و ثروت تمام بهرسانید از اشعار عربی او است ۵

لا عزوان لم تفصح الايام بي الدهر ابن عطاء و لولا الراء
و بذاجري طبع الزمان اهل دفع الكلام طاهر اهل احياء

اشاره است بواسطه بن عطاء غریبی که اشع بود یعنی حرف را را نطق است و آنست
و نوعی سخن ادومی نمود که حرف را در کلام او نمی آمد و عیب شعر بر ساعان سنگین
نمی شد تا بحدیکه ضرب المثل شد و شعرا در اشعار خود استعمال کردند ابی محمد خازن گویند
در مع صاحب بن عباد وزیر

شعر

تجنب لا يوم العطاء كما تجنب ابن عطاء شعبة الراء

در تذکره و تنایج الافکار مطبوع است که ملا مذکور در او آخر ایامی عشر جیل بشر
عقبی گشت

بخش دوم

در ذکر فضلا و ستودن مائیداتانی عشر

ایشان محمد بن الحسن بن علی بن محمد الحر العالی المشغری بضم حاء همله و قلندیه
 را همله منسوب است بسوی مشغری بفتح میم و فتح شین سجد و سکون غین سجد قبل از همله
 و با و اخر آن که نام قریه از جبل عامل است از اعظم محدثین و محمد بن ثلث متاخرین است
 و معاصر اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و از او اجازه روایت دارد و اخوند مذکور نیز از او اجازه
 روایت داشته چنانچه در بعضی تصانیف خود آورده که مولانا محمد باقر مجلسی خدایش بسط است
 دارد آخر کس است که مرا اجازه داد و من هم او را اجازه داده ام صاحب سلافة العصر که
 اهدای تصنیف آن سند بکند از بهشتاد و یک بجز بیست و پنج بسیار در حق او نوشته گفته
 که او درین زمان در محکم بقمم است و در لؤلؤة البحرین سطور است که شیخ حر عالم فاضل
 محدث و بخاری بود تاریخ ولادت خود را کتاب اهل ذکر نموده است که شب جمعه هشتم ماه
 سال یک هزار و سی و سه هجری بود ولادتش در قریه مشغره واقع شد و او در قریه مذکوره بخت
 پدر خود و هم بخت علم خود شیخ محمد حر و بخت جدادری خود شیخ عبد السلام بن محمد الحر و بخت
 خال پدر خود شیخ علی بن محمود و غیر ایشان قرارت علوم نموده بود و هم در قریه جمع بخت علم
 خود و بخت شیخ زین الدین بن شیخ محمد بن شیخ حسن بن شهید ثانی و بخت شیخ حسین
 ظهیری و غیر ایشان خوانده و مدت چهل سال در آن بلاد یعنی عرب اقامت نمود و در حق
 آن مدت و در تبادله حج نمود و بعد از آن بسوی عراق سفر کرد و بخت و کربلا و بغداد و کربلا
 سن را می رسید و بشرف زیارت مشایخ و حضرات ائمه علیهم السلام مشرف شد پس بسوی
 عجم رفت و بشرف مقدس طوس رسید و زیارت حضرت امام رضا علیه السلام را بجا آورد و مدت
 مجاورت او در آنجای اقدس تا وقت تالیف کتاب اهل بیت و چهار سال بوده است و درین

درت هم دوم مرتبه کج رفت و دوم مرتبه بزوارات عبات عالیات الله عراق رفت مؤلف گویند
 که اجازه که شیخ مذکور براسه اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه نوشته بنظر فقیر رسیده تاریخ
 کتابش اول جمادی الثانیه سنه خمس و ثمانین بعد الالف است و در ضای آن تقریب ذکر
 طرق و شاخ خود آورده فمن ذلک ما خبرت به شیخ الجلیل الثقه الورع ابو عبد الله الحسین
 بن یونس بن ظهیر الله بن العالی و هو اول من اجهز له کتابه و شافته سنه اسی و ثمانین
 و الف عن شیخ الفاضل نجیب الدین علی بن محمد بن کی العالی عن شیخ الکمال الادب
 بهار الدین محمد بن حسین بن عبد العتمه العالی عن ابیه عن الشیبه الثانی اتمی کلامه و
 صاحب تذکره العلما بعد نقل بعضی از مضامین مسطور آورده که در اواخر کتاب و سائل ششم
 در جمله ذکر رجال راویان و علمای حدیث تقریب ذکر کرده سال ولادت خود را مطابق
 آنچه گذشت مذکور ساخته بسیاری از تصانیف خود را نام برده و گفته که این کتاب را که می
 بتفصیل و سائل ششم الی تحصیل سائل الشریعیه است در مدت سجد سال تألیف کرده ام
 و قریب دو ثلث آنرا در قریه مشغره که از قرایه جبل عامل است تألیف آورده ام و باقی را
 در مشهد مقدس حضرت امام رضا علیه السلام بتمام رسانیدم اتمی محصل کلامه و از تاریخ
 ولادتش و مدت اقامتش در عرب و مجاورتش در مشهد مقدس که در کتاب امل ذکر نموده
 است چنانکه گذشت ظاهر میشود که آن کتاب را در سنه یک هزار و نود و هفت هجری یا بعد از آن
 تصنیف کرده است و الله اعلم و در لؤلؤة البحرین مسطور است که فاضل ابو الحسن شریف بن
 محمد طاهر عالمی و شیخ محمود بن عبد السلام بجزانی از شیخ حر مذکور روایت داشته و از فاضل
 تلامذه شیخ مذکور شیخ محمد بن احمد بن رضا مصنف کتاب فائق المقال فی الحدیث
 و الرجال است از تصانیف شیخ خبر موصوف کتابت آنرا از جمله کتاب جواهر السنیه در ذکر احادیث
 که اولین تألیفات او است و احدی قبل از او جمع آن نبرداخته و کتاب صحیفه ثانیاز دعا
 حضرت سید الساجدین علیه السلام سوائے دعا باشد که در صحیفه کامله شده اول مجتمع است

مؤلف گوید که کتاب صحیفه ثانیه که بخط مصنف آن شیخ حر عاملی علیه الرحمه در کتبخانه بعض
اعلام ابقاه الله الی یوم القیام موجود است بنظر فقیر در آمده شیخ مذکور در دیباچه کتاب مذکور
اسمار کتب را تفسیرین عبارت خود فرموده و بر ظهر آن نسخه بخط خود نوشته العیون فی تفسیر
ادعیه مولانا زین العابدین علی بن الحسین بن علی بن ابیطالب علیهم السلام تالیف العبد محمد
بن الحسن المحسن العالی عالم الله بالطفه و فضله و انصاف بر حاشیه همین عبارت مرقوم است
ما کما کاتبها مؤلفها و در خانه کتاب مزبور سیفر یاب لبقول العبد محمد بن الحسن بن علی بن
العالی عفی الله عنه هذا وصل الی من ادعیه مولانا زین العابدین علی بن الحسین
علیه السلام مما خرج عن الصحیفه الکامله و الحمد لله و صلی الله علی محمد و اله و آله
من جمعی فی شهر رمضان سنه ثلث و خمین بعد الالف حاد اعطیا سلما استغفر الله
من دعا بها ان یشرک فی صلیح دعائه و قد کتبت هذه النسخه انصافا بیده ی تینا و تبرکا
فی شهر جمادی الاول سنه ست و سبعین بعد الالف بدوینة اشرا با و حر سهارب العباد و درین
نسخه بر حاشیه شروع هر دعا اسناد و روایت خود بخود کتب منقول عنه باین عنوان نوشته
که هذا الدعاء مروی فی عدة کتب ههنا کتاب هیچ الدعوات الی غیر ذلک من الکتاب الی نقل الشیخ
المزبور عنها و دیگر از تصانیف اوست کتاب تفصیل و سائل الشیعه فی تحصیل مسائل الشریعه
شش مجلد است شیخ موصوف ذکر تصانیف خود آورده که اکثر تصانیف او در اصل تعالیات بودیم مایه شش کتاب
و سائل الشیعه دارم انشاء الله تعالی و آنرا تحریر و سائل الشیعه و تحفیر سائل الشریعه موسوم
خواهم ساخت و آن شش شتمن باشد بر آنچه که استفاد از احادیث باشد بر فوائد متفرقه که
در کتب استدلالیه اند از ضبط اقوال و فقه اوله و غیر ذلک من المطالب المهمه مؤلف گوید
که شاید بویست تفسیر شش کتاب مذکور نرسیده که اجل آنجناب در رسیدن رحمه الله تعالی
و از جمله تصانیف شش موصوف است کتاب هدایه الایمان الی احکام الامم که سه مجلد است
و آن منتخبی از وسائل الشیعه با حذف اسانید و کرات از او است و فقه آخر است و کتاب فقه

رسائل اشیه شتمل بر عنوان البواب و عدد احادیث هر باب و مضمون احادیث سند و جهت آن
 که یک مجلد است و کتاب الفوائد لطوسیه که یک مجلد از ان بقالب تالیف رسیده و این
 شتمل بر صد فائده و رسائل متفرقه است و کتاب اثبات الهداة بالتعویض و المعجزات در مجلد
 که شتمل بر هزار حدیث از کتب خاصه و عامه است و کتاب امل فی علم الجبل عامل که در آن
 علمای شاخین هم مذکور است و رساله در ذکر حجت که آنرا رساله الایقظان من الحجته بالبرهان
 علی الرجعه نامیده است و رساله در رد بر فرقه صوفیه و آن معروف بر رساله اثنی عشریه است که
 که در آن قریب بیک هزار حدیث در رد صوفیه آورده و رساله در مسئله خلق کافرانچه مناسب با
 دارد و رساله در مسئله نام بردن حضرت امام محمد حسن صاحب الزمان عجل الله فرجه که آنرا رساله
 کشف التعمیه فی حکم التسمیه موسوم ساخته است و رساله در بحث نماز جمعه و رساله در تحقیق اجماع
 موسوم بر رساله نزیه الاسماع فی حکم الاجماع و رساله در اثبات تواتر قرآن مجید و رساله در ذکر آثار
 رجال و رساله در احوال صحابه و رساله در بیان منزله بودن انبیاء و ائمه معصومین از سبب انسیان
 و رساله در واجبات و محرمات منصوصه از اهل فقه تا آخر آن و در آن مجموع واجبات یک هزار و
 پانصد و سی و پنج است و مجموع محرمات یک هزار و چهار صد و چهل و ششت است موسوم به بایة الهدایه
 و کتاب فصول المسمی فی اصول الائمة که شتمل بر قواعد و کلیات منصوصه در اصول دین و اصول
 فقه و فروع فقه و در طب و کتاب العربیه و العلویه و اللغه المردیه و از تصانیف او است
 اجازات متعدد و برای معاصرین خود که بطول و مختصر اند و دیوان اشعار است که قریب بیست
 بیت است اکثرش در مدح سید المرسلین و ائمه معصومین است و در آن منظومه است در تاریخ
 نبی و ائمه و ایضا از تصانیف او است کتاب فوائد قدسیه و دیگر رسائل متعدد و طویل که
 قریب به ده رساله باشند که فی الامل من تعداد الکتاب و ائمه اعلم و از او ستار جزوه و دیوان
 العالم الربانی اخوند محمد باقر بن محمد تقی مجلسی الاصفهانی معروف باخوند مجلسی است
 چنانکه لقب جدش بود که امری فرجه و الیه و علامه آن باقر علوم دین ائمه معصومین صلوات الله

علیهم السلام و کما علموا و محدثین و ثقات فقهائ و مجتهدین و محدثین کثرت ساخرین است در مدایح اجتماع و مزا
 احتیاط و کمالات علوم و دین و تقوی و عظمت و جلالت قدریان سائر اهل زمان خود و عجم ملک در عرب
 افوق و امتیاز و اشتهار شخصت کتاب در سال از تألیفات اوست در صورتیکه تمامی مجلدات بحال الان
 یک کتاب شمارند و مجلدات کثرت حیات القلوب را یک کتاب گیرند اکثر کتب آنجناب که از اهل جده
 فرموده بزبان فارسی عبارت و انچه براسه انتفاع عامه مؤمنین ترجمه فرمود الحق چنین فیض عام
 در هیچ عصری از هیچ ملک بنظر نرسیده چنانکه شیخ یوسف بحرانی در تلوته البحرین بعد وصف آنجناب
 میفرماید که هیچکس در زمانش و قبل از او و بعد از تقرین و عدیل او در ترویج دین و ایمانی سنت
 سید المرسلین تبصیف و تألیف امر و نهی و قمع مبتدعین و مخالفین و دفع اهل بدعت و معاندین سیما
 صوفیه معتدین یافته نشد و اینها گفته که آنجناب در دراز سلطنت اصفهان شیخ الاسلام بودند
 ریاست دینی و دنیوی و امامت جمعه و جماعت در آنجا داشت و اوست آنکسی که احادیث طبعیت
 رسالت را جمع نموده رواج داد و در میان مردم خصوصاً بلاعبسم منتشر ساخت و از برای اهل ایشان
 انواع احادیث را از عربی بفارسی ترجمه نموده علاوه آنکه تصانیف و کتب تمام در امر معرفت دینی
 من المنکر داشت و دست خود را بر هر یک که سوی او می آمد مبطوط داشت چون در زمان نصیب اعم
 علیه السلام هر که بمحمد عادل و جان الشرائط باشد نائب آنحضرت و سلاطین صفویه رعایت شایع
 شریف بسیار داشتند لهذا هر بادشاه را بمحمد معظم آن زمان نائب خود کرده بر تخت سلطنت می نشاند
 و آن بادشاه خود را نائب او میخواند و از آنجا سلطان حسین صفوی را مولانا محمد باقر مجلسی ره بر سر سلطنت
 اجلاس فرمود و شیخ یوسف بحرانی آورده که ملک و سلطنت سلطان حسین باقریه بمول او نقلت
 تمیزش در امور مملکتین و وجود ملا باقر مجلسی محروس و محفوظ بود چون ملا رحلت فرمود نقصان در
 اطراف مملکتش ظاهر شد و اقصای اهل بلاد شروع شد و هائسال لبنی قندهار را از دست تصرف
 انتراع نمود و پیوسته روز بروز ملک او خراب و در معرض زوال بود و دیگران غالب میشدند
 تا آنکه همه ممالک از قبضه او بیرون رفت و ولادت نمود در سال یک هزار و هشت و هشتاد و هشت هجری است

چه آنکه آن مرحوم بر جاشیه کتاب بحار الانوار در مقام ذکر تسمیه آن کتاب گفته که از غرائب تفاتی
 آنکه بعد و جامع کتاب بحار الانوار تاریخ ولادت من موافقت در لکوة العبرین مسطور است که وفات
 اخوند سال یک هزار و یکصد و یازده هجری اتفاق افتاد تاریخ فوتش غم و غزن است و ملا علی مجلسی
 در رساله خود بعد از ذکر اوصاف و القاب و مناقب آن جناب گفته که ولادتش در یک هزار و هفت هجریست
 لکن گفته که وفاتش در سال یک هزار و یکصد و ده هجریست و احمد بن محمد عینی لایبجانی که از تلامذه اخوند
 مجلسی است در ذیل فهرس ابواب کتاب نظم لالی که شکر فیاضی است گفته که وفات او
 در نوبت و بیستم ماه رمضان سنه هجریست چنانچه تاریخی که برای فوت آن مرحوم بطریق تعلیمی گفته اند شکر بر
 ماه رمضان چوبست و فوتش کم شد تاریخ وفات عالم عالم شد
 و در کلام مولانا از بهری که شکر فیاضی وفات اوست یافته شد که آن مرحوم در و بعد از ماه رمضان
 سنه مذکوره از دنیا رفت و آن این بیاست که در ان اشعار از بعضی اشعار

مرقد او بحار انوار است	که زمین بحیات داده نشان
روضه اش مید و حیات قلوب	ز جلال العیون همین تو عیان
اعتقادات اوست ز اوهام	تو بحق الیقین یقین میدان
آئین رحمت آسوده بود	زمت و مردم شد ند سرگردان
گویند که عالم غیب	داده بودش بشارت از نزول
که درین ماه میروی بهشت	ز دونه ها و دانه پر جوان
را ن سبب گشت ختم تفسیرش	آیه کل من علیها فان
چون شب قدر آن عظیم القدر	شد نهان عشر آخر رمضان
از بهری گفت سال تخریش	باقی علم شد روان بجهان

و صاحب تذکره گفته که از بعضی اشعار از بهری مستفاد میشود که اخوند مرحوم تفسیری تا شرح آیه
 کل من علیها فان بتألیف آورده که وفاتش در رسید لکن الی الان که ای تفسیر محسوب با

یافته شد و هم در فهرس تصانیف او مذکور نیست و نیز در کلام احدی از علما نسبت تصنیف
 تفسیر بسوی او بنظر نرسیده شاید که در آن سال تفسیر سوره جمن را در ماه رمضان بسبیل عظمه
 و بیان فرموده و تا آنکه مذکور نوبت بیان آن رسیده و اعلم عند الله اخوند مرجم از جمیع کثیر از
 علمای اعلام اجازه روایت احادیث میداشت از انجمله از والد خود و از پسر عمه و از خود شیخ
 عبداللہ بن جابر عاملی و فاضل جلیل سید شرف الدین علی بن محبت الله حسینی شولستانی مجاور
 نجف اشرف تمیز مرزا محمد استرآبادی و غیر هم روایت دارد کما یستفاد من شرح الاربعین لمطالب
 و از رساله ملا میر علی و تلوئه البحرین ظاهر میشود که از اساتذہ او ملا حسن علی بن ملا عبداللہ شولستانی
 و سید الکلام میر رفیع الدین نایینی و سید محمد موسی استرآبادی و ملا حسن کاشانی و شیخ علی بن شیخ محمد
 بن شیخ حسن بن شهید ثانی و سید شهید سجد الحرام امیر محمد بن دوست محمد استرآبادی تمیز سید
 نور الدین عاملی و غیر ایشان هم بودند و از بعض اجازات متاخرین علما ظاهر میشود که اخوند مرجم
 از ملا محمد شریف رودیشی هم روایت داشته و نیز از سید مرزا ابن شرف الدین علی خراسانی در
 غره جادوی الانری سند یکزار و شصت و چهار اجازه یافته و نیز در اول جادوی الانری سند یکزار
 و شصت و پنج از شیخ حر عاملی اجازه براسه خود گرفته و شیخ موصوف هم نوشته باجمله جمیع کثیر از فضلا
 و مجتہدین که بعد از اخوند مرجم هم رسیده اند از روایت دارند از جمله ایشان دامادش میر محمد صالح
 خاتون آبادی و دختر زاده اش میر محمد حسین بن میر محمد صالح موصوف که جامع فهرس تصانیف
 اخوند است و ملا رفیع مشہدی و ملا ابو الحسن شریف عاملی و شیخ محمد بن دوست نعمی و شیخ سیاح
 بن عبداللہ بخرانی و غیر ایشان اند و از رساله ملا حیدر علی دریافت میشود که اخوند را چهار پسر سجد
 رسیدند یکی مرزا محمد صادق که والدہ اشش خواهر سید جلیل مرزا علار الدین گلستانه شایع نجف آباد
 بود و دیگر فاضل مرزا محمد رضا مشہور باقانی که والدہ اش خواهر ابوطالب خان بنادمی بود
 و اخوند مرجم را کنیزی بود که دو پسر از و بهم رسیدند یکی ملا محمد جعفر و دیگری ملا عبداللہ و دختران
 اخوند مرجم که از خواهر سید علار الدین گلستانه بهم رسیدند یکی زوجه میر محمد صالح خاتون آبادی

که از و میر محمد حسین بهم رسید و دیگر سزا و جزا حضرت مرزا محمد کاظم بن ملا غریب الله برادر زاده آن
مرحوم بود که پسرش ملا محمد تقی جد ملا حیدر علی مجاہدی است و دیگر دختران هم داشت که اولاد ایشان
در هند مان میباشند و تفصیل اسامی ایشان در آن رساله منضبط است و از اعظم تصانیف و
اجل تالیفات آن قدوة ابرار کتاب بحار الانوار است و ششم بیست و پنج مجلد است که کتابی از آیات
الهی و معجزات حضرت رسالت پناهی است و تا حال مثل آن کتابی در هند سبب امامیه که
جامع احادیث متأخرین و متقدمین بوده باشد تالیف نشده ترتیب مجلدات را بنا بر پنج خود
در اول کتاب مرقوم فرموده اینست کتاب العقل العلم کتاب التوحید کتاب العدل والمعاد
کتاب الاحتیاجات و المناظرات کتاب قصص الانبیاء علیهم السلام و کتاب تاریخ احوال نبی صلی الله
علیه و آله کتاب الامامة و جوامع احوال الائمة کتاب الفتن و ما جرى بعد النبی من غصب خلافة و
غزوات اسیر المومنین کتاب تاریخ امیر المومنین و فضائله و احواله و کتاب تاریخ فاطمة و حسن و حسین
علیهم السلام و فضائلهم کتاب تاریخ علی بن الحسین محمد بن علی الباق و جعفر بن محمد الصادق و موسی کاظم
علیهم السلام و فضائلهم کتاب علی بن موسی الزهراء و محمد بن علی الجواد و علی بن محمد الهادی و الحسن بن
علی العسكري و فضائلهم کتاب الغیبة و احوال النجاة القائم المهدی علیه السلام کتاب السار و العالم
فی احوال العرش و الکرسی و الانفالک و العناصر و الموالید و الملائکة و الجن و الانس و الوحوش و الطیور
و احکام الصيد و الذبابة و البواب الطب کتاب الایمان و الکفر و مکارم الاخلاق و کتاب الآداب
و اسنن و الادام و النواهی و الکبائر و المعاصی و الحمد و کتاب الرخصة فی المواعظ و الخطب و حکم
و کتاب الطهارة و الصلوة و کتاب القرآن و الدعاء کتاب الزکوة و الصوم و اعمال السنة کتاب الحج
و کتاب المزار کتاب العقود و الایقاعات کتاب الاحکام کتاب اجازات العلماء الاعلام رضوان الله
علیهم و از کلاش ظاهر میشود که مجلد بیست و ششم نیز در آخر مجلدات مذکوره الحاق نموده چنانکه در
بعض فصول از مقدمه کتاب بحار میفرماید که من بعض احادیث کتب متقدمین را در کتابی ملحق
که آنرا مستدرک البحار موسوم ساخته ام از سر نو ذکر خواهم نمود زیرا که الحاق در هر یک از مجلدات

این کتاب نمودن باعث تغییر بسیاری از نسخ متفرق این کتاب میگردد و دانش در ساله فارشیه بلبله
تصانیف اخوند مرحوم که بولفید به محمد حسین بن محمد صالح خاقون آبادی دختر زاده اخوند مرحوم است
درمان مفید ارباب هر کتاب و رساله مفصلاً مرقوم است دیگر از تصانیف آن مرحوم است کتاب
مرآة العقول تفسیر اخبار آل الرسول شرح کافی کلینی که قدری از آن ناتمام مانده کتاب بلاد الاخیاء
در شرح تهذیب الاخبار شیخ الطائفة ابو جعفر طوسی است و آن نیز ناتمام است و کتاب الصوم نوشته
کتاب شرح چهل حدیث و کتاب فوائد طریقه که شرح صحیفه است و تادعای چهارم نوشته در کتاب
و چیز دیگر علم رجال و رساله اعتقادیه که در یک شب نوشته معروف به لیلیه است و رساله در اوزن
و مفاد پر شرعی در رساله تمکیات نماز و رساله موسوم بسائل بنده و جواب مسائل متفرقه که برای
اولم اعبداً از هند فرستاده و از سوال نموده بود و کتاب عین الحیات در ترجمه احادیث مؤلف
که حضرت رسول با بوز گرفته مشکوٰۃ الانوار که مختصر است از کتاب مذکور در خواص سودا و عیبه کتاب
حلیه یقین کتاب حیات القلوب در سه مجلد اول و تاریخ پیغمبران سلف و بادشاهان که هر
ایشان بود مجلد دوم در تاریخ و حالات پیغمبران ماصلوات الله علیه مجلد سوم شمل بر دلائل نبوت
و امامت و این مجلد را ملا محمد رضی بن ملا نصیر مجلسی که یکی از بنی اخوان اخوند مرحوم بود بعد از وفات
تصنیف در آورده موسوم بصحیفه یقین ساخته در از تصانیف اخوند مرحوم است کتاب تحفه الزائر
کتاب جلاء العیون کتاب مقیاس المصابیح کتاب ربیع الاسابیح کتاب زاد المعاد رساله حدود
رساله در اوقات نوافل شبانه روزی و رساله رحمت رساله در ترجمه نامه که حضرت امیر علیه السلام
بالک اشتر قلی فرموده و رساله اختیارات و رساله ذکر بیست و دو روز معروف بطریق ابجده کتاب
بنابر شمل بر تغیل و تکفین اموات و کیفیت دفن و نماز ایشان رساله کبیره ذراعمال حج و عمره
رساله صغیره حج و رساله مفاتیح الغیب شمل بر ذکر انواع استخاره های ماثوره رساله در گرفتن مال
نواصب رساله زکوة رساله کفارات رساله نماز شب رساله آداب تیراندازی و رساله ادب
در رساله در تحقیق معنی آیه کرمه و السابقون السابقون و لئلا المقربون فی جنات النعیم

در سال فرق میان صفات ذاتی و صفات فعلی با حق تعالی در ساله تعقیب مختصر غازی شبانه روزی
 در ساله تحقیق معنی پدر و در ساله جبر و تقوی بعضی در افعال بندگان در ساله نکاح و کتاب فخره الغری
 شمل بر مجزات و امور غریبه که از مرقد منوچهرت امیر علیه السلام ظهور رسیده رساله در ترجمه توحید
 مفصل شمل بر حدیث طولانی در رساله در ترجمه توحید حضرت امام رضا و رساله ترجمه زیارت جامع
 در رساله در ترجمه دعای کبیر و رساله در ترجمه دعای روز مبارک و رساله در ترجمه دعای سمات
 در رساله ترجمه دعای پنج صنفیه و رساله در ترجمه روایت عبدالمعین جندی و رساله در ترجمه زیارت
 رجا بن ابی ضحاک و اعمال و اداییکه از حضرت امام رضا منقول است در رساله ترجمه قصیده
 و عمل خدای در حق حضرت امام رضا و رساله در ترجمه حدیث سه اشیا شمل بر ذکر اشیا شسته که
 در آن بندگان را وظیفی نیست و رساله شمل بر اشتیاق زیارت نجف اشرف و کربلای معلی
 که در وقت مراجعت اذان دو مکان اقدس انشا کرده بود و رساله صواعق الیهود شمل بر کثیف
 جزیه گرفتن از یهودان رساله شمل بر جواب سوالهای متفرقه که مردم از سوال نموده بودند و کتاب
 حق یقین که آخر تصانیف آن مرحوم است جامع اوراق گوید که کتاب تذکرة الامم که شمل بر
 دلائل نبوت و مجزات و امامت ائمه معصومین از روی کتب یهود و نصاری و مجوس بنود
 و سایر ملل متفرقه و تواریخ و احادیث عامه و احوال زمان خلفای اموی و عباسی است و صاحب
 رساله فهرست آنرا ذکر نموده و اما در نسخه از اجازه ملا حیدر علی مجلسی بنظر رسیده و حق این است که
 مطالب مذکور کتاب مذکور کمتر مطابقت بکلام آن مرحوم دارد چنانچه صاحب تذکره آورده چنانچه
 حال اختیارات کثیره که منسوب بآن مرحوم است و آن سوی رساله اختیارات مذکوره است
 و در بعضی نسخ فهرست شرح باب حادی عشر هم مستور است و دیگر از مولفات اخوند رساله بحیث
 منع است که در رساله فهرست مذکور نیست لکن صاحب تذکره هم نوشته و گفته که در نسبت آن بسو
 آن مرحوم بحکای از ناظرین آن را جای کلام نیست دیگر رساله ترجمه الصلوة فارسی که مشهور است
 در رساله اذان و عربی و این هر دو را در اجازه خود ملا حیدر علی ذکر نموده و اما الحاج

ابو تراب الاصفهانی شیخ علی حنین در سال سوانح عمری خود بمقرب ذکر کسانیکه در
 سفرین خود باصفهان ملاقات ایشان نموده می گوید دیگر مولانا می مغفور حاجی ابو تراب ست
 دی از لحای دهر و از مساجیان مولانا محمد باقر مجلسی بود بافاده نقد و حدیث مشغول و اقوالش در
 شرعیات معتد علیه و روزگاری با سانش داشت و در سال فوت مولانا محمد باقر در گذشت مولانا
 ابوطالب بن ابو تراب الاصفهانی فرزند ارجمند حاج ابو تراب سابق الاقباب ست شیخ
 علی حنین در ذیل حال پدرش ابو تراب گفته که پسرش حاجی ابوطالب نیز از محدثین بود و بعد از
 پدر چندی سال در گذشت مولانا المیرزا علاء الدین محمد حسینی معروف بگلستانه
 از مشاییر محدثین و فضلا کاملین بود شیخ کتاب مستطاب نهج البلاغه موسوم به حدائق الحقائق
 در بست مجلد که از عمده تصانیف شریفه اوست شایع در بلاد برجامیت و الکلیت آن حاوی علم
 و فضل ست و در آن کتاب بطرز این ابی الحدید مقرر می باشد مطاوعن خلفاء و اجداد
 آنرا ذکر کرده بر آنمار و ساخته احوال پیچیده و سهیده و تحریر فرموده و دیگر از تصانیف اوست
 کتاب نهج الیقین فارسی در ترجمه و حدیث حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله و در آن ذکر
 کیا ترا مبیط تمام آورده ملا محمد علی مجلسی اجازه خود آورده و النحر بالمقدس للعلامه السید
 السند المیرزا علاء الدین محمد الحسینی گلستانه شارح نهج البلاغه و ظنی بانه له بیش از
 کتاب عمده کانت اخته جدته لکن کوفها حلیه للعلامه المجلسی رحمه الله تعالى
 ازین عبارت واضح گشت که خواهر میرزا بقدر نکاح اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود و شیخ علی حنین در
 رساله سوانح خود آورده عمده السادات میرزا علاء الدین محمد معروف بگلستانه است از افاضل
 اقبای بود و ابوالد مرحوم اختصاص تمام داشت بعبادت و افاده بسمی بر دیگر کتب مندا اول
 شرعیه تعلیقات دارد و روزگاری با سودگی و عزت داشت اولادش بنایب دیوانی
 آلوده شده و ایشان را آن عزت و احترام نماند و وفات میرزا بنا بر آنچه از ساله مزبور
 مستفاد میشود در حدود سنه هزار و صد و ده هجری واقع شد و از اعلم مولانا السید

میرزا علاء الدین
 گلستانه

نعمه الله الوسی الجزائری الشری از اعلام محدثین وزیده فقها و فضلاء متاخرین
 بود و تفصیل احوال آن علامه بیجاں بنابر آنچه سید عبداللطیف خان شوشتری که از احفاد سید
 موصوف است در کتاب تحفة العالم مبسط تمام نوشته ثبت این مجموعه عمی نماید نسب شریف
 و شجره برقره بنیف سید موصوف بدینوجه است السید نعمه الله بن عبد الله بن محمد بن حسین
 ابن احمد بن محمد بن محمود بن غیاث الدین بن محمد الدین بن نور الدین بن
 سعد الدین بن عیسی بن موسی بن عبد الله بن الامام ابی الحسن موسی الکاظم
 علیه و علی ابائمه السلام و نسبی چنین را که قلیل الوسائط باشد ائمه اشاب عالی گویند اجداد
 کرام آن والا جناب از صدر اسلام همه امامی مذہب و در شیعیان فرزانه و هر یک در عصر خود علم و
 زهد و تقوی یگانه و مقتدای خلقی از اولوالالباب آن زمانه بودند و الی الان بنی انعام آنجناب
 در جزائر و زنگاری بغزت و احتشام دارند اعراب آن نواح که بر دو طرف دو دجله و فرات
 سیاه خیمه دارند از بنی خزعل که همه امامی مذہب و شفیق دینی لایم که خفی مذہب و محکوم حکم احدی از سلاطین
 عجم یار و نمیند و بادالی بغداد و تاشانی دارند و سادات جزائر را پیرو مریدی مطیع و متقاد اند
 ولادت با سعادت ان علامه تحریر در قریه صباغیه جزائری من اعمال بصره ششده انیسین بعد الالف
 اتفاق افتاد از ایام رضاع آثار رشد و برتری و امارات افتد او سروری از انصافیه بیاویش
 پیدا بود و بعد از آنکه چهار سال از عمر او گذشت حسب الاشارة والده بزرگوارش شروع بتعلیم
 نمود و در عرض یکس کیا پیش ختم قرآن نموده سواد خوانی و خطی بهرساند و بخوندن صرف و نحو
 مشغول شد شوقی مفراط تحصیل علوم دست داد که بآن صغیرن بخوی که شیوه اطفال است هر روز
 با هم شان خود التفات میکردی و اوقات شبانه روزی را بباحثه و مذاکره صرف نمودی تا بس
 بهشت ساگی مقدمات را طی نموده قوی در مطالعه بهرساند و در آن سن از جزائر بطلب علم کسب
 فضائل روانه دار العلم شیراز گردید و در آن بلده قاهره که دار الفضل است از خدمت شاه ابوالفتح
 و میرزا ابراهیم خلف مولانا صدرای مشهور شیخ جعفر خلف شیخ کمال بحرانی و شیخ صالح بن عبدالکریم

و سید اجل سید هشتم و شیخ عبدعلی جوینادی که هر یک از آنها نادر روزگار و از غایت اشتهار بی نیاز
 از اظهار است مدت نه سال استفاده نموده بدرجه کمال رسید و اجازه بخط شریف هر یک
 حاصل نموده است فضیلتش لمبه آواز و گردید پس از آنجا عود و بجز از نموده صبیح علی مقدارش را که
 نامزد او بود در ملک ازدواج کشید و یکسال در آنجا ماند و روانه اصفهان گردید و در آن مکان
 بهار اعصار و خرمی روزگار بود و آنقدر از مجتهدین و افاضل و مستعدان و آن مصر عظم مجتمع بود
 که اگر احصای آنها در و بطول انجامد و در مجالس مناظرات و محافل عظیمه شصت نفر مجتهد جامع
 الشرائط افتاده و فرما بودند که هر یک علامه دوران و نادر زمان بودند و در بهر سیدن یکی مثل
 آنها شود و اعوام می باید تقضی گرد و تا از کم عدم بوجود آید و آن برگزیده و ذوالجلال مدت
 هشت سال در آن بلدة سینو مشال در خدمت فیلسوف اعظم رئیس العلماء آقا حسین خوساری
 و خاتم المجتهدین مولانا محمد باقر خراسانی و عارف ربانی مولانا محمد حسن کلثانی و شیخ المحدثین
 مولانا محمد باقر مجلسی و سید مرزای جزائری رحمهم الله تلمذ نمود و هو کلام فضله و شرفه
 اجل من ان یذکر فی عظم من ان یسطر مرتبه نهم هر یک ازین اعظم کالتوحه الظاهر
 و الناصر علی العلم بر عالم و عالمان مسلم البرهان و بی نیاز از توصیف و بیان ست و سید بزرگوار
 سرآمد آن علمای اعلام و افضل آن اذکیای عالی مقام گردید و در تالیف بحار الانوار آخوند مجلسی
 مددکار و اکثری از مجلدات آن کتاب تصحیح کرده آن بزرگوار است و یکی رد و قبول آنها مقبول
 و مسلم میداشتند باجمله با فیض و در رتبه کمال آن مرجع انام از آن برترست که زبان کلید مسلم
 از حلو آن حکایت توان نمود اکثری از کتب مطبوعه را مانند قاموس اللغة و کتب بدیهه و تفسیر
 بیضاوی و غیره از بدایت تحصیل بخط خود کتابت فرموده و بقدر چهار پنجاه جلد کتب علمی که در
 کتبخانه جمیع داشتند کتابی نیست که حواشی و تعلیقات بخط مبارک ایشان نداشته باشد یا صحیح
 از رسیده و باشد و نحو که گذشت بعد از آنکه در اصفهان از علمای اعلام تکمیل نموده هر یک اجازه
 عانه با و دادند و بجز از نمود و انجمن آرای بزم افادت و اشاد بودند و در کمال

و به قتل و دود چسبن پاشان علی پاشا مسلم بصره که از جانب سلطان محمد عثمانی و وزیر بغداد فرستاد
 فرما بود و با او از در عصیان برآمده یعنی وزیر سلطان محمد رسد داری را با لشکر بیکران برنج او
 فرستاد پاشا خود تاب مقاومت نیاورده از بصره فرار و به سمت هندوستان آواره گردید
 افواج رومی بخو که عادت ایشانست تیغ عاجز گشتی را نیز و بارهای او از بدوستان از دست
 و آویز درآمده از جزایر ناحی بصره را بتاختند و خلقی انبوه و ناچیز گردید مردم جز آنکه از اعدای
 پاشا بودند در آن آشوب نیز جلای وطن نموده هر کس بطرفی فرار نمود از آنجمله سید نعمت الله نیز
 در آن سال از جزایر بجزیره که از قدیم مقر ریاست دلی عربستان است آمده و حکومت جزیره
 و آن نواح از قبل از ظهیر شاه سلیمان شان شاه اسماعیل صفوی الی الان بساد است مشغول اختصاص
 دارد و این سلسله علیه از بدایت حال تا این زمان به امامی مذیب و در اقطار جهان بیجا است
 قدر و علو شان معروف بساد است ذاتی و شجاعت فطری و حسن اخلاق بن الانام و صوفی اندیش
 دین سیمین و احترام عظمای اعلام دقیقه فرو گذاشت نمی نمایند و همیشه در مجالس سلاطین و
 صدر نشین و در کمال عزت و ابرام بودند و در آن عصر دلی بود سید علی بن دلی خلف او را
 در خدمت سید ارادتی تمام بود و استقبال و لوازم ضیافت و هماذاری در شرط پرستاری و خدمت
 بنقدیم رسانیده و با نامت جو بزرگ کلف نموده و هم در آن وقت عراض الی شو شتر بالها
 متضمن تکلیف آمدن بآن شهر بهشت اساس رسیده و بکلم استخاره و دینی بخش ساخت شو شتر گرد
 در آن اوان حکومت شو شتر از بلوک و بلوک نفع علیخان بن استخوان که از خلایان شامه شد بفر
 سلاطین صفویه بود و تعلق داشت خان و اعیان اعظم دارکان رعایا و براباناد و سیر شتر
 استقبال و مقدم او را با کرام و اعزاز تلقی نمودند و بالتاس مانند و توطن را از خدمتش اشدا
 کردند آنحضرت نیز مستول آنها قبول و توطن اختیار نمود و از آن روز باز شو شتر بطن ابداد و الانبار
 گردید بکلی مردم بلوک ناشیه اطاعت آن بزرگوار را بردوش و خلفه ارادت او را بر کوشش
 کشیدند و در رسد و خانقاه بخوی که لائق آن سید عالم بود و بسا نیت از میگاه بادشاه مالک قبا

در بیان حکم
 صبر و
 خدمت نظام

شاه سلطان صفوی شهنشاه جلیل الشیخ الاسلامی و قضایات و تدریس و نیابت و ادارت و امامت جمعه
 و جماعت و تولیت مسجد جامع و امر معروف و نهی از منکر و سایر مناصب عیبه بلد و بلوک و سایر
 بلاد قریبه بخدمتش مرجع شدند و همه آن اشغال خطبه و برنج ستوده تقدیم کرد و اقارب ذوی الاطلاق
 بتدریج از جزایر باز پیوستند و آنحضرت با همه طریق موافقت و مواسات بعمل می آورد و با بزرگان علمای
 مردم و اعیانای ساجده و مدارس تحریر نموده در هر محله مسجدی برپا شد بخوکیه سبق ذکر یافت
 و در هر مسجد یکی از اعظم علمای امامت معین نمود و بوجود ذوی جود آن بزرگوار محاسن شریع غرا
 در آن و بار و نوح یافت و تا آن زمان اکثر مردم آن شهر خیال بی معرفت و در فرائض و
 سنن و قواعد شریع شریف فرو گذاشت بسیاری میشد حتی ذبیحه را بنفس نفیس بمردم تعلیم فرود
 و با حق حقوق آن سید و الانبار بر مردم آن بلاد از هدایت و ارشاد خارج از حوصله اصحاب و بزرگان
 و از اعظم ملائکه او بودند مولانا محمد بن علی النجار و مولانا محمد باقر بن محمد حسین سید محمد شایسته
 و حاجی عبدالحسین کرکری و قاضی نعمت الله بن قاضی معصوم و هر یک از بركات انقاس سیه
 آنحضرت با علی درجه تبحر و فضیلت سیدند و الی الآن تمامی فضلاء خوزستان و آن نواح نسبت
 تمیز را بیک واسطه یا دوسه واسطه با آنجناب میرسانند از افاده و ارشاد مردم و تالیف و تصنیف
 می نیایند و بواسطه ارشادات موثره که گشتگان نبه ضلالت را بجا آورده ستیغ دلیل و رہنما
 بود مصنفات بسیاری از او در صفحه روزگار بیاورگارست و الی الآن مصنفات او مقبول علمای
 عرب و عجم از هر دیار و قنای او ممول به فضلاء فضائل شایسته و سخن کلام وحی نظامش
 با علی درجه شایسته است و از آثار افلام اوست شرح کبیر تنذیب الاحکام شمل بر دو دوازده مجلد و
 بعد از آن تصنیفات و اختصارات در آن نموده شرح صغیر که روحی تمام دارد و در شریعت
 مجله اقتصار نمود شرح استبصار سه مجلد شرح نوالی اللالی دو مجلد انوار النعمانیه و انوار الاخبار هر یک
 دو مجلد ریاض الابرار سه مجلد نزهة الریح دو مجلد قصص الانبیاء شرح نوحیه صدوقی شرح احتجاج
 موسوم به قاطع الحاج شرح عیون الاخبار شرح روضه کافی شرح صحیفه کبیر و صدقه شرح تنذیب النحر

کتاب
 فی شرح
 احکام
 شریع
 کبیر
 تنذیب
 الاحکام
 شمل
 بر
 دو
 دوازده
 مجلد

شرح مفتی اللیب حاشیه مدون بر شرح جامی رساله مفتی المطلب بر آیه المومنین منیع الحیات ممکن است
 فی جواز الفرار من الطاعون مقامات التجاه حواشی کلام الله که مولانا محمد در سه مجلد مدون نمود و در
 پنج انبلاعه و حواشی بر شرح ابن ابی الحدید و بر کنزی از کتب حدیث و فقه و عربیت حواشی
 تعلیقات شایسته دارد که هر یک کارنامه و احصای آنها باعث الطیاب است تا در سینه بکینزد
 بکصد و در دیکه شوق طواف مشهد طهر رضوی علیه التحیه و الثناء و اگر گریان گیرنده روانه
 گردید بعد از حصول آن سعادت عظمی در مراجعت بمنزل جابدر من اعمال فیلی از بن سراج
 غایت بریاض رضوان شافت اللهم اسکنه فی فلان یس الجنان و افض علیه شایب
 الرحمة والغفران رستان فیلی که مشهور است بزرگ و بقرب یکصد هزار خانه و در کامیش است
 همه امامی مذهب و شیعی فطری انداخته آن دیار بارگای عالی بر مرقد ساخته و موقوفات
 بسیاری وقف آن سرکار قرار داده معین نموند و الی الآن آن عالی بارگاه مطاف مردم
 آن دیار است از چهار پسر خلف شد سید نورالدین و سید حبیب الله و سید محمد شفیع و سید جمال الله
 سید حبیب الله در صغر سن تمیز نارسیده وفات نمود و از سید محمد شفیع اولاد ذکور خلف نشد و سید
 جمال الدین از ویک پسر خلف شد سید محمد الدین بنده وستان افتاد و از و خبری نشد مولانا السید
 صالح بن عطاء الدین سید محمد بن حسین الجبازی مولف تحفة العالم در ضمن احوال سید
 نعمت الله جزائری سابق الذکر تقرب ذکر گسانیکه در عهد او از موطن اصلیش جزا بر بنوشته آمده
 با و پیوسته آورده سید فضل سید صالح بن سید عطاء الله که عموزاد حقیقی سید عالمقام بود و
 شوشگر وید و ما بخاسنی گزید از اتقای روزگار و از علوم متداوله عالی از ربط نمود و به از چندی
 در گذشت و از و یک پسر خلف شد سید اسمعیل از و بوجود آمد سید فضل عالیشان سید بن الدین
 علیه الرحمه که احوالش خواهد آمد مولانا شاه محمد بن محمد البیشر از می از اکابر علماء و اخبار و فضلا
 و مشایخ نبلی شیعه امانیه است کتاب روضة المعارفین شرح صحیفه سید الساجدین الامام العباس
 علیه السلام که از مصنفات فائده انساب است شاید فضل و جامعیت او ست مولانا محمد یحیی

شاه محمد بن حسین
 سید حبیب الله

جزائري که از تلامذه جناب موصوف است در کتاب طيف الخيال بتقريب ذکر مشايخ خود آورده
 و اخذت کثيراً من الاحاديث والتفسير واصناف علوم الحکمة من الطيبين والالهى والميعة والرباعى
 والحسبى الموسيقى والاکرات والمتوسطات وماد الايام من الفنون اشکالات مديدة ونبين
 عديده من البحر الموج والسرراج الموج انموج الحکما الهندسين وفاتحة الفضل المتبحرين اعلم
 التاليم امواجه وبيت الفضل التاليم لاسر اجتهاد الكرم الذى يفيد وبقيض ولجة الفيض لک
 لا ينضب ولا يفيض المتقن في جميع الفنون والمتحيرة الابار والبنون السابق من كل فضل قبله
 والفاق على كل معاصرو من بعده رئيس الفضل ومصاحب المنطق الفضل والكلام الخلود من اجده
 والفرل علامته طاصيت فضله الافاق والنفذ الاجتماع على ان الجيت على الاطلاق مديت سلم عن
 ابرج والتدليل روايات غير نفي عن النقص والتزييف توبيخات مطب كلامه غير مل وموجرا اختصاه
 غير مل منشى بسحر العقول بفتات قل السار بيشج الصد ورسومات كلة الفاتحة نسام الاسرار شامرا شدة
 النظم لمعه واثمال على مناضرا اتباعه فاسن فتن الاول فيساخت الاوفى والورد والعذب الاحلى الارب
 علامته من التماثيل ايدى على كمال فضله وسوقه بدي العلم الى محله ابحار الحکما تفوق على عرائس العا
 ونفاس معاني اذى من قلانه في جبه الفوائى وحل مشكلات ضمت العقول معقول جاشية بين يديها
 ونشر البقيات است الرغبات ستوقه المطالباتوى ايسا ومحاكات تبط تنقلها عقول عقول الماقران
 ومواخذات يبط عند شرمه اوان اذ بان الاعيان وتوجيهات اغلاط خلص بها عن صفة الزيف
 انما ودرفع اغلاطات ونف ون الوقوف على معانيها اقوام اعواما فمواثنا والكل باستقاء الكل في
 الحقيقة لا بالجاز وسباق الفايات في مضمار سبق عند التفاضل للاحرار ساسن برى اخصى شاقبة
 ويذكر لكل تفصيل وبخل لقد وجدت مجال القول واسعه وان وجدت لسانا قالمافضل
 سل عنه المنطق النظر للبرج ملا السامع والا فواد والنقل حلوا الكا به مراجه قد مرتبت
 بركة الطبع من رقة للفرل اعنى اسنادا ومن به استنادا عمدة المحدثين وزبدة المحققين فخر انكسبين
 والحکما التاليم ثقة الاسلام قدوة الانام كثر الافادة وكريمة الوفاة معدن المعارف والموال النصار

العلامة الاوحد مولانا شاه محمد بن محمد اصطفا مانی اصلاً و مولداً الشیرازی منزلاً و موطناً لازال علی تاجیه
 و علمه سامیا و صدره مبیط اشعة الانوار فی انوار اللیل و اطراف النوار و من امد علی المومنین
 یا علار سدة النبیقة و متع طلاب العلم بطول مدته الشریفه و اجر فی بحر النایب فلک وجوده و اطلعه
 من افق النایت من وجوده ارام التاسع محمد و ایهامات و العاشره بر الکائنات و عرفه الاشخاص
 بسامتا و انشقت الاراضی عن بنائنا و تعاقبت الانار و السامات و دامت الارض و السموات
 و ایم امد انه لم یزل مع علو رتبة و سمو قدره و منزلته فی نهاية التواضع و نقض البهاج و کسر النفس و
 لین الجانب و نزل الیحد فی البصال النفع و دفع الضرر عن الاقارب و الاغنیاء اذا جمیع مع التکذیب
 عد نفسه کواحد منهم و لم یعل نفسه العلیه ابد الی التیزیشی ما غنم قدرته بهذه الصفه عن ابناء جنسه و خصله
 بهذا الخصلة تزکیة نفسه حتی الی رایتہ مراراً الیام ملازمة قد جففت العال و سبق الی وضعها الملائمة
 مع انه شیخ کبیر جاور لتسعیین و کان یسعیین به الناس و لا یسعیین فطوبی لمن جعل شیخ فلفقه و نزل عظم خلقه
 من سهل اللقاء اذا خللت بداره و اطلق الیهم یودب الخدام و اذ ایت صدیقه و شقیقه و لم یتم اتماء و الارحام
 و تذکره شیخ علی حزنین سطور استاد العلام و اسوة العرفا مولانا شاه محمد الشیرازی تخلق باخلاق حمیده
 نبوی و متأدب باداب مرضیه و تقوی و ازبدلت تیز تمانایت زندگانی که از عمر طبعی در گذشت بود
 روزگار خود را صرف خدمت دینی و نشر معارف بقیة و ادای تعیل شوبات نمود و با ویراک صحبت
 بسیاری از علماء عرفاد النفا فایز گردید و دو روز ماثر قلم فیض شیم ان ضیل محقق رسائل شریفه و شرح
 صحیفه و تحقیقات لطیفه بر صغیر و زکاربیا و گارست و اتم حروف در شیراز قدری از احادیث
 و مخصوصاً می ایشان قرارة تحقیق نمود و کتاب حکمت العین را با حواشی در خدمتش گذرا بسید
 و حاضر بود که آن نقاد سعادتمندان بهمان جا و دان از حال فرموده طوبی لهما حصلاً
 گامی طمع سقیقش با نشا و شعر مائل و ابیات غزادر با عیبات آشنا بقداف عرفا از نتایج افکار آن بحر حزن
 پردازد میان و تخلص آن عارف معارف عارف است و نیز در سوانح عمری نوشته که مولانا ی
 عظم استاد العلام از نوادر روزگار بود قتی عظیم و حطی قوی و عمری طویل داشت و دراک صحبت

بسیاری از علما و کابر عارفان و ده اکثر ممالک عالم ا دیده بودند و تحصیل مراتب عالیہ و تکمیل نفس با خستیا
 کشیده بشان و اولیا اخلاصی عظیم داشت و بغایت ستوده اخلاق و کریم الذات بود و در ب
 یکصد و سی سال عمر بافت همه اصرف نشر علم و حق طلبی و خیرخواهی عباد نمود و چند رساله در حدیث و حکمت و
 از صفات اوست تا آنکه بعد از چندی از دردد فقیران بلده رحلت کرد و مولانا میرزا عبدالعزیز
 بالافندی از ماهرین فن جلال فضلائی کالمین و علمای محققین بود شیخ ابوعلی در حاشیه کتاب منی المقال
 آورده که مولانا میرزا عبدالعزیز حله الله تعالی از فضلائی کالمین عارف و فن جلال از ملازمه علامه مجلسی بود
 از تصانیف اوست کتاب بانص العلما فی احوال اعلما که در آن از زمان محبت صغری تا زمان حج و که رساله است
 و مائة و تسعة عشر بود احوال علما در ج فرموده و له الصحیفه الثانیة الشکر علی دعوت مولانا استجاد فی الثقات
 علیه افضل التسلیمات و غیر ذلک ما ذکره بنفسه فی ریاض العلما شیخ ابراهیم بن عبده الله
 الزاهدی الجیلانی شیخ علی خربن در مذکره خود آورده الفاضل المحقق الهفانی شیخ ابراهیم بن شیخ
 عبده الله الزاهدی الجیلانی عم عالم قدس را این خاکسارست نظیر شوارق انوار و مؤید بتائید است
 کردگار و از نوادر روزگار بود جامع علوم دینیہ و معارف یقینیہ و حادثی کالات صوفیہ معنوی
 تمیز و الدیر گوار خودست متوطن بلده لاهیجان و مرجع افاضل گیلان بیت فضاکی و مناقبش
 با عالی و ادانی اطراف و اکناف رسیده و نو بهار فیض سرمدی و گل نخل عظیم مهدی از ریاض
 طبع فیاض و میده فضائل حقیقیه نفسانیہ را با محاسن ظاهریه جمع داشت سن تحریر و تقریرش پذیر
 و در شعر و انشا و لغز و معانی نظیر و جمیع خطوط بغایت خوش و دلکش می نگاشت از جمله مصنفات
 شریفه اش حاشیه السیاسة بر افق الخلاف بر کتاب مختلف علامه علی علیه الرحمة و حاشیه دیگر
 موسوم بکاشف الفواشی بر کشف که تا سوره مبارکه احقاف رسیده در ساله دیگر در توضیح
 کتاب اقلیدس و قصائد غرآدره آنج آل عباد و مرثی بنکبو و تقریر سید الشهدا و اشعار و سمیات
 ستوده از ناما طبع و ثناء ایشان بر صغیر و روزگار باقی ست در سال کبیر و یکصد و نوزده هجری
 بعالم بقا رخال فرمود و در لاهیجان مدفون شد چون این واقعه باصفهان رسید مرثیه از و غنا طفر

این واقعه رنگ از رخ گلزار فرو ریخت	بیل دل خون گشته ز مقدار فرو ریخت
پیمانه سس شد کشیدی تو دمار را	هوش از سر این ساغر شراب فرو ریخت
پیوند نفس از لب اعجاز تر غم	بگسسته دشت بر از ده گنقار فرو ریخت
چون گنج منت تا بدل خاک دفین شد	بام و در گنجینه اسرار فرو ریخت
در ماتم تو ناصب صبح کبود دست	بر صفحه این آتشی زنگار فرو ریخت
بی باد بهار نفست گشت خزان دل	برگ و بر این باغ یکبار فرو ریخت
تا گلشن جان پر در عمر تو خزان شد	در پیرن طافت ما خار فرو ریخت
بال و پر مرغان چمن گشت شکسته	زین طرفه خزان که بگلزار فرو ریخت

و نیز مرثیه دیگر گفته یک بیت از آن در اینجا ثبت میشود

امروز که از نظم رخ صبح کبود دست
در ماتم علامه اصحاب شو دست

۱۱
مولانا صدرالدین علی بن نظام الدین احمد حسنی حسینی المعروف بسید علینان المند
از مشایخ ارباب دینای عصر و معارف مضافا و علمای دهر بود و در انشا نظم و شعر کمال نبوغ داشت
در علم حدیث و روایت شاکر شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی است نسب شریفش بر وجهیست که
خودش در رساله که در توضیح پنج حدیث از احادیث سلسله اسناد آملی و اسطه آملی او جعفر بن سول
صلی الله علیه و آله می رسد نوشته باین ترتیب که سید علی صدر الدین بن احمد نظام الدین ابن
محمد معصوم بن احمد نظام الدین بن ابراهیم بن سلام الدین معن بن محمد صدر الحقیقه بن منصور
غیاث الدین بن محمد صدر الدین بن ابراهیم شرف المله بن محمد صدر الدین بن احسان
عزالدین بن علی ضیاء الدین بن عویشاه زین الدین بن امیر نجیب الدین بن امیر خطیر الدین
احسن بن جمال الدین بن احسین الغریزی بن علی بن زید الاعظم بن علی بن محمد بن علی بن جعفر
بن احمد اسکین بن جعفر بن محمد بن زید الشید بن الامام علی بن حسین بن علی بن ابی طالب

صلوات الله عليهم جميعين و مثل این در سند احادیث کثیر اتفاق شده حدیث سید معصوم از تلامذه
 ملا محمد امین استرآبادی است و از روایت حدیث دارد پدرش نظام الدین نیز از اهل علم و
 روایت بود سید علیمان بواسطه پدر خود و از جد خود روایت دارد غلام علی آزاد خفنی بگرامی
 در پنج مائز الکرام آورده سید علی بن سید نظام الدین احمد بن سید معصوم الدشکی الشیرازی
 المعروف بسید علی معصوم از مشاییر او با وصنادید شعر است مولف انوار الراجح فی انواع البیاد
 و ریاض السالکین شرح جمیع کلامه و حاشیه قاسوس و سلافة العصر تذکره شعرای عرب و یونان
 خاندان او در شیراز میت علم و فضل بوده است و مدسه منصوریه شیراز منسوب بجد او میفرمایند
 منسوبست که از غایت شهرت حاجت بشر ندارد و سید علی باضافه نام جد قریب خود سید علی معصوم
 ششونگر دیده و ایضا در آن تاریخ بعد ذکر بندی از حالات پدرش میر نظام الدین مسطورست که میر
 نظام الدین احمد از دختر قطب شاه فرزندی بنیاد و سید علی از بطن زوجه دیگر شب شنبه پانزدهم
 جمادی الاول سنه اثنین و الف در مینه منوره متولد شد لهذا در آمدنی گویند و کسب کمال
 پر و اخته سر آمد و بار عصر دید و شب شنبه ششم شعبان سنه ست و ستین و الف بقصد حیدرآباد
 از که مظهر برآید و جمعه بخت و دوم ربیع الاول سنه ثمان و ستین و الف بحیدرآباد رسید و باوالد
 خود ملاقات کرد و چون سلطان عبدالعزیز سرحیات فرود آمد و ابو الحسن که آخر سلاطین
 قطب شاهیست بر تخت فرمانروائی برآمد و میر نظام الدین احمد بعد یکسال فوت کرد و ابو الحسن
 در املان متعلقان میر نظام الدین احمد کر بست و نگاهبانان گذاشته راه اند شد مسدود شد
 سید علی عرفیه بجناب خلد مکان ارسال داشت و او را که عتبه سعادت استدعانمود و خلد مکان
 در آن ایام از هند متوجه دکن بود و فرمان طلب سید علی بنام ابو الحسن عزرا صندار یافت ابو الحسن
 سید علی را با اهل و عیال رخصت داد و سید رخت کوچ پر بسته خلد مکان را در و از التور و بر پانچور
 ملازمت نمود و بادشاه او را بعناایت خسروانی نواخت و به منصب هزار و پانصدی رسید
 سوار و اسب سپهر فرزند نمود و در رکاب خلد مکان باد و نگ آید و چون رایات خلد مکان

سید علیمان استرآبادی
 در سند احادیث کثیر اتفاق شده حدیث سید معصوم از تلامذه
 ملا محمد امین استرآبادی است و از روایت حدیث دارد پدرش نظام الدین نیز از اهل علم و
 روایت بود سید علیمان بواسطه پدر خود و از جد خود روایت دارد غلام علی آزاد خفنی بگرامی
 در پنج مائز الکرام آورده سید علی بن سید نظام الدین احمد بن سید معصوم الدشکی الشیرازی
 المعروف بسید علی معصوم از مشاییر او با وصنادید شعر است مولف انوار الراجح فی انواع البیاد
 و ریاض السالکین شرح جمیع کلامه و حاشیه قاسوس و سلافة العصر تذکره شعرای عرب و یونان
 خاندان او در شیراز میت علم و فضل بوده است و مدسه منصوریه شیراز منسوب بجد او میفرمایند
 منسوبست که از غایت شهرت حاجت بشر ندارد و سید علی باضافه نام جد قریب خود سید علی معصوم
 ششونگر دیده و ایضا در آن تاریخ بعد ذکر بندی از حالات پدرش میر نظام الدین مسطورست که میر
 نظام الدین احمد از دختر قطب شاه فرزندی بنیاد و سید علی از بطن زوجه دیگر شب شنبه پانزدهم
 جمادی الاول سنه اثنین و الف در مینه منوره متولد شد لهذا در آمدنی گویند و کسب کمال
 پر و اخته سر آمد و بار عصر دید و شب شنبه ششم شعبان سنه ست و ستین و الف بقصد حیدرآباد
 از که مظهر برآید و جمعه بخت و دوم ربیع الاول سنه ثمان و ستین و الف بحیدرآباد رسید و باوالد
 خود ملاقات کرد و چون سلطان عبدالعزیز سرحیات فرود آمد و ابو الحسن که آخر سلاطین
 قطب شاهیست بر تخت فرمانروائی برآمد و میر نظام الدین احمد بعد یکسال فوت کرد و ابو الحسن
 در املان متعلقان میر نظام الدین احمد کر بست و نگاهبانان گذاشته راه اند شد مسدود شد
 سید علی عرفیه بجناب خلد مکان ارسال داشت و او را که عتبه سعادت استدعانمود و خلد مکان
 در آن ایام از هند متوجه دکن بود و فرمان طلب سید علی بنام ابو الحسن عزرا صندار یافت ابو الحسن
 سید علی را با اهل و عیال رخصت داد و سید رخت کوچ پر بسته خلد مکان را در و از التور و بر پانچور
 ملازمت نمود و بادشاه او را بعناایت خسروانی نواخت و به منصب هزار و پانصدی رسید
 سوار و اسب سپهر فرزند نمود و در رکاب خلد مکان باد و نگ آید و چون رایات خلد مکان

جانب احمد نکرار تقاع یافت سید علی باجگر است او رنگ آباد مامور ساخت سید مدنی برین
 خدمت قیام داشت پس ائمان حکومت مامور و غیره از توابع صوبه برار تقویض یافت
 احتراز حکومت مامور استعفا نمود و التماس دیوانی بر مامور کرد و در جبهه پذیرائی یافت سید
 در بر مامور رفته بدیوانی پرداخت و بعد مدتی از خلد مکان رخصت حرمین شریفین
 گرفت و با اهل و عیال باماکن فیض موطن رفت و از آنجا زیارت عبات عالیات شفا
 و همیشه مقدس سید و بصفایان آمد و سلطان حسین صفوی را ملازمت نمود و التماس کرد
 سطح نظریه دنیا یافت ناگزیر رخت بوطن اصلی یعنی شیراز کشید و در مدینه منصوریه پای اقامت
 افشرد و عمر با فادیه طلبه بپایان رسانید و شیخ علی حزین در تذکره خود آورده السید الکبیر
 و الفاضل المخیر صمد الدین السید علی خان بن سید نظام الدین احمد الحسینی خلعت
 سلسله علی بنوٹ الحکام ابر غیاث الدین منصور شیرازی قدس الله روحه العزیز است که لقب
 شده با استاد البشر و موسس شمس الظهور و احوال افاضل اعلام این سلسله علیه چون سید الحکام
 ابر صمد الدین محمد و تنگی شیرازی و سید مبارکشاه و میر اصل الدین و میر جمال الدین محدث
 و غیر هم بر ارباب بصائر مسنون نیست موطن اصلی ایشان مدینه طیبه و لذا آنجا بدار علم شیراز آمد
 سکنی اختیار نمود و صاحب ضیاع و عقار گردیده با احتشام و اعزاز و ورگاری و دماز سر
 برده اند تا آنکه سید نظام الدین احمد باز ساکن حجاز گردیده ولادت با سعادت سید علی خان
 نشوونمای ایشان در آن مکان بابرکت و اعزاز اتفاق افتاده در خدمت والد مبرور خود
 بحیث آبادکن ارتمال نمود و چندی در آن مقام با جلال و اکرام گذرانیده و الحاق لفظ
 خان با اسم ساسی ایشان بعد از وصلت با ملوک قطیفه دکن و منصب صدارت و امارت
 در ریاست بعد از چندی با همه تجل و احترام که اہمیت تمام از کمیت در آن مقام بخاطر سید علیمخان
 مرحوم راه یافته شوق عمو و بجزین طبعین غالب شد چنانکه این حالت از بسیاری اشعار آن
 سید بزرگوار آشکارست قطع علائق از آن دیار نموده بلکه مکرر انتقال فرمود و در ظرف احوال
 نقل

هر سالی دست بذل اینار انا سوال بسیار عاری گشته بغیر میت زیارت عبیه علیه غریبه و بشاید مقدس
 سزاق و اشتیاق بو ثاق مالوفه اجداد با کاروان حاج ایران نجف اشرف آمده شرف ادراک
 آن سعادت یافت پس ارخای عنان بصوب دار السلطنة اصفهان فرموده اشرف و
 انعیان و اکابر و سلطان مقدم او را با کرام و اعزاز تلقی نمودند را تم حروف و زبان بلده فاخره
 با آن سلاز عزت طاهره محبتهای مستوفی داشته عمده محبت و وفای در میان استحکام تمام
 یافته بود و آخر بشیر از رفته بعد از فرصتی اندک داعی حق را بلیک اجابت نموده در جوار مقدس
 خود امیر محمد بن محمد و امیر غیاث الدین منصور مبرور و روح الله سرور احمد ارام گاه یافت
 و فقر در مرتبه آن او صد زمان قطعه عربی که متضمن تاریخ بود انشا نمود و از ضعف و اندر اس حواس
 بخاطر غنا و تعیین تاریخ می تواند نمود با بجز سید عالم بقدر و علوم عربیت امام اعلام و در بلاغت
 نظا و نشر آیینی المرام و اقصی المقام اعوام ارتقا نموده اعوام و دهر را نقضا یافته که در
 عرب شاعری چون او بعرضه ظهور نیامده بود و در انواع دیگر علوم نیز وسیع الباع و بدقت
 طبع و جودت ذهن فریه اسقار می نمود چنانکه این مراتب از آثار اعلام آن امام جلیل
 کتاب بدیع و سلاطین و شرح صحیفه کامله که در موقع خود بی نظیر است و دیوان اشعار بلاغت
 او کالنا علی العلم والنور فی الظلمه روشن بود است انواع رائقه و استعارات فائده و اشعار
 دیوان رفیع بیان او که بحری است لبالب از قالی ابدار و درجی است مملو بواقیت گران
 مندرج است و سخن کلامش در فصاحت و بلاغت و غنای سلاست قدر و عیاد غایت
 قصوتی رسیده و سوادش نیل افعال بر جبهه مقال اکثر بلغای عرب گشیده و چون تظیم فاتی
 التفات نفرموده درین ارتجال و خیق بحال بچسبیت از اشعار آن گزافی بمقدار در ذخیره
 خاطر فایز بود و اکتفای نماید در قصیده بایه در مرج سر و دایا علیه التبت و الشافریه و قصیده

لنا من شانك العجب العجاب

و ناولك الذين شقوا فحباوا

امیر المؤمنین فدایک نفس

نولا کادلی سعد افقا مکتوبا

ولو علم الوتر ما انت اضمحوا	لو جهك ساجدا يزودم لجاووا
بين الله لو كشف اللفظ	ووجه الله لو رفع الحجاب
خفيت على العيون وانت شمس	سمت عن ان يجلتها سحاب
وليس على الصباح اذا تجدد	ولم يصره اعمى العين غاب
لترها دعالك ابا تراب	محمد النبي المستطاب
فكان لكل من هو من تراب	اليك وانت علمه انتساب
فلولا انت لم يخلق سما	ولو لا انت لم يخلق تراب
وفيك في ولا نك يوم حشر	يعاقب من يعاقب ويناب
بفضلك فصحت تورته موسى	وانجيل بن مريم والكتاب
فيا عجبنا من ناواك قدما	ومن قوم له عوهم اجابوا
اذا غوا عن صراط الحق غدا	فضلوا عندك ام خفي اصبوا
ام اذ تابوا ايمالا ريب فيه	وهل في الحق اذ صدع اربابا
وهل لسواك بعد عدا برح	نصيب في الخلافة او نصاب
المرجعيات مولا هم فذلت	على دعوهم هناك لك الرقاب
فلم يسمع اليهاها شمس	وان اخفى له الحساب للباب
من سير بن مرة او عدا	وهو سنان بن حضرو او غابوا
لأن حمداوك حدة ان غرسقا	فبالاشقين ما حل لعقاب
فكم سفهت عليك حلوم قوا	فكنت لبد يتجه الكلاب

و در مقابل قصیده مشهوره خاتم المجدین شیخ بهار الدین محمد و الدش شیخ
حسین بن عبدالصمد عافی قدس العباد و اعم گفته سه

کوکب الصبح قد بدد ابحکبک	فامزج الکاس بارشامن فیک
--------------------------	-------------------------

الى آخره از جمله مصنفات اوست كتاب سلافة العصر في محاسن اعيان العصر مثل مرتبة كره
 شعراى عرب وادباى عصر خود كه در مائة حادى عشر بهر سیده اندوخته و تصنیف آن
 سال هزاره و هشتاد و يك هجرى است و كتاب رياض السالكين شرح صحیفه حضرت سید
 الساجدين عليه السلام كه در ابتدای زمان سلطان حسین صفوی مرحوم در سال هزار و يكصد
 شش هجرى تصنیف فرموده و كتاب انوار الريح في انواع البدیع و شرح بدیعیه كه خود نظم
 كرده و كتاب حدائق نبيه شرح فوائد صمدیه و كتاب سلوة الغرب در غرائب بحار و عجائب
 جزائر و رساله الكلم الطيب و النیب الصب مثل مراد عیه مختصره و احراز نتجه و كتاب الدرر الجا
 الرفیقه و دیوان اشعار در سال در توضیح احادیث شمس سلسله بالا با نتائج ختاش بست و نیم
 بیج الاول شمس و مائة و الف ست شرح محمد بن عبا و البحر اترى صاحب تل و ادر ا
 بعاب فاضل ستوده و در زمره معاصرین خود شمرده مولانا محمد صادق الكریا كے
 الاصفهانی الهمدانی صاحب شذ و العیان و اربا فاضل كامل و عابد زاید و روح صالح
 ستوده و گفت كه اخوند ملا محمد تقی مجلسی مرحوم در سنه ثمان و شصین بعد الالف اجازه بنام ملا
 موسوف بر ظم صحیفه تجاویہ تحریر فرموده و آنجا میفرماید بلغ للولى الجلیل و الفاضل النبیل
 جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول مولانا محمد صادق ادهام الله
 نامیداته بقرانی علیه فی مجالس و اجزات ان یرد ی عنی زب و الی سجد و التحیل
 اهل البیت علیهم السلام باسانیدی المتواترة الی السید الاجل و السید الطائفة
 اعلاها سنا و له عن خليفة الرحمان فی الرفاة الی التي ظهرت حقیقتها باسناد
 الصحیفة فی الافاق بعد احادیث مجهول فی آخره مولانا شیخ محمد بن حسین
 بن رضا فاضل نبیر و عالمی غریب از اصحاب رجال و ارباب کمال و تلمیذ رشید بناب شیخ تبرعا
 علیه الرحمة بود و در تذكرة العلما مرسوم است كه از فاضل ملا مذهب شیخ حرم المیست شیخ مذهب
 الدین احمد بن رضا مصنف كتاب فائق المقال فی الحديث و الرجال و دیگر كتب سائل

دی در سال یک هزار و هشتاد و پنج هجری که تاریخ ختم کتاب فائق المقال است وارد بلده حیدرآباد
 شده بود و در آن کتاب بتقریب ذکر ماقطه بعض محدثین اشاره بعض احوال خود نمود چنانکه
 گفته است که من تا این زمان دو از ده هزار حدیث بغیر سلسله اسانیدش در حفظ خود دارم
 و یک هزار و دو صد حدیث مع سلسله بنی آن یاد دارم و بسبب ابتلائی خود بصحبت ملوک
 و کوشش برای عیال و ارتکاب سفرهای بیهوده و تواتر امراض و مضایب و آلام عدیده
 از تحصیل کمال زیاده ازین قاصر ماندم و اگر در بلاد عرب باقی می بودم شخصی کامل میشدم
 لکن قضا و قدر مرا در زمین هند انداخته است انقی کلامه رحمه الله و دیگر از نعمانیف دوست

کتاب منج القویم در ساله در قرائت و غیره نکستین الرسائل مولانا محمد مؤمن بن
 الحاج محمد قاسم البخرازی جبرئیل و محمد الشیرازی مسکن و مولد افاضل
 ادیب و محقق لمیب بود در کتاب اعلیٰ اعلیٰ مطبوعه محمد مؤمن بن الحاج محمد قاسم
 البخرازی اصلاً و محمداً الشیرازی منشأ و مولداً کان ادیباً منشأ محققاً و فاضلاً
 فاضلاً کاملاً له خزانة الخیال فی الادب محمد مؤمن موصوف در کتاب طیف الخیال
 بتقریب ذکر اساتذہ خود آورده که بسیاری از علم صرف و نحو و معانی و بیان و بیج و فقه
 و تفسیر و حدیث را از سید مولانا سید قاسم بن سید خیر احمد حسینی اخذ نمودم و نعمت و فروغ
 فقه و اصول آنرا از امیر بن العابدین حاتری انصاری و از استاد اعظم و ملازم عظمیٰ ذوالاصل اساتذ
 و الفرع العالی النامی شیخ علی بن محمد النامی از عالم ربانی شیخ صالح بن عبد الکریم البخراتی و
 بسیاری از کلام و حکمت طبعی و الهی و قدری از تفسیر و دیگر عقلیات را از مولانا سیح الزمان
 محمد ایل نسوی و از علامه احمد مولانا شاه محمد اصطبلانی صلاً و مولد الشیرازی منزلاً و مولدنا
 و بسیاری از فنون ریاضیه و فن رمل و قرائن را از مولانا الطفا و اکثر اصول فقه و حکمت از امیر
 شرف الدین علی معروف بدست نجیب و امیر نصیر الدین محمد البیضاوی الشیرازی و مولانا
 محمد صالح الخضر و مولانا محمد حسین المازندرانی مولد او الشیرازی مسکن و فن طب علی

وعلی را از حکیم حادق و بقراط حکیم محمدادی اخذ نمودم از جمله مصنفات اوست کتاب طبع السائل
 الخوی فی شرح الصدیه البهائیه و آن ششمی است مبسوط که قبل بلوغ حد تکلیف تحریر فرموده و
 کتاب در مذکور مثل بر جواشی مدونه است بر شرح مزبور و کتاب بیان الاداب در شرح
 رساله آداب التعلیم و کتاب مصباح البعیدین از ترکیب رساله انوار فوج ملائکه زحمتی
 مشکوة العقول شرح لغزیده الاصول فرة العین و سیکة اللجین مثل بر توجیه آیات مشکوة و احادیث
 غریبه و اصوله و اجوبه علیه و علل آیات و عبارات و ذکر مناقضات متضاده و متکوره و الفوائد
 و معیبات و فوائد متفرقة تاریخ اتماش سنه یکزار و یکصد و یک هجری است کتاب فی سبیل الفکر
 بر و فرة فرة العین مبنیه الفوائد بر طریقه کتاب سابق تحفه الاخوان فی تحقیق الادب ان تعلیقاً
 متفرقه بر اکثر کتب در سیه مند اوله تحفه الغریب و تحفه الطیب در شرح قانون پنجه تحفه الاحبار
 بر و فرة کفکول تیسره الفوائد من المباحث و در لطائف اشعار و نوادر عثمان رساله موسوم به نبات
 عدن مثل بر مسائل از فنون ثمانیه کتاب شرق السعدین در تاویل آیات مشکوة و احادیث معتبره
 و آن کتابیست مبسوط و کتاب مجمع البحرین بر و فرة کتاب سابق دیوان شعر عربی موسوم
 بثمر الفوائد و بحر البعاده ثمره الحیوة و ذخیره المات مثل بر شرح جمل حدیث و از عمده مصنفات
 اوست کتاب مجالس الاخبار و مجالس الاخیار مثل بر هفت مجلد اوله سیم به معارج القدس
 در توارخ انبیاء و بیان عصمت شان و تاویل آیات ظاهره و در باب خلاف انجمنی و جلد ثانی
 موسوم بجمعه الابرار فی مناقب الائمة الاطهار و جلد ثالث در احوال ملوک و غیرهم
 به بحر المعارف و جلد رابع در ذکر بعض اویار و علما و شعر آسمی بر پنج الابرار و جلد خامس در
 احوال خود مؤلف و سوانح عمری و نوادر او موسوم به زهره الحیاه الدنیا و جلد سادس و هفتم
 سه صد حدیث موسوم بروح الجنان جلد سابع در فوائد متفرقه اکثر علوم و فنون موسوم بطائفة المعارف
 و کتاب جنات الفردوس در اصطلاحات علوم و تعریفات و کتاب طرب المجالس و لطائف
 و مداعبات و کتاب زینة المجالس بر طریقه کتاب سابق کتاب ایه الحیاه و آن کتابیست

مبسوط در تاویل بعضی آیات و احادیث و عبارات مشکله و قصص لطیفه و اشعار شریفه
 کتاب مدینه العلم مثل کتاب سابق در اسلوب و نظم و کتاب طیف الخیال فی مناظره العلم
 و المال و کتاب تفسیر طیف الخیال فی تخریر مناظره العلم و المال مثل بر شیخ مبسوط کتاب
 طیف الخیال مؤلف گوید که صاحب تذکره العلماء احتمال اتحاد محمد موسی موصوف با سید
 محمد موسی استرآبادی صاحب کتاب الرجعة لمبید نورالدین عاملی ورنه تذکره خود نوشته لهذا
 احوال مصنفات محمد موسی موصوف در ذیل سید محمد موسی مؤلف کتاب الرجعة آمده
 و این قطعاً فاسد و غیر صحیح است و خود صاحب تذکره هم اشعار باین مطلب کرده و ظاهراً
 و این تردد و در غیر محلست مولانا میرزا حسن بن عبد الرزاق اللاهی از افضل
 و علمای عهد خود بود و علی حزین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر کسانی که در انشای سفر گیلان
 و اصفهان با ایشان ملاقات نموده آورده و از افضل و اعلام که در آن سفر ملاقات
 شده فاضل محقق میرزا حسن خلف مرحوم مولانا عبد الرزاق اللاهی است در دارالتوینین قم که
 موطنش بود و درین کمولت داد و اخراجات سعادت خدمت ایشان یافتام و در علم و تقوی
 ایجابی بود مصنفات شریفه دارد چون شیخ یقین در عقائد دینی و رجال الصالحین در اعمال و رساله
 فقیه و غیر آن انتق و دیگر از مصنفاتش رساله ایست موسوم به هدیه للسافر در احکام سفر و رساله
 فارسی در بیان اصول دین است معروف به اصول خمس اقا محمد بادی بن المصالح
 المازندرانی در اجازه ملا حیدر علی مسطور است فاضل علامه اقا محمد بادی بن محقق
 المصالح مازندرانی صاحب تصانیف کثیره است مثل شرح قواعد که نیست مبسوط و
 شرح فروع کافی و ترجمه معالم الاصول و حاشیه بر تفسیر میضای و شرح شافیه فارسی و کتاب
 انوار البلاغه در علم معانی و بیان و غیر ذلک که رساله فی الرضا عتبه علی الف بیت
 کما فی سلفه العصر علی حزین گوید که بسیاری از کتاب تهذیب الاحکام شیخ طوسی علیه السلام
 در مدرس محدث الزمانی آقا بادی خلف مولانا محمد صالح مازندرانی است تقاده نمودم

محمد سعید بن بلا صلیح ما زنده رانی در تذکره علی خیزین مسطور است که ملا محمد سعید اشرف
 خلف فاضل محقق مولانا محمد صالح ما زنده رانی و صبیح زاده قدوة الفقهاء والمحدثین مولانا
 محمد تقی مجلسی اصفهانی است کتاب علوم و کمالات نموده و بدایت حال شعر و شاعری
 زنجب نموده طبع رسا و سلیقه بسخن اشاد داشت اشعار خوب و میامات مرغوب از ان مفسور
 بیادگار است در تذکره نتایج الافکار مسطور است که رنگ بخش گلستان نکته دانی ملا محمد سعید
 اشرف پسر ملا محمد صالح ما زنده رانی فاضلی عالم مقام و شاعری خوش کلام بود و محل احوال اشکیه
 ملای موصوف در آغاز عهد عالمگیر با شاه بهند آمده بلا زمت شاهی رسید و بتعلیم بیگم
 مانور گشته مدتی نیز انعامی گذرانید آخر ب وطن مستولی گشت قصیده و صبح زیبای نساختن بر
 درخواست خصصت نظیم آورد و در آنجا بگوید **س** یکبار از وطن نتوان برگرفت دل
 و غم اگر چه فزون است اعتبار پیش تو قرب بعد تفاوت نگذرد گو خدمت خصوص نباشد اشعار
 نسبت چو باطن است چه علی چه اصفهان " دل من نیست من چه بکامل چه قندار " در سنه
 ثلث و ثمانین و الف باصفهان عود نمود و کثرت و گیر قاندر روزگار ز نام اختیارش جانب بند
 کشید و در عظیم آباد پیشه بخدمت شاهزاده عظیم الشان خلف شاه عالم بهادر شاه که در ان بیان
 مایت حکومت آنجامی افراشت عز امتیاز انداخته مورد مرام نمایان گردید شاهزاده خلی طرف
 مراعات او نگاه می داشت و بنا بر کبر سن و مجلس و حکم نشستن کرده بود و ملا در پایان عمر قصد
 میت السکر و خواست از راه بنگاله در جہاز نشسته عازم منزل مخصوص شود و قانما بلده موکیر
 که از توان عظیم آباد است رسیده در سنه ست و ثمانین و الف بخدمت علی پو است از کلام او است
 اشرف تو کیت نکته دانی رانی " اسرار روز جاودانی دانی " هر چند که مانند داری در خط
 در شیوه تصویر بانی مانی مولانا شیخ سلیمان بن عبد العبد بن علی بن حسن بن
 احمد بن یوسف بن عمار البحرانی الماحوزی المعروف بالحقق البحرانی
 در توفی البحرین مسطور است که مولانا شیخ سلیمان قره دوج بود که از قرای ثلث و ثمانین

لکن او در قریه بلاد قدیم از بحرین ساکن شد و بآنجا وفات یافت سیاست بلاد بحرین در زمان او
 بسوی او منتهی شد و شیخ مذکور را دیده ام در وقتیکه بعمر ده سالگی با کتبه بودم و ایضا شیخ یوسف
 آورده که بخط شیخ سلیمان مذکور یافته ام نوشته بود که ولادت من در شب پانزدهم رمضان
 سنه یک هزار و هفتاد و هجری واقع شد و قرآن مجید را در عمر هفت سالگی حفظ کرده ام و چون ده ساله
 شدم شروع تحصیل علوم نمودم و پیوسته مشغول تحصیل و کسب کمال بوده ام تا وقت تحریر
 این کلام که سنه یک هزار و نود و نه هجری است اتقی و ایضا آورده که تلمیذ من شیخ عبدالعزیز
 صالح بحرانی گفته است که شیخ مذکور در حفظ علوم و وقت نظر و سرعت جواب در مناظره
 و طلاق لسان اعجوبه زمان بود گاهی مثل او احدی را ندیدم و ثقه و ضابطه در نقل احادیث
 و پیشوای عصر و یکتای و هر خود بود و جمیع علمای زمانی از عیان علم او نمودند و سائر حکما و اعیان
 اقرار بفضل او و از جمیع علوم و علامه جمیع فنون و حسن تقریر و عجیب التقریر و خطیب
 و شاعر ماهر و ضمیمه الکلام بود و باینهمه غایت انصاف را کار می فرمود و اعظم علوم او علم حدیث
 و رجال و تواریخ بود شیخ عبدالعزیز مذکور گوید من تحصیل علم حدیث از نمودم و نسبت تلمیذ
 بخد مت او داشتم مرا تربیت نمود و مقرب خود گردانید و بخدمت خود جاداد و از جمله اقران
 من مرا اختصاص بخود بخشید و فائش در فترت ماه رجب سنه یک هزار و یکصد و بیست و هجری
 در مسکن او که قریه بلاد قدیم از بحرین بود واقع شد در حالیکه عمرش قریب به پنجاه سال بود و او را
 از آنجا بسوی قریه و پنج یا یحیم بعد النون که از قریبای ما حوز با کفار المله و الزار البعجه از بحرین
 نقل کردند زیرا که او از اهل آنجا بود و در مقبره شیخ یحیی بن العلی که جد شیخ یحیی بحرانی بود مشهور است
 دفن کردند و باز شیخ یوسف بحرانی میفرماید که باعتبار فاصله بیان تاریخ ولادت شیخ سلیمان
 و تاریخ وفاتش که مذکور شد ظاهر میشود که مدت عمرش چهل و چهار سال و ده ماه تقریباً بود پس
 تلمیذ من که مدت عمرش قریب پنجاه سال گفته است مشهور کرده است و بر تاریخ ولادت من مطلع بوده
 و شیخ سلیمان مذکور شاعر خوب بود و اشعار بسیار متفرق در پشت کتابها و مجامع و کتاب خود

از بهار الیاض نوشته است و مرثیای خوب در مصائب حضرت امام حسین علیه السلام گفته
 و من در صغیر سن خود بسیاری از آنرا جمع کرده بودم لکن در وقت خواب شدن بجرین بآدن
 خوارج ضائع شد و جمعی از فضلا داخل تلامذه شیخ مذکور بوده اند که شوق ترین ایشان والدین
 شیخ احمد و شیخ عبدالعبد بن حاج صالح بحرانی استادی شیخ حسین باحوزی و شیخ اوجده امجد و او شیخ
 احمد بن شیخ عبدالعبد بلادی بودند که احوال ایشان خواهد آمد انشاء الله تعالی و ایضا شیخ
 یوسف بحرانی آورد که شیخ سلیمان مذکور چندین تصانیف دارد لکن بسیاری از آنها رساله
 که بعضی از آن نام تمام مانده و بعضی با تمام رسیده و از آنجا که کتاب چهل حدیث و رام است از رویا
 عامه است که از بهترین تصانیف اوست و آنرا بنام سلطان حسین صفوی تصنیف کرده بود
 و دیگر کتاب از بهار الیاضی که در آن شکل و سه بیلست و کتاب فوائد نجفیه که بسیاری از آن
 مشتمل بر مسائل مختصره سابقه خوانی تقییه اوست و کتاب عشره کامله متضمن ده مسئله از
 اصول فقه که دلالت بر تقلب است و در طرفه مجتهدین دارد لکن از چندین فوائد متفرقه
 مناخره او مفهومی میشود که بعد از آن سلی بطریق اخبارین بهرسانید و دیگر کتاب الشفا در حکمت نظریه
 در ساله در نماز و رساله در مناسک مختصره پنج رساله و یک کلام آب چاه سنی نفیحه العیسی طهاره الیر
 و رساله ثانیه در مناسک مختصره و رساله ثالثه در مسائل خلافیه و مناسک حج و رساله اقامه الدلیل فی
 نصره الحسن بن یحیی در عدم نجاست آب قلیل و رساله در وجوب معنی نماز جمعه و آنرا از راه نقض
 بر رساله بعضی فضلا که نماز مذکور را در زمان نجاست جائز نمیدانستند تصنیف کرده و کتاب المعراج در
 شرح فهرست شیخ طوسی لکن نام تمام مانده و تا باب التاء تصنیف شده و رساله الباقیه و احوال حکم
 بطریق رساله و نیزه مولانا مجلسی است در رساله در علم منطق و شرح آن در رساله در تحریم غیبه زدن بر تمام و عدم
 نقض صوم و در رساله در نجاست بول است و در رساله در وجوب طهارت بغیر با وضو غسل
 جنابت یعنی از برای نماز واجب مثال آن واجب میشود و رساله در فضیلت شجاعت اربعه حمد در رکعت سوم چهارم
 و رساله در شیخ خطبه استقار رساله در تقریر بیان فارسی مشتمل بر ذکر حار که در در بر نماز است و در

و تحقیق آنکه نمودن پیشانی جزوی از سجود است و آنرا در معاوضه شیخ محمد بن ماجه در تصنیف کرده
در سال در مسئله طلاق غائب و رساله بیان آنکه نیست مومن بهتر از عمل او است و رساله
و سبب نسایل علما در تحریر اول امور سنجیده و رساله صوب الله در مسئله به آنکه ناتمام مانده و رساله
و مسئله استقلال پدر بولایت و زکاح و خنثی و بالغة رشیده و رساله ثانیه در مسئله به اسس علی السلام
و رساله در جواز تقلید و رساله ذخیره الحش و ذکر فساد و نسب عمر و رساله نکت البدیعه در ذکر کفر و فساد
شیعه و رساله در اعراب بشارت الله احسن الخالقین و رساله در اسرار صلوة و رساله در اشعار
و رساله در فروع و رساله در احکام صوم و کتاب شرح باب حاوی عشره که ناتمام است و رساله در وجوب
نخل جمعه و رساله در مسئله چاه و بالوعة و رساله در علم نحو و رساله مقدمه واجب رساله در معیبات
و انقائسی بمامل الا عیاز و رساله در بیان مسائل آنچه تاخیرش از اول اوقات مستحب است و آن
رساله خوب و سعی بنائیه اثبات است و رساله التنبیه در ذکر برگردیدن آفتاب از برای حضرت یس
و رساله در مسئله وقوع حد و اثنائی غسل و رساله در تحریم تشبیه حضرت امام زمان علیه السلام
و رساله در مسئله تعلیم علم نجوم موسوم بهر مکتوم و رساله در کفر اهل کتاب و نصاب که ناتمام است و
کتاب هدایة القاصدین الی عفاة الدین و رساله سعی بنصیر النصار و کتاب شرح مفتاح الفلاح
و کتاب شرح اثنا عشر شیخ بهائی علیه الرحمه ناتمام و رساله سعی بلسان البیة فی الترجمة البیثیه که در آن
بعض احوال شیخ بنیم بحرانی ذکر نموده انشی پس حد و تصانیف مذکوره به پیچاه و بهشت پیرسد
و ایضا شیخ یوسف آورده که بسیاری از رسائل مذکوره ناتمام است و بعضی از آن از مسؤقیها
فرسیده و شیخ سلیمان مذکور از استاد خود فقیه نمیشد شیخ سلیمان بن علی بن راشد بحرانی شاخوری
و هم از شیخ احمد بن محمد بن یوسف خطی و مولانا علامه محمد باقر خلی و شیخ محمد بن ماجه بن سعید باقر
و سید اشیم بن سلیمان قوی و شیخ صالح بن عبد الکریم بحرانی روایت داشت مولانا الشیخ
علی بن شیخ حسن بن یوسف البلادی البحرانی از صاحبین شیخ سلیمان سابق الذکر
در لؤلؤة البحرین مسطور است که شیخ علی بن فضل طویل بود و خصوصاً در عربیه و مقولات مهارت

بسیار داشت و مدرس و امام نماز جمعه و جماعت بود و از شیخ محمد بن ماحد بن مسعود بحرانی روایت عادت
 داشت و معاصر شیخ سلیمان مذکور بود و معارضه با او در دعوی فضل داشت چنانکه عادت علما
 معاصرین یکدیگر است در انحصار لکن شهرت میان عرب و عجم شیخ سلیمان را ابو دین شیخ حسن الد
 شیخ علی مذکور و همچنین جدش شیخ یوسف فضل علیل القدر بود و در اهل اهل سطورت
 که شیخ حسن بن یوسف بحرانی بلادی فضل و تبحر و شاعر ادیب از معاصرینست و در لؤلؤة البحرین
 مذکور است که قبر شیخ یوسف جد شیخ علی مسطور در قریه بلاد بمبوقه شد و افع است و له حکایه
 حکایه هائمه فی سقوط داس المناء علی قبرة طاب خاها شیخ داود بن حسن بحرانی
 البحرانی منسوب است بسوی قریه جزیره بمبوقه از ایام تخرجه و سکون ماقبل از ایام صلاه از قریه های
 بحرین که جزیره ضاح مشهور است و در لؤلؤة مسطور است که شیخ داود مذکور کتاب اختیار الکلتی
 که از تالیفات شیخ طوسی در علم رجال است برتیب حروف نجی مرتب ساخته و استاد من شیخ
 عبد الله بن صالح بحرانی گفته که شیخ داود صالح و ادیب صحیح الاعتقاد بود و خلوص در محبت
 و طبیعت علیم السلام داشت و کتاب اختیار الکلتی و رجال نباشی را بر حروف نجی و هم کتاب استغاثه
 را مرتب نمود و از تصانیفش تساله در مسائل دین و رساله در تخریم من است لکن و لائل من این
 محکم نیست و باجماع شیخ مذکور نیکوکار و صالح بود و گمان که قوت استدلال و تصرف در ترجیح اقوال است
 و او کتابهای بسیار بدست خود نوشته و در مدرسه که در قریه جزیره بنا کرده بود وقت نمود و سایر
 کتابهای موقوفه اش بخط او و بخط غیر او قریب چهار صد کتاب بود و او را سه پسر فضل از خیا بود
 یکی شیخ علی که اکبر ایشان بود و دوم شیخ حسن سوم شیخ صالح رحمهم الله تعالی و شیخ عبد الله مذکور
 میفرماید که شیخ علی بن شیخ داود مذکور پیری دارد که معاصر من است و شیخ داود در علم و فضل و خصوصاً
 در عربیت از پدر خود و برود علم خود و فضل است و نقد و عادل و صالح است و قبر شیخ داود بن
 حسن و همچنین قبر پسرش شیخ علی در حجره شمالیه اندر گاه بنی صالح در قریه جزیره واقع است و شیخ
 یوسف بحرانی گوید که شیخ داود بن شیخ علی که استاد من ذکرش نموده است هم با من معاصر بود

و بوصف ثقة و عدالت و نیک نفسی و حسن اخلاق متصف بود و انتی کلام شیخ احمد بن صالح بن
 حاجی بن علی بن عبد الحسین بن شنبه البحرانی الذرانی در ثلثه البحرین مسطور است
 که نسبت شیخ احمد مذکور بعضی اجدادین متصل میشود شیخ احمد عالم صالح زاهد بود و بعد از وفات
 شیخ جعفر بن کمال الدین بحرانی که در بلاد دکن و حیدرآباد مرجع خلافت بود شیخ احمد مذکور
 در آن بلاد قائم مقام او شد تا آنکه عالمگیر او رنگ زیب بادشاه بران بلاد فتح یافت پس اسیر نمود که
 هر گز ده را با مقدم و رئیس ایشان از آن بلاد بیرون گفتند پس شیخ احمد مقدم و رئیس گروه علمای
 آنجا بود و بادشاه مذکور هزار و دویست برای او فرستاد پس شیخ مذکور کج بیت الله رفت بعد از آن
 بسوی ولایت عجم مراجعت فرمود و در بلده جرم که از توابع شیراز است توطن اختیار نمود
 و او در زهد و ورع و تقوی و امان بیروت و نبی از آنکه بدرجه غایت رسید و بود و امامت
 ناز جمعه و جماعت داشت و متصف بسخاوت و کرم بود و بال خود بر همانان بنابر غیر
 و خانه او غالباً از جماعت عرب و مساکین مسافرن خصوصاً از اهل بحرین خالی نمی ماند و بوقت
 ذکر شد اند آخرت غمش و یهوشی لاحق حال او میشد شیخ یوسف بحرانی میفرماید که مکاتبات او
 بسوی پدرم در بحرین بحسب بعضی مطالبی که در آنجا داشت میرسد از تصانیف او دست کتاب
 الطب الاحمدی که نزد من موجود است و همه اش در علم طب بطریق روایت است و دیگر
 رساله در استخاره است و فائش در ماه صفر سنه یک هزار و یکصد و بیست و چهار هجری
 واقع شد سال ولادتش چنانکه بخط او نوشته دیده ام سنه هزار و هشتاد و پنج هجریست حساب
 تذکره العلماء بعد نقل این عبارت شیخ یوسف آورده که پنجم شیخ یوسف آورده که شیخ احمد مذکور و حیدرآباد
 قائم مقام شیخ جعفر بن کمال الدین بعد از وفاتش بود و خالی از غایت نیست زیرا که در احوال شیخ جعفر مذکور سابقاً
 مرقوم شد که وفاتش در سنه هزار و هشتاد و دو هجری اتفاق افتاد پس بنابر تاریخ ولادت شیخ احمد
 بن صالح که در اینجا مذکور شد ظاهر میشود که او در وقت شیخ جعفر مذکور هفت ساله تخمیناً بوده باشد
 معیناً اینگونه و مانوقت در سایر امور مرجع آن ملا شده باشد مگر آنکه مراد آن باشد که بعد و قیاً

شیخ جعفر بن کمال الدین بغاصه چند سال شیخ احمد بن صالح در زمان مرجعیت خود قائم مقام او
گردید و الله تعالی بکرم و از بعضی تواریخ ظاهر میشود که فتح یافتن عالمگیر در حیدرآباد و در سنه یک هزار
و نود و هشت هجری بود پس اینجا بنا بر تاریخ ولادت شیخ احمد بن صالح مذکور ظاهر میشود که شیخ احمد
در آن زمان بخت دس ساله بود و الله العالم بحقیقه الحال جمال المحققین مولانا آقا
جمال الدین بن آقا حسین بن جمال الدین محمد الخونساری از محققین زمانه
و مدققین یگانه بود و فضائل جمال و کمال عیش برالسید جمهور و در کتب جالیه مطبوعه
باجمله جناب او مرجع علماء و فضلا و لمجا و ملاذ خاص و عام بود تکمیل علوم و فنون از حضرت
والد ماجد خود عالم آقا حسین خونساری و از اخوند ملا محمد تقی مجلسی رضوان الله علیهما فرموده و
باقصای مراتب اجتهاد و اعلاای مدارج صلل و سداد فائز شده و باره بدرج افاده اشتغال
داشت از مصنفات شریفه اوست حاشیه شرح لمعه که بهترین حواشی است نظیر ندارد و حاشیه
بر کتاب مغری و تعلیقات و حواشی بر کتاب شرائع الاسلام و حاشیه شرح مختصر الاحوال
محضدی که صاحب وضوینه در وصفش آورده و دوله حاشیه شرح مختصر الاصول
للعضدی مشتمل علی تحقیقات له بین الیهما احدی مہذب منہ تحقیق ان یکتب بالنو
على صفحات و جنات الخوا با کمال جمال الشیخ و در وقت بالتحقیق و تنقیح المطالب الصواب
فی المسائل و قلّة الخطأ و الزلل کثیرا کاشتغال بالتصنیف و التالیف و التدریس
و از تلامذہ و آنجناب جماعتی از علمای مجتهدین و فضلاء کاملین اند از انجمله آقا محمد اکمل اصفهانی
و آقا باقر بهبانی و جم از آنجناب روایت داشته و از انجمله فاضل کامل ملا محمد بن فرج سعید
بلارنج مشهدی و از آنجناب روایت داشته کذا قبل و دیگر از علما اند که ذکر آنها در اینجا موجب
تطویل است و در کلام کی از شعرائی بموجب تخلص بغایع تاریخ و فاش چنین یافته شد قطعه تاریخی

مردمان از حکمت البین از نظر شده نا پدید	شد شقایب از جمهور آقا جمال
بی قواعد گشت منتقل افلاخ ابل فضل	شد جمال اصاحین منجی ز چشم ابل مال

داشت کافی از کلام و فقه شرح اصول	مشرق آتشیمن و انش بود آن نیکو خصال
رفت چون در ماه صوم آن آفتاب از شهر علم	باد کرد ابواب جنت ابر و برف و الجلال
سال نویش ابغاج باغی از غیب گفت	کرد ویزد با حسین بن علی حشر جمال

بنابرین ظاهر میشود که آقای موسوی در ماه رمضان سنه احدی و عشرین دوازده و الف ذقات
یافت رحمة الله تعالی مولانا شیخ جعفر القاضی از مشایخ علما و اعظم فضاییه و از تلامذه
استاد العلماء اقا حسین خونساریست که فی التروخه البیهة ملا حیدر علی در احوال آقا حسین
موصوف آورده که شیخ جعفر قاضی اصغمان که عالم و فاضل و مصنف حواشی بر شرح لعه بود
از روایت داشت و شیخ علی حزمین در سوانح شری خود آورده که فاضل میر و شیخ بمعنه
قاضی وی از مشایخ بلده کرده و از اعظم تلامذه استاد العلماء اقا حسین خونساری و جامع فزین
و علوم بود و در درس او جمیع کثیر از فاضل استفاده میکرد و در روزگاری بعزت و اعتشام داشت
و بمنصب شیخ الاسلامی رسید و آن شغل خطیر را به پنج ستوده تقدیم کرد و از وفور مهارت
که در امور ملکی و قوانین معاشرت داشت بوزارت اعظم نوید یافت بعضی امرای سلطان
که در پایه آن منصب بزرگ بودند در شکست کار او کوشیدند و بادشاه را اذن اراده
در گذرانیدن و رسن کمالت و در گذشت و در احوال حسین علیه السلام مد فون شد چون
باد اله مرحوم مودت و الفت تمام داشت مکرر بقدر بخدمت ایشان رسیده و مولانا شیخ
علی برادر شیخ جعفر قاضی باضی ست شیخ علی حزمین در سوانح عمری به ذکر شیخ جعفر برادرش
بیگوید دیگر برادر کتیر ایشان شیخ علی ست و نیز در سلک فضلا بود و بعد از برادر خود بچند
سال گذشته است المحقق المدقق الصمدانی میرزا محمد بن حسن الشیرازی الشیرازی
بعلامه زعنه عالم و شیخ الصدر و فاضل طلیل القدر بود و از ارشد تلامذه و استاد العلماء آقا حیدر خونساری
و داماد و اخوند ملا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه بود چنانچه از رساله ملا حیدر علی منقول میشود صاحب
روضه بیه آورده که استادش جناب آقا حسین خونساری با آن فضل و کمال از ترقیات او

در یک ساحت تنگ بیشتر العلوم طلب البانی در خوانندگی جایه میفرماید محمد بن الحسن الشیرازی الشیرازی
 ملا میرزا از تصانیف اوست کتب و رسائل بسیار از آنجمله شرح شرائع بر بحث قضاء و صلوة
 جماعت تقریر یاد و هزار بیت است و از دست حاشی متفرقه بر مسالک و رسائل عمل بیت صلوة
 او و رسائل در بیان سهو و تنک و رسائل در جرحه عبریه و رسائل در رجوع و رسائل در صید و ذباج
 و رسائل در بیان اینکه ما را با نفس سالک دار و بانه و رسائل در نکوه و اجوبه مسائل عل عبارت است که
 از قواعد آنجا بجماعت کل من علیها طهارة واجبة بین کبیره و صغیره بنوی الوجب
 و از آنکه لو اشتد سبک بجا دیت و از آنکه لو کان الذل من طهارتین فی تو بین و سکه و
 و غیره و رسائل در پیش اسماء و رسائل در بیان عصمت از سوره هل ان و رسائل در حل حدیث
 مشهور معتد اشیا نیست للعباد فیها امر و رسائل در حل حدیث من اعصى و رسائل در بیان
 قاضی و رسائل در نبوت و امامت فارسی و رسائل در احباط و تکفیر و رسائل در بیان اختلاف
 در نظری و مفروضی و رسائل در کائنات جو که آنرا برای شاه عباس نوشته بود و رسائل در
 حدیث کلام الله حاشیه عالم الاصول فارسی و عربی و حاشیه شرح مختصر حاشیه مطالع حاشیه
 بر حاشیه قدیمه حاشیه بر خفیه حاشیه دیگر بر خفیه حاشیه و اثبات واجب حاشیه مکن العین حاشیه
 شبهه الاقدام و سکه در اختیار رسائل انموذج العلوم و رسائل در هند سه هفته و سکه ساله و سکه
 الملوی حیدر علی بن ملا میرزا الشیرازی پسر رشید ملا میرزای سابق الذکر است از فاضل
 زمانه و محققین بگانه بود و ملا حیدر علی رحمه الله در اجازه خود آورده که فاضل مقدس حیدر علی بن
 ملا میرزا محمد بن الحسن الشیرازی از تصانیف اوست کتاب المجالس امامت و دیگر رسائل متعدده
 هم دارد و قاضی الدین محمد بن العلامة آقا حسین انجوسازی عالم الهی فاضل
 بود از تصانیف دست حاشیه بر حاشیه خفیه بر البیاض شرح تخریج علی حزمین و رسائل سوانح عمری خود و دیگر
 نفس و کمال علای آقا جمال خلف ارشد آقا حسین آورده که دیگر فاضل علی شان قاضی الدین
 پسر آقا حسین انجوسازی از آنجا بجا بود و طبع بغایت دقیق و فکری نایب داشت و در هند متوفی

بسیاری از فضلا مستفید شدند در جوانی درگذشت رضی الله عنه مولانا محمد سیح الکاشانی
 سر دفتر فاضل اعلام و اذکیای ذوی الاحترام بود فاضل ابن شیخ علی حزین در تذکره خود
 ذکر علمای اعلام آورده المولی کالدیب الفصیح محمد سیح رحمه الله از اهل کاشان و از تلامذه
 علمای اجماع خوشنویس و بصیرت ایشان نیز ممتاز بود و معلوم شد اوله عمارس و فارس
 حضاراً شمار و در انشا مهارت داشت بارانگی و شایستگی محفل آرای بخمن افاضل صاحب
 دانشوران کمال و صاحب در شعر متخلص ایشان ست فقیر در مجلس والده علامه طاب شراه
 ادراک محبت آن صاحب کمال بسیار نمود متبع قصیده لایحه طغرافرموده ابیات خوب در آن
 قصیده دارد و شعر فارسی بسیار گفته اشعار عالی رتبه در آن بیان از طبع سقیمش بر صغیر و زکار
 بیادگار است انشی بقدر الحاجه مولانا السید قوام الدین محمد السیفی الحسینی القزونی

از افاضل قضای کاملین و اکابر علمای مفسرین و محدثین ست شیخ علی حزین در تذکره خود و در ذیل
 اعلام از علمای کرام مرقوم ساخته السید الجلیل قوام الدین محمد السیفی الحسینی القزونی
 علیه الرحمه احوال سلسله سادات سیفی حسینی قزونی و اصحاب کمالی که در آن خانواده بوده اند
 بر دو اقسام میرسنور نخواهد بود و با بجز میرزا قوام الدین سلاله آن خاندان و از مشاییر افاضل زمان
 بود در علوم عربیت نیل العصر و در فقه و حدیث جلیل القدر و منشرح الصدق با جناس فصاحت و
 نقاده اتقای کامل بود پیوسته لمجای خرباد و ضعیفای هر دیار و کف دریا و نوازش مشک بسیار
 قلم و اوصاف کمالش بجز نوامیس را عزاف دارد و فقیر چندی در اصفهان و باری در قزوین فیهن
 صحبتش یافته شعر عربی و فارسی بغایت سنجیده میگفت من کتاب لعه و شقیه پاکه در فقه مشهور
 دالمال بلاغت منظوم نموده و در نظم تواریخ مهارت عجبی داشت انشی بقدر الحاجه مولانا
 میرزا باقر الاصفهانی از اذکیای عصر خود بود و تذکره علی حزین مستطوره است که ذوالنشا
 و المفاخر المیرزا باقر طاب صفا بقاضی زاده عباس آباد معروف بقصائل ظاهریه
 و باطنی موصوف مولد مولف اشافان از اعیان زمان بود استقاوه منقول از حضرت

ناظم المجله و مشتمل بر

بحمد الزمان مولانا محمد باقر خراسانی علیه الرحمة ومنقول از سید الکامیر فوام قدس الله روحه
 نموده و مصاحبتی در سینه با والد علامه رحمه الله و عطفی تمام بحال را فرماین مقاله داشت سید
 سلیقه اش با دقایق صنعت شعر از اکثر افاضل بیشتر و بی نگارش را در شکر ریزی قسمتی ادبی و او فرمود
 در عشر سبعین از مراحل زندگانی این جهان فانی را پدید نموده بظلال قدس ارتحال نموده
 فصل گل دو سیم بهار است + گلزار بزرگ دلیوی یار است + بی نوشت به نیر و روان + چون چشم سفید گشته است
 مولانا شیخ خلیل الله الطالقانی اگر افاضل و کمالاتی عصر خود بود و در تذکره علی حزین مستطاب
 الفاضل العارف مظهر العواطف الشیخ خلیل الله الطالقانی از افاضل اصحاب
 ایقان و مستغرق بحر عرفان زلال چشمه النفس و آفاق و ارض فیض ملاقا با روح اطلاق رسیده بود
 چهل سال کمیش در یک خرقه و شیار و زری بیک و دو لقمه چربش اکتفا نموده کیفیت ریاضات
 و سلوک زندگانی آن زنده جاد و ادنی انبساط مقامی عظیم بنحوا به علوم ظاهری و باطن را جامع و نورشود
 از سیاهی اولایع بود و گوشه عزلت در اصفهان اختیار و آخر از انجا بلا اعلی انتقال نمود و خطوط از بها
 می نوشت و مجلدات بسیار کتب نافه بفلم مبارک خود کتابت فرموده و نفی بر طلبه نمود
 و بخدمت معادقت و داد که با والد علامه اعلی الله مقامه داشت در به آیات صبا قبول
 تربیت این بی سواد استفاد فرمود چنانکه بسیاری از مقدمات علمیه را تلقین از آن عارف
 ربانی یافته و پر نور التفات او بر مشاعر این قاصد تافته کلامی با نشای اشعار زبان مقالش
 ز جهان حال شدی انتی بقه الحاجة الفاضل الادیب الفصیح محمد سیح بن اسمعیل
 المعروف بلامسیح الفسائی از اکابر ادباء و فضلاء اعلام و افاخر علماء و اجلای ذوی
 الاحترام و از اعظم تلامذة قدوة الانام آقا حسین نونساری بود و چنانچه شیخ علی حزین در تذکره
 خود بتقریب ذکر علمای اعلام آورده المولی الاجل الفاضل اکامل مسیح کانه اعلی الله
 مقامه اسم شریفش محمد سیح بن اسمعیل فسائی است که از کبریات شیراز و در نزاهت لطافت
 هوای ممتاز است و تخلص حضرت علای در اشعار عربی سیح و در فارسی معنی است علامه و درگاه

و نادره داد و در جمیع علوم سرآمد علمای اعلام و احدی از نوکیای افاضل عالی مقام بود و البتة
 شیخ علی حنین بعد مدتی بسیار میگوید که با آنکه بسبب کبر سن آثار شکستگی و پیرمندی از چهره او رفته و شکسته
 بود و قوت حواس بدرجه کمال اصلافتور و کلالی بآن روح مجسم راه نداشت شکستگی طبعش شک
 نوبهار و شتر ضوان و سریر خانه حقایق تصویرش رنگ کلفت ضمیر پوشنده آن میزد و در کتب
 رسائل نفیسه و حاشی شده یغی از آثار ذوق و قواد طبع نقادش بر غمخیز روزگار بیادگار و خطب غرادر
 منشآت بلیغش کل الجواهر بصره ضحای بلاغت شمارست اشعار عربی آن سیح کسا و انگن کالاس
 باز به بریل و حریری و رونق شکن شعر متنی و سوزی و در انشای شعر فارسی شکر شکنانه اصلای همان
 و نوال داده و از نوای کلک طوبی مثال بسوای قدسی سروشان در گنجینه سنی کشاده تا آنکه در
 مراحل عشرت حسین جهان بی بقا را وداع نمود و وداع حرمان بر دل خرد پرتو مان ارباع گذشت
 و البتة گفته که از نقاش منشآت فارسی و بیجا است که بر ترجمه کتاب مصائب النواصب
 و بر رساله شریفه خود که در باب ضرر و اتمام است قلمی فرموده و دیگر مکاتیب که در مجموع مدتها
 مندرج است و اشعار عربی و فارسی ایشان با سیمای کینزار و کسری کم خواهد بود و شیخ علی حنین
 بعد ازین قدری از اشعار و بعض قصائد شریفه آنجناب نقل نموده و البتة گفته که از خطب
 بلیغ علمای سیه و خطبه ایست که در جلوس سلیمان و شاه سلطان حسین صفوی انشا فرموده و در
 نکاح و غیر ذلک از جمله منشآت عربی مرسله ایست که از جانب سلاطین و وزراء شرفای آنکه
 و دانی این نوشته دانچه خود بر تیسر العلما اقا حسین مرحوم و ابواله میر و این خاکسار و بلا علی ضیا
 تجلی رو و بجا الینوس الزمان میرزا اشرف حکیم و توفیر اعظم میر نامندی و جمعی دیگر نگاشته
 قانون کتابت بلاغت بیادگار گذاشته و البتة شیخ علی حنین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر
 علمای شیراز آورده و دیگر از افاضل آن شهر و ابانا مستحق جامع الحقول و المنقول اخوند سیما
 فسوی علیه الرحمه بود و بدیندیش اشتغال داشت دی از اعظم ملائذ مرحوم اقا حسین حنین
 و قدوة مقتدای عهد و بخت و زمین و حسن سلیقه و تخرید جمیع علوم اشتار داشت و منصب

شیخ الاسلامی فارس بخودش مرجع و بدرکشش مجمع طلبه آفاق مدنی و دینیه ایشان بزرگوار و بیست
 پروا ختم و طبعیات شفا و آیات شرح اشارات و خواصی تدبیر و جدید و نیران از دستقاد
 نمودم تا آنکه بیلده فصارفته بر حمت یزدی پوست و اسحق از نهار بر فضلا بود و فکری رسا و طبع
 مستقیم و شگفته داشت در شعر عربی و فارسی و معنی و منشآت عربی و فارسی نهایت قدرت
 یافته بود و قصائد عربی و در مدح امیر المومنین علیه السلام دارد و نهایت بلوغ گفته و در فارسی شعر
 شوق دارد و معنی نکلس ایشان است انشی بقدر الحاجة مولف گوید که جمله قصائد بلاغت آفاق
 که در مدح جناب بابستینه علم علیه السلام نظم فرموده این قصیده بدیعه بظن رسیده و در
 مخموری قصب السبق از اقران خود در بوده چون مثل بر طائف اشارات و بدائع نکات بود

در نیما ثبت نمود و قصیده

ما أدبعت مذ ذکبت للبین جیرانی جلدی حصیر ز فیری فی سلسله لله طیف شدات منه معجیرانی مالی و للنوم بعدا ما ابتلیت به عینی کعبین و شاهها بالهوی تنزع یا حادی الودک بلغت المنی جمعا حج بالحرار قریبا من مخیمهم بما سانشده لا خاب مسعا الی الانین علی عطفیک صبا محلا فک جانی مت عطشان من طول الودق عینای لی خیل شفا لجوی حبه حثت بها کیدی	یا صاحبی با تلافی آجیرانی من المجون شجون السجون سجنانی نکات الشهد عن ذکراه الهامانی و هل یزود الکرمی بالنکر احفانی فدام نهتانه غسلا لتهنئانی اذا تلافیت من حی بعسفان وحدت منهم بادنای و اشجانانی غازل عزلا برچی بین غزلان ورق تکر را سجا عا علی البان الی مر ظلمک ظلما للعطاشانی قمار الکی باشت فیه حضانی ما للذم مع رماها و التندی فان
---	--

<p> شئت ضلوعي بطيف منك يوقدها فألهجر وأصلته والوصل ما جرت كان منية وصل دستها خلعت لا ذنب لي بيدائي غير ذي فشل ولا بد لي معشر مع فتدا التحقوا أحكي كرائها جدا دفر وجلدا شمر الأثوت ترى طيقان دوهم وتممه جيبها غلب سباسبها والشمس طفل تصفر من وجل ولي من الصبا سدا وفرا علة قرب ارقط زهلول لقيت بها وما يهني فني بيض ولا سمير كلام الدهر امارا هلوه من جلد فضل ومجدي واقفاني ومعرفتي لو قلب الذا هو اوراق لصادفها دنياي قد شكلت فني باكية واسوء بسط يد نلت ال عنة وقوس الف كالنون من نصيب فيما ارتقاني سحبا غير ما طردة من بعاصف شمالا ييلق الا والذي فرض الرحمن طاعته </p>	<p> مثل الهلال ذكاه من شارق دات البين بذكرني والحب ينسائي سوذة شملت لها حزن احزان ولا منوع عن الخيرات كسلان عما فتريب بهيان بن بيتان من العلاء لا يدها انبها التماكات محراب حاجات عدنان ونحط كان جمع دجاها صف غريبان تحكى حشاشة صب يوم هجران تذودها عن حساني هز ثعبان حسبه شمة في كف نسوان لكن دهمك بالاربع اعا زراة هل يشكك عجزه عال من الدلة باتوا باجمعهم اسباب حرمان ايات لقمان في اشعار سمحان تقومها الدمع والعينان عيان حتى بدى المزن بالامطار باراة فكاد يتقلب الايران نيران الى ما رضى بارضى ليس ترعانة الى الغري فيلقينه وينسائي على البرية من جن وانسان </p>
---	--

<p> على المرتضى المحامى مدائح ما استعين بشمال ولا قدم تدفعه الرب عن مثل يخبرنا كان رحمته في طي سطوته عمر الورى كرمافا في الذي شهما فالدين منتظم والشمل ملتئم كالبرق في بسم والنار في ضمير فقاره وهي في عميد تجللت قد اقتدى برسول الله في ظلم تعباً لهم كيف ضلوا بعد ما ظهرت فهل اريد سواه حيث قيل لهم هل ردت الشمس يوماً لابن حنمة هل جاد يوماً ابو بكر بخاتمته وهل تظن تقالوا انداع انفسنا وهل يشم الهك من بضع حنمة هل خص بالسطل والمنديل واحد اه جئنا طال عمر بين اظهروهم ام خير كان واني قبله بطلا اشالها جميع الجند قنطرة ام ديثما انهزم الاصحاب في احد من عصبة الشرك صفت حوافرة </p>	<p> اسفار نورية بل ايات قرآن من ترب ساحته طوبى لاجفان بائه ورسول الله سيئات ادام وجرة في اساد خفان رمى الذرى عنما من نحر فرسات والكفر منه هدام من سيفه القاتل والماء في بحم من فيه زائفات اي الوعيد حواهل جلد فرقات والناس طراً عكوف عند اوثان لهم بوارق ايات وبرهان هذا على فمن والاه والاله ام هل هو كوكب في بيت عثمان ساجياً بين تحريم واسكان في غيره نزلت عن ذاك حاشا اد هل يشم الشذى من شقص عفا اما استحيوا ابتفاح ورمات سواه صبع من الشيف بالقائ سل المصاريع من مرصوص بنيان يجيزها الكل من رجل في كيان وظل خير الوردى في اهل الان ذات الخالية بارباش عقبات </p>
---	---

سواة حامى رسول الله بطعنهم	بسمه يتي بجاني لدع ثبات
بالسيف والرمح ولا فصال افرهم	عن الرسول باخلاص وايقان
حتى تبدد اهل الشرك وانهموا	شبه الخنادس اذ نجي بنيران
والقوم بشرهم ابليس من كذب	بقتل احمد مصرع عابيدان
فارتاح انفسهم سورا وما نجاوا	اسرارهم خوف ايصار واذان
وهل قصدن للجوى سواة فتي	وقد مضى قبل نجي الحكم بيمان
هل في فراش رسول الله بات فتي	سواة اذ حقت من فضل بنيران
لولاة لم يجدوا كفوا الفاطمة	لولاة لم يفهموا اسرار فرقات
لولاة كان رسول الله ذاعقير	لولاة ما اتقدت مشكوة ايمان
لولاة لم يراك سقفا الدين ذاعيد	لولاة لا هدمت لا كانه الوان
لولاة ما خلقت ارض ولا فلك	لولاة لم يقترن باده ولى النان
لولاة ما عبد الرحمن في ملاء	لولاة ما كان ذكر غير سحمان
ما كان ربا ولكن ليس من يش	اذ ليس يشغله شان عن الشان
هو الذي كان بيت الله مولده	نظهر البيت من ارجاس لوان
هو الذي من رسول الله كان له	مقام صرون من موسى بن عمران
هو الذي صار عرش الرب اشرف	اذ صار قرطيه ابناه الكريمان
اقدامه مسحت ظهوره مسحت	يد الا له لتبريد وانحسان
يا واضعا قداميه حيتا وضعت	به الا له عليه عز من شان
عقت شايبه الا فاق ابن شجرا	سفته فهو مع الطوبى كصنوان
تفيض راحته للناس بمجلاة	عقد اللآلى بلا حمل كيسان
رحب الا كفت اذ افاضت انا مل	لولاة يقبل حسب شتى يوم طوفان

لینزل تحت لواء فی الوعا علمه	تراه ترج حبوا نحو مسیدا ان
ماستقر الراسی تحت صارمه	کالطور منده من ایش و بنیان
لولا الوصیة فالشیخان اربعة	یوم السقیفة والعثمان قمان
فیاعجبا من الذی یأود عاد نهما	ان لا یساعد غیر الوعد والذی
من کان نص رسول الله عبده	لامرأة الشرع تبلیغاً باعلان
بین الجاهلین فی بیدا قد سلطت	اکل من کان فی اعقاب عدنان
وقال صحب رسول الله فاطمة	یحی لک الله وکان الاولی الثانی
من بعد أشد الرحمن امرته	علی الرسول باحکام و اتقان
فقال بلغ والا فادرائک ما	بلغت رسالاتی ونبیانی
تقدمته اناس لیس عینهم	نص الاله ولا منطق برهان
حقی لاجدات الاجدان فکملهم	بین اليهود بتحقیق و خالان
من بعد ذاک بن هندی قام مدعیاً	مؤمناً امره من ناد عثمان
من امه حملت ممن به حملت	اهل الخلافه بین الاخص المجان
لا اضلک الله سن الدهر ان له	قواعد اعدلت عن کل میزان

شیخ محمد جعفر بن عبد الله الکریمی الاصفهانی شیخ عبد الباقی قرطبی و تکریمه
 اهل الآمل آورده که شیخ محمد جعفر مذکور داماد اقا حسین خونساری است و در اصفهان
 اولاً بعد از قضایام داشت و بعد از ان منصب شیخ الاسلامی باوقوف بیض یافت و صاحب تکلمه
 انچه در مدح او آمده و مجمل از ان نیست که وی فاضلی بود محیط باطراف فضل و کمال و محرم
 فائق و تقریری لائق و احاطه تام با انواع علوم و تحقیقات و تدقیقات ترفیقه داشت و از هر علم
 خط و قلم عالمی یافته و معاصرین مثل قطره خود داشت و صف کمالش غیر ممکن است و منصب فقهارا

برضا یا بی رضا اختیار فرمود و موافق قول خدا و رسول خدا و ائمه هدی حکم میفرمود و با بطلان بطلان
بسیار در ابطال باطل و در یافتن حق می نمود و چون بسفر حج رفت در مسجد جامع تشریف برد
و در جلوس اعظم فرمود که ایها الناس علی کبر کسی کرده ام بعد از آنکه قطع یقین داشتم که چنین
حکم خدا بر گزینان حق نکرده ام اما کسی که حق او یا مال او ضایع شده باشد بسبب آنکه وقت را بیهوده
کرده ام یا بر من ثابت نشد و در واقع حق او بود پس او را بخشید و عفو کند از انصاف دوست
حاشیه بر شرح لعمد الکتاب التجارة و حاشیه بر کتاب الاقرار شرح لمعه و دیگر حواشی متفرقه شرح
لمعه و دیگر رساله فارسی در حکمت طبعی و الهی و در اثنای سفر آخرت را اختیار فرمود
و مصداق آیه شد یفد من بخرجه من بیتة مملوكة الى الله فیدرکه الموت فقد اجرة
الى الله گردید و استاد امیرزاد قوام الدین محمد قزوینی در وقایع مشرق گفته در آن تاریخ وفات آن مرحوم
ذکر کرده است انتهى کلامه ثمنا الامیر و الفقار المهدی فی افاضل زمان و اکابر کلامه عطا
اقا حسین خوانساری بود از آقای موصوف در سنده اربع و شصت بعد الالف اجازه روایت یافته
ورشد و راغبیان فی ترجم الاعیان مرقوم است الامیر ذوالفقار الصمدانی کان فاضلا
عالما عابدا ذاهدا ذکيا للعبا لودعیا جامع المعقول والمنقول حاویا للفرع و الاصول
و علامی اقا حسین موصوف در اجازه خود که بنام امیرزاد کو ر قلمی فرموده و باین الفاظ مرستوده
انی بعد منا تشریف برهه من الزمان بحسبة السید النجیب العالم الفاضل الکامل
المتمول الزکی الامیر اللوذعی خلاصة الفضلاء و ذبذة الاذکیا ذی الفطنة النفاذ
والفطرة الوقاد جامع المعقول والمنقول حاوی الفرع و الاصول شمس سماء
الافضالی نعمة سماء الکمال متى سیف الوصی الکوار علیه صلوات الله الملك المجاهد
الامیر ذوالفقار خلافة الله من کل شین دشناد و جلالة بكل ذین و فخار و اسلمه محل
الابرار و اوضله مقام الاختیار و طال التردد ان و اکثر الاختلاف علی و اخذ
منی طرفا صالحا من العلوم الشرعية و قرأ عنی شطرا من المعارف الا و بیته

والعقلية اخلايقان و تحقيق و قراءه تعمق و تدقيق النفس مني ان اجيز له اجازت
 رهايته من الاثار الماثورة عن اثنتا المعصومين الماخوذة عن سيد الانبياء
 والموسلين صلوات الله عليهم اجمعين المنتهية الى جابر بن ابي ابي المنهية
 الى جناب رب العالمين تعالى شأنه وعظم برهانه فقد است اسماؤه وتواترت
 الاوه فاجزت له الى اخر الاجازة مولانا ميرزا عليخان الكلپا يکاني در تذکرة
 علي حزين مسطور است جامع الفضائل الميرزا عليخان عليه الرحمة والفران اذا عظم له کلپا يکاني
 وازستقيدان رئيس العلماء حسين خونساري بود بفضائل صوري ومعنوي اراسته ذرين
 وقيش کشف غوامض حقائق و سلیقه مستقيمة اش در بر فتن باشتقاق واستقلال فائق باليقا
 شريفة وفوائد ارزمند دارد و در شعر و انشا افاضت مآب و بغایت دقيق و کلمه ياب
 بود و ينگا سیکر از اصفيان عزم کلپا يکاني داشت بمنزل والده علامه اعلى الله مقامه آمده و در
 چند مقام نموده و در اعز و در ان ايام بغير اسعادت حضور ايشان حاصل آمد و چند سال
 ديگر هم بصفتي خاطر در کلپا يکاني زندگاني نموده و در همان بلده بجهت جادوان انتقال فرمود
 انتي مولانا خليل ميرزا ملا مراد تفرشي شيخ علي حزين و تذکرة خود آورده المولى الهام
 خليل الانام فاضل عالیه تمام و ملک الکلام بود خلف فاضل مرحوم ملا مراد تفرشي است که از شايير
 علماء صاحب جواشي است اوله است بر کتب احاديث و اصول و فروع و غير ذلک خدم
 خليل ميرزا کادحدث فهم و استقامت طبع و جامعيت فنون عليه خصوصاً علم حساب و هيت و چند
 موصوف و بين الانا فاضل به شعر معروف و طبخ حکم ناقص و کامل و نقاد راجح و کاسد در رد و قبول
 مسلميد اشتند و چون لطافت طبع و علوبت و فضائل نفسانيه اش پايه کمال داشت بمعانرت
 ابنای عمده راضی نشده از دسائل دينوي معرض با فاده علوم هم چند ان التفات نکرد و
 گوشه منزل خود و محول را پسندیده ترميداشت بنا برين بين الجمهوران تفرق داشتار کيمه فرمايد
 آن از منزلت بوسيله خود نمائی و سعی و تلاش در حصول جاه و سعادت معاش داشتند و تشراف

حاصل گشت و بالنس و الفت دیرینه که با والد مرحوم این خاکسار داشت چون منزل ایشان سید
 ایام و لبانی بصیبت گذرانیدی و فقیر از مستفیدان مجلس عالی بودی در شعر و انشا و سخن سخن بگانه
 و بغیرت بلند از نوادر زمانه بودی ملا عبدالمعز الاری و سلی از تلامذه استاد العلماء حسین
 خوشناری است و از این جناب اجازه روایت داشته مولف تذکره العلماء و ترجمه آقا حسین
 بتقریب ذکر تلامذه این جناب آورده که دیگر از تلامذه آقا حسین موصوف فاضل کامل ملا عبدالمعز
 اریو سلی است چنانکه از اجازه که بخط شریف او برای ملا مذکور بر بعض نسخ شرح لمعه مکتوب یافته
 ظاهر میشود و ملای موصوف از مولانا محمد باقر سزواری و اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیهما الرحمة
 تقد داشته چنانچه صاحب تذکره در ترجمه ملا محمد باقر سزواری بتقریب تلامذه او نوشته که دیگر از
 تلامذه شیخ فاضل کامل درع المی ملا عبدالمعز اریو سلی است که کتاب شرح لمعه را تمام بر و قرات نموده
 و اجازه روایت از او داشت همچنین اجازه ملا محمد باقر مجلسی از برای ملا عبدالمعز مذکور بر پشت نسخه
 مذکور مکتوب یافته شد آخوند ملا محمد گیلانی مشهور بسراب در سوانح عمری شیخ علی حزین
 مسطور است که آخوند ملا محمد گیلانی مشهور بسراب از بمبند بن عصر و صاحب ورع و زهد تمام بود
 و مدتاد در اصفهان متوطن شده با فاده مشغول بود و در و دگاری میباده داشت با والد مرحوم
 ایشان از الفت و صداقت خالص بود که رفیق نزد مت ایشان رسیده و تحقیق مسأله نموده
 و بر کبرین رحلت نموده و در آن بده مدفون شد و انتی آخوند ملا محمد موصوف از تلامذه ملا محمد باقر
 سزواری و آقا حسین خوشناری است و از ملا باقر مذکور روایت حدیث دارد و مولانا
 آقا رضا الاصفهانی قلع ارشد آخوند ملا محمد سابق الذکر است و در تذکره علی حزین
 مسطور است که آقا رضا خلف بمبند الزمان مولانا محمد گیلانی علیه الرحمة مشهور بسراب چون
 والد مرحومش از توابع لایحان باصفهان آمد و متوطن گردید و ولد ایشان در اصفهان شد
 و در خدمت والد خود تحصیل علوم عربیه نمود و بحجت تمام بانشا و شعر داشت و ابیات خوب
 از آن متاع شده سی سال گذشته باشد که رحلت نمود و مولانا محمد شفیع بن فرح البجیلانی

[illegible]

و الاضراب الساعی فیما یوجب النعم الدائم فی المحل الا علی الرفیع المولی الاعز
 الاکرم محمد شفیع و فقه الله تعالی لسلوک منافع السداد و اعانه علی اقتناء
 ذخائر الاجر لیوم المعاد ان احیز له مرایتها فاجبت مسئوله و اخبرت به
 ان یرویها عنی بطرقه التي الی الامام علیه السلام و هی مشبعة الفنون و
 المضروب متکثرة الاقسام و الشعوب الخ مولانا الحاج محمد اجمیل است
 الاصفهانی جامع کمالات رفیع و صاحب مقامات منیع بود تحصیل علوم و کتساب
 فنون از مولانا محمد باقر خراسانی فرموده عالمی بنیر و فاضلی نحریر بود و در شعر نظم طبع لطیف داشت
 محاصر اخوند ملا محمد باقر مجلسی بود شیخ علی حزین در تذکره خود آورده که از جمله فاضل که در صغر سن
 بلاقات ایشان رسیده ام جامع الکمالات حاجی محمد گیلانی است که از شاگرد طلبه و بنیاد
 پسندیده خصال بود در اصفهان توطن اختیار کرد و در خدمت بجمه مرحوم مولانا محمد باقر
 خراسانی که از عالم علم بود تحصیل نمود و در شعر سلیقه مستقر داشت مولانا شیخ الدین
 محمد شیرازی از فضایل عصر خود بود و از علامه مجلسی صاحب بحار اجازت روایت داشته
 علامه موصوف در اجهانه مذکور و در وصفش میفرماید اما بعد پس هرگاه که بود مولای بزرگ
 و فاضل کامل و صالح ناصح بهتر نمر پرتوقه و کی جامع فنون علم و صنوف کمالات مادی تصانیف
 سبق در مضار سماعات زنده کننده مدارس علم با نقاس سیمیه خود و آبیاری دیند و با نجهما
 فضل را بجهت آثار خود و فائق بر تمام بلغا از روی نظم و نثر و نحو و بحار حکمت تا سالهاست و در
 اعفی مولانا سیم الدین محمد الشیرازی بلغه الله غایه الامالی و الاماله
 و بر رستیکه صرف نمودی مدتی از عمر شریف خود در تحصیل علوم عقلیه و ادبیه که بوجود آنها
 مزین میشود انسان درین زمان مفاخرت بجهت بدین الاقران پس هرگاه در رسیده بنیاد بلند
 از مناقب و فضائل خود و دانست بد رستیکه برای علم در راه بسته که بغیر اهل علم اهل این علم
 نتوان شدن و برای حق صاحبانی که اخذ کرده نشود مگر از ایشان پس اقبال فرموده بجهت

افغان و یمن برای تنج انا حضرت سید المرسلین و تصحیح اخبار سائمه طاهرین صلوات الله علیهم
 اجمعین منبذول داشت در آن جد و جهد خود را صرف کرد در آن محنت و کد خود را پیش کشید
 شرف شد بمصیبت و تاز و جدید بعد از آنکه میان من و او اخوت قدیم بود و اندر آنکه
 او نمودم در فنون عقلیه و علوم نقلیه با فتم او را در یابی بی پایان از علو که ساحل آن ناپیدا بود
 و دیدم او را جبر با بر و فضل که کسی از سابق تر نبود اینست ترجمه آنچه که در وصف مولانا
 سراج الدین حضرت استادش فرموده و ایضا در آن اجازه میفرماید فی ثانیة ذی به فضل الی الله
 ان یتاخی بلفظنا الضاحین و ینتظم فی سلك ذی الائمة الحق والهدی سلاهما
 علیهم اجمعین امری بان اجیز له ما صحت لی روايته واجازته فامثلت امره
 لانی كنت اعدّه علی فرضه لا تفلأوان لم اكن اجدانی لذلك أهلاً فاستخفرت الله
 تعالى واجزت و انجحت الی آخر ما قال رضوان الله تعالى علیهما صده الدین محمد

بن عبد الحسیب بن احمد بن زین العابدین العالمی العلوی الجبلی سید احمد بن
 زین العابدین که داماد و تلمیذ میر باقر داماد علیه الرحمه بن محمد سید صدر الدین مذکور است
 شذ و را القیان در وصف و مدح او میفرماید السید السند المحقق المدقق الحسیب
 النسیب ذی الحسب الباهر والنسب الفاخر صدر الدین محمد بن عبد الحسیب بن
 السید احمد بن زین العابدین العالمی العلوی الجبلی کان عالماً فاضلاً راسخاً
 فاضلاً علی کتب عدیده ککشف الحقائق و غیره تاریخ کتابت الاول من شهر
 جمادی الثانی سنة ثلاث و مائة بعد الف محمد بن عبد الفتاح التتکابی
 المشهور بسراب از افاضل زمان خود بود تحصیل و استفاده علوم از والد خود فرمود و او
 تلمیذ و شاگرد مولانا محمد باقر سبزواری بود علی ما قاله صاحب شذ و را القیان
 مولانا محمد صادق از وی روایت داشته چنانچه بحر العلوم سید مهدی طباطبائی
 در اجازه سید محمد زین سید علی الموسوی بقرب ذکر مشایخ خود آورده که از جمله ایشان

سید سند و جید و عالم ادیب و فقیه امیر سید حسین خوشنار بخت و او از شیخ محدث فقیه فاضل المصنف
محمد صادق بن فاضل علامه مولانا محمد بن عبدالفتاح المشهور بلسراب و او از والد خود و او از
شیخ خود افضل اکمل علامه علمای محققین و زبده فقها و مجتهدین مولانا محمد باقر بن محمد یونس

الحجازی مدایت دار و محمد قاسم سبط مولانا محمد التکا بنی الشیخ بلسراب
در شذ و العقیان مطور است که مولانا محمد قاسم سبط محمد تکا بنی عالم فاضل مدبر
صالح بود عبد الباقی بن محمد حسین بن محمد صالح حسینی در اجازه خود که برای سید محمد
طباطبائی لقب به بحر العلوم قلمی فرموده و بتقریب ذکر شایخ خود آورده که المولی الامام
والفاضل الیوم مولانا محمد قاسم سبط المولی المدقق و الخیر المحقق مولانا محمد
التکا بنی الشیخ بلسراب عن السید المؤید و الاید المسدد السید حسین بن

السید صالح الحسینی عن جده الفقیه عن صاحب البحار الی الخیرة محمد قاسم بن
محمد رضا الهزار جری صاحب شذ و آورده که مولی محمد قاسم بن کورشور بفضل علم
بود صاحب تالیف و تصانیف است و از جمله کاتبان است و اما دی باخوند ملا محمد باقر
مجلسی علیه الرحمه داشتند بود و کما ذکره الملاحید علی المجلسی فی اجازه لینیبه و ملا محمد باقر
هزار جری بنی در اجازه خود که برای سید مهدی طباطبائی قلمی فرموده و بتقریب ذکر شایخ
خود آورده و منهم الشیخ الفاضل الکامل الفقیه الرضی للرضی مولانا محمد قاسم
بن محمد رضا الهزار جری و تاریخ کتابت اجازه مزبوره سنه خمس تسعین و مائه و لطف

بود میرزا کمال الدین محمد بن محمد معین الدین الفسوی الفارسی المشهور بمیرزا
کمالا و اما باخوند ملا محمد تقی مجلسی بود چنانچه السید علی مجلسی آورده المولی العلامة
میرزا کمال الدین محمد بن محمد معین الدین الفسوی الفارسی المشهور بمیرزا کمال
صاحب شرح الشافی طاب ثراه کان فقیها عالما مفسرا دیبا منکما الشیخ بهر
بن الحاج عبد الحسن المنافی البحرانی در شذ و العقیان ذکرش بدین عنوان آورده

الشيخ الجليل والعالم النزيل الا واحد الامجد المستدرك الاسعد المعروف بالكمال
 فلا فضال والموصوف بالادب والجلال مولانا الفاخرو ناصر بن الحاج عتبة ^{الحسين}
 المتوفي في قراة عليه ابو محمد عبد الله بن محمد بن حسين بن محمد الشوبكي الخطي كان
 في حدود العشرين الخامسة من المائتين الثانية من الالف الثاني انتهى الامير محمد صالح
 بن عبد الواسع الحسيني نخاتون آبادي اذ اكابر فضلا واعظم كراما وعلية وداماد و
 ملا محمد باقر مجلسي ستوي دراصفهان شيخ الاسلام بود سبط امير محمد روح امير عبد الباقي دراجاه
 خود که برای بحر العلوم طباطبائي نوشته مي فرمايد و نیز خبر داده من والده من طاب ثراه از والده
 فاضل کامل علامه و محقق مدقق فنامه مخبته فقها و متكلمين و زبدة فضلا و مجتهدين و اکمل علمای
 ربانیين شيخ الاسلام و المسلمين الواسل بر حمة ربنا الغني امير محمد صالح الحسيني شيرازي مع صالح
 المومنين و مشعبا لباقيات الصالحات يوم الدين و او از جد مادري من اخوند ملا محمد باقر ^{مجلسي}
 رحمه الله روايت داشته قطب الله تعالى صه و صاحب التلوذ آورده که افضل ابن مان و او روح اصحاب
 ايمان عالم علامه و محقق فنامه سيد اجل فضل مير محمد صالح الحسيني از اخوند مجلسي روايت دارد از تصنيفات
 او کتب حديد و صحف سديد است از جمله کتاب ذريعة النجاح و اعمال سال فارسي که اذاله مولانا
 حيد ^{علي} در قاجازة از تلامذه امير موصوف ملا ابو الحسن شريف علي بن علي که از روايت هم دارد و ايضا
 شيخ احمد بن اسماعيل جزائري که از تلامذه ملا ابو الحسن نه کورست از ملا صالح موصوف بلاد اسطه استاد خود
 روايت داشته که ابو الصرح في كلام الشيخ يوسف البحراني في التلوذ و شيخ علي حزين در رساله سوانح عمری خود که تاريخ
 تصنيف آن من کيفار و کيصد و پنجاه و چهار هجری است چنين آورده که سيد فضل مير محمد صالح شيخ الاسلام ^{مجلسي}
 مادی علوم شرعية بود و روزگاري بغزت داشت قبل از سائمه هفتمان فاته يافت و چند کس از اولادش
 تيز بوفضل آسته بودند فريب کمال تحرير در گذشتند انقي لفظه مراد از سائمه هفتمان آنست که طاعتا فانه
 که از تاتي بر بلده قندهار سلطه شده بودند بالشکري موفور دست غارت و قتل بر بلاد ايران راز خود
 و در اوائل شش کيفار و کيصد و سي هجری بر سلطان حسين صفوي حزن و کړ دمد و فريب کيصال

دار السلطنت اصفهان را محاصره صعب نمودند تا آنکه با گولاسته ران شهر را باب گشت و خلق
 بسیار از سختی هلاک شد و بادشاه پسر خود طهماسب ثانی را با چندین مفران بسوی قزوین فرستاد
 پس افغانان در اقل سه نفس و ششین و مائه و الف داخل شهر شده خطبه میگویند رئیس خود که دند و سلطان
 مذکور را مجبوس کردند و بعد ازین سانحه بدو سال او را کشند امیر محمد حسین بن الامیر
 محمد صالح انخالتون آبادی فرزند ارجمند شیخ الاسلام امیر محمد صالح خانون آبادی سابق الذکر
 است و از مشایخ خود و اجازات یافته و اعظم مشایخ انتخاب جدادری او جناب اخوند ملا محمد فر
 مجلسی علیه الرحمه صاحب بحار الانوار چنانچه فرزند ارجمند او امیر عبدالباقی حسینی در اجازة
 خود که در سنه ثلث و تسعين بعد المائة و الالف برای بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی ^{است} شده
 در مقام ذکر انتخاب میفرماید که جناب والد من و مولای من و ستید من و شیخ من و استاد من و
 مستند من در علوم عقلیه و نقلیه و دلیل من بطرف مسالك دین مبین بلکه ذریع من بجانب
 منهاج حق و یقین شیخنا الاعظم مولانا المعظم سید خاتم و فقیه فیه اگر م مرجع فضلاء زمان
 و مربی سلاهی اعیان مجمع بحر معقول و منقول منبع نشر علوم از فروع و اصول فخر الکملین التالیین
 زینت فقها و محدثین خاتم مجتهدین شیخ الاسلام و ملاذ المسلمین الامیر محمد حسین حطاب مع اجداده
 المصطفین از شیخ و جد خود من قبل الامام نسان الشیعه و مروج الشریعه غواص بحار انوار حقائق و مشکو
 اسرار و قاتق رئیس فقها و محدثین خادم اخبار ائمه طاهرین افضل فقها و خاتم مجتهدین آیه الله
 العالمین شیخ الاسلام و ملاذ المسلمین مولانا محمد باقر مجلسی قدس الله روحه القدسی روایت دارد
 و ملاحظه ر علی مجلسی در ضمن احوال پدر او امیر محمد صالح میفرماید که پسرش علامه میر محمد حسین که مقتدر
 مولانا محمد باقر مجلسی است هم صاحب تصانیف بوده و بواسطه پدر خود اجازة سائر روایات
 و تصانیف مولانا مذکور داشت و از تالیفات امیر محمد حسین مذکور فهرست کتب مصنفه اخوند محمد باقر
 مجلسی علیه الرحمه است و نقل کرده اند که امیر محمد حسین نیز در زمان خود شیخ الاسلام و ر اصفهان بود
 و بحدیست اخوند مجلسی که جدادری او بود تربیت یافته و بحدیست پدر خود تحصیل علم تام کرده بود

و در مرآة الاحوال جهان فاسطورست که آن عالی جناب در علوم معقول و منقول فضائل تاب
 و در اکثر فنون علمیه خاصه در فقه و حدیث مرجع اولوالالباب بود و در آخر خواجی عباد و انجلیح مطالب
 کافه موسنین دمی توافل میفرمود و در دار السلطنت اصفهان بر حمت ایزدی پیوست و در تذکره
 ریاضی الشعرنا لعل علی قلی خان و اله سطورست که میر محمد حسین خلف فاضل مرحوم میر محمد ضیاح
 شیخ الاسلام اصفهان و دختر زاده مرحمت پناه محمد باقر مجلسی علیه الرحمه است اصل میرزا قریب خان است
 که در فرستگه اصفهان واقع شده و آن فاضل معقول تحصیل علوم از خدمت والد و جد مرحوم و فاضل
 کامل اقا جمال بن آقا حسین خونساری و سایر فضلاء عصر نموده درین شباب بر تبه عالیہ فضیلت
 رسیده با فاداه فیض علوم اوقات معدودت میباشست با تشاد شعر مریوط بود و خط نیکویی نوشت
 در سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و یک هجری و در اصفهان بجاو رحمت الهی پیوست و نفس او را بشده
 مقدس نقل کرده در جوار حضرت امام رضا علیه السلام مدفون ساختند بهاء الدین محمد بن
 آج الدین حسن الاصفهانی از مشایخ مرتبه بن و اعظم محققین لقب بفاضل بندگی از بلده
 اصفهان میلا و بند و شان آمد و در آن اقامت داشت لهذا منسوب ببنده شد و ولادت با سعادت
 آنجناب در سنه شصتین و ستین بعد الالف است از جمله تصانیف مشهوره اش در فقه کتاب کشف الاستار
 و در شرح قواعد الاحکام است و همچنین کتاب مناجات النبویه فی شرح الزوضه البیهیستل بر شرح و حاشیه
 کتاب معده است که شهادت بفضل و کمال و تبحر علوم او دارد و تا پنج ختم تصنیف کتاب کشف الاستار
 سنه یک هزار و یکصد و پنج هجریست کذا فیل و در اوایل کتاب مذکور فرموده که من در وقتیکه از
 تحصیل سایر علوم معقولات فارغ شدم عمر من بسیزده سال تمام رسیده بود و پیش از آن تمام یازده سالگی
 شروع بتصنیف نمودم و کتاب مینه الحریصین علی فهم شرح التلخیص را در زمانی تصنیف کردم که
 نوزده سال تمام از عمر من نگذشته بود و قبل ازان چندین کتب دیگر از منون و شده و حواشی
 که زیاده از دو کتاب باشد تصنیف کردم از انجمله کتاب تمحیص در علم بلاغت و توابع آن و کتاب
 زبد در اصولی بن و کتاب النجود الباریه در اصول شریعت و فروع آنها و کتاب کاشف شرح

محمد حسین
 ۸

عقاید تشفیست و در عمر ده سالگی شیخ مختصر شرح مطول را که بر کتاب طغیص سعد الدین قضاکاری
 مردم درس میگفتیم آنرا محصل کلامه و در رساله ملاحید علی مجلسی تقریب ذکر جمعی که نسبت مصابرت
 و دامادی بخاندان اخوند مجلسی علیه الرحمه داشتند گفته است که از جمله بنسبین مصابرت این خاندان
 بود مولانا علامه بنیاد الدین محمد که مشهور بغاضل بندی است رحمه الله و از نصایف او کتابهاست
 انا بخله شرح او بر کتاب قواعد مشهور است و شیخ محمد علی حنین در سوانح عمری خود تقریب ذکر جمعی
 از علمای اصفهان که بصحبت ایشان رسیده بود گفته است که دیگر عمده المجتهدین مولانا بهاء الدین محمد
 اصفهانی است که مدتها بود که با فاده علوم دینی مشغول و در شهر عیالت مرابع اهل زمان خود بود
 و اخلاق بغایت ستوده داشت و چون در صفر سن با والد خود بهند افتاده بود بغاضل بندی
 مشهور بود قبل از حادثه اصفهان یعنی تسلط افغانه که در او اکل سنه یکمزار و یکصد و سی و پنج هجری
 واقع شد وفات یافت شیخ محمد بن یوسف بن علی بن کنیا الغضیری النعمی صلا
 البلادی منشأ و مسکن البحرانی در قوالة البحرین مطبوع است که شیخ محمد مذکور فقیه و عابد و صالح
 بود و پیوسته بر کتاب مصباح شیخ طوسی که مشتمل بر آداب نماز شب و ادعیه آنست عمل می نمود
 و از نصایف اوست دیوان شعرای خوب مشتمل بر مرثیها و در مصائب حضرت المصطفی علیه السلام
 و کتاب مقتل حضرت امیر المومنین علیه السلام و در بعض نسخ بجای کتب مزبور کتاب مقتل امام حسین
 علیه السلام است و شعر او بلوغ و نفیس بوده است و فائش در بلده قطیف در ماه ذیقعد ۱۱۳۰
 هجری واقع شد بیکم آنکه او در بلده قطیف قیام داشت و از آنجا بسبب شوق معیشت بسوی
 بحرین رفت و در حالیکه بحرین در قبضه تصرف خوارج درآمده بود اتفاقاً فتنه و فساد و در میان
 فتنه خوارج و لشکر عجم واقع شد پس جماعت عجم کشته شدند و شیخ محمد بن یوسف بحرانی مذکور کثیر احتیاج
 بسیار مجروح شد و او را بسوی قطیف بردند بعد از ایام قلیله رحمت الهی پیوست و در عقبه
 چنانکه مدفون شد و او از مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه بلا واسطه اجازه روایت احادیث داشت
 و هم از سید محمد سید نعمت الدین سید عبدالعزیز شوشتری و شیخ محمد بن ماجد بن مسعود بحرانی و شیخ

سليمان بن عبد الله بخراني رحمه الله وادب داشت و شيخ عبد الله بن صالح بخراني شيخ محمد بن يوسف
 ذكره في روايته دارد مولانا محمد فاضل بن محمد مهدي المشهدي فاضل كامل وعالم عامل
 از تلامذه شيخ حرعالي واخوه محمد باقر مجلسي عليهما الرحمة بود و از هر دو بزرگوار اجازه مبسوطه يافته
 از تصانيف دوست شريخ ارجوزه شيخ حرعالي وغيره چنانچه در اعل اعل ذكرش آورده كه مولانا
 محمد فاضل بن محمد مهدي المشهدي فاضل كامل صاحب شاعر و معاصرين شيخ ارجوزي القمي
 قطعه يافتي المواريث مؤلف گويد شيخ حرعالي در شمس مقدس بنام ملا محمد فاضل ذكره اجازه
 نوشته كه پنج كتابش اول طبعان ستمس و ثمانين بعد الاثنت ست و اجازه يافته كور
 چون مبسوط است بقل بعض عباراتش انكفاسي نايه انه بعد فان العلم اشرف الخصال
 واكمل الكمال واحسن الجلال و اجمل الحال ولا ريب ان اشرف العلوم كلها علم
 الدين الذي به هداية المشردين وضع المعاندين ومنه يعرف الحكم
 الشرعية وهو الوسيلة الى حصول السعادة والنبوة والسعادة الاخرية اعني
 ما يجب العمل به والرجوع اليه من الكتاب والسنة وما يتوقفان عليه وقد صرفت
 الى ذلك انظارا و الله ذيقه ووجه اليه فيكمارة العميقة وبذل فيه جملة وجدته
 واستخرج وكده ذكره المولى جليل النبل الفاضل المحقق المدقق مولانا
 محمد فاضل ولد الصالح الثقي مولانا محمد مهدي المشهدي وفقه الله تعالى
 لمراضيه وجعل مستقبله خيرا من ماضيه وقد قرأ عندي ما يتيسر قد رآته
 و هو كتاب من كتابه في الفقيه من اوله الى آخره و كتاب الاستبصار ايضا بتمامه
 و كتاب اصول الكافي كله واكثر كتاب التهذيب وغير ذلك الخ الاجازة و مولانا
 محمد باقر مجلسي عليه الرحمة و زويل اجازة خود مي فرمايد اني لما فرزت بتقبيل عتبة مولاي
 و مولاي المؤمنين و سيدي و سيد المسلمين و بضعة سيد المرسلين و قرين
 اشرف الوحيين و خازن علم الاولين و الاخرين و مختلف ملائكة السموات

والارضين ثامن الائمة الطاهرين على نبوتهم الرضا المرتضى صلوات الله عليه
 وعلى آياته الطاهرين وذريته الانجبين كان من بركات تلك البقعة المباركة تشرع
 بصحبة المولى الاوى الفاضل البادل البادع الكامل التقى الزكى جامع فنونه
 الفضائل والكمالات حائز قصبات السبق في مضامير السعادات اختار من الاغلا
 احمد ها ومن الشئون اسعه ها ومن السبيل اقصاه ها ومن الاطوار اشدها بجل
 المشايخ العظام وسبيل الافاضل الكرام اعنى الحبر العالم العامل الشيخ محمد فاضل
 زاد الله في فضل وكرامه واسبق عليه من جلال انعامه فوجده قد قضى وطره
 من العلوم العقلية وامعن نظره فيها واستولى حفظه منها ثم اعرض عنها صفحا
 وطوى عنها كتمان قبل بشارته بنوع علوم ائمة الدين سلام الله عليهم اجمعين
 ويصح اخبارهم زبده بر في آثارهم غير متال بلومة اللامئين ولا خائف من عدل
 العادلين نقصر عليها صمته ويبض فيها لته فكان من كرام اخلاقه وطيب عرافته
 انه دام ببله بعد ان عقدت افادته المجالس وقضيت لافاضته المحافل انا في
 بحسن ظنه وان لم اكن له ذلك اهلا للمحق واليقين طالبا وفي علوم مواليه عليهم
 السلام راعيا فقرا على شطرا وافيا من كتاب الكافي والنهذيب من مؤلفات
 الشيخين الجليلين الثقلين الفاضلين الكاملين ثقة الاسلام محمد بن يعقوب الكشي
 وشيخ الطائفة المحقة محمد بن الحسن الطوسي قدس الله روحهما وكتاب بحار الانوار
 من مؤلفاتي وغيرها من كتب الاخبار الماثورة عن الائمة الا براد صلوات الله
 عليهم على غاية التحقيق والتسقيح وفاضني في كثير من المسائل الشرعية في مجالس عديدة
 بنظره الدقيق وفكره الا يتق في كل ذلك افادته في قاصرة عن استفادته
 عنى بل كازادني فامني زيه فضله ان اجيز له من اية ما جازت لي وايته واجازته
 وان كان قد ادرك اكثر مشايخي واستفاد من بركات انفسهم كوالدي العلامة

قدس الله روحه من برعة تلاسيده ونحو لهم ومن قرء ما صحابه واصولهم فاستخرج
 الله تعالى وانجزت له الى اخره اجازة مولانا محمد ابراهيم اليوناني ان تلامذة اخوند
 ملا محمد باقر عليه الرحمة بود مؤلف شذ و العيان اوردوه كه مولانا محمد ابراهيم اليوناني فاضل و
 عالم وفقه و محدث بود و از مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمة اجازة روايت دارد مؤلف
 شذ و از اجازة مذكورة اين عبارت نقل فرموده كه دلالت بر فضل و كمال محمد ابراهيم موصوف
 دارد و آن اينست قرآن المولى الاجل التقي الفاضل الكامل اللوذعى صاحب
 الفكر والمحدث المجتهد في تحصيل مابه كمال النفس ابراهيم المولى مولانا محمد ابراهيم
 اليوناني ممن اجهد نفسه في تحصيل مابه النجاة من المعارف اله ينية والعلوم اليقينية
 فخرج منها بخط واقرو نصيب متكاثرو سمع مني احاديث النبوية والا ثاذا المضطفوية
 فيها الكفاية والنفس من داعيه وقت العزم على المقاداة واللحق بمسقط راسه وضع
 انسه اجازة ماصح على روايته من الكتب المشهورة بين اصحابنا رضوان الله تعالى
 عليهم جميعين كايان عليه النبوة الكافي والتهذيب والاستبصار و من لا يحضره الفقيه
 فاجزت له من ايتنا بطرقة الواصلة الى مولفها قلير والمشار اليه وفقه الله تعالى
 مواضيه الكتب الاربعة بل ماصح له انه من منقراتي رجاذا في الحق الالهي
 محمد اشراف الحسيني ان تلامذة مولانا اخوند محمد باقر مجلسي عليه الرحمة بود و از واجازة
 سببوطة يافته چنانچه در وصف ابر موصوف اين عبارت اجازة اخوند مزبور كافي بود
 اما بعد لما كان السيد كالاية الموفق المستد العالم الفاضل الكامل المحيى بالنسب
 المحيى بالسبب الاديب الاديب الجامع بين شرف العلم والسيادة الفاشرة المحيى
 لكرامه الخصال المنتهية في الدنيا والاخرة المنتهى الى الله الفاضل من خصلة العلم وسنة
 الدين والائمة المقدسين صاواة الله عليهم اجمعين غرة سماء الشرف والسيادة
 ونحو سماء الفخر والسعادة الاخ لايمان والتحليل الر حاشرت السلف لا محمد اشراف

اسبغ الله فضاله ووفقه العلماء امثال الخ كذا في شذور العقيان الامير محمد الاصفهاني
 صاحب فضل شريفي وازلامه مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه بود واز انجناب اجازت
 يافته صاحب شذور العقيان بعض اجازت در نقل فرموده وآن اينست ان بعد من استفت
 برهة من الزمان بصحبة السيد الخليل حسب العالم العامل الفاضل الكامل
 السعيد الرشيد النقي المتوقد الزكي الاملي شمس سماء الكمال وغرة سماء الفضل
 والا فضل الموفق في عنقوان شبابه لاقتناء المعالي الواصل كذا يامه بسهر
 اللبالي الغواص في بحار الانوار الخاض في فحج الافكار الاخ في الله امير محمد الاصفهاني
 بلغه الهادين على المدايح الكمال والاماني وجريبي بين كثير من المسائل الشريفة
 فافضته في جم غفير من الاخبار النبوية فاستجازني دامت ثابته وكان لذلك
 اهلا فاستحرت الله تعالى واجزت له دفع الله قد دكان يروى عنه كلما صح لي رايته
 واجازته الى اخره اجازة وتمام كتابت اجازة كورده سطر شهر رمضان المبارك سنة
 اثنتين وثمانين بعد الالف بود كما في الشذور ورواه العالم بمقتضى الامور ابو الشرف
 الاصفهاني از فضلاي زمان بود روايت حديث مولانا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه اشته وصاحب اهل
 اورده كه ابو الشرف اصفهاني عالم وفاضل است واز مولانا محمد باقر مجلسي روايت حديث
 دار داني كلامه الشيخ محمد الاردبيلي مؤلف شذور آورده كه في الزكيا صاحبين وادلياي شريفيين
 مولانا عبد العلي طباطبائي بر حاشية كتاب سبيل الامل آورده كه از جمله كسانيكه ذكره بشان در نيقام
 در ذيل اسامي محدثين بايد نمود شيخ محمد اردبيلي تلميذ محقق مجلسي است از تصنيف او ست كتاب
 كبير و علم رجال موسوم بجانج الزدائم ورافع الاشتبايات لكن كتاب مذکور غير معروف است
 و محقق مجلسي در اجازة اش مي فرمايد سمع مني المولى الفاضل الكامل الصالح الفالح النقي
 النقي المتوقد الزكي الاملي مولانا حاج محمد كاسبي و قد الله تعالى للعروج على
 اعلى مراحج الكمال في العلم والعمل ومانه عن الخطأ والخطل كثيرا من العلوم البديعة

والمعارف اليقينية لا سيما كشيء لا خبايا لها مقال ومولانا عبد العلي طباطبائي سفير ما يكره
 مطلع شد بمبرك كتاب شيخ محمد زكوري جامع الروايات ويا فتم در ان احوال جماعتی از علمای
 صاحبین و فضلاء قریب العصر شیخ مذکور را پس بر حاشیه این کتاب یعنی اعلی درج ساختم
 تشیید البقاء اسمیه و لیکن بستمید بدعاء من و باید عولهم عند ذکرهم
 انفق كلامه مولانا محمد حسين بن يحيى النورى از تلامذة خاتم المحدثين اخوند ملا محمد باقر
 مجلس عليه الرحمة بود از مولفات او رساله ايت در صلوة مسافر و ديگر مختص به آخر مجلد
 كتاب مسجد هم بجا را انوار كه مثل بر بقیة احكام صلوة است و نسخ مزبور كه بنده مؤلفش ملا حسين
 مزبور بود بظرف مؤلف رسيده تقریبا چارده هزار بیت بوده باشد در این مجلد بسیاری از افادات
 و تحقیقات خود درج فرموده كه ولایت بر فضل و كمال او دارد و خصوصاً در شرح دعای است
 كه داخل مجلد مذکور نموده و دیگر افادات خود بر حواشی بمان كتاب درج ساخته و در اول
 آن نسخه فهرست ابواب كتاب مزبور را كه مشتمل بر چهل و دو باب ساخته بخط خود نوشته
 و در آخر آن عبارت سفير ما بقول هذه الابواب المزبورة في الفهرست اخونها
 منها نصفها اعني واحد و عشرين التي وقفنا عليها علامة حمزة و دعا بالسماء
 في باب التاسع عشر و ادرجناها في كتابنا الاثنتا عشر ابواب فاننا درجنا ما في رساله
 عليه السلام الفناها في صلوة المسافر و قد غيرنا ترتيب بعض الابواب كما مر دعا بالسماء
 و در آخر مجلد مذکور سفير ما امردها استخراج من ابواب المجالد الاخرى لكتاب الصلوة
 من بحار الانوار للحقق العلامة سوكاتنا استادنا محمد باقر علم الدين المجلسي رضى الله
 تعالى عن مجلسه في اعلی علی بن فی لیلة السادس عشرین من شهر ربيع الثاني
 المبارك سنة سبع و عشرين و مائة بعد الاثنتا عشرية على صاحبها و آله
 الوفاء الثناء و التحية على يد المفسك بالمصطفين ابن يحيى النورى محمد حسين
 حاملا مصليا سلمانه كذا كثيرا الحاج محمد تقی الطوسي از تلامذة آقا جمال

خونساری بود از تصانیف دست جمعی بر کتاب الاحکام و ترجمه ادعیه ابام اسبوع چنانچه
شیخ عبدالباقی فزونی در تذکره اهل امل آورده که حاجی محمد الطوسی من تلامذته علامه
جمال الدین محمد الخونساری و کان من اهل الفضل العلم و ادب منه حواشی علی کتاب
المداد له و قد ترجمه ادعیه الاسابع و کتب فی الحاشیه ما یرفع ابهام ما ابهر
من عبادات الادعیه و قد احسن فیہ انتهى کلامه السید احمد الطباطبائی
الاصفهانی صاحب تذکره اهل امل آورده که سید احمد مذکور فاضل مکرم و عالم مجتهد فقیه
مستظلم بود همه اهل علم اقرار و اذعان بغضل او داشتند و سید احمد بوصف منابت مشهور و
معروف بود چنانچه از بعض نقات سبع رسید ملا ابوالحسن شریف بن محمد طاهر بن
عبد الحمید القباطی العالی المجاور بالنجف الاشراف حیاً و میتاً منسوب است
بسوی بنای که از توابع بلده جبل عامل باشد کما قبل و در لؤلؤة البحرین مکتوب است که ملا ابوالحسن
مذکور فاضل محقق و مدقق و ثقة و صاحب بود و مجاور بنجف اشرف و درجات خود بود و بعد از
مات هم در آنجای اقدس مدفن یافت و از ملا محمد باقر مجلسی و شیخ حر عاملی و غیر ایشان روایت
احادیث داشت و سید محمد بن علی بن حیدر عاملی از ملا ابوالحسن مذکور روایت دارد و ایضا
شیخ یوسف بیفراید که پدرم چون در سال کبزار و یکصد و بیست و پنج هجری زیارت نجف اشرف
مشرف شد ملاقات ملای مذکور رسید و میان پدرم و میان او بحث در مسائل جاری شد پدر
و مادرش و جمعی از رفقا بصحبت او بودند و پدرش و در همین سال وفات یافت و قبرش در جوار
حضرت کاظمین علیهما السلام است از تصانیف ملا ابوالحسن مذکور است کتاب فوائده الغزویه و مقصد
افنی از کتاب مذکور که متعلق باصول فقه است نزد من هست و آن کتاب نیکو متضمن اصول
و فوائدهای مستفاده از احادیث و تشل بر ابجاث و رائقه و تحقیقات فائده است که بر علو شان علم
مستقل و منقول و در سنگاه عظیم او در مسائل فروع و اصول شهادت دارد و تا پنج فرائع او
از تصنیف بلده اصول چنانکه در آخر آن ذکر نموده است سه کبزار و یکصد و دوازده هجری است

و دیگر در تصانیف او رساله در مسئله رضاع است که در آن قول بتزویل را اختیار کرده است
 و دیگر شرح بر کتاب کفایه ملا محمد باقر خراسانی است که از آن کتاب التجار و شروع فرموده و پاره
 از او دیده ام و گمان دارم که زیاده از آن تصنیف شرح مذکور نه پراخته و دیگر شرح بر کتاب
 مفاتیح الماحسن کاشانی است که از آن کتاب شریعت الشیعه و دلائل الشریعه موسوم ساخته است
 و پاره از آنرا که مشتمل بر شرح باب اول است دیده ام و تاریخ فراغ از تصنیف شرح باب یکم
 و آخرش نوشته است اوائل سنه یک هزار و یکصد و بیست و نه هجری است و آن کتاب به فضل
 و تحقیق او داده و بر بودنش بدار احادیث که مصون از لغزش و خطاست گواهی میدهد باقی
 و ایضا شیخ یوسف در رساله مذکوره آورده که شیخ احمد بن اسماعیل جزائری در رساله خود گفته است
 که من بطریق قرأت و سماعت و اجازه از استاد خود خاتم العلماء الماضین شیخ اجل عظم
 شیخ ابوالحسن بن محمد طاهر مذکور روایت دارم و او از جمعی از علمای عظام و فضلاء لطاف بطریق
 اجازه روایت داشت از جمله ایشان مولانا محمد باقر مجلسی علیه الرحمه و شیخ عظیم شیخ عبدالواحد
 بن محمد بورانی تمیذ شیخ فخرالدین طریح نجفی و شیخ اجل اکمل شیخ صفی الدین پسر شیخ فخرالدین کج
 نجفی و شیخ اجل فضل شیخ احمد بن محمد بن یوسف بحرانی و سید اجل فضل اکمل میر محمد صالح بن
 حیدر الواسع حسینی بوده اند که هر یک بواسطه اساتذده خود از علمای سلف روایت داشتند
 انتهى کلام القاضی محمد الدین الدیرقوی وی از افاضل زمان و قضاء عصره و او آن خود و
 شیخ علی مزین در تذکره خود نوشته القاضی الفاضل محمد الدیرالدیرقوی ذر قول بلده ایست از
 توابع شوشتر قاضی محمد الدین قاضی آنجا بود و از بهدایت تحصیل مطالب علمیه از ذر علمای حوزة
 شوشتر طلب نموده فقه و حدیث را از سید نعمت الله جزائری علیه الرحمه استفاد فرموده به ترتیب
 کمال رسید و کمر باصفهان آمده در صحبت علما و ارباب هنر سپری کرده درجه بلند یافت پس بکونصل
 و ستوده ضال و الطیف الطبع بود و راندا بغایت ماهر و در شعر نیز سلیقه و رست داشت اگر چه کم
 اکنون انچه میگفت خالی از لطف نبوده تنها باین فقیر انیس و جلیس و در بعض اسفار فاقیت نموده

چند سال قبل از تحریر و فاش مسموع شد اسکنه الله فی جواد کما مع الصلة یقین در قول با
 مهله مکسوره و زای بجه ساکنه و فای مضموم و داد و لام ساکن کذا سمعت من بعض الافاضل
 و در تحفة العالم مسطور است لفظ در قول فارسی است بمعنی قلعه یا قلعه و ز قلعه را و قول باطل
 نامند و چون در آن شهر کشت و زرع با قلاب بسیار و اکل با قلاب نیز در آن دیار زیاده از سایر بلاد
 است باین اسم موسوم گردید مولانا کمال الدین حسین الفسائی از کلامی عصر خود بود
 شیخ علی حزین در تذکره خود نوشته که الفاضل الکمال الدین حسین الفسائی از افاضل شاکردان
 حضرت علای سبج الانام فسائی بود و توفیق استفاده از بسیاری علای اعلام در یافته بساعت
 الطاف الهی و کمال استعداد ذاتی براتی مجد و علا و اعلی رتبه علم و تقوی صانع گشته کاشف
 مضملات او اکل و حلال غوامض مسائل بود و در علوم معقول متقی کامل و در معقولات قطعی
 وافی حاصل نموده تا پایان عمر سعادت فرجام با فاضله فاضل و کسب بر فوائد و مصنفات
 عالیه اتمام فرمود و از اثر قلم شکین رقم او کتاب شواهد است بر مطول که در مقام خود مثل آن
 ندین نیافته و عاشره که بر معالم اصول تحریر فرمود و در ساله شریفه دیگر در حل شبهات کاتب فرزینی
 نوشته را در حروف کتاب معنی اللیب ابانفسیر صغیر عروقه الاسلام شیخ ابو علی طبری علیه الرحمه
 و بعضی مقاصد دیگر در حضور بابیر النوریش قرائت استفاده نموده تا آنکه هنگام محاسره و صفیان
 در سال هزار و یکصد و سی و چهار به دارالقرار و جوار رحمت آفرید کار مقام اختیار فرمود و چون
 از بدایت تحصیل پرورش یافته حجر تربیت علامی علیه الرحمه بود بنایت خوش تقریر و نگارش
 و در شعر و انشا نگشت ناوید بیضای نمود قصیده خاقانی را که صد شانیست
 دل من به تعلیمت و من طفل زبان و انش خوش لیامان فرموده و بصیقل اندیشه زنگ دلای
 سخن سنجان زوده ملا محمد رفیع المشهدی مختص با قول از شاعران مقبول و مداح خاندان
 رسول و سرآمد ناظمان قول بود کتاب حمیدری از مصنفات او یادگار و مشهور به دیار و احصاء
 مشهوره است مع من اینده من الائمة الاطهار و بعض تذکره با مسطور است که محمد رفیع خان باذل تخلص

ملا رفیع باذل
 صاحب تخلص

از سلسله پادشاهان و در زمان شاه محمد باقر
 با حال خود محمد طاهر مشهدی معروف بوزیر خان
 از مشهد مقدس وارد هندوستان گردید مدتی بدیوانی شاهزاده محمد معز الدین پسرزاده آن
 بادشاه مشغول اشت در اواخر قلعہ داری گویا بارها مور بود چندی بجز است
 آن قلعہ آسمان بیکر قیام می نمود بعد از فوت عالمگیر بادشاه از آن منصب معزول گردید
 در درازنای خلافت شایمان آباد عزلت میگزید و اگر چه در شهر سینه هزار و یکصد و بیست و شصت
 بقا ازین دار فانی بیاست جاودانی کشید **جامه علی بخش** واد پنهان رخ فوت او یافته
 از آثار طبع سخن برداشتن آنچه بر صفحه روزگار مانده کتاب حمیدری است که بسبب فرط شغرت
 و زحمت طبع رفیع نسخ بر شا بنامه حکیم خود می کشید و بر چند محب لفظ در جنب شا بنامه حکیم چراغ
 پیش آفتاب دار کاما نظر بر تبه عنوی که مثل است بر خرواات مبرایات اسد اسد الغالب علیه السلام
 و مفاد بسیاری از عبارات شریفه در آن مندرج است صد هزار شا بنامه بیای یک پیش نرسد
 مولانا محمد یادی از افاضل عصر خود بود در تذکره شیخ علی خیرین مسطور است الادب المتاد
 باو اب المبادی الموسی محمد یادی از مشایخ هندس رضوی در اصفهان مقام اختیار نمود و روزگار
 در ناز و در آن بلده بصفای وقت بمصاحبت اسد قاده معارف پیری ساخت سخن
 از جمله اعظم ارباب عظام بود و خصال حمیده اش کمال بغایت خوش صحبت و شیرین
 و بار اقم این مقال سنانا انس و اتصال داشت در سال هزار و یکصد و سی و چهار ازین دار
 بیقرار بعالم افرایه است اگر چه طبع با تشاد شعر گاه گاه می گماشت اما از بدایت حال
 باین شیوه میل و زحمت نموده و هر صنفی که در سخن سر می نمود شست نزار که آن من
 پیری و التذاف از آن فرموده مولانا حبیب الله در تذکره علی خیرین مسطور است لندار
 با اسد المولی حبیب اسد طاب فراه ساکن عباس آباد اصفهان و در عقاید مشهور زمان
 بود نتایج افکار حکما را با معارف اصحاب شهود تطبیق نمود و در بشر مسلک سوفیه نفس
 و عادت گرفته بود و شورش و مانعش را مرضی سوداوی علاوه شد چندی از معاشرت

و قد برس باز ماند و بجا نجات سفیده باز بهمال خود آمد و باز با فاد و مشغول شد با نصیر افضل داشت
 در همان بلده بجوار رحمت الهی رسید مولانا میرزا الماسی شمس الهیانی در مذکره علی مرین سکه
 المولید با الفضل الزبانی المبرزها شمس الفضلانی علیه الرحمة فاضل مریدان و انفسی
 شریف زبان فکرش صحیح و مدقش صریح در علوم عقل و نقلی با ربع و حدت شعورش سیف قاطع
 در برخی نکته طراز و در سرعت فهم و اختصار ممتاز مولدش همدان و سالها در اصفهان بجهت موفور
 تحصیل علوم نموده بذرة کمال ارتقا یافت و در علم طب بقرط زمان شد معینی خالص و داد
 بلاط این ذرة ناقص داشت بعد از تکمیل و فراغت تحصیل همدان فته با فاد و مشغول بود تا
 در ساعته قتل عام که لشکر روم بر آن مرز بود استیلا یافته در خراسان بهار و بجهت وی و شش
 سعادت شهادت فانی گشت مولانا صده الدین الکیلانی الرشتی در تذکره علی حزین
 مرقوم است المولی صده الدین الکیلانی در بلده رشت ساکن نزد سلاطین اسحاقیه گیلان بود
 سالها در مدارس ارا السلطنت اصفهان با کتاب علوم مشغول و فروع و اصول گشته معاودت
 گیلان نموده سوادی عالی بنیاد تکمیل و فراغت بود و در سینه شصت و نولین و مائه
 بعد الالف که گیلان رفته عزم خراسان داشت نوبت میگردید در بلده رشت با مولانا ملا قاسم
 نمودارش بهشتاد و سید شیخ الاسلامی آن بلده بوی تعلق داشت و در خلال فراغ از مشاغل نظام
 نظم بیت بیگمشت اشعار خود را از دین خاکسار آورده بخواند و در اصلاح آن میکوشید مینا
 دوست مولانا السید مرتضی العالی در تذکره شیخ علی حزین مرقوم است السید العالم
 العالی نیز که فاضل السید مرتضی العالی از افتاد و امجاد سید الفقهاء و المحدثین سید محمد
 مشهور است که صاحب کتاب ارک شرح شده این است و آن فاضل علی مقام صبیحه اده شیده ثانی
 و زنده جاودانی این شیخ نیز الذین علی العالمی است قدس شد و صاحب بجهت مولد سید مرتضی
 و پدرش دار السلطنت اصفهان و اکتساب علوم دینی و اعتناء معارف یقینی در آن بلده
 فیض توانان نموده از فاضل زبان بود بعلوم عربیت و فقه و حدیث که میراث ایشان است

نامبر و طبیبش با تشا و شعر قادر و علم تخلص آن نقاد و اکابرست چو سته رقم مودت شقائق
 این سراپا دقاق را بر لوح خاطر عرفان ذخائر نگاشتی و هرگز قدم از پریشش و نوازش
 این خلک ساز نگشیدی و دست از تسلیه این خاطر قاتر باز نداشتی تا آنکه لوی سفر عالم بغیر افتاد
 و حسرت بی پایان و داغ حرمان بر دل دردمند گذاشت مولانا السید قاسم
 البروجردی در تذکره علی حزمین مسطور است السید کلامی سید قاسم البروجردی
 از سادات عالیه درجات بروجردست که بلده ایست و نکشای قریب بنهاند فقیر در
 بلده خرم آباد لرستان بود که این سید سعادت سنش از شهر خود که مسافت میست نرسید
 بخرم آباد رسیده از محبت او مسرت تمام حاصل شد و با آنکه بست و دو سال از عمر او
 گذشته بود و از موطنش و بجا سفر کرده و او را از افاضل دریافت تحصیل نزد فضائل آب حاج
 عبدالغفور بروجردی نموده و حال آنکه او فقیر را دیده و بر تپه او واقف گردیده سید کلام
 فائق بر استاد یافت ذلك فضل الله يؤتیه من يشاء لی تكلف بوالی بود از نواد در جهان
 آن بیاقت و استعداد و استقامت سلیقه وجودت ذهن و سرعت فهم و جدت شعور
 و احتیاج معلوم شد او را که دیده بود که اتفاق افتاده چهار ماه چو سته حاضر و معاش بود
 بشعر و معانی آنشاکه با آنکه تامل گفتی و پسندیده میگفتی باز بوطن خود عود نموده و از ده
 سال قبل از وقت تخریب بنده شد که بخت جادوان انتقال نمود اتقی کلامه و مرا از وقت
 غمراو آخر سال هزار و یکصد و شصت و پنج هجری است چنانچه در اول تذکره اشاره بآن نموده
 پس بنا برین وقایع مولانا سید قاسم در حدود سنه هزار و یکصد و پنجاه و سه هجری بوده باشد
 والله بعلم القاضی نظام الدین الخونساری در تذکره شیخ علی حزمین مسطور است
 العالم الخیر القاضی نظام الدین الخونساری در اصفهان تحصیل علوم نموده بوطن
 خود بازگشت و ابی لرستان فیله از کمالات او اطلاع یافته بنابر التماس و اشتیاق بخرم آباد
 که دارالامارت آن ملک است توجه نموده مشغول فتنه و مراقبات آن و یار بندش مجموع

به فضیلت وجودت طبیعت تصاف داشت و در حسن صوت و مهارت به موسیقی و حباب
 از نواد و رعد بود چون را قلم این رقوم وار و آن مرز و بوم گردید از حوادث و تقلبات و زنگ
 بنایت افسرده دل و شوریده دماغ قاضی فرخنده خصال بدل اسائی میان بر بست و در ارضی
 بقصو نگشته هر روز حاضر شدی و اصول کافی و حاشیه قدیمه را شده مع بقرات نمود و تا پایان
 ایام قامت خیر آن مذاکره در میان بود احوال از حیات و ممات و لطالاح نیست فکرش
 به شعر آشنا و در می رسامیرزا ابوالمعالی بن میرزا ابوالمحمد المشهدی مرزا موصوف
 از اعمن جدا از عیان و اما جدا آنکان مقدس و نوسای خدام عالی مقام عتبه علیه رضویه علی
 صاحبها السلام و التیمه بود و او قاتش بادای و طائف و طاعات معروف و بشرافت ذات
 معروف و تجرش در عربی و فارسی سلم شیخ علی حنین گفته که در مدت سه سال که شرف مجاورت
 آن آستان ملائک باسان این خیر و مروتی شد آن سید و الا قدر از معاشران در مصداقت
 و موافقت قصور نداشت به عالم عابد فرشته خصال بود شنبه شد که در هر من قدس بجوار
 در سبیل پرست طوعا له و حسن ما ب مولانا شمس الدین محمد گیلانی در ذکره
 علی حنین رقوم است خائف از بند مجتهد الزمان مولانا محمد سعید گیلانی بحدت شعوباتی بود
 جان فضائل نفسانی و مورد فیوضات ربانی مولد شش اصفهان و با این قدر توان مستعد
 السیفه خاص و جدا حق با اخلاص داشت و انحنی نادره زمان بود اگر دیگر احوال میکرد
 سرآمد باب فضل و کمال میشد لکن در غنغوان شباب به اهل الوصال از نخل نمود و این نخل
 فقیر که طالعش نیست مناسب مقال **س** یکایک از نظرم نور پیکران رفعت به ستاره های
 شب فروزم از جهان رفتند و در شعر و انشای تبه عالی یافته اصول فقهیه منشیانه و اشعار لطیفه
 عارفانه دارد مولانا محمد نصیر الکلیا پکانی عالم عامل و قاضی کامل متوابع و صاحب دارالامانة
 ملا محمد باقر مجلسی بوده چنانچه مولانا محمد باقر بن محمد باقر مرزا جیرمی در اجازه که برای بحر العلوم در
 سینه خیر و عین دمانه و اکتفا فنی فرموده نقل آورده که قال شیخنا الفقیه الجلیل الامیر ذی

ابراهیم القاضی قول و اسرودی عن جماعة من مشيختی الذين صاد قهصدا و قرات
 عليه مولفانهم من هم الفاضل المرحوم الحاج محمد نصیر الکلبا یکانی و هو
 الذي تعلت منه فی اول سنی الی ان قرأت علیه نفسیر البیضاوی و کتاب
 الاستبصار و شبثا من المدارک و هو من تلامذة العلامة المجلسی و الفاضل
 السعید الحاج ابی تراب انتهى موضع الحاجة منه مولانا محمد باوی بن مر
 الکاشانی قاضی لاثانی و برادر زاده ملا حسن کاشانی است و هم بخدست شریف او
 الکتاب علوم و فنون فرموده از تصانیف شریفه اوست شرح کتاب مفاتیح النور
 ملا حسن کاشانی مذکور و آن کتابی است مبسوط مشتمل بر تفصیل ادله و احکام فقهیه است
 و ازین شرح ظاهر میشود که در زمان حیات ملا حسن مذکور تصنیف آن برداشته
 ملا محمد بن محسن الکاشانی الملقب بعلم الهدی فرزند ارجمند ملا حسن کاشانی
 تحصیل و استفادة علوم پیش و الی ما بعد خود نموده از تصانیف شریفه اوست کتاب
 نفیة الایضاح که در آن کتاب ایضاح الاشتباه علامه علی علیه الرحمة را که شتبله توشیح
 اسرار رجال است برتیب خوب مرتب ساخته و از کتاب مذکور ظاهر میشود که در زمان
 حیات پدر خود تصنیف فرموده و کتاب مذکور در قریب این زمان مع فرست شیخ طو
 بقالب طبع ریخته شد ملاعب الغنی بن ابوطالب الکشمیری از افاضل امجاد و صاحب
 طبع و قادی و ذوق نقد و اصحاب صلاح و سداد بوده و از ارشد تلامذة ملا صالح بازنده راستی
 شارح کافی کلینی است از تصانیف مولانا عبید الله مذکور که درین دیار مشهور است کتاب
 جامع رموی ترجمه فارسی شده از اسلام است ملا مراد الکشمیری از تلامذة شیخ حر عاملی
 بوده از تصانیف اوست حاشیه بر من لایحضره الفقیه و شرح کتاب بایة الهدایة موسوم
 بدلیل السالط که باشارت شیخ حر عاملی تصنیف بایة تحریر نموده و آن شرح حبیب است
 و شرحی دیگر مختصر از آن نموده موسوم به نور السالط الشیخ محمد طیف بن عبد الواحد

بن بسیار الحوزی از تلامذه شیخ حرعالی بود و چنانچه در اعلی لائل گفته که شیخ صالح شیخ مصطفی
 مذکور تمام کتاب وسائل الشیعه پیش من بخنده و دیگر کتب حدیث قرأت نموده بعد چندی از بلاد
 خود سفر نموده مجاور روضه رضویه علیه الاث الصلوٰۃ و التجهت گشت **مولانا میرزا**
محمدی النسابة الشیرازی مولف شد در العقیان پس از وصفی گفته که در
 شیخ الاسلام شیرازی بود در رفتن افغانه بدرجه شهادت رسید و شیخ علی حزین در تذکره
 خود بتقریب ذکر فضل و اعیان پند شیرازی که در استیلائی افغانه بدرجه شهادت رسیدند
 آورده که دیگر سادات و الافاضل سیر زامدی نسابه بود و منصب شیخ الاسلام
 بایشان مرجوع و بقایت میل القدر و سلسله ایشان آن پند بجلالت مسبب نسب شهنشاه
 محبت و الفتی تمام داشت **مولانا محمد علی بن محمد امین السکاکی الشیرازی**
 فاضل حقایق و معارف آگاه و از تلامذه حضرت اخوند ملا شاه محمد شیرازی شارح صحیفه
 و اخوند ملا سحای فزوی بوده شیخ علی حزین در تذکره خود گفته الفاضل کلا و حدالمک
 محمد علی السکاکی الشیرازی علیه الرحمة حاوی بسیاری از فنون علیه و متعل باوصاف
 شریفه و اخلاق فاضله بود در او اخوند رئیس دارالعلم شیراز بنشینش موکول و مشربی صاف
 و وارنگی عجیب داشت و از شاگردان نمایان حضرت علامی سید الانام علیه الرسته
 و الرضوان دادراک محبت بسیاری علمای مودان نموده بصیقل هدایت و فیض سعادت
 و نگار کلفت از آئینه غمیر مهر تنویرش دم جان بخشیمانی پیدا و تا این نیازمند درگاه الهی در شیراز
 بوده و یوسته هنگام سحرگاه بفیض بخشی منزل فقیر آمدی و تا ارتفاع نهار بمصاحبت گذرانید
 سه در فرقت او پیرس احوال دلم بد تا آنکه از کمال سعادت که شامل حال فرخنده مال آن
 صاحب دل بلند اقبال بود در استیلائی افغان و آشوب شیراز در سال هزار و یکصد و سی و پنج
 بدست اشراا قوم بدسگال در مراعل تنین شربت شهادت چشیده در خانه خویش مدفون گردید
 اسکنه الله فی جواره تجکس آن بلیغ الکلام تکلیف خلف محمد امین سکاکی شیرازی است شهادت

در احوال او در شیراز در سن ۱۰۵۰ هجری قمری در روز پنجشنبه در سن ۱۰۵۰ هجری قمری در روز پنجشنبه

شیفته دارد و بنسبت شیخ علی حزمین در سوانح عمری خود بتقریب فکر فضلالی بلده شیراز آورده که
 دیگر از افاضل و معارف آن شهر جامع الفضائل مولانا محمد علی مشهور بسکاک بیوموحدی
 دانشمند مدرس مدارس شیراز که در اکثر فنون و علوم مهارت داشت از تلامذه ملا شاه محمد شیراز
 و اخوند ملا سبجای فسوی و دیگران بود نسبت ارادت بسلسله شایخ درست کرده در لبا
 ایشان می زیست بنایت عالی فطرت و صافی طویرت و نجسته اخلاق بود قبول عظیم در طب
 داشت پوسته دوستی و مصاحبت با فقیری نمود تا آنکه در استیلاهای افغانه بشیراز در ضیاء
 یافت شعر بنایت نیکو گفتی مولانا لطف الله شیرازی تلمیذنا حسن کاشانی است
 شیخ علی حزمین در سوانح عمری خود بتقریب ذکر اعیان و انجیل فارالمعلم شیراز آورده که دیگر از شایخ
 فضلالی آن بلده مولانا لطف الله شیرازی علیه الرحمه بود وی از محفل علما و تلمیذ خلیل خان
 مولانا محمد حسن کاشانی رحمه الله بود بنحمت ایشان رفته مدتی باستفاده حدیث و معارف
 دیگر گذشت و بعد از گذراندن کتاب دانی که از مصنفات لامحسن مرحوم است اجازتی
 مفصله بحیث فقیرمقوم فرموده بود تا آنکه در سن کمولت در گذشت میرزا احمد علی امیند
 اصلاً الحاکم می موطنا و مد فنا شیخ عبدالبنی قزوینی زکاء الملک آورده که میرزا احمد علی کور
 عالم مقدس و صالح و پر پیزگار بود و بمبادیت سید و مولای من حضرت ابا عبداله حسین
 علیه الصلوٰه و السلام اختیار فرموده و زیاده از پنجاه سال در تجا و ربیت آنحضرت بوده
 رحمه الله تعالی و نیز در آن کتات مذکور است که میرزا احمد علی مذکور منامات صالحه و عجب
 بسیار دیده بود که یکی از آن که میگویم آن اینکه از بعضی مومنان شنیدم که میرزا موصوف گفت
 که در اندام من عصبه و عظمی پیدا شد که اطبا از مداوات آن عاجز شدند و از صحت بالوس گشتند
 آخر الامر از طبیبی که اکمل الطبای میند بود رجوع کردم و بهم از معالجه اعتراف بجز کرد و بعد از آن
 طبیب نصرانی رجوع کردم بعد ملاحظه گفت که سوای مسج علاج تو دیگری نخواهد کرد گفت که
 از تو یک سنت که تمام تو مریت خواهد کرد به یکت روز در خواهی مر چون آفتاب غروب کرد

و شب تاریک شد در خواب دیدم سید مولای خود حضرت امام الحسن و الحسن بن علی بن موسی الرضا
 علیه السلام و الشارک پیش من نشستند و در دوازده روزی مبارک آنحضرت نوری ساطع بود و مرا
 مذاکره کردیم با احمد یا گفتیم که ای آقای من بیدار کنی که در چه مرض گرفتارم باز فرمود که بیا پس
 برخاستم چون نزدیک آنحضرت رسیدم بدست مبارک خود زانوی مرا مسح فرمود پس خنک دم
 که ای مولای من میخواهم که زیارت تو حاضر شوم آنحضرت فرمود که چنین خواهد شد ان شاء الله
 تعالی چون از خواب بیدار شدم هیچ اثری از مرض در زانوی خود ندیدم و این امر را انشا
 نمیکردم اما چون مردمان مراد فیه صحیح دیدند خبر مشهور شد تا آنکه پادشاه هند خواست طلب من بدهد
 و خلیفه برای من تعیین فرمود و هر سال و خائف مرا میفرستاد و من مجاور رضی قدس کر بلای
 می بودم آقا رضی الدین القزوينی فاضل کامل و عالم عامل از جمله تکلمین بود و از تلامذه
 مولانا محمد غلیل بن غازی القزوينی شایع کافی بود از تصانیف او دست حاشیه بر حاشیه خفیه
 براسیات شرح مخبره قوتی مولانا بها و الدین محمد بن محمد باقر حسینی النخاری التائمی
 از فضلاء کاملین و علمای محققین بود و از جمله معاصرين امیر محمد باقر بن خلیفه سلطان بود و از
 تصانیف او دست کتاب حدائق المعارف فی طرائق المعارف فیما يتعلق بالنبات الصانع
 جل جلاله که آنرا برای امیر محمد باقر مذکور نوشته بود و دیگر از تصانیف او دست کتاب ان
 الايمان من اخطار الاذیان و کتاب حشيت الفلج فی شرح حدیث الفرج میرزا ابراهیم
 بن خلیفه سلطان از ادکیای زمان و فضلاء عصر و ادان خود بود و صاحب تکلمه
 الامل احوالش بدین عنوان آورده که میرزا ابراهیم مذکور فاضل و محقق و عالم دقیق
 و ماهر متقن و متبحر و متبحر کتب و دفا تر بود زمان نظیرش ندیده و گوش و دهر و ادان حدیث
 نشیده از جمله تصانیف او دست حاشیه مدونه بر شرح لعه و مشقیه و دیده ام من از جمله
 آن کتاب الطهارت و از تصانیف او دست حاشیه بر کتاب مدارک الاحکام که ظاهر بود
 از ان هر دو کتاب وسعت نظر و متبحر او و قوت فکر و دقت نظر و حسن سلیقه و صفای قلم

او و نقد اسم که جوهر گران بها پیش آن حواشی بچو خدفت مینماید و بواقیت پیش قیمت سپیند
 و گرفته نمیشوند بمقابله آنها میرزا موصوف با وجودیکه درین سه سالگی اعمی شده بود اما با وجود
 عدم بصیرت تمامی اصحاب نظر و ارباب بصیر فائق گشته بود و تحت سبق از امثال و اقران می بود
 و ایضا صاحب کلمه آورده که حکایت کرد من کسیکه با موصوف در اثبات این کتاب
 او ام الله ظله بر سینکه شخصی از فضلای معاصرین میرزا موصوف بر حواشی و الد ماجدش
 خلیفه سلطان که بر شرح لعه اند بر عم خود اعتراضات بسیار داشت روزی میرزا موصوف
 یلاقات او رفته بود که شخص معترض تمامی اعتراضات را پیش کرد و گفت که شخصی الیخدر
 اعتراضات بر حواشی و الد ماجد شماست میرزا بهمانوقت فرود که بخوانید عبارت حواشی را
 که بر آنها اعتراض دارد که دیده شخص معترض عبارت بر حواشی را بنجی خواند که مخالف مطلب
 کتاب بود جناب میرزا با بنجی پی برده حواشی را از گرفته بنجی که موافق مطلوب مصنف
 منظور بود پیش او خواند و اعتراضات و ایرادات آن معترض من دفع گردید پس شخص نظر
 شده تعجب نمود و معترف بعدم ورود اعتراضات و ایرادات گردید ملا محمد جعفر
 الکشمیری دی از افضل اعلام و مشایخ ذوی الاحترام و از ارشد تلامذه عالم ربانی
 مولانا میرزا محمد بن الحسن الشیرازی معروف بلامیرزا بود و از تلامذه ملا جعفر موصوف
 میرزا ابراهیم قاضی صفیان بود و از ذوی روایت حدیث داشته و دیگر از تلامذه اوست
 ابی عبدالباقی بن ابی محمد حسین بن محمد صالح حسینی خاتون آبادی و از روایت داشته
 و مولانا محمد یاقین محمد باقر زاجریری شجری در اجاره خود که برای بجز العلوم آقا سید مهدی طباطبائی
 در سنه یکزار و یکصد و نود و پنج هجری نوشته میفرماید قال شیخنا الفقیه الجلیل المیرزا ابراهیم
 القاضی قول و ابروی عن جماعة من شیختی الذین صادفهم و قرأت علیهم
 مؤلفاتهم منهم الفاضل الجلیل المیرزا محمد جعفر الکشمیری رحمه الله و قد قرأت
 علیه و هو من تلامذة العلامة الاجل کلاویه المولی میرزا محمد بن الحسن الشیرازی

صاحب التالیفات البقیة والخواشی الکبیرة وسماعرات علیه کتاب
 الشافی للسید الاجل المرفوضی علی الهدی قدس سره الشیخ الاجل محمد اکمل
 البهبهانی از شاخ علمای آفاق و اساتذہ فقهای عراق بودند والد ماجد حضرت اکمل القلم بفر
 بیہانی ست علیہ الرحمہ حال آن وحید الاعصار استغنی از اظهار ست و آنجناب از شاخ نیکو خود
 کہ محقق شیرازی مشہور بلامیرزا و علامتہ المحققین آقا جمال خونساری و فاضل عظیم الشان شیخ جعفر قاضی
 اصفہانی بودند و ایت میفرمود پس رش آقا محمد باقر بیہانی طاب ثراہ در اجازہ خود کہ برای بعلوم
 آقا سید مدنی طباطبائی نوشته بتقریب ذکر شاخ خود میفرماید و منہجہ الوالدہ الماجدہ العالمہ
 الفاضلہ الکاسال الماہرہ المحقق المدق البادل بل الاعظمیہ لا فضل الا کمل اسناد
 کاسانید و الفضلہ شیخ المشایخ العظماء العلماء الفقہاء مولانا محمد اکمل
 نعم اللہ فی رحمۃ الواسعۃ والطافہ البالغۃ باز فرمودہ کہ ایشان روایت داشتند
 از مولانا میرزا محمد شیردانی و شیخ جعفر قاضی و از مولانا محمد شعیب الاشرافی و فرمود کہ بنا بر
 مکتوبات من از محقق آقا جمال خونساری ہم روایت داشتہ از خال مجلسی علیہ الرحمہ روایت
 دارد و بدین من اجازہ آن جناب الطرق این مشایخ و اسانید مشہورہ از ائمہ طاہرین صلوات اللہ علیہ
 عظیم تہمیین انتی موضع الحاجۃ مولانا محمد طاہر بن مقصود علی الاصفہانی مولف تہذیہ
 آورده کہ فاضل کامل و عالم عامل حاج محمد طاہر بن مقصود علی الاصفہانی فقیہ و محدث بود شیخ
 علی حوزین در تذکرہ خود بتقریب ذکر فضلایک در بلدہ اصفہان بودند آورده کہ نزد مولانا سید
 فاضل محمد طاہر اصفہانی کہ محدث و فقیہ زمان بود کتاب استبصار شیخ طوسی علیہ الرحمہ و شیخ
 لمعدہ و تہذیہ قرائت کردہ من انتہی ملا محمد باقر خراسانی بخبر رہ در اجازہ خود کہ در سنہ خمسین
 و مائتہ و الف برای بحر العلوم طباطبائی تحریر فرمودہ بتقریب ذکر شاخ خود میفرماید کہ از جلدہ
 ایشان فقیہ عالم و ربع تقی ثقی ثقتہ عدل عالم ربانی الحاج محمد طاہر بن الحاج مقصود علی
 الاصفہانی علیہ الرحمہ است آقا محمد صادق بن محمد بن عبد الفلاح الشکاکیم الاصفہانی

صاحب شند و آورده که آقا محمد صادق مذکور عالم فاضل و محدث فقیه بود و آقا سید حسین بن قاسم
 موسوی در اجازة خود که برای بحر العلوم طباطبائی نوشته میفرماید که مولای بزرگوار فاضل و فقیه
 نبیه عالم عامل محدث فاضل فائق آقا محمد صادق الشکابنی ثم الاصبهانی رفع الله درجته
 واجزل مثوبته روایت میکند از والده علامه خواصم و ارفع و اتمی و افضل و اکمل که ذات
 مقدس او کمال شریعت مستغنی از تعریف و توصیف است مولانا عبد الفتاح الشکابی
 مشهور بمراب حشره الله مع الصبیح اله الاطیاب انتهی مولانا محمد صادق الارستانی
 بالفتح و السكون و فتح المله و سکون المله اثنایه و فوقیه آخره نون الی اردستان بلد قرب اصفهان
 و قبل کسبه الهرة و الدال که ازانی الاختصاص شیخ علی خیزن در سوانح عمری بتقریب ذکر اساتذة خود
 میگوید که من بخدمت سلطان المحققین افضل المکارم الراحین المولی الاعظم البحر الاعظم ظاهر معارف
 و خباصی سبک علوم سوابق و لواحق میی انکس ابو الفضائل مولانا محمد صادق الارستانی علیه الرحمة
 از متوطنین اصفهان و بتدریس ضرر و ادبیای انجمنی پرداخت رسید با استفاده مشغول
 شدم و او از اساطین حکما بود و در قریب باید که مثل او کسی از دانشمندان بر خیزد بمن عاقل و صافی
 داشت و در اندیشه کتب مشهور و غیر مشهور کتبه و نظریه و عملیه بسیار خواندم و حقان فیاض
 کامل زیاده از استادان دیگر است تا هنگام حلت استقاده من از خدمت ایشان شطع نشد و
 در ستمربع و ثلثین بعد المات و الالف در اصفهان برست ایندی پیوست میرزا ابراهیم
 القاضی باصبهان در زمره مشایخ اعلام و سلسله نقای لازم الاحرام مدد و در مسو
 و در اصفهان بعد از وفات شیخ الاسلامی منصوب بود و از امیر محمد حسین بن محمد صالح اصفهانی
 و دیگر علماء روایت دارد مولانا محمد باقر زارجر بی بخنی در اجازة خود که برای بحر العلوم سید طباطبائی
 در ستمربع و ثلثین و ثمانه و الف قلی فرموده بتقریب وصف مشایخ خود میفرماید که از جمله ایشان
 شیخ بن عالم فاضل فقیه حلیل القدر عظیم الرتب امیرزا ابراهیم قاضی اصفهان طاب رسته بحق
 روایت او از جماعتی بزرگان که بخیر ایشان سید سید حلیل القدر و فاضل عالم کامل عظیم الشان

وحید العصر فرید اله بهر شیخ الاسلام ملاذ السلیمین میر محمد حسین بن علامه امیر محمد صالح اصفهانی است
 ملا محمد رفیع بن فرح ابجیلانی المشهدی جیلان مغرب گیلان بکس کاف فائے
 که از بلا شهنوای عجم است اصل وطن لمای موصوف بود چون مجاورت مشهد مقدس رضوی
 اختیار فرمود منسوب بآن مقام شد و نسبت مصاهرت بنامند ان ملا محمد صالح مازندرانی
 داماد ملا محمد تقی مجلسی داشت چنانکه ملا حیدر علی مجلسی علیه الرحمه در رساله نسب خود آورده
 که دختر ملا محمد صالح مازندرانی که زوجه قاضی امیر ابو المعالی بزرگ طباطبائی بود چهار پسر
 و دو دختر داشت یک دختر در حباله نکاح چاهل عظیم الترت ملا محمد رفیع ابجیلانی مجاور مشهد مقدس
 رضوی بود و دیگری زوجه برادرش محمد شفیع بود و نیز ملا حیدر علی در رساله اجازه خود بتقریب
 ذکر فضایل خاندان خود گفته از جمله کسانیکه نسبت مصاهرت باین خاندان دارند قاضی
 علامه مولی محمد رفیع جیلانی است که مجاورت مشهد مقدس رضوی داشت و صاحب
 چندین تصنیفات بود و ابیضا در آن رساله گفته که لمای مذکور از استاد خود مولانا محمد باقر
 مجلسی و آقا جمال الدین محمد بن آقا حسین خونساری و شیخ جعفر قاضی تلمیذ آقا حسین مذکور زقا
 داشت مؤلف گوید که ملا رفیع مذکور تا زمان انزام آقا غنیه از اصفهان و جلوس شاه
 طهاسب ثانی بن سلطان حسین صفوی بختگاه پدرش که در سنه بکزار و یکصد و چهل و دو
 هجری اتفاق افتاد و در حیات بود چنانکه شیخ علی حزین در رساله خود بتقریب ذکر اقامت خود
 بمشهد مقدس نزول شاه طهاسب ثانی مذکور در آنجای اقدس در وقتیکه او بالشکر خویشیت
 اخراج و استیصال آقا غنیه متوجه خراسان و اصفهان شده بود گفته است که از انقیاد
 و اعلام زمانه و از مشاییر فضلا در آن بلده یعنی مشهد مقدس محمد مغفور مولانا محمد رفیع گیلانی
 بود و شیخ یوسف بحرانی در توفیة البحرین بتقریب ذکر طرق و مسانید خود میفرماید که از جمله است
 انچه مرا اجازه روایت آن داده است قاضی انواری ملا محمد رفیع بن فرح که معروف بملار رفیع
 و مجاور مشهد مقدس رضوی بود و اصل او از جیلان بود و بمشهد مقدس مذکور توطن اختیار کرد

و بهمان جای اقدس در گذشته مدفن یافت و او از استاد خود ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت
 و این سلسله روایت من که در سابق گفته شد و در اقرب سانسید من است و هم بواسطه ملا فیض مذکور
 از علامه فاضل آقا جمال الدین سپهر آقا حسین خونساری روایت دارم و اجازه مرا که از ملا فیض
 مذکور حاصل شد بر سبیل مراسله بود پس چون بسوی عجم رفتم باز بابت شهادت مقدس حضرت
 امام رضا علیه السلام مشرف شدم بخد مت لمای مذکور رسیدم و مشرف خدمتش شدم و او در
 مدرسه آن شهر در سبب تفسیر بیاضی میفرمود و در مسجد جامع بعد نماز عصر درس تفسیر جامع الجوامع
 میگفت و من شرفیض در آن زمان قریب بعد سال رسیده بودم و ملا محمد تقی المشهد
 المشهور بپا چناری از فضلا عصر خود بود و معاصر ملا فیض گیلانی مشدی سابق الذکر شیخ عبد الباقی
 التهرانی و ذکیر الایمان آذرده که تالی میر محمد تقی مشدی معروف بپا چناری فاضل معظم و عالمی متفهم
 و صاحب قوت و فکر بود و معرفت علوم با بجز کما شرف در علم و فضل ظاهر و محامد مست خواجه
 از بعض ثقات علماء فضلا شنیده ام که در میان او و میان فاضل معظم مولانا محمد رفیع جیلانی
 در مشهد مقدس در سلسله تخمیر صلوة جمعه با شایسته و مشاجرات واقع شده و رسائل متعدده در آن
 باب تصنیف فرمودند چنانچه در بعض کتبخانه ها آن رسائل یافته میشود و در رسائل مولانا میر محمد تقی
 مذکور و الی بطل و کمال وی اند و من از رسائل مذکور استفاده کردم با بجز میر موصوف با وصف
 علم او در کمال نبوده و تقوی بود و رضی الله عنه و ارضاه السید محمد بن علی بن حیدر
 الموسوی المعروف بالسید محمد سید العالمی المکی منسوب بسوی جبل عامل و که منظمه
 محقق بحرانی در اجازه خود گفته که مولدش جبل عامل و مولدش که منظمه بود وی عالم کامل و فاضل
 محقق مدقی و حسن التبیان و جید التقرير و التقریر و دو انقیاض است دست کتابی در احکام آیات
 قرآنی که آرا دیده ام بر وسعت و نگاه و دقت و اطلاع او بر مذاهب عامه و خاصه و تحقیق اقوال
 ایشان گوهری مینماید آن کتاب اسلوب عجیبی دارد و در آن بر جمیع علوم کلم نموده است و مشتعل
 بر ابجاث شایسته با علمای عامه است و آرا برای سلطان حسین صفوی تصنیف کرده بود و دیگر رسائل

در حاکم من الهی و الحق است که در علوم مقام او در بلاغت و فصاحت و حسن عبارت شایسته
 بنحیکه میدان سخن در آن باب بردگران تنگ دارد و شیخ عبدالعزیز بن صالح در وصف او گفته
 که وی محقق مدقق در علوم خصوصاً در علم عربیت و کلام و نجوم و فلکیات و غیر اینها بود از جمله
 تصانیف او کتابی در بحث امامت از روایات عامه است و حاشیه بر شرح مدارک ساله
 در تفسیر آیه کریمه جعلی علی خدائن کادضانی حفظ علیهم و نیز شیخ یوسف بحرانی آورده که
 والدین در سنه یکزار و یکصد و پانزده در سفر که مظهر با او ملاقات نموده و صف فضل و عمل او
 بیان میفرمود و هم گفته که وی از فاضل ابوالحسن شریف عالمی روایت احادیث دارد و شیخ
 عبدالعزیز بن صالح بحرانی از روایت دارد میر محمد تقی بن معزالدین محمد الرضوی
 المشهور بالشاهی صاحب تکرر اهل آل در مدح و ثنائیش میفرماید آنچه حاصل بعض فقراتش اینست
 که میرنده کور از اعظم سالکان و اکابر عارفان و اقامت سالکان بود و در بدو امر خود قسب و ریاضتها
 کشیده و بر تبه علیار سیده و از چشمه صافی عرفان و یقین سیراب گشته و نیز گفته که آن مرحوم را
 دیده ام و بغض صفتش رسیده ام و بسیاری از حکایات تو وضع و فروتنی و حسن خلق و کرامات
 آن مرحوم را ذکر فرموده و گفته که با وجود آنکه نزد سلاطین موفور و محترم بود و خود را کمتر از آحاد
 الناس بشمارد و هیچ وجهی بر مردم نمی دید و از جمله کراماتش آنکه در تنگنای رفت چند فلوس همراه داشت
 و چون برگشت چهل کس همراه او بودند که نفقه طعام و زاد را علیه همه ایشان بر نموده آن مرحوم بود و آن
 عادتش بود که مردم را ضیافت میکرد و او طعام نفیس همانان بخورانید و خودش پاره نان خشک
 بخورد و با جل صاحب تکرر بسیاری از فضائل و کرامات آن مرحوم آورده بسبب سقم و اغلاط ننهد
 منقول عنه ترجمه آن نویسنده از کتاب مذکور ظاهر میشود که امیر محمد تقی مزبور را پسری بود و فاضل
 کامل سیامی میر محمد مهدی که حال او هم در کتاب مذکور مسطور است و ایضا آورده که از
 جمله فضائلش آنکه گاهی بر طبق مذاق صوفیه و مصلحات و مخرقات ایشان سخن می کرد و
 و کلام فرموده و مردم بر مستجابات و سنن نبویه مواظبت داشتند و در شهر مقدس

ليلة الاحد ستمسین و مائة بعد الالف اتفاق افتاد و قبرش در آنجا در خطره معروفه قبلگاه واقع است
 رحم الله تعالى السيد احمد بن امير محمد ابراهيم الحسيني القزويني صاحب كلكل اورده كه السيد
 مذکور سيد طليل فليل بود خطي از همه علوم داشت اما حصه او در علوم ادبيه بیشتر و نصيب او در
 اكثر بود و كتاب و تصانيف را بيشتر ميديد و دقيقات ميبرد و انهي محصله اشج احمد بن اسماعيل
 البحر ازمري المجاور بالبحف الاشرف حيا و متيا بسوي جزائر منسوب است كه نام قهبا
 متصله است كه بر شط و جل و واقع اند كافي لا تخاف در كنوثة البحر من سطور است كه شيخ موصوف
 فاضل محقق و مدقق بود و مجاورت بحف اشرف تا مدت حيات خود داشت و بعد از وفات هم
 در آن جوار فائض الانوار مدفون يافت از تصانيف او چندين كتاب است از آنجا كتاب آيات
 الاحكام كه كتابي نفيس است الزام ادا ديت او آن مرعي داشته و ديگر كتابي تهذيب الاحكام
 كه قليل از او آن مبرض نصيف در آمد و ديگر ساله در سلك تصدقا است و در روز در شمار سفر ساله
 و جوده از امداد و تقصير مبرض احكام آن و ديگر مسائل هم دارد صاحب كلكل بعد از صفت شاي شيخ خود
 آورده كه اين مشايخ خود مدح و ثنا بشمارفته و ديگر علوم شنيد و هم و در بحف اشرف نه كنار و چهل نه
 هجري بلافاستاد فارتش هم و در همان سال يا بعد از آن بدني قليل حلت نمود و با بطل شيخ احمد مذکور
 از همي از طرار و ايت داشت ايشان او را اجازه كه براي بر خود فاضل مجد شيخ محمد نوشته و كرمود
 از آنجا گفته كه بطريق سماعت و قرأت از اساتيد و شيخ اجل فاضل اكمل شيخ حسين كد عالم عامل شيخ عبد
 خماسي نجفي روايت دارم و او بوسط پدر خود از شيخ محمد بن شيخ بابرايت داشت عن والده عن
 الشيخ الكبير الا علم الشيخ عبد النبي بن سعد الجزار ثري عن السيد الافضل المعالي الاكل
 السيد محمد بن السيد علي العلوي عن والده عن الشهيد الثاني رحمه الله وايضا گفته
 كه بطريق قرأت و سماعت و اجازه از اساتيد خود اجل اعظم شيخ ابو الحسن بن محمد
 بن عبد الحميد شريف عالمي روايت دارم و او از ملا محمد باقر مجلسي عليه الرحمه
 و شيخ عبد الواحد بن محمد البوراني از شيخ اجل شيخ حسام الدين بن شيخ درويش حلي

از شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمہ روایت داشت و ابضا بطریق قرأت و سماعت
 از سید اجل میر محمد صالح بن عبد الواسع حبیبی و هم بطریق اجازہ از ملا محمد قاسم بن محمد صالح
 اشراپاوی روایت دارم و بہر دو ایشان از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشتند و سید عبد
 بن سید علوی بحرانی کہ ذکر او انشاء اللہ تعالیٰ خواہد آمد از شیخ احمد مذکور روایت دارد و شیخ
 محمد بن احمد بن اسمعیل البحر اتری از فضلاء زمان و معاصرین شیخ یوسف بحرانی
 بود چنانچہ از لؤلؤۃ البحرین استفادہ میکرد و دو شیخ محمد مذکور از والد ماجد خود شیخ احمد سابق
 الذکر اجازہ روایت دارد و شیخ احمد بن شیخ عبد اللہ البلاوی شیخ یوسف بحرانی
 در لؤلؤۃ بتقریب ذکر نمائندہ شیخ سلیمان بن عبد اللہ معروف بہ یقین بحرانی آورده کہ از جلد
 نمائندہ شیخ سلیمان مذکور شیخ احمد امجدی اقوام شیخ احمد بن شیخ عبد اللہ بلاوی بودند و شیخ احمد بن
 عبد اللہ با وجود فضل و منزلتی کہ داشت در غایت انصاف و حسن اوصاف و فروتنی
 و پرہیزگاری و تقوی و مسکنت بود و احدی را در زمرہ علمائے اہل باین صفات ندیدہ ام
 و فاشش در چارہم ماہ رمضان سنہ یکہزار و یکصد و سی و ہفت ہجری واقع شد من مجلس
 درس و حاضر شدہ ام و مقابلہ شیخ لعلہ بخدمتش نمودہ ام و شیخ عبد اللہ بن شیخ علی
 بلاوی کہ ذکرش انشاء اللہ می آید ہم از نمائندہ شیخ سلیمان مذکور بود و بسوی ہمین جامعہ
 نمائندہ اسٹ ریاست بلاد بحرین بعد از و بکہ در زمان اوستی شد و مشہورترین آنہا ہم
 و محدث شیخ عبد اللہ بن صالح بحرانی بودند انتہی نقل من کلام شیخ یوسف البحرانی
 شیخ عبد اللہ بن احمد البلاوی البحرانی منسوب است بسوی بلاد کہ قرینہ از قریب
 بحرین است از جلد انانہ شیخ یوسف بحرانی و نمائندہ شیخ سلیمان بن عبد اللہ بود چنانکہ
 شیخ یوسف در اجازہ خود آورده و گفتہ کہ شیخ عبد اللہ مذکور عالم فاضل بود و در سائر
 علوم خصوصاً در علم حکمت و مقولات از تصانیف اوست رسالہ در بحث کلام و رسالہ
 دیگر ہم در علم کلام کہ آنرا از برای شیخ احمد بن شیخ الاسلام نوشتہ بود و در رسالہ در مسئلہ نفی خبر

لایخیزی در سال که در علم نحو و شرح رساله استادش شیخ سلیمان در علم منطق که تا تمام مانده
 در رساله در واجب شدن جهاد با دشمن دین با نصیبت امام و رساله در عدم ثبوت دعوی
 بر میت یک شباهد و همین و پدر شیخ یوسف بحرانی روان رساله کرده و بخلاف آن قائل گردید
 کا صرح بنی اجازت نه و فوات شیخ عبدالعزیز مذکور در جمله شیراز در سال جلوس طاعی با سنی
 نادر شاه واقع شد و این واقعه در سال هزار و یکصد و چهل و هشت هجری اتفاق افتاد
 و شیخ یوسف بحرانی آورده که من در آن ایام در شیراز امامت نماز جمعه و جماعت آنجا داشتم لکن
 چون شیخ عبدالعزیز مذکور برای اصلاح مقدمات بلاد بحرین که بسبب استیلا ی اعراب
 مورد فساد و خراب بود و در شیراز نشد من او را در نماز مقدم داشتم زیرا که او شیخ و استاد
 بود پس بعد از چند روز در آنجا وفات یافت و در قبه منوره سید احمد بن حضرت امام
 موسی کاظم علیه السلام که مشهور بشاه چراغ است مدفون شد گویند بصدق حدیث تربیت که
 مشهور است اتفاق آمدن او در آن بلد شده بود یعنی خیمه طیف بر کسی از هر موضعی که
 می باشد بهمان زمین مدفون میشود و شیخ مذکور از جماعتی از علمای روایت داشت از جمله
 ایشان استادش که شاگردی او بنجد مت او اشتباه یافته است شیخ سلیمان بن عبدالعزیز
 بحرانی است و دیگر شیخ علی بن حسن بن یوسف بلادی بحرانی است و دیگر از جمله استادان
 شیخ محمود بن عبدالسلام معنی بود و منسوب بسوی قریه عالی من بفتح میم و سکون عین و کسر
 فون از قریه ای بحرین که عالم صالح بود و در قریه مذکوره امامت نماز جماعت داشت
 و قریب صد سال زندگانی یافت و از سید ما ششم توبلی بحرانی و شیخ حرعالمی روایت داشت
 جمعی از علما مثل شیخ عبدالعزیز مذکور و پدر شیخ عبدالعزیز بن صالح و غیر ایشان از و روایت
 داشتند میرزا محمد باقر بن حسن بن خلیفه سلطان آیینی در زمان سلطان شاه حسین
 بعد از عداوت منسوب بود از مصنفات دست رساله در شکایات صلوة و تعلقات
 بر شرح لمعه و شیخ عبدالبنی قزوینی که معاصر بحر العلوم لمبا لطیفی بود و در کمال امل آل

آورده که میرزا محمد باقر کور فاضل و فائق و باع در فقه بود در زمان شاه حسین عمده
 صدارت داشته از قصایف اوست تعلیقات بر شرح لعه و میرزا محمد باقر کور
 تا اواخر دولت نادر شاه و بادشاه بقید حیات زندگانی کرد و عمری طول یافته
 بود لکن من بخدمتش نرسیدم انتی کلامه السید نورالدین بن السید
 نعمه الله الخیر اتری الشوشتری از فاضل امجا و اکبر اولاد سید نعمه الله خیر
 است صاحب تحفه العالم احوالش منوال آورده السید اکا دیب الفاضل اللیب
 العارف اکا دیب جامع الفضائل محیی العار ابو عبد الله السید نورالدین
 بن السید نعمه الله طاب ثراه بعد از فوت والد بزرگوارش بمقادیر الدار الحریقتدیه
 بابائیه الغر شعله افروز بزم افاضت و محفل آرای انجمن افادت بود قوله بابرکت و انوار
 بزرگوار در شوشتر سنه یک هزار و هشتاد و هشت اتفاق شد بعد از چهار سالگی با شاره
 والد بزرگوارش شروع تعلیم و تعلم نمود و از فرط محبت و اشفاقیکه پدر بر او داشت
 خود بتعلیم او پرداخت و در صغیر سن قبل از تکلیف بشوق طواف مرقه امام مفرض الماعه
 علی بن موسی الرضا علیه السلام و پیای خراسان گردید و در آن مکان بهشت نشان بخدمت
 علامه زمان شیخ اجل و حد شیخ محمد حرر رحمه الله که انوار فضا و مناقب او مانند آفتاب جهانگیر
 بر ساحت آفاق تابیده و از بیان سنن سست رسید و شیخ از صفای باطن در ناصیه آن بزرگوار
 آثار رشد و برتری دیده اجازه عامه بخط مبارک با و داد و از آنجا بوطن بازگشت و در خدمت
 والد علامه تلمذ نمود و در زمانی سیر چنان استغراقی بعلوم پیدا کرد که کمتر کسی را از محصلین مستر
 اند باشد پس و اند اصفا و در آن یونان کده روان پرور از فضایل فضائل گسترده حکما و موبدان انوار
 بکلیات و مذاهب مختلفه فیضیاب و دیده و در و مقرب بادشاه مدلت گستر شاه سلطان
 صفوی گردید و آن بادشاه محبت اخلاق در توقیر و احترام او باقصی الثانیه کوشید و بحق
 یکی از خاصان جمیل سلاطین صفویه جوان مردی و مروت و تربیت علما و فضلا و مشایخ

و زاد بود و مقرون بکمال و بگوئی و سخنواری در عایت اداب و این شیوه را بر طایفه
 بنیاده اند کسی را از سلف و خلف با نداد عوی بسری نیست مجلا بعد از تکمیل حصول
 اجازه از هر یک از علمای اعلام بازگشت بشوشتہ نموده و بخوکیه سبق ذکر یافت و الد
 مابد بزرگوارش بلا اعلیٰ بال کشاگر و بدان برگزیده ملک علام مرجع انام و مقتدای کرام
 و در فصاحت و بلاغت یگانه روزگار بود با سلاطین و خواصین پیراس بدشتی مکالمه
 نمودی چنانکه دور و باد شاه قمار نادشاه بشوشتہ خرابی که از ان قهرمان آن بوم و در
 راه یافت مناظرات و مکالماتیکه در قبا یح اطوار و عصب سلطنت از صفویه و تسلیم
 و بیدادان جبار و بر و بدون پاس آداب سلطنت با و نمود و از غرائب روزگار
 و بالقوه احدی نبود و تا حال ان مقالات بر السنه خلافت دائر و سائر اند و بآن سبب
 در عهد آن عالیجناب رعایا و وزیر و ستان از ظلم اقویا و حکام در مهادمن و امان بودند
 حسن بلاغت و نیکوئی تقریرش و ذوق شکن با ذار بلغای شیرین مقال و صفای تحریر
 معنائش کسا و انگن کالای فضلائی ماضی و استقبال ست رساله فراق مشعل بر کلمات
 عربیت و بلاغت و منثات و خطب بلینه جمعات و مناکحات او هر یک کارنامه است
 که رسم بلاغت را در مفر و نگار و نگار گذاشته است اشعار عربی آن فصیح شمه بغایت نیکو
 و سنجیده و سواد و ادب ناظم الاحزانش نبل انفعال بر چهره و بلغای عرب کشیده زیباست
 خط نسخش ست خوشنویسان عالم را بخت بسته در عنایت شکسته اش صفای بنفش را در
 بنا گوش و بران را در هم شکسته علوفطرت و صفای طوبیت و سخاوت را از اجداد
 کرام میراث داشت و در حدیث المهر جمع زخارف و نیوی که اولی تلمیذ امیر اماند ک
 سامعنی میر آمدی هست نمی گماشت مناصب شرعی که بخت و الد بزرگوارش
 مرجوع بودند بجهت با و مفوض شدند و باین شایسته بتقدیم رسانید و در نگاری صرف
 علوم دینی و معارف یقینی نمود و تا در عهد نادشاه که البته ای افسردگی دهور و احصاء

و از روزگار سه خوش نلال را کشیدند عقلت و در فراخ آن بزرگوار استیلا یافته از معاش
 مردم دامن کشید و باز تو باقیه عمر را گذرانی از ماز قلم فیض شیر دوست شمع فتم طهارت
 باطن نجبه و ترجمه آن اخلاق سلطانی و رساله ظهوریه که هر دو را حسب الامر شاه سلطان حسین
 در سلک تحریر کشید رساله شکایات نماز ترجمه حدیث وصیت هشام ترجمه قصص الانبیاء
 فروق اللغات و غیره از حواشی و تعلیقات مدونه که هر یک بموقع خود بی نظیر اند و از ده
 که در آن اقتباس آیه نور را فرموده بر حسن بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دایره بر السنه
 و افواه است با جمله بعد از انقطاع از مردم بانکه مملتی در سنه ثمان و خمین بعد المائنه
 و الالف داعی حق را بیک جا بست نمود و حسب الوصیت در جوار سجد جامع اربکا
 یافت نعمه الله بغفرانه بارگاد او در انجام معروف است قاضی محمد الدین ذرفو که
 قاضی مخیر و شاعری بی نظیر بود و در باغی در تاریخ گفته است در فوت قریب خدا و بنفیر
 شیخ الاسلام فخر سادات و صد و ثمانیست حزن سال نایز آمد بهش بحکم و مسجد مدینه
 و درین ریاست و و تمیه است که بغایت انوش خوش آینه و اتفاق افتاده اند
 از واقعه سید فردوس مقام
 بر اهل بقاع حاصل شد نام عام
 رو داد چو فوت بجز نابخش شد
 با آل عبا رفیق شیخ الاسلام
 و از و هشت پسر خلف شد سید عبد الله سید نعمه الله الشیریه آقا سید حسین سید محمد سید فرج
 سید مرثی سید طالب سید رضی و از و ده اما می که در آن اقتباس آیه نور را فرمود بر حسن
 بلاغت و کمال فصاحت او گواه و دایره بر السنه و افواه است از انتخاب حذر از گدوم
 و درین رساله ثبت نمودم اللهم صل علی خاتم الانبیاء و شافع یوم العرض اللهم
 فصل لامته احکام النداب و الفرض و اشرق بنور نبوته انظار الافاق
 ذات الطول و العرض محمد المصطفی الذی اجتبا به رسالته الله نور السموات
 و الارض اللهم صل علی وصیه و عین سر و نور و وارث علومه

وشامق طوره وناصره في غيبته وحضوه على المرتضى الذي نوره مثل نور
الله صل على فلقه الاصباح الباكية في كل صباح وروح العابدات انا الليل
واطراف الصباح فاطمة الزهراء التي مثلها العليا كمشكوك فيها كمشكوك
الله صل على رجا نبي الرسول البتدي الشهيد من بايدي كل فاجر
دهري الذي بنورهما يهدي البري والمجرى الحسن الحسين اذ به النصا
في زجاجة الزجاجه كما تكاد تدني الله صل على ذي النور البهيمه
التي هي بالامامة مقرنه وبالغز والكرامة مشحونه على بن الحسين بن العابد
الذي نوره يوقد من شجرة مباركة زيتونه الله صل على المنظرين للسلوة
النبوية والمعاليين للسنة الرضوية والمرشدين الى الاخلاق المرضية
محمد الباقر وجعفر الصادق الهاديين الى طريقه سوية لا شراكية ولا شرك
الله صل على السيد السند البهي والامام الرضي والبي الكامل
الوضي موسى الكاظم الذي هو من زيتونه بنور الله بكاد زيتها يضيئ اللهم
صل على سيد الارضا من لمن زارة جنات تجري من تحتها الانهار
المصوم بيد الفاجر الغدار علي بن موسى الذي نوره على علمه وكفى كرم
تمسسه زار الله صل على الائمة الصديقين والذين هم بسماء الامامة يدور
ولشيعتهم قرعة اعين وسرم محمد التقي وعلى النقي والحسن العسكريين
نور على نور الله صل على من يخرج عن نعته قلبا لانتا وتظهره الله
ارضه مني شاء وهو الحجة على من خلق الله وانشا الامام المهدي الذي
يهدي الله لنوره من يشاء الله هو اهد عبدك نور الدين صراطك
المستقيم واعذك من شر الشيطان الرجيم وبصره الامثال ليستقيم
فانك قلت ويضرب الله الامثال للناس والله بكل شئ عليم

مولانا شیخ علی بن حبیب بن شیخ زین الدین الکلبی با تم الحدیث بن
 سلیمان العتیمی البحرانی شیخ یوسف بحرانی دشمن احوال پدر عالی مقدار او شیخ جعفر
 بحرانی آورده و گفته که شیخ علی بن جعفر که زاهد و پرستگار و متقی بود و در امر معروف و نهی
 عن المنکر بسیار شدت و صلابت داشت و در راه خدا از ملامت هیچکس اندیشه نداشت
 و مسأله با احدی از امر او اکابر نیکو دینی در بحرین متولی امور ریاست مانند مگر آنکه بعضی از
 بلاد بسبب مذکور حسد بردند و بخدمت سلطان اعظم شاه سلیمان صفوی ابن شاه عباس
 ثانی سعایت او نوشتند بامری که او از آن بری بود پس بادشاه کسی را فرستاد تا او را مقید
 کرده از بحرین بیرون آورد و آنکه در شهر گازران رسید ناگاه شخصی حقیقت حال را ببادشاه
 عرض کرد که شیخ مذکور را بیکانه مقید ساخته نمی پس بادشاه بزودی کس فرستاد و امر نمود
 که او را خلاص کنند و متعرض او نشوند پس شیخ در شهر گازران رحل قامت گذاشت و در آنجا
 مدتی مدید توطن گزید و بعد از آن گاه گاهی بسوی بحرین میرفت پس بسوی عجم مراجعت
 می نمود و ایضا شیخ یوسف بحرانی علیه الرحمه در توله آورده که وفات شیخ علی مزبور
 در سال یک هزار و یکصد و سی و یک هجری در گازران واقع شد و پنهان سال فایده مردم
 بود و شیخ احمد بن ابراهیم بن الحاج احمد بن صالح بن احمد بن عصفور
 بن احمد بن عبد الحسین الکرزازی البحرانی والد شیخ یوسف
 صاحب الحدائق الناضرة منسوب است بسوی قریه در آراز که بدال رای
 مطین و زاهد مجتهد بعد از الف که نام کی از قزاق بحرین است شیخ یوسف بحرانی آورده که
 پدر شیخ احمد مذکور مجتهد فاضل حلی و فقیه نبیل بود و در اول حال تحصیل خود بخدمت شخصی
 فاضل سی شیخ احمد مقابلی بنجامه خود در درس میگرفت چون قوت قویه در نحو و صرف
 بهرسانید بسوی شیخ محمد بن یوسف مقابلی رجوع کرده اکثر علوم عربیه و ریاضیه و حساب
 و غیر آن را بخدمت او قرات نمود و بعد از وفاتش بخدمت استاد خود شیخ

والد شیخ یوسف

سلیمان بن عبد الله بخرانی که ذکرش گذشت باقی علوم حکمت و فقه و حدیث در جلال
 تحصیل نمود و در قوت بحث و سخن چنانکه باده نرسید و از بحث کردن ملول نمیشد و بخشش نمی آمد
 و غضب و القباض چنانکه عادت بعضی از علماست که قوت مکه بحث ندارند از دو
 ظاهر نمیشد روزی خطبه کتاب کانی را بر دم درس میگفت و در حلقه درس او جمعی
 از فضلا بودند از جمله ایشان شیخ علی بن عبد الصمد مسمی بود و شیخ علی مذکور فاضل و دقیق
 النظر بود پس بحث در اثباتی درس واقع شد و از اول صبح تا وقت ظهر سباحه بیان
 هر دو ایشان ستمرماند و ایشان بحال بحث از علم بسوی علم از مسئله بسوی مسئله دیگر متقل میشدند
 و بوقت نماز ظهر مجلس منقعه شد پس بعد از نماز عصر چون بیعت درس نشستند شیخ علی باز
 بسوی بحث رجوع نموده و کلام تا غروب آفتاب ستمرماند و شیخ احمد بن ابراهیم مذکور مکه
 مدلیس بعدی داشت که چنانکه از علمای عصر گوی سبقت از او نبرد و از تصانیف او رساله
 در بیان قول بحیات اموات بعد الموت و رساله در ذکر جوهر و عرض و رساله در بیان
 جزای لا یتجزی رساله در اوزان رساله استثنائیه و مسئله اقرار رساله در شرح رساله محمدیه
 که تصنیف استادش شیخ سلیمان بن عبد الله بخرانی بود و رساله در بیان ثبوت ولایت
 پذیرست برای نکاح و خربالیه باکره رشیده رساله در مسئله هم مطلقه و مطلقین تحلیل محاکم که در آن
 بخلاف قول مذکور قائل بودیم شده رساله در فروع رساله در مسئله تعیه رساله در شرح عبارت شرح معنی و بحث
 زوال رساله مسئله موت زوج باز و قبل از دخول در بیان آنکه در این صورت مهر کامل واجب میشود یا نه
 و رساله مسئله ثبوت دعوی بریت یکشاه و همین و رساله در صلح و رساله در تحقیق غساله نجاست رساله
 در عدل نمودن از سوره بسوی سوره دیگر در نماز و رساله در جواب مسأله شیخ ناصر خطی بخرانی در تحقیق
 طلاق و رساله عطاریه در جواب مسأله شیخ علی بن الحفصه مدینه جنسی بخرانی متعلق ببطاره از مسأله
 تجارت و رساله در اجوبه سؤالات سید محیی بن سید حسین الاحسانی و رساله در مسئله چیزی متنجس بعد از ازال
 عین نجاست حکم نجس ارویانه و درین مسئله بر لایحسین کاشانی رد کرده است و رساله در اجوبه مسائل

شیخ عبدالامام حسامی در ساله در بیان داخل بودن گردن در حکم سر هنگام غسل که شیخ
 عبداللہ بن صالح درین مسئلہ سالہ شغل بر داخل نبودن آن نوشته بود شیخ یوسف
 گوید کہ من در کتاب حدائق اشارہ بسوی این بحث نموده ام و ثابت شد کہ شیخ احمد کور
 در بلکہ قطیف کہ از بلاد بحرین است بہت و دوم ماہ صفر سنہ یکہزار و یکصد و سی و یک
 ہجری واقع شد در ایامیکہ فرقہ خوارج بحرین را گرفتند و جمعی از اعیان آنجا بسوی بحرین بلکہ
 قطیف رفتند و شیخ احمد مذکور در مقررہ قطیف کہ بمجا کہ معروف است بہ خون شدت
 عمرش قریب چهل و ہفت سال بود و ایضا شیخ یوسف آورده کہ از تلامذہ آنجناب
 فاضل و رع تقی زاہد عابد سید عبداللہ بن سید علوی بحرانی است کہ احوال انشاء اللہ استغفار
 خواہد آمد الحاج محمد تقی المشدی المشہور بہ پوست چلاب از افاضت تلامذہ
 فاضل علامہ ملا محمد رفیع گیلانی مشدی است جامع علوم و فقیہ و عادی فنون بود و در کمال علم و ادب
 آوردہ کہ حاجی محمد تقی المشدی فاضلی صاحب قوۃ و امانہ بود و از ہر علم حظی کامل داشت
 و من ہم در خدمتش در مدرسہ او نشستم و او از تلامذہ فاضل علامہ مولانا محمد رفیع
 گیلانی ہمیش استاد مذکور بنایت در جہ متعمد علیہ بود حتی اینکه مسموع شد کہ مردم را
 بر جمع در امر امتا و غیرہ بجانب او میفرمود و بر سائل دستخط او بغیر ملاحظہ نظر تمام
 مہر و ثبت می نمود مولانا السید صدر الدین بن السید الثبونی از فضلاء
 زمان و علمای عصر و او ان خود بود و از جملہ شاخ آقا باقر بہبانی علیہ الرحمہ بود و آقا
 باقر موصوف صبیہ جناب سید مذکور را بعد خود داشت از مصنفات شریفہ دوست
 حاشیہ بر کتاب وافیۃ الاصول الشیخ ابوطالب بن عبداللہ بن عطاء اللہ
 الجیلانی شیخ مزبور از اخفاء شیخ تاج الدین ابراہیم معروف بشیخ زاہد گیلانی است کہ مرشد
 شیخ سنی الدین اردبیلی جد سلاطین صفویہ بود با جملہ شیخ مذکور صاحب علم و فضل بود
 و والدہ ما شیخ محمد علی کلکس بحرین بود چنانکہ در سوانح عمری خود آورده و گفتہ کہ والد

ملا محمد رفیع گیلانی
 صاحب کتب و تالیفات
 متوفی ۱۲۰۰

مرحوم یعنی شیخ ابوطالب - بنحو درین بست سالگی بعد از تحصیل بسیاری از مطالب علمیه
 نزد مولانا قاضی فاضل لایق حسن شیخ الاسلام گیلانی بشوق ادراک صحبت فضلاء عراق
 باصفهان آمده و در مدرسه استاد العلما آقا حسین خونساری با استفاده مشغول شدند و وقت
 ریاضیه در خدمت الطیبوس الزمانی علامه مولانا محمد رفیع که بر فقهای یزدی مشهور
 تکمیل نمود و چنان استغرائی در مطالعه و مباحثه یافتند که محصلین را کمتر میسر آمده باشد و اما در
 عمر بر همان مناج بود و جماعتی کثیر از اصحاب تحصیل برکت تربیت ایشان براتب عالی رسیدند
 و در کتابخانه ایشان که زیاده از پنجاه جلد بود هیچ کتابی علمی نظردر نیامد که از اول تا آخر به تصحیح
 ایشان در نیامده باشد و اکثر بخش خط ایشان بود و در قریب هفتاد جلد را که از پنجاه تصحیر
 و قاموس اللغه و شرح اعمه تمام تذهیب حدیث و اسنن و ذکر بود که خود در پنجم کتاب
 نموده بود و میفرمود که من یک روز شمار روزی یکصد بیت و زیاده نوشت تا اتم خطی شایسته را
 و وضع داشتند از ایشان شنیده ام که میفرمودند والدین در حیات بود که با صفای آرا
 و باین سبب که سباده اوطان اخبار گنم زیاده بر قدر مصارف ضروری بجهت من ترسانند
 و آخر بهم در عرض سال پنجمین دفعه میرسانیدند که آنکه که پنج آئین برای اقبال کتاب مقدمه
 نبود بسیاری را خود میفرستادم از چند کتاب که والدین بطلبند و اندیشه معاودت بلا جان الزام
 محو شد با جلد در اصفهان مکانی خریدم بر عمارتش افزودند و عازم سفر حجاز شد و از راه شام
 بطواف بیت الحرام مشرف شد و پیغمبر ادبار گشتند و چندی در مشاهدت عراق بسر برد
 باز باصفهان مراجعت نمودند و از اهل آنجا حاجی عنایت الله اصفهانی که از اقیانوس
 کبار و ثقة بود و ایشان موافقت پیدا آمد و صبیحه خود را با ایشان تزویج نمود و او را بشخص
 در چهارپایه بود و مولود نخستین این نوزده هجده ارست و سه برادر دیگر یکی در کودکی و دو در
 عنقوان شباب درگذشتند جملا اگر در محاسن صفات و اخلاق کامل و علوهیت و فطرت و
 قوت ایمان و کمال فضل و دانش آن علامه نخبه بر خوض رود سخن بد را زنی کشد بسیار باشد

که محل بر مبالغه حسن اخلاق این خاکسار کند و هیچ فن از فنون علوم نبود که مهارتش بحال
 نباشد و باین کمال هرگز مبادات بعلم چنانکه رسم علماست نداشتی و بادنی کسی از اهل تحصیل
 و فرومایگان معاصیان سلوک کردی تا آنکه طول صحبت بباحثه واقفانه گذرانیدی و از جدل
 بنیابت محترز بودی و این شیوه را کرده داشتی چپیک از افاضل را بحسن تقریر و شگفتگی
 طبع ایشان ندیده ام و ایضا شیخ علی خربین بعد از محامد پرخو و دیگویی که عبادت و عیش
 بشا به بود که در عرض بست و پنج سال که با ایشان بسر برده ام هر فعلیکه در شمع کرده باشد
 از ایشان ندیده ام و بعد نیم شب در هیچ حال چه در صحبت و چه در مرض او را بر بستر استراحت
 نباشد ام ششست سال پیش از فوت عزلت و خلوت بر فرازش غالب آمد ترک
 مباحثه و معاشرت نموده اصلا پیرامون انتظام امور معاش اهل خانه نیکه و بد و این فقیر را
 در آن باب مختار ساخته بود گاهی بطلالع مشغول شدی و بسا اوقات گریان بودی
 و اکثر لیالی را بعبادت اجایی نمود و سخن با کسی نپایه بر ضرورت گفتی و سخن گفتن کسی ابرم خوش ندا
 تا آنکه در سال هزار و یکصد و بیست و هفت در سن شصت و نه سالگی امراض شدت کرد
 و ضعف مستولی شد چنانکه پاشگاه آن رحلت کرد مرا طلبیده سفارش با زمانه گان و
 نیکو کاری با ایشان نمود پس فرمود که چنانکه مرا خوشنود داشتی خدا از تو خوشنود باد و نیست
 من بتوانست که بر چند اوضاع و بنابر ابر و فتنی مرام نیمینی و زمانه ناسازگار افتد باید که بذلت
 رضاندی و سببیت و بناله روی اختیار کنی چه عمر طیل قابل آن نیست و در اصفهان اگر
 توانی زیاده توقف کن شاید از ماکسی باقیماند این سخن را فقیر و ریافت تا بعد از چند سال
 که فتنه و خرابی اصفهان پدید آمد پس فرمود که در لیالی و ایام بشکر بهر چه دست دهد و میسر یابا
 فراسوش کن و بعد از ساعتی چند بعالم بقادر تمایل فرمودند و فن ایشان و در مقابر مشهور
 بزار بار کن الدین در جنب تربت عارف ربانی مولانا دانشمند گیلانی است افاض
 الله تعالی علیه شایسته الرحمة والفران واسکنه فی فردیس الجنان

الشيخ عبد الله بن الحاج صالح بن جعفر بن علي بن احمد بن ناصر
 بن محمد بن عبد الله السامحجي الاصمعي البصري في نسوب بسوى قرية سماح بسين
 مائة قبل ازيم والى قبل ازادوباي دو نقطه پسين قبل ازيجيم كه قرية از قريباى جزيره صيفره
 در پهلوى جزيره بحر بن از طرف مشرق است قاله صاحب تذكرة العلماء شيخ يوسف
 بحراني در لؤلؤه آورده كه اصل وطن شيخ عبد الله يوسف قرية سماح بود پس از آنجا به
 خود بسوى قرية اصمعيه بياي موصوفه بين الصاد والعين الهليلج آمد ساكن شد و شيخ مذکور
 صالح وعابد و پرنيزگار و جدا و سخني و كريم بود و شدت در امر بعرف و دني از منكر داشت
 چندين مصنفات داشت كه آنرا در اجازة خود كه از براي شيخ ناصر خطي بحراني نوشته
 ذكر فرموده تاريخ فراخ او از اجازة خود كه در بلدة بيهان است و سده ماه رمضان سنه
 يكهزار و يكصد و هشت و هشت هجري بود از آنجا كه كتاب جزاير البحر في الاحكام الثمانيه
 در ان اساديث كتب اربعه را جواب و ترتيب فرموده از جلالتش مجلد اول مشتمل بر كتاب
 الطهارت و بعض مجلد ثاني مشتمل بر كتاب الصلوة بفتاى تصنيف رسیده و ديگر كتاب
 مسائل محدبه در ضرورات مسائل دينيه است و كتاب صحيفه علويه و تحفه مرقوميه در كتاب
 مسائل و بيا و خبر و در رسالعيون المسائل الخلافية در ضرورات مسائل طهارت و صلوة
 كه آنرا از براي سيد عبد الله بن سيد علوي بحراني تصنيف كرده بود و در رساله علويه در سه
 نسله كلاميه كه در جواب شيخ علي بن سليمان بن علي شافوري نوشته بود و در رساله مسائل الجدل
 در جداول مسائل و رساله كه براي پدر خود در بنه رنگ نوشته بود و رساله در حقيقت زوج
 و غسل و اذن زن متوفاة خود و نماز كردن بر جنازه اش رساله در اثبات سورة توبه
 در نماز و در رساله در مسائل مضمرات و علم نحو مشتمل بر نويسه در رساله در تفصيل حضرت
 پيغمبر صفت مشك از چاه عرس رساله بيهانیه در احكام اموات مشتمل بر بيست و دو مسله
 رساله ديگر منتخب از ان بفارسي در رساله در مسله حيا و نماز نافله در بين نماز و نهي مسج و طلوع

اکتساب مسئله فصلیت نماز تا غلبه یوسیه ادا و قضاء بر تعقیب نماز و رساله در اثبات لذت عقلیه
 عقلا و عدم ثبوت آن شرعا و رساله در مسئله از مسائل حیض و رساله موسومه بحقیقه التبعیه
 در وجوب نشستن در رساله در مسئله ضمان چیزی که بیا تم ملوک شخصی از مال کسی در شب خورد
 باشند در روز و رساله موسومه بکفایه در علم در مسئله که تا تمام بنده و رساله در مسئله جبار زوج بجهت
 نفقه دادن زوجه و لباس دادن او و رساله منظومه موسومه بنحفة الرجال و زبدة النعال در علم
 رجال و رساله لبنه الصافیة و نحفة الوافیة و کتاب ارتیا و ذم النبیه و شرح اسانید
 من لا یحضره الفقیه و کتاب من یحضره النبیه و شرح کتاب من لا یحضره الفقیه لکن این
 هر دو کتاب تا نام مایه و رساله سلیمانیه در مسئله الاضر و الاضرار و رساله در بودن بنزد داخل
 کفن و اسب و رساله در شرح حدیث شکل از اصول کافی و رساله اسب رساله منظومه ثنائیه
 شیخ بهاء الدین طالع علیه الرحمه در نماز و رساله در مسئله تصرف کردن شخصی در چیزی که در ملک او
 باشد و مدعی شدن شخصی دیگر بملک آن و رساله در تحقیق گردی که نماز جمعه بر ایشان واجب میشود
 و این رساله را از استاد و بر سلیمان بن ملا خلیل قزوینی در خراسان تصنیف فرمود و رساله در
 تحقیق مقدم سر که مسج آن در انشای و شود واجب است و رساله در او قانکه پنج در آن جایز است
 و کتاب مصائب الشهدا و مناقب الشهداء که پنج مجلد است و رساله در مسئله اکل چیزی که بحرام
 مختلط شده باشد و در حالیکه محصو نباشد و رساله تو مید و جواب مسائل شیخ نوع بن اشل
 که متعلق باصول نقد است و کتاب ریاض الجنان اشمون باللؤلؤ و الی جان که بمنزله الکوکب
 و کتاب خطبها و انشای جمعه و عید او کتاب منیه المارین بجواب مسائل شیخ یسین آقورد که
 شیخ عبدالله موصوف اخباری صرف بود و طعن بسیار بر محمد بن می نمود و پدرم بعکس او بود و گفته
 صرف بود و طعن بسیار بر اخباری من داشت و در رساله خود تقریض بر شیخ مذکور نمود و است
 او حق نزد من آنست که درین باب اختلاف را مسدود کنند که موجب مفاسد است و فاش
 شیخ عبدالله موصوف در قریه بهمان نیم جمادی الثانیه سنه کبیرا و یکصد و سی و پنج هجری

هر که از کتب این معانی است دوست دارد بخواند

واقع شد زیرا که چون فرقه خوارج بکشت گرفتن سیلا و بحرین آمدند و اهل بحرین
 بایشان محاربه نمودند و ایشان برگشتند شیخ مذکور را بحرین بکشت سعی در مقدمه آن بلاد
 بسوی اصفهان سفر کرد و در آنجا شیخ الاسلام ماند هرچند بسبب دبار دولت بادشاه اسلامی
 در آن مقدمه ظهور نرسید شیخ عبدالله از اصفهان مراجعت نموده بقریه سپهان و وطن گشت
 تا آنکه در آنجا وفات یافت شیخ مذکور از چندین علمای عارف و روایت داشت از جمله
 ایشان شیخ سلیمان بن عبدالله بحرانی و سید محمد بن علی بن حیدر عارفی و شیخ محمد بن
 ابن علی شیبی بلادی بوده اند مولانا التیسه عبدالقادر بن اسید العلوی البهرانی
 شیخ یوسف آورده که سید عبدالله مذکور فاضل و معوقی و زاهد و پادشاه بود و در حدیث و فقه و تفسیر و
 در تقوی و ورع یلده و سپهان وطن گرفت بعد از اینکه فرقه خوارج بکشت گرفتن سیلا و بحرین آمدند و
 در بلده سپهان امام جمعه و جماعت بود و در آنجا انتقال فرمود و روایت شده است که شیخ
 احمد و الله شیخ یوسف بحرانی صاحب الهدایه داشتند و در بلو لوله آورده که من بواسطه سید
 عبدالله مذکور از پدر خود روایت میکنم زیرا که والد من در حیات خود اجازه نداد که بکشت
 عدم وصول من بدرجه اجازه چه آنکه در وقت وفات والد خود در کتب قطبی بکفر
 آقا ابراهیم المشهدی صاحب کلمه امل آمل آورده آقا ابراهیم مشهدی
 بعد از شیخ الاسلامی در مشهد مقدس اقامت داشته و از مشاییر علمای کرام در زمان بابود
 کتابی در حکمت و کلام نوشته که تقریباً چهل هزار بیت بوده باشد و بخدمت شریفش و در مجلس
 درسش حاضر شده ام و از شدت استحضار و قوت حافظه اش این بود که میفرمود که در کتاب
 کتاب فوائد مراجعت هیچ کتابی نکرده ام و این همان کتاب است که مذکور شد و میگفت که
 همه را موافق حفظ و یاد خود نوشته ام و وفات او در سنه کمینار و یکصد و چهل و هشت هجری
 واقع شد و ایضا صاحب کلمه آورده که من از کتاب فوائد او از دست امامت بعضی حاد
 اصل کرده ام انتی محصل کلامه مؤلف گوید از تصانیف شریفه و توالیه منیفه او آنچه

بنظر فخر رسیده رساله البیت در تحریر صلوة جمعه که در همان آستان مقدس تصنیف نموده
 رساله مزبور به خط سید عبدالصمد بن شریف عبدالباقی کثیر البیت که از ملائمه ملا
 موصوف بود و تاریخ اتمام رساله سنه عشرین و ثمانه بعد الالف بود میر محمد ابراهیم
 بن محمد مصوم الحسینی از ملائمه آقا جمال خونساری علیه الرحمه بود صاحب کمال اهل علم
 بسیار در وصف او فرموده و گفته که دریای ذخایر بود و مسیح علی از علوم نیست که
 با عمای آن زبیده و مسیح فنی را نگذاشته گر آنکه از تلخ و شیرین آن چشیده در کتبخانه او قرار
 و پانصد جلد از انواع علوم بود و بر هر یک خط آن مرحوم بود در صحیح و مقابل و تحشی و دیگر
 ایراد و غیر آن یاد در رئیس او بود و با جمله در اکثر کتب از خود یا نقل از غیره حواشی بخط خود
 نوشته و هفتاد جلد از تالیف خود یاد دیگری بدست شریف خود نوشته و عمر شریف و فخر
 بشنا و پال بود که همه آن را در تحصیل و استفاده و افتاده علوم صرف فرمود و کفله
 از ان غفلت نور زیده صاحب تالیف حسن و تصانیف حسن است از جمله حاشیه بر کتاب
 تفسیر آیات الاحکام علامه مقدس اردبیلی علیه الرحمه و حاشیه مزبور به بسیار بسط است
 و پاره از ان حاشیه را بر اسناد خود آقا جمال خونساری رحمه الله عرض کرده بود و آن
 مرحوم بسیار تحسین آن حاشیه فرمود و در پشت کتاب عبارتی در مدح مولف و تالیف نوشته
 و دیگر از تصانیف اوست رساله در بحث بدا و در تحقیق علم الهی و غیره و از اشعار اوست
 در عربی از جمله قصیده ایست که آنرا بمقابل قصیده الفوز و الامان فی مدح صاحب العصر
 و الزمان علیه السلام که از تصانیف شیخ بهاء الدین عالمی علیه الرحمه است تصنیف فرمود
 و از تصانیف او مجموعهای کثیره اند که آن را از اماکن متعدده و سلطان متابعه جمع
 فرموده و اکثر آن مجامیع شش بر ساعی از نوادر علوم اند و اشعار فوائده و دیگر متفرقات
 آن مرحوم با وصف این جامعیت مواضع و متعبد و کرم الاخلاق بود و صاحب جاه و
 منزلت عظیم و اولاد بسیار داشت و عمر طویل یافت و همیشه خوشحال و در توسعه معاش کوشش

صاحب تكملة آورده كه من پاره اكناب و خيرة المعاد و در شرح ارشاد خدمت و درس
 گرفته ام و كتاب المنقذ بمقابلہ در خدمت او گذرانیده ام و فائز میر محمد ابراهيم مذکور در
 يك نزار و يكصد و چهل و نه هجری اتفاق افتاد و طيب الله ثراه و جعل الجنة مثواه انتهى محصل
 كلامه السيد عبد الله بن السيد نور الدين بن السيد نعمته الله الجبرازي
 از افاضل اعلام و علمای ذوی الاحرام بود در رتبه العالم سطور است السيد الكبير
 المحقق النحوي مقتدى الايام المجتهد الهام علامه المشارق محيى الحكمة
 السيد عبد الله بن السيد نور الدين رحمه الله شه از فضائل و مناقب ان ربا
 بیکران فضیلت را درین مختصر گنجانیدن از مقول آت در بار ائمه یال پیچودن است
 و اگر خواهم که ذره از افتاب کرمست فضیلت و جاسیت و حالات و کرامات و مجاہدات
 و ضبط اوقات و طور معاش و حسن اخلاق آن ضمیمه عمد را شرح دهم کتابی شود و افاضل
 و مستعدان از ذکر مکارم او معترف بقصود و در رسیدن با قولین پایه از مدارج معارج منار
 نار سائر از داغ مخمور از منظر شوارق انوار و توفیق بنایند است کردگار و از نوادر روزگار بود
 شعور و اعوام و فلک را نیز از ان بزرگوار چرخ باید تا مثل او فاسد نباشد بر صحت وجود آید و ولادت
 با سعادت او نهم شعبان سنه یک نزار و یکصد و چهارده در شوشتر اتفاق افتاد و جد بزرگوار
 او سید نعمته الله که در ایام رضای از ناصیه او تفرس ذکا و فهم نموده بود و بعض کتب نفیسه را
 از هر علم که ساخته و نمشی او بودند با و بخشید و در تربیت او تا ایام حیات کوشید او هنوز
 در سن صبا بود که آن بزرگوار این جهان را بدو نمود و والد علامه اش از فرط الطاف
 پدران و در سن سه چهار سالگی خود تعلیم او پر و دانت و در اندک زمانی بخواندن عربی علوم
 متداوله مشغول نمود و ذوقی چنان در تحصیل بهرساند که هیچ لذتی از مستلذات نژاد او
 بهتر از علم نبود و در سن پانزده شانزده سالگی جامع علوم دینی و معارف عینی و حادی کلاک
 صوری و صنوی گردید و صیفت فضائش با وجود پدربزرگوار با عالی و ادانی اطراف

و کثافت عالم رسید پس از شوشتر به سمت همدان و سایر بلاد ایران و خراسان و آذربایجان
و ممالک فارس و بعض بلاد روم سیاحت و از خدمت بسیاری از علمای نامدار و حکما
و دانشوران با استفاده و ریاضیات و حکایات تکمیل نموده و بشوشتر بازگشت بخو که رقم نو خانه
و قانع نگار شد و اله بزرگوارش ازین سرای عاریت رخت بر بست مناصب شرعیه کماکان
از پیشگاه خسر و نامداران و شاه باد مر جوع بودند و بهار فیض سرمدی و گل خلق عظیم محمدی
از گلستان طبع قیاضش و میده و فضائل حقیقیه نفسانیه را که پیشه عرفانست با محاسن شریع
افدس جمداشت چنانکه این مراتب از آثار قلام ان امام همام در تحفه السنیه من مصنفات
آن بزرگوار که بجزی است موانع از لالی آبدار و در جمیع ملوک و پادشاهان و بر حکمایان و بویا
و بی نیازان از اظار رسیده و شوشتر و آن نواح علم نجوم و استخراج تقاویم و ریاضیات رواج یافته
در وفق بنشینده و دست مصنفات عالی که در سلک تالیف کشیده و به تحریر و احاطه اجمیع علوم
گواهد و فتاوی و سبلات بلینه اش ثبت سفائن و کتب و دایره بر السند و اقواء است تا این زمان
کسی بر مؤلفات او علمی و خطائی ندیده و بر اکثری از اشاعلای عالیه و در بعض خود تحسین و آفرین
نوشته اند میرزا قوام الدین سیفی قزوینی که احوال سلسله سادات حسنی سیفی قزوین بر دوات
بیرستور نیست و سید عالی شان سلاله آن خاندان و از مشاییر فضلای زمان بود و بعد
از آنکه شرح مفاتیح آن علامه تحریر و در قزوین باور رسید مرا سلسله تنضمین شائش و لغوبت
و این قطعه عربی که از منظومات آن والا تبار است نوشته با و فرستاد

بجسبک ذخر السیلا لم یسوی	بیان مفاتیح الشرائع کافیا
فقیه تمام الکشف عن مشکلاته	بطریق انیق جاء للتعشافا
و اشرف نوازل الدین منه بنعمه	عن الله ابدی کل ما کان خافیا

بناح شمری و حسن سقطی و سنوی درین قطعه نام است و این که سید عالیشان در شعر
عربی بیحد بل و در نظم لعمه و مشقیه و او سخن سخن را داده و مکرر از قزوین آن سید مرتضوی

نشان و تحول فضایی عالیشان اذ اقطار جهان مسائل مشکله و نکات غامضه را که موضع
 خلاف بقا و مدحض اقدامند از و سوال نموده اند و آن علامه مخرب همه را جوابات شافی
 با دلائل عقلی و نقلی و رسائل مدونه بایلیغ سیاقی ارشاد نموده و زنگ کلفت و تشکیک
 از آئینه خاطر آنها زدوده است و این مراتب از آثار قلم فیض شبرم آن والا جناب در
 رساله جلیه اولی و آن کتابیست مشتمل بر جواب هفتاد مسئله و جلیه ثانیه مشتمل بر جواب
 سی مسئله از مسائل دقیقه مشکله مختلف فیه از فنون متفرقه که سید فاضل عالیجناب سرسید علی
 بنیادندی که تعایت اثنار بی نیاز از توصیف است در آنها استشکال و از مل آنها
 سوال نموده است و رسائل علویه در جواب مسائل شیخ اجل علامه شیخ علی شهبازی
 و رساله احمدیه در جواب مسائل مولی احمد بن مولی مطلب دالی عربستان کا شمس
 فی وسط الثمار بر ارباب اولی الالبصار ظاهر و باهرست بالجمله سید والا انتقام
 در علوم معقول و منقول و سیمع الباع و بیجا معیت فرید اصقاع بود گفته طبعی و نیکوئی
 تقریرش رشک خنده نو بهار و ضمه رضوان و بناییت دلپذیر بود و شعر فارسی و لغز و سنا
 بی تکیه بود و الحاح حد فصاحت تقریر و شیرینی گفتار و سلاست و عذوبت کلامش
 بذروه علیا و درجه نقوی رسیده و خاصه حقائق تصویرش خط بطلان بر صفحه مقال اکثر
 بنما کشیده علامه مذکور در ادوار و برگزیده حضرت که دگار بود و بارگاه علم و دانش اوانان
 عالی ترست که شاید از خیال باولین پایه او پرواز نماید و کمیت قلم ره نورد و در سیر آن اد
 و طی این بوادی ازان سرگشته ترست که مرحله پیاید و بر خیزد و امان روشن است که مهر
 جهان تاب فارغ از مدح و ثناء و صبح تجلی نیاز از وصف سناست به قش طبع وجودت فیهن
 و قوت ماضیه آبی بود و آذادگی و استثنائی داشت که دنیا را در نظر همتش قدر کف خاک می نمود
 رنای حقیقه مرزوق نموده بود و به بدل و ایثار و اتفاق آن مفرون کمال فردنی و حسن اخلاق
 با اقارب و عشائر و ارباب اتفاق طریق مواخاة و مواساة می نمود و وفی وانی و مشرب صفا

و بنایت و در پیش مسلک بود با آن علوم مرتبه و جلالت شان که حکام و اعظم جلیل القدر
 نهایت ادب را امر می میداشتند و با آنها سلوک بزرگانه بعمل می آمد با ادنی کسی از طلبه و اهل
 تحصیل و درویشان حتی با فقرا و در یوزه گرد و فرمایگان طلبه مصاحبان سلوک کردی
 به امانت بعلم و فضل چنانکه رسم علماست نمداشتی و از جدل بنایت خیرتر و این شیوه
 مکروه و دانشی روز سوم بعد از فوت والد بزرگوارش بالتماس مردم از خواص و عوام
 که بر در رسد و و نشر از دعای آورده بودند و آید عای امامت جمعه و جماعت را
 داشتند بخوندن خطبه و ادای نماز جمعه بامامت اقتدا و بیعت گذاردن نماز عصر و
 کهن برادر سید مرتضی را که ذکر احوال او خواهد آمد گرفته و بحضرت امامت برد
 و خود بامردم باد اقتدا نمود و فرمود که قابلیت سید مرتضی از برای امامت جمعه و
 جماعت بیشتر از من است و خود اکثر اوقات خمس را در مسجد کهنی مقرر و نماز میکرد و در حجره
 شورای معان که از فضلاء نام آورده حکام و عمال و که خدا یان و ریش سفیدان
 هر دیار از اطراف و اکناف ایران بجهت تصدیق سلطنت نادر شاه مجتمع و سفرای روس
 و روم و غیره که بالتماس صلح آمده حاضر بودند و آن مجلس بود مهیب که نادر شاه بیکه و کس را
 از مشایخ پیریهان بقتل آورده و چند کس احبتم کند و آنقدر از آلات سیاست جلوه گر نمود
 که مریخ خون آشام از بهیبت آن در زیر بال نسر طائر پنهان گردید و سپهر برین از بهیبت
 حکم بر خویش و زوید از بیم سطوتش ملبس از احساس پریشان قرا از اوراق خزانی و مانع
 پراکنده تراز گلای زمستانی و همه را صورت از میوای منفصل بود و در آن خلالت بعد از تقریر
 سلطنت از آن باد شاه قمار بآن سید عالم بفرموده اشاره رفت که خطبه در بهیبت جلوس
 خواند خطبه که بخوف و هراس که در آن مجلس گردون تماس انشامود و بخواندن آن
 رنگ تشویش از خاطر مکنان زد و در بهیبت معرکه فصای جان و مانع کلام بقای شیرین و با
 ثبت و قانع علای اسلام و سده لوح سینه هر خاص و عام است در سفر حجاز که بطواف حرمین

مساوت اند و ز بود و در حلقه و بجف اشرف و بکلم ناد و شاه علمای عامه و ناطقین و بخارا
 و بیداد بجست متعجب مذہب مجتمع شده بودند با هر یک از سران مذہب اربعه مناظرات
 شائسته دار و در استیلائی آزاد خان افغان باصفهان که با دعای سلطنت برخاسته بود و
 بالاخره از بادشاه نیکو سیرت محمد کریم خان زند مغرور گردید مردم آن بلده متفرق شدند
 یکی از اعظم علمای نصاری که او را کشیش گفتندی داخل در زمزمه اسرای افغانه بود و پیش
 از خویشان او در بصره بودند بعد از آنکه سید عالم مقام اطلاع بحال او بهرسانه او را خریداری و
 در خانه بعزت نگهداری کرد و از او انجیل میاموخت و بشروحات آن پی برد و هم در آن
 اوقات یکی از علمای یهود را از اصفهان و یکی از مؤیدان مجوس را از بزدیشو شطرنج و آینه
 قوریت رایا شد و در بسیاری و کتب مجوسی را از نظر گذرانید و این هر سه را از مدتی نزد
 خود نگاه داشت و آنچه داشتند از آنها فرا گرفت و آنقدر علوم متفرقه و فنون نقشه و هند و آیه
 مختلفه در اندک زمانی اخذ نمود که حد آنها را خداوند و بس و کنر کسی را از علما میسر آمده باشد
 همیشه میفرمود که اگر بادشاه متفق بود که محل مصارف بسنن پنج میشد و صدی می بستم که بزرگداشت
 افاضل سلف اجماع آید و از کنگره داند راس محفوظ ماند و لائق ذخیره خزینة سلاطین قدر شناس
 باشد و طریقه انحضرت در سائل فروغیه علمیه که محل اختلاف فقهاست و بسیاری از اصولیین
 و اخباریین بسبب اختلاف آراء و عدم عصمت در مثل این مواقع تفرید داند و توسط بود میان
 مجتهدین و اخباریین و میفرمود که این طریقه با احتیاط اقرب و بصواب انسب است و درین
 جزو زمان که او متاع روزگار غلب و پریشان و چرخ سنگ بکام سنگینشان میگردد
 و اکثر فرمان دبان بر دبار وجهت از تربیت افاضل معطوف و ترقی را را اول و او باشد
 مصروف و بی پست فطرت و مغله نماند و باین سبب متاع علم و فضل در جهان
 کاسه افتاده و دیگر مثل این افاضل نماند از بر صفت ظهور آمدن دشوار و امر بیست محال است
 در بعض بلاد فرنگ مانند انگلستان و دیگر اماکن که در قوانین سلطنت و مملکت داری گرده

یونانیان را برداشته اند و به نیروی انکسالات سلاطین معتدل کشته شده اند و دانشمندان
مرد و باطنی درجه عزت و اعتبارند آنگاه را مثل و دانشمندان در آن کشور بر صحنه وجود
آمده اند که احصای آنها غیرست بر طباع قاطبه مردم آند پارسی عوام و مردم بازرگان
ملکت و دانش مرسم و طبع و ادبی و دین اوان انگلستان و دینی شکن بازار اشرافیان و
یونانیان و هر یک از فردمایگان آن ملکت ناخ فضاکی فینا غورس و افلاطون است وجود
و وجود حسن و ابریه آن دانشمندان با فرنگ اساس سلطنت و ملکت داری آنها نیز متشقی
و منتظم و بر اکثر ملایک بعیده مانند هندوستان و غیره تسلط یافته اند اری تمام دارند و دین بحاله
گنجایش آنرا مفصل نیست اگر زمانه فرصت دهد در آخر این و حیزه شده از اوضاع و اطوار و
طریقه سلطنت و معاش مردم آن و بار رفو و خامه بدائع نگار گرد و ناظران را موجب شگفت
عظیم خواهد شد القصه از رشحات سماج خامه آن سید والا قدرست رساله مدینه النوحا مشیه
اربعین حدیث حسب الامر والد بزرگوارش در رساله و تحقیق قبله حوزة و شوشتر حسب الامر والد
و والی حوزة سید علیخان بن مولی مطلب و والی شوشتر تحفة النوریه باسم والدش و آن ده
مسئله است در ده علم شرح صنفه اسطرلاب باناس شیخ ابراهیم بن عبد الله بحرانی که بنجد متش
استفاد می نمود و بالآخره از برکت انکس آن بزرگوار بدارج علیا ارتقا و در حوزة قتل
واقامت جمیع جماعت و مدرس امتلا نمود و ذخرالودائع فی شرح منافع الشرائع جلد
اولی جلد ثانی رساله احمدیه رساله و تحقیق ضوابط استخراج طلسم سلطانی تحفة السنیة فی
شرح النجیة المحسنة و سیاق آن مخالف سیاق شیخ سید نورالدین است ما شیده و نه بر فدا
و انی و دیگر حواشی بجزیه و نه بر بطول خاصه بر فن برنج و مدارک و مسالک و کتب حدیث
و رجال و تفسیری التیسب و غیره تحقیقی نماید که صناعت شعری را که نسبت به صنایع علمیة مقامات
علیه برستی پایه مخاطب است بآن عالیشان نسبت دادن اگر چه تراش خانی چاود چانی است
و لیکن چون گاه گاهی زبان فیض ترجمانش با نشا و آن جاری گردید و اگر بنا سبب مقام

بزرگشهر پرواز و باکی نیست اگر چه کم گفتی اما بتانت واسلو بی که بایستی گفتم دیوان او نمینا
 پانصد و شش مینست از سخنان دل آویزش فینس سحر گاهه بود اواز گلک طوبه
 مثالش دم جان بخشیمانی پیدا در نظم عربی گلک در سبکش زنگزدای خاطر بدیع و جری
 و زلال طبعش رشک افزای سحر مبینی و معری در طبع و خلط عربی بفارسی که اعظم صنایع مکتوب
 شکستگان شیراز اصلاهی احسان و نوال داده و در بدیه گوئی بسواست قدسی سر و شان
 در گنجینه معانی کشاده بغیر تخلص دوست یکی از غزلیات سحر طرازش که باعارف شیراز و ساز گشت

صفحه رومی آرایه

باجیره بخندید زرقبوا الجوارا	صبر علی جفا که ضیعتهم الذمارا
افزود خست صبح پیری شهای صلی گشت	داهل علی لیا لبتنا مع العذاری
پیرستان مگر که بر کوی ناگزیر کرد	دستی زباده افشانید بیدار کرد مارا
کی بیدلان شعوری وی فغان حضور	فاح الضباب وانتقله نکسر الاتحادا

بسیب از راس و اندر بار حواس حافظه با تمام عزال مساعدت نکرد و با نجه و در نظر خاطر بود
 اقتضای وقت دوری در یکی از مجالس شادست و دو کس از ملائذ آن والا جناب مولانا حاج
 علی الصراف و مولانا محمدادی که ناگزیر که هر یک در عرصه شعوری هم آورد و خاقانی و انوار
 و رشک سعدی شیراز و شیرین زبانی بودند و در باغی نوشسته غزلیاتش را آورد و بخوبی شنید
 تا طمان سخن است استدعای تخلص نمودند و در ظهر رقع هر یک بر سید جواب شسته آینه داد و حاج

علی صراف سوال

ای صیر میر و شنی بخش جهان	من ذرة یقدر رو تو خورشید زمان
خواهم ز عنایت که تا به بر من	نوری که تخلص عیان باشد از ان

جواب

ای صیر فی نقود افکار و خیال	گنجینه دل ز دانشت مال مال
-----------------------------	---------------------------

رایج بود شد کمال چون نگه بزرگ
اکسیری حاجت نباشد به سوال

مولانا محمد اودی کا نگر قطعه

بر در گیت ای خسرو باب سخن
مست شده چون ناصیه فرنگین
از گریست تو ستمی آمد ارم
سازی بخلصم نوشو رزمین

جواب

ای تبر فلک تراست پوخته کیش
بر حسین کمان نباده است پیش
آواز زه ترا زهر گوشه دهند
قواس بود تخلصت سکیم و میش

بجای سید عالمین بعد از صرف عمریه نشر علوم و حق طلبی و خیرخواهی عباد در او آخر عزت گزیده
و به همت از معاشرت خلق بر تافت تا در سینه ثلثه و سببین و آینه بعد الالف ازین
جهان فانی بر وضه رضوان شتافت و داغ حرمان بر دل خرد پریشان گذاشت
و در جوار والد بزرگوارش خوابگاه یافت حشره الله فی جواره مع الصادقین
از ستارچ افکار رسول الله قواس است رباعی در تاریخ وفات تاریخ

اذا مرسد او ند جهاندار قدیم
علامه و پیر سید خلد معنیم
در باغ نعیم جای او شد قواس
تاریخ وفاتش طلب از باغ نعیم
دوازده و پسر خلف شد سید ابوالحسن سید جواد سید عبدالهادی سید بهاء الدین
سید عبدالرحیم سید علی اکبر سید عبدالهدی سید ابوتراب سید محمد امین سید عبدالسلام

السید نعمه الله المعروف بسید اغائی سبط السید نعمه الله البخاری
حکیمی باهر و فیلسوفی شایر بود در تحفة العالم مسطور است السید العالم السید نعمه الله بن
السید نور الدین الشهیر بسید اغائی سید عالم بقدر و در فنون هندسی و ریاضی منشع صدر
بشعر و شاعری رباعی تمام داشت دیوانی تخمیناً سه چهار هزار بیت از و بیادگار است
اشعار برجسته دارد سید تخلص است در جوانی از شوهر برآمده در عراق و خراسان تکمیل

علوم ریاضی پرداخت و از آنجا بندگان افتاده از بادشاه محمد شاه عزت و احترام یافت
در بسن پنج جدید محمدشاهی سرآمد رسیدند آن دقیقه باب و اخذن انترناسان بطلیوس
انتساب بود و در پیشاور در سینه کیزار و یکصد و پنجاه و یک بلا عقب در گذشت محمد

السید حسین بن السید نورالدین برادر سید نعمت الله سابق الذکر است
در تحفة العالم مسطور است السید الاولی الاجل الفاضل الادیب الاکمل السید حسین بن
السید نورالدین سیدی عالیشان و رفون او بیست و ستیغای عالی داشت کسب فضائل از والدین و
خود نموده در هدایت حال بند افتاد چندی چار و ناچار بکلیف محمد شاه در شاهجهان آباد دلی
اقامت نمود و ضاع این کشور منافع طبع آن عالی جناب و چنین است حال هر کسی که او را
فی الجمله تمیزی باشد با اختیار خود در ضابطه نامزد نمیدهد با بجز از شاهجهان آباد به بنگاله و از آنجا
بر جهاز سوار شده عود و بوطن نمود و از آنجای روزگار بخت عالی است بود بدست بدل
و اینار که بر سلسله و قبیل نموده و از اموال بسیار عاری گشته مجاور ارض اقدس بخت اشرف گردید
و در آن مکان بابرکت و انوار بطلعه و تحقیق مطالب علمی و عبادات و ریاضات کام و
بود و در همانجا رفون خد طوبی که و حسن مآب در اکثری از کتب علمی تعلیقات ثابته

دارد و از یک پسر یار گاراند سید محمد علی السید محمد بن السید نورالدین الشوشتری
ابخر اتری در تحفة العالم مسطور است السید الاوحد الامجد السید محمد بن السید نورالدین معلوم
متد اوله مربوط و در انشای فارسی بخت ماهر و جذبه قوی داشت بسی دارسته و آنرا ده
مراج بود در شوشتر در گذشت و در جوار والد بزرگوارش آرمیده اعلی الله مقامه و ازو
بخت پسر بوجود آمد سید احمد سید علی سید حسن سید معصوم سید طیب سید زکی سید کاظم
السید مرتضی بن السید نورالدین در تحفة العالم مسطور است السید الفاضل المحقق
الکامل اسوة العرفا السید مرتضی بن السید نورالدین وی از اعظم فضلای این تائمان
در تقوی و ورع از اولیای زمان متعلق با اخلاق حمیده مصطفوی و مناقب باو اب مضی

مرقنوی بود استفاده علوم معقول و منقول از پدر و برادر نموده بدرجه کمال رسید
 کیفیت ریاضات و سلوک آن زنده جاوید اشاع مقامی عظیم بنحواهد و در مدت العمر که
 قریب هفتاد رسید بیک خرقه و لب تالی که رازق عباد داده بود گذرانید و درین عمر
 مدت پانزده روز در مدرسه که داشت بیرون گذاشت باز داد عزالت بسر برد و بخوبی که
 سبق ذکر یافت بااست جمعه و جماعات و هدایت و ارشاد و تدریس عمری سپری
 نمود و حواشی تعلیقات مدونه بسیاری در هر فن دارد بنایت عالی فطرت و صفای
 طوئیت و مجسمه اخلاق بود آنچه از اوصاف کبرای اولیا در کتب و سفائن نوشته اند
 هو از انداد جهان نشانی نیست در و بودا عاظم وارکان را بخود راه نمادای و با فقر آبرو
 نمودی خطیب بلیغ اعیاد و جماعتش بایکت بلاغت را دستور و در خواندن خطبه و قرائت کلام بعد
 رنگ سرانیدان بود و آفات زیور بود باینکه بسبب کبر سن آثار هر م پیری و شکنجه در پیکر
 هنوزش ظاهر بود و اما تحت مواسی بدرجه کمال اصلا فتوری و کلامی بآن نور دیده ارباب
 فضل و کمال راه نیافته بود چهار خصال بود که والد میر و ساعتی سعد بحیث تعلیم معین نمود
 در آن روز مرا با خود گرفته بخدمت آن بزرگوار شافت و اسندهای تعلیم مرا کرد و انوالا
 جناب بعد از بسمله این کلمات را سه مرتبه تلقین نمود ب سهل و سیرم کلا تعسیر و فاسخه
 خوانده و نذرش نمود و در بگوئی تقریر و شگفته طبعی او دیگر پراگنده ام و بر سن کولت
 بلا اعلی انتقال و در بارگاه سید نورالدین مدفون شد اللهم ارحمه و احشاه مع
 اولیائک و از ویادگار ماند سید ابراهیم سید اسمعیل سید بیج سید نورالدین سید تقی
 سید حمید سید طالب بن السید نورالدین نورالدین مرقد بها فرزند
 از چند سید در صورت در صفحه العالم آورده السید الکبیر منظر العوارف و المفاخر و ابنا قب السید
 طالب بن السید نورالدین والد راقم آثم و معلوم شد اوله عالم بود مبتی عالمی و جودی کمال
 داشت گنج شاگان دولت پیشادیان ادر میزان بخش قدر مرموی نبود و بهر چه دسترس

او بود حتی فوت شبانروزی خود و عیال را از این آثار تحقیق و مجتهد و زنی نمود و سال سید
 کمال و بنایت خوش صحبت و شیرین مثال بود و همواره بطریقه امر او طرز اعظم و در کار گذراند
 در یابی نظم و حمایت صفات از ظلمه و افویابی اختیار بود و هرگز ابقا بر اطلال و تکمین نظام
 نمی نمود باعمال و کارکنان و یوانی بدشتی بدشتی سلوک کردی در عرض پانزده شانزده سال
 که بخدمت او بوده ام برگزیده ام که نماز تجد و شب بیداری از وفوت شود و باید از
 نیم شب در بستر استراحت باشد اعم از صحت و مرض و همیشه در نماز گریبان بود و حتی آب
 که مراتب حق شناسی و مجاهدات او را مقامی دیگرست در آخر شب نم محرم الحرام سه شعبین
 بعد المائة والالف ازین دار بقرار بعالم انوار پوست در جوار والد بزرگوارش آرمید
 اسکنه الله فی جواره وحشره مع اجلاده مولانا قواس قطعه بنایت بنجیده در نیلنج
 دارد که وصیت آن یادگارست تلخیص

از دوصح خاند قواس زد سال فوتش از دویانج آشکار
 بانی و عترت و اولاد او جای او جو از بهشت کردگار

و از و خلف شد سید محمد شفیع سید محمد جعفر سید صادق سید نورالدین سید عبداللطیف

السید رضی بن السید نورالدین الموسوی الحجازی
 الشوشتری از افاضل عصر و اعظم هر خود بود در تحفة العالم مطورست السید
 العارف البهی النوف الباهر المصی السید رضی بن السید نورالدین وی از افاضل
 اصحاب عرفان و از اعلام زمان بود کس فضائل در خدمت والد و برادر نمود و بر
 کمال رسید علوم ظاهری و باطنی را جامع و دارنگی عجب از سبای اولایع بود حواشی تلیفات
 در اکثری از کتب علمی از و دیده ام و انشاء شعر فارسی باستقامت سلیقه و جودت ذهن
 و شور و شوق و نیک کلام از جمله کیه تا زمان و به نیکوئی تقریر و فصاحت نثر و محسوس و ابزاری
 زمان بود در جوانی او و سید حسین برادرش بنده افتاده بعد از روانگی برادر چندی

بشاه جهان آباد تکلیف ابو المنصور خان که از اعظم قزلباشیه خراسان و بوزارت اعظم
 مفتخر بود اقامت نمود با آخره عازم وطن شد دوران روزگار او کابل و قندهار مسدود بود
 و از وحیدر آباد دکن شد که از انجا روانه شود نظام الملک اصفجاه که از اعظم هندستان
 و فرمان فرمای دکن بود مقدم او را گرامی داشته در انجا نگاه داشت با آنکه بسی شتاق
 عود بوطن بود میسر نشد و در انجا سکنی نمود اما هر قدر که از نظام الملک تکلیف خدمتی
 و منصبی با و رفت مقبول نیفتاد حتی بخدمات و مناصب مشرعه مانند حیدارت و امثال
 آن سرفرو دنیا و روتن در نداد و هر چند زمانه سازگار افتاد بذلت و تبعیت و نیازی را
 که در تنها و پانزده شانزده سال قبل از وفات غلوت بهزاجش غالب آمده بالمره و اطلاق
 انقطاع و نذیر و در صومعه که داشت دلقی در پوشیده بعبادت و حق طلبی بقیه عمر گذراند
 و درین ظرف مدت پانزده صومعه بیرون نگذاشت و اصلاً پیرامون انتظام معاش و اینک
 هم نگریید و دوران باب فرزند اکبر خود سید ابو القاسم را مختار کرده بود تا اینکه جنازه
 او را از صومعه بر آوردند و مدفون ساختند و خداوند تعالی و این مصیبت در شب
 یست و چهارم جمادی الاولی سنه اربع و تسعین و ثمانه بعد الالف اتفاق افتاد و بولایت
 برجسته و منقشات بلیغش در آن دیار بر السنه و افواه جاری و اندک مخلص آن برگزیده بهر
 از دو پسر خلف شد سید ابو القاسم و سید زین العابدین و غلام علی آزاد بگرامی که معاصر
 میر رضی مذکور است در تذکره آثار الکرام میگویند که اندک مخلص میر رضی شویشتری است ولد
 سید نور الدین شیخ الاسلام بلده شویشتر بود و منصب شیخ الاسلامی آمد یار از قدیم الایام پادشاه
 اجداد او تعلق دارد و ولادت میر رضی در شویشتر سنه ثمان و عشرين و ثمانه و الف واقع شد
 از آنجا که مشهور است من کسب فضائل برزد و علوم عقلی و نقلی در شویشتر از خدمت والد خود
 و بعضی فضایل آن دیار اخذ نموده و بعد از آن شب زبیر سیاحت جو لان داد و هفتاد
 و نیم کیلومتر راه و سائر احوال و عجم را تماشا کرد و درین اماکن نیز تحصیل علوم پرورخت

و ایضا عراق عرب را بر سر نمود و پیشانی سادات و رعایات مالیات مالیه نگاهداری عزم
 بگلگشت هندوستان بر لب و در سینه و اربعین و آنه و الف از بندر بصره تا بندر سورت
 رسید و ایامی درین شهر توقف نموده از راه دریای به یار بنگاله کشید و در ساج
 عا طفت نواب شجاع الدوله ناظم بنگاله بصیفه مصاحبت مدتی بسر برد و بعد انتقال نواب
 مذکور رفاقت نواب مرشد قلیخان صوبه دار او را بر سر برگزید و چون مرشد قلیخان بدکن آمده بنگاله
 مراجعت نمود و بعد چندی از مرشد قلیخان جدا شده در خللال حرمت نواب آصفجاه
 خدیو کشور دکن مدتی روزگار گذرانید چون مسلک او و ارنگی و استقامت آنرا
 دست از مصاحبت آصفجاه برداشته در حیدرآباد دکن گوشه اتز و گرفت و بایک
 از سادات نقشبندی که اندک استوطن حیدرآباد و خدمت نموده بتابل پرداخت فقیر را
 اول در لشکر نواب آصفجاه سه ستین و آنه و الف با میرا تانهای ستونی دست داد
 بعد از آن در سه خمس و ستین و آنه و الف و در دو فقره حیدرآباد صورت بست و دید
 و او بداد کریم آمد امر و میرا بی نظیر داشت و در ملاقات سان و صنوف ضاع
 ممتاز افران انتی کلامه مولانا السید زین الدین بن السید اسماعیل بن السید
 صالح بن عطاء الله الحجازی در تحفه العالم مسطور است که سید فاضل عالیشان سید
 زین الدین علیه الرحمه وی عالمی تحریر و فاضلی بی نظیر است و کسب علوم از خدمت سید
 عبد الله نموده بود و در اکثر علوم افادت پناه خاصه در نحو که سیویه عصر و در آن فن از
 یکم تا از آن و بنایت با و نگاه بود بر کتب شد اوله ماتت منی اللایب و مطول و استقصا و شرح
 لمعه و مشقه و شرح نخبه و در طی مباحثات حواشی مفیده و متفرقه در مسلک تحریر کشیده و در
 و فارس فیض صحبت بسیاری از فضلاء نامدار رسیده خط نسخ را بنایت بیکو و با سلو بی که با
 نوشتی حقیق و بدایت تحصیل بعضی البیات را در خدمت آن بزرگوار خوانده و تمامی آن علم
 مقدمات را از خدمتش استفاده نموده اند و در حجر تربیت ویر که الفاسس میر جانت

علیار سیده اند در سن کم ولت که عمر او یکصد و کسری رسید و تمام آن عمر گرانمایه صرف نشر علوم گردید
 ازین دار فناء بهر بشارت یافت و در جوار مرقد سید نور الدین خلف سید نعمت آمد جزایری
 آرا نگه یافت حشره الله مع الصدایقین از چهار پسر متولد شد سید صالح و سید یعقوب
 و سید اسماعیل و سید محمد علی سید یعقوب در عنقوان شباب بی اولاد و اعقاب در گذشت
 باقی هر سه بزرگواران تا حین تحریر رساله در قید حیات بزرگوار علم و فضل آراسته و بکلیه زنده
 تقوی پیرانته اند میرزا ابراهیم ابن میرزا نعمات الدین محمد الاصفهانی الحو
 قاضی اصبهان ثم قاضی العسکرا النادری صاحب تکریم الملک آمل آورد که میرزا
 ابراهیم مذکور را عجب به دوران و نادره زمان و فاضل بکند و عصر خود بلکه در سائر ازمان بود و در
 فقه و اصول ماهر و در حکمت حاذق بود و نهایت دقیق النظر و جید الفهم و عمیق الفکر بود و اولاد
 در لجه اصفهان قاضی بود و ثانیاً بقضای لشکر نادری اقامت داشت و من بقیای منش
 شده ام بنایت علو الکلام و خوش اخلاق و نیک اعتقاد بود از تصانیف اوست
 رساله در تحریم غنا که در آن بر رساله فاضل منظم سید ماجه کاشی رد فرموده و رساله در بیان
 آنکه در اهرم و دنیا نیر سکه طرا یا شعله یا قیمتی غاصب آنرا مواخذه مثل میشود و یا قیمت و غیر
 آورد که میرزا ابراهیم مذکور بقتل ظالمی بدار البقار حلت فرمود و صاحب تکریم اگر چه سینه
 و فائش نوشته بود و لکن چون نسخه منقول عنه بنایت سقیم بود و بخوبی واضح نمیشود لهذا ترک
 آن مناسب نمود محمد امین بن محمد سعید الاشرف بن ملا صلاح المازندرانی
 در اجازه ملا حیدر علی سطور است که مولی محمد امین مذکور و فاضل محقق بود از تصانیف
 اوست شرحی مبسوط بر قسم کلام از تهذیب ملا سعد الدین تقی زانی و رساله دیگر فارسی
 در بحث امامت محمد علی بن محمد سعید الاشرف برادر محمد امین سابق الذکر است
 غلام علی آزاد در آثار اکرام بعد ذکر احوال پدرش محمد سعید آورد که میرزا محمد علی دانا
 تخلص پسر ملا محمد سعید مردی فاضل و شاعر بود و در مرشد آباد فوت کرد و الشیخ سعید

آقا مهدی بن آقا اودی بن ملا صالح المازندرانی ملاحیه علی مجلسه ده
 بعد ذکر آقا اودی پدر آقا مهدی میفرماید که پسر آقا اودی قاضی آقا محمد مهدی شیب
 و مصنف حاشیه شرح مختصر الاصول عضدی است و نقل کرده اند که آقا مهدی
 مذکور در زمان خروج شاه طهماسب ثانی ازین سلطان حسین صفوی بود دست افراشته
 قندار که تسلط بر اصفهان یافته بودند شیب شدند قالد صاحب تذکره العلماء از ملازمه
 آقا مهدی مذکور شیخ محمد بن حاج شیخ محمد زمان قاسانی است کافی لشکر و السید
 بشیر الجیلانی المرشتی عالمی خیر و فاضل تخریر بود صاحب تکرر فی اهل آورده که
 سید بشیر مذکور از فضلاء زمان و علمای عصر بود و ماهر در فنون حکمت و محقق در اصول
 فقه و حادق در فقه و دیگر فنون بود و ایضا گفته که بعضی افادات و درایات او بمن سید
 وی عظیم و یافته دس شریفش قریب به نو و سال رسیده بود که رحمت حق پیوست و ابو علی
 صاحب منقح المقال او را بر حاشیه کتاب خود ذکر فرموده و گفته السید بشیر الجیلانی
 کان من الساده الاذکیاء الخادیه میرزا بدرالدین عو با قاضی میرزا صاحب تکرر فی اهل آورده
 که میرزا بدرالدین معروف با قاضی میرزا عالم و فاضل و استاد من بود و خوانده ام پیش او بسیار کلام
 از شرح عضدی و متعلقات او از کتاب العقل والتوحید از کتاب اصول کافی کلینی
 قدس الله روحه و نور ضریحه السید ابراهیم بن محمد القمی ثم الجعفی ثانیاً ثم
 الهندی ثانیاً صاحب تکرر فی اهل آورده که سید ابراهیم مذکور فاضل محقق و عالم
 مدقق صاحب فطانت عالییه و درایت نامیه و متقی و جامع و کامل و حادق در کتب کلام
 و حدیث و اصول و تفسیر و فقه بود و بعد از وی در مجلس حاضر شده ام از تصانیف دست
 شرح کتاب مناقج لما حسن کاشانی و شرح کتاب وافی و غیر اینها اند سائل مفروضه السید
 محمد ابراهیم القزوی شیخ طهریز در سون عمری خود تقریب ذکر کسایتکه انشای سفر
 خود بدست ایشان رسیده گفته دیگر از فاضل سید العلماء میر محمد ابراهیم قزوی است جات

مقبول و منقول و از انقباض و در دار السلطنت قزوین ایشان را دیده ام و صاحب شند و در
 بعد ذکرش گفته که وفاتش سه بضع و خمین و آنکه بعد الالف اتفاق افتاد کاج اسمعیل
 الاصفهانی الخاؤون آبادی صاحب کلمه آورده که وی از اعظم علماء اکابر فضلا
 بود اگرچه در زمان او بودم اما بخیر مت او مشرف نشده ام لکن مشایخ و علماء را شنیده ام
 که مدح و ثنای او بسیار میکردند و تحقیق و تدقیق او را می ستودند حتی که شنیده که فن سستی
 که اصعب فنون است میدانست و درس موسیقی شفا میفرمود و بهت و اهتمام او در
 تحصیل چنان بود که شرح مطالع تمام با استغلات آن در عرض مدت هفتده سال خوانده
 و با اینهمه کمال زهد و تقوی داشت و لباس او درشت و غذای او فقیرانه بود و با همه
 بسیار داشت همه را بپیرا در خود عطا فرمود و شش ط که در ایام و لیالی مبارکه در بهار
 علماء و زباده و فقرا را ضیافتی خطیر و بکند و باغذیه لذیذ و طعمه نفیسه اطعام نماید و آورده
 که سلطان اشرف قلی با وی روزی بزیارتش آمد و آن مرحوم تعظیم شاه برخاست و سلطان
 مذکور فرود تراز و نشست **السید احمد بن امیر محمد حسین الحسینی السکاکی**
 صاحب کلمه اعلی آورده که سید احمد مذکور شهابی ساطع و سیفی قاطع و نوری باهر و قری ظهیر
 و دریائی ذخر و در جمیع علوم باهر و فائق بود و در مقولات و منقولات دست گاه و افتاد
 در اواخر شباب بلاقات او مشرف شده ام و از دستفاده کرده ام و تاریخ وفات
 او را یاد ندارم اشقی لمخصا مولانا احمد الطالقانی القزوینی صاحب کلمه اعلی آورده
 آورده که مولانا احمد مذکور از اهل طالقان بود و در قزوین نشو و نما یافته و تحصیل علوم
 و تکمیل علوم فنون در همان پلده فرمود اسم او در اهل عبد الدائم بود و طلبتیرسم او مکلف شدند
 و احمد نامش گذاشتند پس همین اسم اشعار یافت با بجز مولانا مردی فاضل بود و من
 او را ندیده ام اگرچه در زمان او بودم اما مصنفات او را در علوم مختلفه دیده ام من جمله
 آنست شرح کتاب الطباره از کتاب هدایه شیخ حر عاملی علیه الرحمه اگرچه با حد او شرح

دروس علامه خوشنویسی بود چنانچه به جمع بر من ظاهر شد اما خود نظر در این میفرمود شهادت
 بفضل و کمال او دارد و از مصنفات او فوائد متفرقه است بر مائشیه عده الاصول ^{خلیل}
 فزونی و مائشیه دارد بر مائشیه حاج علی اصغر که بر مائشیه عده الاصول ملا خلیل مذکور است و دیگر
 جواشی دارد بر غیر این دو کتاب و از جواشی او حدیث فہم و وقت و زمین و توشیح است
 اشکار است انتی لمضنا السید احمد الاصبہانی الخاتون آباوی الحجاور الشہداء
 علیہ السلام صاحب تکلم اہل اہل آورده که سید احمد مذکور از مجاہدین شد حضرت امام
 رضا علیہ السلام بود و فاضل عظیمی و عالمی فہیل بود و بلاغات او شریف و مائشیه ام و مجلس در میان
 حاضر شده مجاہد است او را صلیح و مساند و ام و بر بلند بکہ او مجاہد و مولای خود بود و او جہاد
 در علم فضل و شجاعت بنایت صلاح و تقوی بود و با وجود و تبحر و رفعت و رسوخ ملکہ اجتناب
 احتیاط و اقتدا داشت و عمل بنایت احتیاط میفرمود و از تصانیف شریفه او رسالہ
 دیدہ ام کہ تالیف میکرد و در جواب اعتراضات بعض مخالفین کہ از ہند فرستادہ بود
 و اعتراضات مذکورہ بر کتاب حق البتین اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیہ الرحمۃ بود پس جواب
 آن بامصباح پنج خوب و اسلوب مرغوب نوشتہ و بنایت جودت علمی فرمودہ و فاضل
 سید احمد موصوف در شہد مقدس حضرت امام رضا علیہ آلاف التحية والثناء در سنہ یکہزار
 و یکصد و شصت و یک ہجری لقا یافتند و محمد بن سعید بن التیہ سراج الدین ^{چشم}
 بن الامیر محمد الطباطبائی اکنسی حسینی القصبیانی مولانا عبد اللہ طباطبائی
 بر مائشیه کتاب الامل از جان الروای نقل کردہ کہ محمد بن سعید کہ کو حلیل القدر رفیع
 الترتیل و عالم و فاضل و کامل در ع صالح و ہندین صاحب تالیفات است از ہنر کتاب
 مناجات الاحکام در شرح کتاب آیات الاحکام ملا احمد ارجمیل طاب ثراہ در سالہ است
 در اجای موات و مائشیه بر مائشیه فاضل زکی مولانا عبد اللہ بزدی بر تہذیب المنطق ^{لاؤ}
 محمد بن سعید مذکور شد انتی و تبیین بعد الالف است و حمدہ اللہ الامیر اسمعیل

انما تون آبادی صاحب مکملہ میفرماید کہ اسیر اسمعیل مذکور از علمای مشهورین بفضل و تحقیق بود
 والحق کہ او در دریای افکار تعمق کرده است اما افکار او نفع ندارد از تصانیف او دست
 شری مبسوط و مخیم بر اصول کافی دیگر حواشی مدونہ بر شرح البیات اشارات و متعلقات
 او و رسائی متعددہ در حکمت و غیر آن میرزا محمد باقر شیرازی از جملہ ماہرین و اعلام و فن
 حکمت و کلام از معاصرین شیخ عبدالبنی قزوینی صاحب مکملہ اہل آمل بود چنانچہ در کتاب
 مکملہ مکتور است کہ میرزا محمد باقر شیرازی در ایام جوانی بدرجہ عالی فائز گشتہ صاحب مہن
 ناقب و فہم نافست و با وجود حدیث سن کمال حسن تقریر شنول درس کتب مبسوطہ و سفار
 کبروی باشد و حسن تقریرش بحدی است کہ محصلین و طلبہ علوم از حسن تقاریر و بدایع بیانات او
 متحیر میشوند با بجزایر موصوف صارت وافر و بہرہ باہر و حکمت و کلام و عربیت داشتہ
 و صحبتہای مرغوب و سخنانی دلچسپ و مطلوب میداشت انہی محصل کلامہ مولانا
 محمد تقی الدامغانی از فضلاء کالمین و معاصرین شیخ عبدالبنی قزوینی بود چنانچہ صاحب
 مکملہ اہل آمل بعد ذکر و وصف او گفتہ کہ دیدہ بودم او را در اثنای سفر اول کہ بطرف
 شہد مقدس امام رضا علیہ السلام نمودہ ام و در عجب آوردم احوال فضل و کمال و قوت
 علمی وی مولانا اسمعیل المازندرانی صاحب مکملہ اہل آمل آوردہ کہ مولانا اسمعیل المازندرانی
 کہ از ساکنین خاجہ نستان و ان محلہ است از محلات اصفہان وی از علمای فاضلین صاحب
 تحقیق و فہم و در علوم و از فرسان کلام و فحول اہل علم بود و بجزایر صاحب مکملہ بسیار ہی اندک
 و مناقب او ذکر فرمودہ و گفتہ کہ بعض ثقات شنیدہ ام کہ کتاب شفا را تمامہ سی بار ملاحظہ فرمودہ
 یا بخواندن یا بتدریس یا بمطالعہ و شنیدہ ام کہ جای چند ورق از کتاب شفا افتادہ بود و آنرا
 بیا خود نوشت چون کتاب صحیح مقابلہ کردند و یک حرف یاد و حرف تفاوت بود
 و کتب معروفہ و متعدد اولہ فن حکمت و کلام و اصول پیش او بنایت آسان بود و از نشر حرا
 نا اینکہ مردمان او را مخاطب بخطاب ان هذا الشیء عجاب و ان هذا الشیء عجاب زیادہ ساختند

و آن مرحوم باین توکل در حکمت معرفت تام داشت و رفقه و تفسیر و حدیث و در تمام این
علوم صاحب تحقیق بود و بجزای آیتی عظیم از آیات الهی و حجتی بالقدر از حج جناب باری تعالی
شانه بود و باین همه اشتغال بیادش بسیار داشت و زاهد و گوشه گیر و عزلت گزین
بود و از مردمانیکه برای دنیا تحصیل علم میکردند حسد و بغض داشت و موالفت بسبب
بنویه و اخلاص تمام بخرات ائمه علیهم السلام داشت و صاحب شدت عظیم در تسبیح
عقائد حق بود و در اجرای امور دین بهت عظیم داشت شنیده ام که مردی نزد سلطان
آن زمان حاضر بود و در آشنای سخن آن مرد بیدین سخن گفت که ولایت بر انکار معاد
جسمانی داشت و بادشاه با او میله داشت پس شخصی از اهل مجلس گفت که ما نزد مولانا
احمد بن کسری میفرستیم هر چه او بفرماید حق است و همان امر اعتقاد باید داشت پس فرستاده
بخدمت مولانا آمد و ما براه عرض رسانید مولانا فرمود که آن مرد و بادشاه که خوردند بیدار
امر معاد را با فضل بیان فرمود و از تضایف مولانا اسماعیل کتب بسیار اند و حواشی بسیار
بر کتب علوم می شمار و آنچه من رسیده است و پیش من موجود است رساله ایست در
رد بر علامه خوشنویس در بحث زمان موهوم و فائق در سنه سبع و سبعین بعد المائت و الا
اتفاق افتاد السید ابراهیم القاسمی کبر التقیه آخره نون الی قاتن بعد عبد طیس بفتح الطاء
المملکه بدین معنی میسأور و اجهان و کرمان شیخ عبدالباقی قرظی در تکریمه اهل آمل آورده
که سید ابراهیم قاسمی بعدد شیخ الاسلامی در بلده قاتن اقامت داشته وی عالمی عامل بود
در بلده مذکوره و او را دیده ام و عالمی باصلاح یافتم رحمه الله تعالی آقا محمد باقر الهادی
از فقهای عصر خود بود صاحب تکریم آورده که آقا محمد باقر همدانی عالمی فقیه و شیخ الاسلام همدانی
بود بزیارتش شرف شده ام وی از اکابر صلحا بود السید محمد باقر بن محمد ابراهیم
الهدائی فرزند ارجمند سید محمد ابراهیم همدانی سابق الذکر است صاحب ذوق و دقیق
و فکر عمیق بود و وسعت نظر در علوم حقیقه و معارف الهیه بحدی داشته که فوق آن خصوصیت

کتافی التکملة وایضا در آن کتاب مسطور است که قبل از تالیف این کتاب یعنی کتاب تکملة
 بدت بست و پنج سال اورا دیده بودم دام ظلله الوریف علی الوضیع و الشریف
 انتهى کلامه الحاج محمد باقر الرشتی از صاحبین و محدثین بود صاحب تکملة آورده
 که الحاج محمد باقر الرشتی کان محلنا صالحا لانه کان اخباریا انتهى آقا محمد باقر المازنی
 از مجاورین نجف اشرف بود صاحب تکملة اهل آمل بسیاری از مدح و مناقب آورده
 مجلسی این است که گفته آقای مذکور بحر فخر علوم و دقیق النظر و عمیق الفکر و ماوی انواع
 معارف بود و در سه او دار الشفای یاران جهالت بود و کلمات او اشارات بطریقہ نجاش
 از ضلالت باطل بعد از اوصاف بسیار میفرماید که آقای موصوف تحصیل علوم و اکتساب فنون
 و رسال کثیره و یکصد و پنجاه هجری در بلد اصفهان فرموده و نزد اعظم علمای آن زمان بود
 می نمود تا آن که فضل او در عراق عرب مشهور شد بنده مکرر شرف لقای او شرف
 شدم و نیز گفت که آن هودا مظل من قطان داد السلام فی مجادیرة من بخر به
 سكان البيت الحرام نسال الله الکون فی حضرتہ و الشرف بمشهداه و خطبته
 انتهى مولانا اسماعیل التبریزی صاحب تکملة اهل آمل آورده که مولانا اسماعیل تبریزی صاحب
 علمای بلد تبریز و شیخ الاسلام آنجا بود و در علم و فضل هر چند متوسط بود اما در اجرای امور
 دین و امر معروف و نهی عن المنکر نهایت اهتمام و تشدد داشت و نقل است که مولانا امر
 حکم کرد بادی زکوة و حج و آن مرد مالدار بود چون موثر نیفتاد بنده ام خود امر کرد تا او را بزنند
 و پنهان کردند و از عجائب حکایات مولانای موصوف آنکه در تبریز تو گری بسیار مالدار
 بود و بشت نخل مال خود را بخورد و زنی داشت بعد از فوت او مولانا بان زن نکاح کرد
 و جمیع اموال را برضاد اجازت زوج بهقر او صاحبین داد و در مدرسه اصراف نمود شنیده ام
 که آن مال ده هزار تومان بود و انتهای ملخصه میرزا محمد جعفر بن رسید علی الخفاف
 صاحب تکملة آورده که میرزا محمد جعفر که فاضل عظیم المرات و عالمی طویل المرتب بود و منزله

از فرقه بن بالا و مرتبه بنایت معلوم داشت اگر مبدء بحق و دانی و فیکه آنم حرم درس عاشقانه
قدیمه شش شجره میگفت چنان دشت و حیرت او را عارض میشد که کمالش صور بهوش نمی آمد
که است شیخ ابوسعلى که تحقیقاتش را به بند و کجاست ابو نصر تا به قیقاتش نشند و صاحب
کلمه چنین کلمات بسیار در مدح و مبالغه وصف وی آورده و نیز گفته که درس جوانی در
همچنان فرمود که اتفاق اهل علم است بر آنکه گاهی چو تدبیری اتفاق نشده با بجله صاحب کلمه
بعد مدح بسیار و ذکر کرامات و مقامات آن علامه روزگار فرموده من شاء فلینحی الیه
این شیخ علی بن عبد الله بن عبد الصمد بن محمد بن علی بن
یوسف بن سید الاصبغی البحرانی منسوب بسوی قریه اصبح که از قریبای
بحرین است جدش شیخ محمد بن علی بن یوسف عالم طلیل و از تلامذه سید ماجده بحر
باجله شیخ علی مذکور از اکابر حاضرین مجلس درس شیخ احمد بن ابراهیم و الله شیخ یوسف بحر
بود و چنانکه حال مباحثه اش بنجد است او در ضمن احوالش مذکور شد و در لوله سطور است
که شیخ علی مذکور فاضل و دقیق النظر خصوصاً در علوم ادبیه و عقلیه بود و بنجد است شیخ سلیمان بن
عبد الله بحرانی قرأت کتاب استبصار نمود جمعی کثیر از فضلا مجلس درس او حاضر میشدند
از جمله مصنفات او کتاب ترتیب فهرست شیخ طوسی است و دیگر شرح رساله استادش
شیخ علی بن عبد الله بن عبد الصمد است که فاضل فقیه و عجب روزگار و علم فقه بود و
با وجودیکه مشغول قرأت بر قبور بود مثل شاگرد خود شیخ علی فرمود که هر دو ایشان شغل قرأت
بر قبور داشتند و شیخ علی بن عبد الله بن عبد الصمد از تلامذه شیخ محمد بن یوسف مغربی بود و علوم ادبیه
و عربیه و عقلیه و حسابیه را بنجد است او خوانده و انقیاد کتاب شرح لمعه را بنجد است شیخ محمد
بن احمد بن ناصر بحرانی قرأت نموده بود و شیخ محمد فقیه و اصولی بخت و دقیق النظر و ظریف
و لطیف و متواضع و صاحب تصانیف بود و نیز شیخ یوسف بحرانی آورده که پدرم میگفت
و فیکه استادم شیخ سلیمان در علم بود بنجد است شیخ محمد بن احمد مذکور در کتاب درس نمودم

از راه تواضعی که با استاد من داشت اجابت فرمود و سن شریف او قریب هشتاد سال
 بود و در نماز جماعت شیخ حجری اقتدا میکرد و حال آنکه خود افضل از او بود لکن از راه خشم
 نفس و تواضع در اختیار اوست تورع میکرد و انتی کلامه شیخ حسین بن محمد بن
 جعفر الماحوزی البحرانی منسوب است بسوی ماحوزیم و حای مطهر و زای حجره در آخر
 که از قریبای بحرین است و مثل است بر سه قریه از جمله آن قریه دوشنبه دال مطهر و سکون
 داد و فتح نون قبل از حیم که مسکن شیخ حسین مزبور بود و از اعظم اساتذہ شیخ یوسف بحرانی
 و علامه شیخ سلیمان بن عبداللہ بحرانی بود صاحب منشی الثقال فی معرفۃ الرجال بقرب ذکر شیخ
 یوسف آورده که اسنادش عالم علامه شیخ حسین ماحوزی عالم عامل و فاضل کامل و مجتهد
 صرف بود و مولانا آقا محمد باقر بهبانی رحمه اللہ فرموده است که او طعن بسیار بر اخبارین
 میکرد و میگفت اخباریان جمعی اند که میگویند آنچه خود نمیکند یقولون من حیث کلا
 لایشعرون انتہی و صاحب نولوه میگوید که از جمله اساتید من بسوی روایات و مصنفات
 علمای اعلام آنست که مرا از راه قرأت و سماعت و اجازه خبر داده است استاد من
 فاضل کامل جامع علوم معقول و منقول و مستنبط فروع از اصول جامع مراتب علم و عمل فاضل
 باکمل مدارج بی غل شیخ اجل او حد اکثر شیخ حسین بن شیخ محمد بن جعفر بحرانی ماحوزی که زندگانی
 یافت تا آنکه عمرش قریب به نود سال سیده بود و سواي آنکه ضعف و نقایص بخت کبر سن لاحق حال
 بود و محب آنست که او با وجود غایت فضل و علم خود بلکه تصنیف داشت و چیزی از او بقاء
 تصنیف نرسید و ایضا آورده که تلمذ و استفادہ من بخدمت شیخ مزبور در بلده قطیف بعد
 از وفات والده بعد از آنکه خوارج بر بلاد بحرین استیلا یافته بودند اتفاق افتاد و شیخ مذکور
 از استاد خود علامه زمان و نادرۃ الادان شیخ سلیمان بن عبداللہ بحرانی که ذکرش گذشت
 روایت داشت و ملا حیدر علی مجلسی در اجازه خود آورده که استاد من میر عبدالباقی
 بن میر محمد حسین بن میر محمد صالح خاتون آبادی اند شیخ حسین ماحوزی مذکور روایت دارد

شیخ مذکور از ملا محمد باقر مجلسی روایت داشت ذوالفضل الاشراف میر آصف
 القزوینی از فضایل زمان و سلم الثبوت بین الاثقال والاقران بود شیخ عبدالباقی
 قزوینی در تکریم اهل اهل آورده که میر آصف القزوینی از سادات علماء علمای سادات بود
 و ایضا گفته که دیده ام من فضلا و علمای قزوین که بسیار زیارت میر آصف مذکور مشرب
 شده بودند بسیار با لغز و درج و ثنائی او میکردند و در عظمت فضل و کمال او بسیار میگفتند
 اما من بخدمت او شرف گشته ام و میر آصف مذکور تحصیل علوم در قزوین و اصفهان پیش از تکریم
 مشایخ آن زمان در اواخر ماه عاشر و اوایل ماه ثانی عشر فرمود تا اینکه مستعد او شدن
 و مهارت و افزای علوم کثیره حاصل ساخت و با مرجع فضل و کمال رسید و بعد از تحصیل علوم
 از اصفهان به قزوین و تفلیس و دیگر بلاد و اقلیت داشت و در آنجا درس و تدریس
 مشغول بود و با وصف کمال فضل مقدس و پریرگار و زاهد و ورع بود و ایضا صاحب تکریم
 آورده که حکایت کردین جمعی از ثقات که همراه میر آصف مذکور حصاره در محاصره
 محمودیه در اصفهان بودند و در ایامیکه اشتداد جوع و تفت در محاصره مذکوره پیدا آمد میر
 آصف مذکور با جمعی از فقاه اصحاب خود یک دو وطل و یک دو مذ از گوشت حمار خریده
 و بطنی خلیج بیوض آن داده پس تقسیم فرمود علی السویه حصه هر یک را از فقاه جمعی که بیج
 کمی و زیاده ای در آن نبود و اطعام فرمود و هر یک از آنجا عت را بنفس تقسین خود و حصه خود را
 سوخته گردانید از حصص دیگر احباب بلکه کمی حصه خود فرمود و مولف گوید که آنچنین
 صاحب تکریم آورده که میر آصف مذکور در محاصره محمودیه هم شریک بود و ایضا در او
 ترجمه او میگوید که وفاتش فریب ازین واقعه اتفاق افتاد جزاها الله خیر الجزاء و جعل
 من سلك الانبياء والصلحاء والشهداء انتقى مغموم نیشود که که ام محاصره بود و در آن
 محاصره هم معلوم نمیشود علاوه برین سقم نسخ منقول عنه بعدی است که اصل عبارت مضمون
 نمیشود و آنچه محصلش ظاهر بود ثبت نموده از جمله صفات امیر آصف و زبانی آنچه صاحب تکریم

آورده است شرح خطبه همام است که از حضرت امیر المومنین علیه السلام مأثور و کتاب
 پنج البلاغه و کاسه کلینی مذکور است و خطبه مذکوره در باب صفات مومن است و
 در آن شرح بطرز جدید و بیان سدید پرداخته مولانا عبدالعزیز بن حسین بن
 احمد بن جعفر بن احمد بن جعفر البحرانی البرجوری از فضلا و مشایخ و کلاما بود
 از شیخ محمد مقالی بحرانی اجازه یافته و اجازه مذکوره بر طرز شیخ زبدة الاصول سنی فایده المانی
 نوشته بود و نسخه مزبوره را ملا عبدالعزیز موصوف بدست خود نوشته صورت اجازه
 ایست بلفت قرأة الشيخ الاجل الا نبیل الا قاه الشيخ عبداللہ بن المرحوم الشيخ
 حسین البرجوری البحرانی مدنی بقاءه فاجزت له بعد الاستحارة ان یروی عن
 صاحبی رحمته و جازنی اجازه من مولفات الشریعة و مصنفات السنة
 الشیعة مشروطا علی الاحتیاط التام کما اشترطته علی مشایخی الکرام و علی
 الیهم فی ذلك طرق علیة منها ما یرویته قرأة و سماعا و اجازه عن مشایخ
 الثلاثة الشیخ الاجل الامجد الشیخ احمد بن عبداللہ و الا قاه الشیخ عبداللہ بن علی و
 المدرأمن الرین الشیخ حسین بن محمد بن جعفر البحرانیون عن شیخهم العلامة
 شیخنا الشیخ سلیمان بن عبد اللہ البحرانی عن شیخه الشیخ سلیمان بن علی البحرانی
 عن شیخه الشیخ صالح بن عبدالکریم و الشیخ جعفر بن کمال عن شیخهما الشیخ
 علی بن سلیمان عن شیخه الشیخ بهاؤاله بن عن ابیه عن شیخه الشیخ زین الدین صاحب
 المسالك و شرح اللمعة عن مشایخه المتصلة سلسلتهم الی الامام عن الرسول
 عن جابر میل عن الله سبحانه و تعالی و کان ذلك فی اوقات علیة فی
 طریق الهند بعد الانصراف من نصر فوربتارنج سابع عشر شهر ذی القعدة
 الحرام سنة و کتب فقیر ربه و اسیر ذنبه تراب اقدام اخوانه المومنین
 خادم مخلص العلماء الاخباریین الاقل الجانی والقن الفانی محمد بن علی بن

عبد النبي شهاب الجحاني والمحمد لله وحده وصلى الله على من لا نبي بعده وآله اجمعين

مولانا ميرزا محمد تقی بن میرزا اکاظم بن ملا عزیز الله بن اخوند ملا محمد تقی المجلسي
 ملا حیدر علی آورده و ما فی الفضل العالم النحیر عبدی میرزا محمد تقی طاب ثرا و صاحب الانظار
 و السبایا السخنة و آورده که مولانا می مذکور صاحب تصنیفات و تالیفات بود و ان تکلم
 کتاب حجة الاولیاء و احوال صاحب العصر الزمان علیه السلام در فارسی و عربی
 در ستمه و ثمانین و الف بود و وفاتش در ماه شعبان ستمه و تسع و خمین و امانه و الف
 واقع شد و ایضا ملا می مذکور آورده که و انا سرحدی عنه و جادة عن جد هاله لاسه
 من قبل کلام المولی محمد باقر المجلسي طاب ثراه و میرزا محمد تقی مذکور عبدی و اسطه

ملا حیدر علی مجلسی بود و میرزا محمد تقی الاصفهانی الشهابی العرفی بالماسی
 صاحب کلام اعلی اعلی آورده که میرزا محمد تقی مذکور از فضلاء متدین و علمای باقیین و
 متبذره و زاهد و پرستگار بود و اکثر اوقات گریه میکرد و بخوف خدا و دائم الحزن از عذاب خدا
 بود و محترم و محنت از عقاب خدا بود و در بلدة اصفهان مدتها اقامت بعد و جماعت و نشست
 و قیض بسیار با بانی آن بلدة میرسد میرزا مذکور در مقبره مولانا محمد تقی مجلسی علیه الرحمه در ستمه
 بضع و خمین و امانه بعد الف دفن شد مولانا سلطان محمد القاسمی صاحب کلام الا
 آورده که آنچه محصلش اینست که مولانا سلطان مذکور فقیهی زاهد و عابد بنایت زهد و کمال عبادت
 بود و در امر دین و نصیح جاهلین تشدد داشت و غنی و شجاع بود و انتیجه مولانا اسمعیل الشیرازی
 صاحب کلام آورده که شنیده ام دی عالمی فاضل و صاحب تحقیق و فقیه بود و بعد از این عبارت
 آورده که بسبب ستم نجویی مطلب آن و از سیدم اما ظاهر این مفهوم میشود که مراد صاحب کلام
 اینست که ملا اسمعیل مذکور بسبب صحبت مردی صوفی شرب مائل به تصوف گردید و الله
 اعلم بحقیقه الحال مولانا السید محمد باقر بن السید اسمعیل الاصفهانی الخاتون
 صاحب کلام اعلی اعلی آورده که میر محمد باقر فرزند میر اسمعیل سابق الذکر است فاضله منیع

و عالمی رافع و فضل و کمال و چو فضل کمال پدر خود مقتضای الولد است کاتبه مطالبی بنویسد
 بود و او را در امر بزرگ حاصل بود که سبک از علم را در غالب از زمان حاصل نشد اول
 تقریر و پذیر و تیسری نظیر این صاحب کمال آل آورد که شنیده ام از حبیب خود میرزا
 ابی تراب رحمة الله از مولانا اسماعیل باز آمد رانی نقل میکرد که او میفرمود که از زمان درس
 حضرت ادریس بنی علیه السلام این زمان سبکس خلق نشد که تقریر و بیان و از بزرگوار
 بهتر و خوشتر باشد و امر دوم قرب سلطان زمان چه آن مرحوم نزد سلطان حسین صفوی
 چنین تقریر و تزلیمی عظیم داشت که در حیطه بیان نگذرد و سلطان مرحوم او را سلم خود ساخته بود
 و در ایام سلطنت پیش او درس میخواند و او را بر جمیع علمای زمان مقدم کرده بود و جمیع امر
 حتی وزیر اعظم پیش او خاضع بودند و امرای زمان نمیتوانستند که بحضور او بنشینند
 تا وقتی که او حکم بنشین میفرمود و ابیضا شیخ عبدالباقی قزوینی صاحب کمال آورد که از استاد
 امیر محمد صالح حبیبی طاب ثراه شنیدم که میفرمود و اشباح اشارات و دیگر حواشی را
 نزد میر محمد باقر میخواندیم انقی حاصل کلامه آقا محمد تقی لاهیجی صاحب کمال آورد
 که آقا محمد تقی بهدانی فاضله عجیب و علم غریب از هر دو چشم نابینا بود و مالاکه مردمان
 پیش او قرأت کتب مکتوب میکردند و او در آن باب کلامی بیخ خوب و اسلوب منسوب
 میفرمود و توضیح امور عوالمیه و مشکله مینمود و دفع ایرادات وارده و ایراد اعتراضات
 مینمود صاحب کمال آورد که سن محمد شریف شریف کشته ام انقی کلامه اش شیخ محمد تقی
 الدوری النجفی الدوری شیخ اول دارالار و القات الی دورق بلده بخوارستان
 کذا فی الامتخانات صاحب کتاب کمال الی لآل آورد که شیخ مذکور را از اهل
 فضلا و از افراد علمای بوجاه علوم عقلیه و نقلیه و صاحب تحقیق راتی و ذوق فائق و
 و طبع رسا بود و او را علم و فضل او در عراق عرب اشتها و تمام یافته و علمای اطراف
 و اصهار از او اخذ علوم کردند و در نجف اشرف متوطن گردید و بود و در آنجا با فادیه و

و در این اشغال داشت باجمعه شیخ مزبور صاحب نظر دقیق و فکر عمیق بود و در تحصیل و افتاده
 و استفادہ سے و کوششش بلخ فرمود که برای شهر خود بلکه تمام اهل عصر خود فائق
 و عالی گشت رحمه الله تعالى مؤلف گوید که شیخ موصوف از جمله اساتذہ مولانا
 بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی رحمه الله بود که این شهر من کتاب نفی المقال میرزا
 محمد باقر بن میرزا علاء الدین گلستانہ از فضلاء زمانہ و علمای یگانه بودند.
 شذ و را آورده که السید المحسب ذی المناقب میرزا محمد باقر بن
 سید محقق امیر علاء الدین گلستانہ فاضل کامل و عالم عالم بود ملا محمد باقر بن
 از و روایت دارد مولانا محمد سعید جوپوری از ان کبای فضلاء و از اکابر زاد
 و عباد بود و بر اکثر کتب مخالفین و موافقین آگاهی داشت و اسع النظر و صاحب الفکر
 بود و از نتایج افکار او حواشی کثیره بر کتب فریقین نظر مؤلف رسیده چنانکه نتیجه اقبال
 علی بن طاووس که فقیر و کثر جال حواشی نو ستاد از اسما دریافت میشود که اکثر اوقات
 مشغول عبادت می بود و صاحب ذوق سلیم و طبع بخت بود چنانچه صاحب کتاب
 اقبال مایک ذکر اہل شبان و اعمال آن بیان فرمود در سولامبر باشیہ آن مقام میفرماید
 الحمد لله الذی وفقنی لهذا الصیام الی اہل الشہر اکثر من ثلثین ستہ فانی لہ
 اترکہ فی الحضرة لان اشر ابتداء ارضات غاکو البصر ما ذلک عجا جاز شہلہ
 بغری و ارجوان اصوم الشہر من الی مستہی عمری و قد جاؤت من حق
 الی ما اعذ ر الله تعالی لعبادہ فی تلک السنة و ذلک لسن العالی و قد صرف
 الان من تعاقب الاکام و الاحزان کالسن البالی ہذا بسبب عوادض الاہل
 و لکنی قد متغنی الله بفضلہ و کرہ الی الان و عوادل مرحلتہ من مرا حیل
 السبعین بالحواس الظاہرۃ و الباطنۃ خصوصاً السمع و البصر و الاستان ذلک
 فضل الله یوثقہ من شئ فلا یخیفان شاء الله تعالی من لا یخیب لہ بہ الا ما لہ

ووفقني الله الخ على ارتكاب احسن الاعمال جزمة جاهد محمد وكلال صلوات الله
عليه وعليهم بالغنى والاصال وما توفيقي الا بالله وايضا در مقام ذكر اعمال ورجب
بر حاشية يفر ما بالحمد لله الذي وفقني لهذا العمل مع سائر اعمال رجب الا قليلا فانما
ما تركت منذ قرن وهو ثلثون سنة صوم تمام رجب وشعبان قاطبة في
السفر والحضر والقبول من ميعط المتول ما مول جزمة جاهد الرسول وآله المقبول
و در جائيكه صاحب اقبال نوشته که عمر شصت سال رسيد و بر حاشية ان مقام نوشته
که کان عمر السيد ستين سنة حين تاليف الكتاب وعمرى ايضا حين
اقبالى بهذا الكتاب اعنى الاقبال ايضا و کتاب قلام الجمان که از تصانیف بعض
اکابر اهل سنت و جماعت است اکثر جواشى نوشته چنانچه صاحب کتاب قلام جاهد
ذکر محمد بن اسحق مطلق نوده محمد سعيد بر حاشية نوشته هو محمد بن اسحق بن بشار المطلبى صاحب
کتاب سيرة النبي وهو عندي موجودة بفضل و منه وهو منه منة على العبد
الضعيف اقل العبيد محمد بن عبد عوبسعية اسعد حاله و نور باله و رفع وبال و جعل
شفيعه محمداً وآله سكتة وايضا در کتاب مذکور جائيكه صاحب کتاب و در فکر همان
ابن شعر خباب مير عليه السلام نقل کرده شعر

فلو كنت بواباً على باب الجنة لقلت لهمدان دخل بسلام

محمد سعيد مذکور بر حاشية اين دو بيت نوشته ما سنحلى حين سماعى هذا البيت
من كلام امير المؤمنين عليه السلام وان لم يدرك الظالعشأ والاضليع هذا ان ليبتان

طوبى لهمدان فيما قبلت عليه نا وليس غيرك بوابها و اما

بل انت امر بواب ليس له بغير اخذك شغل بمنزل مقام

پچنين اکثر جواشى و افادات او که بر کتب فرقيين نظر رسيد و دلالت بر علوم مرتبت
و ان صاحب فضل و کمال بودن او دارد و الله اعلم المحقق المدقق الشيخ

مشتاق المصنف
الطاهر

یوسف بن احمد بن ابراهیم که رازی البحرانی صاحب احسان
از علمای متأخرین و کمالاتی محدثین و فتاوی مجربین و اعظم اسماط
و ارباب انصاف و اعتدال میان طریق اصولیین و اخباریین بود کتاب
الناظره فی احکام الشریعة الطاهرة از تصانیفش در فقه امامیه معروف و شایع
بر حدیث و جاسیت و خصوصاً در علم فقه و ضبط احادیث و دیگر فضائل
و بی از جمله مجاورین ارض اقدس کربلای معلی در حیات و بعد ممات گردید باجماع
تفصیل احوال خویش و در آخر کتاب نوادیه البحرین فی الاجازة لقرتی الدین که معروف
باجازة کبیر است مذکور ساخته و اجازة مذکور را برای دو برادرزاده خود یعنی شیخ علی
شیخ عبد علی و دیگری شیخ حسین بن شیخ محمد نوشته و بتفصیل احوال مشایخ و طرفین روایات
و سلسله اجازة خود بطریق متعدد و از علمای معاصرین خود تصدیق و این بابویه و کلینی
و دیگر معاصرین ایشان سالی و احوال بیاد و وقایع و اسامی و تسمیات اکثر ایشان را
ساخته و درین رساله اکثر از کتاب نقل شده باجماع احوالش علی ما ذکر کردیم فی آخر
الاجازة المذكورة آنکه ولادتش در سنه یکصد و هفت هجری واقع شد و در کنار جد خود
شیخ ابراهیم که او همی تاجری و کریم و دیندار و پیر و ورش یافته و اول تعلیم کتابت
بوی فرمود و خط او و خط والد او شیخ یوسف بنایت خوب بود و بعد از جدت و والد خود بدر
اشتغال داشت و کتاب فطر الله او شرح ابن ناظم و ادان کتاب قطبی پیش او خوانده بود
که درین اثنا والد ماجدش بر حمت حق پیوست و قریب دو سال بعد فوت پدر خود و در
قطیف بود و بعد از آنکه خود شیخ حسین با حوزی پاره قطبی و بسیاری از شرح قدیم تخریر فرات نمود و باز
و بجزین فتنه و در آنجا مدت پنج یا شش سال بخدمت شیخ احمد بن عبد الله بلادی تحصیل علوم نمود و بعد فوت
شیخ احمد هم بخدمت شیخ عبد الله بن علی بلادی قرأت فرمود و در ضمن این مدت بسوی که منظره فرمود
و حج بیت الله الحرام و زیارت ائمه است که ام کما آورده بار طاعت به بلده قطیف نمود و در آنجا بخدمت شیخ حسین

با حوزی سابق الذکر در رس کتاب تهذیب الاحکام مشغول شد تا آنکه در بلبه شیراز رسید و حاکم
 آنجا با او با کرام و اعزاز پیش آمد و مدتی در آنجا بخدمت عالی بسر برد و مشغول افتاده و تدریس و اقامت
 جمعه و جماعت بود و در آنجا چند رسائل تصنیف فرمود تا آنکه در املی بلده مذکور تفرقه
 و خرابی افتاده اموال ایشانرا غارت نمودند پس شیخ مذکور را از آنجا بیرون رفته در قصبه فسا
 توطن اختیار نمود و مشغول مطالعه شد و بهمانجا کتاب حدائق النظاره را تا باب اغسال تصنیف
 فرمود و اتفاقاً در آن قصبه هم تفرقه پیدا آمد و والی آن مقام کشته شد و اکثر کتب شیخ هم در آنجا غارت
 رفت و مدتی بر زمینوالج و تا آنکه بفضل خداوند تعالی شانه بسوی عراق تشریف آورده و در
 کربلای معلی بزم مجاورت دائمی اقامت ورزید و بمطالعه تدریس و تصنیف اشتغال نمود
 و در آنجا مشغول در اتمام کتاب حدائق فرمود و چندین مجلدات از آن مبرخض تصنیف
 رسید از آنجا که کتاب الطهارة مشتمل بر دو مجلد است و کتاب الصلوة مشتمل بر دو مجلد و کتاب
 الزکوة و کتاب الصوم در یک مجلد و کتاب الحج در یک مجلد در اینجا بعد از این مجلدات
 شیخ بوسیله مذکور میفرماید که این کتاب من یعنی حدائق که اشتمال بر جمیع نصوص و احادیث
 متعلقه بر مسئله و جمیع اقوال دارد کتابیست که مثل آن در کتب علمای تصنیف نشده است
 و هر قدر که از آن درین مقام اقدس یعنی کربلای معلی تصنیف کرده ام التزام مذکور
 در آن نموده ام لکن آنچه در مجرم تصنیف کرده ام مشتمل بر تفصیل احادیث باین مشابیهست
 اگر چه اجمالاً متضمن تحقیق مسائل و ربط بدلائل است و خواستم که ناظر آن کتاب محتاج مطالعه
 دیگر کتب احادیث و استدلال نباشد لهذا آن کتابی مبسوط و واسع مثل بحر ذخیره گوهر را
 فائز شده است و نوبت تصنیف آن تا کتاب الحج رسیده است و اکنون یعنی وقت تطبیق
 اجازه مذکوره تصنیف کتاب التجارة آن کتاب اشتغال دارم و متوجه ذکر کتاب مجاهد
 نشدم زیرا که درین زمان احتیاج بآن کثرت مؤلف گوید که مجلدات دیگر از تجارت
 و کلاخ و کتبه و بعضی اعلام ابقاه الهی بوم النیام موجود است ظاهراً بعد تمام اجازه

موسوم به بلو لوة البحرین بقالب تصنیف درآمد و تاریخ اختتام کتاب بلو لوة علی ما وجد بجله
 سال یک هزار و یکصد و هشتاد و دو و هجری است و از تاریخ وفات او که مذکور خواهد شد ظاهر
 میشود که بعد اتمام نسخه بلو لوة بدست چهار سال انتقال فرموده و بهم از کلام شیخ مزبور
 ظاهر و ثابت است که او در آن اوان مشغول تصنیف کتاب حدائق بود و دست
 از اتمام آن برنداشته بلکه بعضی دیگر از تصانیف خود را بجهت انتقال بآن ناتمام گذاشته
 و صاحب تذکره العلماء آورده که سموع شد که قدری از ابواب آخر آن کتاب بقیانیه
 که او بر جنت الی پیوست و بعد از بعضی از تلامذه اش با تمام آن پرداخته و العلم
 عند الله دیگر از تصانیف شیخ یوسف مذکور است کتاب سلاسل الحدید فی تفسیر این
 الی الحدید در دو جلد و در آن کلام ابن ابی الحدید را که در شرح شیخ البلاغیه بر طبق تفسیر
 معتزله مندرج ساخته رد کرده است و در اول کتاب سلاسل مقدمه شافیه در بحث
 امامت ذکر فرموده که لائق آنست که کتابی مستقل باشد و دیگر کتاب شهاب ثاقب در بیان
 بیان مبنی ناصب است و کتاب در رد النجفیة عن المنقطات الیه سفیه که مشتمل بر تحقیقات رافقه
 و ابجاث فائده است و کتاب عقد الجواهر النورانیة فی اجوبة المسائل البحرانیة و رساله
 الصلوة متناوשה قاصد رساله دیگر در صلوة بعبارت واضح و رساله محمدیه در احکام میراث
 ابدیه و کتاب حلیم کاخ و انیس المسافر که بمنزله کنگول است و کتاب میزان التزجج و در
 افضلیت تسبیح در رکعت سوم و چهارم و کتاب مناسک الحج و کتاب تحقیق معنی اسلام
 و ایمان و کتاب اللآلی الزواهر فی تمهید عقد الجواهر و کتاب النعمات الکلوتیه فی الرد علی الصوفیه
 کتاب مدارک الدارک شکر بحث بکلام صاحب مدارک که یک مجلد از آن مشتمل
 بر کتاب الطهارة و الصلوة بمعرض تألیف سیده و بآنی موقوف بر کتاب حدائق مانده
 کتاب مسائل الشیرازیة و کتاب اعلام القاصدین فی اصول الدین که باب اول آن
 در توحید تصنیف درآمد لکن بهر دو کتاب مذکور در حوادث زمان بقضیه فساد است

شیخ مذکور بشارت رفتند و رساله فاطمة الغال و التلیل در بحث نجاست آب طلیل شتبلر و کلام ملا
محسن کاشانی و بعضی متأخرین از او که فائل بطلهارت آن بودند و کتاب کشف القناع عن صریح الکلام
فی الرد علی من قال فی الرضا ع بالتزلی شتبلر بحث بکلام میرزا قرداماد در مسائل رضاعت و کتاب
الکونوا لودعه و مسئله تمام صلوة مسافر در حرم اربعه بنی مکة و مدینه و کربلا و مسجد کوفه و کتاب الصوام
القاصمه شتبلر تحریر جمیع میان دوزن از اولاد فاطمة و کتاب حراج النبیه در شرح من لا یحضره الفقیه
که تا تمام مانده و تلیله از اول آن تصنیف شده و کتاب المسائل البیهانه در جواب سائلیکه سید
عبدالمعدن سید علوی بحرانی از بهمان فرستاده بود و کتاب المسائل الکاذریه در جواب
شیخ ابراهیم بن شیخ عبدالنبی بحرانی و کتاب المسائل الخشیه در جواب ملا ابراهیم خشتی و کتاب
مسائل شیخ احمد بن یوسف بن علی بن مظفر پوری بحرانی و کتاب مسائل شیخ احمد بن شیخ حسن بحرانی
و کتاب مسائل سید عبدالمدن حسین الشاخوری کتاب المخطب شتبلر خطبهای جمعه از اول سال
تا آخر سال در خطبهای عیدین و کتاب الانوار البحریه و الافکار البدریه در جواب مسائل احمدیه که
دو کربلای سعلی دفع شده و فریب پناه و پنج مسئله از ان میاض رسیده و کتاب مسائل شیخ
محمد بن علی بن جید نعیمی بحرانی و دیگر غیر اینها چندین حواشی و اجوبه مسائل است باید دانست
که شیخ مذکور چندین مقدمات متعلق باختلاف مجتهدین و اخبارین را در ابتدای کتاب مدانی شتبلر
ساخته و ضمن آنها فرموده که من در اوایل از جمله نصرت کنندگان مذهب اخباریه بودم و بحث
بسیار با علمای مجتهدین معاصرین خود میکردم و مقال مبسوطه در کتاب خود دسمی به مسائل شیرازی
شتم بر ابحاث شافیه و اخبار کافیه تخریر در آوردم لکن بعد تامل کما ینبغی درین مقام و اسان
نظر و کلام علمای اعلام بر من ظاهر شد که انماض نظر ازین باب باید کرد و سدید این اختلافات
استفید العلماء آقا سید حسین نصیر آبادی طاب مرقده و بعضی مصنفات خود به تقریب ذکر
افتاد خود در باره اخبارین میفرماید که کسانی که خلی از انصاف دارند و متوسط اند مثل شیخ یوسف
بحرانی و شیخ حسین محمدری مخالفت ایشان در اکثر جای مثل مخالفت علمای اصول فیمین مورد

الحسن نیست با ایشان و از زمره علمای مقبولین میباشد صاحب تفسیر المقال بعد از مرگ و القاب
شیخ یوسف گفته که وی در اول حال اخباری صرف بود بعد آن بسوی طریقه منوسطه رجوع نموده
میگفت که این طریقه مولانا مجلسی صنف بجا را انوار است و فائز شیخ موصوف در مابین الاول
سنه یک هزار و یکصد و هشتاد و شش هجری و افسند و تلمذش مقدس نفی شیخ محمد علی مشهور بابین
سلطان و تلمذ دیگر حاجی معصوم متولی غسل دادن او بودند و استاد من علامه بنی آقا محمد باقر سبها
بر جنازه اش ناز کرد و جمعی کثیر خلف جنازه اش مجتمع شدند و وجود دیگر ساکنان کربلای معلی
سبب حادثه که در آن سال ایشان رسیده بود متفرق و مشتت بودند و انتهای محصله بنا بر
تاریخ ولادت و وفاتش که نقل نموده شد ظاهر میشود که مدت عمرش بمقدار و نه سال یا هشتاد سال
تقریباً بوده است و گویند قبرش نزدیک پایهای شهدای کربلای معلی ضوان الله علیه و اقصی
رحم الله و حشره مع من دفن فی جوار صلوات الله علیه لاجله علی مجلسی در اجازه خود آورده
که شیخ یوسف مذکور از شیخ حسین باخوری و ملا رفیع مشهدی و غیر ایشان روایت داشت و میر
عبدالباقی ابن میر محمد صالح خاتون آبادی اصفهانی که از اجازه روایت دارد و مرابساتر

مصنفات و مرویات او اجازه داده است والله اعلم الشیخ محمد علی بن ابوطالب
بن عبد الله بن علی بن عطا الله الزاهدی الجیلانی تخلص حزین است از فضلا
باوقار و نوادر روزگار بود میر غلام علی آزاد بلگرامی در مفاخر الکرام گفته که حزین شیخ محمد علی سلسله
تلمذ شیخ سی و دو واسطه شیخ نایب گیلانی مرشد شیخ صفی الدین اردبیلی جد سلاطین صفویه می بودند
و مولود و منشا شیخ اصفهان است چون نادر شاه بر مالک ایران استیلا یافت و امنی که در عهد
سلاطین صفویه بود بر هم خورد شیخ رخت سفر پذیرد کشید و در سببه بیع دار بعین نمائند و لغت
از نادر در یاب بندرت رسید و از طریق سیستان و خداباد وارد بلخ و بیکر گشت اتفاقاً در آن ایام
عطف عثمان خیر از سید بجانب هند واقع شد و در بلخ و بیکر با شیخ ملاقات نمود دست داد جامع علوم
عقل و نقل است و در نظم و نثر تبحر بلند دارد و آخر راه طمان و لاهور متوجه دار الخلافه علی شد

و قریب چهارده سال درین شهر بعنوان ازداقاست گزید و در سنه احدی و ستمین و ثمانه و الف
از شاهجهان آباد برآمد چندی در اکبر آباد وقف کرد و از آنجا بشهر بنارس شناخت و صاحب
سناجج الافکار بعد از که مجاهد و اوصاف شیخ موصوف گفته که وی در سنه ثلث و اربعین و ثمانه و الف
که رحمت بعزم زیارت حرمین شهر یمن برست و عند المراجعت عبورین بر بلده لارا قنادوان
و یار از حوادث روزگار که منشار آن وجود نامسعود نا در شاه بود توقف مناسب نمیده
خود را بساغل دریای شور کشید و از بناد فارس و کرمان و بندر عباس گذشته خود را
به بندر تنگ که از بناد ملک سند است رسانید و از آنجا بر سیستان و لمطان و لاهور عبور کرد
بنزل مقصود که عبارت از دار الخلافت شاهجهان آباد است قایم گردید و مدتی در آن بایر
خلد آثار بسیر و عمده الملک امیر خان تخلص بانجام بسیر عالی سیر حاصل بوی در سکار
محمد شاه بادشاه و مانیده بود و در آن فارس البان جمعیت خاطر میگذاشتند و تقاضای احوال نمود
از زبانش سه زده و شعرای شاهجهان آباد را بشورش و پر خاش آورد و طافت و اقامت
دلی در خود نیافته منوجه اکبر آباد گشت و بعد توقف چند روزه از آنجا بیاحتیاج گشت
و از بنارس گذشته تا به عظیم آباد رسید و باز رحبت فقری خود را به بنارس رسانید و در آنجا ملک
سکونت ریخته عاقبت خانه تزیین داد و بهما بناد سنه ثلث و ثمانین و ثمانه و الف و بنزل آخرت
شاد و آقا احمد بهبانی در کتاب مرآة الاحوال جهان ناما تقریب ذکر و در خود در بلده بنارس
نوشته که قریب پنجای شهر دفع است بقبره شیخ علی حنین محمد علی جیلانی تخلص بحرن که از احفاد
عارف ربانی شیخ ابراهیم معروف بزرگ جیلانی است مرشد و مطاع شاه صفی جد اعلای سلاطین صفویه
رضوان الله علیهم است و اوصاف آن از غایت اشهار مستثنی از اظهار است و شیخ مذکور سلاطین
خانمان و مشایخ و فرزندان خود مان بود و ولادت با سعادتش در دو شعبه نسبت و هفتم ماه ربیع الاول
سنه کبرار و یکصد و سه هجری در اصفهان اتفاق افتاده و در خدمت جمعی از علمای عالی شان چون
والد خود و شیخ خلیل الله طالقانی مولانا محمد صادق اردستانی و آقا ابدی بن ملا محمد صالح مازندرانی

شارح اصول کافی که ذکرش گذشت و سید اکمال الدین محمد فسای داماد مولانا محمد تقی مجلسی
 سابق الذکر و فاضل محدث حاجی محمد طاهر اصفهانی و قدوة اکمل شیخ عنایت گیلانی و سید نجم الدین
 امیر سید حسن طالقانی و فاضل مدق میرزا محمد طاهر خلف میرزا ابو الحسن قاتنی که در ریاضی فاعله را
 بود و استاد العلما مولانا شاه محمد شیرازی و جامع العقول و النقول اخوند مسیحائی فسوی تلمیذ
 استاد اکمل آقا حسین خونساری و مولانا الطف الله شیرازی تلمیذ فاضل محدث مولانا حسن کاشانی
 و فضلائی دیگر تحصیل مراتب فضل کمال نموده و بآنکه زمانی مقتدا ای انام و مرجع خاص عام
 و در اغلب علوم نام گزیده مدنی بیاحت فارس و عراق و عجم و خراسان و بلخستان و حجاز و یمن
 و برهان گذرانیده و ملاقات جمعی از علما و اعیان رسیده است چون فاضل ربانی میرزا علاء الدین
 گلستانه و فاضل متبحر مجتهد آقا جمال الدین محمد خلف اکبر علامه نوری استاد اکمل آقا حسین خونساری
 و آقا رضی الدین محمد خلف دیگر آن مرحوم و اخوند مسیحائی کاشانی تلمیذ و داماد آن مرحوم و فاضل
 متبحر شیخ جعفر قاضی اصفهانی و فاضل محقق میرزا حسن خلف مولانا عبد الرزاق لاهیجی ساکن
 دارالمومنین قم مؤلف کتاب شمع الیقین در عقائد و منه و جمال الصالحین در اعمال و رساله
 در تفسیر و مولانا محمد گیلانی مشهور برباب و مجتهد کامل مولانا بهاء الدین محمد اصفهانی مشهور
 بفاضل هندی و سید فاضل کامل سید باشم جدانی و فاضل متبحر کامل صدر الدین محمد فقیه
 اصفهانی و مدرّس مدرسه جهان استاد جدایین فقیه و مولانا ابو الحسن اصفهانی ساکن بختیاری
 و فاضل مقدس شیخ بو شریف و عالم در ابد شیخ احمد جزائری و شیخ مفید شیرازی و مولانا محمد
 فزاسی و سید الاقطیاء و رئیس العلماء و الصالحین سید باشم نجفی و مولانا محمد علی شیرازی مشهور بکمال
 و فاضل ادیب سید علیخان بن سید نظام الدین احمد بنی مشهور بحجازی شارح صحیفه کمال که از
 اصفا و از نجایات الدین منصور شیرازی است و عالم عال مولانا عبد الکرم اردکانی و فاضل
 محقق میر عبد الفتاح اصفهانی که در میراث رساله دارد و شیخ سلام الله شولستانی شیرازی که از خلق
 از و اگر نیده در کوی مقام داشته است و مجتهد کامل ملا محمد رفیع گیلانی مجاور مشهد مقدس رضوی

و سید نورالدین ابن سید نعمت الله جزائری ساکن شوشتر و امیر سید علی و برادرش میر سید حسین
 و لدین سید الافاضل میر عزیز الله جزائری که در خرم آباد فیلی ساکن بوده اند و او آخر
 ایام فاضل محدث کامل استاد المجددین و رئیس المتأخرین اخوند ملا محمد باقر مجلسی علیه السلام
 نور من طفولیت دریافته است و از تذکره آن مرحوم که در مجلس از احوال خود نوشته است
 معلوم میشود که بمرتبه حلیه عالیله اجتهاد رسیده و بشرف اجازه جمعی از علماء اعلام مشرف شده
 و مولفات و رسائل بسیار از کلامیه و غیره در دسترس است و در سال و حواله
 مسیح ربیعین و رساله تصادق در رساله حدیث عالم و رساله توفیق که در توافقی حکمت و شرح
 نوشته است و حواشی شرح حکمت اشراق و رساله ابطال مناسخ و حاشیه البیات شفا و رساله
 در مدارج حروف و حاشیه بر شرح میاکی النور و شرح رساله کلمه التصوف پنج اشراق
 و قمرس نامه و رساله مدت العمر که در اوقات تحصیل بهر مسئله مشکله را که حل نموده در آن ضبط
 کرده است و غیر اینها از رسائل بسیار و چهار دیوان ریغ بیان متضمن سی هزار بیت غزل که
 هر یک بحر بیت لبا لب از لای شین و گله از بیت پر از گلهای رنگین مراتب فضیلت و علمش
 و غایت فصاحت و بلاغت و متانت و ملاوت کلامش از مطالعات نابیر هنرمندان علماء
 نبی مرض و فضیلهای خالی از غرض ظاهر و هویدا میگردد و در دارالایمان اصفهان مکرر بابت
 حرمت و احتشام گزرا نید و در خدمت سلطان حسین و شاه طهماسب بیلائیست قدر ممتاز و چون
 قزوین با صره باغ از بود در ایام تسلط افغانه بآن کشور و سلطنت نادر شاه افشار و وزیران شدن غلغان
 مدلت شعار از غرض علویست و پاس حقوق آن دولت و اطلاع بر حقوق صغویه بر سلاطین
 باریه و عدم اطلاع بر رسوم و عادات مردم هند و ستان بقصد استمداد از محمد شاه و اداین کشور
 گردید چون بشایهجهان آباد رسید و از اوضاع و اطوار پادشاه و گرفتاری پیداست امر اطلع شد
 نهایت پشیمان و نادم شد و لکن از سلطنت نادر شاه قدرست بر معاد دت نداشت شاه
 طهماسب قبل از گرفتاری خود بوی مکتوبی در کمال آداب نوشت و تکلیف بر معاد دت نمود

چون بر حقیقت عاقبت امرش مطلع بود قبول نکرد و سذگرت خواست و درین کشور شهریاران
 مسکن خود نمود و از معاشرت خلق و امن افشاند و در آن بلده در سینه کینه زد و بکصد و هشتاد یک
 برجت ایزدی پوست بارگاه او مطاف زمره نام و مزار خاص و عام است و در شب شنبه
 و پنجشنبه بر بقعه او عجب انبوهی و ازدحامی میشود و در بعض کتب تواریخ مسطور است شیخ محمد علی
 حنین از انبانی شیخ تاج الدین ابراهیم معروف به شیخ زاهد گیلانی است نسب او به پاتروده و اسطوخ
 موصوف میرسد از غایت اشتباه که صیت فضائل او اقطاع عالم را فرد گرفته مصنفات او در جمیع
 عالم عموماً و در هند هم خصوصاً از روستا روستا و در هنگامه نادر شاه از ایران دیار دار و دیندار
 گردید و مدتی در شاهجهان آباد گزرا نید و از آنجا رخت بشهر بنارس کشید و بهما شجار حل اقامت نمود
 و در آن بلده قبری برای خود ساخته انتظار اجل موعود میکشید و اکثر بزرگانش میکشید که نقد
 و بر جرات و برای قبر لوجی از سنگ تراشیده و انجند کلمه بیت بر آن نقش کرد و بر سه لوح
 اسم تبارک و تعالی بعد از آن بحسن قدس الشیخ المسی بعد از آن العبد الراجی و حمد و ثناء و الفود
 الحمد لله علی بن ابی طالب الحیدرانی و در پائین لوح این مطلع خودش مرقوم ساخته
 روشن شد از وصال تو شبهای تاریک صبح قیامت ست چراغ مزار ما

و در پہلوی مزار این بیت

زبان و ان محبت بوده ام دیگر نمیدانم همیدانم که گوش از دست پناهی شنید اینجا
 حزن از پای بود چای سرگشته دیدم سر شوریده بر بالین آسایش سید اینجا
 و در همان قبر مدفون گشته شخصی این تاج بطریق تمثیل گفت

بن گشته پیمات روی زمین ز شیخ محمد علی حنین

بظاہر بعد از اخرج حرف زای بحمد که عدد هفت باشد تاریخ وفات شیخ مذکور خواهد بود و گوید

شیخ مذکور تصانیف خود را در بعض رسال خود بدین عنوان آورده و گفته و اما ما مصنفات
 من الکتب و التعليقات و الرسائل و ظنی و اقامتی فاكثر من ان اقدر على ذکر

وعدة فان حوادث الايام قد نبذتني من بلدة الى بلدة هاربا من قهرط الا هو ال
 تشتت الببال من قبل راي الى ديار حتى طفت الا قالتم من غرار ارادة وزغبة الى الاسفاد
 غاديا عن الاحمال والاثقال فلم يجتمع عندي ما كتبتة ونسيت كثيرا من الرسائل
 والقوائد فمنها كتاب رواج الجنان وكتاب خلاصة المنطق وكتاب الرموز الكشفي
 وكتاب شرح عيون اخبار الرضا وكتاب جامع نفيس بحميتة مدة العمر وكتاب كنى
 وكتاب دعايم الدين وكتاب الفصح وكتاب لتوجيه بقول قدماء المجوس في المبدأ
 وكتاب شرح الرسالة للشيخ شهاب الدين يحيى المقتول وكتاب نيس القوائد في حقيقة
 الاجتهاد لم يعين مثله وكتاب للباب في علم الحساب وكتاب جوامع الاداب وكتاب
 الوصية وكتاب كشف الظلمات في تحقيق الغناء وكتاب النصر وكتاب الانساب وكتاب
 التعليقات في الطبقات في الطبقات وكتاب المراد في الرابع والاسد وكتاب الرح
 المصقول في الطعن على الكفر واهل اصول وكتاب له خمر والسعادة في العباداة و
 كتاب القوائد الحليمة وكتاب مذهبنا في ثمانين فصلا واسال الله التوفيق لانما
 وكتاب كشف التلبيس في مذهبنا في ثمانين فصلا واسال الله التوفيق لانما
 سيف الله المسلول على اعداء الارسول وكتاب جلاء الانهار في علم المساحة
 وكتاب الصراط السوي في غواية البغوي وكتاب الحج الطلب في استخراج ضلع المكعب
 واستكشاف معضلات الهندسة وكتاب كد القلم في حل شبهة جلال الاصغر
 وكتاب التعليقات على بحث الفلكيات من الشفا وكتاب التعليقات على الامور
 العامة من شرح البحر برد وكتاب التعليقات على كتاب المطالجات للشيخ المقتول
 وكتاب التعليقات على الفصوص للعلامة الثاني ابي نصر الفارابي وكتاب التعليقات
 على كتاب لنبهة الشيخ الرئيس ابن سينا وكتاب التعليقات على مقامات العارفين من
 شرح الانشادات وكتاب التعليقات على غوامض المحسني وكتاب التعليقات على

التلويحات للشيخ المقتول وكتاب التعليقات على التذكرة لابن رشيد وكتاب التعليق
 على شرح المقاصد وكتاب شرح رسالة حكيم عيسى بن زردة وكتاب الرد على التنازع
 وكتاب الدعوات الصالحات واسماء الله المحسنة في مشهد مولاي امير المؤمنين
 عليه السلام وكتاب خواص بعض السور والآيات كتيبه ايضا في النجف الاشرف
 وكتاب شجرة الطور في شرح آية النور كتيبه في مشهد طوس على مشرقه السلام
 وكتاب لوامع المشرفة في تحقيق الواح والوحدة وكتاب جوامع الكلام وكتاب
 مدارج العلية وكتاب شرح قصيدتي للمهدي ع الله ^{من عن من ع الله}
 مكتة المباركة وشرحهما في بلدة حسا واهد بتماني السيد الجليل السيد حسين ^{المكي}
 من آل فخر وكتاب له يباح في ابانة زلط الزجاج وكتاب هداية الاسم في الحديث
 والقدر وكتاب النبوة وكتاب اجابات عن مسائل سأل عنها الشيخ احمد بن محمد
 الصيمري العماني وكتاب الجوانب عن المسائل الطبرية وكتاب الجواب الى السيد نصر الله
 الحائري في مواضع من كلام الشيخان العربي وكتاب خلق الاعمال وكتاب معنى الصمد
 وتفسير سورة الة وحيد وكتاب تفسير سورة هل اتى على الانسان وكتاب لنا ^{المنشور}
 وكتاب تحقيق الاذل والابد والسرمد وكتاب الطول والعرض وكتاب العين
 في شرح القصيدة العينية للسيد الحميري رحمه الله وكتاب الفصول البليغة
 وكتاب مختصر البديع والعروض والقوافي وكتاب تجويد القرآن وكتاب فتح الابواب
 وكتاب المشاهدة العلية وكتاب حيوية الاخوان وكتاب هجته الاقران وكتاب
 معراج النفس وكتاب راح الارواح وكتاب المغلة في بيان النقطة وكتاب الفضائل
 في احياء سامن الاوائل وكتاب اللمع في ازهاق البدع وكتاب سير عبد الله بن بل
 ابن ورفاء الخراساني الانزادي رضي الله عنه واخباره وكتاب هشام بن الحكم
 مناظرته وكتاب نواد العرب واخبارهم وكتاب اخبار ابي الطيب المبتني احمد بن

الحسين بن عبد الصمد الجعفي الكوفي وذكر بعض اشعاره الفايقة وكتاب اخبار الصالحين
 الجليل كافي الكفاة اسمعيل بن عباد الطالقاني وذكر ما وصل الى من فصوله ونوادير
 اشعاره وكتاب نوادر ابني الحسين مهيار الكاتب الديلمي واخباره وذكر بعض غريب
 اشعاره وكتاب اخبار ابني تمام الطائي حبيب بن اوس وبعض اشعاره وكتاب اخبار
 الشيخ الصفي الدين المحلي ونوادير اشعاره وكتاب اخبار المحقق الطوسي قدس الله روحه
 وكتاب اخبار جدى السعيد الشيخ ابراهيم المعرف بن زاهد الجيلائي قدس الله
 سره وكتاب ما جرى به القلم واما ما كتبه بالفارسية فكتب منها كتاب معرفة
 النفس تجرد لها وكتاب ابطال التنازع وكتاب بشارة النبوة ذكرت فيه من التورات
 والا انجيل وصحيفة يوشع وكتاب شعيا ما يدل على نبوة نبينا صلى الله عليه وآله وسلم
 وكتاب الاغاثة في الامامة كتبه في مكة المباركة زادها الله تعظيما وكتاب يبحث
 القدم والحدوث وكتاب فتح السبيل وكتاب مقالات بعض المشايخ وكتاب
 تجريد النفس وكتاب المعيار في الاوزان الشرعية وكتاب النسب التاليفيه
 وكتاب نوايد الطب وكتاب اديب دعوة الاسلام والاذكار وكتاب مختصر الدعوات
 والزيارات وكتاب حلقات كتاب معرفة الباري وما يتعلق به وكتاب مصابيح
 الظلام في اداء الكلام وكتاب الصيد والذباج ونواصير الحيوان وكتاب اصول
 المنطق على طرزيين وكتاب شرح بعض خطب امير المؤمنين عليه السلام وكتاب احكام
 الشك والسهو في الصلوة وكتاب دستور العقل في اديب الملوك والامراء
 وكتاب شرح دعاء عرفه لسيد الشهداء عليه السلام وترجمة دعاء المشلول
 وترجمة دعاء الصباح وترجمة الجوشن الصغير وترجمة الدعاء المعروف
 بالعلوي المصغر وتفسير سورة الحشر وشرح القصيدة الجيمية الفارسية وكتاب
 معرفة الاجسام وتناهيها وكتاب الموسوم بحمام جم في بيان المواليدين واثبات النعم

وكتاب بطل الجبر والتفويض وكتاب جوب لنص على الامام وكتاب الخواص المجربة
 وكتاب العلاجات الغريبة وكتاب معرفة اللأني وكتاب شرح مطلع الانوار في الهيئة
 وكتاب شرح مصباح الشريعة وكتاب شرح بعض فصول فلاهل الكلى وكتاب المواريث
 وكتاب الدلالة على الخير وكتاب سبب الاختلاف في الاخبار وبيان طريق جميعها
 وكتاب في تحقيق الرويا واصول علم التعبير وكتاب الرد على النصارى في القول
 بالاقانيم وكتاب المواريث السعادية وكتاب الجمع بين الحكمة والشريعة ودفع شبهة
 المخالف كما وجه الغاغة وترجمة رسالة الكافون للشيخ الرئيس وترجمة الرسالة
 الموسومة بالصفحة في علم الاضطراب لشيخنا البهائي طاب ثراه مع زيادة توضيح
 وتحقيق وترجمة منطق التجريل وترجمة كتاب اقليدس في الهندسة مع زيادة
 توضيح وترجمة نوادر محمد بن ابي عمير الازدى وذكر سيرة واحواله ورسالة
 الكرواحكام المياة ورسالة سيرة المتعلمين ورسالة تضعيف الشطرنج ورسالة
 حل بعض الاشعار من كلام اخا قاني ورسالة مناسك الحج كتيبه في اثناء سفر الحجاز
 وكتاب المناظرات والمحاضرات كتاب اديب الغزاة الخلاوة وكتاب اديب العاشرة
 وكتاب معرفة التوبة واحكام النجوم وكتاب جبر الاثقال وما يناسب له كتاب
 الاسنى في تحفة قول تعالى ثودنى قتلى فكان قاب قوسين او ادنى وكتاب
 التعريف في حصرا نواع القسمة وكتاب الحيوة والممارة في البحث على العلم اذ لم يعط
 وكتاب المعادن وكتاب قلادة الكباد حاصل رسالة ابي عبد الله المعصوم في
 العشق وهو اعظم اصحاب الشيخ الرئيس مع زيادات وافادات شريفة وكتاب
 التخليد والتخلي وكتاب الادعية والادوية وكتاب الناليف بين الناس وكتاب
 فضل العراق وكتاب تذكرة المعاصرين من الشعراء وكتاب كياال العالم
 وكتاب رياض الحكمة وكتاب مواظب الحكماء وكتاب فضائل القرآن

وكتاب تفسير الاسماء ومعانيها وكتاب شرح رسالة الوالد العلامة رضي الله
 عنه في تحقيق الحركة وكتاب شرح رسالة والدي ايضا قدس الله روحه
 في عمل المسبوع والمنسوع في دائرة آب ج من التعليل وكتاب شرح الرسالة ايضا
 لوالدي قدس سره في قول ارسطو لو صاد ماء المطر خفيفا وترجمه رسالة الوالد
 العلامة طاب ثراه في بيان قل الروح من امر ربي وايضا ترجمه رسالة الوالد
 اعلى الله مقامه في تحقيق ما هو الحق في مسئلة العلم وايضا ترجمه رسالة الوالد
 نور الله مضجعه في تحقيق قوله عليه السلام عرفت الله بفتح العزائم وحل العقود
 وكتاب المواهب في ليلة الرغائب في بيان كلام فرغوريوس حيث قال لخبر
 منها ما هي شريفة ومنها ما هي مدحجة ومنها ما هي بالقوة كذلك ومنها ما هي ناقصة الى آخر
 كلامه كتبه في ليلة واحدة وذلك من فضل الله سبحانه على وكتاب الفرق
 بين اللبس واللمس وما يتعلق به ويتفرع عليه وكتاب شرح رسالة ابني يوسف
 يعقوب بن اسحق الكندي في تحقيق النفس وكتاب المفصل في خبر عقل نوكل
 وكتاب الزكوة ورسالة معرفة القبلة ورسالة في دلالة الفعل المضارع المثبت وذكر
 الاحوال ونصرة قول ابي حيان في اشتراكه بين الحال والاستقبال ورسالة في جواب
 السؤال عن الاربع المتناسبة ورسالة في جواب مسئلة في الوضوء ورسالة
 في تدوين بعض ما كتبه الى الاصحاب ورسالة في ذكر احوال الفاضل العارف
 افضل الدين محمد القاساني رحمه الله وذكر بعض مكاتيبه وفوائده المختصرة ورسالة
 في جواب المسائل التي وردت من خراسان ورسالة في جواب مسائل وردت
 من جيلان ورسالة في الجواب عن السؤال الذي ورد من قسطنطينية ورسالة
 في النوافل اليلية ورسالة ما يعمل في ليلة الجمعة ورسالة حضور ريات الدين
 ورسالة المحسن والقيم السقلين ورسالة تركية النفس على القولين قوا ارسطو وقول

افلاطن الالمی ورساله فی بیان القوۃ القدسیة واماکن النفوس
 القدسیة فی النواع الانسانی علی قول المشائین وبتجویز الکشف
 الالهام علی رأی الاشراقیین والقوفیه ورساله الفرق بین
 العلم والمعرفة ورساله اصول الاخلاق ورساله التجدد
 الامثال ورساله البحث مع الشیخ السهروردی فی الرؤیة ورساله
 اقتسام المصداقین بالسعادة الاخریة ورساله فی شرح
 قصیداتی الالامیة ورساله الکسوف والخسوف ورساله
 فی تحقیق صلوة الجمعة ورساله فی الامامة والبحث عن شرائطها
 ورساله فی تحقیق بعض المسائل التي اشتهد الخلفاء فیها بین
 الامامة المحمدیة صلی الله علیه وآله ورساله فی بیان خوارق
 العادات والمعجزات والکرامات **مس الدین فقیه تخلص بو**
 وزندک ونتاج الافکار مطبوعت گنجینه فنون وپذیرش مس الدین فقیه که اش
 شایه بیان آبادست بکمال لطیف در سنه خمس عشر وآنه وائف بهما شایه
 هستی پوشیده ورساله نسب ابائی ابو عباس عم النبي صلی الله علیه وآله ولف
 طرف مادر بسادات منقح میشود ودر اذاعیان آن بار حسنله آثار است
 بخیریت علمای دقت کسب کمالات گراسیده از دین نظام است واد
 شایسته و دست گاه بابسته بهرسانید و در فنون نظم وشر واسبان و دیان و بدیع
 و عروض و قوافی از پنجین روزگار گردید و در آغاز عشب و خامسه بعد آنه وائف
 ترک موافق دنیوس کرده کسوت فخر ادر بر کشید و در همان روز است و بهر حاجت
 و کن گشته در اورنگ آباد رنگ قیام نخت و پس از پنج سال بمبیت فرزبانشان رسید
 بشایه بیان آباد مراجعت کرد و امر او اکابر آن بده و فرخنده چنلیم و کمر میش مسیبر و اخذ

علی الخصوص فیما بین وی علی طحان ظفر جنگ و انعمانی سر رشته ارتباط و اتحاد بر شبه کمال
استحکام یافته بود و وقتی بر فاقه نواب عماد الملک وزیر ابن ابراهام افروز جنگ بن آصفیه پرداخت
پیشتر قطع مطلق مراقت نموده در اکبر آباد منزوی گشت از تصنیفات وی دیوان و مثنوی و الیه
سلطان و حدائق البلاغت مشهور است و آخر عمر بزم زیارات اکنه متبرکه باورنگ آباد
بر خور و در توقف یک هفته سری به بند رسورت کشید و از آنجا بعد فو ز منزل مقصود و حصول نقد
مراد بصره رسید بزمیت هند بر کب دریای شود نشست قصار اگشتی شکست و سرایه جانش
در گرداب فتنه افتاد و این ماجرا در رشته کث و ثنائین و الف و اوا از تصانیف است حدائق البلاغت

و مثنوی شمس الضحی و مثنوی در کمون الشیخ ابو صالح محمد مهدی بن محمد صالح
الفتونی العالمی منسوب است بسوی فتون بغافل از تالی و نقطه بلا صفتین و داد
ساکنه قبل از تون که شاید یکی از مواضع جبل عامل است وی از تلامذه ملا ابو احسن شریف عالم
بود و بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی دیر زمانه سید راجع از تلامذه آنجناب اند و از تلامذه
و استند از تصانیف شریفه است کتاب نتائج الاخبار و جمیع ابواب فقه ماوی اکثر مسائل
و احادیث ائمه اطهار علیهم السلام جناب آقا سید حسین مخاطب بسید العلما طاب الله و بعضی جاذبه
خود نقل کرده که من از والد خود شنیدم که حکایت میفرمود که سید اجل بحر العلوم طباطبائی
ذکر میفرمود که فقه مسادی و استنباط جمیع فتاوی مرتبه بیست جلد که علمای زمان ما را از جمله
کسانی که بلا فاسد بیان سیده ام عامل نشده مگر دو کس که یکی از آنها شیخ محمد فتونی است بعده
جناب موصوف گفته که شاید درین کلام اشاره بآن باشد که شیخ مذکور جمیع ابواب فقه را بحث
و استدلال در کتاب خود و نتائج الاخبار بمعرض تالیف در آورده است و آن کتاب جامع اکثر
مسائل و آثار در سایر ابواب فقه است که مستند با حدیث منقول از جناب حضرات ائمه
اطهار است آقا سید محمد مهدی بحر العلوم طاب ثراه در اجازه خود که برای سید عبدالکریم بن
سید عماد الدین بن السید محمد بن السید حواد موسوی قمی در مقام ذکر سلسله و سند مشایخ خود فرموده

ومنهما الخبری به بالوجوه الثلاثة المذكورة شیخنا العالم المحدث الفقیه واستاذنا
 الكامل المنتجع النبیه غیبة الفقهاء والمحدثین وزیادة العلماء العاملين صاحب
 الاخلاق الکریمية الرضیة والحصول الحمیدة المرضیة واحد عصره فی کل
 خلق رضی ونصف علی شیخنا الامام الیهی السنی بن صالح محمد المهدي الفتوی
 افاض الله علی نفسه الشریفية القدسیة مراحم الفاضلة الانسیة عن شیخه
 الاعظم رئیس المحدثین فی عصره وقدوة الفقهاء فی دهره المولی بن الحسن
 الشریف الفتوی قدس الله نفسه وطیب رسمه عن شیخه خاتمة المحدثین
 المجلة وناشر علوم الشریعة والملة العالم الربانی والنور الشعشعی خادم خیر
 الائمة الاطهار وغواص بحار الانوار خالنا العلامة المولی محمد الباقر العلوم
 الدین دفع الله درجاته فی اعلی علیین الخ الشیخ محمد باقر بن محمد باقر النجاشی
 موطن اوهر جریب است کیمکی از بلاد تیس از ایران ست وی از اکابر مجتهدین اعیان
 مشایخ و شاگرد میرزا ابراهیم قاضی اصفهان و شیخ محمد قاسانی بود آقا سید مهدی بحر العلوم
 از وی روایت دارد سید عبد اللطیف خان شوشتری کاتبه ماصرن جناب شیخ بود
 در کتاب تحفة العالم بتقریب ذکر اعلام مجاورین نجف اشرف آورده دیگر فاضل خراسانی
 نیز از جریب طاب ثراه فیلسوف زمان و نادر جهان در فن معقولات و ریاضی و طبیعی آینی بود
 در سن کسولت بود که بمقدمت او رسیدیم عاطفی بی پایان و محبتی افزون بهم رساند از کثرت
 امراض صعبه قادر بر مطالعه و افتاده نبود استعدای نونان زبدة الاصول والبیات شفا
 از بختش نمودم از فرط اشتیاق قبول فرمود شد و ح کردم طوی کشید که وفات نمود و طیب
 ثراه انتی و بحر العلوم طاب ثراه در اجازه خود که برای شیخ محمد حسن نجفی قلمی فرموده در ذکر
 طرق و مشایخ خود میفرماید و منها ما اخبرنا بالوجوه الثلاثة المذكورة شیخنا العالم
 العامل العارف الحاکم انواع العلوم والحقائق والمعاد و جامع العقول المتقول

و مقرر الفرع و الاصول الشيخ محمد باقر بن المولى الفقيه محمد باقر الهزارى جري
 قدس الله مسه الشريف عن شيخه العالمين الفاضلين المحققين المحدثين الشيخ
 الافضل الا واحد الحاج محمد لقاسا فى الاصباغ والفتاوى الفاضل الجليل الامير ابراهيم
 القاضى بدلا والسلطنة اصيها عن مشايخهما العلماء الفضلاء النبلاء السيد
 العلامة وحيد عصره و فرهاد هره شيخ الاسلام ومفتى الانام الامير محمد حسين
 ابن العالم العامل الصالح الامير محمد صالح الخاقون آبادى والشيخ الفقيه العالم
 الربانى الحاج محمد طاهر بن الحاج مقصود على الاصفهاني والشيخ الفقيه النسيه
 العالم الرضى والفاضل المرحوم المولى محمد قاسم الهزارى جري عن شيخه الامام
 الهمام غواص بحار الانوار ومرجع اخبار الامم الاطهار خلائف العلامة الفهامة

المولى محمد باقر المجلسي رضى الله عنه مقام صالح محمد صالح بن عبد الباقي بن ملا محمد صالح
 المازندراني از افاضل عصر خود بود مولانا حيدر على مجلسي رحمه الله و راجاه خود آورده كه ملا
 محمد صالح مذکور در ياد زين است و از تصانيف اوست كتابى در تهذيب انلاق انتهى

امير عبد الباقي بن العلامة امير محمد حسين بن امير محمد صالح الخاقون آبادى
 الحسينى از افاضل تلامذة شيخ اجل اكل شيخ يوسف بحراني صاحب حدائق بود و از روايت
 دارد و هم از والده ماجده خود امير محمد حسين مذکور راجاه روايت حديث داشته و اقا سيد محمد
 طباطبائي لمقب حير العلوم طباب مرقده از امير عبد الباقي مذکور راجاه روايت دارد
 باجل امير موصوف عالمى تحرير و تدقيق و تحقيق وزير النظر بود و حضرت بحر العلوم مذکور راجاه
 كه باى شاگرد خود سيد حميد بن على موسوى تحرير فرموده بتقريب ذكر مشايخ و بيان طرق
 خود آورده و ما اخبرنا به اجازة جماعة من اصحابنا الاجلاء العظام منهم السيد
 الجليل الراقى فى التقوى والمجد العلى المواقى الامير عبد الباقي عن ابي السيد
 السند الاعظم والفقيه المعظم شيخ الاسلام و مرجع العلماء الاعلاء الامير محمد حسين

الاصفهانی الخاقان آبادی آقا سید حسین بن خوشناری بمطهر استاد اکل کاتب برهه است
 و استاد محقق قمی صاحب قوانین بود و ملا شفیق و کتاب اجازه خود موسوم بر وضه بهیه در ضمن خال
 محقق ستم آورده که صاحب قوانین بعد از کمال علم ادب چیزی از والد ماجد خود تحصیل ننمود
 خدمت جناب منزله عن کل شین آقا سید حسین خوشناری تحصیل فقه و اصول فرموده و این
 کلام ظاهر میشود که آقای موصوف در فن اصول و علم فقه جلی صاحب دستگاه بود و الله اعلم
 السید حسین بن ابی القاسم الموسوی عالی خیر و فاضلی تحریر بود و از جمله مشایخ حضرت
 آقا سید مهدی لقب بحر العلوم طباطبائی بود صاحب شذ و را و را بعالم و فاضل و ادیب نشی
 ستوده و گفته که بحر العلوم طاب ثراه از سید حسین موصوف روایت حدیث داشته
 و حسین مذکور از مولانا محمد صادق بن مولانا محمد بن عبدالفتاح مشهور به اب روایت دارد
 چنانچه بحر العلوم در اجازه خود که برای شیخ محمد حسن نجفی نوشته بتقریب ذکر شایخ خود میفرماید السید
 السند الوجیه و العالم الادیب الادیب النبیه الامیر سید حسین بن الفقیه
 العالم قدوة الفضلاء اکادمیر ابی القاسم عن شیخه المحدث الفقیه
 الفاضل الشائق المولی محمد صادق بن الفاضل العالم اعلامه المولی محمد بن
 عبدالفتاح المشهور به اب عن والده عن شیخه علامة العلماء المحققین
 وزبدة الفقهاء المجتهدين المولی محمد باقر بن محمد مؤمن الخراسانی السبزوادی
 صاحب التاخیرة و الکهایة عن السید الجلیل و العالم النبیل السید نواله
 بن ابی الحسن الموسوی لهامل عن الشیخ العالمن العالمین اخیه لایه السید
 السند الاوحد السید محمد صاحب المدارک و اخیه لایه الشیخ الفقیه الفاضل
 المؤمن ابو المنصور الحسن بن الشهید الثاني عن ایه السید الجلیل علی بن ابی الحسن
 عن الشهید الثاني رحمه الله انقی موضع الحاجة مولانا السید حسین بن امیر
 ابراهیم الحسینی القزوینی صاحب شذ و را آورده که سید حسین مذکور عالم فاضل

و مجتهد و محدث و فقیه ما هر دو مافوق بود و روایت حدیث از پدر خود داشت و بحر العلوم
 مطابق باقی از تلامذه سید حسین موصوف بود و از او اجازه روایت داشته و تالیفات
 اجازه مذکوره در مابین اربع الاربعة و تسعين و مائة و الف بود و نقل اجازه
 مرزبان و در شده و مسطور است و مولانا بحر العلوم در اجازه خود که برای تلمیذ خود
 سید حمید بن سید علی موسوی نوشته تقریب ذکر شایخ خود میفرماید و منهم فخر
 السادة الاعظم و خبة العلم و الاكادیم العالم الورع و الفاضل المطلاع المضطلع
 الامیر سید حسین الحسینی القرطبی عزایبه السید الماجد الکریم و الفقیه المتکلم
 المتکلی الامیر سید ابراهیم الی آخر الاجازة از تصانیف شریفه است کتاب معارج الکمال
 فی شرح مسائل الفقه و شرح الایمان و کتاب مقتضی الاجتهاد فی شرح فخر المصنف
 و الارشاد و کتاب الدرایة فی اثبتین فی الرسائل الاربعین و من جلیته اثبت علی کتاب
 رفع الالتباس من احکام الناس و کتاب فصد السلوک فیما یملکه الملک و کتاب البیاض
 المحجبه فی حل الظلم و یوم الجمعة و کتاب اختیارات المذهب فیما یحببه الانسان من الذم و
 کتاب موارب الوداد و فی موارب الوداد و کتاب غایة الاختیار فی مناکحة الکفار
 و کتاب حکم فی الوقف و غیره و کتاب نظم الایمان فی احکام الایمان مع شرحه که است
 الشیخ و مولانا السید ابو الحسن بن السید محمد العبد بن نور الدین بن السید
 نعمته الله بن ائمة الشیوخ و فی موارب الوداد و کتاب غایة الاختیار فی مناکحة الکفار
 السید ابو الحسن بن السید عبد الله بن ائمة الشیوخ و فی موارب الوداد و کتاب غایة الاختیار فی مناکحة الکفار
 درج برتری و کم است بعد از فوت والده بزرگوارش صاحب آرای بزم افادات و مشعل
 افر و تلمیذ افادت بود و کنه در خدمت والده بزرگوار خود و خود به ارج علیه رسید
 درجه ایسا میسر نماید و کن افادت و از او ضاع زشت این ملک بلیت منتظر گردد و بعد از
 کمر بزم خود که مردم آنجا را از عالی و ادنی هر یک به خود و فرود در تبریک و

بنیابت عظیم الشنور و اکثر فرمایندگان از خرد بیگانه اند علم و حیل را در نظر او درجه مساوت
 و برار محاسب منای افتخار و مقامات دارند با جمله حکم و راشت و قابلیت منصب جلیل
 شیخ الاسلامی از پیشگاه خان نیکو سیرت محمد کریم خان زند با و مرجوع و بخدمت آن پادشاه
 مغرور و محترم و در فن طبابت بقراط زمان و سرآمد اطبای عالی مقام و احذق حکمای اطلاق
 بود مدعی صاحب و ذی سنی رساد داشت در هند سه و ریاضی صاحب دستگاه و در علوم
 دیگر نیز افتاد پناه بسی رسائل شریفه و دند و طب و حساب و ریاضی و در خلاصه
 الحساب را در خدمتش خوانده ام شرحی مبسوط بر مباحث شروع نموده بود و دلیل فرستاده
 و با تمام رسید آنقدر که بیاض رسید فتح نوشته شده است در ماه شوال سنه کیزار و
 یکصد و پنجاه و سه ازین سرای عالی بهالم باددانی انتقال نموده و حسب الوصیت در بقعه
 طحله مدفون گردید بارگاه معروف است و از وجود آمد سید حسن سید محمد آمد سید محمد
 السید مهدی بن السید عبداللہ بن السید خورالدین بن السید نعمه اللہ بن السید
 الشکوتری برادر سید ابوالحسن سابق الذکر است صاحب تحقیق العالم ذکرش بی بیعت
 آورده السید الفاضل الزاهد الکامل السید مهدی بن سید عبداللہ وی از افاضل روزگار
 دار شد او لاد علم عالی مقدار اگر چه از اکثر برادران کوچک ترست البهره او از علم و تقوی
 او فرمود ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء اذ اعيان زمان و بعلم و تقوی تاوه دوران
 استقامتی داشت که تا این زمان کسی را باین دارنگی ندیده ام گنج قارون و شمشیر
 سلیمان را در نظر و الای او قدره را کی نبود از فرط علویت و تقوی با استدعای عظمای و
 هرگز آلود و بشاغل دنیا نشد و بوضع گوشه نشینان معاش می نمود و بکمال تقدیر که او را اگر باین
 شده بندگان انگند بعد از رسیدن باین دیار و ملاحظه که در شتاعت آثار او و غایب
 هیچ طهارت این مردم بنیابت نادم و متأسف گردید چند مرتبه بفرمود و بولین الحلقه داشته
 میخاید چار و ناچار و مرشد آباد و بنگال اقامت نمود و باینکه حکام و فرمانروایان به نیکو بندگی

تثبت باو مرغی میداشتند اما آن بزرگوار همیشه کاره مکث در ان مقام و بس مشتاق نبود چنان
 و ملاقات بنی اعمام بود مکرر از دشمنیده ام که میفرمود عمری بر انگان درین کشور برباد
 دادم چه از آغاز و در دین ملک تا این زمان که فرزون از بست سال ست مدام غلغلی
 آمد و شد و اوقات مرا ضائع داشتند من همیشه بصورت تنهایی و رنج یکس که رفتار نموده ام
 و اگر گویای باغاری مسکن گزیده بودم با نیمه گوناگون رنج و عا که اکنون بستم بتلا نمودم با بجا و درین
 هست و باین بعد الالف ازین سدرای عاریت رخت بر بست اللهم انشر علی شایب
 الوجهه در یکی از باغات آن شهره فون گردید صاحب آن باغ که یکی از اعظم و اخیار بود
 بشرافت مقبره اذ مسجدی و تغزیه خانه متصل بر قد منورش بنا نموده و موقوفات بسیار وقف
 آن سرکار نموده در جمعات و ایام متبرکه که رسم مرثیه خوانی در آنجا شیوع و آن مرقد مبارک
 مطاف آنردم هست میرزا محمد ضای اصفهانی عینی تخلص که شاعر شیرین زبان و اردو زور و
 باین کشور از معاشرین این بی نام و نشان و در استقامت سلیقه منازا افرانت قطع
 مضمون و فایده دار و تحت افتاد

رکن ایمان سید مهدی و رنج	زین جهان فانی مغرور شد
زین مصیبت بر همه اهل جهان	در روشن چون شب بچو رشت
زین خراب آباد پرانده و رنج	بر تماشای جهان مامور شد
چیر بیل از بهر و فتنش در بهشت	از پی استرق و کافور شد
از فروغ روح آن عالمی تاب	جنت المادی سر امر نور شد
گفت تاریخ و فتنش بر عقل	با علی و مصطفی مشور شد

حاز و چهار سپه خلعت شد یکی در شوشتر سید فرج الله سه در بنگاله سید حسن سید حسین نجف
 السید محمد شفیع بن السید طالب بن السید نور الدین بن السید نعمه الله بن السید
 سید عبداللطیف خان شوشتری که برادر سید محمد صوفی است در کتاب تحفه العالم الغنی

خود افضل الجمع و الشان الرفیع السید محمد شفیع بن السید طالب رحمہ اللہ فرزند نخستین و اللہ
 بزرگوار و نسبت بمن و دیگر برادران بنایت بنکو کار بودند کا و فهم و استقامت سلیقه
 و جامعیت فنون علمیه خصوصاً ریاضی و اصول فقه موصوف و تبحر من الافاضل معروف
 لطیف نقاد راجح و کاسد و محک ناقص و کامل و پیوسته لطای ضفا و غربای ہر دیار است
 و دست دیانوالش شک ابر بار بود و در شوستر از عم عالی مقدارش سید عبد اللہ
 عربیت و نجوم را استفادہ نموده و در جہ کمال رسید و از اخبار و انہ عنایت عرش بجات گردید
 و فقه و حدیث را از خدمت شیخ اجل شیخ مدی فتونی و شیخ یوسف بحرانی و اصول را
 از استاد الافاضل آقا محمد باقر بہبانی اصفہانی و حکایات را از آقا محمد باقر ہزار جری کہ نسبت
 تبحر و فصاحت ہر یک ازین بزرگواران خاققین ما بالامال دارد و از غایت اشتہار ستنی
 از اوصاف اندک میل نموده و در ارض اقدس کربلا مجاہد گردید شیخ مدی و شیخ یوسف
 مراتب فقه و حدیث و رجال ایام اعلام و ملک الکلام و از جملہ اخبارین بودند باجمہ
 سید عالم مقام سالیما در خدمت آقا باقر بہبانی تلمذ نموده و از برکت الفاسل بن جید و ان
 باعلی در جہ فضیلت صعود نموده و در شرح مبسوطی کہ بر مفاتیح ملا محمد حسن کاشانی نوشته
 آنوالا مقام اورا مہر و معاون و دران اماکن بابرکت و اعزاز پیوستہ ضیا بخش نخستین
 الافاضل و مصاحب الثوران کامل بود و در فن طبابت جالینوس زمان و انگشت نام
 در استخراج احکام نجومی بدیضای نمود بیض جوہ بجانب ہندوستان منتضت فرمودہ بودند
 از ان مقام بشوستر عود پیلان از اخبار و انہ ارض اقدس کربلائی معلی شدہ و سکنی و بیاد است
 و حق طلبی مشغول شد تا در سنہ کبیرا و یکصد و ہشتاد و شش ہجری کہ مرض طاعون را
 قسطنطنیہ اسلامبول براق عرب سرايت نموده تمامی آن خود و را فر گرفت و خلقی انہوہ
 کہ عدد آنها را خداوند پس آن مرض در گزشتند و در بغداد کہ اعظم بلدان عراق عرب است
 و در روز اول ہفتاد ہزار کس مردند و در روز دوم و سوم از حساب و گذشت عنایت

سالیات که ششون با فاضل و علما بودند همه آنها در کجاست که فرار کردند یا
 اهل آنها را خبری بود سید محمد بن سید زینا که از ادبایی روزگار بود تا پنج آنرا الطاعون عظیم
 دید و چون آمداد بهر سائید که سینه کپزار و یکصد و پشاد و بخت و اهل شد الطاعون عظیم
 فرمود و آن طبعه تابصره و بوشهر سیدایت کرد و سکنه بلاد مشهوره و دیات و احشام بود
 نشین آن نواح همه بر دندال قصه سید محمد شعیب موصوف بعد مدتی بتقریب بعضی بیابان را
 شوشتر گردید که بمجا مجه پرداز و شاید که بوانست بنی اعمام آن وحشت طبعیت بانس
 و جمیت گراید و راهی از که نیمه راه است مرض ذات البجرب اضافه امراض دیگر گشته
 در ماه جمادی الاولی سنه اربع و امانین بعد الالف بلا اعلی بال کشاگردید و دواع حران
 بر دل افاضل و اعیان گذاشت و حسب الوصیت بکار حسین علیه السلام مدون گردید
 حشر الله مع الشهداء اولاد او سید محمد علی که در جوانی بلا عقب در گذشت سید محمد بن
 میر محمد حسین اصفا فی لاسل تراجم و فائش قطعه گفته یک بیت آن است
 چون دل بیان فتنه سال تاریخ در دل آمد علیه رضوان الله

تقدیر بنی
 در کتبه

السید مرتضی بن السید محمد الطبا طباطبائی البروجردی دی از فاضل اخبار فاضلا
 روزگار و والد ماجد حضرت بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی است در آئینه حقا و ضمین
 احوال جناب بحر العلوم طالب ثراه مسطور است که والد ماجد حضرت بحر العلوم موصوف
 در برد جرد که از بلاد محرم است منصب امامت نماز جماعت داشته و عظیم علم و کمال و
 در دوع و فتوی و کلمات و مقامات بر افراشته میرزا محمود شارح دوره بحر العلوم و بعض
 افتاد است خود گفته السید المرتضی کان عالما جلیلا کاشه صله غیر واحد
 العلماء و لواحق له علم مختلف سوی مجلد فی شرح بعض مباحث صلا الکتاب
 در مرثیه و فائش جنبی از علما تصانیف غرا نشان داده از آنجا غلف ارشدش بحر العلوم مرثیه
 بیفته گفته و آن مرحوم چند اولاد ذکر کرده داشت که از آنجمله بحر العلوم و سید جواد که جدیدتر از محمود

شارح و ره بحر العلوم است بوده اند با بجز وفاتش قبل از وفات خلف از جمله دیگر العلوم
 چهار سال واقع شده پس بحسب ظاهر وفاتش در سنه ثمان بعد مائین و الف بوده باشد
 کان وفات بحر العلوم کاسبتخو من ترجمه در سنه اثنی عشر بعد مائین و الف است
 یکی از فضلا تاریخ وفات او را در کلمه مات موقضی و دیگری نوی جیات النعیر المسر
 یافته مرقد منورش در پهلوی جدش در کربلای معلی قریب مزار شهدای کربلا واقع است
 فرضی الله عنه وارضاه استاد اکمل آقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاصبهانی
 البهبهانی الحائری ولد و منشااد بهبهان بیای موعده وای ساکنه وای موعده
 دیگر قبل از بای دیگر که از توابع بلاد ایران است و مودتی در اینجا ساکن بود و بعد از آن
 بقیه عمر بجا و رت کربلای معلی متناز گشت وی از اعظم مشایخ علمای دین حسین و کبار
 علماء محدثین سند اکثر علمای ما بعد اولی الان بلکه سلسله کتب جمیع مشایخ ایشان بسوی او
 مفتی میشد و لذا میان ایشان لقب با ستاد اکمل فی اکمل گردید و صاحب کلمه اهل اکمل
 معاصرو بود و ذکر شریفش بدینگونه آورده آقا محمد باقر بن اکمل الدین محمد الاصبهانی
 البهبهانی الحائری فقیه العصر فید الله هر حید الزمان صد دفضل او که او ان
 صاحب الفکر العیق و الذهن الدقی صرف عمره فی اقتناء العلوم و الکتاب
 المعارف و الدقائق و تکمیل النفس بالعلم بالحقائق فحیاه الله تعالی استعاده
 علومه و البقیه احد منها من المتقدمین و لا یلحقه احد من المتأخرین الا بالاحذ
 منه و الراقه من العلوم مالا عین رأت و لا اذن سمعت له قتها و وقتها
 و وقوعها موقفا فصار الیوم اما فی العلم و دکن الله ین و شمسا کالذال ظلم
 الجهالة و بهر الا راحت و یا جیر العطالة فاستنار لطلبت علومه و استضاء
 الطالبون بفهومه و استنارت فتاواه کشماع الشمس فی الاشراف مد الله
 ظلاله علی العالمین و اما هو یجود و جوده الی یوم الدین و در او اخر احوال

آورده و با جمله شرح فضل و اخلاق و فضل عبادت و غیره در مقدمه تناول بصل الیه
 ممکن است و قدر تناو و تالیف کثیره و تصانیف غفیره فی العلوم و الخطایه و الفنون
 الکثیره الفقه و الرجال و اصول الفقه و هی لشهدتها لا محتاج الی الذکر و العده
 و الیوم مواد امر الله ظلہ الوارف علی التآله و الطارف مقیم فی ذلک المشهده
 صابر علی مضل لفتن الکائنه لذلک المورد لصفها فی جنب تلك الفتوحات
 و عدم خطر هاعند ما یرد علیه من العلوم الوارفات و قدر زقنی الله مطالع
 طلعتها المبارکة فی سفره الحج فی سنة ثمان و سبعین بعد المائة و کالک نسال الله
 العود الی تلك المشاهده لفسر حج فی المساکن و الملاحة انتهى کلامه و سید عبد الله
 شوشتری در تحفة العالم بتقریب ذکر سکنه کر بلا ی علی آورده و ذو المناقب و المفاخر المولی
 محمد باقر البهبهانی رحمه الله ذکر او بتقریبات گذشت و ی از اعلام مجتهدین زمان و قلم
 آنحضره و اوصاف آن علامه شریف شکر شده و کسور اللسان و از غایت اشتباهی نیاز از
 اوصاف و بیان ست قریب یکصد سال عمر یافت و تمام آن عمر گرانمایه را در آن
 سرزمین بهشت آئین صرف افاده و نشر علوم و ارشاد مردم ساخت اکثر دوران عالم
 محفل که افاده فرما بود از مستمعان بودم و نیز صاحب تحفة العالم در ضمن احوال برادر
 خود سید محمد شفیع بتقریب ذکر شایخ و اساتذہ او آورده که آقا محمد باقر بهبانی از احفاد
 شیخ الحدیثین اخوند ملا محمد باقر مجلسی مجتهدی عالی شان و از کبرای ادبیای زمان بود قبل از
 فن اصول را ایقده روزاج نبود و بیشتر از فضلاء اخباری و قلیل اصولی یا متوسط میان
 اصول و اخبار بودند آنقدر که اکنون روزاج یافته است و در حق تجشیده آن علامه شریف
 و بیان دیگر حالات او خارج از حوصله تحریر است و او خود در اصول و حیدر و غیره
 بود و در آن اماکن بر فیض که عمر او از تسعین گذشته بود و بختش رسیده ام چند سال قبل از
 وفات نمود ملا حیدر علی مجلسی در رساله اجازه نسب خود آورده که نسب آقا باقر موسوی

از جانب مادر بلا محمد تقی مجلسی میرسد زیرا که مادرش دختر ملا نورالدین محمد بن ملا صالح
 مازندرانی بود و مادر ملا نورالدین دختر ملا محمد تقی مجلسی بود لهذا آقای مذکور در تصانیف
 خود ملا محمد تقی و ملا محمد صالح را جد خود گفته است و اخوند ملا محمد باقر مجلسی را خال خود خوانده
 و ملا ابوعلی کر بلائی تمیزش در منتهی المقال بعد اوصاف و مدح و القاب آنجناب آورده
 و لادش در سنه کینزار و یکصد و هجده در اصفهان واقع شد در بلده به بیان نطن اختیار کرده
 بعد بسوی کر بلا آمد و گاه گاهی بخاطر شرفش میگذاشت که از کر بلا بسوی بعض بلاد منت
 فرماید پس حضرت امام حسین علیه السلام را بخواب دید که میفرماید کلا رضی عنک
 من بلادی یعنی راضی میشوم باینکه تو از بلاد من بیرون روی پس مجروح و دیدن این
 خواب عزم باجزم بر اقامت و مجاورت آن ارض اقدس نموده و در بلاد عراق خصوصا
 در نجف اشرف و کر بلائی سکنی گزید و کثرت اخباریان بود و جملای ایشان بسیار
 متصبع بودند که هرگاه یکی از ایشان میخواست که کتابی از فقهائى اصولیین برادست بردارد
 کتاب را بواسطت جاسه بر میداشت نهی که دستش بآن کتاب مس نشود یعنی از شدت
 تعصب و عناد و جلالت ایشان از آنجس میترسیدند پس حقیقتی برکت قدم او آن بلاد را از تعصبات
 جهال غالی گردانید و مردم از انوار علوم او از ظلمات حیرت رسته بشاهراه هدایت رسیدند
 باجملة نامی مجتهدین عصر وی اخذ و استفاده از علوم او نموده اند تصانیف آقا باقر ممدوح
 قریب شصت کتاب است از انجمله شرح مفاتیح المؤمنین کاشانی که از ان جمله شرح ابواب
 طهارت و صلوة و صوم و زکوة خمس معروض تالیف سید است و همین آن کتابی بسیار
 نیکوست و دیگر حاشیه کتاب مدارک بر ابواب طهارت و صلوة که در ان بر غفلت است
 سید محمد عالمی مصنف کتاب مذکور تبیین فرموده و مصنف مذکور را در خواب دید که از
 بغلت خود کرد و اظهار رضای خود بر تنبیهات او فرمود و دیگر از تصانیف او خواسته
 و تالیفات بر کتاب منج المقال فی احوال الرجال تالیف میرزا محمد استرآبادی که در ان

فیه بر فوائد و تحقیقات بسیار نموده و همچنین بر تحقیقات
 میسر نشد دیگر عاشر بر شرح ارشاد ملا احمد اردبیلی از اول کتاب التجار تا آخر کتاب است
 و دیگر عاشر بر کتاب دافی در رساله اجتهاد و اخبار که در آن شبهات وارده آنرا مندرج
 نموده و رساله در مسأله اصل بر اوست و رساله در بیان جملهای شرعی متعلق بر یاد ذکر
 چیزای که آنرا شرعی گمان میکنند و مالا لکه شرعی نیست و دیگر رساله فوائد حائریه مثل
 برای آنچه فقیه را معرفت آن ضرورت و رساله فوائد لطیفه فوائد حائریه که آنرا فوائد جدیده گویند
 و عاشر بر معالم الاصول و رساله در طهارت و صلوة که حاوی مسائل شرعی و دقائق
 لطیفه است رساله صغیره فارسیه در احکام زکوة و خمس و رساله مختصره فارسیه در احکام حج و رساله
 جتده فارسیه در معاملات و رساله صغیره در حرمت غنا و رساله صغیره در ذکر قیاس و رساله
 لطیفه در حل شبهه جبر و اختیار و رساله در بیان جمع بین الاما دیث و اقسام جمع آن در رساله
 در علیت جمع بین الفاطمیین که درین مسئله بر شیخ یوسف بحرانی رحمه الله که بر حرمت آن اصرار
 داشت و نکاح دوسیده از بنی فاطمه را با یک مرد در زمان واحد باطل می انگاشت رد
 کرده است و رساله مبسوطه دیگر که در همین مسئله است و رساله مختصره دیگر در همین مسئله و رساله افکار
 در اصول خمس و رساله در بطلان عقد با دختر صغیره بجنس عزم علیت نظربوی مادرش و محرم
 گردانیدن او و رساله مبسوطه در استحباب صلوة جمعه و ابطال وجوب عینی آن و رساله
 دیگر مختصره در مسئله مذکوره و رساله در حیث استحباب در بیان اقسام آن و ذکر اقوال فقها در آن
 و رساله در بیان کیفیت مناظره که او را با یکی از فضلاء الهیست و جماعت در باب محال
 بودن ربوبیت حق تعالی واقع شد و آن فاضل از جواب او عاجز شده و در مسئله ربوبیت
 متوقف شده و دیگر عاشر بر دیباچه کتاب مناجات منظم بر چهار مقاله است مقاله اول در بیان
 اصول مجتبه فقهای کرام مقاله دوم در بیان چیزی که مجال آنرا قیاس می شمارند و مالا لکه
 قیاس نیست مقاله سوم در بیان اجماع ضروری و نظری و بیان آنکه شهرت میان علما

حجت است بانه مقاله چهارم در عدم جواز تقلید است و بیان حکم آن کسی که مجتهد می بیند
 در رساله در بیان حکم شیره انگوری و قمری و مویزی و رساله در بیان جمیع اجماع و اقسام آن
 و دفع شکوک آورده در آن رساله در مسئله عدم اعتبار روایت بلال قبل از زوال و عاشیه
 بر کتاب ذخیره و حواشی منفرقه بر کتاب غناج و حواشی بر معالم الاصول و حواشی بر رساله حواشی بر کتاب
 تهذیب و حواشی بر شرح قواعد و رساله در حکم خونهای که نجاست آن منقوض است در رساله
 در احکام عقود و رساله در اصول اسلام و ایمان و احکام منکر آن و بیان حنی ناصب و رساله
 صغیره در احکام حیض و رساله در بیان اینکه مردم در زمان غیبت امام علیه السلام در
 یکی مجتهد و دیگری مقلد و قسم ثالث هم تصور است بانه در بیان سبب موسوم شدن
 بعضی اولاد ائمه علیهم السلام با اسم خلفای جور و رساله بر عاشیه میرزا جان بر مختصر عضدی که رساله
 و حیزه الطیفه است و سوانی این دیگر رسائل و اجوبه مسائل از تالیفات بسیار است که اگر
 مجتمع شود چندین مجلدات گردد و اکثر آنها بفارسی و ایضا صاحب منتهی المقال آورده
 که جناب مرحوم راد و سپرد یک دفتر بود پس بزرگ ایشان عالم عالم قاضی علی صاحب
 کتاب منابع الفضل و دیگر آقا عبد الحسین و احوال ایشان انتشار الله المستعان و تخم سوم
 خواهد آمد و یک دفتر که در رجاله کاج جناب آقا سید علی طباطبائی علیه الرحمه بود و جمعی کثیر
 جمعی غیر از جمله ملائذه انتخاب بوده اند که احوال اکثر ایشان در این کتاب انتشار الله
 مذکور خواهد شد و فوات انتخاب در سال کیهزار و صد و پنجاه و پنج هجری اتفاق افتاد و پانز
 پای شهیدای که بلا فون گردید تاریخ وفات او چنین یافته اند
 گفت اردوی در و تارخیش باقر علم رفته از دنیا

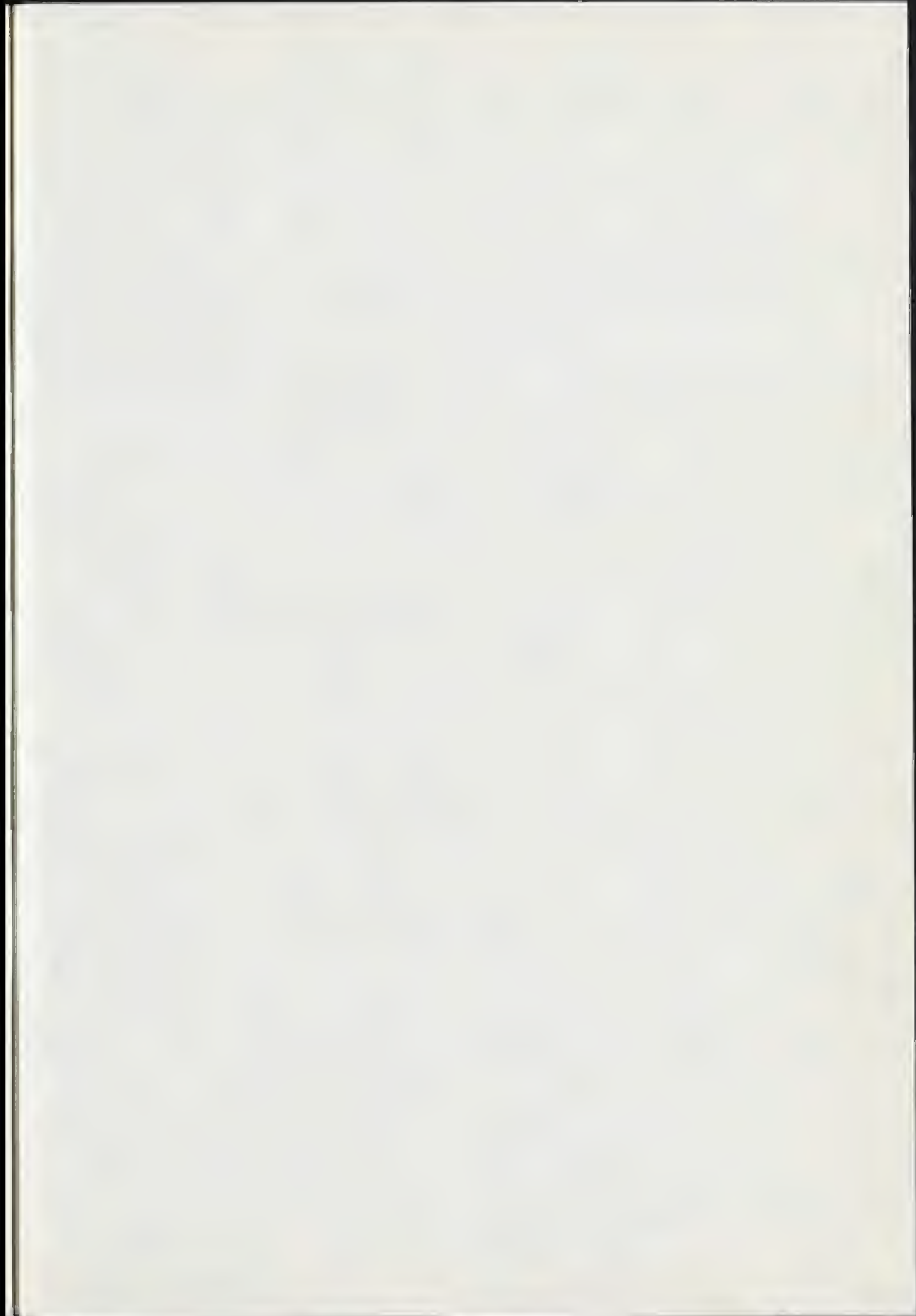
ایشان عبد الباقی القزوينی اليزدي از معاصرین جناب آقا باقر بهبانی و مولانا باقر العالی
 آقا سید مهدی طباطبائی علیه الرحمه بود عالمی خیر و فاضلی شریک با برین رجال بوده در اجاز
 محمد بن محمد صالح الاجلی که از بعضی ملائذه آقا باقر بهبانی یافته بتقریب ذکر مشایخ خود آورده

ومنها ما اخبرني بما جازة عدة من اصحابنا الاعلام وجماعة من فضلائنا الكرام منهم
 السيد الجليل النبيل زبدة السادة الاعاظم ونخبة العلماء الاكابر العالم العالم
 الورع والفقيه الفاضل المطلع الامير سيد حسين القزويني مفهر العالم الفاضل
 المحقق والخبر الخبر المدقق جامع المعقول والمنقول ومفهر الفروع والاصول
 عبد النبي القزويني اصلا اليزدي مسكنا بحق رفايقنا عن الشريف الملاحه
 الكريم والفقيه المتكلم المحكي الامير سيد ابراهيم والد السيد حسين الملقب
 باسمه انتهى ما ارسله نقله واز بعض مقالات كتاب تكملة اهل اهل كه از تصانيف شيخ
 موصوفت ست ظاهر ميشود كه از تلامذه سيد محمد صالح حسيني قانون آبادي و شيخ محمد
 بن عبد الله الكرمي الاصفهاني و اما دقا حسين خوشاينى بود و ديگر از شايعان كه در كتاب
 مذکور سطواند والله يعلم از تصانيف شده بغيره اوست بحكمه كتاب اهل اهل شتبه ذكر كسانيك
 و اهل اهل از معاصرين صاحب اهل اهل ترك شده اند كسانيكه از تاريخين زمان شيخ
 حرعالي عليه الرحمه اند و كتاب مزبور را با التماس حضرت بحر العلوم مزاييف فرمود و چنانكه
 در حياجه ذكر شريف او نموده و گفته اگر چه از دقي اراده اين امر داشتم كه كميل كتاب اهل اهل
 غايم و اسامي با قيمانه را درج سازم لكن بيشتر آن نبرد و احتيج بوديم تا آنكه آن اراده ختم شد و بكم
 آنجناب كه واجب الاذعان است بجهش شتافتم و مولانا بحر العلوم طاب ثراه تقريري مشتمل بر مدح
 و ثنائى بلخ بر كتاب مزبور و در حق صاحبش قلمي فرموده چون بر عظمت و جلالت شان شيخ
 ولالت دار و در بجا ثبت نموده شد و بعد فقده و فقه الله ولد الحمد للتشريف بما اصلا
 الشيخ العالم الفاضل والمحقق البديل الكامل طوق العلم الشايع وعماد الفضل الرايع اسوة
 العلماء الماضين وقذوة الفضلاء لا يئين ببقية نوابيس السلف و شيخ مشايخ الخلف
 قطب دائرة الكمال و شمس سماء الفضل و الا فضال الشيخ العلم العالم الزكي والمولى
 الاولى المهذب التقي المولى عبد النبي القزويني اليزدي لا زال محروما ساجدا ساجدا

الرب العلم وحمايته النبي والولي محفوظا سكره كل جاهل غبي وعنيد غوي يرحم
 من قال امينا فاجلت فيما املاه نظري ورددت فيما اسداه بصري جعلت
 اطبل فيه فكري واديرة ذكرى فوجدته افضل من لبوس واثير من
 عروس واعذب من المسام وادق من الهم واهرفه ملكا نعمة القلب وشمي يذل المطلوب ^{شعر}
 لقد وافت فضائل المعالي تمر معاطف اللفظ التي شيق
 فضضت ختامهن وقلت انة غضضت بهن عن مسك فتيق
 وجمال الطرف من عاني رياض كسين محاسن الزهر الا نيق
 شربت بها كئي سائم معاني غذيت بشر بهن عن الن حيق
 ولكني جمعت بها حقوقا اخاف لثقلهن من العقوق
 فزمان تغير في سر ويدا فاست اطيعن كفوان الحقوق
 وحمل ما اطيع به نهو ضا فان الرفق اليوق بالصديق
 ولعمري لقد جاد واجاد وبذل المطلوب كما اريد منه و اراد ولقد
 احبى واشاد بما رسم وافاد رسم ما قد اندرست وطاولا قد عفت
 ومعاهد قد عطلت وقياب مجد قوضت واركان فضل قد هوت وانهدمت
 وابنية سود قد انقضت واستقضت فله دره فقد وجب على العالمين بل
 العالمين شكره وبره فكم احب جميل الذكرا قدامات ورد جميل الثناء ما
 وفات وكم لم في ذلك من النعم والا يادي على الحاضر والبادي ومن القوا
 العوادي على الخفل والنادي ولقد نشر فضائل لعلماء والفقهاء وذكر محاسن
 الادباء ولا ذكيا و نوة بذكر سكان نزه ايا النحول وانا مبنا رفضل من اشرف
 ضيقه على الاقول فكانني بمدارس لعلم لذلك اهتزت ودرت وطربت
 وبجاسن الفضل له قد ازلفت وزفت وبجافل الادب قد اسست انست

و کافی بشکات انثری و رهائش القبول قدر تقوا معارج الطوبی و البسوا ملباس
 البهاء و التو و تباشروا بالتهنیه و الشر و طفقوا بالسان الحال و تشبهوا بجمیع هذه المقال
 اجمعینا بنشائک السلسال فاذهب بنعمها و دخی البیال
 فی النشائین لک المهناء و الهناء نیل المنی و الفوز بالامال
 جامع اوراق جم از کتاب مذکور اکثرجا نقل آورده اگر چه کتاب مذکور درین دیار
 نایاب است و آنچه که دستیاب گردیده نسخه ایست سقیم تا حرف ایتم در کتبخانه سولایمانیه
 العلامة السید حامد حسین دام ظلّه العالی بنظر سیده الما بانیمه در کتاب مزبور احوال کتب
 در آن منقول گردیده و دیگر کتب رجالیه کمتر بنظر سیده اخوین کریمین العالم
 العامل میرزا حبیب الله و الفاضل الکامل میرزا ابدایت الله رحمهما
 برادران زبید دانش و هنر و فضیله عصر افسر بودند حاج ملا شفیعا در اجازه خود
 آورده که در دوزرگوار در اصفهان بودند و اخوند ملا حسن شفتی و الله محقق ابوالقاسم
 قمی صاحب قوانین الاصول در اواخر تحصیل خدمت این دو بزرگوار اراقة علوم
 نموده و ایشان حسب الطلب با دوشاه عصر خود و ابالی بلده جالاق برای قضاء حکوم
 و ترویج امر شریعت در آنجا رفتند و از جانب با دوشاه بهمد کوشیج الاسلامی قیام داشتند
 و اخوند ملا حسن مذکور همراه ایشان بود و صبیحه مرزا ابدایت الله در جباله نکاح ملا حسن
 و محقق قمی صاحب قوانین از بطن صبیحه مذکور است و نیز از روضه بیسته فاد میشود
 که ملا مرزا حبیب الله بوضوح جد مادری ملا شفیعا بوده و اخوند ملا حسن شفتی الجالاق
 منسوب است بسوی شفت و آن موضعی است از مواضع رشت که یکی از بلاد عجم است
 ریایلات کیم فارسی و باز موعده وقاف در آخر که قریه از توابع قم است اخوند موصوف
 بدرحقیق ابوالقاسم صاحب قوانین است ملا شفیعا در ضمن احوال محقق قمی گفته که اخوند ملا حسن
 شفتی را که ما به محقق مذکور که از اهل شفت بوده از اشیای اصفهان برای تحصیل علوم مشعریه

و فنون و مینیرفت در انجا پیش عالمین عالمین کالین میرزا هدایت الله که جدا در حق
 ملا ابوالحسن قنقیست و برادر او میرزا حبیب الله جدا در حق من تحصیل علوم اشتغال
 در وقتیکه عالمین مذکورین بسوی قریه چاللاق رفته بمنصب قضا و افتا قیام نمودند اخوند لاکز
 همراه ایشان بود و با و خرمیرزا هدایت الله که والد و محقق سنیست کجاست کرد و ولادت
 قوانین در همان بلد واقع شده و بهمانجا نشو و نمایافت و از والد خود اند علوم ادب
 نموده با بکمال احسن عالم و فعال جامع کمال است شش و در زهد و عبادت است از تصانیف او کتاب
 بر دیر کاشکول موسوم بکامس العالمین است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى بحسب سوم از تذکره موسسه
 به نجوم السماء فی تراجم العلماء و در ذکر برخی از افاضل و اعیان فقاه و محدثین و مفسرین
 و نبذی از حالات مستندین و مشتغلین علوم آنه ثالث عشر و بالله التوکل و اعنصر
 العالم الربانی مولانا السید محمد مهدی الملقب بحیر العلوم
 بن مرتضی بن محمد آخنی الحسینی الطباطبائی النجفی البروجردی
 بر وجه شهرت از قلم و علی شکر بیان او و بلده که ما نشانمان مسافت بجز و زهرا است
 زبان اکابر فقهاء و اعظم علمای ازمح و صفتش قاصر علامه شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الظواهر
 که از اعظم علامه و بحر العلوم بود باین آیات فصاحت آیات او را ستوده شعر

لسانی عز و احصاء فضلك قاصر	و فکری عز و ادراك کنهات حاسر
جمعت من الاخلاق کل فضيلة	فلا فضل الا عن جنابك صادر
یکلفنی صحیح نشید مدیحکم	لزعیمهائی علی ذاک قادر
فقلت لهم عیما تلت یقائل	نعم الضعیف انصض و لد ظاهر
وما كنت طلبد النیر بنا عین	له ابد بالانوار و اللیل عاکد
ولا للمساء بشرک انت رفیعة	ولا للنفوس الزمهر من نرد اهر
وله ایضاً فی مدح قدس سر بها	
البوا اذا رجعت مکتب وجدته	معیباً و انکان السکیم العیب
اذ لم یح لا یحلو لذلک کان صادقاً	و مدحک حاشاه من الکذب و البی
و مولانا سید حماد عامل صاحب مفتاح الکرامه و در محبت جناب فراموش فرموده و در	

آنها اشار و کرامات شهوره و شش نموده از انچه قصیده است که در آخر آن التماس ملاحظه
مقتلح الکرامة از حضرت بحر العلوم داشته از تطویل نیندیشیده و در بنجائست بنماید

البدیع ذمام الخلق یا خیر مرشد	وانت نظام الکون فی کل مشهد
وانت امین الله قصت با صرة	على الدین الدنیایا مر محمد
وحجتہ العصماء من کل وصمة	وایتة الکبری علی الیوم والغد
فانک جناب الله خازن علمه	وانک وجه الله فی کل مقصد
فعلیت عنک الامام ولا اری	الی کل سرائب الذهن یبندی
سبب فیك للناس اذینت عنهم	فاضحوا و هم یرین غا و همندی
و یرین الناس حائرین و انتی	لغادر هم فی ذالک غیر منقذ
ففی کل سر من علا الذل ظاهری	دلیل لکل نحو سبدها یبندی
لک المعجزات البینات اقلها	یفید علی ساقی الهدی کل مقصد
الست الذی اصح الیوم بمجذ	فخرد و اغناء للجران و للید
واضحوا جمیعاً مسلمین و انهم	جمایذ فیهم کل حبر مسود
یضیقون عنک و تلک بیوتهم	محجج الذی ممودة بالتعبد
و قاضی قضات القوم اشر من امه	وقد کان صعباً لیلین المرشد
و قومت ذیع الزکاک و کم لکم	بکمة آیات لکل موحد
و طائفة فحج الطريقة قد عدت	وانردها فی غیها کل معتدی
فخیر رأت ما یقطع العذ منکم	بجلی عماها بعد طول تردد
و کم فرقة ضلّت فرج اصولها	رمدت الی الاصل الاصل الموصل
و للبحر و الاملاک شان لدیکم	فقل مسجد فی ارض کوفان ترشح
و قد حاکمته حل فیہ نکایة	بقائد جيش السوء من خاتمة المبدأ

وكم فيك سر لا ابرح بدك	مخافة حب طائش اللب سمهد
وفي درسك المصون اعد شاهد	على سرك الخزون في كل شمد
تدبر كنوس العلم من كل غامض	على كل جبر بالفضائل مرندي
وعلامة تدب امام زمانه	ومجنهد في كل فن مصمد
هو القوم كل القوم الا لذيكم	فانهم ما بين بكر وملتد
فيا جبل من قدرة الله باخرا	وجرندای نادای لوجی بید
مدحتك لا اني رجوتك للغنى	وان غاضق فری من طریق مقلد
ولكنني عانيت فيك شاملا	عرفت بهاء عدم الانس محقة
وقد صنف المولى كتابا يبينكم	حقوق جميع الكتب كل مقصد
وكم قمت بالارشاد بالباء واجيا	صلاح كتابی الکتابة فی یدی
فان تلحظ زاد نبلا ورفعة	وبالغیت بغداد مصر عاقل قدند
ولا زالت الامام يابن بهاؤها	نروح علیکم بالسوء وقتندی

ودر بین منوال بسیاری از فضلاء زمان و اجلای علمای عالیشان و در مدح انتخاب تصانیف
 و منشآت بلینه که میردن از احاطه توصیف و تعریف اند گفته اند نسب شریفش از جانب پدر
 بحضرت امام حسن علیه السلام و از جانب مادر بحضرت امام حسین علیه السلام می رسد و آنکه
 از جانب پدر منسوب بوده اند بسید ابراهیم طباطبائی بن اسماعیل الدیاج بن ابراهیم المعمر بن
 الحسن المثنی بن الامام الحسن المجتبی علیه السلام و مادر ابراهیم بن حسن مثنی بن ابی فاطمه و شتر
 سید الشهدا ابو مصاحب مثنی بن ابراهیم بن ابراهیم بن ابراهیم بن ابراهیم بن ابراهیم بن ابراهیم
 در شب جمعه ماه شوال سنه خمس و خمسين بعد المائة و الالف واقع شد بنجد مت و الدخود که عالم
 پر بزرگوار و صالح و پیکو کار بود و بنجد مت جمعی از کبار علما که از جمله ایشان شیخ یوسف بحرانی باشد
 تحصیل علم نموده باز بنجد اشراف رفته بشاگردی حسن از علمای آنجا که از جمله ایشان شیخ

فتویٰ شیخ محمد تقی نورانی و غیره بود و بهر باب شد باز بکر بلا مراجعت ننموده بخدمت
آقا باقر بهبانی با اشتغال علوم پرداخت و باز بخت رفته اقامت در زید اکون خانه مبارک
محققان علم و مغز فحول فضلاست و آنجناب بعد از آقا باقر بهبانی پیشوای علمای
عراق و سید فضلالی علی الاطلاق است علمای آن بلاد التجاسوسی ایشان از اندوختن
آن نوح اخذ علوم از خدمت شریک نمایند آنجناب کعبه علوم است که طی مراحل بسوی
او میگذرد بجز هواجض فاضلی است که ساحل آزاد در نمی یابند و با اینهمه کرامات ظاهره و آیات
باهره که از وی قوع آمده و شائع و ذائع است که در زمانیکه آنجناب در حجاز نشسته
داشت جمعی کثیر از قوم یهود و بنی اسرائیل که این کرامات آنجناب ایمان آوردند و والد ماجدش
در شب ولادت شد نفیس بخواب دید که حضرت امام رضا علیه السلام شمی را با محمد بن
اسبیل بن زینب که از اصحاب اخبار آنحضرت بود فرستاد و آن شیخ را بر بام خانه اش برافروخت
پس روشنی آن بلند شد که پایش را در آک نمیتوان کرد و نظر بر وقت دیدنش تحسین
میشد و زبان مالش میگویی ما هذا بشیر محمدی که از برادر زان و گمان بجز العلوم است
در فوایح شمس در رفقه بعد نقل عبارت صاحب منی المقال که ترجمه اش گذشت می فرماید
اقول ومن کراماته المنشرة حکایة فتوح افعال الرضیة المقدسة الفردیة الشابعة فی
الاصقاع والده اثره علی السن الفضلاء الثقاة بعدد فاته حیث اخذ العهد من داه علی
عده من الابرار رجال المحبوة و قریب من ذلک حکایة السرداب صفتها مفصلة عن بعض العلماء
الثقات نقلا عن غیره و هی معرفة و من ذلک ما اشتهر من نیاحة الجن علی طایفه
فی السرداب المتوفی فیہ بلخ خدعتهم له و اخذهم العلوم منه و ربه قصه فی علم و عمل و روح
آنجناب بحدی بود که در آئینه حق از جناب مولانا سید علی طایفه نقل است که در ایام عبودیت
آنجناب بر یار فاضل الاشراف امیر العلماء علیهم السلام از زبان سیدی باوقار از سادات
اول خطه که آتش سید حسن و زکریا عالم مجاور و وجه مقدس خود دیده بود و شنیده که میگفت

اگر درین زمان جناب بجز علوم دعوی عصمت نماید احدی را مجال قدح و جرح و زنا
 و هم نقل است که در هنگامیکه آن قبله زنان وارد مکه مظهر بود و در آنجا ماحل تقی لطفی میفرمود
 شخصی از بعض فضلای اهل سنت سوال کرد که این سپید اگر چه اظهار مذہب اهل سنت
 می نماید اما معلوم نیست که از مذہب اربعه سنیان کدام مذہب را اختیار کرده است آن
 فاضل در جوابش گفت که این نمیدانم بی اینقدر مفر معلوم و متیقن است که اگر سید مذہب
 خاص یا سوای مذہب اربعه اختیار نماید و در آن استدلال فرماید کسی از اهل تسنن بجا
 او اقدام نمیتوان کرد و حق اینست که فضائل و کرامات و خوارق عادات آن عالیجناب
 بیرون از حد و احصاست اگر کسی استقصا خواسته باشد کتابی جداگانه باید نگاشت حساب
 تحفه العالم بقرب ذکر ساکنین نجف اشرف آورده سید طلیل المناقب عظیم القدر سید
 محمد مهدی طباطبائی بر جردی از اکابر فقهای زمان و اعظم محدثین دوران و در جمیع علوم
 مقبول و مقبول و سبع الباع و یکاسب و تقوی فرید اصقاع بود و چند سال در هر شیخ بزرگ
 میاد و به مذہب اربعه درس بود و به تحقیقات شریعه و مصنفات عالیہ از مآثر قلم آن امام
 تمام بیادگار است در او اثر سبب من مفرط و بیماری خفقان از افادہ علوم و دانند و غلت
 داشت و بطالعه و تالیفات بقدر طاقت می پرداخت انتی و فائت آنجناب در سنه
 اثنی عشره بعد المائتین و الالف واقع شد عمر شریفش تقریباً پنجاه و هفت سال بود و در آن
 سوب و عجم در رشید و تاربخ او قطعات و قصائد غزلانشانموده اند از آنجمله یک و دویست

انقضاء سید و د

عجب نمی ست که دلی بن حبیب ^{علیه السلام} بسید خوان شد و بیرون چشم زلفت
 خرد چو سال و فائت از تو جنت ^{علیه السلام} می مهدی صاحب سلطان عالم رفت

لفظی برای تعبیه است که عدد آن بر مصرعه اخیر می افزایند تا عدد مذکور حاصل شود و از جمله
 اولاد و امجاد آن برگزیده رب عباد جناب قدسی القاب ملائک آداب

عالم حضرت مجمع علوم ديني و منبع سمارت يقيني آقا محمد رضا عليه الرحمة و يك حبيب محذره كه در
 مجال عقد جناب سيد محمد خلف اكبر جناب آقا سيد علي لطيفاني بوده از مصنفانش كما ضبط
 ميرزا محمود الطبا طباني في كتابه المواهب السنية في شرح الدرّة المنظومة حيث قال برز
 الدرّة المنظومة هو كتاب جليل لواقف له في منظومه كاصحاب وغيرهم على نظير وعديل
 وقد نظم في مدحها الفاضل الاكرم الشيخ محمد علي الاعظم رح ما يبلغ ثمانية عشر بيتا اولها
 قد علم هي ما بين الله سرا فاعلم الكتاب ما بين السور

وله في الفقه كتاب لمصاحح وكتاب الهداية اقتصريه على لب الفتوى لميرزا محمد الاقليل
 من الطهارة ورسالت في مسائل الحج تنسب اليه ورسالت في تحرير العصور الرئيسيه و الاختيارات
 على الذخيرة حكاه بعض مشايخنا والي كان لواقف عليه وله كتاب رجال حقق فيه
 احوال جماعة من الرواة والعلماء يزيد على عشرة آلاف بيت وله في الاصول شرح على الوافية
 لم يعمل مثله في البسط والتحقيق ونقل الاقوال والادلة على نظم رشيق الا انه لم يبرز منه
 الا القليل ومن الفحش ل من ادع عن بانه لو لم تكن الاصول وله فوائد في الاصول جيدة
 مشتملة على فوائد مهمة ومباحث مهمة والظاهر انها كالمصاحح منتظمة من الملقطات بين يديه
 بعد وفاته وله عراقي في واقعة الطف ابتدائها

الله اكبر ماذا الحادث الجلل فقد زلزل همل الارض الجبل

وله قصيدة بالغة في المناقب والمثالب ردا على بعض النواصب تبلغ مائتين وخمسة
 وستين بيتا وله رد بالغة على ابن حجر العسقلاني انكاره القائل في قوله ما ان للشر ابط
 ورائي حية في ثأر والده المرحوم وبعض اولاده واجله اهل عصاة وله قصيدة رمانية معروفة بحجة
 بلخنة وغير ذلك من الكلام المنظوم السيد الاجل ميرزا يوسف التبريزي از اجله
 علمای دين ست فخر المجتهدين لما اتقاي در بندي دور اكسير البادات آن مرحوم را در تلامذه
 حضرت مبه والشهيد آقا باقر بهباني اعلى الله مقامه شروه الشيخ حسين المشهورين بحبيب

در اکبر المبادیات و در باین الفاظ ستوده الفاضل الکامل و العامل الثقه لانتقامی المشتهر
بکونه صاحب المراتب العالیه و المقامات المتعالیه الشیخ حسین المشتهر باین
اللقب التبریزی الذی کان من اجل اصحاب السیة الاجل ذی المناقب الکثیره و

المفاخر الوفیه المسمی بحرا العلوم الرافی من الفقه الی اعلی المراتب محمد محمد
ابن ابی ذر الرافی از اکابر علمای قم بود پیش علامه زمان ملا اسماعیل الخاجی نایب سال
تجسیل علوم و فنون اشتغال داشت و نزد بسیاری از علمای ماهرین تردد میفرمود و عادی ^{علم} میباش
سیاه و فنون ریاضی از هندسه و حساب بیدیه و علوم ادبیه از معانی و بیان و غیر آن گردید و در علم
تفسیر مارت وافر و مکه بایرید انود بایکله جناب موصوف و رفقه و حدیث از تلامذه آقا باقر سبک
طاب ثراه میباشند کابینه هر من مرقه الاحوال از تصانیف اوست کتاب مستند الشیخ و کتاب
مناسک کبیه و احکام حج و کتاب مشکلات العلوم که کتابی است عجیب بکلیه فوائد بسیار و کتاب
محرر القلوب در مصائب امام حسین علیه السلام و کتاب لوا مع الاحکام در مساله و رفقه فارسی

و مشق طائر قدسی السید علی بن السید محمد بن السید نور الدین بن السید
نعمه الله البحر اترقی در تحفه العالم مطبوعه السید الولی السید علی بن السید محمد بیکارم
اخلاق ظاهری و باطنی مطلق و از صفات فیضیه بر او در مجلس آرائی در گمین صحبتی کل همیشه مبار و عالم
از تکلیف خلق او گذار بود با کتاب کمالات صوری و معنوی و خصاکی ستوده نفسانی ممتاز و در پیش
ایمان و احاطه چون مردم دیده با غر از و در فهمیدن شعر فارسی و رسیدن به نیک و بد آن بی انان
و شعری عصر سخن سنجی او در این اثر بود اند اگر چه خوشی گفت اما شعر درست و حسن را در مذاق عجب تاثیر
بود و هر روز به هنگام عصر شعر میخواند مولانا قاضی مولی محمد جواد بن ملا مومن شمس متولی مسجد جامع که او نیز شاعر
شیرین زبان و در فن تاریخ زبده امثال و اقرا ن بود سایر شعر او در منزل او منعقد می شدند
و هر کس آنچه تازه خیال کرده بود و بجهتش می نمود و بکلی رد و قبول او را مسلمی داشتند و شجره
و استخراج نقادیم کو اکب و قیقه یاب و در حدیث و ریاضی ثانی بطلیبوس و جلالیه بر او در

جنی و احکام نجوی مهر جهان تاب و تابودند استخراج دران نواح بان و الا جناب بود معرفت
 التقویم و رساله در اصطلاح و رساله در ریاضت بخندمت او خنده ام چند سال قبل ازین
 بلا اعلی انتقال نمود السید طیب بن السید محمد برادر سید علی سابق الذکر است صاحب
 تحفه العالم آورده که سید موصوف عالمی عالقدر و در اکثری از علوم خاصه در نحو و منطق
 و بیع فضائل کثیر بود کسب فضائل از سید زین الدین علیه الرحمه نمود و در عراق فارس و گیلان
 که همیشه شجون بدانشندان و اعلام اند فیض صحبت بسیاری از آنها رسیده بنایت بموارد
 از عباد و وزگاری بود در محضر حسین در جین مجاورت بهشت جاودان انتقال نمود و الله اعلم
 مع الشهداء اولاد امجاد او سید جعفر سید مهدی سید محمد سید اسد الله مولانا آقا
 محمد سید آبادی سید آباد از اعظم خطا دار السلطنه اصفهان که بنایت بموارد بطافت
 آب و هوا مشهور و مولد آن برگزیده رب غفور است که مراتب فضیلتش کالشمس و سط النها
 اتفاق را نورانی دارد و بی نیاز از اوصاف و بیان است که انی تحفه العالم از تلامذه آقای
 موصوف سید اسمعیل بن سید مرتضی بن نور الدین بن سید نعمت الله جزائری است
 که ذکرش خواهد آمد انشاء الله مولانا العلامة المیرزا محمد مهدی بن ابی القاسم
 الموسوی الشهرستانی احماری اصل وطن آذربایجان شهرستان است فیض شمع
 و سکون با و فتح راه صله و سکون بین مملکت های دو نقطه بالا قبل از الف و نون در آخر که
 از بلاد مشهوره خراسان و حجم است بعد از ان مجاورت که بلای مطاع اختیار فرموده و در همان
 جای اقدس مدفن یافت نسب شریفش بحضرت امام موسی کاظم علیه السلام میرسد از جمله علما
 کرام و فقهای عالیه مقام بود و علوم بخندمت شیخ یوسف بحرینی و دیگر فقا نموده و از ایشان اجازه
 روایت داشت در تحفه العالم مسطور است که میرزا موصوف از اعظم فاضل نامدار و علامه
 جلیل المقدار است در تهذیب اخلاق و تکمیل نفس نافض آنقدر کوشیده است که مزیدی بر آن
 متصور نیست شهرستان خلج غلبه شمس سواد اعظم عالم ملکوت و بحر بیکران دست دریا فواشش

جود بخش سگان و غیر ناموت معروف عموم ایلی روم و هند و ایران و بجا جت زردانی مردم
یکانه دوران است با آنکه عمر او از هفتاد و پنج و نه زنده و عیشت ثامن بود آثار شگسته و هر مرد از
کمال و ملال و ضعف قوای نفسانی و عنصری اصلا با و راه نیافته بود و زبایدت حال ایشان
افتاده از تیه ضلال و زشتی اوضاع و احوال ایند یا راطلاعی کمال دارد اصول کافی تفسیر
صافی را جمعی در خدمت تلمذی نمودن هم از مستفیدان آن محفل از م باشند بودم است
از جمله او لا و امجاد میرزا موسوف میرزا محمد حسین معروف به آقا بزرگ بود که بعد وفات آنجا
دارد هند و شان شده و مجید را یاد و کن هم رسید و وفاتش در سنه نهمه عشره بعد المائتین و
الالف اتفاق افتاد و بعضی شعرا پنج و فات را درین مصرع یافته اند از تهاست آل کمال
آقا احمد بیانی در کتاب مرآة الاحوال بقرب ذکر علمای کربلائی سلسله ذکر سوانح سال
یکه از او دو صد و پانزده آورده که در آن اوان عالی جناب قدس القاب فضائل مآب
سلالة الاطیاب عمدة المحققین زبدة الم یقین ملاذ فقره لیاضعفا روم و منقوب میرزا محمد
شبه سانی موسوی طلب ثرام و ران ارض اقدس برست ایزدی بیست و خاتر مصیبتش زلما
عالمیان نشست جنازه او را با ناله و درایوان پیش روی شهدای سعد او روان شد و ب

مدفون کردند و الله بقدره مولانا المیرزا محمد رفیع بن محمد شفیع مستوفی المالک
صاحب تحفة العالم آورده که میرزا موسوف از افاضل اعلام و اکابر عالیه مقام بود و در فنون
علیه خصوص در مقولات و سنگا بی عالی داشت و در خدا شناسی و در روشی با اینک و در
دنیا صاحب باه و خیر بود و شب و نظیر داشت در بنافوتش مسوع شد و نیز از کتاب مذکور
مستفاد میشود که وطن میرزا موسوف بلدة آذربایجان است مولانا السید عبدالکریم
بن السید جواد بن السید عبدالمدین بن السید نور الدین بن السید نعمت الله الخیر اثر
صاحب تحفة العالم آورده السید العلیم و الفضل السید عبدالکریم فاضله نخریه و عالمی
بنی نظیر و سرآمد پارسایان و عباد و سبیل اصحاب کرامت و سداد در اکثری از علوم

خاصه فقه و حدیث امام نجام در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت از کبرای دلیای عالم بقا
 و از سن صبا تا سن رحلت که از شخصیت تجاوز عمر یافت و تحصیل معارف و مینه آبله پادشاه
 علوم و حق طلبی با اعتلا و بنایت کریم النفس و دارسته و بسی قانع و می ساخته بود شرح کیفیت
 سلوک و ریاضات آن مجاهد استقامی عظیم باید و تفصیل آن در حوصله تحریری آید و اگر در کتب
 و آنچه در نوشته شده باشد مسامحه نرود و نیز فقر با آن شون گردد و با بخله از آنکه به سن چنانچه
 رسید جد و الای او سید عبدالعزیزیت او بهت گماشت و او را بر حرم سید زین الدین
 پسر خطی و سوادی بهر ساند ه شد و مع بعربیت نمود و بعد از استفاده مبادی از سید پسر
 آن دالامقام خود تعلیم او پرداخت بسهل فاصله آن بزرگوار رحلت نمود و چون با استفاده خود
 و بقوت مطالعه و مذاکره و استفاده از بعضی اعمام کرام بر انب علیا ارتقا یافت از ابتدا
 نشو و نما خلوت بزمایش غالب بود و از مزجیت مردم حتی از مشاکلت و معاشرت اعمام
 و سلسله عالی شان خود نیز دامن کشیده گوشه نشینی اختیار نمود و در بر روی مردم بسته عبادت
 و حق طلبی بسر میبرد و متاثر از آنکه فرزند اکبر او سید محمد در خدمتش استفاده نموده ام و درین
 ظرف ایام هرگز ندیدم که از امور سنونه از صوم و صلوٰه و دعوات با ثور و چیزی از وفوت
 شود و یا فعلی که در شریع مذموم باشد از دست نهد حتی در افعال مباحه نیز با احتیاط بود
 بکمر تیر زیارت ائمه ائمه عراق رفتی و چندی توقف نمودی و از علماء و مجتهدین آن اماکن گنجیل
 کردی از آقا محمد باقر بهائی و سید محمد مهدی طباطبائی بر و جردی که از اعلام افاضل سمو
 المکان و سید آید مجتهدین عالیشان بود و اجازه عامه تحصیل نموده و روزگاری بغزت احرام
 گذاشت و در سفر مشهد مقدس ضوئی از استاد الحکام میرزا محمد مهدی خراسانی بقدر فرصت
 استفاده حکایات نمود اما آن بزرگوار را بتعلیم و تعلم علمی و ریاضیات رغبتی نبود و اخباری مذہب
 و از فقهای ظاهر و رفاوی بنایت محتاط بود و از قبول پدا یا و احسان از مردم حتی از کرام
 خلق از دوستان احترازی تمام داشت و بقله نان جوین که از بعضی اراضی موردی بادی

می ساخت بحق با او بود چه بر فرض محال هرگاه نفس بلند بهت تن به پستی درود بود و خلاص
 قدر ضرورت کردن نه در طریق تحصیل از وجود ستوده درین جزو زمان نایاب و قبول است
 و زبونی مقدر کرام نه و اگر از دنیا طلبی منظور بود و ایشا رست بدگران سده بهر منافع و ناکند
 از دنیا و گذشتن آن چیز است که در دست تمام خلق است با نماند صفات بسیار
 در هر فن از آن اثر قلم فیض ششم و هفتم عالم یادگار است که تذکر آنما نیستیم و اکثری بعد بر آمدن
 من از آن دیار تالیف شده اند تا من بودم شرح مزجی بر الفیه ابن مالک در نوشته بود
 و چند رساله در فقه که هر یک به یقین خود بی نظیر خوب نوشته بود و دو سال قبل از وفاتش از وفور
 اشفاق استادان مکتوبی در بنگال از آن علامه رسید از آن معلوم شد که از شوشتر بمشهد
 مقدس غروی انتقال و در آن مکان بابرکت و اعزاز مسکن گزیده با احترام و اجلال با قاف
 و نشر علوم و رضا جوئی خالق متعال اشتغال و در یک سال قبل ازین فویش سموع شد که در آن
 روضه غله مثال فوین گردید طوبی له حسین صاحب اولاد اجدادیه فاضل عارف سید محمد علی حسین سید حسن
 مولف گوید که چون سال انعام کتاب تحفه العالم بکمال برآمد و دو صد و شانزده هجری است
 بنا بر آن تقریر و وفات مولانا در حد و دویست و شصت و شش بعد از آنکه دوازده سال
 و العلم عند الله مولانا السید عبد الرزاق بن السید بهاء الدین بن السید
 عبد السد بن السید نور الدین ابن السید نعمت الله الحجازی الشوشتری
 فاضله خیر و زاهدی بے نظیر بود قبل از استکمال کمالات یحسانی در گذشت
 اگر فرصت یافته بود یکی از فضلاء عابدین و در سلک پارسایان نیکو اطوار بشمار آمد
 از خلف شد و پسر سید محمد سمیع سید ابوب العلامه تفضل حسین خان الکشمیری
 معروف به خان علامه است و تالیف معدن السعاده مسطور است که نشاء و مولدش
 دار السلطنه کشمیر لاهور و نشو و نما در شایحان آباد و ذکر فضائلش در دیار شرقی مشهور
 خاص عام در علم معقول و منقول بهره دانی داشته و در جمیع علوم متداوله جامع گردیده

اگر اور انالٹ معلوم خوانند میشاید و اگر عقل حاوی عشره دانندی زبید و سید عبد اللطیف
 کرازدوستان و معاشران خان موصوف بود در تحفه العالم نوشته که وی از اعظم
 فضلاء نامدار در سده هکمای روزگار و در جمیع فنون علمی فاضل بی نظیر و علامه
 نخر بود و خاصه در کلیات و البیات افلاطون عصر و ارسطوی و هری نمود چند
 در شاهجهان آباد از خدمت علمای عصر و در بنارس از الفاس فیلسوف عظم
 و امام اکرم شیخ اجل شیخ محمد علی حنین استفاده علوم نموده بدرجه علیا و مرتبه بلند رسید
 و در حسن تقریر و بیان افادات رشک چهچیه بلبل هزار دوستان در بهاران و حشرت انوار
 قفقه کبک دری در کوهساران شگفته سطح او چون خنده سحرگاہی نور آگین و جامع علوم
 اولین و آخرین و در تشیح غالی و نور ولای ائمه اطهار صلوات الله علیهم از سیاسی و لایح
 و حدت ذهن و سرعت انتقالش بنابه سیف قاطع و مکارم اخلاق پسندیده ظاهر و باطن
 جامع و در تمامی این کشور نور فضیلت او ساطع بود و بجا بست روانی مردمان بی انبیا
 و زددانایان فرنگ و مردمان بافرنگ چون روح روان باکرام و اعزاز
 مرحله می پیود و حق این است که مراتب فضائل و مناقب او را مقامی عظیم است
 عمری و یک نیتان ظلم باید تا شمه از اوصاف او را نگار در زبان عربی و فارسی
 و انگریزی و رومی که زبان علمی فرق فرنگ و هر کس از فرنگیان را تالیف کتابی
 منظور باشد آن زبان تصنیف می کند و آن را لایق نیز گویند مانند زبان عربی
 نسبت بعلای عجم زبان رومی را نیز در فرنگ همان منزلت است و یونانی را نیکو گفتی
 و خوندی و نوشتی و باین سبب بسیاری از کتب علمی فرنگ ابروی ترجمه نمود و ست
 و خود نیز تالیفات دارد از انجلا از آثار فضل او ست شرحی بر مخروطات ایلیونیوس
 و در رساله مدون در جبر و مقابلگی کشن بر حل جبری و یکی متضمن حل جبری و هندسه
 و شرحی بر مخروطات دیونال و مخروطات مسن در طی مباحثات مطالعه نقد

را اکرم

حواشی و تعلیقات بر کتب حدیث و فقه فریقین و حکایات اسلامی و سایر علوم نگاشته است
 که احصای آنها غیر و کثر فاضلی را میسر شده است سزا است که چند و چند بیان باشند
 او دوم از فضل و دانش زنند و بوجود او افتخار کنند و دیگر هر قدر فلک برگردد چون او دیگری
 بر صفت ظهور نیاورد و شمه از طور معاش و طرز سلوک او این است که کیاس از روز برآمده
 از خواب برخاسته جمعی از تلامذه که ریاضی خوان بودند می آمدند و استفاده می نمودند
 تا نزدیک بظهر ایشان که رفته بودند بید و باز دید انگلیسیه و اجرای کارهای که با و تعلق داشت
 می پرداخت و مردم رفت و آمد می نمودند و گاه گاهی خود نیز بیرون میرفت تا عصر
 که جمعی دیگر از تلامذه که بفرقه امامیه مشغول بودند استفاده میکردند و نماز ظهر را ادا می نمودند
 انگله قدری طعام می خورد بعد از برداشتن سفره چند کس که فقه حنفی میخوانند حاضر میشدند
 و استفاده میکردند شام که شده بود نماز عشاء این ادا و بکنی که و تنها که بجز کتب چیزی دیگر
 نزدیک او نبود و بطالعه و خوض در مسائل دقیقه نظری مشغول میشد تا طلوع صبح صادق
 نماز صبح را کردی و بخوابگاه رفتی و دوبه کس خواننده خوش آواز نو که داشت ایشان
 بامداد و چهار تا بر آشکری در فرقه مشغول می شدند تا بخواب میرفت کیاس خوابیدی
 و بیدار شدی و نیز از آن کیمت طعام دیگر چیزی به بن نیگذاشت و شبها مره بر هم نمی نهد
 اطباء و ازین همه خوض در مسائل و کثرت مطالعه منع و زجر می نمودند و قائمند است
 و چون اینها اهل اختیار و یک فرزند بگل حسین خان از و بوجود آمده آن ضعیفه در گذشت دیگر
 روی زنی را ندید تا وفات نمود و بجز سماع امری دیگر که سنائی شرح باشد از و ندیده ام بحق
 تأیید فیض صحبت او بودم منافرات او ضاع این کشور چند این معلوم نمی شدند اگر چه
 در خدمتش کتابی بخصوص نخوانده ام لکن خبر له استاد مشفق و در هر طایفه آنقدر مطالب
 علمی و مسائل غامضه حکمی و نقلی از و استفاده کرده ام که حق ایادی و شکر نعم او بر زبان
 طلاقیت بیان و ظلم کمسور اللسان ادا نکردم و چون بامر و کالت از جانب مثل آصف الله و له

رئیس بے مانند می مامور بود و اسباب تحمل و دور باش باطنی درجه نیکوئی داشت اما بطور
 که شیوه دنیا داران خاصه اعظمند و نشان ست بر خود نهیستی و با او فی سلوک
 برابری نمودی و بعلوم و فضل نیز افتخار نکردی و با پست رتبه ترین طلبه بفرستی و شگفت
 طبعی بودی چند سال قبل ازین آصف اله دله او را بکلمه طلب فرمود و نیابت خود را
 بتکلیف و اصرار با و داد با اینکه مدام کاره آن کار بود پنج سنه و ده بتقدیم رسانید مگر
 می فرمود که از نیابت آنقدر بکنک آمد و ام که میخواهم سه صحرانگزارم مرا با نیابت
 چه دخل و درسیانه چه مناسبت کسی که تمام عمر را بجهت علما و فضلا و کتب دانشمندان
 بطالعه و خوض در علوم بسر برده باشد باین مردم عوام که درین دولت را محبت
 دارند چگونه تواند گذرانید و دران زمان نیز محباب و دربان و عمله نگاه نمی داشت
 هر کس بخواست با و میرسد و باین سبب در بارگاه او از آمدن باب حوائج آمد و شد
 و شوار بود و ناچار بجزایرات آن کار صبری نمود تا آنکه آصف اله دله جام تلخ مرگ
 از دست ساقی اهل نوشید و زمان دولت او سپری گردید و نوبت ریاست عاریت
 بر او را و نواب سعادت علی خان رسید از ان کار استغفار هر قدر نواب مذکور
 بجا و ابرام نمود و مقبول بقتاد با لکه کلکته برگشته و خانه خود گوشه منزل خویش سبک
 نشست و در بر روی مردم بیکانه و ارباب دنیا که هجوم می آوردند بهیست و بطالعه کتب
 و افاده می گزید و انید تا و رایت ای سده از بعد عث بعد الالف و الما تین میاری فالج و
 الخولیا عارض او گردید و طبیبی هر قدر معالجه می نمودند و نگلی متفق اللفظ بودند که از کثرت
 مطالعه و دقت در مسائل حکمی باین مرض مبتلا شده و چون در کلکته از معالجه فائده مترب
 نگشت بقصد تبدیل آیت بهار گزای سمت بکنند و دید از بیمار گشته و نارسیده
 به بکنند در هجدهم شوال سنه ثمانه عشر بعد الالف و الما تین بلا اعلی انتقال نمود ^{بسم الله}
 مع اولیاءه کلا طهاره صاحب مفتاح التواریخ نوشته که از جمله مصنفات آن بیکانه زمانه

یکی در بیت حکماهی فرنگ و دوشم و دیگر در صناعت میر و مقابل و در عهد نواب سعادت علیخان
 بگلته رفته هنگام سعادت باین گلته و مرشد آباد بتاریخ پانزدهم شهر شوال ۱۱۸۵ هجری
 درگذشت شاه محمد اجل الی آبادی و تاریخ وفاتش این قصیده نظم کرده بمخمس خدای تعالی
 در بنیاد ثبت می شود

در هزار دود و صد و دوازدهم	شده چون فضل قاور قدوس
خان عالی مقام والا جاہ	اشرف و انفس ذوات نفوس
آن لفضل حسین خان بی	زده بر کشور امارت کوس
نائب اکف زمان گردید	رفت نامش زبند تا حد روس
آنچنان بند و بست کرده بملک	که بگلش نماند یک سالوس
بعد چندی بملک مشرف	خورید و نشد ای اوزد بوس
گشت از شرق چون بجانب غرب	بای شد مطلع جهان سکووس
آفتاب شرف خود ب نمود	یزه تر گشت این جهان بوس
دود و دیکه از دپانزدهم	مر شوال و ساعت منخوس
بود تاریخ ماه پانزدهم	طالع روزگار شد منکووس
که بناگاه آن عیدم المثل	بسوی ملک آخرت زدگوس
یک جهان رفت به استقبال	عالمی در امید شد مایوس
مثل او گردش زمانه ندید	صاحب تنگ صاحب بوس
سریشا کردیش فرو برد	یکه تا از استاد بطلموس
در قنات دیگر قنات و فم	از فلاطون و دیفوریدوس
برزبان بود یاد ابروم	چه صراح و صحاح و چه قاموس
رای مشایان و اشراقین	پیش رایش چو پای نامحوس

داشت او در خزانه علم چنان	که ندیده بخواب یکا و کس
بوسه زانگاه خود بود	علم او پیش علم او چو دروس
صاحب دین و صاحب اسلام	یشک در لب چون محقق طووس
نیک و بد را نیکدار و حیف	آه از گردش سپهر موس
آنکه بر قاسم و سمر شست	دارد از خاک گوری لبوس
گرچه پرسند سال تاریخش	با حریف و علم گوا فوس

صاحب تحفة العالم آورده کین برادر خان موصوف سلام الله خان نیز دانشمند عیدیل و فاضلی حدیث السیم است در تخریص آن بزرگوار نشود و نایافته و از دستاورد علوم نموده است

الشیخ ابو علی بن محمد بن اسمیل بن عبد الجبار بن سعد الدین الکامری از مخرجین طائفة آقا باقریهانی است و بخدمت آقا سید علی طباطبائی که ذکرش خواهد آمد نشسته گزید داشت کمال نجراد در اصول فقه خصوصاً در علم رجال از کتاب منتهی المقال او ظاهر و باهر است چون شیخ مزبور کیفیت خود ابو علی معروف بود و لکن از او در آخر کتاب مزبور در باب کیفیت ترجمه احوال خود فرار داده و گفته که نسب من بنابر آنچه پدرم ذکر می نمود بسوی شیخ رئیس ابو علی سینا که شیخ فلاسفه اسلامیین است و استاد حکمای الیسین بود می رسد و من در ماه ذیحجه سنه یک هزار و یکصد و پنجاه و نه هجری در کر بلا متولد شدم و کمتر از دو از ده سال بودم که پدرم وفات یافت مدتی بخدمت استادین خود آقا باقریهانی و آقا سید علی طباطبائی تحصیل علوم پرداختم و آنکه اکثر اوقات تخیل در تحصیل واقع میشد بسبب انواع بطالت و تخیل و غرایب مواضع احوال و نهضت نمودن و فرد آمدن در آن پس وقتی در حجاز بودم و سالی در بین و گاهی در راه و زمانی در وطن آری لکشی مائة و للعلم اوقات از مصنفات او است رساله در رد اخبار یمن موسوم بقصد اللالی البیتة فی الرد علی الطائفة الخبیه دیگر ترجمه رساله مناسک الحج که از تألیفات آقا باقریهانی طاب ثراه است

جمیع ادب فارسی و ترجمه رساله دیگر که در ماسک حج است از مصنفات آقا محمد علی خلیف آقا
 سیستانی و رساله فارسی در طهارت و صلوٰه و صوم که آنرا از شرح مختصر فایده معروف
 به شیخ کبیر انتخاب نموده و موسوم به هر الریاض ساخته زیرا که شرح مزبور سی بر ریاض السائل
 دیگر رساله در ذکر واجبات حج و محرمات و مکروهات است که آن هم از شرح
 مزبور اختصار نموده و دیگر کتابی است که در آن رد مصنف نواقض الزواضر نموده
 فرزند ارجمندش شیخ علی که او نیز از افاضل عصر بود بر حاشیه کتاب متقی المقال بمقام ترجمه
 پدر خود شیخ موصوف عبارت می نوشته که محصلش این است که جناب شیخ وقت سعادت
 از سفر حج بمنامه خود نارسیده و در نجف اشرف ده سیست عشر بعد المائتین و الالف
 برآمد بفاکوچ فرمود قدس الله روحه السید عبدالهادی بن السید عبدالعزیز
 بن السید نورالدین بن السید نعمه الله الجزائری الشوشتری و رحمه العالم
 مطهر است المتادب باداد المبادی السید عبدالهادی بن سید عبداللہ
 بلوم مشغول و معقول فضا ابا ب و غیر خواهی عباد و انجاس طالب کافه انا سیدی عالمین است
 و در اکثری از فنون علمی حلال خواص حقائق خاصه در فقه و حدیث که باستحقاق و استقلال
 فائق است تا حال که عمر او به شصت و ترقی نموده می از نشر علوم دینیته نیاسوده و بجهاد که
 تا معین بخیر در حیات دست آرای بزم افاضت و روزگاری بغزت و اعتشام دارالهم
 الحفایه و اخر سده اولاد اجداد سید نجم الدین سید نعمه الله سید باقر مولانا السید کاظم
 بن السید محمد بن السید نورالدین بن السید نعمه الله الجزائری الشوشتری
 رحمه العالم مطهر است السید کاظم السید کاظم وی از افاضل زمان و سلاله ائمه اندان
 بفضائل صوری و معنوی موصوف و بعلوم تقوی معروف از سن صبا تا در شوشتر بودم
 و در اکثری از مباحثات با من و مساد و یار و رفو از بود در سپهر فضائل و مناقب مریضیه
 و در فوت ابان و ریاضات ثانی سلمان آباد است سالهای در آن که با او معاشرت بودم

هرگز فتنه که در شیخ مکرده باشد از دینیه و امام باوجود جوانی دنیا و مشکلات آن در نظر او بقدر
 و بهاد و دریدارج درویشی و قناعت کبشی بذروه علیا است در شوختر طبعی مقدمات نموده
 روانه ارض اقدس کربلا می‌سازد و در آن بلده غله مثال از فضلای تاجدار و علمای عالم
 اصول فقه و حدیث را استفاده نموده به مراتب بلند رسید پس از آنجا عازم خراسان و
 ناصیه تخریر که زیاده از پانزده شانزده سال است در مشهد رضوی از خدمت فیلسوف
 اعظم مرزا مهدی که از غایت اشتهار بی نیاز از اظهار است با استفاده حکیمات و الهیات
 مشغول وصیت فضاالش و ران نواح بلند او از دست اسید العلماء میرزا
 محمد مهدی بن هدایت الله الموسوی الاصفهانی المشهدی الملقب
 بالشهید الرابع نسب شریفش با امام موسی کاظم علیه السلام میرسد اصل وطن و مولد آنجا است
 بلده اصفهان است و بجا درست مشهد رضوی منسوب به آنجای اقدس شد و بهمانجا شهادت
 یافت از اعظم علماء و مشایخ بلاد و فضلا بود و مراتب فضیلتش کاشمش فی وسط النهار بود و او
 آشکار است و مستغنی از اظهار و تفصیل علوم از عظمای مشایخ مانند آقا باقر بهبانی و زبده
 المحدثین شیخ مهدی فتوی طاب ثراهما فرموده از تصانیف شریفه اش شرحی است
 بر کتاب دروس شهید اول علیه الرحمه که بین العلماء مشهور و متداول بین الجمهور است
 میرزا موصوف از جناب سید محمد حسین بن ملا صالح که در اصفهان شیخ الاسلام و دقت را در
 مولانا اخوند مجلسی علیه الرحمه است نیز روایت دارد و تصدیق شد است آنجناب بنا بر آنچه در تذکره
 العلماء مرقوم است این است که نادر مرزا شیر و نادر شاه مشهد مقدس ادرخت حکومت خود
 داشت چون فتح علی شاه قاجار بر و خروج نموده مشهد مقدس را محاصره کرد و نادر مرزا دروازه
 قلعه را بنده ساخت و روزی چند برین گذشت پس اهل مشهد از جت بند شدن دروازه اذیت
 بسیار سید لاجرم استفاده به میرزا موصوف آوردند و میرزا پیام بنادر مرزا فرستاد که ای اهل
 محاصره صلح کن و دروازه را بکش که اینهمه سحان رسیده اند نادر مرزا قبول نکرد و آخر کار

جناب سید امیر مودت باطنی از اهل مشهد بدون اجازت نادر مرزا آن دروازه را گشاد و چون نادر مرزا بنحیثه
مطلع شد گمان کرد که سید اهل محاصره سانش داشته ایشان را بجهت محاصر طلبیده است فی الفور شرم آید
باشمشیر و پیش میزد رسید گویند که میرزا آنوقت در صحن مشهد مقدس بتلاوت قرآن مجید مصروف بود پس
نادر مرزا گفت ای سید تو دشمن ما را به محاصره ما و حکومت اینجا طلبیده فرمود که من هرگز چنین نکردم
نادر مرزا قبول نداشت و بهمان صحن مقدس بچند ضرب شمشیر محروح ساخت مردمان از عقبت آمدن آن
ملعون را دور کردند و بهمان جراحت های کاری که داشت روز سوم ازین دانی خانی به نیم ما و دانی حلت
فرمود بطنی گویند که آن ملعون همان ساعت آنجناب را شهید نمود و خود را قلمه سیر و آن رفته راه فرار نمود
تا آنکه اهل محاصره او را بدست آوردند و قتل رسانیدند و دفن آنجناب در پشت سر مقدس حضرت امام رضا
علیه السلام الغنیمه و انشاء واقعست سموع شد که از اولاد آنجناب میرزا هدایت الله و میرزا اجواد و میرزا و او
و هر سه مجتهد و عالم وقت خود بودند تصانیف ائمه از ایشان بیاد کارنامه و از فرزندان میرزا هدایت الله
موصوف پیرزاعسری و جناب میرزا ششم که اقامت جمعه و جماعت در مشهد مقدس به ذات و الا صفات
ایشان بود سید ابوتراب بن سید عبداللہ بن نورالدین بن العلامة السید نعمتہ الله
البحرانی الشوشتری در تحت العالم سطور است که سید موصوف در علوم مبادی و فقه در سلک خواص
و در شریعت تدبیر و امامت یکی از ساجد جزو اختصاص دارد اولاد او سید عبداللہ سید زکی السید
اسمعیل بن مرتضی بن نورالدین بن السید نعمتہ الله البحرانی الشوشتری از فاضل علم
و علمای فقهی الاحرام بود صاحب تحفه العالم که از جناب سید تلذذ داشته حالش تفصیل نگاشته
در نجاقدر ضرورت محبت افتاد السید الجلیل الزاهد النبیل السید اسمعیل بن السید مرتضی قلم از او صحت
گماشتن بجز و انکسار احرام دارد حاوی انواع فضائل و تقیای کامل هر نیز فلک مجدد و علا
و اختر تابان آسمان علم و تقوی و علوم عقل و نقل امام همام و از فاضل علمای اعلام است در شریعت
فقه و حدیث را از والده بزرگوار خود استفاذه نموده روانه صفهان و در آن بلده مدت پانزده شانزده
سال از علمای آن زمان مانند قدوة المحکمات و اسوة العرفاء آقا محمد بن ابی و سایر مشایخ فاضلا

تکمیل نموده مایه فضیلت حاصل گردید و بقای که بایست رسید پس از آنجا به شوشتر بازگشت و هنوز
 والد بزرگوارش در حیات بود و تدریس و ارشاد مشغول گشت و سخن گفتن و حسن تقریر و میل بزرگداشت
 و شگفتگی طبعش و شک گلهای بجز آنست گوی سبقت از چنانان و از افاضل بانام و نشان روبرو
 و بصیقل سعادت و ریاضت زنگ کلفت از آئینه خاطر زود و بعد از چند سالی که والدش بهلار اعلی بابل کشا
 گردید امامت جمعه و جماعت بالتماس جمهور تمام باور رسید و روزگار به هدایت مردم و تدریس و ایصال
 گم گشتگان بادی ضلالت بجا و به تقیم کمال عزت و منزلت داشت پس از مدتی مرید در آن چپ
 او دلت به رسید و مدت پنج شش ماه بزرگ می شد و سر و انگی کرد و نرم نمی شد از شدت و جمع آن بزرگوار
 بیقرار و از حرکت عاجز و بر بستر بیماری افتاده بود استادان ماهر و بزرگوار و دساتر تدابیر معالج
 می کردند اما فائده پذیر نبود بالاخره یکی از جراحان ناوان به تخاصم در آن بیشتر و دانید که یکی از
 رگهای مفصل رسید و آن رگ منقطع گردید بعد از پنج بسیار که چند ماه دیگر یک پهلوان افتاده و چرک
 و ریم از آن جاری بود التیام یافت اما پانزین نمی رسید و به اعانت چوگان که در زیر بغل گیر و قادر
 بر راه رفتن نبود و دیگر هر چه تدبیر نمودند حتی جراحان فرنگ را که درین پیشه شهره آفاق اند از بصره و ملای
 معالجه کردند سودی نیکشید و بچنان آن پادشاه کوتاه و عاقل مانند آن بزرگوار بعد ازین بلیه از وسایل بزرگوار
 بالمره مغرض و با فائده علوم هم چندان التفات نکرد و گوشه منزل خویش نمود و از زوارالهندیه و باین
 سبب هم آن اشتها را که فرومایه تران از منزلت او را بوسیله خود نمائی میسر آمد تشش را حاصل نشد
 و باین گفتا نکرده از شوشتر قطع علائق کرده روانه غنایات عرش در جات و در کمالین علیها السلام و
 سائر روایات هشت تنشال به معاشرت افاضل و انیار کام رواست اللهم بیک عمره و فضل و اولاده
 امجاد و اسید عزیز الله سید نموده الله سید مرضی سید صادق سید مصطفی اش سید محمد حسن بن اسید
 ابو الحسن بن السید عبد الله بن نور الدین بن نعمت الله بن احمد بن اسیر الشوشتری در غایت
 العالم سلطنت ذوالکرام و الحاسن السید حسن بن السید ابو الحسن بحکم وراثت ملاذ الاسلام و به بکار
 اخلاق سیدی عالی مقام و مرجع اکابر مقام و در نظر سلاطین باشوکت چون نور و به با حق و حجت

بقدر فرصت کسب فضائل و تحصیل علوم از سید زین العابدین و والد بزرگوارش نمود و طاعت و
 ذکاوت عالی و اردو محقق فاضله و متحلی باوصاف شریفه مجلس آرائے و طلاقت لسان او
 مشهور عالم و درار حاکم پرور سے زبده اولاد آدم در نوشتن مراسلات عربی فصیح عمد و در شفا بخشی
 بسالمین و محتاجین مسیح مہدیت مکاتباتی کہ از جانب خود و والدش و بعض امارے آن نواح
 بموایان عرب نوشته بلاغت آموز مستعدان آفاق و اخق در انشاء عربی کلاش با طراقت
 است منصب جلیل شیخ الاسلامی از سلاطین عصر از پیشگاه شہنشاہ مجتہد اخلاق و یند انق علی
 شاہ قاجار با رفوض ست و کائن ستودہ تہذیب می رساند و عبد و الدش شوق طواف
 حرمین او را گریبان گیر شدہ بان سعادت غلطی بہرہ ور گردید با تقارب و بی امام خصوص بار اتم شہ
 ماطقتی نذر در ابتدا سے جلوس این خدیو بہال خود بارودی کیوان پوی ارحال و بادشاہ دیگاہ
 با عزت و اجلال او کوشید تا در انجا بود مقرب بزم حضور و مراحمش لاند در بارہ او بہ جلوہ گاہ ظهور
 میسید و ظیفہ معتد بہ حسب الاستدعای او بہجت سادات ذوی الارحام و طلبہ از صدر جاہ و چشم
 معین گردید و اولاد امجاد و سید ابوالحسن معروف بسید آغالی سید محمد رضا سید محمد حسین سید عبد الکرم
 انقی نقلا من تحفہ العالم مولانا السید محمد بن عبد الکرم بن جوادی بن عبد السد بن نور الدین بن
 السید نعمتہ الدین السید محمد بن ابوشوشتری صاحب تحفہ العالم آورده السید الفاضل الاحمد
 اعانت الکامل بالوجد السید محمد سلازہ بن خاندان و یادگار آن افاضل و نشان منظر انوار باری و
 منظر لہات کامکاری گوہر شہا ہوار در ساع عرفان و از اعلام اصحاب ایتقان فضائل غلاہر و باطن
 جامع و نور شہود از سیما سے اولامع ست از ایام رضاع آثار رشید و بزرگی از ناصیہ او پیدا بود و این
 سبب والد بزرگوارش خود تعلیم او رغبت و بہر چهار پنج سالگی شروع تعلیم نمود و در دو
 سال صاحب خط و سواد برانغب ہمدایہ و ارشاد شد کتب بسیاری از نظم و نثر نود و برسائل
 صرف و نحو شغول گردید در حدت ذہن و سرعت انتقال تا این زمان کہے را مثل او ندیدہ ام بہجت
 والد خود تحصیل علوم چنان مستغرق بود کہ بہینا و سہولت آن حتی بار کتاب بعض از ستہ ضروریہ شہری

اجازة ايت كه برآي فرزندان خود ملا محمد علي و ملا كاظم و ملا محمد تقی و ملا عزيز السعد و ملا صالح و برآي پسر
 هم خود ملا حسن علي نوشته و في الجمله مبسوط است و از اشتغال از اجازة كبري شيخ يوسف بيجاني كه معروف
 به توكلة البحرين است نموده و در آن نسب طويع اقارب و اولاد و افتاد و اجداد خود هم ذكر و ساخت
 و لاوتش بر روز سه شنبه سده هجده ماه رمضان سنة ۱۲۸۵ است و از اين بعد الالف و المائة و اتم شده و فرغ
 از تحرير اجازة ذكره يوم الجمعة سده هجده محرم سنة خمس بعد المائة و الالف اتفاق افتاد و در كتاب شيخ الفقيه
 و ترجمه ملاست مبسوط آورده كه او از فضلاء معروف و عالم و فقيه و شش و اديب و حافظ و ماهر بود
 ولى نوكر شيخ خود و در من اجازة نموده بنظر او رده اجازة في الفاضل العلامة السيد المغر المكرم شيخنا
 المعظم الامير عبد الباقي بن المرحوم المغفور العلامة امير محمد حسين بن بنت المحقق
 العلامة المولى محمد باقر المجلسي ابن الفاضل الامير محمد صالح بن الامير عبد الواسع الحسيني
 قدس الله ارضه و اجمعهم و اية جميع الاخبار لما تقرر و لا دعوية المشهورة و غير المشهورة بل
 اجازة كمال اجازة له اجازة و ساعدت له و ابنته من كتب الادعية و الاخبار سيما الكتب الاربعة
 و بحار الانوار و الصحيفة السجادية و سائر الصنف و كتب الآثار و جميع عاصف في الاسلام من مصنفات
 الخاصة العامة من فنون العلم من التفسير و الحديث و الدعاء و الرحا في الكلام و الاصول و فروع
 الفقه و التجويد و المعاني و البيان و البديع و الصرف و النحو و اللغة و الميزان و غيرهم هم اهل منزل
 في علوم الدين و الايمان بل كل مقروءاته و مسموعات و محركاته و مذاكراته و اجازات بحق اجازة
 عن مشايخ الكرام منها ما اخبره قراءه و سماعا و اجازة استاذة العلامة و والده الفهامة شيخ
 الاسلام السيد الامير محمد حسين المرتضى عن جم غفير من مشايخ العظام منهم هذه العلامة
 الام و جد جد الفاضل ميرزا محمد تقى ايضا غواص بحار الانوار رئيس الشيعة و مرجع الشريعة
 المحجة اية الله و العلمين المحترمين من كنوز المعاني و الحقائق نفائس الجواهر المؤيد بالتأيد و نقد
 التعليل و تارة المجلس عن عدة من مشايخ العظام و الفضلاء الكرام منهم والده العلامة الحبير
 المدقق الفهامة المولى محمد تقى بن المجلسي الاصفهاني و منهم شيخنا الفاضل حسن علي التستري و سائر

الحکام الامیر فیہ الدین الثانی فی السعد العالم محمد قاسم الفہیانی فی العالم الصالح المولود محمد شریف
 المولود شریف عن العالم فی الفاضلین الغنی عن التوفیق بہام الملة والذین محمد بن حسین بن عبد
 الحکام المولود علی اسم بن محمد بن التستری آقا محمد بہمانی سجاد اہل در کتاب مرآت الاحل جہان نما آورده ما یجید
 فضائل ماب علامہ فہام میرزا میرزا علی قلم از اوصاف کائنات معجز و انکسار مستزست مادی انواع فضائل
 و نقادہ اتقیامی کامل در علوم عقلی و نقلی امام بہام و از افاضل علمای اعلام بوده است
 و در در اسطنت اصفہان مدتی مرجع خاص و عام و مجامع کافہ انام بود و در حفظ انساب
 سلسلہ علیہ خود و عمارت تمامہ داشتند درین اوقات بسراے جاودانی ارتحال فرمود پنج پسر
 و دو دختر از ایشان مخلص شدہ است اما پسر بزرگی عالی جناب میرزا محمد علی کہ از صبیہ چنان
 میرزا ابو طالب عم آن مرحوم است و چار دیگر میرزا محمد کاظم و میرزا محمد تقی و میرزا عزیز الدین و میرزا
 محمد صالح ملقب باقا بزرگ است و دو صبیہ از طیلد دیگر کہ دختر عالی جناب خضران ماب آقا محمد بادی
 بن آقا محمد علی بن آقا محمد بادی بن الفاضل العلامة المولود محمد صالح مازندرانی متولد شدہ اند
 مولانا آقا محمد علی بن آقا باقر بہمانی از مشاہیر فقہا و علما بود در کتاب منشی
 المقال مسطور است کہ آقا باقر بہمانی را دو پسر متقی و پرہیزگار و ثقہ و عالم و عامل اند کہ پسر
 بزرگ کہ آقا محمد علی است در وقت نظر وجودت فہم و صفائی ذہن بدرجہ غایت و مرتبہ نہایت رسیدہ
 و در سائر علوم از اصول و تفسیر و تالیف و عربیت و ثقہ و رجال و حدیث بحد کمال فائز گشتہ و لا تظن
 در کربلائی معنی در سہاربع و اربعین بعد مائتہ و الف واقع شدہ و بخدمت پدر خود در ایام اقامتش
 در بہمان مشغول تحصیل علم ماند بعد از آن ہمراہ اشجناب بکر بلا آمد و سالہ چند در انجام مہر و عرس
 و تدریس و افتادہ و تصنیف ماند پس بسوی کاظمین رفت و مدتی در انجام قیام نمود و الحال در دیار ہم
 تشریف دارد سید عبد اللطیف خان شوشتری در تحفہ العالم بقرب ذکر باشندگان بلند مکرانشان
 آورده کہ از اعلام شہر بود فاضل علامہ آقا محمد علی بن آقا محمد باقر بہمانی کہ از افاضل نامداران است
 اشتہار بہ نیاز از انہا است محقق عالیشان و عالمی بانام و نشان ست امامت مجتہد و جماعت با او

بود از اصول و فروع مذاهب اربعه عامه اطلاعی بکمال داشت رسائل بسیاری بجمع موهبت بستم
 و نزد قدح آن مذیب نگاشته که هر یک فنون بلاغت را جامع و در نظر خصم بداندیش سیفت
 قاطع است در آن شهر با جلال و اکرام و اوقات با سائش و انتظام داشت اسدقلی خان حاکم آنجا
 در تنظیم و ترقیر او با قصی القایمی کوشید و در اجراء حدود او امر و نواهی تسلطش بکمال بود شری
 مبسوط بر مفاصیح مولانا محسن وارد و در فن عبادات و اخلاق بسطی عظیم داده است و بنایت منقح نوشته
 است جمعی برباخته آن و جمیع بخود من معارف الاصول و من لا یحضره الفقیه که بخدمتش مشغول بودند
 و آن در آن مجالس از مستفیدین بودم بمن عافیت بسیار داشت و از سرعت انتقال
 من و جدیم و و تاسمن حاضرین شدم لب با فاده نمی کشود و از رساله ملا حیدر علی مجلسی نظا هر
 میشود که والده آقا محمد علی عتباتی سید محمدی طباطبائی بود و او تاسن نفس و ماتین و اعلی
 که تاریخ اتمام رساله است بقید نیات بود و الله یعلم انفا که مذکور چهار اولاد مذکور داشت که بزیور
 صلاح و سداد و فضل و رشاد متصف بودند آقا محمد جعفر آقا محمد اسمعیل آقا محمود آقا احمد که در کشته
 بلاد هندوستان آمده بود از جمله تصانیف آقا محمد علی موصوف رساله ایست در طریقت جمیع میان
 و وزن فاطمیه است و رسائل نموده و رساله سنج و کتاب مقام الفضل که در آن مسائل و تحقیق
 و رسائل شریقه را جمع کرده و حاشیه بر کتاب مدارک و شرح مفاصیح که هر دو ناتمام مانده و چند خبر
 در تحقیق احوال رجال اعلی غیر ذلک من الرسائل آقا عبدالحسین بن آقا باقر البهبهانی
 اسکا کرمی جامع علوم و کمالات صوری و معنوی و ستم جمع صفات علایری و باطنی بوده فضل و
 کمالاتش پدر جبرسیده که والد نامدارش استاد الکمل در حیات خود ارجاع مسائل برای و تخطی بونی
 می نمود و مدار الهام این رتبه و الامتقام می بود و انجناب بعد وفات پدر و برادر خود مدتی بسیار در حیات
 بود فاضل امجد آقا احمد بن آقا محمد علی که برادر زاده انجناب است در کتاب مرآة الاحوال میفرماید
 عالی جناب مقدس و معالی القاب فضائل و کمالات کتساب علامه از زبان وحید الدوران مجتهد فاضل
 و فقیه روشن ضمیر جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول البرهان کل شین زو المناقب

والفخر آقا عبدالحسین بن آقا محمد باقر مد ظله العالی علم بزرگوار فقیر فاضلیست مخیر و عالمی بی نظیر سر آمد
پارسیان و عباد و سخیل اصحاب کرامت و سداوست و در اکثره از علوم خاصه فقه و اصول امام
بهام در مجاهدات و ریاضات و قوت عبادت از کبرای او بیار عالی مقام و بغایت کریم النفس
و ارسنه و بسی تافع و میساخته است شرح کیفیت سلوک و ریاضات آن مجاهد را مقامی عظیم باید
و تفصیل آن در حوصله تحریر نمی آید اگر شمه بطور علمای و نیاد ار رفتار با اعظم هر دیار رسم مراسلات
و کلمات را بر قراری داشت و متوجه امور فقر و خیرات و مبرات می شد ظاهر آنست که نام آن
عالی مقام در شتهار فائق بر اکثر علمای اعلام می شد و لکن بحجت انزو او گوشه گیری و در غمت
از معاشرت بی ارادت مجله و جماعت بکندن رسیده است که اغلب نامس بنام آن زبده انام مطلع
نیستند تا بمقدار فضیلت چه رسد ولادت با سادات ظاهر و در بند و بهمان اتفاق افتاد و در خدمت
جد بزرگوار معلوم شرعیه را استفاد نمود و در عصر آن مرحوم مرجع انام و در اخذ فتاوی و احکام
شد و اجازه بمسوطه بایشان دادند و مردم را بر جوع دانسته قناری خدمتش حکم فرمودند و از آنکه و اکثر
برکت ایزدی بیست مندگان و مید لزمان میرزا محمد مهدی شهرستانی و جناب تنفی الاغابا قاسم میر سیدی مجاهد
با سطر ملا و کسین از خدمتش فویش نمودند که در مقام آن بخت مکان نماز مشغول شوند بعد از احوال بسیار چند روزی
مشغول شد و خلق بر غبت تمام حاضری شدند چون مدت دو ماه تقریباً گذشت بر قوت نمود و فرمود که است

مقامی است عظیم و تحمل آن برین شکل است مولانا السید علی بن محمد علی بن ابی المعالی
الصغیر بن ابی المعالی الکبیر الحسینی الحسینی الطبا طبیبی السحائری نسب افشش
از طرف پدر ابراهیم طبیب که از فرزندان حسن مثنی بود و از جانب مادر فاطمه بنت سید الشهدا علیه السلام
سید و الدائم از شش سید محمد علی معروف باقا سید بود و خواهر آقا باقر بهبانی بعقد خود داشت که
که مادر جناب مددوست و جد آقا سید فاضل خیر میر ابو المعالی ملقب بکبیر که دلا و ملا صالح مازندرانی
بود سه پسر داشت سوم ایشان ابو المعالی صغیر که ملقب بکبیر بود و والد آقا سید بود و یک دختر که در
احواله ملا رفیع جیلانی شهیدی بود و با بچل چون مادر آقا باقر طاب ثراه نیز دختر ملا نور الدین بن ملا صالح مازندرانی

بود و مادر ملا نورالدین و نیز مادر ابو العالی و قمر الامام محمد تقی مجلسی بود و وجه نسب صاحب
 ترجمه از جانب مادر بملا محمد تقی مجلسی می رسد و همین وجه در تصانیف خود تعبیر از و بلفظ چند نموده و نیز
 از جمله مزایج قرب و انحصار مشایخ جناب آقا باقر است که صبیحه انجناب در عقد تزویج خود داشت
 و انجناب آقا و دیگر علمای کبار اجازه روایت احادیث دارد و سید عبد اللطیف خان شوشتری
 در تحفه العالم بتقریب ذکر علمای عراق آورده و دیگر فاضل علامه عالی شان میر سید علی مشهور که کوچک
 که صیت فضیلتش در صانع فلک کج بین وساحت خبرای زمین چیده و مستغنی از انظار است شریح بی
 بر مختصر نافع و ابطوط ارق نوشته است که مقدار فضل او از ان ظاهر و بوییه است بتدیس آن مشغول
 بود گاه گاهی منجم حاضر بود و می شنیدم وقت بسیار سفر نموده اصل و ماخذ مسائل را نوشته
 بموقع خود بظنیه است و از عزت گزینان و خلوت طلبان است و صاحب منتهی المقال بعد توصیف
 انجناب آورده که ولادت شریفش در ششصد و نهمین تباریخ روز دهم ربیع الاول سنه احدى و ستین
 و الف . مائة اتفاق افتاد و در ابتدا سال نهم دست آقا محمد علی ولد آقا باقر بهمانی اشتغال تحصیل
 مینمود پس باطلانده اش که در عمر بزرگتر و در تحصیل قدیم تر از انجناب بهت بسیار بود و در شریک و بر شد
 و در اندک زمانی بر همه ایشان سبقت و تفوق یافت و ترقی حاصل کرد و بخدمت خال خود آقا باقر
 طالب علم و تحصیل علم پرداخت و بعد مدت تعلیم تصنیف و تدیس مشغول شد مولف گواید تصانیف
 عالیله اوست شرح مختصر نافع مسمی بر ریاض المسائل و میاض الدلائل کتابیست بغایت مبسوط و
 ایراد اخبار و اقوال باستیعاب تمام به نهایت خوبی نموده که از سابقین هم چنین تالیفه بطور رسید
 تاریخ تمام آن کتاب بیله الحمد است و هفتم صفر سنه انین و تسعین بعد المائت و الالف است پس
 از فاصله میان این تاریخ و تاریخ دلائل و شش ظاهری شود که سن شریفش در وقت فراغ تصنیف شرح
 مذکور قریب سی و یکسال بود حال آنکه در چنین عمر از علما کمتر اتفاق شده که همچو تصانیف کامله و مبسوط
 بطور آید و دیگر از تصانیف اوست شرح مفاتیح که کتاب الصلوة از ان بقال تصنیف و رآمده بمجلس

ضمیم است دیگر رساله و مسئله تعلیمت نسبیات اربعه در کتبت سوم و چهارم و رساله در ترتیب نماز با سه
 قضا از طرف اموات و رساله مختصره در بیان اصول خمس و رساله در ذکر اجماع و استصحاب و رساله
 در تحقیق مسئله حجیت مفهوم موافق و رساله در جواز اکتفا بضررت واحده و تجمیع مطلقا و رساله در مسئله
 اختصاص خطاب مشافهه به حاضران و مجلس خطاب رساله در تحقیق آنکه منجزات مرض یعنی چیزی که
 در مرض موت خود به دیگران همه کند بعد از وفاتش ثبات از مال او محسوب می شود یا از اصل
 ترکد اش و رساله در تحقیق حکم انتظار حائض بر گناه خودش از ده روز تجاوز شود و رساله دیگر در
 اصول خمس بغاری و رساله در بیان اینکه کفار کلفت بفرع دین می باشند و رساله در مسئله
 برأت زمنوع مهر زوج و بیان آنکه بزوج واجب میشود که باقی بودن مهر را بر از منوع ثابت کند و رساله
 حجیت شهرت میان علما و رساله در مسئله نظر کردن بسوی زن اجنبیه و شنیدن آوازش و دیگر از نصایف
 شریفه اوست شرح دوم بر مختصر نافع معروف بشرح صغیر که آنرا از شرح اول اختصار نموده شرح
 خوب است در احکام عبادات و در آن بسطک احتیاط سلوک فرموده بحجت آنکه نفع آن برای عالم و جاهل
 و فقیه و مقلد و حیاش و بعد مماش عام باشد دیگر حواشی متفرقه بر کتاب مدارک و حواشی متفرقه
 بر کتاب حدائق شیخ یوسف بحرانی طاب ثراه و دیگر اجزای تمام در شرح مبادی الاصول تالیف
 علامه علیه الرحمه و غیر اینها دیگر حواشی در مسائل و فوائده و اجوبه مسائل است و فائش در راه محکم
 احدی و تثنین بعد الاثبات و الما تثنین واقع شد تاریخ و فائش درین مصراع یافت اند مصراع
 نبوت علی مات علم محمد و بعض شعرا می گویند تاریخ و فائش چنین گفته اند

گفت هاتف طیبی ز روی جودت طبع علی مقفن دین نمی زوینا رفت

در مصراع اول تمجید سیم واقع است بنا برین مدت عمرش شصت و نه سال و نه ماه تقریباً بود و

مفتن القوانین میرزا ابوالقاسم بن الحسن القمی السجایی ایچیلانی منسوب
 است بسوی چابلاق بحیم فارسی و با سوره وفات در آنکه قریب از قوالع کم است ولادت میرزا چاهانها
 واقع شد لهذا انتساب او با مقام شد پدرش از اهل گیلان است حال علم و فضل او زبان زد اوقات

صاحب قلوب

وادانی است و از تحریر و تفسیر این عبد مقرب بتقصیر است فی تحصیل علوم نجدت اکابر مسلم و فقها
 علی الخصوص از حضرت استاد اکمل آقا باقر بهائی نموده بدرجه تصوات فضل و اجتهاد و مرتبه علیاً
 اقامت و در شایسته حد کرده تصانیف او در رعایت وقت و ثبات است مشهورترین آنها کتاب
 قوانین الاصول فی اصول الفقه است و کتاب جامع الثمات در اجوبه مسائل از اول طرارت تا آخر
 البواب فقه مبسوط و ضخیم است و از دست حوشتی بر قوانین الاصول و کتاب شرح تهذیب الاصول و
 کتاب مناجاة الامام و کتاب مناجاة الامام و در فقه و زیاده فایده در اصول دین و مسائل و در باب
 مسائل عبادات و معاملات و کتاب معین الخواص و زیاده سرخدا عوام فارسی و عبادات از تلامذه او جمعی کثیر از علمای
 سید محمد بن محمد رضا شیخ و از اجازة شیخ انصاری در ذکر طرق خود میرزا ابراهیم الغفاری است و در
 الشیخ المعظم و العالم المقدم مسهل السبیل التذقیق و التحقيق صیانت
 قوانین الاصول و مناجاة المرفوع که اهو به حقیق المیزان البوالقاسم البیلا فی التفریق قدس
 الله روحه و نور ضریحه جناب میرزا عبد و ذات جناب آقا سید علی بهاء البیانی بفاسد تعلیل از دنیا طلت
 فرمود و در تصنیف کتاب قوانین و دستنمیس و اثبتین بعد الالفت اتفاق افتاد و شیخ المشایخ
 العظام الشیخ جعفر بن خضیر النجفی نجدت جناب بحر العلوم تحصیل علوم نموده و گویند که در
 خدمت آقا باقر بن نسبت تلمذ داشت و در روضه تبیین سطور است و هذا الشیخ افضل اهل
 زمانه فی الفقه لعمري مثله مبسوط الید فی الفروع الفقهیة و القواعد
 הכלیة قوی فی التفریع غایة القوة مقبول القول عند
 السلطان و الرعیة کان من العرب یطیعونه غایة الاطاعة
 و یطیعه السلطان فتح علی شاه قاجار عفی الله عنه غایة الاطاعة
 و کذا کل اکابر دولته و یاخذ من السلاطین و الاکابر
 من العجم و ارباب الثروة و العسنى مالا کثیرا و یعطیه الفقراء و
 فی مجلس الاخذ و ینظر من تصانیف جمیع اوست کتاب کشف الغطاء و بحث عبادات کتاب است

و نظیر خود ندارد مقصودست بر مجروح و قنای و دوران اکثری از مسائل فروعیه و بی فرموده که در هیچ
کتابی سابق و لاحق بیان نشده حتی که جناب او شهنشیر بالله فی العالمین گردید و در مقدمه آن ادله
بیان اصول دین و اصول فقه فرمود که در غایت متانت و زراعت است و بیان اشاراتی بطرف
از شرعیه فرموده و مبدء ساخته دوران قواعد کلیه را برای استنباط احکام شرعیه سوائے قواعد
سویه و قواعد مختصه را در عبادات قوت فکر و وقت نظر جناب شیخ از آن کتاب ظاهراً است از تصنیف
او است رساله در احکام صلوٰه و شرح بعض ابواب قواعد علامه علی طباطبائی در رساله در اصول و
افکار در رساله در احکام اموات است از جمله فرزندان جناب شیخ عالم بی نظیر جناب شیخ موسی که اکبر
اولاد بود و جناب شیخ علی و جناب شیخ حسن که هر سه از مجتهدین کاملین و علمای استخفین بودند و بلا
شکیفا در روضه بنیه گفته که مشهور است که قبل از وفات جناب شیخ بعضی مردم عرض کردند که نبش
بکدام یک از فرزندان شما تقلید کنیم و دوباره فرمود که موسی بن جعفر و نیز گفته که وفات شیخ قبل از وفات
آقا سید علی طباطبائی و محقق قمی بقا صله یک سال یا زیاده چند ماه اتفاق افتاد و موافقت نکرد و بعضا
آورده که وفاتش و رسال وفات جناب آقا سید علی طباطبائی طاب ثراه که سنده احدی و ثلثین بعد

الاعلیٰ و الماتین است و آن شد الشیخ محمد حسن بن الحاج معصوم القزوینی النجفی
از اعلام و مشایخ ذوی الاثر ارام بود اهل عراق و علم مقرر و معروف با علمیت و اذعان با کمالیت
دارند استخوانه و تکمیل از خدمت استاد الكل آقا باقر و بحیر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی
نموده از تصانیف او است کتاب ملخص فوائد حاریه موسوم به ملخص فوائد حسنیه و منتخب فرایند
حسنیه و هم شیخ کتاب مملوک از تصانیف او است موسوم به تنقیح المقاصد الاصولیه فی شرح
ملخص الفوائد الحاریه و تنقیح الفوائد الحاریه القدسیه که از تصانیف استادش آقا ابتریهانی
است و کتاب کشف العطاء من وجوه مرآة الامتداد بحیر العلوم در اجازه خود که براسه شیخ نوشته
بمراحم و اوصاف بیخه ستوده بقدر حاجت در اینجا ثبت افتاد فلما کان من فضل الله سبحانه
على العباد ان سهل لهم سبیل الرشاد و اوضح لهم مسالك السداد فجعل

لدينه واجكامه علماء مستحفظين لشرائعه واحكامه صار يتلقف الخلف
 عن السلف ما استحفظوا من علوم اهل العصمة والشرع حفظا
 لها عن الضياع وتحفظوا في النقل عن صورة الانقطاع وحفاظة على الاسناد
 فيما طريقه الاحاد وتيمنا بالدخول في سلسلة المشايخ الجلة وتبركا
 بکاتصال بروساء الشريعة والملة فلهذا هم اذ عرفوا من قدر العلم ما
 عرفوا اوصرفوا اليه من وجوه همهم ما صرفوا او كان ممن استدب الي
 هذه الفرض ورااد التدبر فيه على المفترض وجمع بين المعقول والمنقول
 وبرع في الفروع والاصول فان بسعادتي العلم والعمل وحاز منهما الخط
 الاول فالاجزل العالم العامل الفاضل والمحقق المدقق الكامل الاديب الابرار
 اللبيب والامعي اللوذعي المصيب الحاوي على النهج الابين والسالك في المسلك
 الاحسن الحاج محمد حسن بن المبرور الحاج معصوم القزويني اصلا
 الكاظمي مسكنا وفقه الله نعم للوصول الى غاية المرام والمراد من امثاله في البلاد
 والعباد وقد استجاز من هذا العبد الضعيف حفظه في ذلك من حسن اخلاق
 عظيم اشفاقه فخرت في ذلك على مذاقة واجزت ليزيد محمدا وسعد جده ان يروي عن ائمتنا
 التي عليها مدار الشيعة الابرار في جميع الاعضاء والاصصا انهم موضع الحاجة الحاج ملا احمد
 محمد بن محمد الزرقاني الكاشاني مسكنا عالمي عالي مقدور مجتهد بنابر اعتبار مرجع المم في سيادة حكمهم بود
 اقا محمد بن شاه اكل در كتاب مرآة الاحوال بتقريب ذكر علماء بلخ كاشاني و ذكر ائمة علمای
 بسیار در آن مجتهد زوشته و از انجمله است عالي جناب فضائل آية زبدة المحققين اخوند ملا احمد
 خلف مجتهد فاضل كامل مرموم ملا محمد بن زرقاني طاب ثراه و در روضه بينه و زميل مشايخ خود نوشته گفته
 که فاضل عالم و محقق ابرو و بجز اخر الفائق على الاول و الا و اخر جامع معقول و منقول صاحب
 و شگانه و سبعين در علوم کثیر شیخ و استاد من طایع ملا احمد بن محمد مهدی زرقانی در باب ست و بی

و دنیوی برج خلق خدا و در قضا و افتا یکتا بود تصنیف فائش در فقه و اصول و اخلاق بسیار اند و بهترین
 کتب او کتاب مناجات و در علم اصول است و کتاب مستند الشیعه در فقه و کتاب معراج السعاده در علم اخلاق
 مولف گوید دیگر از تصانیف شریفه اوست کتاب خرائن معروف بکشکول نراقی و کتاب مفتاح
 الاصول و کتاب شرح تجرید الاصول و کتاب وسیله النجاة و کتاب عوائد الایام و دیگر کتاب وسیله النجاة
 در فارسی و کتاب اساس الاحکام و کتاب سیف الایمان فی شرح خلاصه شریعت آورده که شنیده ام ملا احمد
 و مجلس درس استاذ الکمل آقا باقر بهبانی همراهِ والد خود میرفت و نزد جماعتی و دیگر از علمای
 اعلام و در او اخرا از خدمت بحر العلوم آقا سید مهدی درس میگرفت از تلامذه ملا احمد جماعتی کثیر
 اند که بمرتبه عالیه اجتهاد رسیدند از جمله حجة الاسلام شیخ مرتضی نجفی انصاری طاب ثراه بود

که ذکر شرفش خواهد آمد انشاء الله تعالی آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی
 برادر ملا احمد سالی الذکر علیه بزرگ بوده ملا شفیعا بقرب و کوه صابین خود گفته که از جمله ایشان است
 عالم عامل فاضل بیه فقیه محقق مدقق آقا کوچک بن محمد مهدی بن ابی ذر النراقی برادر استادم علامه
 نراقی که فاضل کامل و مجلس صالح است ریاست دارالمؤمنین کاشان بعد وفات برادر خود

عالم ربانی میرزا ابوالقاسم نراقی بجانب آن علامه تحریر منتهی گشته الفقیه الاویب السید
 محسن الاعرجی البغدادی النجفی الکاظمینی از فاضل محققین و اکابر مجتهدین
 و اصولیین و از ارشد تلامذه بحر العلوم و شیخ احمد حسینی بود نسب شرفش بسید عبدالعزیز
 بن حسین الاصفهانی الامام زین العابدین میرسد که از معروف باعرجی است از سادات علمای
 کرام و فقهائے عظام بود و فضل و کمال و تجرد و تقدس و زهد و عبادت و ورع و تقوی
 مرتبه نصوی داشت اولاً مجاورت و محبت اخوت و بعد از مدتی مهاجرت شهید کاظمین علیهما السلام
 اختیار فرمود آقا محمد باقر فی در کتاب مرآة الاحوال جیان نمائت قریب علمای بلد و قریب کاظمین
 آورده که در اینجا بخدمت عالی جناب مقدس القاب سلاله الاطیاب ممداه المحققین و زبدة المحدثین
 جناب سید حسن محمد اوی رسیدم وی عالمی است نخبه و فاضلیست رکعتن خمیر و در کبریا است

جناب سید الجتهدین سید محمد مهدی طباطبائی با استفاده مشغول شده بدرجات عالیه رسیده است
 نهایت مقدس و صالح و زاہد و تقوی است در خدمتش استفاده نکرده ام و لکن از جمله شاگردان
 من است شرح مبسوط بر وافیه الاصول ملا عبد الله توفی و کتب و رسائل دیگر در فقه و اصول
 از وی یادگار است صاحب روضه بنیه در احوال سید موصوفت میفرماید و هذا السید کان
 عالماً بالزهد والتقوی لم اعثر علیها الا لشرح کبیر علی الوافیة فالاصول وهو کتاب
 جید مشتمل علی التدقیق والتحقیق علی التفصیل فی بیان حسیب الفیض تخبیلاً و کنت المستغنی
 فرماید که انما یتفوق لاهل الباء لوالله مضیحه انتم فی کبر صفاً تشییر و تعادلات مدقّق و متبحر و سبب بحر
 و آن کتاب بر اقوال شیخ نیست که مایل بمسک انبیا ین بود و بطریق دقیق و تحقیق بر شستن
 پیر و ائمه دیگر کتاب محمول فی علم الاصول کتابست مبسوطه در ان احتیاج سائل اصولیه
 فرموده و فاش در سبت و کیم ماه رمضان سال وفات آقا سید علی طباطبائی شیخ مبصر
 بخفی طالب شرا بها که سنه اصدی و ثلثین بعد المائتین و اقامت بود و واقع شد در قدس
 متفصل روضه کاظمیه شدت تمام و در کتابخانه اش جمیع کتبه اند از انچه مولا و مولود
 مالی سخنمی است و اما شیخ جعفر طاب شده السید حمید بن السید حسین بن السید
 علی الموسوی الیزدی صاحب شه در العقیان او را به فاضل و عالم و منشی و ادیب
 ستوده و قدری از اجازه بحر العلوم که برای سید موصوفت نوشته نقل فرموده و نمود می آن
 بقدر ضرورت از دی نماید و کان من جد فی الطلب و بذل العسر فی تحصیل هذا المطلب
 و فانه سعادت فی العلم والعمل و حار عنها الخط الا و لا کمل ولدنا السید الحسب النسیب العالم
 الفاضل الادیب الارب ذوالفطنه الوقادة و القریحه النفاذ و الاخلاق الکریمة و الفطنة
 المستقیمة الاعتراف الابرار الفخر السید حمید بن السید حسین بن السید علی الموسوی اصلاً
 و نسباً و الیزدی مسکناً و منتسباً و فقه الله تعالی العروم الی اعلی معارج العلماء و الاتقاء
 الی اقصى مدارج الفقهاء العرفاء و قد استبحر فی بعد ان قرأه علی شطر اوافیه من کتبه

الفقه و غیرهما قراة بحث و تحقیق و تعمق و تدقیق و تدکشف
 عن نظر دقیق و فہر صائب را شایق و انہ بالا جا منہ حرو
 حقیق فاجزت اسعد اللہ جدہ و صناعف کدہ و جدہ ان
 یروی عنی الکتاب الاربعة التي علیہا المدار فی جمیع الاقطار انتہی
 بقدر الحاجة جناب غفران ماب مولانا السید ولد ار علی بن محمد معین
 بن عبد الہادی الرضوی النضوی البندی النصیر آبادی نسب شریف و شجرہ
 پر شرمکافیہ انجناب بہتت و سہ واسطہ بحضرت امام علی النقی علیہ السلام می رسد ولادت با شکوہ
 تقریباً در سہ ست و ستین ہجری و المائتہ واقع شد مولد ش تصدیہ جالیس و نصیر آباد انجناب
 اول کسے ست کہ در عمد خود ببلاد ہندوستان ہاجتہا در سیدہ و نہای جمہد و جماعت و اشاعت
 و ترویج طبع از ذات منظر البرکاتش بظہور آمدہ با بجملہ احوال فضل و کمال و استجماع فنون و نعت
 و ابطال آن علامہ عدیم المثال برتر از انست کہ در احاطہ تحریر و تقریر و آید چون کتاب تفسیر
 آئینہ حق نامشتہ تفصیل احوال آن سلاک آل ست بنا بران را رقم حروف بہ سبط مقال متوجہ
 نگردید ہم نظر بآرہ مضامین و محامد ذاتی آن عالمقدار کا شمس فی رابعہ النہار شکار ست
 و انچہ دین و یار قدرے از دین و اسلام ست ہمہ از برکات انجناب غفران ماب ست و نہای
 احوال علوم عقلیہ را از فضلا کے ہندوستان مثل سید غلام حسین دکنی از آبادی و ملا حیدر علی
 پسر ملا محمد السندیلوی و مولوی باب احمد شاگرد رشید ملا محمد احمد مرحوم تحصیل فرمود و بعد فراغ
 از عقلیات بعثات عالیات رفتہ در کربلائی مسئلہ از استاد کل آقا باقر بہبانی و آقا سید علی
 ملہا طبائی و آقا سید مہدی شہرستانی طالب شراہم و در نجب اشرف از حضرت بحر العلوم آقا سید
 صدی ملہا طبائی بر و ہروی تحصیل علوم فقہ و حدیث و اصول فرمود و در سندہ اربع و تسعین بعد
 المائتہ و الالف بزیارت مشہد منویہ علی ساکنینا آلاء التمجید رفتہ در انجا بخدمت شہید رفیع سید
 صدی بن سید ہدایت المتذہب بہبانی رسیدہ و کتاب افادات فرمود و از ایشان اجازه یافتہ

سید ولد ار علی

باز رجوع بجلا و خود نموده در اشاعت دین و شریعت سید المرسلین و اولاد المعصومین علیهم السلام
 می کوشید و ازین دیار بعض تصانیف خود را بخدمت اساتذۀ عراق فرستاده ایشان اجازات
 نوشتند که درین بلاد شتر اند احوال ابتدای اشاعت شعار شریعت و بنیای اقامت جمعه و
 جماعت که در بلد لکنو از ذات والا صفاتش بطور رسیده در کتاب آئینه حقا بتفصیل تمام فرمود
 است خلاصه اشش اینکه چون بعد انقضای مدت سیر بطرف لکنو که از مدتی محل اقامت
 آنجناب بوده مراجعت فرمود و نظر بر سبیل قدیم عیال خود را از موطن اصلی که نصیر آباد است
 طلبیده در ظل عاطفت نواب حسن رضا خان مرحوم باطمینان کلی اوقات شریف خود را
 بسر برد و مشغول تدریس و تصنیف کتاب اساس الاصول و دیگر رسائل و کتب و نیز گرد
 دین آشنا قدوة الافاضل و فخر الاما جد و الاثمل مقبول بابرگاه آن ملا محمد علی کشمیری ملقب
 به پادشاه طالب شرا که در علم فقه علم استوار برافراخته و در فیض آباد در حل اقامت انداخته بود
 رساله در بیان تفصیل نماز جماعت که از احادیث مأثوره و غیر آن بادل شرعی و وضع است تابع
 نموده و خطبه آنرا بنام نامی جناب نواب مرحوم مزین فرموده و پنج باب بسوب گردانید و باب
 چهارم آنرا متضمن آسمی دوسه کس را که بر طبق تحقیق شان درین بلاد قابلیت شننازی داشتند
 نوشته و باب پنجم را متضمن التماس که بخدمت وزیر الممالک نواب اصفت الدوله مرحوم کرده در
 آن رساله مندرج ساخته مرسل نموده چنانچه عبارت باب چهارم نیست که بزرگانی که قابل
 امانت شایسته از میان و مقربان درگاه رب الارباب اند و احدی را محال طعن ایشان
 نیست و نورسل از ناصیه جمال ایشان پیدا است و فروغ صلاح عمل از چهره جلال ایشان
 هویدا است یکی از انجمله عاکف کعبه مقبلی و سعید ازلی میردله اصل است که او سالکان راه و مقربان
 درگاه است بشری است فرشته سیرت و آدمی قدسی سیرت که انوار عرفان و اشعه ایمان از عیون
 و رخشان و فروغ علم و فضل از چهره اش تابان رافع اعلام شعار شرع سید الانام و سربانی
 برکت خواص و عام زیده از کیمای فحول جامع علوم منقول و منقول بجزی است مواج و کلی گراست

استماع بلا هتداء حقیق و بلا افتداء یلیق از مجتهدین کربلا سی محلی و مشهد مقدس شامی آنست
 سبیل و افتار را بهر توقیع رسانیده و استفاضه فقیه نموده است بر محکم اعتبار ایشان طلب
 کامل عیار برآمده تحمل شکی نیست و در روز گردیده گوهر اجتماع بدست آورده سعیش مشکور و شکرش
 با جوشده صدق الله العظیم و الذین جا هدا و ائینا لنهتدی بهم سبلنا و ان الله علی الخیر

اشعار

صاحب نفس قدسی و سگه	فاضل ذوق و فنون و طبع زرک
حسن خلق و تواضعی که با دست	هر دو شاخ بخونی که در او دست
بهر سراج علم مقبول است	قمر برین علم مقبول است
رافع الله قدره الی اعلی	شراح الله صدره الی اذکر

در هر میرگاران دیگر هم از تلامذه ایشان ذو النفس القدسیة و انحصال الملکیة
 شعله ادراک و ذکا سید مرتضی و متقی قدسی ماثرو نقاد و منظر هر مرزا محمد خلیل زرگر که بلا شبیه
 قابل امامت نماز اند حقیقه وجود این بزرگان عالیقدر اقبال سکار و دولتدار است باب
 پنجم اینکه نواب نامدار سلامت چون فضیلت نماز جماعت بنصوص فاطمه قرآن مجید و احادیث
 ثابت شده و حضرت سید المرسلین و حضرات ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین تباکیده امر
 نموده اند و مجتهدین و محدثین و متقدمین و متاخرین در هر عصری نماز جماعت می کردند و احدی
 از علمای اسلام انکار فضیلت این نمی کنند و همیشه حکام و سلاطین مروج و معین شریعتین
 بوده اند اگر بذات مبارک اند که متوجه این امر شده و قلم و دولت خدا داد حکم بگذارد و
 نماز جماعت نمایند همه امتثال فرمان واجب الاذعان خواهند نمود و سید و لیدار علی را
 ارشاد پیشینا می نمایند که مرفی ملت بیضا و شریعت غرا خواهد بود و به بنای این اثر خیر
 گوی صفت و رسیدن سعادت از هر خواهد بود و بذات مبارک هم اگر نماز پنجگانه را با اقتدا
 سید و لیدار علی بگذارد هر جا نماز جماعت رواج خواهد یافت ابدآباد و نواب بر روزگار فرزند

آثار عاظمه خواهد گردید و از باقیات مصاحبات بندگان عالی متعالی خواهد بود و الباقیات
 الصالحات خیر عند ربک تقابا و خیرا مطلقا نیست عبارت رساله عظمی
 موصوف بعد از این بمحنت امور دیگر که موصوف آئینه حقیقتا ذکر کرده سخن ملا علی در دل نواب مرحوم
 استقرار یافت و چنان تقسیم فرمود که هرگاه اتفاق مراجعت جناب مولانا از وطن جلدی کند یافتند
 تکلیف گزاردن نماز جماعت بان عالی جناب نماید لهذا وقتیکه کن والامقام را مراجعت
 از وطن اتفاق افتاد نواب جنت مکان التماس گزاردن نماز جماعت فرمود و در بنیاب
 مبارکه از حد گذر نید علامه مذکور از اولاد ذکور پنج پسر والا گهر داشت که هر یک از ایشان
 در فضل و تقوی و دیگر محامد لاتعد ولا تحصى نظیر خود نداشتند علی الخصوص جناب قبله و کعبه دین
 و ایمان سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب مشهوره که مرجع خلافت در ریاست دینی و دنیوی
 بود اکبر اولاد آنجناب اند و دیگر جناب مولانا السید غفر و جناب مولانا السید حسن و جناب مولانا السید
 مهدی و جناب ملا ملک باب سید العلماء آقا سید حسین رضوان الله علیه که در علم و حلم و فضل و وفا
 و قضا و اقتدا مشهور بین الانام و زبان زد هر خاص و عام است و از تلامذه آنجناب جماعتی کثیر اند
 که بدرجه قصوی از علم و عمل فائز شدند و از جمله فاضل تلامذه آنجناب صفوة الاعیان نعمتی سید محمد تقی خان
 که از اکابر تکلمین و زبدة مفسرین اند و از جمله ایشان مولوی یاحی که از نبی اعمام آنعالی مقام بود
 از تصانیف او تفسیری است بزبان فارسی و از آنجمله مرزا فخر الدین احمد خان ششتی که در جمیع کتب
 اکثر علوم حظ او نموده و از آنجمله فاضل کامل و عالم عامل میر تقی رحمة الله از تصانیف او است
 رساله اسرار الصلوة و رساله در اوزان شرعی عربی و غیره و از جمله ایشان است مرزا محمد خلیل زائر که
 که هم بخدمت آقا سید علی طباطبائی که بلائی مشرف گشته استفاده از آنجناب هم نموده بودند دیگر از فاضل
 تلامذه ایشان ذی الفخر البجلی و الشرف البسی مولانا السید احمد علی الحکیم بادی ادام السلام اما در
 الاحمال ذات قدسی صفاتش مدرس و تدوین و افادات مشغول و مصروف است از جمله
 مشغولات آنجناب غفران ما بهت کتاب اساس الاصول و کتاب مواظب منیه و شرح باب الاصول

حدیقه المتقین اخوند مجلسی ره و شرح باب الزکوة از کتاب مذکور و کتاب مکررة العقول که ملقب بعمله
 است در پنج مجلد ضخیم جلد اول در ذکر مباحث توحید و مجلد دوم در بیان مباحث عدل و مباحث خلق
 مجلد سوم در مباحث نبوت انبیا علیهم السلام مجلد چهارم در مباحث امامت ائمه پی علیهم التحیه و الثنا
 مجلد پنجم در مباحث معاد جسمانی و روحانی و مالمحقق بهین البیاض اکثر درین کتاب بر امام فخرالدین رازی
 رد فرموده الحق کتابیست که کوشش فلک نظیرش نشنیده و چشم روزگار عدلیش ندیده و راستی حجاب
 اقوال و عبارات علمای کثر کتابیست که از کتب خنایر علماء برین صنف ظهور کرده و از جمله تصانیف
 اعلامه کتاب شهاب ثاقب است و نقض مذاسب بهتمه صوفیه و ذکر کبرای ایشان که قائل بهت
 وجود گردیدند و کتاب صوارم الالهیات فی قطع شبهات عابدی القری و الالات نقض باب الیهیت
 شتخه شاعر شیرینا عبدالغفریز دهلوی و کتاب صام الاسلام شتخه نقض باب نبوت مذکور و کتاب
 اجاب السند ردیهت معاد و رجعت از کتاب شتخه و رساله ذوالفقار در جواب باب دوازدهم شتخه و دیگر فاضله
 کتاب صوارم که رساله مستقلة را بنیات امامت است و دیگر رساله نصیبت است که آنرا در رد اقوال عبدالغفریز
 در باب نصیبت مستقلی فرموده و رساله جمعه که قبل از بنای انقضا و جمعه و جماعت تبالیف آورده بودند و
 و حاشیه بر شرح هدایه الحکمت ملا صدرا که شتخه و فائق حکمیه و اسماط هندسیه و نقض بعض اقوال
 مولوی عبدالعلی خنقی است و در آن رساله شناسه بالکفر بر رادرج فرموده و بر تقریر کسب المتقین
 الفضول الجامع بهین الریاسته و علم العقول علامه تفضل حسین جان کشمیری و دیگر علماء بشتامی لاینفیج
 فرموده و دیگر رساله اجازه مبسوطه که برای سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثراه تفصیل قلمی فرموده
 و رساله در جواب مولوی محمد سمیع نسوخی شتخه بر طلال تصوف و بر است علمای ما از ان مذهب و رساله
 منشی الافکار در اصول فقه و کتاب سکن القلوب که بر کما و غیر خود برای تسکین دل حزین خود در
 وفات فرزند نوجوان خود سید مهدی طاب ثراه قلمی فرموده بود و دیگر رساله شتخه بر سبک فقهیه علامه
 از مسائل اطلاق و اراضی و معاملاتی که با کفار و غیر آنها واقع شود و معروف بر سالار زمین است
 و رساله در احکام طهوف نوب و فضا که بر پیچیده معروف است و رساله اثاره الاخران در احوال شهادت

حضرت امام حسین علیه السلام وفات آنجناب در عهد غازی الدین حیدر بادشاه در کهنه شب
نوزدهم رجب الاصب سنه خمس و عشرين بعد الالاف و المائتين واقع شد مزار فاضل الانوار
در سنه که خود تعمیر نموده بود در بلده لکنو واقع است ملا محمد علی الکشمیری ملقب
بپادشاه از کلامه ملا عبدالحکیم مشهور برست گوست کیکی از افاضل کشمیر و مولود و منتشر او
کشمیر و از چند گاه در بلده فیض آباد رطل اقامت انداخته توطن اختیار نمود و صف فضائل و کمالات
او در کتاب آئینه حقهما مسطور است راقم را بر تصنیف او اطلاع نیست مگر بر رساله او در بیان
فضیلت نماز جماعت که با حدیث ماثوره و دلائل شرعی تسلیم فرموده مؤلف کتاب تشکر از اطلاع
و احوال جناب سالی الاقباب حضرت غفران آب مولوی ولد امجد علی طالب شاه آورده که تحقیق
جناب غفران آب درین بلاد نبای اقامت جمعه و جماعت فرموده و اشاعت شعائر شریعت
نموده باعث آن ملا علی ذکور شد که تبرغیب و تحریص از این امر خیر از نواب احمد الله و لیدر
در پیش نواب سر فرزند الدوله مرزا حسن رضا خان مرحوم که از عقیده تشددان ملا علی بودند بطریق
توضیح این مطلب آنکه ملا علی در رساله که ذکرش نمودیم متضمن بتذکره کسانی که لیاقت و قابلیت
پیشنمازی داشتند نوشته و در انتها به باب چهارم از رساله مذکور در مع جناب غفران آب
پرداخته آنرا پیشکش نواب حسن رضا خان مرحوم ساخت چنانکه نقل عبارت رساله او در احوال
جناب غفران آب نموده شد وفات ملا علی در بلده فیض آباد اتفاق افتاد و در مقام نیایک از موافق
آن بلده است در بعض مکانات خود مدفون گردید از اولاد ذکور پیش پسر داشت که ایشان هم بذکر
علم و حلم آراسته بودند ملا احمد علی و ملا قاسم علی و ملا جواد که مدفون او در کهنه در سنه مرطوب
ابوطالب خان قریب غلجیا حکیم مهدی علی خان واقع است و ملا اکبر علی که پسر بیحد و سالگی
فوت کرد و محمد رضا نصیر علی و فیض آباد در صغیر سن وفات یافته احمد علی و در فرزند داشت
احسن که در سنیه آقا ابوطالب خان مدفون شد و ملا محمد تقی که اولاد او احوال موجود اند ملا
جواد هم و در فرزند داشت یکی از ان ظمیر الدین که اولادش در قبه بیات از العلماء است حکیم

مرزا محمد المتخلص بالکامل بن عنایت احمد خان الکشمیری الدهلوی از اجلای
 متکلمین و فضلائی ربانین و طبای حاذقین بود و بایک فضل و رشاد و مرتبه صلاح و سداد آن
 برگزیده رب عباد از آن برترست که زبان علیل و قلم کلیل از علو آن حکایت تواند نمود و قاصد
 سرخ بسیر اندیشه ازان و امانده ترست که در وادی و صف او مرطه تواند پیود و از آفتاب عالمتاب
 فضل او ذره بار نمودن از مقوله بحر محیط را بمکیال حرف پیودن ست هر قدر که در عمار و مناقب
 او مبالغه رود ناگفته بماند سلطان العلماء مولانا السید محمد طاب ثراه و بیض افادات خود میزین
 را باین اوصاف ستوده العالم المدقق و الفاضل المحقق العریف الاكمل و النحیر
 الاكمل جامع المعقول المنقول حاوی الفروع و الاصول حافض الملة القویة
 الجعفریة قانع قلاء البدع المحدثه للما تزییدیة و الاشعریة التوقد الا و حدامیرزاه
 طاب ثراه و جعل النجته منوالة و زیادی احوال تحصیل مبادی علوم و درسیات از افاضل عصر نموده
 کتب طبیه مانند قانون و شریح موجز بحدیث علامه زمان و فرید دوران حکیم شریف خان
 بتحقیق تمام خوانده حدت و جودت دین او در مطالعات کتب و استقفا و علوم این مشایخ بود که فیض
 و علمای عصر او تحیر و تعجب میگشتند علوم دنییه و نقلیه را از سید اجل نحریر اکمل سلاله و دوران
 مرتضوی خلاصه خاندان مصطفوی جناب مولوی رحم علیه نعمه الله بلطفه الخفی و اجمالی مصنف
 کتاب بر الدجی که استاد و ایچھے میان برادر محمد شاه بادشاه بود و مدفرا گرفته مولف شذوذ العیال
 که رساله فارسیه جداگانه بحال چاپ نمیزد نوشته اوصاف و مناقح او و قدر از حالات مفصلا در
 حکم بلاغت رقم ساخته را فم حروف هم چیزیکه در اینجا ثبت می نماید ما خود و منتقط از رساله مذکور
 است مولف رساله می گوید که فقیر جواب بعض مسائل فقهیه دستخطی جناب میرزا نرنگی اجاب
 دیده از آن معلوم می شد که در مسائل فروع اهتمام هم فرمود و مقلد کسی نبود و علی سبیل الاتجمال
 در اشتغال بدرس و تدریس آنچه بخاطر خاطر جنابش می گذشت بر او اش کتابها قلمی میفرمود و
 بر نظر کتابهاست که جناب مدح در آن درس داده و مخفی نیست باجماله بجهت تحصیل علوم اشتغال

بتدریس پیدا داشت و بهدایت مردم آن زمان که ناواقف بحت از مسائل اصول و فروع بودند
 می پرور داشت از ثقات مسموع گردیده که در او امل اشتغال تصنیف و تالیف کتابی در طب بزبان
 تازی داشته و آن کتاب در کتب استدلالیه است و بجهت عدم وجدان ناقلین و نامتوجه
 بودن معاصرین کتاب مذکور چنانکه باید درین بلاد شهرت نیافت اما در دلی پس نسخ آن در بعض
 کتب خانها یافته می شود پیشتر از آنکه فاضل عبدالغفر صاحب تحفه مسرور که کتاب خود را ظاهر
 سازد با او ملاقات می فرمود و مباحثات و علوم می نمود و چون فاضل غفر ب تحفه خود را که ترجمه
 کتاب صواعق خواجہ نصر الد کابللی است بجهت خوت نواب نجف خان مرحوم که سرآمد امرای
 آن روزگار و دانشمیان ائمه اطهار بود آنرا بطرف خود نسبت نموده بلکه اسمی فرضی غلام علیم
 برای آن تراشیده ظاهر نمود و ضلالت شیوع گرفت و مردم جهال و ناصح بین بطرف آن
 گردیدند بهمت و الانهست خود را متوجه بقض و رد آن با وصف نقد آن اعوان و انصار
 و عدم تیسر کتب و دیگر مواد فرمود تا آنکه در کتب و کتب جناب نهران باب شتمل بر حال تصنیف نثریه
 اثنا عشر قلمی فرموده نوشته که هنگام شروع کردن جواب کتاب مسطور یک ورق هم نردین
 نبود صرف بهدقه الطاف الهی و اعطاف نامتناهی او درین امر عظیم و خطب مسیم شروع
 سائتم پس یوما فیوما عنایات و افرو و انعامات تکاثره او تعالی شان بر من فائز می شد
 منی شانه که اکثر حالات متعلق تصنیف نثریه کساد بازار فرین کلام که در او امل کتاب مذکور اشعار
 و نظائر آن فرموده ایراد آن از اطلوعل نیندیشیده مناسب دانست و آن نیست اقل
 الخلیفه فی الدنیا فی الحقیقة العاصی بانوار المعاصی المفتاق الی رحمة الله الاحد ابن
 عنایت احمد خان المبرور المصنوع المتخلص بالکامل میرزا احمد عفی الله عن
 جراتهم که درین بلدة دار الخلافه شاه جهان آباد حرسه الله عن قطرف السواد و القس
 که مسقط الراس این نابلد شهرستان فضل و کمال است درین ایام خشک سال فضل و کمال
 بسبب بیوب و بوراد بار برو غنای احوال باهل بهمنستان علم و دانش که در نصارت و شادانی

غیرت ریاض رضوان بود مانند مزین خزان رسیده پیرمرد و در هم گشتانش بسان گشت زار اهل
 حصیان خشک و بے گشته پرده بی رونقی دے و لے بری کشیده روزگار دشمنان که در پیشگاه
 رونق و روای او بهار پیراے فرودین وادی بهشت جبین نیاز می سود بسان دل بسیل و
 طره سبل خراب و پریشان گردیده منابل خوشگوارش که مشرب عذب تعطشان بودای اقاد و
 استفاده و با سلسیل نسیم لالت تفوق می زد بسبب امتزاج مرارت و زعوفت جمل از ملح
 اچاج پافرا ترک نهاده و جداول انهارش که منسل آبشنگان زلال سرشده هدایت بود و با بصر
 اخضر و عوای ساهمت می نمود مانند سراب که نمودی ست بے بردن به صاحبیت عدم در داده
 از به تمیزی روزگار ناانجا شخص بهر رخست از جهان بجهت از راه عدم بشهرستان سرشکل عتقا
 رسیده و در نایابی و غرت و جو و اکیمیا و کبریت امر نظیر و سهم گردیده جماعه فضل از فضل و هنر عاری
 و گردوی جمل و جمل مصداق قدرت باری بر روی کار آمده با وجود عدم قابلیت ذاتی و بیجهت
 نظری خود را از استعدادان زمان و دشمنان جهان انکار هشتمین لعل لعل می زند و دوی
 انا و کاهنری می کنند از غایت محب و لغا خرکلا و گوشه نخوت بر آسمان می ساینده از نهایت
 قلی و مختار بزمین نمی گذارند و خود را از که تا زان مضمار علم و دانش و قهر و سواران میدان فضل و
 ینش می انکارند حرف شناسی عرش العزت و سواد خوانی لب الکلمه اینهاست و با این همه ذهن
 و ذکا و فطانت و دایه آپست خود را از پله رسانی بزرگان می نهند و پائیه کوتاه خویش را بالاتر
 او پائیه والا می بلند قدران قرار می دهند هر چه بخواهی خود را در رفعت مدینه علم و هر چه بخواهی در خوار
 سیم ابی الفضل من انکار و دهر با قلی خود را ز عیم بریر و اخطال بلکه از متنبی و عشی الفضل می پندارند
 هر که ساله با سوی عمران لالت مضامیه و بهر خری با عیسی مریم دم سدا واث می زند و هر چه بخواهد
 خویش را با رئیس حکمت یونان برابری نهند و هر چه بخواهد پائیه خود را بالاتر از پائیه فلاطون و ارسطو قرار
 می دهد چون شیخ مجاهد و صاف رحن آبار الفضول و اخطال القول از کمیت امکان و محیط
 بیان خارجیت بنا بر اختصار بفرمایند که در وصف ایشان بیانی است درست و خلقی است

بر قاست قالمیت نشان چست سادرت نمود قال تعذبه الله بغير انه قطعه

حیرت دارم حزین از حال انبای زمان
پله زدن منی کشادستند در میان لاف
ویرانه از پیش مرآسینه از ادراک پاک
تهدوی موری نه واثیم مردان در صاف
نخل صحرای غایت دبو کسار هوا
سعی کامل عباران خیر در کرده سنج
جز تکبیر قسم ناکرده ز ما و نسا
خار زیشان در عذاب نازنیشان در بال
مردم ازیند شرم این تمیز و فهم این

کودنی چینه از چراگاه کمی و کونته
مبتدی ناگشته چو انشتند یارب منتی
قالب از جان بے نصیب و صورتی نمونی
رتبه کاهنه در جملوه با سر و سی
کور بادنا و جهل و خسر راه گمراهی
در دکان عزت قالب زرتیه دبی
غیر پای و بودند انت از خمیر بودی
بجسول درک منی از نخ و از زب
می شواید دید دنیا بعد ازین روی بھی

باز در بدین
در ده بیست
و گدازد در این
را بوی
برای

از انچه خرس نا شخص از چراگاه جهل و حماقت گردید مثل کشتن کجایان و سفار ایما و صفای
اوست کتب احادیث اثنا عشریه بانه آینه که دست زکی افتد دست و افتاده چون سرایا علم تحصیل و بزرگای
این طریقه علیته کامیابی و قوت نداشت و بهر از تفرد و میان اقسام حدیث نصیب از انتقاد اخبار او
حاصل نمود از تحذیر ایا که و التحقیق فی نه نشید به کنگه و فهم مو دای آن رجوع با ستاد کامل کند ادلی
مملو از شلوک و او نام و دانی بخت بود و مالین لیا و سر سام و بصری از ادراک حقایق غریبه بصیرتی از دریا
دقائق پس دوره آن کتب که خزائن اسرار علم و حکمت و ذخائر نوافقه و معرفت اند به نظر علیل و بصیرت نظر کرده
از دریافت دقائق معانی تن در مانده دست شکسته و بنان اکر از فتنه بر بعضی اعترافات بارد و ابدا است غیر و از
نمود و برخی را نموده هم بخود تصور کرده و بر اکثر روایات نشان شیخ در از نموده بندان و تاب قبح و مرج که جود
و کلیت خود را بعضی انکار کرده و اولاً از دست و دست در آمده مانند بلبل و پندیس برای نرسب جمال خود و اقرار خود را
از طبع انچه از انچه از انچه علیه السلام و نموده تا عوام بجلالت نمائی و حیرت بافی با صغای آن ایا طبل کرده به الم و
در آینه نشانیا بجهت بلبل و بلبل و غلیظ کم با یگان مانند و دخان ابواب غلبت کشود و غیلات قمری و مکر است

و همی تو در المیاس بریان جلوه گر ساخته در مجادله و مخالطه مصب السبق از امثال و اقوال خود برون
 برهم خود را و کمال فضل و دانشمندی در داده و آن خرافات و پندانیات را که ثانی کلمات این جنبه است
 تحقیق و تدقیق نام نهاده بیداد بیکر کاغذ و مداد کرده روی اوراق را مانند چهره ظلمانی نفاق بسوخته
 کفر اندوده و حقیقت خود را ضحکه صبیان و سخره کودکان بجا خوان نموده و لنعمه ما قبل ایمات

بوم تو در بهوای بلند آشیانی است
 بر ما ترقت ستم آخانی است
 خفاش راستیزه بخور با سمانی است
 روح خمار با جسدت یار جانی است
 این جوهر لطیف نه بجوی نه کافی است
 طامات بن بدینقه را شکل ثانی است
 منکر مشو دلالت این اقترانی است

صد طعنه می زنی بهمان شهیران عشق
 با بخردان جنای فلک رسم کنه است
 بانگ کلاب بامه تا بنده تازه نیست
 نبود حماقت تو شگفتی که از ازل
 حیرانم از عزابت ذات شریف تو
 رنگین افاده با و خرافات مضحک
 ای بے قرینیت تو باشد مگر حمار

چون بواسطت عمده اعظم حکما و دهر و افلاخم فضلاء عصر استاد اکمل فی الکمال لای مؤید
 بالذات لای الالهیه بران نسخه مشحون بر خرافات و پندانیات و مملو از باطل و خرافات مطلع شتم و بهر ای
 آن ثمره مالینو لیا و رسیدم بهر غریز حکمت و جان نازنین معرفت سوگند و اندک نفسی لو تغلور عظیم
 آنکه تسویلات و رایج طلق دیم و اندک نفس درازی و برزه و زلی و اورا نقش باطل و غلطی لاجل و مخالطات
 او ضعیف تر از شیمات ملاحظه نمود و اسی تر از هیچ شکوت یا تم و کلام او را که مبنی بر غلط نفس و غلط و مخالطه
 تغلیط است در خزان ندیدم که کسی نقل و کتاب آن کج نهاید یا در صد و جواب آن در آید چه گفتن شکوک و شرک الورد
 در داده و روایات و فتاوی فریقین و بسیار یک مورد آن غریب زبیده و احمیلیه غلات و نظائر آنهاست بطلان آن
 فرق و مذاهب بسته به پیش فرقه ثنائیه یعنی از اترام توفی جواب آنست و اکثری از منقرات ناصب
 و اقوال اوست و مساحت دیت اهل حق از نشان باطلیته است و بعضی را علمای عالی مقام و بزرگ
 تدبیر از صف اول اهل حکم نموده و بهری بانگ توجه و تامل بیکر نخل می گنجند لیکن چون بعضی از افراد افلاخم

فضیلهای رفیع القدر و امکان و اجله عظم علمای ضعیف الشان که بجز بزرگوار و ارفع القدر و ارفع القدر
 فضل و کمالات اکران تا کران رسیده و حقیقت شریک غالب این تالیف در صیغه دست ابرج نسخه را که بجم
 خاصش در خیرالت بهائی در شقاقت محال و متانت اوله و ثبات بر این کتابی مثل آن در باب خود تالیف
 نشود بآنکه در رکات الفاظ و طمانت مضامین و سخاقت حج و دلائل ضرب المثلست از غایت ناهمیه قویه جان
 و تمیز ایمان نموده و مافی الکتاب را شبهات مضل و عقده های لایحل می پذیرد و در زبان و بی سر نیزگی دنیا
 که بسبب ریح اجامه و ادب باش او را حاصل است بحسب قریب و بیکیشتی جهال فرومایه و کثیر سوالو آنها
 شود الله و جوی هر درجاس و محافل خود بر زبان می آرد که دین مایه زمینی است مرجوح و ضعیف
 و مشغولست بچرخ و ضعیف و بسبب تالیف این کتاب بهین و زلزله بسیار در عقاید سالکان سالکین طایفه
 بر او یافته اکثری ترک این مذهب و ملت گفته اند که با صغای صیت اینگونه تصنیف کرد و کش خرافات
 این مذهب و ثنائی بنیاد است بطل است بعضی از آنان هم امرای عظام که اسطوری سکندر نشان و اصف سلیمان
 نشان است ایدیه الله به صحرای سیلان خاطر شریف او جوی ساینده حاش الله بل هذا الکلام عظیمه و سیرین
 مثال تمامی آنها مشربان از وضع و طریقت از شرب خود بی گزند و مذهب اینان باطل و مشغول میشود با مثال
 این ترنات و هلمات دل خود را خوش می کنند غافل از معنی که بیت

هر آسای را که ایزد بر سر دزد
 هر آنکس پست کند ریشش بسوزد

و بی ادبی لطف تو انور الله با تو اهرم الله منم نوری و لو کما الکافری و نیز مولف آن جز الله بجلاله و عظمت
 ایا سید ضیاء الدین که سالکان سالک تحقیق و ناسکان مناسک ترقیق اند و بهر کی کاشمیس فی رایت اینها
 علم استوار بر افراخته زبان طنج در از نموده و در تحصیل و تکفیر و تحقیق و تحقیق این گروه واجب است عظیم که ابوالاهای
 علم و دانش اند و حقیقه فرو گذاشت نموده

طیبه هر کامل از گفتار ناموزون زند
 خرچو گنجش کند بو خنده برگردون زند
 و نیز کاشمیس چرخ است بخدمت حضرت جناب سلطان النافقین امام الکونین والی خط ولایت خاتم فصی است

فناخ ابواب هدایت خاتم دونه و هدایت

میراب گستان امامت که توفیقش	تا حشر بهار است چمن در جهان را
مهر فلک عز و شرف مهدی بادی	که عدل بود واسطه یحیی و جان را
بنی بستی آن منظر کل مستنوع آمد	امکان بقا جزوی از اجزای مان را
او مرکز پر کار وجود است و گره	نه دوا گره در خواب نه دیدی دوران را
چون بحر آشوب زند سطح زمین موج	حفظش نشود بهشت اگر امنی مان را
عالم اثر زندگی اوستی او یافت	از روی پذیردن نسرده توان را
از آب حیات ابدی ساخته سیراب	خاک دریا و کام و دیان عطشان را

علیه السلام فی التوحید و السلام علی ائمه الطاهین و علی سید المرسلین و علی من تبعهم باحسان
و باستماع این مقال که غایت و مرقع سمیت این کثرین ملکینش آمد با وجود عدم بضاعت و قلت استطاعت
و کثرت علل و دونو عوائق و توزیع بال تشقت حال توکل فیض نعم فضال و عنایت حضرت سالتاب
و آری و علیهم السلام نمود که مکتب بر میان جان بسجده و دفع شبهات او را پیش نهاده توجیه است ساحت ازل
تقصیر شکوک و پرده ختم و این رساله را نیز به اثنا عشریه که منتهی از تالیف اعجاز تالیفات او و هم شعر از زبانت است و
طهارت استباعت و اعتقاد و تفرقه خدا از لوث مغفرت و بهرات اهل عناد است موسوم و بنصره المؤمنین و علیهم السلام
مکتب ساخته استی کلام مخفی نمائند که خواص انوار الهدایه صاحب صواعق استدلالی که از کتاب این نموده پیشتر
مردود فیض را به سرگشته بود و گمان سمیش غیر شکوگر بود و اصل کتاب او بدست قاضی عبدالغفر از افتاد که به ترجمه
آن پرداخت و آنرا تحفه نام گذاشت چنان که این کتاب بحث از اصول و فروع بود اگر علامه موصوف و دیگر علامه
اعظم الهدایه السلام به دفع شکوک و شبهات نقض بهرات و طمانتش نمی پرداخت عمره کار بخیر و طمانش
تنگ می گردید لکن الحق یعلو و لا یغلب حق تعالی علامه موصوف را که در معرکه از جمله علامه سالیق الاقدام
است برای حکمت خصم و حمایت ملت خیر الانام بر انگیزت که با وجود عدم معاد و اسباب اقسام کتاب و
کتاب کرمیت بر میان جان بسته دفع شبهات و بهرات عالی را متوجه ساخته و چون اعتماد و توکل بر او قائل
شاه درین امر عظیم و مطلب عظیم فرموده فی الواقع که کتاب او موجب نصرت مؤمنین و ذلت شیاطین گردید که

که درین عرض است که هر یک پشته سال از روز تصنیف آن گذشته علمای اصحاب و فضلاء هر دایه را خد
 از افادات او هستند و مخالفین یا وصف نقدی بجهایت صاحب تحفه که در هر طلب و یا بس تبایه است
 بعید و توهمات غریب پندیده می پروازند و قدست برزد آن سخن بعضی از مقامات باب پنجم نیافتند و در
 خطوات و جلوات معرین بغزرات و مذاقت اوی باشند و آن علامه را بختند و متفرد درین فن می پندارند
 چنانچه برناظرین کتب کلاسیه مثل مصنفات فاضل شهید و غیر ایشان این امر پوشیده و مخفی نیست عجب است
 آنکه خود مصنف تحفه شامشیر با وصف آنکه در همان جده تقیم بود و سامان و سباب میباید داشت و مجلدات
 ترمیم با و رسیده بکار خویش رعایت سعی انرا بدست آورده چنانچه از مکتوب او که حکیم شریف خان نوشته
 معلوم میشود و می دانند سمعنا الفضل الكامل المدقق المحقق هر من الحقیق سلم الله تعالی قد
 کتب علی وجه الرد والبین علی التحفة الاثنی عشریة ان اتفق طلب هر فوق ما کنه و مطا
 بوساطتکم فالما مول ان تبدلوا فی ذلک الجهد انتهی کن رفت مطالبه چون بجا
 و در آن شکی نیست و از قایل و مناظر و برافته مگر فاضل شهید که بدل و مکابره و سیخ شمیر و راسخ بود
 از مسأله هارست و جمیع بین الصلواتین چند سطر عبارت را فر گرفته شبیهات غیر دارد و تحریف قلم در آورده است
 علامه فرستاد و علامه بجاوب آن مکتوبی و رعایت رذات و خبرات تحریر فرمود چون آن مکتوب بفاضل شهید
 رسید برای عدم خلط و عجز بجاوش و بی چند نوشته موسوم بفرقة الرشیدین نمود علامه موصوف تحریر جواش
 سر امر تفشیج اوقات شده و معارض از جواب او نمود مگر عالم محقق و فاضل مدقن حکیم باقر علی خان که در او خبر
 غمخود طرح افتاد شاه جهان آباد و حرمها المد عن العتق و الفساد و انداخته بود و بجاوب با صواب آن پرداخت
 علاوه از آن بعضی اعلام از اصحاب ملت خیر الانام علیه الاف التحید و اسلام تفصیل تمام رد و نقص
 خرافاتش فرموده از معین الصلواتین موسوم ساخت اگر کتاب خطاب از به پنجم درین دیار اشتمار یافته
 جواب پنج باب است اول موسوم و چهارم و پنجم و ششم شاید که علامه مرحوم مملکت اشکتاب باقی مجلدات و نشر
 نسخ نیافته یا آنکه مسودات دیگر مجلدات غیر نسخ مانده اند و این باعث نوبت انتشار و اشتمار درین دیار رسید
 تفصیل مجلدات مذکور به پیشینوال است باب اولی شتعلیه رد دعوی فاضل غریز و در حد و شتعلیه شتعلیه

و بیان فرق ایشان بآب سوم در جواب عرضهای پریشان او که در احوال اسلام غلبه گفته بآب چهارم در
رجال و اصول حدیث و احوال اخبار و رواتق بآب پنجم در مسائل الهیات بآب ششم در احکامات فقهیه و دیگر از
مصنفات علامه مغفور کتابی است بسبوط و رجال سخی بتاریخ الطائره و رساله عظم بجمع و رساله فارسی در
صرف و کتاب نهائیه الذرایع شرح عربی رساله و جنیه شیخ بهاء الدین عالی علیه الرحمه که در علم و ادب است
تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد عبارت و غزالت او در علوم کثیره و فنون شمه و از شرح آن رساله که در
قدح مشغولیت واضح و هوید است اهل سخنان خط علامه موصوفت که بنظر رافهم رسیده و در کتب خانه جناب
علامه بان مولانا السید حامد حسین ادام الله افاده موجود است بحجت قصور بجم انبای روزگار و فضیلتی این
اخصار و ریج آن در اطراف و الکاتب عالم نشده و دیگر از تصنیفات اوست کتاب تفسیر اهل الکمال الانصاف
علی اختلاف رجال اهل اختلاف در آن اسامی رجال گذاریم و وضع عین و جمیع و وضع و انواع و تراصیب
و تقدیر و در جبهه را که باب صحاح شته که بقول اصح عبارت از صحیح بخاری و مسلم و ترمذی و ابی داود
و امامت مکتب صحاح خود آورده اند این کتاب را از تقریب ابن حجر مستطیل استخراج فرموده و دیگر رساله
الایضاح للفقهاء فی توجیه قوال الرجال است که در آن تاویل و تاویل رواتق احادیث اهل حق نموده و دیگر رساله الفکر
و فلسفه و از مصنفاتش تمیز خلیل فقیهات است لکن اکثر مردم از آن غلظه کرده اند در آن مصححات
اهل سنت را مانند لازم بودن محبت اهل بیت نبوی و اسقاط لفظ اهل از ورود و حکم بحسن خاتمہ عبدالمهدی
ابی سرح مرتبه و خلیفه دانستن یزید طحون و حکم نمودن بایمان و وجوب اطاعت و لمید بن یزید بن عبدالمکک
و حکم بحسن خاتمہ حجاج بن یوسف و عید نمودن از عاشور و تجویر کردن بجهنم شمس و غیره و مسائل غیره و عید
که ایشان بان قائل اند حکم ساقط الاعتبار بودن شجاست مریض استنباح یکدیکه استنباح از آن واجب نیست
و پاک دانستن منی و عدم خسارات از طبقات شجاست هیچ حال و پاک دانستن بر آب نجس را که زنده رفته
بمقدار طشتین برسد و جانزنده شدن و ضوایا پاک کشیده که در آن انکس بول کرده باشد نجس دانستن آب
مستعمل و ضوایا غیر آن مسائل در آن ذکر فرموده و دیگر منتخب فیض القدر شرح جامع صغیر شادوی که از کتاب
هر چهار جلد در یک جلد که تخفیفاً پانزده هزار بیت بوده باشد فرموده و دیگر منتخب انساب سمانی که در آن نسبتاً

مشهوره و بعد از آن در اسقاط ترجمه حفاظ و محدثین و ذکر منسوبین انقطاع فرموده بنا بر این نسبت با او کتاب
 در پنج باب بنفایت مفید است و منتخب کثر العمال ملا علی شتی که در آن احادیث و ادله بر امامت جناب امیر و دیگر
 ائمه هدی و مشایخ و صاحب خلفا رنشته و اگر صحابه انتخاب فرموده و رساله بدو رساله در سلسله روایت منتخب
 کتب کثیره است نموده که اکثری از آن بدست مردم ناب اهل افتخار و نبیال مسوده بودن آن همه را بر باد
 ساختند مگر رساله گفته بعضی از آن که بنظر فقیر رسیده اسما آن در ذیل نوشته می شود و تصحیح بخاری و صحیح مسلم
 و صحیح ترمذی و صحیح نسائی و سنن ابوداؤد و موطای مالک و تفاوت تصوف و رجوع الفروع الی الاصل از
 شرف الدین تمیز شاه ولی الله قنادهای و روحی قنادهای اتفاق سیوطی طبقات خفیه ملا علی قاری حقه
 الاثره شعرا و شرح مواقف شرح بر دوی منهاج شرح صحیح مسلم از نویدی تحصیل الرجال شیخ عبدالحق ابوبکر
 و جلال جمیع از ملا علی قاری کتاب سیاسته و الامانه ابن تفسیر رساله ملا فخر الدین علی تاجی بدوئی تاریخ جمیس
 فی احوال النفس النفیس تاریخ ایمنی تاریخ ابن خلکان شرح نسب نامه سرزکائات علی الاولیاء لابی نعیم
 الاصفهانی سند احمدی تاریخ طبری رساله تحقیق نه شب شیخ الزمیر جمع بین اصحیحین عمیدی شرح مسند
 شافعی متفرق قنادهای عالمگیر مختصر و قایه کافی و تاریخ الباری شرح بخاری آرشاد الساری شرح چهار
 مراجع النبوه معراج النبوه ترجم و مراجع شقای قاضی عین الله جامع الاصول استیجاب ابن عبد البر شرح مشکوٰۃ
 شیخ عبدالحق معالم التنزیل روضه القادر و نه الاجاب جیب التیر شرح بر جندی بر مختصر و قایه مکره
 هفت منظوم کفایه کتاب الادب المفرد بخاری شان جهان نامه تاریخ الخلفای سیوطی ملل و نحل شهرستانی
 شرح مقاصد علامه نقض ازانی کیفیت وفات علامه بروحی است که مکتب رساله از فاضل کامل مرزا امیر علی
 شاه جهان آبادی که تفسیر علامه بر صوفی بود نقل نموده و گفته که از زبان فاضل مرزوبوشنیده ام که در نواح دلی
 امیری الا قارب باد شاه بود و در نصب و تخت نصب اسبق از او جلی می بود و همیشه در ابر و اطفا
 لودنوی می نمود لکن چون مصنفات علامه بر صوفی در قطار و انکشاف عالم دین و سائر گردید و باعث اظهار
 حال فضل و قبا اعدای دین شد عرق حسیت او زیاده بضرمان آمده حیل با خفا و استار در اضرار و نجانب
 می انگشت و تاریخ یکم از آن پیش میرفت ناچار آن سکار عذر خود را بنامش و اندک و تحلیل ظاهر ساخت و

به شاه و الا به حال خود عرضه داشت بادشاه طیبی برای حاجیان و مسکین کرد بعد چندی عرضه دیگر فرستاد
 که اگر حضرت عالی را مستطوع است که قدری چندی دیگر درین دنیا زنده بماند سلطان الکبیر و فخر اطباء علامه زمان
 و حیدر در آن مرزا محمد حکم شود که بجلال من پیر و زنده والا از حیات مستعار دست بردارد بادشاه بعلامه موصوفت
 پیام داد که بجلال مخلص باید پرداخت علامه موصوفت از وقتن نزد آن مکاره بنا بر تمام محبت برکن
 اشتران راول آباد انکار فرمود لکن چون تقاضا و اصرار از جانب والی آن دیار نهایت رسید ناچار بقضای
 آن تن برضاداده تسبیح سفر از پای نمود و هر وقت رغبت می فرمود که غالباً دلی اهل درین سفر مراد دعوت کند
 لهذا نیز در آن آخرین باید پنداشت و از حقوق هر کس که باشد برابر زنده حاصل باید ساخت تا آخر چنان
 واقع گشت که آن غدار باقتضای آثار زنده نارنجیاب را سموم ساخت مرقه نور او در پی در پی شریعت
 واقع است که مردم را اعتقاد است که در اینجا نشان انگشتان مبارک حضرت امیر است و اکثر قریه و روستا
 و صاحبین هم در آن بقعه است تاریخ منظوم فارسی بر قبر مطهرش نوشته است که شریف فاش از صراع
 در شیرنش بگریه بگو و اعجاز برمی آید که هشتاد و یک هزار و دصد و سی و پنج هجری است محمد بن آقا
 محمد صالح اللاهی موصوفت شد و در اینجا راجع فاضل و عالم و مجتهد حیدر ستوده و گفته که در حدود
 سده صدی و ثلاثین و مائتین بعد الا لاف جازه روایت از بعضی ملائمه آقا باقر بهیانی علیه الرحمة
 یافته در آن اجازه مستطوع است و بعد فان افضل ما صرفت الیه المصروف و ابیضت و تحصیله
 هو علمو الدین و التفقه فی شریعة سید المرسلین فهو اعظم ما تلحق الیه ابصار و الا بصا
 و انفع الباقیات الصالحات فی ازالة القار و معاداة من الرسوم فهو من الهبات و النشوی
 يحصل مافی الصدور و قد جرت عادة العلماء الا وائل و الا و اخر یاخذ العلم من
 المشائخ الا کابر و تلقیه خلفا عن سلف و کابر عن کابر فکون من متفرق عن وطنه
 متفرق الی الله بهجرت عن مسکن و در حلقه قد جاب لبلا طلب الا علی اسناد الی سادات
 العباد قصد الشیوخ من کلیم عمیق و شد الیه الرجال بطریقهم الوشوق و کان من
 سعی فی هذا السبیل و حیدر فی تحصیل هذا القصد الجمیل و کان یاخذ الخط الوافر الا سنی

وحصل بالنصيب المتكافؤ الا هنيء ولدنا الاعز الهم الارشد وعزيرنا الزكي الاسعد الامير اللوح عي
 المسدد والعالم الفاضل الاجيد سمي جديده محمد بن العالم الفاضل الصالح والحكيم الكامل الفاعل
 اقا محمد صالح اللاهوتي اذ الله في علمه تقاه وحباه من الفضائل والفواضل فارتجاة ثمناه كان
 ممن طال تردده على كثر اختلافه على قدره على شطره وانما من الحديث والفقه الاصول وسمع من قسط
 كافيا من المعقول المنقول ثم استبحر في ايد الله نعم بتأييده سدده بتسديده فوجدته اهلا لان
 مجاز وان يسمع الطلبة بالانجاز فاجرت له زهد سجدة وعلما جدا ان يراوى كتاب فقه البلاغة ^{المخطوط} الجامع
 لعبد المومنين والصحيحة السجدة المشتملة على ادعية السجدة ودين العابدين على الناطق بهما افضل الصلوة
 والتسليم للثناء التعظيم للكتب الراجعة التي عليها المبدأ في جميع الاعمال والمصاحف كانت في الوضوء والاستسقاء
 كالشتمين في طابعة النهار الاخره مولانا محمد شفيع الاستر آبادي از رفاضل عصره تلميذ
 حضرت بحر العلوم آقا سيد محمد طباطبائي ^{الملا} بوزكانه ممدى المازندراني في بعض
 تصانيفه وعلامة صاحب جواهر اوراد بعض مكاتيب خود بمبدأ جليله ستوده مولود را به حالات او
 اطلاعي بهم زسيد مولانا السيد عبد الله بن شيرنجي اقا محمد تقرب وكرسا نيكو در بده طبیب
 کاملين از فضلاي آنها ملاقات کرده گفته وبا عالي جناب قدس عالم فاضل کامل سيد عبد الله
 بن سيد شيرنجي ملاقات اتفاق افتاد وی از فضلاي نامدار و نيز از ملائمه جناب شيد و لاتار اخي
 بحر العلوم آقا سيد محمد طباطبائي است مولانا السيد محمد بن جناب مولانا السيد علي طباطبائي
 بخدمت والد علامه خود تحصيل علم فرموده واز اكر ولا جناب آقا سيد علي طباطبائي است ز نيز داماد
 بحر العلوم بود بعد از وفات پدر خود قائم مقام آن منبع هدایت وارشاد و زير بفرزي سنده تشاد كرويد باجله
 اجناب جامع علوم معقول و مقول و حاوي دروع و اصول و معادن و ربع و تقدس و كمال و مخزن سلم
 و فضل و جاه و طلال بود و در تجرب علوم محاسن ذاتي و محامد صفاتي شهره و اتفاق و باذعان اكابر عرب و عجم و عثماني
 الاطلاق بوده و علمای ابرار معترف فضل و كمال او و رؤسای كبا و شقا و مطيع او بوده اند صاحب خطبه
 از جمله مصنفات او گفته كتاب غايات در اصول تفریاجله از بیت است و كتاب و سائل در اصول فقه و كتاب

منابل در رفته و آن کتابست بسو و جامعیت مضبوط که تا حال مثل او کتابی جامع در ادله و اقوال و
 حاوی جمله مسائل فروع بقالب تالیف نیامده تقریرها دو لکمه بیت است و از صفات اوست کتاب
 مصباح در رفته و کتاب اصلاح العمل در رفته و آن مخفیست بر قادی و هم در آن کتاب اشاره فرموده بسو
 مسائل متکلفیه و کتاب اکمال و تکمیل اصلاح العمل صاحب رفته همیشه در از شاخ خود نوشته و
 گفته سمعت منه رحمه الله ان مولفاتی قریب من سبعهائ فقد الفیتها اذا کثر
 مشهورست که در زمان آنجناب قوم روس که بلاد سلطنت ایشان قریب ممالک محروسه بادشاه اسلام
 پناهنده علی شاه طاب ثراه واقع بود دست تعدی بر مسلمانان دراز کرده بودند بجرکات ناشایسته پیش می
 آمدند و اهل عجم شغافه این معنی بخد مت آن میخواستند و این معین بودند بملاحظه و چهره در رای اقدیس
 آن قدوه ارباب اجتهاد چنان قرار یافت که جهاد بران قوم کفار جفا شعار در خصوصت جائز بلکه واجب
 است و بر مسلمانان لازم که بدفع ایشان برخیزند و فتوی این معنی ببادشاه اسلام پناه نوشت چون
 بسبب بعضی حوائق از جانب بادشاه و رباب دفع ایشان اعتنائی بنظر رسید مردم باز بجدتش
 عرض حال نمودند آن عالی جناب ببادشاه میغام فرستاد که اگر شما متوجه دفع ایشان نمیشوید
 بفرمایید که متوجه شویم بادشاه اسلام پناه نظر باینکه بجهاد بر خصم نایب ایمان علیه السلام است
 جناب سید را پسندید و آن جناب بحسب مرضی بادشاه متوجه دفع آن قوم رو سیاه شد مردم بسیار
 از مؤمنین همراه رکاب سعادت انقباض جمع شدند بحدیکه راهیان از مردم پر شد گویند که خلوص ارادت اهل عجم
 بجدتش بحدی بود که چون آنجناب بغرم آمدند نور از کربلا می جلی نهفت فرموده و جفش بلاد عجم تشریف
 آورد بر سر حوضی شسته وضو کرد مردم بان تبرک جستند و یکی از ایشان آب اوان حوض بقدر مقدور
 خود برداشت تا آنکه تمام حوض خالی از آب شد چون قدیم فیض از دم آنجناب ببادشاه دین پناه
 فتح علی شاه طاب ثراه بود و تمام اهل طهران که پای تخت شاهی بود حتی که ملازمان شاهی قبل از آنکه
 اجازت از خواهند بجدتش شتافتند با جمعه چون نمیر رسید بتبلیغ و استقبال بیک منزل پیش آمد
 و آنجناب را بدر سلطنت آورده با علای تخت خود باداوه نمود و بگوشه تخت کمال ادب نشست که فراموش

چون آنجناب از آنجا شصت بسوی جهاد انقوم بنهاد فرمود بادشاه هم با فوج کثیر همراه رکاب آن سلاطه
 الاطیاب بغرض قتال آنهار وکل شد و فرزند خود مرزا عباس را که ولیعهد بود مقدمه کیش گردانید چون گفتار
 عسکر اسلام با فوج روس در نواح بلده قفقیس واقع شد معرکه محاربه و مقاتله گرمی پذیرفت تا آنکه بصورت
 کمال شجاعت و بین علومت آن غلامه اعدا و مرتضوی نوبت بجائی رسید که آثار استخ و ظفر و عسکر اسلام
 نمایان بودند آگاه میس قیوم روس بمشاهده اینحال پیغام بخدمت میرزا عباس فرستاد که اگر
 صلح کنید دست از جنگ بردارید و ضرر خود را بشما میدهم و همدران شما که فرزند غیر فری ادبیای
 دولت اسلام قریب الوقوع می نمود بعضی نااندیشان بخدمت میرزای موصوف کیش عساکر
 شاهی بودند و عرض نمودند که اولی آنست که قبل از فتح انقطاع حرب کنید و سؤل قوم مخالف را
 مقرون احابت فرمایند زیرا که حال خلوص ارادت و اجتماع سائر عجم بخدمت جناب سید بحدیث
 که مشاهده نمودند پس اگر این فتح واقع شد سلطنت بسوی جناب سید منتقل خواهد شد و شما ازین
 دولت محروم خواهید ماند میرزا عباس برگمان باطاش اعتماد نموده و سخن فاسدش را قبول داشته
 و در همان حال وزیریه و عده اجابت صلح بقوم مخالف داده و ملازمان خود امر نمود که ریاست
 عسکر را از دستما بر زمین گذارد و بخوبی ظاهر کناره رفت تا جنگ برهم خورد و نوبت بوقوع فتح
 نصیب ناچار آنجناب و بادشاه بعد از مصاحبه از آن نواح مراجعت کردند و بر خفا آنجناب ازین واقعه
 حیثیت افترا افتد و رنج و الم راه یافت که چون در حال مراجعت بلده اربیل رسید ریاضه از کینهفته
 در سکوت بورتا آمد و در آنجا ^{۴۰} یاور ^{۴۱} سینه همجری از دنیا رحلت فرمودش منظرش را بسوی کربلای مطهر
 بردند و فیما بین هزار فاضل الانوار حضرت خامس آل عباس علیه الاف التحية و الثناء و مرزا حضرت عباس
 علیه الرحمه و الرضوان دفن کردند جناب سید طاب مرقده الشریف چند پیران عالی رتبه و شایسته
 یکی از جملة ایشان فاضل کامل جناب سید حسین و محمد جمیل القدر قاسم حسین و دیگر یکی صاحب
 عقل و منیر جناب السید جعفر که بعد از چند روز از وفات الداجد خود و در ایام طاعون در شب زفاف خود
 داعی حق را بیک اجابت فرمود رحمه الله تعالی کذا فی التوضیة البهیة فی الاجازة

الشفیع بن الفاضل المعتمد آقا سید حسین بن آقا سید محمد الطباطبائی
 ملا شفیعاً و ضمن احوال والد ماجد آقا سید محمد گفته فاضل عالم کامل ذو الصفات الحسنات آقا حسین
 مجتهد و بصیر بقواعد اصولیه و خیر بطریق علمای امامیه است و جواد و خنی است در غایت سخاوت و
 نزد پدر علامه خود و غیره تر از دیگر برادران خود بوده سید حسین موصوف و نشر شانه زده علی میرزا سلطان
 فتحعلی شاه قاجار را در عقد نکاح خود داشت بعد از وفات والد ماجد خود که در سنه یک هزار و دویست و چهل
 و یک یا چهل و دو هجری واقع شده اندک زمانی بقید حیات بود او را پسری است آقا میرزا العاجلین
 مولانا السید مهدی بن العلامة السید علی الطباطبائی طاب مرقد هما از مشاییر
 فضلا و ادکیای فقها و علماست کتساب علوم و فنون از پیش والد علامه خود نمود و در زمانش کمال
 فضل و تحریر سیده حال علم و فضل و ورع و زهد انجناب شهور تر از آنست که احتیاج بیان داشته
 باشد مصراع بهما کتاب چه حاجت شب تجلی را مولف تذکره العلماء از بعض افاضل ثقات که در
 زمان انجناب در کربلای معلی بودند نقل کرده که انجناب جوهر طبع و قاد و وحدت ذهن نقاد
 بحدی داشت که رای اندس او در تدقیق جزئیات مسائل اختلافیه فقهیه بیجائی قرار میگرفت در هر
 شقی از شقوق آن که نظر و فکر و استدلال میفرمود محال متفرع و شقوق متنوعه بران می افزود و ثبوت
 بان نمی رسید که انکشاف حکمی و اقتصار بر قولی فرماید باین جهت بیچگایی فتوی و مسائل اختلافیه بر او
 اعتماد خود نمیداد بلکه همین وجه تدوین کتابی و تصنیف مقالی از انجناب بظهور سیده و کمتر
 متوجه تدریس میکردید اگر گاهی با التماس علمای کربلای معلی و اصرار اعزّه و اقربای برای برافاده
 درسی بسجده و الدم حرم خود تشریف می آورد و سخن بحدی بسیار وسیع است از استفیادان خدمت فیض شری
 که اکثری از ایشان علمای کبار و مجتهدین نامدار بودند ندیری شد و در سبک سبک که بیان میفرمود و در
 ارشاد و دقائق و شقوق آن و بیان استدلالات متقدمین و متاخرین و تحقیق مطالب علمیه زیاده
 از یک هفته میگذاشت و با تمام غیر سید و انقدر در هنگام بیان دقت طبع و علو تقریر را که میفرمود که
 رشوت اتصال سلسله سخن با استدلال زمان بیان ثبوت آشوب چشم انجناب میر سید و آخر الامر بالقطع

فریسی پرداخت چون برادرزاده انتخاب آقا سید حسین بن سید محمد طباطبائی بعد از وفات والد ماجد خود
 اکثر ادوات التماس تصنیف کتابی در مسائل فقهیه بخدمت آنجناب می نمود و آنجناب از راه احتیاط
 و عدم انکال بر برای خود مسئل او را مقرون با جوابت میفرمود چون اصرار می نمود و صوفی از حد گذشت
 مسوده چندین مسئل از مسائل علمای را بتحریر در آورده و چون در بعض اوقات بجهت اشرف تشریف
 بر دستنوده مذکور رسید موصوف بطریق امانت نزد خود داشت چون آنجناب از آنجا بکرامت رجعت فرمود
 مسوده مذکوره از نزد سید موصوف باز گرفت و فرمود اجازت من نیست که کسی برین مطلع شود بالجمله
 حال اوصاف کمال احتیاط آنجناب با وصف اینقدر بتحریر و تحقیقات بحدی مشهور است
 که در وصف احدی از علما نقل کرده اند فقهای فحول و علمای محقول و منقول از محققین و مقدسین
 این کرامت و بجهت اشرف که در زمان آنجناب بوده اند از دعای بفضل و کمال بزرگوارسی و تقدس
 و تبحر آنجناب داشته اند و احدی را جای سخن بر آنجناب نبوده و مشهور است که آنجناب در او احسن
 عمر خود از کرامت بسوی تهریز تشریف آورده و در سال یک هزار و دصد و چهل و نه هجری در وقتیکه
 بمزار فاضل الانوار سید عبد العظیم سیدنی علیه الرحمه وارد بود بجهت حق پیوست و نقش مطهرش را بسوی
 کرامت نقل کردند و قریب یکی از ابواب رواق حضرت امام حسین علیه السلام که معروف بباب العباس
 است دفن کرده اند رحمه الله تعالی الشیخ احمد بن زین الدین بن ابراهیم بن صقر بن
 ابراهیم بن ذاعربن راشد بن قسیم بن شمر بن شمس بن صقر المطیری فی الاحسان
 از فضیلتی زمان و علمای اقران حکیمی ماهر و فیلسوفی شایع صاحب تصانیف کثیره است از کلام مذکور
 جمعی از علما و فضلا اندکی از آنها مولانا سید محسن اعرجی شارح مقدمات حدیث است و از ارشدین مذکور
 او سید کاظم رشتی کتاب معیش و مروج مسلکش بود شیخ احمد موصوف از اعظم مجتهدین اجازت
 یافته و از جناب بحر العلوم آقا سید مهدی طباطبائی و جناب آقا سید علی طباطبائی و مولانا سید مهدی
 موسوی کرمانی و حضرت شیخ جعفر صاحب کشف الغطاء شیخ حسین بن شیخ محمد بن شیخ احمد بن شیخ ابراهیم
 بن منصور و زری سمرانی علیه السلام مراد همه اجازت می یافته و نقل اکثر عبارتین از کتاب

شوق العقبان فی تراجم الايمان موجود است من شاء فليدبر جمع اليك لا شفعاء در روضه
 بهيه آورده شيخ محمد علامه و فليست ما بهر شيخ احمد بن زين الدين الاحمدي ارايل احسا بود چنگ
 در بلده يزد هم مي بود از انجا حسب الطلب شاهزاده محمد علي ميرزا پسر فتح علي شاه قاجار بلده كerman شاه
 تشریف آورده بگوشتم رسیده كه شاهزاده موصوف يكهزار تومان برای زاد سفر كerman شاه و برای اداسی ديوان
 با و عطا فرموده و فتصد تومان ما ماند وظيفه اش مقرر ساخت و از انجا بگر بلاي محل مراجعت نموده سگ
 اختيار كرده شيخ مذكور را پسر مست فاضل شيخ علي كه قايم مقام پدر خود در بلده كerman شاه شده بود
 در انجا ملا شفعاء در وصف شيخ مذكور و بر اثار و از ديگر مذاهب فاسده و اقوال ارايل كاسه باین عبارت گفته
 و الشيخ المذكور كان ذا كرامت فكلما يتكلم غالباً في العلم والجواب عن الشكوك
 العلمية اصولاً وفروعاً وحديثاً وكان مشغولاً بالتدريس ويدرئس اصول الكافي
 والاستنبصار ولا يرى منه الا الخير لان جمعا من العلماء المعاصرين له
 قد حوافي قد حافطاً بابل حكم بعضهم بكفرة نظراً الى ما يستفاد من
 كلامه من انكار المعاد الجسماني والمعراج الجسماني والتقويض الائمة
 عليهم السلام وغير ذلك من المذاهب الفاسدة المنسوبة اليه وما يرايت
 في كلامه ذلك وما سمعت منه الا انه المنقول منه استفادة من كلماته
 وصار هذه اية عظمى في الفرقة الناجية وذهب جمع من المشتغلين بل العلماء
 الكاملين الى المذاهب الفاسدة المنسوبة اليه وصار هذا سبباً لاضلال
 جمع من عوام الناس بالطائفة الشيعية في هذا الزمان معروفة وظهر مذاهب
 فاسدة واكثر الفساد نشأ من اجلة تلامذته السيد كاسه الرشق والمنقول
 عن هذا السيد مذاهب فاسدة لا اظن ان يقول الشيخ به بل المنقول
 ان السيد علي محمد الشيرازي المعروف بالباب الذي يدعى
 دصاوي فاسدة هو سماء بالباب وكذا سمي بنت حاجي ملا صالح

المفترزين بفترة العين وان لم يعلموا رضاه بما ادعاه الباب وفترة
 العين والباب صار اسببا لاضلال جمع كثير من العوام والنحواس
 وصار اسببا لقتل نفوس كثيرة كما وقع في ما ذكرنا ونرى فجان
 وتبريز وغير ذلك من بلاد المسلمين فان جماعة كثيرة ادعوا
 البابية وبرروا وحاربوا مع السلطان في ترويح مذهبهم واما اذا
 قتل السلطان ناصر الدين شاه بالخدعة ولم يظفر بالذات وقتل
 السلطان رئيسهم وتابعيه جميعا قاتلهم الله اتي بكون فقطع
 حارب القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين وقصصتهم معروفة
 مشهورة لا نظيل يذكرها وذكر مذهبهم الفاسدة ولهذا
 الشيخ كتب كثيرة منها شرح الزياراة الجامعة وهو كتاب كبير
 حسن ويشترى العرشية وغير ذلك وهذا الشيخ يدعي انه اذا اراد
 الوصول الى خدمة الائمة والسوق الى عن الائمة سراه في المنام
 ويسأل عنهم وينكشف عليه العلوم المشككة والله العالم بالحقيقة
 از مصنفات شيخ موصوف على ما نقله بعض الفضلاء في بعض افادته كتاب شرح زيارت جامع كبير ودر
 چار مجلس وكتاب شرح حكمت عرشية ملا صدرا في شيرازي در سه مجلد وشرح مشاعر ملا صدرا واز تصانيف
 او مختصر بيت جامع وبيان امور عامه بالتحقيق بوجوهات ثلثة ست يعني وجود حق وجود مطلق ووجود
 مفيد ودر بلده يزد تصنيف فرموده وشرح مختصر مذكوره بالتماس فاضل امجد ملا مشهد قلبي داشته وشرح
 كتاب تمهيد التعلين ورفقه از علماء على عليه الرحمة اتمام ست وكتاب حيدرية كجامع مقول فقهاست ودر
 كتاب فروع مسائل وفتاوى مخروبيان فرمود وكتاب مختصر حيدر وبيان فتاوى صلوته وطهارت وشرح
 كتاب كشف الظلمات للشيخ الاطهر مولانا الشيخ جعفر بن محمد بن شهاب ثراه كه انرا بالتماس شيخ مذكور تصنيف فرموده ورساله
 در بحث مهم كه بالتماس شاهزاده محمد علي ميرزا قلبي فرموده ورساله بيان احكام كافران ودر قتل از اسلام ودر

و رساله فی تحقیق ان الله علمین که بجواب سوال بیستین فراسانی نوشته و رساله خاقانی که بجواب فتعلی شاه در بیان
 حقیقت برزخ و معلو و نعم و در برزخ و جنت و غیر آنها تعلی داشته و رساله در بیان حقیقت عقل و روح و نفس و مراتب
 آنها و رساله تفسیر سوره کوید و رساله در بیان اطفال شیعیه و حالات سقط آیا بعد مرگ نمویکنند یا نه و ذکر احوال
 شان در برزخ و قیامت بجواب سوال محمد خان و رساله در تحقیق معانی مصدریه و مفاهیم اعتباریه و دیگر اشیا و در
 رساله در معنی اسکان و علم و شیت و غیر آنها و رساله در جواب سائل حاج محمد طاهر قزوینی و رساله در جواب سوله
 ملا حسین کرانی در بیان احوال برزخ و معلو و رساله در جواب سائل متفرقه فقهیه و رساله در بیان اینکه
 اختلاف لهر مستند برید حبث اشیا یعنی البیه که شمل تحقیقات عجیبه و کلمات غریبه است و رساله در جواب
 سائل فاضل کامل میرزا محمد علی بن محمد بنی خان و باب مثبت و رساله در بیان اینکه مومن افضل است از
 کافر و مسلمان بهتر از مجریل با وجودیکه لا اله الا الله و رساله در تفسیر آیه یسقر لک فلا تنسی و بیان اینکه اجنبه مکلفند
 یا نه و تحقیق و دیگر اشیا و رساله در جواب سائل شیخ جلیل احمد بن الشیخ صالح ابن طوق و رساله
 متفرقه فقهیه و در بیان ربطین اکادش و القدریم و رساله در بیان محبت و رحمت بجواب سوال شاهرخ
 محمد علی میرزا و رساله در جواب سائل شاهزاده محمد و میرزا و رساله خاقانیه در جواب
 مسئله سلطان فتعلی شاه از فیاضیت جناب قائم محمد علی الله فرجه و علیه و علی ابائکله السلام
 از انکه ثمانیه علیهم السلام و رساله در معنی قول من سجدت و تعالی انا الله وانا الیه راجعون و در معنی قول
 نبوی الله هو اسانی الاشیاء کما هی و غیر ذلک من المسائل و رساله توبلیه در جواب سائل عالم عامل
 شیخ عبدالمطی التوبی مشحون بجواب سائل و کلمات و غرائب تحقیقات است یحیی تحقیق عالم زمانه و عالم دیگر
 و عالم سرمدی و برزخی و دشری و بشری و بیان تطالب عقل و جبل و تطبیق انسان کبیر و صغیر و بیان
 ابداع اول و ثانی در عالم حروف و در بیان اسمای حسنی و خواص آن و بیان اهم ناقص عن الماده و بیان
 کیفیت استجابته و عا و بیان اقسام بسط و کسیر و بیان حروف مقطعه و اوائل سوره و معانی حروف و بیجا
 و بیان تذکیر نفس و وصول الی طریق الحق و بیان شجر و اقسام آن از الشجره و غلده و شجره طوبی و شجره الهیه
 و شجره مزین و شجره ریتون و ذکر مقامات آن از الشجره و قوم و شجره طوطام و شجره جنتیه و امثال آن و بیان

ارض مقدسه و تسعة مفسدين و جبال عشرة و طيور اربعة و غير ذلك من اسائل الكثرة التي تصد كل واحد
منها رسالة مستقلة و شرح رسالة حضرت امام حسن عسکری عليه السلام که بجانب اهل ايهواز فرستاده بودند
و بيان مسئلة الامر من الامر من وان کتابت شتمل بر مطالب عجيبه و اسرار غريبة و رسالة در جواب
اسوله شيخ احمد بن حنوق و علوم متفرقة و رسالة در اجوبه اسائل و فاضل ولي طراحي نخعی در احوال اهل عراق
و متراضين و بيان تمير مولود فلسفی و شرح علم الصناعة الفلسفية و ذکر علم و دین و جفر
النوع بسط و تکسیر و رسالة در جواب اسائل شيخ محمد بن شيخ عبد الله القطيفي و تاويل البحر سبعه و بيان
ليل عقلي عصمت الله و رسالة در شرح ابيات شيخ علي بن عبد الله بن فارس و علم صناعات و رسالة در شرح
کلمات شيخ علي مزبور و علوم متفرقة که آنرا بطور الفاظ تايعت فرموده و رسالة در علم نجوم و رسالة در علم
کتابت خط قرآن و رسالة در جواب سوال عالم فاضل حاج عبد الوهاب القرطبي فی توضيح معنی الجسدین
و الجهمين و رسالة در اجوبه اسائل شيخ عبد الله بن عزيز و معنی استغفار انبياء و اوصيا و خوف و بکاء علی ایشان
با وجود که محصوم و ظاهر بود و غير اينها از اسائل مشکو و از جمله مصنفاتش رسائل الفهم العلياني جواب
اسائل الزميا و آن دو مسئلة که شيخ اجل شيخ حسين آل عصفور البجائي سوال کرده بود که مشتعل است
بر عجائب البحاث و رسالة در جواب اسائل سيد حسين بن سيد عبد القادر در ذکر قضيه موسى مع اخضر عليه
السلام و در نيکه اسبا و اهل رحبت آياتي که چون ميشوند مانند شافت اهل ارض با اينکه اسبا و اهل رحبت
با از چيزي که غير ذلک من المسائل و جواب مسئلة سيد محمد بن سيد عبد النبي در شرح حديثي که مروي
عليه الرحمة و کتاب علل الشرائع در بيان خلق ذر و حبا آورده و رسالة در جواب اسائل شيخ محمد بن علي
بن عبد الجبار القطيفي در معنی قول امام عليه السلام العلم نقطة کنزها الجاهلون و در معنی حديث
ان السنة ثلثمائة و ستون و ما اخذت منها سنن ايامه در معنی حديث ان المؤمن
انما يحس بالحوال اذا اخبر منها الى غير ذلک من المسائل و رسالة در بيان اينکه ممکن نيست
شيطان را مثل بصورت انبيا و اوليائهم در خواب و نه در بيداري و علت آن و جمع فرموده و فاما
حديث مزبور و در اينکه ثور است که محض تخیل بصورت سليمان عليه السلام نموده و تا چهل روز حکومت

بر تخت سلیمان کرده و حدیث منام جناب فاطمه علیها السلام و رساله و حقیقت رؤیا و اقسام آن متحقق
 صادق و کاذب آن و رساله در جواب مسائل نواب میرزا جعفر زیدی و معنی کشف کیفیتش و در معنی
 سبقت رحمة الله تعالی و غیر ذلک من المسائل و رساله در جواب مسائل شیخ محمد بن عبد الجبار
 و در تاویل قول حق سبحانه و تعالی مثل الذین ینفقون اموالهم فی سبیل الله الایة
 و دیگر از فقهیه و فرائد و جواب مسائل شیخ عبد العزیز بن شیخ یوسف بحرانی در بیان معنی کفر و ایمان و رساله در
 جواب مسائل شیخ سعید بن شیخ محمود که منجمه است قول نبوی انا و الساعة کما تین و اشار بالسبابة و
 النبی سطر علی غیر ذلک و رساله در رفع نزاع در بیان فاضلین عالمین از علمای بحرین و حقیقت کاف در
 قول حق تعالی نسیر کمثل الذین اذناکم و است الاصل است و رساله در جواب سوال سید عبد القادر بحرانی در باب
 کسب و ابدی وکیل بودن و جواب صاحب الامام علیه السلام که گوید که من بخیر و خطر رسیده ام و نماز من و همراه آنحضرت
 در مسجد گذارده ام و رساله در جواب مسائل فتاوی خان در باب اینکه اگر آن افضل است یا کعبه و رساله در جواب
 ملا محمد رشتی در باب امکان و آنچه در مکن متمنع است در واجب و اجب است و رساله سر اجبیه
 در جواب مسائل ملا مصطفی شیرزائی در باب شعله سرکه از چراغ و طبیعت آن بعالم و رساله در جواب سوال
 بعض عارفین در کلمات خطاب ایات که بعد و ایات استغیث و رساله در جواب سوال بعض طلبه علمیه
 قول خدا فی تعالی شود فی فتدکی فکان قاب ففسین اودا فی و رساله
 در جواب سوال بعض عارفین در باب اینکه بقا بهر خلق از مخلوقات ایمی خاص برای خدای تعالی است
 که همان اهرم مؤثرت و خلق و ایجاد آن مخلوق و رساله در وجودات ثلث و وجود حق و وجود مطلق و
 وجود تعبد و ذکر مراتب و احوال و اطوار آنها و رساله در جواب سوال سید ابو الحسن گیلانی در باب
 برآورد محو اثبات و نسبت آن بوج محفوظ و رساله در جواب سوال سید محمد کبیر از تفسیر سوره
 کو حید و آیه نور و رساله در جواب سوال بعض طلبه در باب جمیع میان اخبار و ادله بر اینکه انبیا و اولیا در قیام
 نمی مانند زیرا که از سر و زبانی روزی با چهل روز و در یکده و در دهم که حضرت لوح علیه السلام استخوان
 حضرت آدم علیه السلام را نقل کرده پسوی نبوت اشرف و وحی علیه السلام نقل کرده و بدن حضرت

یوسف علیہ السلام را بسوی بیت المقدس و رساله در جواب سائل اصفهانیه در باب شرح قول حضرت
 امیر المومنین ان العرش قد خلقه الله من اسابعة انوار اسمائه و شرح احادیث
 طینت و حدیث ان الشمس جزء من سبعین جزء من انوار الکبرئیه
 و رساله در جواب سائل ملا صدق استرآبادی در احادیث مشککه و علوم شتی و آن بسیار اند و رساله در اجوبه
 سائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق القطیفی موسوم بمسائل طیفیه و رساله در اجوبه سائل جناب
 سیرزاحمعل مدنی در نه اشتق و شرح حدیث در آن رساله در جواب سائل الاحمسن کرمانی در بیان نکات فیه در
 سورۃ بل آتی و شرح بعض مقامات شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و بیان انگیزه کربلا و حضرت چهر بر جبریل
 و رساله در اجوبه سائل صمدیه سید محمد بن سید ابوالفتح و اسراف قدر و نهامی ازاده و تحقیق السعید سعید
 بطزاعه و رساله در اجوبه سائل شیخ احمد بن شیخ صالح بن طوق رساله در اجوبه سائل ملا حسین باقی در احادیث
 مشککه و فنون شتی از علوم رساله در اجوبه سائل ملا صدق استرآبادی در علت حذف یا بغیر جازم
 در قول خدا تعالی واللیل اذا سیر و در باب تفسیر قرآن و حدیث آن و در جمیع بین قوله تعالی کل شیء
 هالک الا وجهه و قوله علیه السلام ما خلقتمو للفناء و انما خلقتمو لهبت
 و غیر ذلک و رساله در جواب سوال ملا صدق استرآبادی در معرفت نفس رساله در بیان نعم و تألم اهل آخره و تفایل
 نیران و جهان و احکام الهی انجام و درجات و درکات ایشان و غیر ذلک من البهاث الشریفه رساله در کیفیت
 سلوک مؤمن الی درجات القرب و الزلفی در جواب سوال ملا علی کبر و رساله در اجوبه سائل مفصل مع و حمد الفاضل
 و رساله در شرح مسند سواد بطور واضح و رساله در جواب انچه با نورانی در حدیث قدسی است لولا انما خلقت
 الا فلاک و لولا علی اما خلقتک در جواب سوال سید ابوالحسن السید محمد علی القطیفی
 و رساله در تفسیر بعض مشکلات مثل تشبیه دادن حضرت امیر علیه السلام را بشکل رابع الی غیر ذلک من اجوبه السائل قسیر
 شیخ احمد بن صوفی در نه منوره و جنب مراقبه التبعی علیهم السلام واقع است کما شاهد بعض الاما علم من
 الفضلا و بر این معارض این عبارت نوشته است هذا قبر المرحوم الشیخ احمد بن
 نراین الدین کلا حسناء علی الله مقامه فی دار الکرامه ۱۲۳۳ شرف الفضلا

مولانا محمد شریف الملقب بشریف العلماء بن ملا حسن علی المازندرانی اصلا و الحاکمی
 بسکنا و مدفن شریف فقهائ عراق و مجتهد علی الاطلاق و مرجع فقهائ آفاق بود جامع معقول و
 منقول خاصه در علم اصول یگانه علمائ فحول بود ملا شفیقا بتقریب ذکر شغل و اساتذ خود آورده و
 گفته اند بنجله اساتذ عالی شان مالک مسالک تحقیق و علاج خارج تدقیق محققان قوانین اصولیه شریف
 بهائی فردغیه مفتاح علوم شرعیه مرئی علمائ امامیه مدرس جمیع طالبین و جواهر الفاضل الانوار حضرت
 امام حسین علیه السلام اعظمی شیخ و استاد و مرئی و والد روحانی ما العالم الیرانی محمد شریف بن ملا حسن علی المازندرانی
 است و ولد شریف آنجناب است او اربع اہلس کربلائی معلی است اکثر عمر شریف در ہانجا بسر برد
 و اوایل اشتغال تحصیل علوم مشرق سید متاخر محمد بن اتا سید علی طالب شراہما داشت بعد از ان پیش استاد
 آقا سید علی طالب شراہ در مدت نہ سال تحصیل فقه و اصول پرداخت تا اینکه حدود بین الحاسدین
 و مستحقین از اشتغال و لائق افتاد و در ہانجا بمیر و جامع جمیع شراہما مقبرہ بود و گویند کہ آنجناب مجلس
 سباحہ استاد خود و او از تحصیل منتفع نمی شد و اشتراقات استادش از جواب او عاجز و تنہی می شد و بایں
 بسوی دیار عجم عنان ہست و ارادت خود را غفلت و مصروف داشتہ و در ہانجا و دیار کوسیر سید زیادہ از
 یک دو ماہ و چند ماہ قیامت می فرمود و مشغول سیاحت بود و منظور نظر اقریب آنجناب ازین سیاحت تحصیل
 کتب و اسباب بود لیکن ممکن نشد و اعانت نیافت اگر کسی نہ از علما و نہ از اطفال و نہ از کسائی نہ زیارت
 محمد قدس ثامن ائمہ اطہار علیہ السلام شرف گشت و آنجناب ہمراہ والد ماجد خود باز بکربلائی معلی شرفا
 اللہ قعالی مراجعت فرمودہ حاضر مجلس استاد خود برای استفادہ شد لیکن از منتفع نقد چراک استفادہ
 در ان زمان بسیار محروم سیدہ گردیدہ بود پس مولانا محمد شریف موصوف ہانجا بر طالعہ و سباحہ مشتغل
 بود و کمال جد و جد مصروف تا اینکه چنان مدرس ماہر گردید کہ مثیل و عدلیش زمانہ نیافتہ بود نہ در سابقین
 و نہ در حقیقین و مجلس مدرس او ملو از علمائ عظام بود و بیانات الفاس شریفہ و جمعی کثیر در مدت سیر
 او خصیصہ قلبی بسوی اوج اجتہاد ترقی یافت و بودم من اول کسی کہ باو اجازه داد و شفقت نمائی فرمود
 من کمال لطف و مہربانی و انضام شفیقا آورد کہ فضیلت ہر کس متاخر است از جناب او در قواعد

اصولیه با خود از انجناب است و صرف فرموده شریف خود را در تربیت طالبین علوم دین و جناب او و مجلس
درس گذاشته بود یکی برای نهمین و دیگری برای سیمین و در این میدان در ایام تعطیل جماعتی دیگر ازین دو
جماعت مذکور از طلبه علوم و در ماه رمضان و شب بدریس و افاده مشغول میبود و تا نصف شب و بعد از نصف
شب مشغول بزیارت و عبادت می شد و همین وجه که اکثر اوقات خود صرف در این و افاده و عبادت الهی
و این سبب کلیل التالیف و تصنیف بود و این مصنفات شیرین را که بر وجه تدریس و طاعت انداز سواد به
بیاض نرسیده و در باب تصنیف و تالیف بخدمت انجناب گفته بودم که با وجود چنین تحقیقات که احکام
علای ماهرین و فضایل متبحرین و تقیای کاملین از آن فاضل زمانه نداشتن امر اعراض فرموده اند و جواب
فرمود که بمن تکلیف تربیت طالبین تعلیم متعلمین است و آنچه که شما تصنیف و تالیف کرده اید همسان است
و جناب او صوف و حفظ و ضبط و وقت نظر و سرعت انتقال و ملاحظات و طلاقت لسان العجوبه زمان در
یکانه او ان بود و مثل او برگزیده ام و باشد که کسی مگر آنکه غالب آید او را و مشکاة تمام و به طویل بود
درین بحث و مناظره و صاحب تذکره آورده که گویند کتابی از تصانیف او بعضی تدوین نرسیده مگر بخشی از
کتاب التجاره و دیگر سائل متفرقه که تحریر آورده بود و فاش بسبب طاعون و کربلای علی همدانیه و بعد از آن
سند که دارد و صدور میل شوش چیزی واقع شد و صاحب الله از چند کاتب تمامه داشت و حاضرین مجلس افاداش
جناب طلبه فقیه عصر و حمید و مولانا ابراهیم فروغی کربلای علی رحمه بود و دیگر معتمدی بسیار از فاضل فاضل
بهرو کامل بروشته اند از جمله ایشان فاضل کامل فقیه مخیر ثقه عظیم الشان عالم المعنی جناب آقا سید علی شیرازی
ادام الله ایاه است و صاحب قصص العلماء مع و ثنائی جناب گفته که در مجلس مدرسین زیاد از هزار نفر می نشستند
از جمله آقا سید ابراهیم و اخوند ملا اسماعیل خیر دی و اخوند ملا آقای در سب می و سعید العلماء بار فر و سخی
و آقا سید شفیع بر وجهی و شیخ مرتضی و غیر هم من الا فاضل العظام و العلماء و الکرام
اخوند ملا عبد الجلیل الکرمانی در کتاب مرآة الاحوال بتقریب فاضل و اعلام بلد و کرام الشان
آورده عالیجناب مستغنی الاقارب فاضل کامل قلیل العدیل اخوند ملا عبد الجلیل است اجل و فی انظار الله گفته
که کوئی است فاضلی است مخیر و عالمی است و شنفصیر و در اکثر علوم افادت پناه و صاحب و نگاه است

و از جمله ملا غره مرحوم میرزا محمد آقا باقر بهائی بودند در حیدرآباد و کن مشهور شد که رحمت ایزدی پیوست ازین شهر
 خاتم و المرحوم درل خیز شست و از جمله ملا و امجادش عالیجنابان علی نقابان اخوند ملا عبد الله و ملا عبد الصمد
 نهایت شایسته طبع و ذکاوت و علم و مروتند ملا عبد الله احد الکرازی صاحب کتاب مرآة الاحوال فقیر
 ذکرا علام و آقا فضل بلده که با فاشاه آوند که از جمله علمای آن شهر بود و عالی جناب علی نقاب و فضل تاب
 عالم حاصل کامل اخوند ملا عبد الله احد الکرازی که از جانب سلاطین مقام منصب جلیل شیخ الاسلامی در کن
 بلده قیام داشت فاضلی بود جلیل القدر و عالمی شیخ المصنف و نهایت لسان و ذکاوت و سلیقه تامه
 در علم صحبت با امرا و بزرگان داشت چند سال قبل ازین فوت شد میرزا احمد بن اخوند عبد الله احد
 الکرازی فرزند میرزا عبد الله احد صالحی الذکر است مولف کتاب مرآة الاحوال بعد از گذشتن از امارا و
 گفته و خلعت ارشد از بندهش عالی جناب علی نقاب سلاطین الانجاب علای میرزا احمد حکم و رفت و فرمان پادشاه
 عالم پناه بران مقام ذوی الاثر ام شست و نهایت اقتیاد را در اجرای احکام مرعی پیدا کرد و اغلب
 اوقات امور و افعات را بمصاحبه بزرگان و چندین از استیفاء مجلس شریعت مرحوم والد را جاد طلب شاره
 بود و همیشه و علی مرحوم مغفور شافعی بیک عم والدین غیر و جلال دوست و از چند اولاد دارد یکی عالی حضرت
 رفیع نظرت میرزا ابوالحسن است و باقی ناست از ملا عباس علی الکرازی بفضل و کمال بین الاقران
 و الاشغال معروف لا شفیعا در روضه پیدا و را بتقریب و کرا سائده خود ذکر نموده و گفته حاج ملا عباس علی پیش
 از بلده کرازی است و در بلده کرا نشاءان سکونت داشت و یکی عالمی متقی و متین و صاحب دین سائده در مرآة
 بهتر از وی در فهم و بکا چندی در بلده کرا نشاءان از خیزش استفاده کرده و قدسی از کتاب معالم الاصول و
 شرح کبیر تقاسید علی بابا طبعی خوانده و احدی از ملازمه آقا محمد علی بهائی بود و در باوقای تحصیل بیایست فقر
 و تنگدستی گرفتار بود و در نوقت اشادش اقوامی موصوفت نوعی اعانت او فرموده که خوشحال شد و علای آقا
 احمد خلعت آقا محمد علی بهائی و کتاب مرآة الاحوال بتقریب ذکر علی بلده کرا نشاءان مرقوم ساخته
 عالیجناب علی نقاب فاضل کامل و متقی حاصل اخوند ملا عباس علی است و یکی از اهل کرازی است و چونکه
 در خدمت عالی جناب ملا عبد الله احد بنی الذکر تحصیل مشغول بود و یکی از علین حدائق افاد است

والله اعلم بجهنم وراز تفضل انفس شریفه اش بهدایح علیا رسیده است بغایت ستقیم الطبع و محظوب
علوم افادات پناه است آخوند ملا محمد صالح کرم الله تعالی و صاحب کتاب مرآة الاحوال بتقریب
ذکر علمای بلده کرمان آورده عالیجناب فاضل الکتاب عالم فاضل آخوند ملا محمد صالح خلف مرحوم
ملا علی نازندرانی نائب الصدورست وی در فقیهست صاحب دستگاه و شیرین زبانی در ریوس مجاس
و محافل بی همتاست آخوند ملا محمد کرم الله تعالی صاحب کتاب مرآة الاحوال بتقریب
مرآة الاحوال بعد ذکر آخوند ملا صالح نوشته که برادر گرامیش آخوند ملا محمد لا فضلای کبار و علما
فزیلت شعاری و بی مقدس و صاحبست ملا سید علی الکرمانی صاحب مرآة الاحوال بتقریب
ذکر معاصرین از ساکنین بلده کرمان آورده عالی جناب فاضل آب خیر الحاج حاجی حیدر علی خلف مرحوم
معفور حاجی محمد زکی قاضیست که از نائب بادشاه دین پناه منصب قضا در آن شهر قیام دارد و حمید خصال
و فیکو فاضلست آخوند ملا حسن الکرمانی صاحب مرآة الاحوال بتقریب ذکر معاصرین علما و بزرگان
بلده کرمان آورده عالی جناب ملا علی القاب فاضل آب عالم فاضل کامل آخوند ملا حسن خلف مرحوم
ملا سمیع مکتب دارست وی علوم شرعی را از خدمت والد ماجد فقیر و مرحوم معفور مقدس به عدیل فقیه
الدوران آقا سید حسین قزوینی و جناب مستغنی القاب مجتهد الزمان آقا سید علی طباطبائی استمداد و
کرده است و نهایت ستقیم الطبع و صاحب سلیقه و تقدس و زاهدست و برادرش عالیجناب فاضل
الکتاب آخوند ملا حسن شاعرست نورنگار و دوشیرین معجبتی فریاد عصارست و طفل تخلص میکنند آخوند
ملا علی رضا الکرمانی آقا احمد و مرآة الاحوال بتقریب ذکر معاصرین خود از ساکنین بلده کرمانشان
نوشته فضاکی آب مقدس القاب صاحب زاهد تذیل النظیر آخوند ملا علی رضا خلف مرحوم که ثلاث قرافست
که بزیر علم و فضل آراسته و بحال تقوی پیراسته و بی فردتن و بی ساخته است و در مرتبه افضیاء و اشراف
حود ثانی ندارد و بااست جماعت در مسجد مرحوم حاجی علی خان ششول است و از غایت وینداری همیشه
مجلس و مقروض است آقا سید محمد بن میرزا احصوم الرضوی معروف بمحمد قصیر مشهدی عالم
طویل الباع در علوم عقلی و نقلی و از تلامذه حضرت بحر العلوم و جناب ملا علی عاملها الله بالحقه

الخفی الجلیست کتبت انما احکام قضاء و قیامه خراسان بدست او بوده و گاهی باصفهان تعلق
 می آورد و علماء و اکابر فضلاء آنها با غرر و احترام بخدمت اوالا مقام پیشی آمدند خصوصاً کاتبین و خدمتین
 حاجی محمد ابراهیم کرمانی و جناب حاج سید محمد باقر رشتی اعلی الله مقامهما بسیار تعظیم آنجناب پرور افکندند و
 تذکره آورده که آقای موصوف مجتهد عظیم الشان و فاضل ثقه حلیل القدر از شاهسیر قریب العصر بوده مجاور
 مشبه مقدس حضرت امام بهام علی بن موسی الرضا علیه السلام بود صفات نایقه داشت از انجیل کتاب روح
 الرضوی فی الاحکام الشرعیة فارسی و شرح کتاب لعه است و در او آخر عمر خود زیارت شریف و قدس کریم
 مشرف گشته مراجعت باصفهان نمود و از آنجا ببلده سبزار رفته از در فانی به عالم حجت جاودانی پیوست
 گویند که سال یک هزار و دویصد و پنجاه و سی و هجری بود بازه مغفرت اندازده اش را از آنجا بسوی مشهد مقدس
 رضوی نقل کرده در حرم اقدس آن امام الانس و جان دفن کردند و مردم آنجا از او تعظیم و احترام
 از یک منزل استقبال جناره حضرت اندازده اش نمودند عفره الله سلاطین الشیخ و سید الشهدا بن
 محمد اسماعیل الشوشتری الکاظمی فی کاس و عالم عامل و در او جناب شیخ جعفر صاحب کشف الظلال
 سید مولانا موصوف در کاشمین شریفین اقامت داشت بدفن مولانا و فقه سلفه علماء او و سید عبد الله
 بن سید محمد رضا حسینی در اجازه فدی که برای سید کاظم رشتی نوشته تقریب ذکر مشایخ خود میفرماید که از جمله
 مشایخ ماست فاضل علاءه و عالم فاضله جامع طریق تحقیق و مالک از نه فضل بنظر دقیق و مذهب
 مسائل دین و دقیق و مقرب مقاصد شریعت از هر طریق عمیق المولی الاول الا واه جناب الشیخ سید
 دافضل و علاءه از صفات شریفه است کتاب نهج تحقیق فی مسئلة التوسعة و التفتیق و آن کتابی
 مبسوط محتوی بر دلائل و افیه و بر این شافیه و کتاب مقامیس و فقه و کتاب کشف القناع عن مسئلة
 الاجماع تقریباً پانزده هزار بیت است از فرزندان جناب شیخ عالم عامل و فقیه کامل شیخ اسماعیل معاصر سید
 کاظم رشتی است و دیگر شیخ حسن که حال بقید حیات است و فاضل شیخ اسد الله موصوف و محمد و حسین و ابی
 بعد الالاف اتفاق افتاد الشیخ محمد حسین بن محمد رحیم الکرملانی القزونی الاصفهانی آیتی از آیات
 ربانی و علامه سبلی نظیر الاثنی فصلش مستثنی از اظهار وصیت کمالش مشهور و در اقطار و اقطار است کتاب الفضول

و تقاوة الانجاب فاضل ربانی و عالم صمدانی مقدس بے نظیر و زاہد روشن محمدیہ
 عمدہ المحققین و قدوة المجتہدین العالم المظفر آقا محمد جعفر دام ظلہ العالی فرزند اکبر
 ارشد والد بزرگوار محدث فہم و استقامت سلیقہ و جامعیت فنون علمیہ خصوصاً
 وفقہ موصوف و فہم و تقویٰ بین الامام والا فاضل معرفت طبع شریف نقاد و جامع
 و کاسد و محکم ناقص و کامل و دوست دریا و نوازش رشک ابر بہار و بحال ابن فقیر و
 برادران نہایت رؤف و یدوکار و در توابع و فزونی یگانہ روزگار و پیوستہ لمجاہقا
 و ضعیف است و لاوت باسعادتش در لہدہ طیبہ کاظمین اتفاق افتاد و با والد مرحوم
 یاپران رفتہ و مدتی در دارالموسیرہ قم در خدمت بندگان فاضل کامل عالم عامل مرجع
 الکما بر و فاضل مجتہد الزمان مطاعی جناب میرزا ابوالقاسم چلبانی مدظلہ العالی
 مصنف کتاب قولین الاصول و غنائم الایام و مرشد العوام و غیرہ تلمذ نمود و بہر
 حرمت و انقباس آن وحید دوران از فضلی عالی شان شد و بعد از آن چند مدتی را
 در خدمت والد بزرگوار با استفادہ مشغول گردید و برخی از ایام را در مجلس شریف بندگان
 مستغنی الالقب فرید اللہ ہر وحید العصر جناب میر سید علی طباطبائی مدظلہ العالی
 افتادہ شریعہ میبود و از افضل جناب باری و امداد القاس شریفہ آبا و اجداد و علما
 اوتاد و بدرجہ کمال رسید و صبیئہ مرضیہ مالیشان معلی مکان میرزا احمد ناظر حاجی علیخان
 مرحوم را در مکان و جبالہ خود در آور دند و لطواف حرمین شریفین و عتبات عالیات مشرف
 شدند و در ارض مقدس کربلا سے معلی زوجہ مذکورہ بر حمت ایزدی پیوست پس ہمیشہ کمر
 مستظلہ عالی جناب معلی القاب عالم فاضل خیر الحاج اخوند ملا محمد صالح بازدار نے
 نائب المقصد بر لہدہ کرمانشاہان را نکاح نمود و درین اوقات در آن لہدہ توقف دارند
 و حکام ذوی الاحرام و اعزہ و اعیان و رعایا و بریار شریفہ ارادتش برگردن و حلقہ
 اطاعتش را در گوش دارند و حضرت ظل آلہ بادشاہ مجاہد را باو سے رسم مراسلات

و نهایت الطاف و مهربانی و اشفاقست لمامت جمعه و جماعت و اجرای حدود و مقررات
 شرعی بجهت مرجع و بآئین شایسته بانجام میرسانند و بسیار گوشه گیری و عزلت طلبند
 در مجلس تا بعد ضرورت نرسد لب سخن نمی کشانند اولی تمیزش اگر با او دعوی همی بلکه
 برتری کند اصلاً ملول و رنجور نمیشوند و بسیارست که در عالی مجلسش شاگردان لب بانفاده
 کشوده اند و آن بزرگوار از جمله ستم خاست غضب را در مزاجش راهی نیست هر که بگوید
 کندی جز احسان چیزی نمی یابد بعد از والد بزرگوار هر که اندک سواد عربی داشت علم علم را
 بر افراخت و کوس لمن الملک را تو خست بجز آن یگانه آفاق با آنکه مجتهد علی الاطلاق
 بود با احدی بطوریکه شیوه علمای دنیا و ارست سوی رفتار ننمود بلکه سید یدم که در بدن
 بسیار خوش بود که شاید این حرکات معین از او گوشه گیری او شود و لکن بی الله
 کان یتیم فوراً شرح مختصر فح نام شریف منافع نام و شرح عمید الدین بر تهذیب اصول
 علامه و حاشیه معالم الاصول و متون و رسائل بسیار در فقه و اصول و جواب سائل مشکله
 از کلک بدائع نگارش در صفحی روزگار یادگارست او را در مجادش آقا محمد صادق
 محمد کاظم و یک صبیحه است از لیلین زوجه اولی و از لیلین زوجه ثانیه درین اوقات شنیده ام
 پسرت عبد الله نام و یک صبیحه خود چشمی آقا محمد صادق صبیحه مرضیه عالی جناب
 آنقدر ملا صالح سابق الاقباب را نکاح کرده است و دختری از ان متولد شده است
 آقا احمد بن آقا محمد علی بن آقا یاقربا بهیحانی برادر آقا محمد جعفر سابق الکمر
 است اخذ عاوم و استفاذه فنون از والد علامه خود و حضرت بحر العلوم و شیخ جعفر نجفی و
 آقا سید علی طباطبائی و غیر ایشان فرموده و از ایشان اجازه روایت دارد و از دیگر
 افاضل کرام همچو فاضل ربانی میرزا مهدی شهرستانی و جناب سید حسن بغدادی و جناب
 شهید رابع میرزا مهدی موسوی شهیدی و فاضل کامل ملا حمزه قاضی اجازات حاصل
 ساخته و در سنه یک هزار و دویصد و بیست و سه سفر به هندوستان نموده و از ولایه حیدرآباد

آقا محمد علی بن آقا محمد

میر ابو القاسم خان بهادر مخاطب بمیر عالم که مختار سرکار نظام بود و مقدم اورا گرامی داشته و
 در عهد لواء سعادت علی خان مرحوم ملکپن و فیض آباد و گلکنه و غیره رسیده حالات مفصله
 او در کتاب مرآت الاحوال جهان نما که از مائز قلم فیض شیم ابر صنفه روزگار یادگار است و دست
 در اینجا بکلی از حال خیر مال اوسع فکر تصانیف شریفه اوی نگار و ولادت او در ماه محرم سنه
 یک هزار و یکصد و نود و یک هجری در بلد کرانشایان که از بلاد طبرستان علی شکر از حد و وایرانست
 واقع شده و در سن شش سالگی شروع بدرس قرآن مجید و کتب فارسیه نمود تا دو سال تقریباً
 تحصیل نحو و صرف و منطق و معانی و کلام و ریاضی و نحو آنها از مقدمات پرورده کتب فقهیه را
 بحدیث و الداجه خود استفاده فرموده و در سن پانزده سالگی شروع در تالیف نموده و حاشیه
 بر فوائد ضمیمه و غیر آن از رسائل نوشته و تا یک هزار و دویصد و دو هجری خدمت والد احد خود بهر
 برده با استفاده علوم شغل و زریه از انجالبیوق معتبر لوسی مراقبه طاهرین علیهم السلام فرمایند
 اختیار نمود و در نجف اشرف بخدمت عالیجناب سید علی القاب فاضل مقدس بیجیل و ذاب غایت
 اخوند محمد اسماعیل یزدی که از ارشد تلامذه بحر العلوم بود کتاب معالم الاصول را بنهائت
 استعمال قرأت نموده و نیز در کتاب حلیه آورده که عالم پیش فاضل عالم کامل شیخ کبیری شهر کاتب
 می دیدم و افادات بر دو بزرگوار را با آنچه بنحاطر رسید بنوع حاشیه بر آن کتاب می نوشتم تا مدت
 شش ماه تا بحث او امر و لواهی خواندم امید از آن کتاب وافیة فاضل مقدس ملا عبداللہ توفیق
 را در خدمت افاضل بیجیل سابق الذکر خواندم در آن وقت شروع کردم بنوشتن کتاب در الفروع
 و چهار مجلد او قریب بمجمل و پنجاه بیت نوشته شد درین اثنا بخدمت بحر العلوم حاضر شدم و بشارت
 خلف ارجنه ایشان جناب آقا سید محمد رضا و جمعی دیگر از طلاب زبده الاصول شیخ بهائی و
 منظوم از جناب را که در فقه تالیف فرمود استفاده میکردم مجلد سرگرم درس و بحث و تالیف نمودم
 که از حضور والد ماجد غنی رسیدت طلب من استخاره بکلام استکرم این آیه برآمد ان جاهدک
 علی ان تشکک فی مالک به علم فلا تطعه پس از این

بواله نوشتم و معذرت خواستم قبول فرموده و اجازت توقف دادند چون مدت سه سال تقریباً ایام
 مفارقت بطول کشید بجهت دریافت فیض خدمتش یکرازشان مساعدت کردم مدت یکماه توقف
 کرده مراجعت نمودم در خدمت جناب مستطاب معلى القاب شیخ المحدثین زبدة المحدثین و
 عمدة المحققین استادى جناب شیخ محمد جعفر نجفی باستفاد و کتاب استنبصار بکشیج قواعد علامه
 که خود تالیف میفرمودند مشغول شدم و از حضار آن مجلس شریف بوده عالیجناب آقا سید محمد رضا
 سابق الذکر و آقا محمد تقی خاله زاده من قیس زار حیم خلف میرزا تقی قاضی تبریز و حمید ابوالقاسم
 معروف بسید میرزا خلف آقا سید حسین بنیادى و شیخ موسی خلف جناب شیخ و شیخ محمد علی
 اعظم شیخ محمد بن شیخ صادق و آقا محمد علی خلف مردم آقا باقر بن جری و آقا محمد بن آقا
 کمال و غیر ایشان که هر یک از فضلای نامدار و علمای فضیلت شعلاند و بعد چندی به بلده قم
 رفتم آنجا جمعی از طلاب کشیج لمعه و مرآتیه الاصول را خدمت صاحب قرائین بنیاد فرمودند و بر مختصر تالیف
 شریعت بنوشتم و بنظر صاحب قرائین میرسانیدم و آنچه در کتاب من مرمت فرموده انتهی بالجمله بایفصل و
 ارشاد و مرتبه عالییه استعداده و از کتاب بیات الاحوال ظاهراً هر نقل اجازات علمای اعلام که بنام
 او نوشته اند در آن کتاب ضبط فرموده و بخوف تطویل اقتصار بر قدری از عبارات اجازة افروخته
 حمزة قاضی مینا بهیث قال بعد الخجسته و بعد فیقول الفقیر الحقیر الى الله العزیز حمزة
 بن سلطان محمد القاضی الخراسانی مولدًا والطیبة مسکنًا هدا هم الله منوال الطلوة
 و اذا فیهما من حیث التحقيق لما كانت عادة مشائخنا و اسلافنا الاستیجازة فی نقل
 اخبار الامم الاطهار لاتصال السلسلة الیههم صلوات الله علیهم اجمعین و کذا
 ذلك مما یتبرکون به لایهم و کان ممن تأهل لایخذ الاجازة فی هذا لان العالم
 العامل الرافع مراتب العلم الى غایة القصود البائع منزلته الى مرتبة الاجتهاد
 و الفتوى نور حقة الفضل و الکمال نور حدیقه العز و الجلال ناشر حقا

الشریعة ابا عن جده المولی العظمی اقا محمد رفیع الله الی علی درجات الکمال ووقف
 الی ارتقاء مدارج الفضل و الافضال ابن الفاضل العلامة المجتهد فی الفروع
 و الاصول المرحوم المغفور الواصل الی رحمة الله المغفور اقا محمد علی الشاهید
 بیهمانی روح الله روحه فاجزت له ان یروی عنی الاخبار المروية عن
 الشیخ الخیار و الائمة الاطهار سیمما الکتب الاربعة المشهورة فی الاعصار و
 الامصار بل جملة کتب اصحابنا الابرار اسکنهم الله دار القرار من العلم العقلي
 و النقلي مکتوبة عن شیخی و معتمدی قطب فلك السیاسة مرکز دائرة
 السعادة افضل الحكماء و المتکلمین اعلم العلماء و المتشرعین الشریه
 الثالث المویذات ثانیات الشیخانی المغفور المیرزا محمد مهدی
 الحسینی الموسوی الخراسانی عن شیخی و استاده اقا بهاء الدین محمد
 عن شیخی میرزا بدر الدین محمد عن شیخی محمد الخراسانی و طریق
 الی الائمة المعصومین فی الوسائل مسطور و عن شیخی و استاده الشیخ محمد
 مهدی الفتوی النجفی عن شیخی ملا ابوالحسن عن شیخی شیخ الاسلام المسلمین
 ملا محمد باقر المجلسی قدس سره و طریق الیهم علیهم السلام فی البحار مذکور
 و عن شیخی و استاده قدوة المدققین ستمه خاتمة الائمة المعصومین جد جانا
 المستحیذ اقا محمد باقر الشاهید بیهمانی آية الله فی العالمین و طریق الیهم معرو
 فتمی تهری الحاجة تصانیف او بنابر آنچه در کتاب مرآة الاحوال مرقوم ناسته ثبت حاشیه صمدیه
 سنه ۱۲۰۰ و یک در کتاب ان در بدو سن تالیف کرده تقریباً دو هزار و مقصودیت است رساله
 نور الاکار شرح آیه بسم الله هزار بیت است کتاب در الغرر فی اصول الاحکام الیه که در
 نجف از شرف تالیف ساخته قریب چهل هزار بیت است شرح مختصر من از اول تا بحث غسال
 که در لایحه تم تحریر فرموده قریب شش هزار بیت است رساله قوت لایوت در حیات صلو و

یکجمله آن تصنیف در آمد و سه هزار و پانصد بیت است جواب مسائل مرشد آباد و آن پانصد
 است بیع الا ز بار در مسائل متفرقه اصول فقه و آن هزار و پانصد بیت است جزو اول کتاب
 مخزن النور کشج قوت لایموت که در فیض آباد در مدت چهار ماه نوشته و دوازده هزار بیت است
 رساله تحفه المجین در مراتب فضیلت حضرت امیر طاهرین علیهم السلام و اثبات خلافت ائمه
 جناب امیر المومنین علیه السلام که آنهم در فیض آباد نوشته تقریباً سه هزار بیت است جواب
 فیض آباد تقریباً یک هزار و سه صد بیت است تاریخ نیک و بدایام که بالتماس تجدد که علیا بهو یکم
 نواب احمد الدوله مرحوم در فیض آباد نوشته و آن سه صد بیت است تاریخ ولادت و وفات
 سادات ائمه اطهار علیه السلام و آن نیز سه صد بیت است تاریخ بغلی ستمی تحفه الاخوان و برادران
 مشاییر انبیاء و خلفاء و حضرات ائمه و غزوات حضرت امیر علیه السلام و مطالب چند که در دو کتب نوشته
 قریب سه هزار بیت است عقد الجواهر الحسان در جواب مسائل حیدر آباد و کن هزار و شصت بیت
 است جنبه الفاطمین که در لیه و لکنه تصنیف ساخته و آن هزار بیت است رساله کشف الریق امین عن حکم
 صلوة الحجته و بعدین مرآة الاحوال تقریباً پانزده هزار بیت بوده باشد و کتاب کشف الشبه عن حکم المتد قریب هزار
 بیت است و عدد ابیات مجموع آنها نود و پنج هزار بیت است تقریباً به دکل احکام شکیبای
 وی لزا اولاد و کور پنج فرزند داشت آقا محمد اسماعیل بن آقا محمد علی البهبهانی
 برادر آقا محمد سابق الذکر است و سبط استاد الکمل آقا باقر بهبهانی علیه الرحمه حالات نامدارش
 در مرآة الاحوال جهان نمایان عبارت مرقومست عالم فاضل کامل فیل مقدس زاهد صلح
 جلیل بعد بل آقا محمد اسماعیل اطفال الله بقاره بین ازین فقیر کوچک است اگر خد شاکست
 نکته گیران گام نبوده بر این شنب بکسیر قلم را در میدان محام جلیله آن نور چشم گرامی اندکی جلوه
 می نمود و ولادت با سعادتش در دارالمرزخیست از بطن جلیله جلیله رشتبه مذکوره اتفاق افتاده
 و محمد بل مراتب علمیه را چندی در خدمت والد بزرگوار و چندی در خدمت برادر نامدار و چندی در
 خدمت بندگان امیر سعید علی سابق الاقطاب کرده بسیار نکته دان و دقیقه یاسد خوش تقریر و

نیکو تحریر و در علوم خاصه در اصول و فقه نهایت روشنفری و عاریج معارج عالیه و جامع فضائل و محامد
 جمیلست و در اصول امر صبیح مرصع جناب سید معظم البیاد که عموزاده است نکاح نمود و از چند اولاد و نسل
 فوت شدند و بعد از چند مدت بهجت سوز مرز می که فیما بین ایشان شده تفریق اتفاق افتاد و محال صبیح
 عالیجناب جانینوس الزمانی سیرت زین العابدین طیب اصفهانی در نکاح اوست و آن زمان که کهنه نیکو
 کرده است و شنیده ام که درین اوقات دختر عالیجناب علی القاب اخوند ملا شریف خلعت حاجی
 عرب را که از بدو من و طفولیت الی الان از رفقای مایرادر است و با ایا موافق و رفیق جانی
 و بغایت نیکو اخلاق و نجسته اطوار و مقدس و صالح و صاحب نفیسات است در نکاح خود داده است
 و درین اوقات با اتفاق خیر نکاح حاجی شهباز خان کله نزیارت که معطر مشرف شده در اونی که
 و غیران بودم یک رساله در فقه و یکی در اصول مینوشت معلوم نشد که بدرجه اتمام رسیده یا نه
 و ملول و امجادش از خوشبختان برخوردار محمد مهدی و محمد صالح و محمد هادی است و محمد مهدی ازین
 زوجه کله نزیارت است و احوال باقی در وقت معلوم فقیر نیست آقا محمود بن آقا محمد علی بهیجا
 برادر که چک آقا محمد اسماعیل آقا احمد سابق الذکر است در کتاب مرآة الاحوال ذکر ادب این عزیز
 بکرده عالم فاضل و متقی کامل صاحب اخلاق پسندیده و زچشم گرامی آقا محمود و فقه الله الملک
 الودود از نور چشمی آقا محمد اسماعیل اصغر و باین فقیر در لطن محمد ست فاضلی ست عالی شان و
 عالمی ست با نام و نشان بفضائل و محامد صوری و معنوی هر صوف و بعلم و حیا و تقوی معروف
 و لاوتش در بلد و کرمانشاهان اتفاق افتاده مراتب شرعی را در بدو امر در خدمت والد بزرگوار
 تحصیل نمود ویرا باو ثقیفی تمام و رافقی تمام بود و برخی در خدمت برادر نامدار و این فقیر است افتاد
 مشغول شد و چند روزی از استعمان افادات جناب آقا سید علی سابق القاب دام ظلّه
 و مدتی را از گلچینان حدائق افادات فاضل تحریر و عالم بی نظیر زبده المجتهدین و عمدة المحققین
 استادی جناب شیخ محمد حفر بنی دام ظلّه العالی بود و بعد از آنکه سبب حاج علی و حاج
 مراتب فضل و زحم و تقوی ست و درین اوقات بسلی رسید که بهجت تحصیل مراتب عتبه دار

اصفهان رفته در آنجا صبیحه مرضیه عالیجاه شاه قلی بیک بیگدلی را در کج خود آورده است و سمیع منیر
که از وفات زنی شده است محمد کاظم نام مولانا سید صفدر بن السید صالح الکاشغری
عالی خیر و فاضله شریف و قاضی گوشه گیر از فضلاء کشمیر بود راه زهد و تقاضت و صبر و خضاد
در عبادت و اتقایی پیوسته و شبها اکثر بیداری و صرف عبادت باری میفرمود و کمتر چشمان
حق بن آن سلاله سید المرسلین را غایب می بود

به نیشب که همه ست غراب خوش باشند سن و خیال تو دنا لیا که در آلود
بالجمله جناب سید حماد و مبالغه کتب و درس و تدریس کتب دین مشغول بوده بر اکثر کتب
فریقین اطلاع داشته و سمع نظر انجناب از توالیف شریفه اش ظاهر و باهرست و غالباً
علمش بر طریقه احتیاط بود و در هر فن از حدیث و تفسیر و کلام و معانی و بیان و فقه و نجوم و غیر
و تواریخ و بعضی از علوم نا دره اطلاع و اقر و دستگامی با هر داشت و تحصیل علوم از پیش عالم
ربانی و فقیه صدائی ملا محمد تقیم که یکی از اکابر فضلاء کشمیر بود فرموده و اکثر در حضور و سفر همراه جناب
بوده حتی که در سفر که ملائی موصوفت بجانب لکنو نموده جناب سید حماد بوده و پیر بزرگوارش
سید صالح که مرد صالح و عابد و متقی و پرهیزکار بود چند بار زیارت مرقد مطهر و مشهد کرم صیغه
حضرت امام رضا علیه آلاء التحیه و الثناء مشرف گشته اکثر اوقات در سفر میبود تا آنکه بشهر کشمیر که
مقام مسکن و محل توطن او بود مراجعت میکرد و در شنای مراجعت در لبد کمال فغات یافته
و مرقد شریفش در همانجا واقعست سمیع گردیده که ابا لیا انجناب زیارت مرقدش میروند
و جناب سید موصوفت صبیحه ملا محمد قاسم را که داماد آخوند ملا محمد تقیم موصوفت بود و بعد خود
داشت آنچه از حکایات و معجزات پرهیزگاری جناب سید موصوفت و انماک در عبادت
و صفاتی نفس قدسید و ارتباطی که با عالم قدس داشت بسیم راقم رسیده بسیارست و رساله
حیدر گانه باید تا احصای آن شود بالجله اشتغال جناب سید در انجمن حوائج مومنین و تعلیم ایشان
در این زمین بسیار بود و در حجت و شقت بسیار در فقر و فاقه برای تحصیل علوم کشیده تا این که در

از جمله تالیفات جناب سید سید جلیل کتب بنظر سیده و آن هر سه بفرزکشکول اند مملو و شحون از
 نواد تحقیقات و غرائب تدقیقات علمای سابقین و حل احادیث مشککه و بسیاری از فنون مختلفه
 از کتب سابقین نقل فرموده و یک مجلد از اینها که بسیار ضخیم است با نامی اعیون موسوم شده جناب
 سید و پس داشت یکی از آن علامه تحریر و مجتهد نریه النظر آقا سید علی شاه طاب ثراه که اول
 خیر مالش در ادراک آینده انشاء الله مستور خواهد شد و دیگر سید عبد الله رحمه الله که در سوره
 واربعمین بعد الالف و المائتین در عنقوان کتاب ابن مسجد و سالکی طریق در ای حجت الهی
 شده و چون خلافت ارشدش آقا سید که در سوره تسع و ثمانین بعد الالف و المائتین در کشمیر بقصه
 تحصیل تکمیل بسوی عتبات عالیات رفته بود از جهت الم مفاقت او حال جناب سید صفدر
 نهایت تشغیر گردید و بر الم مفاقت چنین پس بعد وفات یکا پس جاده صبر و ضایعه و در آن
 با جد و طاهرن خود فرمود و در او آخر عهدش منظم الم و لوزاب مهدی علیخان وزیر الممالک
 بیت السلطنت گفت که در فرخ آباد اقامت داشت مدتی برای جناب سید میفرستاد و در همان
 زمان آقا سید علی شاه بفرخ آباد آمد و از اینجا بکر بلائی محلی رفت چنانچه در ضمن احوال آن جناب قوم
 میگردد اقصیه آقا سید علی مرحوم وقت مراجعت خود از کر بلائی محلی بفرخ آباد و بنای اقامت جمعه
 جماعت در اینجا خطوط متواتر بنجدست و الله ما جد خود نوشته که تحصیل اگر خطوط این بود که من اینجا
 هستم و لوزاب به صوف تکفل و غده سنگداری و ترویج شریعت مصروف اگر سلطنت و اند اینجا
 با عیال خود و عیال من تشریف آرد و اگر حکم شود من بنجدست عالی در کشمیر حاضر شوم آخر الامور آقا سید
 صفدر با عیال خود و عیال خود بفرخ آباد تشریف آوردند و از اینجا برادر خود گوهر با لوزاب
 موصوف بلکه تشریف آوردند و منیجا عرض الموت مبتلا شده و آخر روز شنبه هجدهم جمادی
 سده خمس و بیستم بعد الالف و المائتین من الحرقه ازین دار فانی بهشت جاودانی رحلت فرمود
 از باب و انش و دستار بسیار قطعات و تاریخ وفات آن مغفور فرموده و علامه زمان که است از او
 جناب السید محمد عباس الشوشتری الجزائری اوام الله تعالی غلاله در تاریخ وفات آن مرحوم

این دو قطعه عربی نشان فرموده

أكل اللؤلؤ من الذهب لا ينتبه اسفل الصميم وورق يتناثر معراً كان للصفد باهراً من جلود وهو اليوم على الأرض طير فدا كان والله تقياً ورعاً محتدياً نظر العبد سني الهجرة في مصراع	يعد الموت من الوهم وما اقرب به اعرب العجم من كافر فهل يشنبه وعجبا طلق من يرة اعجب به مباله الموتى الاعلى صاحبه شد في الناس له المشاغل والاشبه عبد الصفد والعبد قد رحبه
--	---

وله

انظمت انجم برج الهدى سيتلك الصفد رلمات كان لطيفاً عطر الخلق اذ يا عجباً من لحد قد حوّل غاب عن العين ولما يغيب ذو الفأوانل لتأس بحنه	فاخملت اعين اهل التقى عساك الموت سري في القفى اصبح يفتاب عليه القبا العنقة والسرفعة والاكافى عن نظر القلب ما ان نامى انكفت شمس سماء العلى
--	--

السید غنی نقی الرضوی مولود و نشان او قبضه زید پور از لوازم بلده و کلمه است
و سه فاضله زید و از تلامذه جناب علی بن مکان آقا سید حسین طایب شرافه بود و کلمه او
بتقریب ذکر تلامذه جناب سید العلماء نوشته که جناب سیادت و کلمات ثابت بر لوی سید غنی نقی
مرحوم که در اکثر علوم سیما و فنون ادویه و درسیه و عقاید و لغت عرب و غیر آن تحقیق و کمال داشت
در صفای ذهن و وجودت قرینه و کمال ذکاوت و نقاد است و بی گمانی سبوت از اقربان ربوده گای می
کلامیه زبان در بیان را تشنه افروزه مگر آنکه بابت مقابل را لازم فرموده بسیار قدس
و دین و دین عالم عالم است و علی بن علی و تقوی پیر است و بود و با انچه تندیب و خلق و انکسار

و تراض و فرقتی ز اعدا الوصف داشت جمعی کثیر از طلبه علوم از فیض درس او استفاده شده و کمال
 فضل رسیده اند آن قدر که ارباب فضل و تقدس در راه رجب سینه بکینزار و دو صد و پنجاه و هفت
 بر حجت حق پیوست سکنش بایش قریب سی و هفت سال بود جنار زده مغفرت اندازد و اش را از
 لکشر حسن الله بسوی قصبه زیر پور که موطن الوفاش بود نقل کرد و از تصانیف عالیه اش ساله
 فرقیده لغت است که در آن فرق میان لغات قریب لمعنی را بیان فرموده و نهجیکه اکثر اهل علوم
 از طب و فقه و منطق و حکمت و غیر آن را بکار آید و در تصنیف کتاب تلخیص اللغات که جمعی از کلمات
 لغت بابر سلطان در چندین مجلدات ضخیمه مجمع آن پرداخته بودند مشارکت غالب داشت
 حتی که برای آن لایحه اصلاح و تفصیح آنجناب به بیاض رسید بلکه گویند که تصنیف بعضی مجلدات
 مختص آنجناب است و رساله در شرح دعای صباح نوشته بود که نوبت تصنیف آن نرسیده
 و همچنین رساله دیگر هم دارد که در ستوده مانده و نوبت اتمام نرسیده و حمد الله تعالی بر حق
 مؤلف گوید یکبار از فضیله معاصرین انعم فرمود از عان فضل و کمالاتش بشتند و غایت اعزاز
 و احترام در تحریرات خود مرعی داشته خصوصاً جناب استطاب علامه زمان مولانا الحسین عیسی
 القسری دام علاه و مدنی بقا که اکثر اوقات سلسله مودت و مکاتبات با وی مریوط داشته
 و با اعزاز و احترام در عبارات مراسلات خود او را یاد فرموده چنانچه علامه موصوف در مکتوب خود
 که در سنده قع قرار بعین لایحه الالف و الما تین لایحه اشعاری چند که در دستش انشاء نموده و
 المصقع العطر یف و البیدر الیه قوت تمقام الفضل و الاحسان الشیخ
 سمیدم الشاده عربان القاده مرکز الکمال قطب المعاد ات التمه
 لکارم العاد ات الحادی الحاسن الصفات صاحب الغلال الما توره
 و الحصال الحمیده الموفوره التي نوحل ارسطاطاليس حضرت به بهت عن عواند
 حکمت حده قطعه بعد ید رسالت ما فی الضمائر قبیل اکا ظهار و یکا دنیقا
 بعضی لولم تسبنا ر الورد العنق المنه الباریه الذی الذی الکورد ذوالطبع النقیض

السلامة السيد غني نفق لا زالت غارق افاداة مصفوفة وذراني فيوضاته ميثقة
 وازجلك كاتيب انجبايا كبرجواب بعض رسائل علامه ششتری دام ظلّه تحریر فرموده و چون ششمن نظم
 و نشر است برای لاطه نظرین ثبت می نماید

بسم الله و به يدنا	فان عبدنا غيره شقينا
كتاب من هجين مستكين	كليل الفكر محمود حزين
كتاب كله حب و ود	الى العلامة الحيد الفطين
نسيم الصبح يبلغه سلاما	هيا حيث كالدش الثمين
سلام طيبه يسر عبيدا	يحاكي نفحة عن ياسمين
سلاما ليس يشبهه كمالا	و لوج الرقيم في جسم الحزين
سلام عبقري حار حسنا	يزيح الكرب من قلب لطعين
سلام من اليق التقر طرا	الى اتباع سيدنا الترحمين
سلام حقت يا اخلاص كلا	على من علمه علم اليقين
سلام مستنير ولا يضا	هيه شمس الاضائة باليقين
كلون الورد لابل عيان سار	على محبوبه ذات المحزون
على من لو تحدى جو هرايا	لايقن حسن جوهره الرصين
على النش يتردى انتحاب	صديق صادق خلد خدين
على خالص ارباب معمر	حليف الفضل والمجاهة الثمين
على قطب الجلالة والمعلم	سما المجد والغر المبين
على من دارك ادهوى اليها	بالاف الصراعة والحنين
على من ان اتاه ابود وريب	هوى نوا التراب على الجبين
على من في لطائفه معان	تفوق الورد بل خلد الحسين

مجلد
 شماره

خطبه
 شماره

او حلا لا عصا را بلم اذ باء الامصار ليس احدا يعارضه في شذو سا
 فوايد من النظر والنثر ومن ذواته كما لا في هذا العصر فاستلذ
 العبد المخلول بثمراتها واستحق من حلاوة فكائنها لكن لما كانت ينبغي
 عن عدم التفات سابكها الى تصحيح ما في الرسالة من الخلل وحذف ما فيها
 من التزلزل كدت ان احرق بنيران الملل واستغرق في بحر الكلال
 لعله عدني من لا يستحق بلطفه العليم ولا يستوجب بمنه المجسيم
 ليت شعري ان الولي الوحيد لم يصلم فسادها ولم يزل كسادها
 هل است من المتسكين بولائه امرست من التمتئين تحت لوائه
 ام لا استحق لاستمداد المجنة بذيل رحمة ما الباعث على ان لا اتروى
 بمائه واني اعلم من قبل ان جناحه فيز الصالح عن السقام من كلام
 بعض الاشعرية الماتريدي بوجه استقام لا ادرى ما منعه
 عن عدم التماسي من التغيير والتصرف الذير من التفتدير
 والتاخير فاريد ان اسئل الرسالة المعلومة الى حضرته ثانيا
 ولعن ان الاتماس في استصلاحها ثانيا اذ المرء لا يعرف ما في
 نفسه من العيوب ولا يقين بما تستانس من الغيوب هذا ما جرى عليه
 يراء العبد المحمور المهورز الا فعال على سبيل الاستعمال حالة كثيرة
 الاستعمال وتوزيع البال للمراصير الا افراد موتان الفوااد
 الماسور بسلاسل الاتام الموهون بايدي الاستقام المعتصر
 بفضل ربه القوي السيد غني نفى الرضوى اغناء سبحانه من منجيم
 وحقق عنه سقطته بفضل العليم المأمول ان يصلم الولي ما في هذا الكتاب
 من السقام ويحج ما فيه من اغلاط صددت عن داعية السقام الداء

استولت علیه جنود الامراض فی هاتی الايام وخیر الختام السلام من السلام
جناب علامه اودهی الناس مولانا اسید محمد عباس درام ظلال علینا در تاریخ وفات آنجناب

این قطعه فرموده سه

عن المعائب فانسیت محامده	ذاك الغنی عن المعائب والنقص
وجرت لفريقه العیون الحجامده	نضبت عیون العار عند وفاته
اذ یدكر ان نشیك وقصائده	یک علیہ یراعه ومداده
تقوی وعلم شرف نفس ناقدہ	عجبا لدرتہ التي حلت بها
سهر اللیالی کیف اضحت راقده	عجبا لبقولته التي عهد بها
اما نغوت کماله فعلا حده	هذا بیان رحيله من عندنا

عام الوفایة له مراتب اربع

سبع وخمیس واثنتان واحدة

علامه اودهی بن محمد شفیع الاسترآبادی المازندرانی وی از مشاییر فضیله ایان
مولود و متولد اولاده مازندرانی است استفاده علوم و کتاب فنون از آقا سید علی طباطبائی
و جمعی از علمای عالیشان فرموده و بر تبه مالیه اجتهاد و درجه قصوای فضل و رشاد فائز گردیده و حق
بلده کرمانشاهان اقامت داشت و در عهد ظلمه مکان غازی الدین حیدر در حد و دسنة العین
بعده الالف و المائتین بلاد هندوستان آمده بقیه عمر در مکه لکنه اقامت داشت وی عالم
بحر و فاضل مجتهد و همیشه مشغول تصنیف و تالیف و تدریس بود و بگوشه عزلت و قناعت
سیر و اکثر مردم گمان دارند که ادب حسن اخلاق و توجه و التفات را با کسی حرمی نیفرمود
لکن حق آنست که بجز اهل علم و جمعی از طلبه علوم که بحجت استفاده حاضر خدمتش میشدند با
مردم ارتباط و ملاقات کمتر داشت با عوام الناس از غیر اهل علم خصوصاً کاری و التقای داشت
و با جمعی که از اهل فضل و کمال یا طلبه علم و مستفیدان خدمت بابرکت او بودند کمال توجه داشت

و انفعات و محاسن اخلاق و بذل اشفاق پیش می آمد تصانیف و توفیق و رسائل انبیه دارد که نشان
 کمال فضل و عنایت اجتهاد اوست لکن بعضی از آن ناتمام و بلکه بعضی در سوره مانده با جمله از
 سائر کتب در سائل مصنفه آفرودم که معلوم این حقیر کثیر التفسیر شده است رساله قاطب العقول
 فی بیان قواعد الاصول و کتاب بنابرین الفرعیات فی الازایس الشرعیات در فقه که نسبت به
 آن نرسیده و تقدری از آن از باب طهارت تصنیف شده و دیگر حاشیه بر شرح مطول منجمی به
 کمال است که آنهم با تمام نرسیده و تقدری از آن ناتمام مانده و رساله اصول بن لغاری که آنهم ناتمام
 است و رساله ثمره الفوائد در مسئله ترجیح جماع منقول که آنرا در مجله که مانده در او اکل سند یکبار
 و دود و سی پنچ هجری تصنیف فرموده بود و رساله مصداق الاجتهاد لا اختار جوده ما جمعه
 فی القدر و الفوائد و رسائل اصول فقه و حدیث و تفسیر و کلام که آنرا هم در سنده مذکوره مملوحت
 در رساله فصل الخطاب فی حجتیه ظواهر آیات الکتاب که آنرا نیز در سنده مذکوره تصنیف فرموده و
 رساله احسن الاقوال فی تحقیق اهل الراجح بالالفاظ عند تعارض الاحوال که آنرا در سنده یکبار
 و دود و سی و هشتم هجری نوشته بود و رساله طهارت در احکام طهارت بر زبان فارسی و رساله
 ممتاز در سائل نماز در فارسی که تاریخ تصنیف آن سند یکبار و دود و سی و هفت هجری است
 و رساله استحکام در سائل صیام فارسی و رساله کنوز و نماز به لافل و رساله هدیه السلطان
 در بیان اصول ایمان که آنرا از راه تحفه برای پادشاه خلد منزل نصیر الدین حیدر مرهم در مجله
 لکهنو تصنیف فرمود و تاریخ ماه شعبان سنه اربعه و سیست رساله غرر الحسین در احکام نماز پنجگانه
 که آنرا براسه نواب منتظم الدوله حکیم حمدی علیخان مرهم قلمی فرموده بود کتاب مجاری الاحیاء
 ترجمه جلد هشتم بحار الانوار که آنرا در سنه اربعه و سیست فرمایش مادر سلطان خلد منزل سابق الذکر
 پادشاه سلیم مرهم نوشته باب اول و باب ثانی از آن با تمام رسیده است و رساله
 اعانة الباری در جواب شبهات اخباری و رساله در ذکر پنج حدیث در فضائل خباب علیه السلام
 که بغار سیست و رساله نجم المؤمن در جواب سائل متفرقه بر زبان فارسی که در بعضی بلاد مستند

از برای ثواب ممتاز الملک مؤمن علیخان تالیف نموده بود و در سال کجایان فارسی در سال موافق
در نوامیس جلیله متفرقه که منتخب از تصانیف علمای سلف است و آنرا در سنه یک هزار و دویست و پنجاه و
هفت هجری تالیف فرموده و مسودات در علم نحو و غیره که تا تمام است و مسودات معالیه اصول
در اصول فقه که آنهم تا تمام است و در سال در علم کلام فارسی موسوم با یقین در بیان ارکان ایمان
که آنرا شتم بر رد احوال بعضی تلامذ سید کاظم رشتی و را و اثر عمر خود تصنیف فرموده و آن تا باب
نبوت نوشته شده بود و نوبت با تمام آن بر رسید و فوات آنجناب در ماه ذی القعدة سنه یک هزار و دویست
و پنجاه و نه هجری در بلخ و لکنه صانع الله تعالی واقع شده و در دارالافتاء حسینه تعمیر جناب غفر له
علیه الرحمه مدفون گشت از تلامذ اش جماعت بسیار درین دیار اند که در علم و فضل میان این
فنا سال خود متا زمانه است سید کاظم بن قاسم بحینی الرشتی در علوم عربیه و اصولیه
فقهیه هجری ذخیره بود اما در عقاید و اقوال وی بطریق شیخ فخر شیخ احمد حسینی و مرجع طریقه او بود
تا ویل اقوال و عبارات بسکود و میگفت که عبارات شرح زیارت که مردم بر کفر و زندقه حمل میکنند
من معانی آنرا بر پنج صحیح میدانم و مدعی بود که شیخ او در مقام ائمه علیهم السلام را دیده و در وجوب
الزار آتشی بر او گردیده با جمله اتباع او را که بر طریقه وی اندکشفیه نامند و شیخ هم گویند و خودش هم
اقوال غریبه و تحقیقات عجیبه دارد که بنظر بعضی فضلا خوش نمی آید و بعضی نسبت کفر و فساد
عقیده با میکنند و الله اعلم بحقیقه الحال الفقه فیصل لطلان عقاید مختصره و قواعده
مختلفه اینفرقه مستحضره را جناب مولانا سید العلام قدس سره در تصانیف اثبته خود خصوصاً در
در کتاب افادات حسینیته فی صفات الربا البریه و کتاب صدیقیه سلطانیه بدلائل شافیه و بر این قاعده
از معقولات و اقوال بیان فرموده و عبارات ایشان را از تصانیف ایشان نقل کرده و نقض و رد آن
با حسن کلامی که هر یک بر آن تصور نباشد پرورخته اند و این اوراق گنجایش ذکر آنها ندارد و من شاهد
الاطلاع علی المفصلات فارجم الی تلك الافادات و فوات سید کاظم در سنه
یک هزار و دویست و پنجاه و نه هجری اتفاق افتاد و مصنفات او بسیارند و منها آنچه خود در بعضی

ذکر نموده نیست کتاب لواحق حسینی (معارف الالهیه) و شرح خطبه طحیة حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
 که آنحضرت آنرا در بیان که در بیان افروزد و برونزد و تفسیریه الکرسی تقریباً هفت هزار بیت بود و با
 شرح حدیث عمران صابی در ذکر سباحه او با حضرت امام رضا علیه السلام و شرح قصیده لایسته
 لیسبه الباقی انشدی فی مع مولانا و اما الکامل علی السلام و رساله مبسوطه در عقائد اصول خمس
 رساله مطالع الاقوال رساله در اجوبه مسائل علامه رشید موسوم بمسائل رشیدیه در رساله در
 بعض اسرار سبله در رساله در شرح اسم اعظم در رساله در بعض اسرار سبله و سوره حمد و رساله در بعض
 امور تنبیه از سبله در رساله در اسرار سبله ایضا و رساله در بیان میزان قیوم و قطاس تقییر رساله
 در بیان کیفیت سلوک الی الله و رساله در اخلاق و رساله در اجوبه مسائل علامه آقا محمد شتی
 و رساله در اسرار شهادت حضرت امام حسین علیه السلام و ذکر مصائب آنحضرت و رساله در اجوبه
 مسائل علامه علی خراسانی ساکن نجف اشرف رساله در اجوبه مسائل شیخ عالم و قائل کامل الملو
 البیل الشیخ اسماعیل بن الشیخ اسد الله الکامینی در بیان عصمت و تفسیر قوله تعالی ان
 جاء علی فی الارض خلیفه و در وجوب معرفت ائمه اثنا عشره علی کافه الایمان علی تفصیل و دیگر شای
 و رساله در جواب مسائل عالم محقق و قی شیخ محمد بن شیخ عبده علی آل حیار الفکیفه رساله در جواب
 مسکه سید حسن رضا هندی در اوله فقیه و رساله در اجوبه علامه هندی شتی در اوله شرعی و رساله در
 بعض مسائل اصولیه و رساله در بیان اینکه بیان الفاظ و معانی مناسبت ذاتیه است و در بعض
 فضلا که قائل بعدم مناسبت بود و رساله در ذکر لغت و در علت ایجاد آن و رساله در بعض مسائل
 اصول ایضا و رساله اصولیه ایضا مشتمل بر فوائد شریفه و رساله در ذکر اینکه حقیقه شرعییه ثابت
 و رساله فی ان الله لا ینحاطب الناس الا علی ما یفهمون و رساله در احکام طهار و ایلا در جواب
 سائلیکه از بحر سیده بودند و رساله در احکام طهاره و صلو که در آن محض فتاوی اند و رساله
 در بحث صوم و رساله مختصر و در رساله حد لفظه و احکام آن رساله در بعض مسائل بیهوش رساله
 در مسائل زکوة و احکام آن و رساله در اجوبه مسائل خمس و رساله در بعض مسائل بیع و صلح

در ساله در اجوبه سائل نکاح و طلاق و احکام آن در ساله در اجوبه سائل وصیت و ما يتعلق و رساله
 در ذکر سائل امانت و شرکت و وکالت و نیابت و سایر مکاسبات و مقاضه و قرض و مزارعه
 و بعضی سائل دیات و صد و در ساله در بعضی سائل جهاد و ما يتعلق به من البحریه و شر الطیما
 و احکامها و احکام الاراضی المفتوحه العنوة و بعضی السائل فی التذرة و الوقف و رساله در اجتهاد
 و تقلید و بعضی سائل قضاء رساله در سائل متفرقه در سائل طهارت و صلوٰه و نجاست و مثالبها
 و رساله در بیان نسبت خالت آنحضرت با عایشه و بعضی احوال متعلق بامام و ثواب او و دیگر آرتها رساله
 اجوبه در سائل کثیره در اصول فقهیه و احوال اوله شرعیه و رساله در اجوبه سائل عالم عامل و فعل
 کامل شیخ علی بن قمرش در بعضی سائل فقه و در بیان عوالم و در تفسیر باطن قول حق تعالی و فدیته
 بدینچه عظیم و دیگر بعضی سائل و شرح قصیده ابن سینا فی السکال عن علاءه علی الروح الحجه
 و مفارقتها عنه و رساله در اجوبه سائل ابتداء و رفقه در رساله در فقه بحجاب سائل که از جمله حسانه
 و رساله در اجوبه سائل شیخ محمد احسانی و در جمع بعضی آیات قرآنی و دیگر فوائد و رساله در اجوبه سائل
 حاجی میرزا محمد ابراهیم تبریزی در احوال صاحب العصر و الزمان و ذکر ویت آنحضرت و زمان
 غیبت کبری و دیگر سائل و در حقیقت خانه که معروف لغیر اشن است در رساله در معنی قول آنحضرت
 ان الذکر لیس قول باللسان ولا اخطار بالها ل و دیگر احادیث و رساله در
 جواب مفتی ابتداء که مذہب اہل سنت و اہل شریعت و دیگر رساله موسومہ میوئیه در جواب بعضی سائل مفتی
 سابق و رساله در جواب سائل عالم فاضل میرزا محمد شفیع نائب صدارت تبریز از مسئله بحث نجس
 و رساله در جواب بعضی از افاضل خراسان و رساله در جواب سائل میرزا محمد شکی و رساله در اجوبه سائل
 میرزا حسن اہندی عظیم ابودی در بحث معاد و بعضی تحقیقات فقرات دعای سمات و رساله
 در جواب سائل سید حسن رضامندی شکی بر مباحث عجیب و تحقیقات غریبه و رساله در جواب
 حکیم میرزا محمد علی حسینی در بعضی سائل طبیعیه و رساله در اجوبه سائل فاضل آقا شیخ حنیف اصفهانی
 احمد بن اشیخ صالح بن طوق لطفی و معنی فقره یا من الله علی ذلک و رساله که در کتب

صباح دارد است و دیگر احادیث و رساله در جواب بعضی افاضل از اولاد شیخ عبدالحجاری قلیش در ترتیب
تجلی و رساله در اجوبه سائل سید حسین قلیش در علوم شتی و رساله در جواب سائل شیخ محمد علی که از جمله
فرشاده بود در نقد و رساله دیگر در اجوبه سائل لمده آحاد و رساله متفرقه و رساله در اجوبه سائل که از بعضی
از پیش شیخ محمد حسین بن خلف بکلی رسید بود و رساله در اجوبه سائل که از جیل عامل کفشی ستاده بودند و رساله
مسئله اند رساله در اجوبه سائل عالمیه که بعد از اجوبه سائل سابق که از جیل عامل رسید بودند و آن سائل صبیحه بودند
شکل سائل کثیره است و رساله در اجوبه سائل غریبه در تفسیر قول ان الحرف کان موجودا قبل وجود
السموات والارض و دیگر بحث متعلق باین و این رساله شمس بر یک سائل صبیحه رساله در اجوبه
بنقلیه در یک بحث و نام هر دو آنرا اند و فانی نه میشود و رساله در اجوبه سائل سید علی بهستانی در سائل متفرقه و رساله
در جواب سائل سید علی اند که در ذکر فرق میان بیخونت صفت میان بیخونت عرک و رساله
در اجوبه سائل مرزا محمد باقر الطیب البهبهانی در رساله شرح دعای سمات و فیض من عجاوب
المطالب که آنرا بالناس فاضل کامل و نور از هر طایفه صغیر و کبیری نوشته بود و رساله در شرح قصیده
ایستمن من شد الذی به علی بن موسی الاندلسی در علم کیمیا و اول قصیده که ذکر نمیشد مطلع

حکن البیضه الشقر و انزع قشورها
فان لها تحت القشور لها با

و رساله در اجوبه سائل ملا کاظم مازندرانی در علم کیمیا و رساله در اجوبه سائل مازندرانی که شرح دعای
اسباب و رساله در اجوبه سائل ملا عبد الوهاب بکلی در ستردهم استجابات دعا و اثر ترجمه بیخونت
و رساله در تنبیه بعضی افاضل اهل شرف و بعضی مطالب عیال از رساله خود که در علم خلافت
و رساله در توحید و رساله در اجوبه سائل میرزا علی اشرف مراغی که احلال ملا که در رساله شرح کلمات
منسوب به سکه فخر رازی در مقدمه توحید و رساله در اجوبه ملا مهدی کشتی در مسخرات و رساله
در جواب مسئله آقا محمد شریف کرمانی در تمذیب اخلاق و رساله در علم بیست و رساله در شرح رساله
اسطرلاب شیخ بهاء الدین عاملی و رساله کشف الحق و در باحث متفرقه و رساله در اجوبه سائل

حاج عبد المطلب سالک در شرح چند فقرات شرح زیارت استاد او در ساله در ترجمه رساله حقیقه
 استاد و رساله در ترجمه مختصر الحیدر فی الفقه لمولانا شیخ علی علی الله مقامه در ساله جزوه
 در سلوک الی الله در ساله در اجوبه سائل مولانا شیخ محمد بن حسین بن خلف بن سلیمان در ساله
 مسمی به حجت الباقیه در دیه و در تفصیل و اثبات نبوت آنحضرت و ولایت حضرت ابراهیم علیه السلام
 و دیگر بیاض و رساله در جواب مفتی بغداد در تفسیر قول الله یا ایها الذین امنوا شهادت
 بینکم اذا حضر احدکم الموت منکم فضعوا وراثتکم و در شافیه و دیگر سائل و رساله در اجوبه
 سائل طاهر بن علی در ساله در اجوبه سائل سید تقیم قزوینی در ساله در مقامات طاهریه و بانیه
 و ذکر تاویل و غیره و رساله در اجوبه سائل بعض علمای جبل عامل در ساله در حقیقت عقل
 روح و لوم و ماده آفتاب و غیره و رساله در اجوبه سائل میرزا محمد حسن بن ذریب میرزا محمد در ساله
 در بعض فوائد جعفر و رساله در اختلاف مراتب موجودات در ساله در سراسر صلوه و ما يتعلق بها
 من الطهارة و سراسر اصیام و الزکوة و الخمس و الحج و تفسیر سوره الحمد و التوحید و اقدار ذکر
 سر غیبت امام علیه السلام و دیگر امور و رساله در انطباق عالم کبیر با انسان رساله در منی لقطه
 فی البسمله و رساله در حل شبهه اکل و ماکول که در جواب سوال شایسته محمد میرزا نوشته بود
 در ساله در اجوبه سائل عبد الله بیگ و دیگر رساله در جوابات سائل او در ساله در اجوبه سائل
 محمد رحیم خان در ساله در احکام و له الزنا در ساله فی حقیقه القول فی الاخبار من المجتهدین
 در ساله در اجوبه سائل مهندس که کسی از هند فرستاده بود و رساله در ترجمه بعض اجزای او
 شیخ زیارت و رساله مقامات اعدا فین و رساله در اجوبه سائل بحرین و رساله در اثبات فضیلت
 حضرت فاطمه از مریم و سائر نساء از آیت قرآنی و ذکر مراتب تفضیل من انصار الحسین و
 انصار القائم عجّل الله فرجه و سلمان و عمل و آباد و مقادیر رساله در شرح کلمات
 بعض علماء رساله فیما یجمل اکله من صید البحر و البر و دیگر سائل در ساله در اجوبه سائل شیخ سلیمان
 بن عبد الجبار سقطی در ساله در عصمت انبیاء و رساله معاد و شرح لوازم شیخ مقادیر و کلمات

لا یستند نوشته در سالک در سالیکه کسی از شام فرستاده بود و رساله در حکم عده است و رساله موسوم به
 پنجمه و دهمه در سالک فی النون و وضع دائرة بالصال النون و حکم الواو من البین رساله دیگر از
 حج در جواب سوال آقا محمد باقر نوری در رساله در سنی حدیث ان الله خلق آدم علی صورته
 که آنرا در که مشرفه تحریر نموده بود در جواب اعتراض بعضی اهل انکار در رساله در شرح این حدیث
 که بحضرت امیر مضمون اند

اروی العلم فی ذل وجوع و محنة	و بعد عن الاله الا اله الا هو
فلو كان کسب العلم اسهل حرفة	لما كان وجهه علی الارض الا من

در رساله در مقدمه شرح اربعین خود در رساله موسوم به دلیل المعتبرین در رساله در جواب بعضی
 سالکین از اهل مکاشفه و تمکین در تفسیر فقره دعا بر روز ماه شعبان و آن اینست -
 الهی هب لی کمال الا نقطع الیک و انما ابصار قلوبنا بضیائظرها
 الیک حتی تخرق ابصار القلوب حجب التور فیصل الی معدن العظمة
 و تصیرار و احنا معلقة بعز قد سالت و رساله در حل بعضی اشکال
 و رساله در اثبات وجود جن و بیان حقیقت و صورت و ماده و هیات ذاتیه و غرضیه آنها و ذکر
 تشکّل ایشان باشکال مختلفه و تکلیف و عبادت و موت و حشر و منت و مار و سایر احوال ایشان
 که آنرا در جواب مسئله عالم عامل و قاضی فیصل میرزا موسی ابن الحاج میرزا حسن الشیرازی
 که از قزوین همراه خود آورده بود نوشته بود هدا اما وجدناه من موافقاته و
 مستفانده الشیخ علی بن السید ولد علی التمیمی آبادی اللمتنوی طاب قدما
 و لاوتش در لکهنو پنجمه هم سوال سعه که هزار و دوصد هجری و وقع شدی صاحب زهد و ورع و در کثرت
 علوم و اخلاص و مهارت داشته ذات والا صفاتش چو شمع صرف و عذوب و دایم خلق و اقامت جمیع
 و جماعت بود و در اکثر فضائل شهرت داشت و در علم قرارت و فن تجویدی تفسیر بود در سنه خمس و العین
 بعد الالف و المائتین از هندوستان بکرطای معطی سفر نمود و علمای انجا تعظیم و احترام او میکردند

تعموداً فی فضل سید کاظم شتی بسیار در رعایت تعظیم آن سید جلیل القدر کوشید و کمال ذاتی او را
در یافته اجازة مشتمل بر مباح و فضائل آنجناب نوشته بآنجناب داد و با بجه سید موصوف و سید مست
دار بعین بعد الالف و المائتین باز مراجعت باین دیار فرموده و بیست و هفت وعظ و هدایت مردم
و تدریس و تصنیف بود و در سفر عتبات سیاحتات و مناظرات با شیخ الفین واقع شده از جمله تصانیف
اوست رساله در بحث ذک و دور رساله در باب منته و رساله در علم قرأت و رساله در و اقوال آنجا و این
در رساله در جو از تعزیه داری جناب سید شهید علیه السلام و تفسیر کلام مجید بعبارت سید در دو مجلد
و بعد اتمام آن تفسیر و سینه ست و همین بعد الالف و المائتین مره ثانیه با جمعی از دوستان و رفقا
از لکهنو سفر نموده بزیارت شهید و ضمه رضیه ضویه علیه الالف النجیه مشرف گشت و از آنجا بزیارت شاف
مشهد ساقه عراق مراجعت فرموده بعد از قلیل در کربلا علی مرتضیٰ و شاف قلی که از مرقی شاف
بنام پنج سید هم ماه مبارک رمضان سنه تسع و خمین بعد الالف و المائتین بر حمت حق پرست و مت
عمر شریف پنجاد و ششت سال و یازده ماه بود و قبر شریفش در آن مکان لاکم کعبان در پهلوی
قبر مقدس جناب آقا سید محمد بن آقا سید علی طباطبائی واقع است و مولانا سید ابراهیم حارثی
که از علمای عاظمین و شمله قاطنین و ساکنین آن بقعه طیبه و مقام کریم بود و خطی مشتمل بر خبر وفات
آنجناب بخدمت جناب سید العلماء طاب ثراه نوشته بود و در تسلیم و تعزیه آنجناب چیزی از ایشان
در آن درج فرمود که منجمه آن این بیت بود

	وما الذی الا محنة و بلیة تنوب و انباء السمان میامر	
بعد از ملاحظه خط مزبور جناب سید العلماء طاب ثراه خطی که بحراب خطبه کور قلمی و ششت بعضی عبارت ثبت نموده و میشود اما بعد فقد وافی الینا کتاب من جنابک المستطاب مخبر بمصایب یاله من مصاب و اقلقتنا بوفاة السید المجدد المکرم المعظم الاخر الا قوم السید علی علیه الله مقامه و سزا داکر اسم که خاتم له بالشریفات		

واقبى بالموضع الاشرف وقد والله هطلت العبرات على الخدود
لهذه الرزية المفتنة للكبود وارتحل السمر وانكسرت الظهور
وبحق لنا ذلك فلقد كنا نحن نحن الى لقاء عتياء دأبنا ونزقنا اياه
سالمنا غائما فكان قد كان يوم تود بيعه عند اهلبيه للسفر هو اليوم
الذى زرته فيه عا سدا له وهو محتضن وهكذا الزمان يمطر على
الغير وما للدهر من وفاء وعلى الدنيا بعده العفا فان الله وانما
اشكوبنى وحننى الى الله ولا حول ولا قوة الا بالله وما جرى على

لسان القلم اقتفاء ببراكك الاقوم

<p>عيون النايالات نام هنيئة وناع انا من طفوف حسين نعم سيد لحي عليا محبدا اتى حائر من بعد ما ظل حائرا غريب كتيب نازح عن دياره كتاب تانى ناعيا وهو ناصح وقد اسبلت تلك لعبارة عابرة للمرىات التوبة والمحسن والامه</p>	<p>ولكن ابنا الزمان نيا حرا قلع بين فينا راحة وجما له في جوار المصطفين مقام فنومته نوم الحمام جسام عليه من الله السلام سلام ففيه شفاء الى ومنه سقام وفكرت فيها والدموع سحابة جليل وبالله الجليل عصا</p>
<p>مزار بعيد والجسوم ضعيفة نمبر جميل والسلام ختام</p>	
<p>ترحل صاحب عليا على وسا في هو مفرج كظير</p>	<p>والشرى از علما وفضل كراي معلوم مرثية وقصيدة فرموده اندكما ليتفاد من خط السية ابراهيم الزكي وجناب مولانا العلامة السيد محمد عباس الشوشري در تاريخ وفاتش ابن قطره انشا فرموده</p>

عبد کابر من اهل بیت	بهر عن الصراط المستقیم
اولی اید و ابصار و عباد	له قد اذعن القلب التسلیم
تغلغل صیدتم فی کل ارض	و جدد منهم الشمس و القمر
و من کنیت مودعهم علینا	وانزل فیهم الذکر الحکیم
طفایا لطف صمو غایب	و فی قریب الحسین له نعیم
شهید الکربلاء له ضمیم	و رب غافر بن کریم
واسلام السماء و مرخات	لس حلت له سیزع عظیم

العلیه حسن بن اسید ولد ار علی انصیر یادی الکنوی دلاوت اولست و یکم ماه ذی القعدة
 بمجنته خمس و الف بعد المائتین در بلده لکهنو واقع شد تحصیل علوم از والد ماجد علامه خود و هم از
 خدمت برادر نامدار خود حضرت سلطان اعظم طالب شاه فرموده و در تقوی و زهد و مروت و سلا
 طبع و حلم و انکسار نفس سائر محارذ آتی و نه خانی نظیر خود نداشت سیما در عبادت که اکثر اوقات
 صائم النهار و قائم اللیل میبود از تصانیف شریفه اوست کلام عربی در بیان آنچه تعلق بگفتن از انوار
 دارد و خوشی تحریر او طبع در رساله در احکام اموات و رساله در علم قرأت رساله تذکره الشیوخ
 و اشبان در ذکر مواضع و کتاب بسوط در اصول دین بزبان سنی که شکر مطالب جلیله است و فاش
 ده یازدهم شوال سنه شین بعد الالف و المائتین در لکهنو واقع شد مدت عمر شریفش پنجاه و چهار
 سال و ده ماه و بیست روز بود در روز وفاتش خلقی کثیر از فضولی علمام و صلحا کرام و طلبه علوم
 و سادات ذوی الاحترام بمشایعت جنازه او حاضر بودند و اشک حسرت از دیده حق بین بغایت
 خصوصاً اخوین جلیلمین انعم جم غلبه سید العلماء آقا سید حسین جناب سلطان العلماء آقا سید
 طالب شاه جامع جمی از اکابر و اصاغر بنماز بر آن جناب قیام فرمودند و در دار التضرع حسینیه و الدف
 قریب قبر مطهرش پهلوی قبر برادر نامدار خود جناب سید محمدی مدفون گردید بعضی از اقارب
 بنی اخوان آن مرحوم در تابینج و فاشش ابن قطره گفته

سید حسن آن عبا و زین	در خلد برین رفت بگلگشت چمن
معنی حدیث از سر الهام بخوان	سر و ار جو اتان خبان ست حسن

و انفرحوم دو فرزند از جنمندی سید حسن شفی و دیگر فرزند حسن معروف بسید جنتا یا دگار گذشت
و هم یک حبیبیه که در حباله کلج سید رضی پسر جناب سلطان اعلی بود السید محمدی بن سید
والد ار علی انصیر آبادی فاضل ذکی و عالم الهی صاحب قوت قدسیه و نفس ملکیه جامع
فضائل جلیله بود با وجود حدیث سن در حدیث ذهن و وجود طبع و زکا و علم و عرفان و صلاح
و تقوی گوی سبقت از مثال ر بوده چنانکه بتواتر رسیده بطبعه عوامی و اعلیقات و تحقیقات
مسائل متفرقه از صفات الهی صفات گواهی بفصلش دارد و حیات والد ماجد خود در
بست و سه سالگی از دنیا رحلت فرمود و مرقد شریفش در حسینیه غفر اناب در پهلوی والد ماجد است
جناب سید اعلی طالب شاه در اجازه که بر سید افروز از جنم سید محمدی بر صوف قلمی فرمود
باین الفاظ ستایش آنجناب فرموده المولی لفاضل و الفقیه البادل ذی المجد
و البهاء و الفضل و الذکاء فخر العلماء و السادة صاحب القریحه
الوقادة و العظمة النقادة مولانا السید محمدی افاض الله
علی اعلی تریبه شایع به حمتهم هم در آن اجازه میفرماید که آخر سید محمد مرحوم بیان ما
هر سه برادران در فضل کمال سبقت و شهادت داشت و در وقت نظر درجه ارفع و اعلی فائز بود با
جهت در هنگام قرائت درس رو خطاب جناب والد مرحوم بسو او بود و آنحضرت که او بسیار ذوق جمافی
و نظر دقیق داشت و اکثر شهریار به بیداری میگذاشتند و اجتهاد در تحقیق مسائل و تفتیح مسائل میفرمود
بعدیکه احدی از امثال بزمیه اش نپرسید و با نیمه خلوت و عزالت ای بسندید و از اندک
و شہوات اغراض میفرمود و مرگ بسیار یاد میکرد و اعتماد بر حیات نمی نمود پس زمانه نامانجا
تفرقه در جماعت انداخته او را مرض شدیدی مبتلا ساخت و در عنقوان شباب طبل جانش بر گشت
پس دفانش در آخر ماه ذی الحجه سنه یک هزار و دویست و یک هجری در سید و آفتاب حیاتش در آن

شکست گردید مدت عمرش نسبت به سال بود پس والد ماجد امین واقعه متفق بهجوم و غم شد و بر
 از کیفیت این مصیبت را در کتاب خود سکن القلوب بیان فرموده است و الام فراق او برین طاری
 شد پس صبر کردم و برخی از افادات و تحقیقات او را جمع کردم و در مسودات او انچه با فتمم برآورد و در
 بیاض ساینده که یادگاری بر استند کرین بصیرت برای مستصیرین باشد و آن برادر مرحوم را
 در شمیم یعنی جناب سید ابدی طالب مرقده را یادگار گذاشته و غیر از و فرزندانی نه شدت وقت نکند
 سن او قریب به سی سال بود و انتی ترجمه که به حاجی محمد تقی بن محمد البرغالی القزوینی
 ادا عالم مجتهدین قزوین و اکابر علمای متفقدین شده ای سده ای بعدین بود و سلسله اش برغان
 که از فرای دارا خلافت طهران و سکن و فتنش قزوین است صاحب قصص العلما این صحت
 و شایسته موصوف آورده که ایشان سه برادر بودند حاجی محمد تقی که برادر بزرگ بود و حاجی محمد
 صالح برادر وسط و هر دو فقیه و حاجی علی برادر کوچک که او از شاگردان شیخ احمد اسحاق بود و در زمان
 واقعه میر علی محمد باب او نیز میل بیاب داشته و پدر ایشان در نهایت تقدس و تقوی بود و نیز صاحب
 قصص آورده که حاجی محمد تقی خود بمن حکایت کرد که در بهار تحصیل در قزوین بمنزله بعد از
 بنیاده طبعیه تم گذارم شد در اینجا مجلس فاضل فی صاحب خوانمین حاضر شدم و آن درس مراد
 نیفتاد پس باصفهان فتم و چندت علما را بنجابه تحصیل علوم دینی شنول گردیدم و غالباً در علم
 اشتغال داشته ام و شواهد ربوبیه علامه را در سبک فتم از آن پس بقیاسات عالیات فتم
 و در مجلس درس عالم عظیم و حکیم علم فتم آقا سید علی طباطبائی صاحب ریاض حاضر شدم و روز او
 بنجابه در مسئله نسخ و جوب و عدم بقا و جواز تدیس میفرمود سن او در نقض و شجره مقطوعه فتم
 که فصل رفت و جفس پانده ناگاه و والی غیر فتمی پیش نشسته بود و او بمن به حکم در آن زمان است
 محققان سبکف با نهایت فصاحت و بخت و طرافت لسان این و یک بیان شد که مرا لازم کند
 دین تو استم که از عهده او برآیم و با او مقارنت کنم پس متعیر شدم و گفته است فتم چرا مرا مربوط
 بیگونی پس آقا سید علی بمن تعیر فرمود و گفت بخنداری با او موافق باشد و شکلا که او اگر چه است

جانی که تقی بر غایت

اما شیرنجی است پس از نسبت آن جوان سوال کردم گفتند که او از مسیحیه هندی فرزند دلبند و خلف با شرف انجمن
است پس من سکوت نمودم بجلال حاجی موصوف نماز جمعه بخوند و خطبه او را میکرد و در نهایت تحیر و جدت تقریر
و در وسط گوی سبق از شمار و عظیمین آن عصر بوده و مواعظ او در نهایت فصاحت و بلاغت و سلاست
جملات و عذوبت و طراحت موثر در قلوب و حکایات غریبه نقل می فرمود و سخنان علمیه و مسائل اعتقادی
عنوان میفرمود و آیات بسیار را تاویل و تفسیر میبرد و اکتل بیان میکرد و در مجلس خط او علماء و طلاب
بسیاری نشسته و تقریرات و خط او را می نوشتند عبادت آن جناب بدان نحو بود که از نصف شب علی السلام
تا طلوع صبح صادق مسجد خود میرفت و سناجات و ادعیه و تضرع و زاری و بقراری و گریه و ناله اشتغال داشت
و سناجات خمس عشره را از خط میخواند و بر این سجده و شیوه سینه استوار داشت تا آن شب که شربت شهادت نوشید
و مکرر در میان زیستان دیدم که آن جناب در محبت بام مسجد خود در عین شدت آمان بر تن و نیمه شب پوشیده
بر پوش و حمامه بر سر مشغول تضرع و سناجات بود و دستار آسمان بر پوشیده تا آنکه برت حاجت
مبارکش را سر از پای تا سر خم و پوشانیده بود و برادر کوچک او حاجی علی نیز در ایام تحصیل هم در آنجا
گرسیت و بگردن خود زنجیر میبنداخت و بر سر زنجیر میخوابید که بر زمین میگوید و تا صبح مشغول عبادت بود و خطبه
آن جناب پس از فراغ از تحصیل بطهران آمد و در آنجا شتهار پیدا کرده و این در اواخر زمان فاضل قزوینی بود
بعد چندی مرده ثانیه باز بزیارت عقیبات عالیات مشرف و از استاد عالم بقدرتش آقا سید علی شریع جعفر
بخشی اجازه گرفت و به ایران آمد و نقاری میان ایشان دفع علی شاه واقع شد پس بهار سلطنت قزوین
نزول اجلال نمود و مردم حاجی ملا عبدالوهاب قزوینی که از علماء آن دیار و شهره و اعتبار و از رؤسای آن عصر
بوده در مقام کفالت در طرح و شتهار حاجی ملا محمد تقی موصوف از هر جهت بر آه نقل است که شخصی ملا صغری را
و آخوند ملا محمد تقی را بهی طریقه همان گردان نهادند ملا صغری علی سلطانی کرد که زیاده دارد و باند او گفت بقاء و با
نمیشد باشد پس آخوند ملا محمد تقی وارد مجلس شد از مردم سوال کردند فرمود علی نکرده دارد ملا صغری گفت بقاء و باید
و کف باشد باشد که محل را رفتند و بچوب کوفه است که گفتند این محل خارج شد دلیل حدیث عنوش لفظ است
و حکام و از آن است بزرگوار که بنده نمیگویند آخوند گفت شما را نمیشد بخونده و این که میگویی ملا صغری و ملا محمد تقی

اجماعاً و کذا البقرة الحاکم و غیره که کتاب فقهی است و عواید منوره است و منصف علی سادات و غیره
در سبک کل چنان چهارت و هشت که گویا او حدیث زبان بود و تصانیف اوست کتابت بحسن الاصول و بحکمه الشریع
در آن کتاب بر توانمن ایراداتی دارد و کتاب منجج الاجتهاد در فقه استدلالی در سبک و چهارم بحکمه الشریع
از طهارت تا دیات تقریباً بقدر جوهر الکلام است نقل است زمانیکه شیخ محمد حسن جوهر الکلام را می نوشت
چون کتاب چهارم رسید اسباب چندان نه داشت چون فضا کتاب چهارم را کمتر نوشته اند آقا محمد مرحوم
نجل مولانا محمد تقی برغانی مشغول تحصیل بود پس شیخ محمد حسن بحکمه چهارم منجج الاجتهاد را به رسم عاریت گرفت
و از اسباب کار او بود تا فارغ از تالیفات کتاب چهارم شد و دیگر از تصانیف مولانا می موصوفت رساله
در قصد صلوة فائده در رساله در نماز جمعه در رساله در طهارت و نماز و صوم و کتاب مجلس المتفین که آنرا بنام
سلطان عصر فرموده شاه در سند یکم از دو صد و پنجاه و هشت هجری تبالیغ آن مشغول گردید و آن کتاب
مشتمل است بر بواعذ و حکم و حل احادیث و تفسیر آیات و تطبیق آن بحساب حضرت سید الشهدا ۴۱
بلکه عمده مقصودش در آن کتاب ذکر حساب آن حضرت است و در مجلس سابع و عشرین از کتاب مذکور کجاء
غنا در امرانی فتوی داده اگر چه سابق بر آن سبک است فاکل بود و از بحکمه اسباب تبدیل و انقلاب برای خود
باب این خواب تحریر فرموده و هذا لفظه الشریف ورن خادم الشریعت در او اهل اجتهاد خود
بلکه منی می نمود از مجلس روضه خوانهای صاحبان صوت را تا آنکه فی حلقه شب بست یکم از آن
که همان یوم نیز منع نموده بودم و در سجده از خواندن تفسیر که در عالم رویا دیدم که اندرون مسجد شاه صفهان
سیدان از دحام عظیم است از خلق و صد شیون بلند است سوال نمودم چه واقع شده جواب گفتند جناب
امیر المؤمنین علیه السلام در سجده تفسیر فرزند خود میخواند بجای جمعیت بود که با گفتنهای ایشان گذشتیم تا خود
بمنبر آنجناب رسانیدم دیدم آنجناب را عمامه سبز در دست فاکل کوشی و در کج چون مرد جوان
شدن کنان و در حسنا که بان تفسیر میخواند از گریه بی طاقت شده است تا من نمودم دیدم که بعضی حضرت
بعضی اما میفرمایند که در غنا و غنا و غرض کردم با هوای من این قسم را غنا می نام آنجناب را و از آن
چون عهد نموده فرمودند از خود شهادت تفسیر فرزند مرا بیاورد بهر نسبی که باشد منع کنند جان عتید بدار شما

و در مسجد روئین اجایه ششم فرستادم که مجلس تفریه بپا داشته من بنحیث شهادتیه کلام مکتوب گوید
 که فتوی بجایز غنا و در ملاقات از مختصات مولانا موصوف است و احدی از علما کمال بجایز نشد همچنین در دیگر
 مسائل هم فتاوی غریبه دارد از آنجمله عصیر عینی رالعه از علیان و قبل از ذهاب ثلثین پاک نیست
 و از جمله فتاوی غریبه آنجناب اینکه جائز میسر است که مترفعین او عار القسم صلح نمایند و جایز نیست
 که متعل آن حلف و صلح مقلد باشد و از جمله فتاوی آنجناب اینکه جائز است که حاکم شرع برای خود
 مرافعه در نشستن حکم اجرت بگیرد و مکرر بالای منبر میفرمود که حکم کردن بر من لازم است لکن نشستن بر من
 و برای نشستن اجرت بگیرم و نقل است که فاضل هندی صاحب کشف اللثام نیز اجرت میگرفت این نحو
 که او فقیر و صاحب عیال بود و بکتابت امر خود را بیکه رانید و اگر برای مرافعه نزد او می آمدند میگفت من
 من فقیرم و خرج یوسیه را از کتابت تحصیل نمایم در مرافعه نمودن باید معطل شد و از تحصیل قوت عاجز میمانم
 با آنکه صاحب قصص العلماء بسیاری از حکایات و کرامات اخوند و محمد تقی نقل کرده و کیفیت شهادت
 آن مرحوم بر بن عنوان نوشته و گفته که از جمله کرامات آن بزرگوار شهادت او بود که با سیر بر منان تا سی خود و
 بحراب مسجد خون مبارکش را ریختند و رسال آخر حجت شمع مذنب باب آنجناب غالباً بر بالای منبر بود و عطف
 انام ششغال مردم را از سوره مال باب تحذیر و انطافه الکفر فرمود و میرزا جواد نامی که اصل از عراق
 و سکنتش در قزوین بود گوید که چند روز پیش از شهادتش سجد است آن بزرگوار رسیدیم آنجناب فرمود
 که از قولهای من عرض کردم که خداوند عالم لغتها دنیا و آخرت را بشمار است فرمود از عورت
 و شربت و اولاد و علم و نشر شریعت و تالیف در علوم البیون برای شما چه آرزو مانده فرمود که آرزوی من
 شهادت است عرض کردم که شما همیشه درجه شهادت بلکه برتر از آن مایه دارید زیرا که نظر بعضی خبر ما و علما
 بهتر از ما ارشاد است آنجناب فرمود بیچنین است و لکن من طالب شهادت هستی در خون غشته شد
 میخواهم و در همان شب که شربت شهادت را نوشید چون شبی از شب گذشته است که مسجد بود و لیلادت
 مستقره و بر نیل لیلادت مشغول شود عیالش باو گفتند که شما شب و یا این شبها فتن مسجد را ترک کنید
 آنجناب فرمود که اگر منتر رسید که مرا بکشند من بسیار طالب شهادتم و لکن این حوادث دور است که مرا از مسجد

پس در سنه هزار و دویست و شصت و چهار در نیمه شب از خانه بیرون آمد و مسجد خود رفت و در محراب
عبادت ایستاد و تغیر و فزونی و گریه و بقراری بدرگاه حضرت باری اشتغال داشت و چون نزدیک
صبح شد بلکه گویا صبح کاذب بود و عجزه که لعبادت خود آمد که چراغ مسجد را روشن کند و او هم بر سر
کردن چراغ مشغول و نیمه ثالث در آن هنگام سر مسجد و گدازشته و ساجات خفته و سر را نهان
تصفوع و خشوع می بخند و می گریست که بناگاه چند نفر از فرقه غاویه ضالیه مصلیه بایه داخل مسجد
شدند و اول نیزه برگردن مبارک آنجناب زدند آنجناب هیچ متعرض نشده زخم دوم را
زدند که آنجناب سر را بر سر سجده برداشته فرمود که چرا مرا می کشید پس نیزه به همان مبارکش زدند
که دمان آنجناب شکافته شد مجاز آن جمع اشت زخم با وزدن که ناگهان عجزه فریاد برآورد و قلمه
ظلمه گر خنجه آنجناب از محراب برخاست که از مسجد بیرون آید تا خون سیان مسجد ریخته نشود
محراب بدر مسجد نزدیک بود پس آن بزرگوار تا نزدیک در مسجد رسید از شدت زخمها و پیری و
عبادت در شب ضعف بر او ستولی شد پس نیزه یک در افتاد و غش کرد و در خون غوطه می زد
عیال و اطفاش با خبر شده آمدند و جسد او را بر سر بخت بردند تا دو روز زنده بود بسبب شکاف
زبان درست قدرت بر سخن گفتن نداشت و بسیار تشنه می شد و قدرت بر آشامیدن آب نداشت
زیرا که آن زخم سوزش بر میداشت و طاقت شرب آب نمی آورد و در بحالت تشنگی سید الشهدا
بیاد می آورد و قطرات عبرات از دیدگان خود می ریخت و می فرمود یا ابا عبد الله جانم لعلی تو
آیا از تشنگی بر تو چه گشت حاصل بعد از دو روز و روح مبارکش جانب جنان در خدمت سید جلال
اهل جنان شتافت و خواستند که جسد مبارکش را بجانب ارض اقدس عتبات اقدس دهند
اهل قزوین راضی نشده و هجوم عام کردند و بدینش را در قزوین بجا بردند و حسین و قمر
منفرد که حاجی میرزا ابوالقاسم شیرازی بر سر خود تعمیر کرده بود پیرامون آنجا و حیدر آباد
سال برای تعمیر قبرش را شگافتند چنانکه ظاهر آنرا با مردم گالی با احوال خود باقی بردند و گالی
آنرا قدما معروف است آخوند ملا صدق علی لایحانی القزوینی جانش از آنجا

و از فضل و نام و نشان اما در بلده قزوین سکونت داشت وی از تلامذه علامه آقا سید محمد طباطبائی
 بوده و از حجه الاسلام آقا سید محمد باقر اجازه دارد صاحب قصص العلماء که از تلامذه و مستفیدین
 حضرت آخوند مزبور است نوشته که آخوند در بلاد علم حکمت اشتغال داشته و ثواب و ثمر بسیار
 صدر از او رسیده و وقتی در صفهان غایب بود که بعد مشاهده آن از درس و تدریس علم
 تأب شد و بعلم فقه و اصول اشتغال و از یک تشریح بر کتاب معالم الاصول در سال و درایت و
 برخی از فقه را نوشته و این صاحب قصص در ضمن احوال علامه نقی برغانی صاحب مجالس المتقین
 بتقریب ذکر آخوند نموده و گفته چندی در خدمت او در اصول تلمذ می نمودم فاضل و جامع و از شاگردان
 مرحوم آقا سید محمد صاحب محتاج الاصول بود آخوند ملا عبد الکرم ایروانی از مشایخ
 فضلا و افاض علمای تلمذ رشید آقا سید علی طباطبائی طالب شرا بود صاحب قصص العلماء
 که از تلامذه آخوند موصوفت بود نوشته که آخوند ملا عبد الکرم ایروانی ساکن قزوین از مشایخ
 علمای عالیقدر و از مشایخ فضلا روزگار محرومان و کمال و غرضیه فضل و شهادت و حمید
 اعصار و فرید اصحاب حجت حقیقت سید مختاری از تلامذه آقا سید علی صاحب شریح کبیر لکن بسبب
 تقریر الیفه از ان عالم علم بروز نیافته مگر سال در اصل برایت که آنهم ناقص است و در علم اصول و فقه
 عرب و عجم برتر از دنیا ختم بسیار کم تدریس میکرد و در لغت تدریس نداشت و میگفت که میان تلامذه
 آقا سید علی ما سه نفر سرآمد اهل زمان بودیم و او را ازین سه نفر برتر شاگردی نبود من و شریف
 و میرزا احمد ترک و نیز صاحب قصص آورد که آخوند ملا عبد الکرم در جبل عجم داشت باین سبب
 آخوند ترقی نکرده والا در ترقی بگانه و یار عرب عجم بوده و در آن اعصار بلکه سابق بران مانند او
 مدتی در علم اصول بنظر رسید و شاید بر امور مذکوره اینکه در زمانیکه در دار السلطنت قزوین تحصیل
 اشتغال داشتیم آخوند اصول را تدریس نمی فرمود و در فقه ریاض استاوش را درس میگفت آن هم بنحو
 اختصار پس چند نفر از طلاب با هم صحبت داشتیم که مثل آخوند ملا عبد الکرم که حمید اعصار است
 درین شهر باشد و ما از دستاویز تائیم درس اصول او را مشاهده کنیم نهایت خلاف مردت است پس

چند نفر بدین غرض خدمت اخوند فرستادند و از او درخواست نموده و جواب گفت درس مرا هر روز
چند است اول اینکه باید تا ده صد نفر باشند پس اگر کمتر باشند درس نیکویم دوم اینکه کسی
ایرادی در میان درس نکند و اگر اشتباهی دارد بعد از تمام درس بشنود خود را بگوید تا جواب او را
گفته باشم سوم اینکه باید بزبان عربی بگویم چهارم اینکه بچکس نگوید که کافی است و پس است
بلکه هر جا یک محل کفایت است من خود سکوت میکنم پنجم اینکه همین جمعیت اگرچه بفرماند لا اقل
باششاه و بیاند آذوقه اگر نفهمیدند نیامند محلاً این شده الا را تحقق ساخته چندی بدین فرستادیم
هر روز بدون تکرار مقدار یک ساعت از روز گذشته بنای درس را میگذاشت تا دو ساعت
بظهر مانده فراغت حاصل میشد بدون تکرار و بزبان عربی که اگر همه تحریری شد تقریباً بقدر نیاز
تحریری آمد طلاب در تحریر آن عاجز برآمدند و هر روز برای یک مطلب جزئی استدلالات بسیار
میکردند و آن اوله را رد می کردند و دیگر باز اثبات می کردند و میفرمود که من در حکم استقامت دارم
و تکثیر ایرادات و ردود و اجوبه براسه تشجیع افغان طلاب است و از حکایات عجیبه
آنکه اخوند میفرمود زبانی که من در بلد اردبیل در مدرسه تحصیل اشتغال داشتم در آن شهر
تا جری بود معدون بدانت و بخل و خاست نفس بعد که هرگز ظیفری بفقیری از سفره جانشین
و غالباً در اوقات غذا همان کسانی می شد که بدین بودند و انا مال خود اکل نمی نمودند و بگویند که وقتی از
اوقات انا مال او بدون علم و اطلاع او طبع کردند و او را همان ساختند چون خواست که بخورد و بگوید
ماند قدرت بر اکل نه داشت و اینست که مال من در میان اینهاست که به بگویم میفرمود پس شبی با طلاب
در باب آنرا گفتگو داشتیم همه اتفاق کردند که ممکن نیست که چیزی از کسی از برای فقر بگیرد پس من گفتم
فردا بنظر او خواهیم رفت و چیزی بر سر طلاب خواهیم گفت ایشان انکار نمیدادند و میفرمودند که اگر
چنین کاری را پیش بروم طلاب بهر کسی بقصدی از من داده باشند و آن شخص به ثروت و دولت و مال
بود و همیشه مقدار ده هزار تومان در زیر فرش در حجره کاروان سرگشته بود که اگر مالی بر او فروش می نمود
و دشمن آن از خانه جفا نموده و طولی نگذاشته باشد شش جله می وجود باشد که انقاد بسیار شود و جمیع

مانند شرح تجربه در علم کلام و کتاب مدائن العلوم که در علم عربیه است و در اصول و فقه تالیفات
 بسیار دارد و او در خدمت و محضر آقا سید محمد با شرافت العلماء حاجه یار سید کاظم رشتی تلمیذ شیخ
 احمد منوره او را ملحق ساخت و کتابی در رد شیخ احمد نوشته بسیار مختار بوده است و در درسی گفت
 یکے اصول دیگر فقه که از التیله بود پیش از درس هر روز خطبه میخواند و بعد از درس دعا میکرد
 کذا فی قصص العلماء آخوند ملا حسن یزدی از تلامذه آقا سید محمد طباطبائی طاب ثراه
 بود مؤلف قصص العلماء آورده وی از معارف مشایخ فضلاء خطه ایران و در نهایت
 و ورع و تقوی و عبادت و در ابکار بر حضرت سید الشهدا اوقات غزاه امکه مدتی بجا
 ماندست و مواظبت داشت و او اهل حال سکنتش دار الخلافه طهران و در او اخر ساکن گردید
 مسقط و مدفنش در همان ارض اقدس از تالیفات او کتاب تهج الاحزان است که اخبار معتبره
 در آن جمع نموده و نهایت اهتمام در اخبار داشته و از شاگردان مرحوم آقا سید محمد است و در دست
 که آقا سید علی را هم ادراک کرده باشد و در جناب او اخر حال مبتلای مرض عیش بود و طبایا او را هر روز
 بیک شغال ستم القار میآورد و داده بودند سلطان عظمی فتحعلی شاه خواست که دختر خود بسیار السلطنه را
 به پسر او تزویج نماید آخوند راضی نشد بالجمله آخوند موصوف آخر عمر بکر بلا سکنه نموده و همیشه در خانه خود
 مجلس عزای سید الشهدا داشت و اگرین قرارت مصائب می نمودند و خود هم در خمر
 ذکر مصیبت می نمود و در مسجد هم موعظه می فرمود و ذکر مصائب می نمود و این فقیر هم غالباً مجلس عزای
 حاضر میشدم و همان زمان که در کربلا بودم باز در ایام عزای نجف می رفتم و با اینکه از عیش و داشت و
 سخن او را درست نمی شنیدم بعد از آنکه بی اندازه گری می داد و از جمله چیزهایی که بالای پهنشافه
 ازوشنیدم اینکه می فرمود که من پشیمند را در خواب دیدم و با حضرت عرض کردم که در خیانت
 دیده ایم که حضرت سید الشهدا علیه آلاف التحية و الثناء در زمان شهادت و در فتنه غش کرده بود آیا
 این صحیح است یا نه آنحضرت فرمود که بله ای آخوند فرزند حسین در روز شهادت چهار فتنه غش
 نموده و نیز صاحب قصص آورده روزی از ایام محرم در خانه استاد آقا سید ابی سیم علیّه السلام

امروزه حالت روحیه بسیار
بالا آمده و در بعضی
مکانها بسیار
خوبتر از
گذشته است

بر پا بود آن مجلس حاضر شدیم آخوند ملا حسن نیز بلافاصله آمد و به پهلوی استاد نشست و استاد در آن وقت
او نمود پس فاکری قصه آن شیر را بر سر اجساد شهدا بیان کرد و اینکه آن شیر امیر المومنین بود که
است بقتلگاه حاضر شد چون ذاکر از شهر بزر آمد آخوند ملا حسن او را پیش خود طلبید ذاکر دست آخوند
آخوند آن ذاکر فرمود که این چیزی را در بالا کتب خونی که آن شیر امیر المومنین بود دروغ است و
امیر المومنین بصورت شیر دینی آید و بعد از این چنین چیزی را بالا کتب خونی که آن شیر امیر المومنین بود
کن آن ذاکر صبحه توبه را جاری ساخت و سید استاد استماع نمود و در طباب هیچ تکلم نمود صاحب
بعضی از کرامات جناب آخوند ملا حسن نقل فرموده بخوبی در بنجائت شده ملا محمد صالح
برغانی قزوینی از تلامذه آقا سید محمد طباطبائی و برادر ملا محمد تقی برغانی صاحب مجلس
است مولف قصص العلماء آورده که حاجی ملا محمد صالح نهایت عابد و زاهد و متبع در اخبار بلکه سلسله
عصر بوده و در اصول راجل و در فقه همان اهل درجه اجتهاد داشته و در کمال مشغول کار و مطالعه و
تالیف و تصنیف و تدریس بوده و از بناهای او مدرسه عالی و مسجد متعالی است و در علم معروف و دینی از
شکر و تسلیم راسخ بود و شهر قزوین در عهد قدیم شراب خانه بود و از علم معروف بود و برادرش شهید پاشا
مردمان آن شهر متدین و از مردمان شهر دیگر شدند و در آنجا بر سید شهید اهتمام تمام داشته و بسیار زکی بود
و نیکنداشت کسی که ذکر صحبت از اخبار غیر مجرب نماید و او از تلامذه مرحوم آقا سید محمد بوده و در خدمت
پدر بزرگوارش آقا سید علی نیز فی الجمله تلمذ کرده و اجازه از آقا سید محمد و سید عبداللّه داشته و بنجایاب
میفرمود که در سفر که چون بشهر حلب رسیدیم با دوشاه حلب از امیر حاج افندی خواست که یک شب
خصیافت کند پس امیر حاج بمن تکلیف نمود من گفتم که آداب مجالس ایشان را نمیدانم و نیز امیر حاج
گفت که اجابت لازم است پس چند از حاجیان که آداب مجالس ایشان را آگاه بودند همراه من بودند
و داشت چون بنزد پادشاه رفتم احترام بسیار نمود پس از من سوال کرد که دلیل شما بر معرفت علی
من گفتم که من مذهب سنت و جماعت ام و شافعی مذهب میباشد پادشاه گفت که من میدانم شما شیعه
می باشید و شما را برای آن طلبیده ام که اوله شمارا تا در شهر بیاورم پس من شروع با قاضی اوله نمودم و

بزرگوار صاحب

پسرانیک که میگفتم پادشاه رومی بنجد و نهایت ۱۱۰۰ رک بود پس با خود اندیشه کردم که اگر در ظاهر امر محتاج شوم
 باین ضعیف اتفاقاً وضعاً و عوام از تبعه خواهیم بود پس در باطن منقول بباطن الله اظهار شدم که
 اللهم وانما خسته ربانیه مراد یافت پس استدللال بدلیلی نمودم پادشاه جواب نگفت و سکوت کرد
 و در صبح آن شب پادشاه در رازگوشی مصری بمن از زانی داشت باشال بزره و ماهوت و شیر غنی و بهر یک
 از آنان که بجهاد من بودند ماهوت و شیر غنی بخشید پس من همان رازگوش و حطب چهل دمان فرستم
 و آنجناب تالیفات بسیار است کتاب غنیة البکا و شرح ارشاد تمام آن در چهار مجلد است کتاب سلک الشیخ
 ارشاد در دو مجلد است کتاب تفسیر گوید در هفت مجلد است کتاب معدن البکا در مصیبت کفار و غنی مختصر
 و کتاب مخزن البکا در مصائب که آنهم فارسی و طول است و کتاب منبع البکا در مصیبت که عربی است و درین
 کتاب نهایت دقت در تنقیح اخبار مصیبت کرده و روایات معتبره کرده و داشته و در آخر کتاب بسیار از حکایات سیکه
 قصائد عربیه در آن ذکر نموده از جمله مطالبات او اینکه سبب بشهرت شد و شرف شایسته شد و شکر شاعر نیز باین
 درین گفته که او را نکرده پس در آخر تیم و ایراد کردیم که زیارت سهر و در ناممکنی در جواب گفت که این چه
 ایراد است زیارت را در نامه عمل دست رست و نویسنده را در دست چپ پس چنانقالی در بیان این دوم
 است و حاجی ملا صالح مزبور در کربلای معلی خانه خریده بود در آخر عمر بکربلا اقامت نمود و وفات
 او در کربلا بوده روزی زیارت حضرت سید الشهدا امیر مومنان شد پس از زیارت و نماز در کربلا
 سر مرقد مطهر استقاده دعای نمود که بناگاه افتاد او را بدوش گرفتند و نهاده بردند که ملافاصله
 موت شد رحمة الله علیه و حشره الله مع السالیه المعصومین مؤلف گوید که از اجبض فضلوی
 عراق شنیدم که از تصانیف ملای موصوف تفسیر است عربی و درست مجلد و در آن هر چه از
 روایات ائمه است علیهم السلام یافته نقل فرموده و غالب روایاتش از کتاب کنز الفوائد است
 علیه الرحمه است و غالباً این همان تفسیر است که صاحب قصص آنرا ذکر فرموده اخوانه ملا حنیف
 عقده الی یزدی عقداء دینی است قریب یزد که قتی فرسخ فاصله در میان وارد وی از
 سعاد رفیع علما و فقها و شاکر دبحر العلوم آقا سید محمدی طباطبائی طاب ثراه بود و غم فتنه و

اصول سرآمد فضل و در ادب از ماهرین و مکمل بود مسجدی در یزد بنا کرده الحاح معروف است از
 تصانیف شریفه او کتابیه در اصول و احکام شاکر دان اخوند موصوف فاضل کامل یزدی است
 طباطبائی نامی یزدی است که بعد از ندریاست و بی و دویست بوی شتی شده وفات آفرین
 در حد و کسندار بعین بعد الالفت و المائتین اتفاق افتاد آقا سید حمید یزدی در
 در عهد بادشاه جم جاهد محمد شاه قاجار طباطبائی و والد سلطان دین پناه ناصرالدین شاه خلدیه
 لکه در بلده یزد علم فقه و اجتهاد بر افراشته از معاصرین اخوند ملا سید علی سالیق الذکر
 است حاجی ملا محمد بن ملا احمد نراقی وی عالمی تخریر و مجتهدی خبر در بلده کاشان
 خلایق بود راقم الحروف را بر تصانیف آنجناب اطلاعی بهم رسیده حاجی مزبور در سنه خمسین بعد از
 و الالفت ازین دار فنا بعالم بقا ارتحال فرمود آقا سید احمد اردکانی یزدی از سائین بلده یزد در عصر
 فتح علی شاه مغفور بوده وقتی شیخ احمد اسامی وارد بلده یزد شد جمله علما بتحسین شیخ احمد
 برداشتند مگر سید احمد موصوف باجمله وی حکیم و فقیه و محدث بوده مصنفات عدیده دارد از جمله
 کتابی است در فضائل شیعه موسوم به فضائل الشیعه کتابی در احوال جناب امیر علیه السلام
 سبسی یکسر در المومنین و رساله در فضائل صلوات بر حضرت پیغمبر و آل اطهار و نوشته و کتاب
 در انساب سادات مثل بر جد و لها و شجره با و نیز چند مجلد کتاب عوالم را ترجمه کرده ملا علی اکبر
 اجمیری آجیه از قلم اصغمان است در عهد سلطان فتح علی شاه در بلده یزد منصب امامت
 جمعه و جماعت با و موقوف بود در فاضله محدث و حکیم و با سلیقه بود از تصانیف او است که به چهار
 در علم اصول و آن کتابیهست بسو ط که بار الخلافه مطهر ان طبع شده و مرغوب اهل فضل و کمال است
 ملا علی اکبر از چچی یزدی ساکن یزد در ریج دیهی است سه فرخی یزدی موصوف در کربلا
 سطره او را که صحبت جناب آقا سید علی طباطبائی صاحب ریاض فرموده وی از مجتهدین
 عظیم الشان و فقهای اعیان و بغایت متواضع و شکسته و آرمیده خصال بود در بلده یزد منصب
 امامت جمعه و جماعت قیام داشت وفات علای موصوف در حد و کسندار بعین بعد المائتین و الالفت

اتفاق افتاد ملا اکبر زمان کرمانی از افاضل زمان و علمای بانام و نشان خاصه در علوم
ادبیه و فن تفسیر و حدیث و حفظ ادویه و کتاب نسخ البیان و غیره نظیر خود نم داشت و مرجع اهل یزد بود و چندی
در یزد و از کرمان آمده متوطن شد کثیر الملقب بشیخیه و کشفیه بر سنابر بود سعادته و سعادت وی پیش
بادشاه محمد شاه گردید که مطمح نظرش افساد و فتنه است شاه او را بیای تخت در طهران طلبیداشت
و در آن لجه مجوس بود و در آخر عمر از تشنه و اندک به شهر مقدس برود و قضای کار در مشهد
مقدس با بابین راه ارتحال فرمود آقا سید اسمعیل قزوینی ساکن تون که از اعمال
خراسان است وی از فضلای عصر و مجتهدین زمان محمد بود جمیع اهل خراسان و محاسنین بانام
نشان معترف بفضیل و جهاد بوده اند و دو سینه استین لجه المائتین و الالف انتقال فرمود
سید جعفر کشفی نجفی و اربابی و ارباب مقامیت نزدیک شیراز از فضلای عالمیه اند
و علمای باوقار و صاحب تصانیف بسیار بود و لایستاق و تفسیر عدیل نم داشت از تصانیف او
کتابت در آثار و اخبار عقل و جبل که لغاری نوشته و کتاب اجابیه المفسرین لغاری در ^{خط} ^{غیر}
دیگر مکتوبه در علم کلام - سید موصوفه طور شیخ احمد احسانی طریقه داشت اگر چه پیش از احمد معانی
بود و قات سید موصوفه در حد و دو سینه استین لجه المائتین و الالف اتفاق افتاد قبرش در
برج و داشت سید صدرالدین عالمی نجفی وی از مشایخ اعیان و مجتهدین جلیل الشان
و امام شیخ جعفر نجفی صاحب کشف الخطا بود و لا شیعه را در حقیه آوده که سید صدرالدین از
جبل عامل بشاهمشرفه برای تحصیل فقه و حدیث سفر اختیار کرد و از جناب شیخ الشیخ ^{جعفر} ^{احمد} اعظام
نجفی تحصیل علوم فرموده و صبیحه جناب شیخ و جبال که سید موصوفه بود لجه چندی بعد فرمان مرآت
فرموده و آنجا حجة الاسلام آقا سید محمد باقر شیخی اعلی الله مقامه بسیار باعانت او نزدخت و
مروان با بر جوع و مسائل لطرف او امور ساخت سید موصوفه صاحب تصانیف کثیره است و
الشیخ سلیمان عالمی تلمیذ جناب شیخ جعفر نجفی و نیز از عالم جلیل و فقیه فیه بنیل جناب سید محمد کاظمی
بغدادی اعرجی روایت دارد مولانا مفتی سید محمد قلی خان بن اسد محمد حسین بن اسد

وقت صبح صادق بحکم اهل ذمّه که بزرگوار و یکصد و هشتاد و هشت سحری بود و تاریخ است و دوم همان ماه
 و سال نواب شجاع الدوله مرحوم رحلت فرمود و تحصیل کتب در سیه از فضلی عصر خود نموده و کتب
 علوم دینی و معارف لغتینی پیش جناب غفر انساب مولانا سید ولد علی طاب ثراه فرموده تا اینکه
 در اکثر علوم و فنون محقق بے نظیر و دقیق شریک و دیسیدار علم کلام مشهور آفاق بوده صاحب تذکره العلماء
 بتقریبی که اعظم علامه جناب غفر انساب مولوی سید ولد علی طاب ثراه بکر شریف آن علامه پرور خسته
 و گفته هم از جمله ایشان بود و دقیق محقق فاضل بود علی سید حبیب المصطفی مولوی سید محمد بن محمد بن
 حامد کنوری مشهور بسید محمد قلی که بکده تازمه که فضل و کمالات و مناظر سیدان مناظر است و بسیار
 بود و تصانیف اثنیه اش بر نفسش مذہب حق را دلالت ساطع و برانیت قاطع اکثر کتب
 در سیه را بفکر و مطالعه خود بر آورده بغایت فکی الطبع و عدید الذهن بود انتی علامه موصوف مدتی
 در بلد کاشمر منصب عدالت قیام داشت و مفتی در آنجا بود و در سال عدالت علویہ در بیان احکام
 واقعات متضمن کلمات قاضی و مفتی که شاید عمل بر حزم و احتیاط آنجناب است در بیان احیان تا لیف
 نموده و حکایات قصا و افتا و فیصله جلالت الاوصاف بر آئینه و انوار عام خاص سار و و
 اند و از جمله کرامات باهرات آنجناب است آنچه بعضی ناظمین بسبع راقم الحروف رسیده که در تذکره
 آنجناب در قضایای مرفوعه نظر فرمود و در فصل خصوصیات شروع مینمود و بعد بحال نظر حق را بسوی
 احد استخامین ظاهری فرمود چنان بوقوع می پیوست که اگر کسی از آن دو شیمی است او را بر قاضی
 که از آنجا افتین می بود ظفر حاصل می آمد و همچنین اگر کسی از ایشان از اهل اسلام می بود و خصم او را کفایت
 حق بسوی اسلامی ظاهر و آشکاری شد و در او اثر عمر خود و بلده لکهنو مراجعت فرموده و در اینجا بایست
 مشغول شد و تمامی اوقات ثبته ساعات را بصرف طاعات و عبادات داشت تا آنکه مدت عمر
 باخر رسید و جناب باری استیطان عالم باقی را از برای او اختیار فرمود و از جمله کرامات آنجناب است
 آنچه قبل از ولادتش پدر نامزدی کرد که او هم از فضلی عصر خود بود و تحصیل علوم از مولوی سید ازبک تهرانی
 پستانفی ولی محمد بانی حضرت خود نموده گویند که مولوی عبدالرب مذکور بذات خود شیعه بود و باطل و الله

انعامه روزگار کتب بسیار از احادیث و اخبار بکمال خود نوشته بود بخواب و دید که حضرت صاحب العصر
 و الزمان عجل الله فرجه اورا سه شعر عنایت فرمودند از جمله ان و شعر ناقص و یکی کامل بود در باران
 اول فرزندیکه متولد شد اورا مهدی قلی و دوم را بادی قلی و فرزند سوم را محمد قلی نام نهاد چنانچه
 مهدی قلی در اول شباب و رگه شست و بادی قلی در صغیرین فوت شد و انعامه راجع بجهانگشایی
 بفصل و کمال فائق علی الامثال گردانید و تعبیر خواب النعاج بنجاب بنظهور انجامید و در انتخاب
 از اولاد و کور سه پسر داشت اکبر ایشان عالینجاب مولانا سید سراج حسین که فاضل طبع و حکیم
 عصر و فلسوف ماهر بود و خلف ابوشش جامع الکمالات منبع الافادات سید عالی قدر و فاضل
 وسیع الصدر جناب ابولوی اسید اعجاز حسین صاحب التصانیف العبدیه و التالیف البقیه
 که در ثنائی تحریر این کتاب بر حمت حق پیوست و فرزند ثالث آن علامه روزگار و حمید الاعصار
 خرمیة الادوار دریای ناپیدا کنایه علوم عقلی و نقلی و حساب مدبر فنون صلی و فرعی لمتقی آثار آریا
 الاطیبین و الحامی لندما را جوده الاکرمین ایه الله فی العالمین و حجة الحق علی الخلق جمیع مولانا
 و مستاننا شیه ^{چنانچه} جاحین اوام الله علیه العالی بیهم الا یام و اللالی که احوال خیرش در
 اوراق آینده مرقوم میشود از صفات جناب المفتی العلامه در علم کلام کتاب تشیید المطالعین و
 کشف الصغائر است در باب ششم تحفه ثنا عشریه شاه عبدالعزیز دهلوی و آن کتابست نهایت
 مبسوط در در مجلد کبیر که مثل آن در حسن بیان و در شرافت عنایت و در لطیف تقریر و متانت تحریر و سنجیدگی
 اقوال و ضبط احوال رجال و در تمام سعادین و قطع لسان جاحدن و استیصال شبهات کلین
 مخالفین و البصاح عوار غالیات این جماعه از لغین از سابق از مان تا این اوان از تصانیف
 اصدی از علمای اعلام و افاضل عالی مقام بنظهور نرسیده و کتاب سیف ناصری جواب باب اول
 تحفه ثنا عشری و کتاب تقلیب الکامد جواب باب دوم تحفه و کتاب برهان السعادت جواب
 باب هفتم تحفه که تخمینا سی هزار بیت خواهد بود و نسخ این کتاب در حیات آن جناب با کثرت نظر
 شته گشته علای اعیان و نهیهای عالیشان عصرش به وصف آن کتاب رطب اللسان بوده

جناب السلطان العلما مولانا اسید محمد طاب مرقده در بعض مکاتیب خود که با جناب نوشیج و نهای
 ابلغ و حق کتاب مذکور فرموده و معاصرش عین الاعیان مرحوم سبحان علیخان هم در مکتوبیکه با جناب
 نوشیج فرموده و صورت مکتوب مذکور نیست ابرمدار غایت بجز زحمت گرفت محبت معقول و منقول
 حاوی فروغ و حصول مولوی صاحب مخدوم نیاز گیشان محرم بر زبان دام مجد کم سلج نیاز نامه مکتوب
 به نیازمند بهمانوده گذارش میدهد که رساله رد تحفه اثنا عشری تصنیف ملازمان ویدم سبحان الله
 چه قدر در غرر جوابهای دندان شکن از بحر طبع گرامی سر بر زده و الحق چنین جواب کثیر از فضلای
 سابق هم سر انجام یافته باشد بر فقره اش ذو الفقار است برای قطع رؤس اوله مخالفان اگر غلط کنیم
 جناب ارث از جناب حیدر کرار علیه التحیه و الثناء رسیده برود سر یا خیر و برکت سامی امر قدس حق
 هر قدر که نازش نمایند نیز به خداست قصور اللسان چند آنکه مبع طرزی جناب بردارد اندکیست از بسیار
 زیاده نیاز سبحان علی دیگر از تصانیف آنجناب است کتاب مصارع الافهام جواب یازدهم باب
 تحفه کتاب تخریب الافهام تفسیر آیات الاحکام در فارسی احکام عدالت علویه رساله اتفاق لشخیر بر ساله
 تطهیر المؤمنین رساله احویه فاخره و فاسطه علامه مذکور تاریخ نهم شهر محرم الحرام سنه یک هزار و دویست و
 هجری در بلده لکهنو واقع شده در مسیحه جناب خضر آتاب طاب ثرا ده فون گشت افضل عصر در تاریخ
 و فاش قصائد غز و قطعات بر علیه نظم فرموده اند از انجمله علامه المتاخرین مولانا و استادنا اسید
 محمد عباس التشری دام علاه در مرثیه آن مرحوم این قصیده که گشتل بعض حالات آنجناب فرموده

أريد ذكر عهد قلى و رحلته	وانتى بديع لا نفخ الصوا
هو المهاجر بالآلهنؤ مدفنه	وكان مسكنه الاولى كنسوا
كانه هو نور الهدى و حيدر دبا	سناهداه بكنسور قيا كبر طوا
وفى بطنه هو الرمان محمدا	الورى محمد الطهر كان مذكوا
لقد تفقه فى الدين قاصدا و عارفا	وكان مشغلا بالكلام غمرا
ابان حباة قالحى باليراع كحما	ترى المحرقة لى لا تفقه بغورا

<p>وكان سيك عند الاله مشكور كذلك عاش حميدا وما مشهور كان فضلهما في الانام مشهورا فانما بهما الشرع صامد نورا ولا يشتر اذا عندا وكافورا وفي القيمة فيهم يكون محشورا رحيل خامر ال العبا مشهورا وانه لتلقى الحسين سرورا لموته هو اقبال يوم عاشورا</p>	<p>جزاك ربك عن اهل بيته خيرا مضى وخلف ولد الاله اول فضل وحسين بن علي عليه عهده ان عهد وحسين فداها روجي ومن لستم شذا خلقهم بطبعا كذلك اقبر في روضهم حاطم مضى لتاسع شهر غلاة عاشره مصابه بمصاب الحسين مقرون طفلا وقلت لئلا ينجو من رحلته</p>
<p>يا اية ديام ظل البقا سيبه</p>	
<p>بگذشت از عالم و بیزدان بیوست بین رخت سفر بسوی جنت برفت ز کس لاله در گلستان شکست سر رشته اختصاص بودش در دست فریاد کشیده در عزایش شست</p>	<p>چون قاضی قضا سپیده خصال در لیدار کشور سید از گفتور در نام او چهره ز جامه به نیل با محبت عصر که همام بی ست زین راه توان گفت که تقوی دورع</p>
<p>بر مرقد او نوشته شد تا بخش این قبر مقبره محمد قلی است</p>	

فهرست الفبائی
کتاب « نجوم السماء »

ابراهیم بن فخرالدین عاملی بایزوری

۶۹

ابراهیم بن محمد غیاث الدین اصفهانی

خون ۲۶۴

ابراهیم بن محمد قتی نجفی ۲۶۵

ابراهیم بن محمد کاشف الدین یزوری ۱۳۶

ابراهیم بن محمد بن علی کرکی ۱۳۵

ابن ابی شبانه = محمد بن حسین بحرانی

ابن شدقم = علی بن حسن بن شدقم

ابوتراب اصفهانی ۱۶۷

ابوتراب بن عبد الله بن نور الدین

جزائری ۳۳۱

ابو جعفر بن محمد امین استرابادی ۱۴۱

ابو الحسن بن علوان حسینی عاملی ۱۴۸

ابو الحسن بن محمد طاهر عاملی ۲۱۸

ابو الشرف اصفهانی ۲۱۶

ابوطالب بن ابی تراب اصفهانی ۱۶۷

(ا)

آصف قزوینی ۲۷۳

آقا کوچک بن محمد مهدی نراقی ۳۴۴

ابراهیم عاملی شای ۱۳۶

ابراهیم قاضی ۲۶۹

ابراهیم قاضی اصفهانی ۲۲۱

ابراهیم شهدی ۲۴۹

ابراهیم بن جعفر بن عبد الصمد عاملی

کرکی ۱۳۷

ابراهیم بن حسین همدانی ۲۱

ابراهیم بن حسین بن عطاء الله همدانی

۶۵

ابراهیم بن خلیفه سلطان ۲۲۷

ابراهیم بن صمد الدین شیرازی ۸۸

ابراهیم بن عبد الله زاهدی گیلانی

۱۷۵

احمد بن حسین بن محمد عالمی بناطلی (جز سابق) ۹۶	ابو طالب بن عبد الله بن علی گیلانی ۲۴۴
احمد بن رضا (مذهب الدین) ۱۸۱	ابو علی بن محمد بن اسماعیل حاشی ۳۴۸
احمد بن زین الدین احسانی ۳۶۷	ابو القاسم بن حسن گیلانی قمی (ص) کتاب قوانین ۳۴۰
احمد بن زین العابدین جبلی ۷۱	ابو الممالی بن ابی محمد مهدی ۴۴۴
احمد بن سلامه جزائری ۱۳۵	ابو الممالی بن قاضی نور الله شوشتری ۹۲
احمد بن صالح بن شنبه بحرینی ۱۹۰	احمد اردکانی یزدی ۴۱۸
احمد بن عبد الصمد حسینی بحرینی ۷۷	احمد اصفهانی خاتون آباری ۲۶۷
احمد بن عبد المالی عالمی میسی ۱۴۳	احمد طالقانی قزوینی ۲۶۶
احمد بن عبد الله بلادی ۲۳۶	احمد طباطبائی اصفهانی ۲۱۸
احمد بن عبد الواحد کزازی ۳۷۷	احمد کرمانشاهی ۳۷۸
احمد بن علی سیلی عالمی ۹۶	احمد بن ابراهیم بن احمد درازی بحرینی ۴۴۴
احمد بن محمد توفی بشروی ۱۳۵	احمد بن اسماعیل جزائری ۲۳۵
احمد بن محمد بن علی مقشانی ۸۴	احمد بن حسن بن علی حرعالمی ۱۴۳
احمد بن محمد بن یوسف بحرینی ۱۵۱	احمد بن حسن بن محمد حرعالمی ۱۴۱
احمد بن محمد ابراهیم حسینی قزوینی ۲۳۵	احمد بن حسین بن حسن موسوی کوی ۶۷
احمد بن محمد حسینی سکاکی ۲۶۶	احمد بن حسین بن محمد عالمی بناطلی ۸۶
احمد بن محمد علی بهبهانی ۲۸۴	
احمد بن محمد مهدی نراقی ۳۴۳	
احمد بن معصوم (نظام الدین) حسینی دشتکی ۱۳۷	
احمد بن یوسف سوادری عیانی ۴۴	
احمد علی هندی ۲۴۷	

اسدالله بن محمد اسماعیل کاظمی ۳۷۹	بهاء الدین = محمد بن حسین بن عبد الصمد عالمی
اسماعیل اصغرافی خاتون آبادی ۴۶۶	بهاء الدین بن علی عالمی بنیاطی ۱۳۵
اسماعیل بروجری ۴۷۵	(ت)
اسماعیل تبریزی ۴۷۰	تاج الدین بن علی بن احمد عالمی ۱۴۳
اسماعیل تونی ۴۱۹	تقریبی = مصطفی بن حسین
اسماعیل خاتون آبادی ۴۶۸	تفضل حسین خان کشمیری ۳۴۳
اسماعیل عقیلی یزدی ۴۱۷	(ج)
اسماعیل مانندی اف ۴۶۸	جابر نجفی ۱۴۳
اسماعیل بن سعید حویری ۱۳۹	جعفر قاضی کره ای ۱۹۴
اسماعیل بن علی عالمی ۴۳	جعفر کشفی داری ۴۱۹
اسماعیل بن مرتضی بن نور الدین	جعفر بن خضر نجفی (صاحب کشف
جزائری ۳۳۱	الغفار) ۳۴۱
اخری = محسن احری کاظمی	جعفر بن زین علی ^{البنی} بحرینی ۱۳۷
اکبر زمان کرمانی ۴۱۹	جعفر بن صالح بحرینی ۹۵
ام الحدیث = علی بن سلیمان بحرینی	جعفر بن کمال الدین بحرینی ۸۵
(ب)	جعفر بن لطف الله عالمی ۷۹
بازل = محمد رفیع مشهدی	جعفر بن محمد (ابو البکر) خطی بحرینی ۷۹
باقر اصغرافی ۱۹۴	جلال الدین بن مرتضی تاج الدین ۱۱۷
بحرالعلوم = محمد مهدی بن مرتضی	جمال الدین بن حسین خونساری ۱۹۱
بلبر (آقامیرزا) ۴۶۵	جمال الدین بن عبدالقادر بحرینی ۹۵
بدرالدین بن احمد عالمی انصاری ۴۹	
بشیر گیلانی رشتی ۴۶۵	

حسن بن عبد النبي بن علي عالمي نسا ٤٤	جمال الدين بن نور الدين علي موسوي عالمی ٩٥
حسن بن علي عالمي حائيني ٤٤	جواد بن سعيد عالمي ٦٦
حسن بن علي بن حسن عالمي ١١٨	(٣)
حسن بن علي بن خاتون عالمي ١١٨	حاتم بن علي بيزيني ١٣٧
حسن بن علي بن شديم مدني ٤١	حبیب الله اصفهانی ٢٢١
حسن بن علي بن محمد حرعالمی ١١٩	حبیب الله جاپلتي ٣١٠
حسن بن علي بن محمود عالمي ١١٨	حبیب الله بن حسين بن حسن موسوي کمرکی ٦٧
حسن بن محمد زمان خنوي مشهدي ١١٩	حرعالمی = محمد بن حسن بن علي
حسن بن علي بن عبد الله شوشتری ١٠٠	حسام الدين بن جمال الدين طريحي نجي ١١٨
حسين خونساري ٢٩٧	حسن شفتي جاپلتي ٣١٠
حسين (کمال الدين) فائي ٢٢٠	حسن فتوفی عالمي ١١٨
حسين نجف تبريزي ٣١٨	حسن يزدی ٤١٥
حسين بن ابراهيم حسيني قزويني ٢٩٧	حسن بن ابراهيم بن علي بن عبدالمالك ميسي ١١٨
حسين بن ابراهيم بن سلام الله حسيني ٢١	حسن بن دلدار علي لکهنوي ٤٠٥
حسين بن ابي القاسم موسوي ٢٩٧	حسن بن زين الدين بن علي عالمي (صاحب معالم) ٥
حسين بن جمال الدين محمد خونساري ١٠٩	حسن بن زين الدين بن محمد عالمي ١٤٧
حسين بن حسن عالمي مشغري ٩٩	حسن بن عبد الميرزا لاهی ١٨٤
حسين بن حسن موسوي کمرکی ٦٧	
حسين بن حسيني عياني ١٠٠	

حیدر بن علی کرمانی ۳۷۸	حسین بن حیدر حسینی کرکی ۲۵
حیدر علی بن عزیز الله مجلسی ۳۳۴	حسین بن شهاب الدین خاندان بن
	حسین کرکی ۹۳
(خ)	حسین بن عبداللطیف بن ابی جامع
خلیفه بن مطلب بن حیدر شمشعی	عالی ۹۴
خویری ۶۰	حسین بن علی بن خضر عالی ۱۴۳
خلیفه سلطان = حسین بن محمد عثی	حسین بن علی بن محمد حرمی ۹۵
خلیل بن قاری خزوینی ۱۰۱	حسین بن علی بن محمد عالی حبیبی ۹۷
خلیل الله طالقانی ۱۹۵	حسین بن محمد طباطبائی ۳۶۶
	حسین بن محمد رفیع الدین مرعشی
(د)	(خلیفه سلطان) ۵۷
داود بن ابی شافیر بحرینی ۱۴۴	حسین بن محمد بن جعفر ماحوزی ۲۷۷
داود بن حسن جزائری بحرینی ۱۸۹	حسین بن محمد بن علی عالی حبیبی ۶۵
دلدار علی بن محمد معین نقوی نصیری	حسین بن مطهر جزائری ۱۴۳
۳۴۶	حسین بن موسی اردبیلی ۴۱
	حسین بن نور الدین جزائری ۲۵۹
(ذ)	حزین = محمد علی بن ابوطالب گیلانی
ذوالفقار همدانی ۲۰۷	حیدر یزدی ۴۱۸
	حیدر بن حسین یزدی ۳۴۵
(ر)	حیدر بن علی بن غم سکیکی موسوی
رضا بن محمد اصفهانی ۲۰۴	عالی ۹۴
رفعی بن حسین بن محبی الدین عالی	حیدر بن محمود حسینی ننگری ۹۷
۹۶	حیدر بن نور الدین عالی ۹۶

سليمان بن علي بن سليمان شاخوري
بحري ١٥٠

سليمان بن محمد صيدوري عالمي ١٤٥

سليمان بن محمد بن سليمان بحري ١٠٨

(ش)

شاه محمد بن محمد شيرازي ١٧٢

شبر = عبد الله بن محمد رضا

شريف العلماء = محمد شريف بن حسن علي
مازندراني

شمس الدين قفيه ٢٩٣

شولستاني = علي بن حجة الله

(ص)

صالح بن حسن جزايري ٤٠

صالح بن سليمان بن محمد صيدوري
عالمي ١٤٥

صالح بن عبد الكريم بحري ٨٤

صالح بن عطاء الله جزايري ١٧٢

صدر الدين توفی ٢٤٤

صدر الدين بشتی ٢٢٢

صدر الدين عالمي نجفی ٤١٩

صفدر بن صالح کشميري ٣٨٨

رضي بن نور الدين جزايري ٢٦١
رضيضا = محمد بن حيدر حسيني طباطبائي

(ز)

زين الدين بن اسماعيل جزايري ٢٦٣

زين الدين بن حسين حرا عالمي ١٤٤

زين الدين بن محمد بن حسن عالمي ٥٣

زين العابدين بن محمد بن احمد عالمي
بنالي ٤٣

زين العابدين بن مراد بن علي حسيني
٩٧

زين العابدين بن نور الدين علي بن
ابي الحسن عالمي ٩٥

(س)

سراب = محمد گيلاني

سراب = محمد بن عبد الفتاح تنکابني

سلطان محمد قاشي ٢٧٥

سليمان بن حسين بن محمد عالمي بناطي
١٤٤

سليمان بن صالح بن احمد مدراري
بحري ١٠٨

سليمان بن عبد الله بحري ١٨٥

صفر علی لاهی قزوینی ۴۱۱

صفی الدین بن فخر الدین طریحی ۱۴۵

صلاح الدین بن زین الدین علی

بحرینی ۱۳۶

(ط)

طالب بن نور الدین جزائری ۲۶۰

طریحی = فخر الدین بن محمد علی نجفی

طیب بن محمد بن نور الدین جزائری ۳۲۰

طیفور بن سلطان محمد بسطامی ۹۴

(ظ)

ظہیر بن مراد تفریشی ۲۰۳

(ع)

عباس علی کزازی ۳۷۷

عبد الباقی بن محمد حسین حسینی خان

آبادی ۲۹۶

عبد الجلیل کرمانی ۳۷۶

عبدالحسین بن محمد باقر بهبهانی ۳۳۷

عبد الرؤف بن حسین حسینی موسوی

بحرینی ۱۴۵

عبدالرحمن بن احمد جزائری ۱۴۵

عبدالرحمن بن عبدالله جزائری ۱۴۵

عبد الرزاق مازندرانی ۱۱۶

عبدالرزاق بن بهاء الدین بن عبدالله

جزائری ۳۲۳

عبد الرزاق بن علی لاهی ۸۷

عبدالصفا بن عبدالصمد بحرینی ۱۴۵

عبد السلام بن محمد حرغانی ۴۵

عبد الصمد بن حسین عاملی ۱۸

عبدالصمد بن عبدالقادر بحرینی ۱۴۵

عبدالمزین بن حسن بن علی حائینی ۱۴۵

عبدالمعظم بن عباس استرآبادی ۱۴۸

عبد علی بن جمعه عروسی حویزی ۹۸

عبد علی بن ناصر بن جمعه حویزی ۹۸

عبد الغنی بن ابوطالب کشمیری ۲۰۵

عبد الکرم ایروانی ۴۱۴

عبد الکرم بن حواد جزائری ۳۴۱

عبد الله اردبیلی ۲۰۴

عبد الله افندی ۱۷۵

عبد الله بن احمد بلادی بحرینی ۲۳۶

عبد الله بن حسین بحرینی ۱۴۶

عبدالله بن حسین بحرینی بربری ۲۷۴

عبدالله بن حسین شوشتری ۱۸

عبدالله بن حسین یزدی ۲۳

عبدالله بن شاه منصور قزوینی ۹۳	علم الهدی = محمد بن حسن کاشانی
عبدالله بن صالح مهاجری ۲۴۷	علی خزن گیلانی ۲۸۳
عبدالله بن عباس ریاحی ۹۳	علی کمره ای ۱۹۴
عبدالله بن عبد الواحد عالمی ۹۳	علی بن احمد حسینی (صدر الدین -
عبدالله بن علوی بحرینی ۲۴۹	سید علیخان کبیر) ۱۷۶
عبدالله بن محمد توفی بشروی ۹۳	علی بن احمد بن موسی عالمی ۹۱
عبدالله بن محمد قبحانی عالمی ۹۳	علی بن جعفر بن زین الدین بحرینی ۲۴۴
عبدالله بن محمد تقی مجلسی ۱۳۰	علی بن حجة الله شولستانی ۵۰
عبدالله بن محمد رضا شبرنجی ۳۶۳	علی بن حسن بن شادقم حسینی مدنی
عبدالله بن نور الدین جزائری ۲۵۱	۴۰
عبد اللطیف بن علی بن ابی جراح	علی بن حسن بن علی حرعالمی ۱۴۳
عالمی ۷۵	علی بن حسن بن یوسف بحرینی ۱۸۸
عبد النبی قزوینی یزدی ۳۰۷	علی بن خلف مشعشی خوزی ۹۱
عبد النبی بن محمد بن سلیمان بحرینی	علی بن دادر علی لکهنوی ۴۰۴
۱۰۸	علی بن زین الدین بن محمد عالمی ۱۴۷
عبد الواحد کنزازی ۳۷۷	علی بن سلیمان بن حسن بحرینی (ام
عبد الواحد بن ابی الخیل عالمی ۱۴۸	الحديث) ۵۶
عبد الوهاب بن حسین استرآبادی ۱۴۸	علی بن سودون عالمی ۱۴۶
عبد المحادی بن عبدالله بن نور الدین	علی بن شاه محمود بافقی ۱۴۷
جزائری ۳۴۹	علی بن عبدالله بحرینی ۲۷۱
عزیز حسینی جزائری ۱۴۸	علی بن علوان حسینی بعلبکی ۷۶
عزیز الله بن محمد تقی مجلسی ۱۴۹	علی بن علی بن ابی الحسن عالمی ۵۱
علاء الدین گلستانه = محمد حسینی	علی بن محمد حرعالمی ۴۵

<p>(ف)</p> <p>فاضل هندی = محمد بن حسن اصفهانی</p> <p>فخرالدین ایچی ۱۴۶</p> <p>فخرالدین بن محمد علی طریحی نجفی ۱۰۶</p> <p>فراج الله شوشتری ۱۵۶</p> <p>فراج الله بن محمد بن درویش حویزی ۱۴۷</p> <p>فضل الله بن محب الله دستغیب ۹۸</p> <p>فیض الله بن عبدالقاهر تفرشی ۴۴</p>	<p>علی بن محمد بن حسن بن زین الدین</p> <p>عاملی ۱۱۴</p> <p>علی بن محمد بن مکی عالمی ۷۶</p> <p>علی بن محمد بن نورالدین جزائری ۳۱۹</p> <p>علی بن محمد علی طباطبائی (صاحب ریاض) ۳۳۸</p> <p>علی بن حمود عالمی مشغری ۷۷</p> <p>علی بن معالی عالمی ۴۳</p> <p>علی بن نجم الدین بن محمد عالمی ۴۳</p> <p>علی بن نصرالله جزائری ۴۰</p>
<p>(ق)</p> <p>قاسم بروجری ۴۴۳</p> <p>قاسم کاظمی ۱۴۷</p> <p>قاسم بن محمد طباطبائی نزاری ۹۹</p>	<p>علی اکبر اجهی ۴۱۸</p> <p>علی اکبر دارچی یزدی ۴۱۸</p> <p>علیمان کبیر = علی بن احمد حسینی</p> <p>علیمان گلپایگانی ۴۰۳</p> <p>علی رضا کرمانی ۳۷۸</p>
<p>(ک)</p> <p>کاشف الغطاء = جعفر بن خضر نجفی</p> <p>کاظم بن قاسم ششی ۳۹۷</p> <p>کاظم بن محمد بن نورالدین جزائری ۳۴۹</p> <p>کلب علی بن حواد کاظمی ۱۴۷</p>	<p>علی رضا بن حبیب الله موسوی عالمی ۶۸</p> <p>علی نقی شیرازی ۱۴۶</p> <p>عیسی بن حسن بن شجاع نجفی ۱۴۶</p>
<p>(ل)</p> <p>لطف الله شیرازی ۴۴۷</p>	<p>(غ)</p> <p>غنی نقی رضوی ۳۹۰</p>

محمد صفی الدین قمی ۷۳	لطف الله بن عبد الكريم بن علی بن عبد
محمد عالمی تینی ۱۴۰	المالی میسی ۷۸
محمد علاء الدین گلستانه حسینی ۱۶۷	(م)
محمد قوام الدین سیفی قزوینی ۱۹۴	ماجد بن محمد بحرینی ۱۴۱
محمد گیلانی (سراب) ۲۰۴	ماجد بن محمد حسینی دشتکی ۱۴۱
محمد گیلانی اصفهانی ۲۰۶	ماجد بن هاشم بن علی بحرینی ۳۴
محمد سزا الدین ۷۷	محمد الدین دره قوی ۲۱۹
محمد بن ابراهیم شیرازی (ملاصدرا) ۸۷	محلی = محمد باقر بن محمد تقی اصفهانی
محمد بن احمد نراقی ۴۱۸	محلی = محمد تقی بن مقصود علی اصفهانی
محمد بن احمد بن اسماعیل جزائری ۲۳۶	حسن امرجی کاظمی ۳۴۴
محمد بن احمد بن محمد عالمی ۴۰	حسن کرمانی ۳۷۸
محمد بن حسن اصفهانی (فاضل هندی)	حسن بن ابوالحسن بن عبدالله جزائری
۲۱۱	۳۳۲
محمد بن حسن شیروانی (ملامیرزا) ۱۹۴	حسن بن محمد بن استرآبادی ۱۴۱
محمد بن حسن (رضی الدین قزوینی) ۱۳۷	محمد اردبیلی ۲۱۶
محمد بن حسن بن محمد مقایی ۸۳	محمد اصفهانی ۲۱۶
محمد بن حسن بن زین الدین عالمی ۳۷	محمد بیدآبادی ۳۴۰
محمد بن حسن بن علی حرجانی ۱۵۷	محمد تقی الدین النسابة ۱۷
محمد بن حسن بن قاسم حسینی عینائی ۳۹	محمد شریف مرویدشتی ۶۶
محمد بن حسین حلی (ابوالفناثم) ۱۲۹	محمد شمس الدین اصفائی ۱۴۵
محمد بن حسین خونساری ۱۹۳	محمد شمس الدین شیرازی ۱۰۶
محمد بن حسین ساوی قرشی ۶۵	محمد صبح الدین شیرازی ۲۰۶
محمد بن حسین بن حسن عالمی ۱۴۸	

محمد بن عبد الفتاح تنکابنی (سراب) ۲۰۷	محمد بن حسین بن حسن میسوی ۱۳۷
محمد بن عبدالکریم بن حواد جزائری ۳۳۳	محمد بن حسین بن حسن کرکی ۶۸
محمد بن عبدالله سبکی اصفائی ۱۳۴	محمد بن حسین بن عبد الصمد (بهاء الدین عالمی) ۴۶
محمد بن علی حسینی عالمی ۹۵	محمد بن حماد جزائری ۹۵
محمد بن علی شغوری عالمی ۹۵	محمد بن حیدر حسینی طباطبائی (میرزا رفیعا) ۸۹
محمد بن علی شرف الدین جزائری ۹۱	محمد بن حیدر نجم الدین عالمی ۱۲۹
محمد بن علی طباطبائی ۳۶۳	محمد بن حیدر بن علی موسوی عالمی ۱۲۵
محمد بن علی (قطب الدین لاهیجی) ۱۴۸	محمد بن دوست محمد استرلابادی ۸۶
محمد بن علی بن احمد حروفی حریری ۵۵	محمد بن رضی قمی ۱۴۴
محمد بن علی بن احمد عالمی موسوی ۱۴۸	محمد بن زین العابدین عالمی ۱۴۰
محمد بن علی بن حسین بن ابی الحسن موسوی عالمی ۴	محمد بن سعید دورقی ۱۴۰
محمد بن علی بن حیدر مکی عالمی ۲۳۳	محمد بن سعید طباطبائی قهپائی ۲۶۷
محمد بن علی بن خاتون عالمی ۷۶	محمد بن سلیمان مقای بحرینی ۱۰۸
محمد بن علی بن محمد حرعالمی ۱۳۴	محمد بن سماقة عالمی مشغری ۱۴۰
محمد بن علی بن محمد عالمی جیبی ۱۳۴	محمد بن شرف الدین حسینی جزائری ۱۴۰
محمد بن علی بن محمود عالمی ۱۳۳	محمد بن عباد جزائری ۱۸۱
محمد بن علی بن هبة الله حرعالمی ۹۱	محمد بن عبد الحسیب عالمی ۲۰۷
محمد بن علی بن یحیی موسوی عالمی ۱۳۳	محمد بن عبد الحسین دشتکی ۱۳۱
محمد بن علی بن یوسف مقشاهی ۸۳	محمد بن عبد الحسین بن ابی شبانه بحرینی ۱۳۱
محمد بن عنایت احمد خان دهلوی (کامل) ۳۵۴	

محمد اشرف حسینی ۲۱۵	محمد بن فرج النجفی ۱۳۴
محمد اکمل بهبهانی ۲۳۰	محمد بن ماجد بن مسعود بحرینی ۱۵۲
محمد امین بن محمد سعید مازندرانی ۲۶۴	محمد بن حسن کاشانی (علم الهدی) ۲۵۵
محمد امین بن محمد شریف استرآبادی ۴۱	محمد بن محمد باقر حسینی مشهدی ۱۲۶
محمد امین بن محمد علی کاظمی ۱۴۲	محمد بن محمد باقر مختاری نائینی ۲۲۸
محمد باقر استرآبادی ۷۳	محمد بن محمد سعید گیلانی ۲۲۴
محمد باقر رشقی ۲۷۰	محمد بن محمد صادق قزوینی ۱۴۵
محمد باقر شیرازی ۲۶۸	محمد بن محمد صالح لاهیجی ۳۶۲
محمد باقر مازندرانی ۲۷۰	محمد بن محمد معین فسوی (کمال الدین - میرزا کمال) ۲۰۸
محمد باقر همدانی ۲۶۹	محمد بن معصوم رضوی ۳۷۸
محمد باقر یزدی ۱۱۷	محمد بن معصوم بن ابی تراب طوسی ۱۳۶
محمد باقر بن اسماعیل اصفهانی ۲۶۵	محمد بن معین جزائری ۱۴۶
محمد باقر بن حسن بن خلیفه سلطان حسینی ۲۳۷	محمد بن ناصر الدین عاملی کرکی ۴۳
محمد باقر بن علاء الدین گلستانه ۲۷۷	محمد بن نصار خویری ۷۵
محمد باقر بن غازی قزوینی ۱۰۶	محمد بن نور الدین جزائری ۲۵۹
محمد باقر بن محمد حسینی (میرداماد) ۴۶	محمد بن یوسف بحرینی خلی ۱۴۶
محمد باقر بن محمد حسینی رضوی ۱۴۲	محمد بن یوسف بن علی بن کنیا بحرینی ۲۱۴
محمد باقر بن محمد ابراهیم همدانی ۲۶۹	محمد ابراهیم بونانی ۲۱۵
محمد باقر بن محمد اکمل (وحید بهبهانی) ۳۰۳	محمد ابراهیم قزوینی ۲۶۵
محمد باقر بن محمد باقر هزارجریبی ۲۹۵	محمد ابراهیم بن محمد معصوم حسینی ۲۵۰
محمد باقر بن محمد تقی مجلسی ۱۶۰	محمد اسماعیل بن محمد علی بهبهانی ۳۸۶

محمد حسن بن معصوم قزوینی نجفی ۳۴۴	محمد باقر بن محمد مؤمن سبزقاری ۱۱۳
محمد حسین بن محمد رحیم اصفهانی ۳۷۹	محمد تقی اصفهانی شمس آبادی ۲۷۵
محمد حسین بن محمد صالح خاتون آبادی ۲۱۰	محمد تقی دامغانی ۲۶۸
محمد حسین یحیی نوری ۲۱۷	محمد تقی دورق نجفی ۲۷۶
محمد رضا حسینی ۱۴۴	محمد تقی طبسی ۲۱۷
محمد رفیع مشهدی (بازل) ۲۴۰	محمد تقی مشهدی پاچناری ۲۳۳
محمد رفیع ولف قزوینی ۱۴۸	محمد تقی مشهدی (پوست جلاب) ۲۴۴
محمد رفیع بن فرج گیلانی ۲۳۴	محمد تقی همدانی ۲۷۹
محمد رفیع بن محمد شفیع بن مستوفی الممالک ۳۴۱	محمد تقی بن ابی الحسن استرآبادی ۷۰
محمد زمان بن محمد جعفر رضوی ۵۰	محمد تقی بن عبد الوهاب استرآبادی ۱۴۴
محمد سعید جنبوری ۲۷۷	محمد تقی بن کاظم مجلسی ۲۷۵
محمد سعید بن صالح مازندرانی ۱۸۵	محمد تقی بن محمد برغانی قزوینی ۴۰۷
محمد شریف بن حسنعلی مازندرانی (شریف العلماء) ۳۷۵	محمد تقی بن محمد رضوی شاهی ۲۳۴
محمد شفیع استرآبادی ۳۶۳	محمد تقی بن محمد رحیم اصفهانی ۳۸۰
محمد شفیع بن طالب جزائری ۳۰۰	محمد تقی بن مقصود علی مجلسی اصفهانی ۵۹
محمد شفیع بن فرج گیلانی ۲۰۴	محمد جعفر کشمیری ۲۴۹
محمد صادق اردستانی ۲۳۱	محمد جعفر بن عبد الله کمره ای ۲۰۱
محمد صادق کرباسی ۱۸۱	محمد جعفر بن علی خفای ۲۷۰
محمد صادق بن محمد بن عبد الفتاح تنکابنی ۲۳۰	محمد جعفر بن محمد علی بهبهانی ۳۸۰
محمد صالح برغانی قزوینی ۴۱۶	محمد حسن بن محمد علی استرآبادی نجفی ۱۳۴

محمد صالح کرمانشاهی ۳۷۸	محمد قاسم بن محمد عباس گیلانی ۷۳
محمد صالح بن احمد مازندرانی ۱۰۶	محمد قلینان لکنوی ۴۱۹
محمد صالح بن عبدالباقی مازندرانی ۲۹۶	محمد مؤمن استرآبادی ۸۰
محمد صالح بن عبد الواسع حسینی خاتون آبادی ۰۹	محمد مؤمن بن شاه قاسم سبزوری ۱۴۸
محمد طاهر بن محمد حسین شیرازی قمی ۶۴	محمد مؤمن بن محمد قاسم جزائری ۱۸۰
محمد طاهر بن مقصود علی اصفهانی ۰۳۰	محمد حسن بن محمد مؤمن ۸۶
محمد علی کرمانی ۱۳۴	محمد حسن بن مرتضی فیض کاشانی ۱۱۹
محمد علی کشمیری (پادشاه) ۳۵۱	محمد مسیح کاشانی ۱۹۴
محمد علی بن ابراهیم استرآبادی ۰۳	محمد مسیح بن اسماعیل ضائی (ملاسیجا) ۱۹۵
محمد علی بن ابوطالب گیلانی (رحلی حنین) ۰۸۳	محمد معصوم بن محمد مهدی بن حبیب الله موسوی کرکی ۶۹
محمد علی بن محمد امین مسکاکی شیرازی ۰۰۶	محمد مهدی بن ابی ذر عراقی ۳۱۹
محمد علی بن محمد باقر بهجانی ۳۳۶	محمد مهدی بن ابی القاسم مشهدی ۳۰۰
محمد علی بن محمد سعید مازندرانی ۰۶۴	محمد مهدی بن حبیب الله موسوی عالی ۶۸
محمد فاضل بن محمد مهدی مشهدی ۰۱۳	محمد مهدی بن محمد صالح فتوفی ۰۹۴
محمد قاسم سیف محمد سنگانی سراب ۰۰۸	محمد مهدی بن مرتضی (بحرالعلوم) ۳۱۳
محمد قاسم بن محمد طباطبائی قصبه ۱۳۴	محمد مهدی بن هدایت الله موسوی اصفهانی ۳۳۰
محمد قاسم بن محمد رضا هزار جریبی ۰۰۸	محمد نصیر گلپایگانی ۰۰۴
	محمد هادی بن صالح مازندرانی ۱۸۴
	محمد هادی بن محمد عین الدین شیرازی ۱۳۴

مهدی بن محمد اکبر حسینی تونی (سید میرک) ۱۷۷	مهدی بن معین الدین محمود شیرازی ۱۷۶
مهدی النسابه شیرازی ۷۷۶	مهدی بن مرتضی کاشانی ۷۷۵
مهدی بن دلاور علی لکهنوی ۷۰۶	مهدی بن علی مشهدی ۱۷۶
مهدی بن عبدالله شوشتری جزائری ۷۹۹	مهدی بن غلام علی طبسی ۱۷۷
مهدی بن علی طباطبائی ۳۶۶	مهدی بن فتح الله حسینی کاظمی ۱۷۷
مهدی بن محمد شفیق مازندرانی ۳۹۵	مهدی بن محمد علی بهجانی ۳۸۷
مهدی بن هادی بن صالح مازندرانی ۷۶۵	مهدی الدین بن خاتون عالمی ۱۷۷
	مهدی الدین بن طریح نجفی ۱۷۷
	مهدی الدین بن عبداللطیف بن ابوجراح عالمی ۷۶
(ن)	مراد کشمیری ۷۷۵
ناصر بن سلیمان بحرینی ۱۷۸	مرتضی عالمی ۷۷۷
ناصر بن عبدالحسن منافی بحرینی ۷۰۸	مرتضی بن محمد طباطبائی مروجریدی ۳۰۷
نراقی = محمد مهدی بن ابی ذر	مرتضی بن نورالدین جزائری ۷۵۹
نظام الدین خوشنویس ۷۷۳	مسیم = محمد مسیح بن اسماعیل ضائی
نعمت الله سید آقائی جزائری ۷۵۸	مسعود بن بدیع خویری ۱۷۷
نعمت الله بن حسین عالمی ۱۷۸	مصطفی بن حسین تفریشی ۱۷۷
نعمت الله بن عبدالله جزائری ۱۶۸	مصطفی بن عبدالواحد خویری ۷۷۵
نورالدین بن نعمت الله جزائری ۷۳۸	معین الدین اشرف حسینی ۷۵
نورالله بن شریف بن نورالله شوشتری (قاضی نورالله) ۹	ملا صدرا = محمد بن ابراهیم شیرازی
	ملا میرزا = محمد بن حسن شیروانی
	ملک حسین بن علی تبریزی ۷۷۴

<p>يوسف تبريزي ٣١٨ يوسف عالمي شامي ١٢٧ يوسف بن احمد بحريني (صاحب كتاب) حداث (٢٧٩) يوسف بن احمد بن خاتون عالمي ١٤٠ يوسف بن حسن بحريني بلادي ١٤٠ يوسف بن محمد بحريني حويري ١٤٠ يوسف علي حسيني اخباري ١٧ يونس موسوي مستظلي عالمي ١٤١</p> <p>تحرير الفهرس</p>	<p>(و) وحيد بهباني = محمد باقر بن محمد اكل (هـ) هاشم همداني ٢٤٤ هاشم بن سليمان بن اسما عيل ككافي بحريني ١٥٤ هاديت الله جابلقى ٣١٠ (ي) يحيى بن عبد الصمد عالمي كركي ١٤٠</p>
<p>٩ - مبادئ اصول الفقه ١٠ - اثبات الوصية ١١ - تنزيه الانبياء ١٢ - بلاغات النساء ١٣ - شجرة طوبى ١٤ - تاريخ الشيعة ١٥ - نجوم السماء</p>	<p>منشور از مكتبة بصيرتي</p> <p>١ - شرح الأسماء الحسينية ٢ - مصابيح الانوار ٣ - خزانة الخيال ٤ - الفروق اللغوية ٥ - وسائل المحبين ٦ - تسلية الفواد في الموت ٧ - وقعة صفين ٨ - خلاصة المنطق</p>

